COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS IV. PARS I.

LIPSIAE, MDCCLV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

C7
v.4

UNIVERSITY OF OKLAHOMA
LIBRARY

505
C736
v.4

I.

Memoires pour ſervir à l'hiſtoire des Inſectes par CHARLES DE GEER, Chambellan du Roi, Membre de l'Acad. et de la Soc. Roy. des Scienc. de Suede et Correſpondant de l'Acad. Roy. des Scienc. de Paris. Tom. I. A Stockholm, de l'imprimerie de L. L. Grefing, 1752. 4. 3 alph. pl. 23. Tab. aen. 37.

hoc eſt:

Commentarii ad hiſtoriam inſectorum illuſtrandam ſpectantes auctore, CAROLO DE GEER. Tom. I.

Serius quidem, quam quod ipſius pertractati argumenti ratio poſtulare videtur, elegantiorum horum commentariorum mentionem nunc facimus, ſed, cum iis citius potiri nequiuerimus, ſtudioſe vero res expoſitas fuiſſe deprehenderimus, noſtros etiam, ad quorum forte notitiam ii nondum peruenerunt, lectores eo, quod in percurrendis iisdem percepimus, oblectamento priuare nefas duximus. Verum quidem eſt, plurimos in inſectorum hiſtoria occupatos fuiſſe viros celeberrimos, quorum ſtudio effectum eſt, ut multa et plurima declarata ſint momenta, ex quibus unicum

Hist. of Science

excitasse sufficiet REAVMVRIVM, quem ita quoque Noster secutus est Ill. Auctor, ut ad plenius eum intelligendum varia illius viri scripta consulenda sint: attamen nec hic cum obseruationum, a se institutarum, rationem reddat, nouarum rerum descriptiones desiderari poterunt. Erucas autem atque papiliones et phalaenas ex insectis praecipue sibi considerandos sumsit Ill. Auctor, quorum natales metamorphosesque simul cum internarum partium non nullarum descriptionibus accuratisque iconibus, ad naturae exemplaria factis, proponit aeque ac illustrat. Commentationes itaque habentur septem et decem, quarum *duae priores* obseruationes in genere de erucis et papilionibus continent, *tertia* agit de erucis glabris, pedibus sedecim instructis, *quarta* de erucis similibus, sed circa undecimum corporis annulum cornu incuruato praeditis, *quinta* de erucis villosis, villis ex tuberculis prodeuntibus, sedecim pedum: *sexta* de eius modi erucis sine tuberculis pilos habentibus: *septima* de iis, quarum villi pectinati conspiciuntur: *octauum* de erucis sedecim pedum semiuillosis, aut rarioribus pilis instructis: *nona* de erucis spinosis sedecim pedum eorumque papilionibus: *decima* de erucis quatuordecim pedum, sex nimirum squamosis et octo intermediis membranosis, quibus vero ultimi annuli pedes deficiunt, *undecima* de erucis decem pedum, quae vulgo geometrae vocantur, *arpenteuses*, duodecima de iis, quarum intermedii pedes membranosi magnitudine discrepant, *decima tertia* de erucis, quae folia plantarum conuoluunt vel connectunt; *quarta* et *decima* de iis, quae intra foliorum membranas cuniculos agunt; *decima quinta* de iis, quae in gallis gemmis et radicibus vegetabilium viuunt, *decima* sexta de erucis, tineis similibus, *chenilles teignes*, et eruca aquatica; *decima septima* tandem de inimicis erucarum, praecipue de ichneumonibus eorumque vermibus. Erucarum expositioni

ubique

ubique fere papilionum doctrinam subiunxit. Hunc vero pertractatorum corporum naturalium elenchum eam ob causam hic repetendum esse credidimus, quod de singulis vix pro rei dignitate dicere nobis liceat: breuiter itaque quaedam tantum ex permultis adnotabimus.

Postquam in *prima* commentatione de varietate coloris, in erucis obseruanda, de habitaculi eorum diuersitate aliisque conditionibus exposuit, SWAMMERDAMII incitatus exemplo, internam earum structuram dissecando perscrutatus est Ill. Auctor. Aperta scilicet cute, canalem inuenit longum, per totum corpus procedentem, qui oesophagum, ventriculum, intestina et anum, sistit, in quo praecipue, cum eundem cylindricum proposuerint alii, per interualla constrictiones aliquas obseruauit. Ab huius latere utrinque tenuior, circumductus autem et vario complicatus modo, canalis extenditur, inferius caecus, quantum conspici potuit, superius sub ore tenuissimo orificio utrinque patulus, qui sericeorum filorum materiem continet. Porro cum stigmatibus canalis fusci coloris communicat, frequentissime ramosus, et ex spiralibus fibris artificiosissime constructus, qui tracheas sistit, aeremque per totum corpus distribuit. Tandem alia contorta et varicosa vasa circa posteriorem corporis partem repunt et variis factis gyris, quod Ill. Auctor primo detexit loco, in anum terminantur, luteolo humore plena sunt, quo eruca internam folliculi superficiem inungit, quique per anum excernitur. Reliqua interior cauitas contextu cellulosо pinguedinoso plena est. Sub hoc fibrae musculares rectae et obliquae, nec non transuersales, ad annulos distribuuntur. De medulla spinali vero aliqua adhuc erat dubitatio Ill. Auctori, quippe quam SWAMMERDAMIVS adesse adseruerat, praeteriuerat vero REAVMVRIVS; hanc itaque, in dorso facta dissectione, remotis iam dictis partibus, a capite ad p. 8. p. 13.

extremam partem continuatam detexit Noſter, nodoſam, et ex nodis tamquam gangliis, ramoſam, ſimplicem atque duplicatam eam in primis in ſphynge detexit et cum reliquis partibus in icombus propoſuit. De ſingulis autem ſigillatim etiam ſtudioſe expoſuit et per varias diuerſarum erucarum diſſectarum exempla confirmauit. Licet haec ſtructurae relatio omnibus ſit communis, in quibusdam tamen ſingulares accedunt partes, v. c. in eruca ſalicis duplici cauda inſtructa*, quae liquorem, ſi tangitur, diſpergit,
p. 28. in qua ſub oeſophago et ventriculo detecta fuit veſica longa, inflata et liquore plena, quae productiore
p. 32. collo ſub capite aperitur. In alia deinde eruca ſedecim pedum, quae truncos arborum inhabitat, ſimiles veſicas duas, humore foetido plenas, conſpexit, cuius vero utilitas ea propter nondum poteſt determinari, quod nihil de eo conſtet, niſi quod in rodendo lignoſo opere adiumento eſſe videatur. De
p. 45. reſpiratione inſectorum et chryſalidum porro differit Ill. Auctor, cuius rei momenta alibi iam adduximus **, et tandem hybernacula ſeu eas, quae ad perferendas hyemis iniurias neceſſariae ſunt, ſtationes perpendit, quae ſub quadruplici fiunt forma, ut vel ouum vel eruca, vel chryſalis, vel papilio ſit inſectum. Quinta enim ratio, ut eruca in chryſalide absque metamorphoſi hyemem tranſigat, parum diuerſa eſt.

p. 52. Altera iam commentatio ſingularia papilionum
p. 58. comprehendit notatu digna momenta. Ex his annotamus, colorem papilionum, qui ab illo erucarum ſaepiſſime differt, non numquam tamen cum illarum colore accurate conuenire, exemplis probat Ill. Auctor. Elegantia barbularum ſeu ornamentorum, quae ad linguae receptaculum pertinent, nec non plumularum, quibus alae inſtruuntur, et ſquamae vocantur

* vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. I. p. 41.

** ibid. Vol. III. P. II. p. 234.

vocantur a REAVMVRIO, consideratio; post haec expo-
sita, mirifice delectat, quippe cum in his varia
conformatio deprehendatur. Fortuna vero fauente, p. 72.
contigit Nostro, ut in ala papilionis eandem, quam
de alis muscarum proposuit REAVMVRIVS, fabricam
detegeret, duplicatam nimirum esse membranam,
quarum altera alteri imponatur sic, ut nerui seu ve-
nae transcurrentes etiam ex duplici semicylindro sibi
iuncto efformentur. Hydropicam enim, in lucem
editus, secum adduxerat alam papilio, unus ex illis,
quibus alae albae sunt, neruis nigris instructae. Ex
qua simul fabrica patere adserit, quare facile post na-
tiuitatem plicatae membranae expandantur, et exsicca-
tae huius rei disquisitionem impossibilem reddant.
Porro cum lingua, quae post natiuitatem in spiram p. 77.
conuoluitur, experimenta fecit, eamque recentem
et nondum conuolutam, post tres quatuorue horas,
a corpore resectam, sponte sua se contrahere et ex-
plicare vicissim inuenit, quae conditio tamen in adul-
tiore papilione repetita, nunquam adfuit. De stig- p. 78.
matibus, respirationis organis, in papilione eorum-
que numero dubitatio est penes insectorum perscru-
tatores, haec autem felici tentamine a Nostro accura-
tius definitae sunt. Instituta ea propter est obser-
uatio in papilione, quem ex chrysalide sua partui pro-
ximum protraxerat, si quidem in hoc stigmata pilis
nondum obuelantur, humidis adhuc et retrorsum
corpori adplicatis. Sunt eorum tot, ac in eruca,
octodecim, octo priores annuli utrinque unum obti-
nent, nonus ultimusque eodem carent, membrana-
cea pars, quae colli instar caput cum scuto thoracico
nectit, itidem unum par habet, ut summa sit cum
eruca conuenientia. Quoniam vero in eruca decur-
runt vasa ex hisce stigmatibus, haec etiam cum illis
papilionis nexum habent, nunc autem extra usum
constituta, in chrysalide remanent. Vltimo tandem
loco partes erucarum, quae ad generationem faciunt,

utriusque ſexus peruestigauit, in femina elongatam cylindricamque papillae inſtar, eminentiam inuenit, quae membrana tegitur, cui ab utroque latere ſquama plana, piloſaque adſtat. Deliteſcit autem illa in annulo ſquamoſo, duro, ſubtus duabus inciſionibus inſtructo, quae cum ante dicta parte cohaerent, et rimam etiam transuerſam hic detegendam contegunt.

p. 89. In declarandis autem partibus, quae ad marem pertinent, paulo fuſior eſt Cl. Auctor, et a Reaumurianis obſeruationibus non nulla diuerſa inuenit. Eſt nimirum in ultimo eorum annulo, qui abſconditus latet, omnis, quae ſexum diſtinguit, machina recondita; conſtat vero ex duabus ſquamoſis partibus, quae interius duabus laminis adhaerentibus et recuruis augentur, quibus a parte dorſi tertia accedit, triangularis formae, in ſummitate uncinata. His itaque partibus tum interiora conteguntur, tum in congreſſu, forficis inſtar papilio poſteriorem femellae partem comprehendendo firmius tenet, id, quod eo conuenientius contingit, dum ad interiorem partem denticulatae lamellae accedunt. His partibus ſub forma cylindrica tubi ſubeſt anus, et huic demum ſubiicitur pars, quae ſexus maſculi ſignum eſt, breuem cylindrum ſiſtens, ſemimembranoſum et ſemiſquamoſum, quae, dum premitur, elongatur et capite paruo inſtruitur.

p. 91. Haec ſine diſſectione obſeruantur: de interioribus itaque partibus poſt ea ſic diſſerit Ill. Auctor, ut feminarum partibus explicationem maſculinarum ſubiungat. Deſumſit autem eas ex phalaena: In hac ſcilicet, aperto ventre, occurrit aceruus, ex rotundis granis quaſi collectus, arcte inter ſe iunctis et non niſi cum labore a ſe inuicem ſeparandis, quo tamen facto, in quatuor in utroque latere ramos ſecedunt, et tubarum, *trompes*, nomen a Noſtro accipiunt. Hi rami prope ouarium, quod eſt coniunctio duorum ductuum, in unum maiorem truncum coeuntium

tium, confluunt, ab altero extremo etiam inter se communicant. In his vero oua delitescunt et crescunt, viridia colore, quorum singulus ramus circiter sexaginta complectitur, ut facile in uno papilione quadringenta et octoginta numerare possis; ne tamen longitudine sua obsint, medio loco replicantur. Ad ouarium porro, sic dictum, tres adhuc partes adhaerent, nempe parua et rotunda vesica, deinde alia, illaque duplicata, elongata, in canalem tenuem angustum, varieque contortum terminata, humorem viscidum in se continens, quo oua, dum in lucem eduntur, inter se conglutinantur, et tandem paullo inferius tertia, ex reliquis facile longissima, cum ano etiam communicans. Aliam eius descriptionem dederunt MALPIGHIVS et REAVMVRIVS, Noster unicam obseruauit, densiore seu viscidiore liquore vel subfusco repletam, qualis a papilionibus reiicitur, quare hancce vesicam receptaculum excrementorum verum esse, non sine ratione statuit.

In papilione mare vasa intus latent spermatica, p. 95.
longe contorta et alba colore, haec cum supra dicta parte, pene scilicet, cohaerent, utrinque unum est, eorumque conuolutio admiranda, et in fine globulus quasi adhaeret, qui, num pro testiculo haberi debeat, in ambiguo relinquitur. Color enim globuli saepe variat. Inter se autem haec vasa, ut in femina, tubae mediante filamentoso pinguique corpore nectuntur, de quo REAVMVRIVS putat, nutriendae erucae causa datum illud fuisse, quod ea propter Noster in dubium vocat, quoniam in papilione eadem quantitate adesse deprehenditur, ut pro vera pinguedinis specie debeat haberi. Tandem musculos aliquos, p. 98.
tum annulis interiectos eosque colligantes, tum posticae partis in mare squamas regentes, memorantur et ostenditur, vesicam, quae ad anum prope est, vere receptaculum faecum esse, utrique sexui conces-

ſum. Hucusque deſcriptae partes omnes ac ſingulae accurate in iconibus ſiſtuntur.

p. 100. In *tertia* iam commentatione per ſpecies eundo erucarum papilionumque hiſtoriam Ill. Auctor exhibet. Sequitur et hic methodum Reaumurianam, coniungendo ſpecies erucarum, quibus eadem eſt externa figura, licet papilionum occurrat diuerſitas, in his glabrae villoſae, ſine et cum tuberculis, ſubdiuiſiones non ſolum, ſed nouas etiam commentationes ſibi vindicant. Omnium deſcriptiones a nobis expectare non poterit beneuolus lector, quam diſtinctam dare ſine iconibus non poſſumus, monet autem Noſter de his inſectis, quae in Suecia varius ob frigoris diuturnitatem obueniunt, ſuas ſe inſtituiſſe obſeruationes in Belgio, circa annum huius ſeculi triceſimum ſeptimum.

p. 102. Agit itaque primo de erucis glabris ſedecim pedum, et inter has de eruca ſatis magna grate viridi, tribus radiis longitudinalibus albis inſtructa, variis quae plantis hortenſibus veſcitur. Hae menſe ianuario ferme in Belgio perfectae conſpiciuntur, per diem quieſcunt, nocte demum graſſantur, plantasque deuorant, poſt metamorphoſin comparet phalaena variegata, antennis conicis granulatis, lingua lutea inſtructa. Hosce diuerſiſſimos colores graphice depingit Noſter, et tandem phalaenam pertinere docet ad tertium genus REAVMVRII, quarum olae

p. 109. ſuperius ventri ſe accurate applicant. Secunda eſt eruca glabra, magna, fuſca, in quocunque annulo duabus lineis nigris notata, nec non tribus longitudinalibus luteſcentibus, edax plurium plantarum. Et hae nocte demum e terra progrediuntur, colore variant, perſaepe totae virides ſunt, quam conditionem REAVMVRIVS iunioribus tantum adſcribit, Noſter tamen admodum paruam iam fuſcam, et conſtantiorem deprehendit obſeruationem, virides eſſe feminas, fuſcas vero mares. Reliqua cum priore fere

conue-

conueniunt. Tertio loco ſequitur eruca viridis, tri- p. 113.
bus radiis longitudinalibus luteolis praedita, corporis
pilis longis nigrisque donata. Pili ex annulis rarius
progrediuntur, ut inter glabra ea referri adhuc po-
tuerint: id ſingulare habet, ut in extremitatibus plus,
ac ſolet, contrahatur eruca, phalaenas producit,
quarum alae macula ouali, obſcure viridi notantur.
Quarto loco mentio fit erucae glabrae, cum tribus p. 116.
tuberculis carnoſis corniformibus, dorſo inſiſtenti-
bus, in ſalice et quercu reperiunda, *zicza*ᵛ dicta,
eam ſaepius deſcriptam habemus a FRISCHIO etiam,
notante Cl. Auctore, depictam, colorum varietas au-
tem aliquando ludit. Cornua retrahere poteſt et in
corpus ſuum reducere. Phalaena antennas habet
barbatas, et, quod nunc ſimul animaduertit Noſter,
ſcutum pectorale, binis appendicibus ceu auriculis
inſtructum. Ouula, quae ex albo vireſcunt, et na-
turalia dicuntur ab Ill. Auctore, non impraegnata
vocat FRISCHIVS, quippe cum vera coeruleo ſuper-
biant colore. Quinta hic deſcribitur eruca glabra, p. 123.
viridis, radiis albis, tribus maculis obſcuris in dorſo
inſignita, urticae foliis paſta, quae, licet ſedecim
habeat pedes, geometrarum tamen modo progredi-
tur, applicando ſcilicet intermedios ſquamoſos pedes,
quarto, quinto ſextoque, annulo incuruatis. A REAV-
MVRIO deſcripta fuit, varia tamen ratione ab eius
obſeruationibus recedit Ill. Auctor. Chryſalis in con-
uolutis urticae foliis fit, et ſequenti demum anno ex
ea phalaena exit, antennis filiformibus praedita, lin-
guaque ſpirali. Alas in angulum acutum ſibi iun-
gunt, *en toit a vive arrête*, ſpecificus vero eorum
character eſt: duae lineae nigrae transuerſales ala-
rum ſuperiorum, quae maculam nigram triangula-
rem excipiunt, faſciculi piloſi in pectore et dorſo
eminentes et duae ouales maculae circa oculos. Sex- p. 132.
ta eſt eruca glabra, viridis, punctis conicis paruis,
nigris, ſquamoſisque diſtincta, linea alba utrinque
decur-

decurrente, in frangula deprehendenda. Haec praeter consuetudinem posterius angustior est, ac anterius, ventre applanato, dorso eleuato, tactu aspera, tempore metamorphoseos filo circumducto sese suspendit, admodum tamen laxo, quam uniuersam metamorphosin accurate describit Noster, chrysalidem efformat angularem, quae amplissima vagina comprehendit alas, intus latentes, exit papilio coloris citrei, inter quos sulphureo pallidoque colore quidam sunt, quos feminas esse certo affirmat. Antennas habent breues obtuse cuspidatas, alas, dum quiescunt, sursum erigunt ad perpendiculum. *Est papilio hexapus, alis angulatis flauis, puncto ferrugineo.* LINN. F. Suec. 795.

p. 146. *Quartus* commentarius recenset erucas glabras sedecim pedum, in undecimo annulo corporis sui speciem cornu incuruati habentes, eorumque papiliones. De quibus generalia quaedam adnotat Ill. Auctor, eas nimirum cute vel tuberculata, *la peau chagrinée*, vel laeui instrui, capite porro esse vel ouali vel triangulari, habere pedes sedecim, in metamorphosi inde prodire phalaenam antennis prismaticis donatam. Has conditiones etiam in variis speciebus earumque descriptionibus et accuratis iconismis confirmat, ex quibus primum tenet locum: Eruca glabra, viridis, postice cornuta, cute tuberculata, capite triangulari, ex populo nigra. De cornu, quod squamosum et durum est, GOEDARTVS in uniuersum putat defensionis causa fuisse datum, Noster vero, institutis tentaminibus, mobile illud non esse inuenit, ut utilitatem eius ea propter definire non audeat. Esse vero tuberculis obsitum copiosissimis, auctae magnitudinis figura monstrat. Phalaena quiescens, alas positurae parallelas obtinet, ventremque iis non contegit *, et praeter

* In multis conuenit haec descriptio cum illa FRISCHII

praeter morem linguam habet perbreuem, unica vice in ſpiram contortam. Deinde deſcribitur eruca magna glabra, nigra, villoſa, poſtice cornuta, anterius craſſa, inflata, ex lyſimachia ſeu epilobio. Haec a variis auctoribus deſcripta, a GOEDARTO *elephas*, aliis *porcellus*, vocatur, eadem, notante Noſtro, a FRISCHIO deſcripta eſt, ſed ex vite *. Phalaena inde producta, varietate colorum mirabili variat modo, quam accuratiſſime et fuſe deſcribit Ill. Auctor. Huic ſubiungitur eruca glaberrima, coloris oliuae inſtar viridescentis, maculis magnis ſulphureis, oris nigris, cornu poſtice rubro inſtructa, ex gallio floribus luteis. Similem ex eſula cum phalaena inde oriunda deſcribit FRISCHIVS **, quam eandem cum hac eſſe iudicat Noſter. Phalaena, eleganter picta, alis corpus non tegit, ipſaeque alae ſuperiores inferiores ex parte tantum contegunt. Alia poſt recenſetur eruca glabra, cum cornu nigro in poſteriore parte, corpore coloris ex albido caerulescentis, transuerſis nigris ſulcis inſtructo, capite ex luteo fuſco. Haec, quamuis, quod amat, vegetabile inuentum non fuerit, primo tamen loco accuratius hic conſcripta eſt. In chryſalide primo productiorem partem, circa caput ad pectus continuatam, obſeruamus, quam REAVMVRIVS naſum vocat, quamque Noſter ad recipiendam linguam datam eſſe variis comprobat argumentationibus. In phalaena mare porro ſub alis ſuperioribus hamum piloſum adfixum

p. 154.

p. 162.

p. 169.

SCHII *in Beſchreibung von allerley Inſecten in Deutſchland.* Part. II. no. 2. tab. II. cum phalaena. Haec vero in tilia deprehenſa fuit. Putamus autem, ſaepius collatis inter ſe conuenientiis, tandem veros ſpecierum characteres et varietates innoteſcere poſſe.

* l. c. Part. XIII. n. 2. p. 4.

** l. c. P. II. n. 12. p. 43. tab. XI.

fixum deprehendit, quem in phalaenis maſculis ferme omnibus praeſentem eſſe notat, cuius tamen veram utilitatem nondum definire audet Ill. GEERIVS. Habet phalaena antennas prismaticas, colorem fuſcum cum cinereo mixtum, alis in baſi fimbria alba notatis.

p. 177. A glabris hiſce erucis nunc in commentario *quinto* ad hirſutas, tuberculatas, cum ſedecim pedibus, tranſitus fit, quarum etiam phalaenae deſcribuntur. Harum quinque diuerſae adducuntur ſpecies, quae, optime monente Ill. REAVMVRIO, ex tuberculorum numero poſſunt determinari, cum reliquae partes
p. 178. inter ſe ſaepius conueniant omnes. Ex his itaque prima eſt: Eruca brunna, ſex tuberculis inſtructa, variis arboribus inhaerens, quae lepus, *le Lievre*, aut vitis eruca vulgo dicitur. In accurata omnium partium deſcriptione adnotat Noſter, villoſum erucae habitum ex pilis fieri, qui in omni longitudine productionibus variis exaſperati et quaſi ſpinoſi ſunt, ſimulque traditam de illa REAVMVRII expoſitionem emendat. Phalaenae antennas habent barbato-plumoſas, linguam breuem, bifidam. Eſt in LINN.
p. 185. Faun. Suec. no. 823. Sequitur porro: Eruca villoſa, nigra, decem tuberculis inſtructa, maculis rubris albisque in dorſo, lateribus linea alba vel citrina notatis, ex alno, betula et ſalice. Variant hae ratione coloris, quare, ut ad certitudinem deueniat ſeru-
p. 191. tator, quinque momenta proponit Ill. Auctor, macularum ordines et colores deſignantia, et ſubiungit erucam villoſam tuberculis faſciculato-piloſis praeditam, pilis ad latera deflexis, maculas habentem magnas in dorſo, ſulphurei coloris ex populo et ſalice. Eſt in LINN. Faun. Suec. n. 832. et alibi ſaepe deſcripta. Deinde recenſetur eruca villoſa, nigra, lineis transuerſis, ex albo lutescentibus notata, cum tuberculis quatuor rubris ex ſalice. Phalaena inde prodiens antennas oſtendit barbatas, elinguis eſt, brun-

ni

ni et cinerei coloris, cuius alis superioribus fascia lata obscuri coloris inscripta est. Huic phalaenae prout plerisque aliis, inimicae sunt muscae, quae in ouulis, in corpus earum immissis, latitant, mutantur excludunturque: ex hac enim vidit Ill. Auctor prodire muscam, duabus alis instructam, cuius icones simul proponit. Notanda etiam est eruca, ultimo loco p. 198. descripta, maxime villosa, nigra, quae pilos rubicundos habet, et duodecim tubercula, plerumque echinata dicitur; ut enim nihil de eius colore et reliquis dicamus conditionibus, peculiare illi est, quod sit carniuora, quarum exempla quaedam in hac potissimum classe dari, alii iam obseruarunt. Instituit autem huius veritatis indagandae causa tentamina Noster; et detracto alimento vegetabili, quod tamen semper praeoptant, coegit erucas, ut vermiculos deuorarent, quos eo tempore auidae sunt aggressae. In his praeter ea, quod pilos ex fasciculis longiores solent telae, in qua chrysalis delitescit, immiscere, tuberculorum, eas sustinentium, veram obseruauit fabricam, singulus scilicet pilus insistit papillae singulari paruae et nigrae, medio foramine pertusae. An et hi pili, ut in reliquis animalibus, suas habent bulbosas radices?

Cum his erucae et phalaenae, in *fexto* commen- p. 205. tario descriptae, conueniunt; habent autem hae nulla tubercula, sed pili immediate ex cute separatim prodeunt. Pilorum etiam numerus variat, aliae totae, aliae semipilosae videntur, aliae phalaenas, aliae papiliones suppeditant, ipsi pili vel sursum, vel deorsum spectant, nunc longi, nunc breues. Proposita p. 210. ex his exempla sunt sequentia: Eruca villosissima, citrini coloris, pilis longis, ex salice et alno. Procedit inde phalaena antennis filiformibus conicis et granulatis, lingua spirali, albissima, punctis maculisque nigris adspersa. Porro eruca pilis breuibus, p. 216. seriebus longitudinalibus luteis coeruleis albisque mixta

mixta, ex geranio batrachioide. LINN. Spec. 681. no. 28. Eſt varietas illius, quam REAVMVRIVS *la Livrée* vocat, a FRISCHIO iam deſcripta *, emendatior tamen et accuratior ac illius deſcriptio. Phalaenae antennas barbatas habent, linguam vix euidentem, color maris eſt ex luteo albus, ſeries linearum fuſcae, feminae brunnus, ſeries luteae. Alae inferiores an-
p. 221. tice maiores, ſuperiores prae his eminent. Sequitur eruca profunde lutea pilis breuibus, maculis nigris, ad longitudinem poſitis, in ſocietate viuens, ex ſalice, quercu et acere. Plerumque gradientes poſteriorem corporis partem ſurſum tollunt, et poſteriores pedes intus retrahere valent. Chryſalis in duas vel quatuor poſtice terminatur ſpinulas. Phalaenae in primis in mare, antennae barbatae quidem ſunt, ſed ſingulari ratione: faſciculos enim pilorum oppoſitas per interſtitia obtinent. Accuratas quoque pha-
p. 229. laenas depinxit FRISCHIVS **. Poſt recenſetur eruca magna corpore ex luteo fuſco ſuperius, nigro inferius, cum maculis albis luteisque, pilis breuibus tecta, ex ſalice: Haec nullibi clare deſcripta, ſi tangitur, extrorſum ſe torquet, corporique applicat caput. Phalaena antennas habet barbatas, linguam nullam, coloris eſt fuſci, rubicundi, nubeculis gryſeis mixti, et alae praecipue inferiores prae ſuperiori-
p. 235. bus multum ob latitudinem eminent. Tandem huc refertur eruca nigra, paruis albis luteisque pilis donata, quorum poſteriores in utroque latere in ſeriem congregantur, in ſocietate viuens, ex pado. In noſtris regionibus peruulgares illae ſunt, papilionem praebent, antennis globulo terminatis: omnes fere auctores dederunt deſcriptionem. LINNAEVS nominat: *Papilionem hexapoda alis rotundatis albis, vanis nigris.* Faun. Suec. n. 796.

Septimum

* l. c. Part. X. n. 8. p. 10.

** l. c. Part. XI. n. 26. tab. IV.

Septimum commentarium erucae conſtituunt, qui- p. 242.
bus pili pectinati ſunt, et ſedecim pedes; nec non earum phalaenae. Hae omnes id commune habent, ut pectines pilorum pilos eiusdem contineant longitudinis, quibus plerumque inſunt faſciculi, ſuis tuberculis innati, et undecimo annulo inhaereat faſciculus penicilliformis, ut porro omnes ſedecim inſtruantur pedibus, octo intermediis, duobus poſterioribus membranaceis, exhibeantque phalaenas. Noluit Ill. Auctor claſſes conſtituere, de quatuor enim ſequentibus tantum refert: Eruca villoſa lutea, praedita pectinibus et faſciculis, cum ligulis transuerſalibus nigris, in coniunctione annulorum, autumno occurrens in pyro, caſtanea aliisque arboribus. Diuerſitas a ſimili, quam deſcripſit REAVMVRIVS, pluribus declaratur, tum quod ad erucam, tum quod ad phalaenam, an in climate lateat ratio, Noſter dubitat. Phalaena antennas habet barbato plumoſas, linguam vix ullam, alis quiescendo ventrem accurate tegit, quarum color gryſeus eſt, faſciis transuerſalibus undulatis et fuſcis, in LINN. Faun. Suec. n. 828.
Altera eſt eruca nigra, quatuor pectinibus luteolis in p. 253.
dorſo, ſimul cum quinque faſciculis nigris penicilliformibus, inſtructa tuberculis rubris, variarum arborum hoſpes. Perfrequens illa eſt. Subtiliores hic adduntur obſeruationes et naturae conuenientes figurae, magna eſt eruca feminam phalaenam datura, phalaena antennis barbatis, elinguis, femina aptera, LINN. Faun. Suec. n. 827. Adiungitur porro eruca p. 261.
nigra valde villoſa, pectinibus dimidio nigris et albis in dorſo, faſciculis longis nigris, nec non alia ex alba luteola, nigris faſciis notata ex betula, cuius pha- p. 265.
laena antennis gaudet filiformibus, lingua perbreui et dimidia fuſca eſt, et dimidia ex cinereo albicans, quarum deſcriptiones ſpecialiores conſulendae ſunt apud Ill. Auctorem.

Octauus porro *commentarius* procedit ad contemplandas erucas semiuilloſas, ſedecim pedibus inſtructas. Ad has pertinet: eruca magna viridis, tuberculis roſacei et aurei coloris, ex ſalice. In his tuberculis diuerſae longitudinis pilis exornantur aſperis, rigidisue, chryſalidem itidem ſpinoſam in folliculoſo rete abſcondunt eoque denſo, cuius orificium alterum, quo ſuo egredi poſſit phalaena tempore, apertum deprehenditur, in coloribus etiam maculisque
p. 280. alarum ſexus differt. Eruca nigra tredecim maculis oualibus magnis in dorſo, pilis remiformibus ex alno, deinde recenſetur, cuius pili a baſi tenuiori lateſcunt, remorum inſtar, phalaena antennis conicis inſtruitur et granulatis, lingua nulla, coloris eſt cinerei nigricantis, cum duabus maculis albis, ut in ala ſupe-
p. 282. riore. Poſt adducitur eruca nigra, tuberculata, duabus ſeriebus macularum ex aurantio rubrarum notata, in primo annulo cornu carnoſo duplici inſtructa, ex ſedo, quod anacampſeros vulgo dicitur. Cornu eſt emiſſile poteſtque retrahi, papiliones inde proueniunt antennis longis, globulo terminatis, magni, alis oculatis inſtructi. Differt tamen, quod, ut ſolenne eſt his erucis, nec filo chryſalidem adfigit, nec eam angularem habet. Eſt LINN. Faun. Suec. 802.
p. 288. Tandem additur eruca parua, millepedis forma, ex frangula. Et huius deſcriptio extat apud LINN. Faun. Suec. 803. Folia in media ſubſtantia, non in margine deuoranda aggreditur, et foraminibus eadem pertundit. Papilio antennis clauatis ſuperbit, coloris autem ratione varietates quaedam obſeruantur.

p. 296. In *nono commentario* conſiderationem ſuſcipit Ill. Auctor erucarum ſpinoſarum ſedecim pedum, earumque papilionum, quae a duris et ramoſis pilis hoc nomen habent. Ad unum omnes papiliones ſuppeditant, plerosque ex iis, qui nobis per omnem aeſtatem vicini eſſe ſolent, qui etſi ſex pedibus ſint inſtructi,

ſtructi, quatuor tamen tantum incedunt. Chryſalides anguloſae, ſplendido ſaepe aureo et argenteo colore notatae, ad verticem ſic adfiguntur aliis corporibus, ut caput intus latentis papilionis deorſum ſpectet. Nec attinet hic notare, quasdam ſolitarias, quasdam gregarias viuere ex hac claſſe erucas. Refertur primo de eruca ſpinoſa urticae, antice ex brunno flaua, poſtice in ſuperna parte annulorum alba, quae a variis deſcripta eſt *. Deinde adducitur eru- p. 305.
ca nigra, maculis magnis aurantiis in dorſo, pedibus mediis rubris, gregatim viuens in ſalicibus. Pilos ſpinoſos inuenit auctor ſimplices, nigros longosque. Chryſalis ex fuſco cinerea, maculis roſeis magnum papilionem dimittit, quem LINN. Faun. Suec. 772 vocat: *Papilionem tetrapoda, alis angulatis nigris,* p. 310.
margine poſtico albido. Sequitur eruca nigra ex urtica, faſciis a latere citrini coloris inſignita: ſolitaria eſt, urticae folia conuoluit, chryſalidis anguli breues ſunt, papiliones coloribus eleganter variegati. LINN. Faun. Suec. 777. deſcripti.

Quatuordecim pedes habent erucae in *decimo* p. 316.
commentario enarratae, ſex ſquamoſos nempe et octo intermedios, membranoſos, quibus tamen deſunt pedes duo poſtremi annuli. Diſtinguit eas in varias claſſes REAVMVRIVS, earum paucae ſunt, ex iis omnibus prodeunt phalaenae, quaedam poſteriorem partem bifurcatam obtinent, quaedam ſimplicem et acuminatam gerunt caudam. Ex his adducitur itaque fuſe admodum atque concinne: Eruca magna viridis bicaudata, dorſo duabus magnis fuſcis maculis notata, ex populo et ſalice. Huius, cuius ſaepe ab aliis mentio facta eſt, optimam et deſcriptionem et iconismum Noſter exhibet, et, cum interiores eius partes ſuperius deſcripſerit, nunc exteriores, a prima iuuentute, et in metamorphoſi factas mutationes, omnes ſtudioſe perſequitur. Ex cauda, ſi tangitur,

 emittit

* vid. FRISCH, l. c. Part. IV. n. 4. p. 6. tab. IV.

emittit cornua rubra, fila vocat FRISCHIVS, quibus ad abigenda insecta utitur. Flexilia enim sunt et longe emissilia. Dentibus praeter ea mordent, et ex capite in primis emittunt humorem aliquem, quem in oculos incidentem, acrem inuenit Ill. Auctor. Machina, qua mediante hoc contigit et hic describitur et alibi *. Phalaena antennis barbatis est, sine lingua, alae in cuspidem iunguntur, si quiescit. Est in LINN. Faun. Suec. n. 819. Alas autem gerit praeter consuetudinem multum villosas, et non obstantibus instrumentis, quibus se defendere possit,
p. 333. haud raro ab ichneumonibus laeditur. Ad hanc classem pertinet etiam eruca viridis, in dorso sex tuberculis conico carnosis donata, coloris in corpore ex fusco purpurei, postice pedibus destituta, in conicum desinens cuspidem, ex alno. Phalaena barbatas antennas, alas superiores fuscas, transuersa obscurioris coloris fascia notatas, atque in fine in hamum
p. 338. circumflexas habet. Accedit deinde eruca fusca, maculis obscuris undulatis, posterius in simplicem cuspidem acuminata, ex betula. Singulare huic est chrysalidem affigere variis filis laxis, indeque suspensam teneri, per folliculi posterius relictum orificium expellere exutam pellem, et farinoso puluere esse inspersam. In phalaena vero antennis barbatis et lingua breui spirali, alas in hamum esse flexas, ut in antecedenti.

p. 342. Ex progressus ratione geometrae dicuntur erucae quatuordecim pedum, quarum descriptio in *commentario undecimo* datur. Hae omnes in phalaenas abeunt, quarum tamen ingens multitudo est, et metamorphoseos tempore in terra se se abscondunt. Ex his Ill. Auctor tantum sex describit sequentes: Eruca baculi forma brunna, capite profunde fisso, ex ulmo.

* vid. Memoires presentés a l'Acad. Roy. des Scienc. à Paris Tom. I. p. 530. et Comment. nostr. Vol. I. Part. I. p. 41.

ulmo. Baculum referre dicuntur eius modi erucae ob gracile rigidumque corpus. In capite fisso singularis nota est, corpus vero rugis transuersalibus et alia longitudinali instruitur. Phalaena antennis conicis granulatis ornatur, linguaque spirali breui, et alis albis nigris punctulis punctatis. Deinde alia est:
Eruca magna, brunna, tuberculata, capite integro, p. 349.
ex betula. Capite gaudet paruo, fere quadrato. Phalaena est LINN. Faun. Suec. n. 834. Papilionem refert ob alas angulatas, et earum in quiete positum perpendicularem. Fusca est et baculi forma eruca, p. 354.
carneis longitudinalibus fasciis notata, capite integro, ex salice. Chrysalis a congeneribus non differt, nisi extremo cuspidato et bifurcato, quae post nouendecim demum menses dedit phalaenam, antennis nigris barbatis, elinguem, alis gryseis lineis nigris undulatis, scuto pectorali nigris maculis obsito. Minor est p. 358.
eruca viridis, cuius annuli linea transuersali lutea seiunguntur, cuius corpori ad longitudinem inscripta est fascia alba, ex alchimilla. Haec varias corporis conformationes adsumit, si tangitur, in terram se recondit, folliculo facto metamorphosin subit et phalaenam cum antennis barbatis, lingua longa, alis in quiete expansis, albis fuscisque transuersalibus fasciis notatam suppeditat. Alia eruca similis, lineas lon p. 360.
gitudinales albas habet, folia vero variarum arborum, quibus utitur, conuoluit. Phalaena mas antennas longas, filiformes, articulatas habet, alas gryseo fuscas, easque in quiete plerumque expansas tenet, femina vero iis fere destituitur. Est LINN. Faun. Suec. n. 921. Singulare est, ineunte hyeme etiam per naturam ex chrysalide prodire phalaenam, quod studiose captis experimentis confirmauit Noster. Ex p. 371.
pruni tandem eruca geometra prouenit phalaena parua, paruis praedita alis, coloris variegati, in qua vidit Ill. Auctor eius ex chrysalide progressum factum fuisse per fissuram in scuto pectorali excitatam.

p. 374. Inaequalis magnitudinis pedes membranaceos et intermedios habent erucae, quarum tractatio in *commentario duodecimo* datur. Quarum duae ſpecies recenſentur. Altera in betula deprehenſa, ſedecim licet pedibus dotata, geometrae inſtar procedit, et intermediorum pedum primum par breuiſſimum eſt, reliqua maiora, phalaenam non dedit, prius mortua.

p. 378. Altera baculi forma, ex fuſco gryſea, quatuordecim tantum pedibus inſtructa, ſex intermedios pariter perbreues habet, qui vero corona hamulorum ornantur, et retractiles ſunt. Nec monſtroſam hanc eſſe fabricam copioſiora docuerunt exempla.

p. 384. Magna porro eſt claſſis erucarum, quibus conuoluendi et iungendi folia mos eſt, quarum disquiſitionem inſtituit *commentarius decimus tertius*. Paruae illae ſunt, ſolitarie et gregatim viuentes, phalaenae ex iis exeunt, antennis plerumque filiformibus, lingua ſpirali. His praemiſſis exponitur de variis ſpe-

p. 388. ciebus, quarum octo hic adducuntur. Prima eſt: Eruca ſedecim pedum, ex rubro obſcura, maculis citrinis, pyri folia conuoluens, quod, qua ratione efficiat, accurate deſcribitur, phalaena albidi ſplendi-

p. 394. di coloris exiguaque eſt. Secunda: Eruca ſedecim pedum viridis, nigris punctis notata in heſperide flore albo pleno habitat, cuius iuniora aggreditur folia eaque complicat. Pedes rotundi, hinc inde contractiores, circa finem adſtantem habent circulum plurium hamulorum, qui extus ſpectantes incuruantur. Chryſalides, in laxo reticulatoque folliculo delitescentes etiam hamatae ſunt, phalaenae ex albo gryſeae, in alis fuſca faſcia notantur, antennae longae ſunt, articulatae, barba complectens linguam ſur-

p. 403. ſum cornuum inſtar eleuatur. Tertia: Eruca profunde viridis, capite fuſco, variarum arborum, in primis lilacis folia conuoluens. Modus folia conuoluendi variat, phalaena, antennis filiformibus, alas habet latas, fuſcas, cum maculis obſcuris, cu-

ius

ius etiam varietas deſcribitur. Quarta eſt: Eruca parua, gryſei lucentis coloris, punctis nigris, in betula, quae ex chryſalide ſpinoſa dimittit phalaenam, antennis filiformibus, dilute fuſcam, macula alba in femina, fuſca in mare, lingua longa ſpirali. Quinta eſt: Eruca parua, ſedecim pedum gryſea, punctis nigris conſperſa, quae folia urticae voluit. Pedes earum ex quatuor partibus conſtant. Phalaena antennis filiformibus, conicis ſpiralique lingua inſtructa, alis fuſcis, faſciis albis, alas expanſas ſingulari modo tenet, ut poſterius angulum illae intercipiant manifeſtum, circumuolantes autem per vices viam abſoluunt, celeriter nimirum progredientes, breuiſſime quieſcunt, mox celerius procedentes. Sexta eruca viridis eſt, per dorſum faſcia viridi obſcura inſtructa, urticae folia quoque conuoluit. Phalaena eſt LINN. Faun. Suec. n. 846. Septima nigra, faſciis albis longitudinalibus, in betula habitat. Phalaena alis totum corpus pedesque tegit, eae vero ad principium eleuatam habent criſtam transuerſam. Octaua viridis eſt, tribus faſciis profunde viridibus longitudinalibus in dorſo diſtincta, et cerefolii ſylueſtris folia conuoluit. Sollicite deſcribit Noſter modum folia contorquendi, phalaenae alae ex gryſeo fuſcae, ouales, planae, ſe ſe decuſſant, inter reliquas admodum ſunt agiles. p. 410. p. 413. p. 418. p. 421. p. 424.

Aliae internam foliorum ſubſtantiam depaſcunt, cuniculos agentes, quarum hiſtoria in *commentario decimo quarto* recenſetur. Viarum directionem eandem non ſemper ſeruant, minimae ſunt, elegantes phalaenas vero exhibent. Erucae plerumque quatuordecim pedes habent, plane nouam ſimul ſpeciem inuenit Ill. Auctor, ex iis autem adduxit has: Eruca lutea, quae autumno mali folia magnis exedit areis et margines eorum conuoluit. Haec, ut aliae, foliorum ſubſtantiam ſic erodit, ut ſuperius tantum tenerrima ſuperſit cuticula, inferiori tamen p. 431. p. 433.

aliqua parenchymatis particula adhaereat. In hoc loco mutantur in chryſalidem, exit phalaena antennis filiformibus, lingua longa, alis maculis argenteis
p.440. aureisque diſtinctis et fimbriatis. Alia ex luteo albicat, in alni foliis habitans, eadem corrugans, magnasque areas exedens. Multum cum priori conuenit, phalaena parua, antennis longis filiformibus, granulatis illa inſtruitur, itidemque alis ſuperioribus luteis, maculis aureis argenteisque interſperſis, infe-
p.446. rioribus gryſeis, ad finem fimbriatis. Habitat porro eius modi eruca in roſa, cuniculos quae agit irregulares, *en galeries*, pedibus octodecim membranaceis aequalibus, nullis ſquamoſis. Singularis fabrica harum erucarum nouum conſtituit genus, a nullo deſcriptum auctore, hinc viuendi modum et transformationem uberius propoſuit Ill. Auctor, et cum vix pro vera illam habuerit eruca, tandem obſtupuit videndo prodire papilionem verum gryſei coloris, antennis filiformibus, alis fimbriatis. Maxime tamen
p.455. iis infeſti ſunt ichneumones. His adiungitur eruca minor, ſedecim pedum, gryſei coloris, granis nigris piloſis notata, ſe ſe nutriens foliis chaerophylli ſylueſtris, eo quidem modo, ut ſupernam aeque ac infernam ſuperficiem rodat. Ex chryſalide, in folliculo raro ex filis confecto, prodit phalaena alis longis gryſeis, fimbriatis, in ſuperioribus medio in loco pili eminent faſciculati, tuberculum quaſi efficientes.
p. 459. Tandem alia ſedecim pedibus inſtructa, glabra, viridis, foliorum frangulae inferiorem partem exedit. Haec eruca folliculum curioſiſſima ratione ſibi parat, a Noſtro ita deſcriptum atque dépictum, ut mirari ſatis opus non poſſimus, phalaena inde egrediens antennis filiformibus ornatur, capite piloſo, alis fimbriatis, albis, maculis adſperſis fuſcis. Alarum in hac et praecedentibus formam REAVMVRIVS nominat *ailes en queue de coq.*

Cum

Cum nec gallae, nec gemmae, nec radices vege- p. 470.
tabilium immunes ſint ab acceſſu inſectorum, erucas
in his contentas et inde prodeuntes phalaenas recen-
ſet *commentarius decimus quintus*, ſpeciminis itaque loco
adducit Noſter, gallam pini, in qua eruca habitat,
ſedecim pedum glabra et fuſca. Solus eius mentio-
nem fecit FRISCHIVS* accuratiorem deſcriptionem
hic adductam obſeruamus. Inſtituit experimenta,
quibus conſtitit ab odore ſatis forti therebinthinae
his erucis nullam induci noxam. Phalaena tandem
ex galla, quam chryſalis duris ſquamis obſita, per-
tundit, progreditur antennis filiformibus, alis ſupe-
rioribus cinereis, maculis nigris, inferioribus nigri-
cantibus. Radices lupuli carpit eruca glabra alba, p. 487.
capite ex fuſco luteo. Chryſalides in folliculo cylin-
drico deliteſcentes, feminae maſculas magnitudine
ſuperant, et praeter omnem conſuetudinem mobiliſ-
ſimae ſunt. Phalaena hanc, prius ex illa quam egre-
ditur, ante ſe propellens ex terra emergere facit, ipſa
admodum breues antennas filiformes oſtendit, alae
in femina albae, maculatae, in mare caeruleae ſunt.
Pedes poſtremi ſuperius valde piloſi. Oua numero-
ſiſſima, celerrime emittuntur oualia, granulis ſabuli
ſimilia, nigra. Cum hac conuenit alia quae alas p. 495.
ex luteo rufeſcentes, maculis argenteis habebat, cu-
ius eruca nondum detecta eſt. In gemma pini du- p. 498.
plex eruca latitat; exire vidit Noſter duplicis generis
phalaenam, quarum altera praecipue recuruatam ob-
tinet barbam et cornu inſtar inflexam. Nec non ſe- p. 501.
decim pedum eruca, fuſca, glabra, in gemma roſae
domicilium parat, quae mutatur in phalaenam ante-
rius nigram, poſterius iucundo ſpectaculo albam.
Singulare erucarum genus conſtituunt, tineis ſi p. 505.
miles, nec non eruca aquatica, quae in *commenta-*
rio decimo ſexto diſquiruntur. Intelliguntur autem
per eas inſecta, quae in vagina, quam ſibi exſtruunt,

 tamquam

* l. c. P. X. p. 11. tab. IX.

tamquam in habitaculo perpetuo continentur, et cum ea circumambulant, per alterum ſcilicet extremum caput emittentes. Inter has eſt aliqua, quae ex ſalicis foliis viuit, et vaginam ſibi parat, ex gramineis culmis parallelo loco ſibi applicatis, cuius papilio femina nulla alarum veſtigia monſtrat. Vix papilionis formam exprimit, ſex pedes habet, et ad extremum corpus piloſa exiſtit. Mas non deſcribi-
p. 511. tur, quo potiri non potuit Ill. Auctor. Alia eſt ſedecim pedibus inſtructa, glabra, nigricans, in ſalice viuens, itidem ex gramineis culmis vaginam conſtruens, qui vero transuerſim ponuntur, cuius meta-
p. 516. morphoſis obſeruari non potuit. Porro eruca exigua, ſedecim pedum, alba, capite fuſco, in pane ſecalino occurrit, ex qua egreſſa eſt phalaena antennis filiformibus, alis ex gryſeo cinereis, fimbriatis-
p. 517. que. Erucae porro aquaticae viridis hiſtoria exponitur fuſe, quae piloſa eſſe videtur, ex ſtratiote ſiue aloe paluſtri BAVHINI. Haec in ipſa aqua eadem perpetuo humectata viuit, ſedecim pedes habet, ſquamoſos ſex, intermedios reliquos membranaceos, hamatos, hamis in coronam poſitis. Pili, qui eſſe videntur, cum branchiis piſcium comparari poſſunt; deliteſcit enim in ſingulo eiuſque ramo vas cylindricum, cum trunco ad locum exortus cohaerens, quod praeter ea manifeſto cum tracheis communicat. Habet autem et conſueta ſtigmata, ſed dubium relinquitur, num per haec etiam reſpiret eruca. Id, quod eo magis ambiguum fit, quoniam praeter omnem naturae normam haec in oleo oliuarum per aliquot tempus integra vixerit. Folliculo chryſalidem recondit ex ſericeis albisque filis, qui vero anterius aperto orificio patet. Ipſa chryſalis utrinque ſex ſtigmatibus inſtruitur, quod mirum eſt, cum in aquis deliteſcat et aeris uſura frui non poſſit, aer tamen in folliculo haeret; chryſalis namque ſemper ſicca eſt, et experimento facto, declarauit Ill. Auctor, eam in

aqua

aqua viuere nequire, ſed facile emori; immo nec extra aquam ſine mortis periculo in aere vitam continuare. Prodiens tandem phalaena mox ex aqua emergit antennis ornata filiformibus, lingua breui. Alarum color in ſexu diſcrepat, et longitudo, quae conditiones omnes ſtudioſe declarantur.

Mentionem ad finem iniicit Noſter, phalaenae cum antennis praelongis, alis argentatis, faſcia transuerſali lutea notatis, cuius ortus et reliqua momenta adhuc latent.

Variis iam in locis, quod papiliones aliorum in- p. 545.
ſectorum inſultibus exponantur, notatum eſt, ex his praecipui ſunt ichneumones eorumque vermes, quorum exinde rationem reddit in *ultimo decimo ſeptimo commmentario* Noſter. Eam tamen adeo completam, et permultis iudicio plenis deſcriptionibus locupletatam inuenimus, ut ex iis praecipua tantum commemorare ſit difficile, hinc, cum ex collectis multiplici experientia momentis claſſes aliquas ichneumonum conſtitui poſſe inuenerit, earum differentias adhuc adducere non ingratum lectoribus euaſurum eſſe ſuſpicamur. Adducit earum nouem, quae p. 558.
totidem characteribus diſtinguuntur. Eſt claſſis *prima* ichneumonum antennis filiformibus conicis, pectore et ventre eiusdem craſſitiei, *ſecunda* antennis ſimilibus, ventre cylindrico, elongato, anguſto filo cum pectore commiſſo, *tertia* antennis itidem ſimilibus, ventre filo adhaerente, ſed ventre ouali, *quarta* antennis filiformibus, ventre incuruo, ſurſum conuexo, per filum pectori iuncto, *quinta*, ventre ſphaerico, in reliquis eadem, *ſexta* ventre filiformi, mediae ſuperiori pectoris parti implantato, *ſeptima*, antennis ramoſis, ſub qua una ſpecies comprehenſa ſigillatim deſcribitur, *octaua*, antennis undique aequalibus, *nona* et *decima*, antennis granulatis, ad finem amplioribus. His ſpecierum deſcriptiones ſubiunguntur magis completae. Hiſce omnibus tandem

Ill.

Ill. Auctor omnium figurarum explicationem, et nominum ſpecificorum, ad methodum REAVMVRII diſpoſitorum, explanationem addidit.

Nos vero hic finem imponimus, ſufficere enim putamus ad demonſtrandum, neminem, qui hoc amat ſtudiorum genus, pulcherrimarum harum deſcriptionum, nitidiſſimarumque figurarum, res etiam minutas lente optica ſaepiſſime auctas accuratiſſime illuſtrantium, ope carere qui velit, eſſe futurum, prout facile praeuidemus, haud aliquem extiturum, quin reliquas, de inſectis, ab Ill. Auctore expectandas, diſquiſitiones anxie praeſtoletur. Maior quidem iconibus ſplendor accedet, ſi coloribus ſuis natiuis inſectorum deſcriptorum figuras, ad viuum, ut dicunt, illuſtrare quis voluerit, hoc tamen officio exactiſſime defunctum fuiſſe AVGVSTVM IOHANNEM ROESELIVM, pictorem Norimbergenſem, nunc monemus, quippe qui in deliciis inſectorum, ſub nomine *Inſecten-Beluſtigungen* editis, quarum iam pene tres tomi extant, varias ex hic commemoratis erucis, papilionibus atque phalaenis nitidiſſime delineauerit, pinxerit atque deſcripſerit.

II. For-

II.

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inueniuntur medicamina, in usum medicorum praxin inchoantium editae a IOHANNE DE GORTER. Harderuici, apud Iohannem Wigmanns. 8. mai. pagg. 696. Praef. et indices plagularum dimidiatarum. alph. 1. pl. 5½.

Quando studio quantaque industria artem salutarem huc usque excoluerit Cl. Auctor, praeter alia eius scripta, *systema praxis medicae*, ante quatuor annos editum et a nobis suo tempore laudatum*, abunde testatur, cuius nunc utilitati insigne addidit incrementum, *formulis* iam iam indicatis *medicinalibus*, quarum rationem lectoribus nostris iam traditurі sumus. Cum enim intellexisset, quam specioso certe modo laudes prae doctis medicis consequerentur empirici, copiam nimirum formularum in memoria tenentes, ideoque etiam ad eas, coram aegri lectulo in schedulam coniiciendas paratissimi; e contrario autem, quam valde diuque haesitarent medici tirones, formulam aliquam conscripturi, licet optima artis doctrina instructi, attamen aut remediorum eorumque virium cognitione, aut aptas concinnandi formulas exercitio carentes: multas igitur plruimasque usu comprobatas conscripserat formulas easque eum auditoribus suis communicauerat. Postquam vero ordinem quaerens, ad quem illae ita disponerentur, ut ad morbi, vel causae nomen, vel therapeuticae virtutis titulum, inueniri possent, vario modo, multoque adhibito labore, et satis ingeniose eum immutauit, donec eum, qualis nunc esse deprehenditur, uti reliquis faciliorem, sic et fini suo aptio-

* vid. Comment. nostr. Vol. I. P. I. p. 115 et seqq.

aptiorem inuenerit. Prima enim quaſi totius operis pars ſexcentos nonaginta ſex formularum continet numeros, totidem libri paginis reſpondentes. Quaelibet pagina tribus interdiſtincta eſt columnis, quarum prima ipſam formulam cum formae ſuae titulo inſcripto, altera vero atque tertia exhibent eius agendi modum, ſiue vires therapeuticas, deinde morbos ſpeciales, contra quos vis eius valet, tandemque eas corporis partes, in quarum morbis ea adhiberi poteſt. Saepe quidem accidit; ut una plures legantur formulae ſub uno numero, quae tamen pro una tantum quoad numerum habentur, quum non unius eiusdemque ſolum formae, ſed in unum etiam eundemque finem conſcriptae ſint, licet earum quaeuis aliis conſtet medicamentis. Porro eis formulis, quarum uſum reliquis Cl Auctor habuit frequentiorem, ſub litera initiali, cuiuis formulae proponi ſolita, ℞, ſubiecit aſteriſcum, eodemque etiam ſigno tum praecipuas, quae a formula expectari poterunt, vires therapeuticas, tum eos, contra quos in primis uſurpari poterit, morbos notauit, ut ſub primum quaſi tironis intuitum primariarum remedii virtutum cadat cognitio. Quibusdam quoque formulis, praeſertim iis, quas ex aliis auctorum ſcriptis mutuaſſe videtur, vel certe, quas ab aliis adhiberi dicit, practicam de earundem uſu atque effectibus addidit animaduerſionem. Ut earum rerum omnium coordinatio eo clarius intelligatur, unam alteramque formulam cum ſuis ad latus poſitis appendicibus hic loci nunc repetere atque apponere iuuat:

47.

MIXTVRA.

℞. *Aq. Menthae,*
* *Hyſſopi,*
Meliſſae āā ℥jſs.
Theriacal. ℥ſs.
Vitae Matthiol. ℥ij.
Theriacae Andr. ℥j.
Sal. Polychreſti ℈iiij.
Vol. Oleoſ. ℥ſs.
Syrup. Papav. albi ℥vi.
M. F. Mixtura.
Omni hora ſumatur cochlear, in vomitu autem parua quantitas ſimul propinanda donec retineri queat.

*Anodynum,
Reſoluens,
Sudoriferum,
Spirituoſum,
Diaphoretic.
Volatile.
Calefaciens,
Aromaticum,
Carminans,
Antihyſteric.
Antiſpasmodicum.

In

*Vomitu,
*Mobilitate,
*Hyſteria,
*Conuulſion.
*Flatibus,
*Dolore,
*Cardialgia,
*Colica,
Nauſea,
Acido,
Singultu,
Febre,
Syncope,
Acrimonia,
Palpitatione,
Abortientib.
Frigiditate,
Horrore,
Inflatione,
Catarrho,
Conſenſu,
Cruditate,
Variolis,
Cacochymia,
Cachexia,
Detumeſcent.
Dyſtocia,
Ructu,
Voluulo,
Tetano,
Terrore,
Anguſtia,
Borborygmo,
Miliari febre,
Carebaria,
Chronicis,
Ephemera,
Lumbagine,
Morbillis,
Nephritide,
Phricode.

In Morbis

*Ventriculi,
*Neruorum,
*Vteri,
Renum,
Vrinae,
Parturientium,
Grauidarum,
Inteſtinorum,
Lochiorum,
Puerperarum,
Menſtruantium.

101.

HAVSTVS.

℞ *Syrup. Diacod.* ℥ß.
Aq. vitae Matth. ℥j.
Hyſſopi ℥j.
M. F. Hauſtus.

℞ *Opii* gr. j.
Syrup. Capill. vener. ℥ß.
Aq. Papav. rhead. ℥j.
M. F. Hauſtus.

℞ *Syrup. Papav. albi* ℥ß.
* *Laudani liquidi* gtt. x.
Aquae Papav. Rhead.
Hyſſopi āā ℥ß.
M. F. Hauſtus.
Capiat veſpertino tempore.

* Stupefaciens, Maturans,
Antipyotic.
*Hypnotic. Expectorans,
* Anodynum, Laxans,
*Pectorale. Opiatum.

In
*Dolore, Abortientib.
*Tuſſi, Mobilitate,
*Conſenſu, Empyemate,
* Agrypnia, Phthiſi,
* Catarrho, Rigiditate,
Abſceſſu, Purulentia,
Cancro, Suppuratione,
Debilitate, Raucedine,
Rheumatiſmo, Dyſenteria,
Vlcere, Miliari,
Singultu, Dyſpnoea,
Conuulſione, Grauedine,
Arthritide, Aſthmate,
Contractilit. Anxietate,
Peripneum. Vomica,
Pleuritide, Tetano.
Acrimonia.

In Morbis
*Pectoris, Reſpirationis,
Pulmonum, Puerperii,
Glandularum, Grauidarum,
Laryngis, Sputi.

358.

PILVLAE

℞ *Extract. Cathol.* gr. xij.
* *Resinae Jalapp.* gr. v.
Mercur. dulc. gr. vj.
Ol. Anisi gtt. j.
M. F. Pilulae N. vij. pro dosi.
Capiat omnes matutino tempore.

*Purgans,
*Resoluens,
Mercuriale,
Euacuans.
Derivans,
Antiuener.
Anthelminticum.

In

*Leucophlegmatia,
*Pituita,
*Viscido,
*Venerea lue,
*Cachexia,
*Crassitudine,
* Vermibus,
*Scabie,
* Cruditate,
* Impetigine,
*Struma,
Motu lang.
Pruritu,
Scirrho,
Cancro,
Hydrope,
Acido,
Arthritide,
Foetore,
Ozaena,
Tremore,
Cacochymia,
Dolore,
Abundantia,
Vitiligine,
Acrimonia,
Insectis,
Lupia,
Ascaridibus,
Gonorrhoea.

In Morbis

*Glandular.
*Intestinor.
*Cutis,
Ventris,
Nasi,
Pancreatis.

Apparebit inde, quod is, qui in *systemate praxis medicae*, a Cl. Auctore olim edito, ideoque etiam in cognitione terminorum pathologicorum ipsi familiarium, probe versatus est, ceteris maiorem inde reportare poterit utilitatem, quae magis adhuc conspicua fit ex illo *indice*, quem addidit Auctor, *formularum medicinalium generali*, qui pro altera quasi totius operis parte haberi poterit. Hic enim ordine alphabetico sistit morborum, causarum, partium

corporis eiusque actionum laesarum, tandemque therapeutices titulos, quibus singulis earum formularum numeri adiecti sunt, quae in iis casibus in usum venire possunt. Illi porro tituli, de quibus in iam allegato *systemate* agitur, notati sunt litera S, adiecto simul illius paragraphi numero, ubi eiusdem rei explicationem in ipso systemate inuenire licet. Insuper in quouis articulo omnium earum formularum numeros collegit, quae omnes unam habent virtutem, licet variae sint formae atque praeparationis; ad cuius tamen varietatem alphabetico ordine ipsarum formularum numeros ordinauit. Totam rem magis illustrabunt exempla:

ABVNDANTIA HVMORVM.
S. 53.

Apozema, 108.
Bolus, 546.
Clysma, 17, 63, *et sic porro.*
Electuarium, 210, e. s. p.
Haustus, 6, 62, e. s. p.
Infusio, 414, 598, e. s. p.
Pilulae, 138, 357, e. s. p.
Potio, 6, 203.
Pulueres interni, 35, 292, e. s. p.
Suppositoria, 300.

LENIENTIA.

Apozema, 136, 224, e. s. p.
Cataplasma, 84, 86, e. s. p.
Clysma, 3, 168, e. s. p.
Collyrium, 248.
Emplastrum, 89.
Emulsio, 296,
Epithema, 449.
Fotus, 140, 340, e. s. p.
Haustus, 226, 306.
Lauamentum, 248, 269.

Linctum,

Linctum, 132, 306.
Linimentum, 102, 264, e. f. p.
Pilulae, 327.
Pulueres interni, 97.
Suffitus, 631.
Tabellae, 284, 611.

ANGINA.
S. 315.

Apozema, 108,
Cataplasma, 20, 72, e. f. p.
Clysma, 109, 117, e. f. p.
Collutio, 59, 199, e. f. p.
Emplastrum, 87, 404.
Epithema, 114, 116, e. f. p.
Fotus, 82, 83, e. f. p.
Guttulae, 196.
Haustus, 6, 8, e. f. p.
Lauamentum, 83, 378.
Linctum, 306, 647.
Linimentum, 189.
Mixtura, 174, 242.
Potio, 6, 31, e. f. p.
Pulueres interni, 624.
Spiritus, 228.
Suffitus, 118, 631,
Tabellae, 60.

Alius adhuc, qui ex isto indice redundare dicitur, usus a nobis commemorandus est. Quum enim unius morbi plures, nec sibi numquam contrariae esse possint causae et eius inde etiam, et pro diuersis ipsius effectibus, diuersa symptomata, quae noui quasi morbi sunt: patescit, quam diuersa unus idemque morbus poscat remedia. Quodsi igitur medicus doctus compositos, qui ut plurimum in praxi occurrunt, morbos in alios simpliciores resoluere, eorumque omnium causas proximas eruere, iisque meden-

di methodum ex therapia generali didicerit, acquisita iam materiae medicae cognitione: tum ex comparatione eorum titulorum, in hoc indice contentorum, ad quos illa morbi deducit inuestigatio, vel sub morbi nomine, vel sub eius causae vel virtutis therapeuticae titulo, remedia cuiuis morbo propria haud adeo difficulter inuenire dicitur, numero nimirum formularum omnibus iis in locis eodem detecto.

Praeter hunc indicem, cuius nunc rationem exposuimus, alios adhuc duos adiecit Cl. Auctor, quorum unus omnium in libro comprehensarum formularum numeros pro ipsarum tantum diuersa forma continet; alter vero amplioris est ambitus et maioris etiam utilitatis. Inscribitur ille: *index medicamentorum, quae in formulis occurrunt*, et ita constructus est, ut non omnia solum, quorum usus antea in formulis praescriptus fuit, nomina remediorum contineat ordine alphabetico, sed eorum etiam varias, quae in usum venire solent, partes, variumque praeparandi et adhibendi modum, in singulis nimirum huius generis articulis earum formularum numeris sedulo annotatis, in quibus quaesita reperiri possunt specimina. En exempla!

Absinthium vulgare.

Herb, 9, 12, e. s. p.
Extract, 52, 219.
Succus, 342,
Conserua, 520,
Aqua, 489,
Decoct, 557,
Syrupus, 577,
Oleum dest, 643,
Oleum coct, 251, 265.
Sal, 37, 179, e. s. p.

Sambucus.

Summit. 417,

Flor,

Flor, 82, 83, e. ſ. p.
Cort. ſucc. 7, 102, e. ſ. p.
Aq. 118, 119, e. ſ. p.
Rob, 31, 32, e. ſ. p.
Ol. 24, 268.
Acetum, 88, 142, e. ſ. p.

Vtilem itaque omnino a Cl. Auctore ſuſceptum atque praeſtitum quoque fuiſſe laborem, ea, quae de eo enarrauimus, perpendenti clarum erit. Dubitamus quidem, num eum in finem conducat illud opus, quem Cl. Auctor inde promittit, ut nimirum ad ſingulos morbos ex eo depromi queant formulae, cum verae omnis morborum curationis ratio in eo poſita ſit, ut primam morbi originem in quolibet aegro detegat medicus, eique, pro diuerſo cuiuslibet aegri temperamento ac conſtitutione, diuerſa quoque applicet remedia, ipſo totius morbi eiusque cauſarum atque ſymptomatum nexu probe obſeruato; id enim niſi fecerit, ſymptomatibus potiſſimum obuiam it, certoque modo medici empirici, vel certe ſymptomatici, nomen merebitur. Eum autem omnino uſum praeſtare poterit hic liber tironi medico, ut materiae ſic dictae medicae cognitionem eo firmius ſuae imprimat memoriae, isque in apta formulas medicinales concinandi methodo fiat exercitatior. Neque negare poſſumus, multum ſane ſtudii in perficiendo hoc opere a Cl. Auctore fuiſſe impenſum, ita, ut leues hinc inde, ex aliqua fortaſſis feſtinatione, ingreſſos errores neminem ipſi imputaturum eſſe confidamus, qualis e. g. ille eſt, ubi no. 480. linimentum aliquod, ex unguento althaeae et balſamo peruuiano confectum, in morbis, praeter alios externos, ventris, meſenterii, uteri atque pancreatis, cum plumaceolis adhibendum ſuadet. Idem occurrit ſub no. 410. de unguento aliquo emollienti.

III.

CORN. ALB. KLOEKHOF, Med. Doct. de morbis animi ab infirmato tenore medullae cerebri dissertatio. Traiecti ad Rhenum, apud Nic. a Vucht, Gysb. Tieme et Abrah. a Paddenburg, 1753. 8. mai. pl. 10.

Est profectò praecipua animi medicina, philosophia: sed sola non est. Arctissimum, quo cum corpore coniunctus est animus, necessitudinis vinculum saepe hoc efficit, ut alterius mutatione alterum tum adstigatur, tum leuetur. Non raro philosophus, aeger animo, ut sibi medeatur, omnibus opibus, viribus incassum elaborat; et, si sanari vult, auxilium, ut in corporis morbis, illi petendum est foris. Non numquam, ut animo rite medicina fiat, corpori simul est adhibenda curatio. Ab hisce verbis initium facit Cl. Auctor praefaminis, quo Cl. GAVBIO hancce dicat dissertationem, eiusque simul summam exprimit atque finem declarat. Culenburgi in Belgica prouincia, quae Geldria dicitur, illum adhuc vitam degere ex praefamine cognoscimus; inter eruditos autem iam ante aliquot annos innotuisse constat, editis nimirum Traiecti ad Rhenum anno huius seculi quadragesimo sexto *opusculis medicis*, quibus tum temporis partam gloriam et nunc indicato libro non tuetur solum, sed etiam auget. Difficillimum omnino dici meretur argumentum, fere prorsus huc usque a medicis doctoribus neglectum, certe non cultum satis, quod is explicare coepit, medicinalis nempe philosophia, cui tamen feliciter suam dedit operam.

p. 1. Omnium rerum cognitionem aut sensuum, aut rationis acquiri ope certum est; ex iis vero, quae euidentia sunt, multa adhuc alia, licet quoque probabiliter tantum, cruimus, dum similia comparando accensemus aliis similibus. Corporis itaque humani

mani partium fabricam, et actionem et morbos, expoſituri eam aſſumere poterunt regulam: *Vt ſenſibilia, ſic inſenſibilia.* His praemiſſis, *ideam cerebri,* P. 5.
mentis et medullae cerebri communionem Cl. Auctor adumbrat. Ἐγκέφαλος viſceris, aut inſtrumenti, liquorem aliquem ſecernentis, rationem habet. Vaſa igitur communia fere conſtituunt cerebri corticem; medulla vero, licet tubulata indeque etiam et cortici et neruis continua ſit, ab his utrisque tamen quoad indolem et fabricam diuerſa eſſe videtur. Interuentu eius omnes communes mentis fiunt et actiones et affectiones, eoque etiam et corporis et mentis, quamuis haec ab illo differat, in ſe reciproca celebratur actio. Diſpar eius quoque partium eſt conditio: una, intra eius compagem terminata, ſolis actionibus mentis; altera in neruos producta, ſenſibus motibusque voluntariis dicata. Haec porro tenuiſſima ſtamina a ſubtiliſſimo intus contento liquore ſeruantur vegeta; hinc in explicandis mentis actionibus ab hoc numquam ſeparari debent; etſi, quando mens agit, ſtamina prius moueri, quam ſpiritus, credendum ſit, quum illa ſint ſtabilia, hi vero mobiles. Eadem quoque in muſculis, quos anima vult mouere, obſeruanda erit mutatio, ob muſculi cuiusuis fibrillarum motricium, quas etiam forte tum temporis fluidum nerueum plus ſolito implet, cum neruorum ſtaminibus conuenientiam. Mutatio itaque me- p. 8.
dullae, aut neruis, primum facta, ab illa ad hos, aut ab his ad illam promouenda, per ipſum nerui corpus propagari videtur. Vtrorumque ſtamina quidem mollia, attamen impreſſioni, ulterius prouehendae, aptiora certe ſunt intus reperiundo liquore, illico nempe illam perdituro. Mentis itaque et corporis communio per ſolidam cerebri medullam atque neruos, uti et ea, quae inter hos et medullam obſeruatur, per utrorumque ſolidam compagem fiat, neceſſe erit. An etiam forte proxima mentis cum neruis

viuis quaedam eſt communio? Senſuum, motuumque voluntariorum, promtitudo, et motrix, quae aliqua fibris neruorum ineſt, facultas, credere nos illud iubere videntur; at non detegemus umquam, quod homines celare voluit ſaepientiſſimus rerum conditor.

p. 10. Quamqum vero ſtamina medullae omnem ſenſum fugiunt: *norman* tamen *indagandi morbos abditos*, vel quosdam certe, ipſius *medullae cerebri* ſuppeditant. Ad partes enim corporis ſolidas referri debent viſcerisque rationem habent, ideoque etiam ex generali hac idea eorum morbi explicari debent. Medulla porro cerebri, nerui, quorum etiam utrorumque ſtaminum eadem ratio eſt, et muſculorum tendinumque fibrae, tum fabrica et indole, tum functionibus ſuis, arcte inter ſe cohaerent, ideoque etiam prioris illius affectiones ex illis, quas de poſterioribus nouimus, diiudicare licet; quae etiam regula ad inueſtigandum illius tenorem, ſeu *vim, qua elementa mutuam cohaeſionem ſeruare nituntur*, applicari poterit.

p. 11. Quod ille vero *dari queat infirmatus*, ulterius a Cl. Auctore docetur, et quisnam ſit, *preſſe deſignatur*. Animalium, ſiue diuerſarum claſſium, ſiue eiusdem ſint ordinis, corpora eorumque ſingulae partes ſolidae pro qualibet aetate, ſexu, varioque, quem vitae uſus poſtulat, ſtatu, comparate flexilia vel rigida, ſtricta vel laxa dici poſſunt. Rigidis igitur partibus quaedam laxitas, aliisque laxis quaedam rigiditas obſeruatur eſſe naturalis, in cuius itaque utriusque iuſto moderamine naturalis earum tenor conſiſtit. Quem ad modum autem id valet de maioribus corporis humani partibus eiusue viſceribus, humorem aliquem ſecernentibus, aut ſecretum vehentibus: ita eandem quoque minutarum partium, ideoque et ſtaminum medullae cerebri, rationem eſſe, cum probabilitate quadam concludere poſſumus;

quo-

quorum ergo *tenor* dici poterit *infirmatus, qui deficit* p. 13.
a tenore, qualis in certa aetate aut ſexu plerumque et ſecundum naturam obtinet. Tenoris enim ſtaminum medullae cerebri ad naturalem reliquarum partium tenorem aequa debet eſſe proportio. Nec ſingularis et cuiqne homini propria corporis dicta temperies negligi debet, ſi de morboſo medullae cerebri tenore iudicium ferendum ſit, qui vel talis in cerebro tantum, vel cum aliis cunctisue corporis partibus communis occurrere poterit.

Pergit deinde Cl. Auctor, et *proximos effectus in-* p. 16.
firmati tenoris medullae cerebri recenſet, quos eadem methodo eruit, qua iam antea uſus fuerat, eos nimirum comparando cum proximis effectibus generaliorum morborum, qui reliquas corporis partes ſolidas, ſi factae fuerint infirmae, viſcera, neruos atque fibras, affligere obſeruantur. Sunt illi: ſtaminum vel iuſto facilior flexio, qua nimis cedere ſolent impetui in illa facto; vel nimia dilatatio, qua nimium, aut alias plane non admittendum, in ſe recipiunt humorem; vel compreſſio facilis, liquidum ipſis deſtinatum excludens; vel facilis collapſus, nihil requiſiti humidi admittens, vel iuſto minor in contentum humorem renixus, indeque eius ſtagnatio et accumulatio; vel denique iuſto maior aut minor irritabilitas, qua vel tenera nimis vel nimis hebetia ad excipiendum aut propagandum motum atque ſenſum eſſe deprehenduntur.

Quibus proximis effectibus explicatis, eorum de- p. 22.
inde *conſecutiones reſpectu animi* Cl. Auctor exponit, ad ſtaminum in primis iuſto faciliorem flexionem cum irritabilitate vel aucta, vel imminuta, coniunctam reſpiciens. Animus, dum agit, vel externa percipit obiecta, mutatione, in ſenſuum organis facta, ad medullam cerebri uſque translata; vel abſentes res, ſenſibus olim perceptas, denuo ſibi repraeſentat, illa ſtaminum cerebri mutatione, quae olim

in perceptionis actione facta fuerat, nunc reſuſcitata; vel permanet aliquod tempus in eodem ſtatu, quam ipſi aut obiecti alicuius externi aut ſimilis interna corporis, aut libera ſui ipſius, actio ab initio comparauerat; vel olim perceptas ideas cum conſcientia ſimilis olim perceptionis tenet; vel mutuam inter ideas claras atque diſtinctas indagat atque percipit relationem; vel concluſiones format, praegreſſa hac actione; vel, ſi corporis aliquam partem mouere vult, certis medullae cerebri ſtaminibus certam aliquam imprimit mutationem, ad mouendam uſque partem per neruos propagandam; vel denique alicuius ideae gratae, aut moleſtae, aut certe inſolitae, repraeſentatione commouetur: ideoque ſemper, dum agit animus, cerebri ſtamina mutantur, quae inde, ſi flexilia nimis ſimulque nimis irritabilia facta fuerint, vel obiectorum perceptionem idearumque formationem nimis viuidam; vel luxuriantem imaginationem; vel attentionem volubilem; vel labilem memoriam; vel iudicii vim fallacem; vel ratiocinandi facultatem minus rectam atque tutam; vel muſculorum motus nimis citatos; vel incitatas nimis aut per-
p. 28. turbatas animi affectiones, excitabunt. Vt vero omnes iam enarratae mentis actiones in illo caſu nimis eſſe ſolent viuidae; ita quoque eas tum temporis, quando cerebri ſtamina nimis quidem flexilia, ſed ſimul irritabilia minus eſſe obſeruantur, nimis languidas atque tardas fore, ex iam dictis facile colligitur.

p. 29. Sed ſingularum iam recenſitarum conſecutionum, quas *primi ordinis vitia* animi appellare poſſumus, dantur etiam *ſymptomata*, *ſecundi ordinis vitia* appellanda, ita, ut mens ab infirmato cerebri tenore ad certum aliquem morbum prona, per occaſiones varias, quarum cauſa ipſius etiam illius tenoris infirmitas, licet alio reſpectu, eſſe poterit, medullam cerebri contraria ratione afficere queat, quo vel prior con-

conſecutio praeuertatur, aut ſuperetur, vel aliquando contraria ſuccedat, v. c. Vnius obiecti viuida nimis perceptio figere poteſt attentionem alias nimis volubilem; haec memoriam, alias labilem, certae tamen alicuius ideae reddet tenacem; praeuertet affectiones alioquin praecipites, e. ſ. p. Eadem haec ſecundi ordinis vitiorum ratio atque origo, mentis tamen medicinae, quae conſolando, conſiliis, propriaque etiam aegroti virtute fit, ſuppeditare poteſt fundamentum.

Quem ad modum huc uſque allegatos infirmati p. 31.
tenoris cerebri effectus ex perſpectis ſimilibus ſolidarum partium generatim conſideratarum affectibus diiudicare atque illuſtrare potuerat Cl. Auctor: ita etiam *cauſas propiores et antecedentes, infirmantes* illum *tenorem*, eadem ratione indagat, eoque magis, quo clarius eſt, cauſas morborum omnibus ſolidis communes etiam cerebrum afficere, quoque ſimul eſt veri ſimilius, eodem modo medullam cerebri ſolam a cauſa laedente, illi ſoli applicata, laedi poſſe, uti alia corporis pars maior a tali, ſibimet applicata, noxam recipit. Ex illis igitur cauſis ſunt praecipuae: p. 33.
Liquorum vitalium immodica egeſtio, praeſertim in ſanguinis ſubitanea, vel quoque lenta, profuſione, vomitu aluique fluore diuturno, in ſaliuae, ſeminis, lactis, urinae, ſudoris humidique perſpirabilis, puris, ſeri, ſaniei, aut muci longa nimiaue excretione, occurrens: Illorum porro *immodica conſumptio* tum omnium in genere, tum in ſpecie eorum, quos nerui vehunt, praeſertim ſi horum liquidi inſignis copia breui temporis ſpatio conſumitur: Inſuper illorum *deriuatio* in partes, proportionato renixu deſtitutas, hinc nimium facile diſtendendas, facta, prae primis in nimia vaſorum abdominis et pectoris laxitate, in ſanguinis profuſione, aut calore externo, attendenda.

Solida-

p. 43. *Solidarum* quoque *partium* variae affectiones variis illis cauſis accenſeri poſſunt: Earum ſcilicet *maceratio* dicta, ſeu minimarum fibrarum iuſto laxior cohaeſio a glutinis, muci, aut lenti liquoris, olei, aquae, tandemque lymphae aqueae animalis, redundantia ſenſim inducta. Earum porro *inertia*, in ſegnitie in primis cordis et arteriarum, quiete nimia muſculorum voluntati obſequentium, et torpore
p. 50. actionum animi eiusque affectionum, conſpicua: Illarum deinde *diſtentio*, quae potiſſimum fit a liquoris conferta transmiſſione, vini abuſu, voluptate aut dolore, modum excedente, ab omnibus nimiis actionibus animi, v. c. attentione acerrima, nimis profunda meditatione, aut eius quoque vehementibus diuue nimis certe continuatis affectionibus, atque
p. 59. conuulſionibus. Quibus tandem illarum annumeratur *compreſſio*, a nimia vaſorum ſanguiferorum, ſpeciatim intra cranium ſitorum, plenitudine, aut acutis febribus, iis praeſertim cum inflammatione, intra
p. 63. cranium orta, coniunctis, producta. *Venena* quoque, licet eorum agendi modus non ſatis pateat, inter illas cauſas locum occupant; ad quas denique *imbellis* etiam *aetatis*, infantum, ſenum femineique ſexus, conſiderationem, illuſtrandi argumenti gratia, Cl. Auctor refert, in quibus nimirum actiones mentis, quae mediante cerebri medulla fiunt, naturaliter tales ut plurimum eſſe obſeruat, quales in adultis ab infirmato illius tenore fieri poſſe probauit.

p. 65. Huic deinde cauſarum ſcrutinio *rationem* ſubiungit *dignoſcendi morbos animi ab infirmato tenore medullae cerebri* ortos. Quum igitur aliae quoque morborum animi cauſae alio ſaepe nomine aliaque ratione, quam infirmando tenorem cerebri, in corpore, aut animo ipſo, exiſtere queant; v. c. morbi varii, ſedem ſuam in primis viis habentes, neglectus rationis, cura mordax, e. ſ. p.: inde primo ex abſentia harum aliarum cauſarum ad culpandam cerebri infirmitatem

pro-

probabiliter concludimus; tutius autem deinde, illam adesse, iudicamus ex praegressarum, quae cerebro aduersae sunt, causarum recordatione; ex aliarum partium tenore, ab aliqua causa communi infirmato; ex neruorum suis effectibus perspecta debilitate; ex ipsius denique corporis teneritudine, tenerae aetati atque sexui sequiori familiari.

Sequuntur aliqua *monita*, *causas* enarratas et iam p. 67.
dictam *dignoscendi rationem spectantia:* quod illae nimirum non semper ad sui proportionem laedere cerebrum obseruentur, eo, vel cito ex aliis causis integro restituto, vel a natura satis insigni robore morbisque resistendi vi praedito: quod illae porro, sub leui conditionum discrimine contrarios non numquam edant effectus: quod insuper, licet infirmans causa communis sit, non omnes tamen cerebri partes una eademque patiantur: quod antecedentes causae non semper gignant solitarias propiores, sed earum una plures: quod illorum denique plures simul concurrere, aut iam infirmatus cerebri tenor alii causae, mentis actionem laedenti, accedere possint.

Dicta iam monita deinceps *praesagia*, in huius p. 70.
generis morbis ferenda, excipiunt, pro causarum discrimine eorumque diuerso concursu, quorum primaria sunt sequentia: Liquorum vitalium immodica egestio aeque ac consumtio, si fuerit subitanea, praecipites, sed breues; si lenta, pertinaces animi morbos gignit: eorum autem deriuatio mox faciles, mox curatu prorsus difficillimos, pro maiore aut minore vasorum, liquores capiti subducentium, laxitatis gradu. Pro vario vitiorum, quae solidas partes afficiunt, gradu variaque ratione, diuersi quoque euentus praesagiendi sunt. A muci, lymphae, e. s. p. redundantia, diuturni morbi animi; a tepidae abusu, facilius superandi; a segnitie cordis et arteriarum, pro diuersis eius causis, etiam varii; ab ignauia, aegre vincendi; ab acutis febribus, breues; ab abusu vini,

lenti

lenti quidem, ſed pertinaciores; eidem, a nimis frequenti voluptatis uſu; a nimiis actionibus animi aut eius quoque perturbationibus, vix ſuperandi; a conuulſionibus iidem; ab uniuerſali plethora, curatu faciles; ab ea locali, intra cranium exiſtente eaque longa, difficillimi; ſimiles ab inflammatione; in infantibus, tractu temporis; in ſenibus, vix umquam; in feminis, difficulter perſanandi. Porro, praeſtat animi vagis laborare morbis, quam uni inhaerere imagini aut uni affectui. Quibus iam ab infirmo cerebro male eſſe coepit animo, ſi nouis ii corripiuntur morbis, et debiliores, et animi perturbationibus obnoxii magis fiunt: in ſpecie catarrhi hos animi morbos et augere et reuocare dicuntur. Triſtiſſimi autem oriuntur morbi, ſi ad cerebri iam praeſentem infirmitatem adhuc alia, mentem affligens, cauſa acceſſerit.

p. 77. Poſt haec *rationem praecauendi morbos animi*, quae in vitandis cauſis infirmantibus conſiſtit, *curandi eos eorumque ſymptomata*, quantum quidem curationis fieri poteſt, quippe quae potiſſimum in arcendis iſtis cauſis, in ſopiendis ſtaminibus nimis irritabilibus, et in iis inertibus excitandis, in remediorum uſu, quae ſolidas partes roborant, et in primis in iuſto atque prudenti animi regimine, ponitur, Cl. Auctor tradit; ſubiecta ſic dicta *ſylua monitionum generaliorum pro curandis morbis iis animi;* quibus tamen omnibus ſpecialiter iam recenſendis, ne longiores nimis ſimus, iam ſuperſedere cogimur, digniſſimis tamen, quae ab omnibus medicis prudentibus perlegantur et expendantur.

Mantiſſa tandem imponit libro finem, qua omnes ſupra enarratae infirmati ſtaminum medullae cerebri tenoris conſecutiones explicandis illis inſolitis animi elationibus, quae in non nullis aegris atque moribundis occurrere ſolent, ſufficere, Cl. Auctor probat, quum cauſarum multae, cerebrum infirman-

firmantes, turmatim in illis non numquam adeſſe poſſint aeque ac propiores conſecutionum iſtarum excitandarum occaſiones, ita, ut ab ipſo delirio propinqui tales aegri ſaepius eſſe videantur, hincque pateat, qui fieri poſſit, ut vel boni ſummis urgeantur anguſtiis, vel alii virtutum laudibus non adeo clari, gaudia tamen ſumma percipere, quin et inſignem animi elationem prae ſe ferre videantur.

Facere non poſſumus, quin librum hunc paruae quidem molis, ſed larga tamen veritatum, non abſtruſarum tantum, ſed et valde utilium, copia confertiſſimum, et multo iudicii acumine, rectoque cogitandi ordine, ac eleganti et conciſo ſtilo conſcriptum, lectoribus noſtris commendemus.

IV.

Diſſertatio inauguralis phyſiologica de pilorum uſu. Praeſide D. IOH. HIER. KNIPHOFIO, Anat. Chirurg. et Botan. Prof. P. Fac. Med. Aſſ. Ord. et p. t. Decano. Acad. Caeſ. Nat. Cur. Adiuncto et Biblioth. Reſpondente filio, IOH. GOTTFRIED KNIPHOFIO. Erfordiae, 1754. 4. pl. 5.

Poſtquam diuerſa pilorum nomina, quibus ii pro diuerſis, in quibus prorumpunt, corporis partibus, inſigniri ſolent, variaque, eorum ortum, figuram, ſubſtantiam, nutritionem, colorem, copiam, magnitudinem, denſitatem atque ſitum attinentia, Cl. Auctor propoſuit, ad ipſum pilorum uſum curatius inueſtigandum accedit. Eſt ille duplex, gene- p. 18.
ralis atque ſpecialis. In genere humoribus depurandis inſeruire pili dicuntur, ita, ut viſcoſum, pingue, excrementum per eos excernatur, relictis particulis purioribus; ſimili forſan modo, uti folia plantarum ſuccorum, ad florum ſeminumque prouentum neceſſa-

ceſſariorum, iuuant praeparationem. Excretionem illam varia probant phaenomena: Vmbra capitis nudi in pariete albo, a ſolis radiis illuſtrato, apparens: Copioſi vapores hominis, hiemali tempore laboribus valde exagitati, caput cingentes: Capilli aegrorum largo ſudore, qui morbos ſoluit, madentes: Eorum in morbis acutis atque malignis ab excretis humoribus acribus corroſorum, defluuium: Guttulae tandem iis in locis, quae pilis tecta ſunt, prius erumpentes, quam per reliquum corpus aucta perſpiratio percipiatur. Alia porro obſeruantur, quae diuerſitatem excreti illius humoris partium teſtantur: Sudoris nimirum guttulae, a capillis per caput decurrentes, praeſentiam aquoſarum; ſapor eius, ſalinarum; veſtimenta ſericea rubro colore tincta, ſub axillis ſaepe in caeruleum mutata, ſal acidum per pilos ibi excretum; induſia per aliquod tempus geſta, in primis eorum partes, quae nuchae, menti, vel axillarum, pilos attingunt, uti et veſtes, a capillis colligatis propendentibus ſordidae factae, viſcidum unguinoſum; furfures tandem pectini, ad capillos pectendos adhibito, adhaerentes, terreas, pilorum ope excretas, partes, oſtendunt. Iis porro, qui vel ab aeris calore, vel a corporis validiore motu, auctiorem experiuntur perſpirationem, et qui ſomno a meridie, aut breui poſt coenam ſumtam, indulgent, barba et capilli citius creſcunt. Quo etiam homo deprehenditur eſſe piloſior, eo etiam inſignior ipſi eſſe ſolet perſpiratio vel citius erumpens ſudor. Ex quibus omnibus clarum fieri Cl. Auctor exiſtimat, pilos ſecernere humorum excrementa, ideoque ad eorum depurationem hominibus eſſe datos.

p. 20. Vt ſpecialior autem eorum uſus magis pateſcat, ſequenti phaenomeno ſuam ſuperſtruit ſententiam. *Pili* enim, inquit, *copioſiores deprehenduntur in locis, ubi nerui principio, ſeu capiti muſculorum, ad actiones principaliores deſtinatorum, inſeruntur. Ex quo concludere*

cludere licebit: pilos inſeruire ad liquidum depurandum, (ſiue ſanguinem arterioſum, ſiue lympham intelligas,) quod muſculorum motum peragit; et ad maius horum muſculorum robur multum praeſtare. En, quae hanc doctrinam illuſtrare debent! In corpuſculo foetus aliquot menſium iam conſpiciuntur *capilli*. Hi depurant magis humorem, qui ad motum muſculorum occipitalium, temporalium et frontalium, praeſtandum requiritur. Eo vero magis haec in embryone neceſſaria eſſe iudicatur depuratio, quo uſus inſignior ab horum muſculorum motu in illo expectandus eſt, quippe qui cordis in embryone nimis adhuc exigui vim ſupplet ad fluidum nerueum, et ſecernendum, et ulterius ad omnia creſcentis corporis loca deuehendum, omnino neceſſariam. Foetus p. 22. porro naſcens prono vertice ad uteri orificium prolabitur: eius igitur partis capitis maior compreſſio per capillos ibi ſitos iuuat eorum humorum depurationem, qui iam dictorum muſculorum, quorum aponeuroſes hoc in loco concurrunt, motum in ipſo partu magis adhuc obuium, praeſtant. Facilior enim foetus excluſio, a capillorum lubricitate iuuanda, non unicus eorum uſus eſſe poterat. Cur illi enim iam aliquot menſes ante partum aderant? Inſuper eo firmiori corporis robore gaudere infantes experientia docet, quo denſiore ac copioſiore coma nati fuerunt. Simili modo *antiae*, ſeu pili os frontis tegentes, frontalium muſculorum iuuant motum, dum liquidum eorum depurant. Aponeurotica ſua expanſione hi muſculi per ſuturam coronalem amplectuntur durae matris fibras nerueas: hinc patere dicitur, cur veneri, aut literis, aut animi pathematis, nimium indulgentibus mature defluant antiae? *Capronae*, ſeu pili in loco, ubi os temporum frontis oſſi iungitur, obuii, muſculis, maxillam inferiorem mouentibus; *caeſaries*, ſeu pili, virorum, *crines*, mulierum, occiput cingentes, muſculis occipitalibus, ca-

put et flectentibus et extendentibus, uti et non nullis, collum mouentibus, inſeruiunt. *Cincinni*, ſiue qui inferiorem temporum partem intra malam atque aurem ornant, cum barba conueniunt. *Supercilia*, in quorum medio quinti neruorum paris primus ramus, ophthalmicus ſeu orbitalis dictus, e cranio exit, et, quae ipſa inde in actione ſua iuuari videntur, bulbi oculi muſculis, *cilia* vero illis palpebrarum, conciliant liquidum depuratum. Hinc patet, cur illis oculorum acies diu maneat, quibus ſupercilia denſa ſunt. Pili, ex naribus progredientes, *vibriſſae* dicti, et ii, qui in meatu auditorio ſuccreſcunt, in adultis quidem demum obueniunt, idem tamen, quod reliqui, praeſtant, inſuperque ſenſuum vim augent. Illi porro, qui labium ſuperius cingunt, *myſtax* iis nomen eſt, pluribus faciei muſculis proſunt, quippe qui plerique ad illam regionem terminantur, ſuosque neruos a maxillari ſuperiori dicto, ſeu ſecundo quinti paris ramo, et ſympatico minore, ut plurimum portione dura nerui auditorii dicto; accipiunt. Hinc exanthemata in labio ſuperiori viſa, venenum quaſi, a metu aut terrore vehementiore in ipſo corpore generatum, excernentia.

p. 26. Corpore robur ſuum iuſtamque magnitudinem adepto, ex delibatiſſima alimentorum parte nunc generatur ſemen, quod, ad ſanguinis maſſam refluens, *barbam* euoluit, quae liquidum depurat muſculorum maxillae inferiori affixorum, ideoque loquelae, deglutitioni, ipſique ſecernendae ſaliuae prodeſt, quo alimenta eo rectius digerantur, ideoque chylus magis adhuc laudabilis optimusque ſanguis pro ſeminis praeparatione ad teſtes deferatur. In ſequiore ſexu menſium fluxus non imminuit ſolum ſuperfluum ſanguinem, ſed eum quoque purgat a partibus impuris: idem itaque ad generationis negotium tribuit, quod
p. 28. in potiore ſexu barba praeſtat. *Gandebalae*, ſeu pili ſub axillis prodeuntes, nec viliorem, neque reliquis mino-

minorem, ferunt opem: Arteriae enim axillari ſunt ea propter vicini, ut ſanguinem depurent arterioſum: A neruis brachialibus, per hanc quoque foueam decurrentibus, in actione ſua iuuantur: Omnibus denique vicinis muſculis; id, quod ex radiali horum pilorum directione concludere licet, in ſpecie autem muſculis, ſitum brachio naturalem reſtituentibus, iam dicto modo proſpiciunt. Idem coniicere licet de pilis in *dorſo carpi* externaque cubiti parte procreſcentibus. Fibrae enim motrices muſculorum, qui manum flectunt, et numeroſiores et fortiores eſſe videntur illis muſculorum extenſorum, qui igitur tenuiori magisque praeparato indigere videntur liquido ad debitos motus praeſtandos. Eadem quoque ratio erit pilorum in *extremitatibus inferioribus* ſuccreſcentium, ut ibi potiſſimum copioſi ſint, ubi tenuiores muſculi extenſores reperiuntur. Ortus tandem pilorum in *pube* germinantium, eorumque varia directio, varias inde partes, et proprias et vicinas, ſimilem recipere uſum indigitant.

Haec de generali pilorum uſu dicta ſunt. Spe- p. 31.
cialem vero paucis tantum Cl. Auctor tangit, quod ſcilicet v. c. capilli ſpirituum animalium, ſupercilia et cilia lacrymarum, vibriſſae muci narium, barba ſaliuae, pubes feminis, iuuent praeparationem; licet quoque reliquos iam ſatis notos pilorum uſus haud neget, quod nimirum v. c. capilli defendant caput contra frigus externum; cilia radios lucis temperent, variaque ab oculis, eos inuaſura, arceant, e. ſ. p. Maiorem forte, niſi fallimur, utilitatem et certitudinem diſſertationi huic conciliaturum fuiſſe Cl. Auctorem putamus, ſi recentiorum, in primis Cl. WIRHOFII*, de pilis capta experimenta in uſum ſimul vocare ipſi libuiſſet, quae nondum tamen ad ipſius cognitionem peruenisſe videntur.

* vid. Commentar. ſocietat. ſcient. Gotting. Tom. II. p. 368. et Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 715.

V.

Diſſertatio inaug. uterum poſt partum inflammatum ſiſtens, auctore M. CHRISTIAN. GOTTHILF. KIESLING. Lipſiae ex officina Langenhemiana. 1754. 4. pl. $3\frac{1}{2}$

Hunc noſtri amici b. libellum indicare, noſtrisque vel ideo commendare placuit lectoribus, ut aſſiduae eius, in morborum obſeruatione adhibitae, induſtriae documentum aliquod ipſis inde pateſcat. Quo enim cognoſcere morbos, quam curare, difficilius eſt, eo feliciorem eundem in iis inueſtigandis fuiſſe teſtis eſto uteri poſt partum inflammati, praeſens expoſitio.

p. 2. Praemiſſa breui ſtructurae uteri eiusque in grauiditate et partu mutationum hiſtoria, huius poſt partum ſemper euenire quandam inflammationis ſpeciem, eam tamen quiete, lochiorumque ope ſolui etiam,

p. 6. ſtatuit Cl. Auctor. Qua igitur hic neglecta inflammationis ſpecie, aliam eamque, ut grauiorem morbum, accuratius conſiderandam ſibi ſumſit inflammationem. Vt autem commodior ſit haec tractatio, de inflammatione quaedam generatim praefatur, quae

p. 7. ſatis nota referre hic opus non eſt. Ad ipſam uteri inflammationem quod attinet, illa cognitu valde difficilis eſt et ſaepius occulta procedit. Porro differentiam eius ſi ſpectes, vel totum uterum vel unam alteramque ipſius partem vel etiam vicinas partes occupat; atque modo profunda, modo ſuperficialis, in-

p. 8. deque vel grauis, vel leuis, eſſe iudicatur. Sequitur iam cauſarum eius inueſtigatio, atque inter easdem primo loco proximae cauſae, quae quidem eadem eſt,

p. 9. ac in omni inflammatione, nimirum obſtructio: ſingularis tamen in primis huic fauere ſolet vaſorum uteri tortuoſa diſpoſitio; eorum nimia in grauiditate diſtenſio et poſt partum relaxatio, violentaque ſaepe contractio; ſanguinis ipſius lentor et ſpiſſior facta indoles

doles; quibus etiam accedit neruoſi ſyſtematis nimia
ſenſibilitas. Ad praedisponentes quod ſpectat cau- p. 10.
ſas, varia feminarum conſtitutio in primis attendi
meretur. Hinc quibus firmiora vaſa, humoresque
copioſi et denſi ſunt, iuniores et aetate prouectio-
res, nec non tenerae valdeque ſenſiles feminae, huic
morbo obnoxiae ſunt. Accedunt his plurimae occa- p. 11.
ſionales cauſae, quarum praecipuas notamus eſſe
peruerſum foetus in utero ſitum, impeditumque in-
de humorum per uterum circulum; cuius ſitus ge-
mellorum exemplum a ſemet ipſo viſum deſcripſit hic
Cl. Auctor; porro uteri in partu contractio, eaque
ab irritatione, quam obſtetrices non numquam ſolent
digitis excitare, violentior facta; eiusque ab impru-
denti placentae extractione inuerſio. Sunt aliae p. 13.
etiam non negligendae cauſae: nimirum placentae
poſt partum retentio et corruptio lenta; lochiorum
vel impedita vel prorſus ſublata fluxio; capitis foetus
ſub ipſo partu abſciſſio, remanentisque corruptio et
putrefactio, cuius rei exemplum ſe ipſum vidiſſe, ca-
pitisque poſt viginti a partu dies, nouis ſubortis do-
loribus, partes corruptas eiectas fuiſſe, ſalua puerpe-
ra, Cl. Auctor obſeruat; immo alias quoque femi-
nas foetum corruptum utero diu geſſiſſe ſine incom-
modo, adnotat. Neque leuis cauſa inflammationis p. 16.
noſtrae eſſe ſolet aeris frigidi ad pudenda admiſſio, fa-
ctaque inde uteri conſtrictio, et lochiorum impedi-
tus fluxus; lactis ad mammas imprudenter ſuppreſ-
ſus adfluxus; febris, quae puerperam comitatur, a
nimis iurulento cibo, potuque ſpirituoſo, calido,
aliisque factum augmentum. Tandem violentiori-
bus animi adfectibus multum omnino hic tribuen-
dum eſſe videtur. Conſideratis itaque cauſis, ad p. 17.
ſymptomata huius morbi attendendum eſt. Ex iis
enim ipſius ſigna petuntur. Occurruut haec vel in
ipſa uteri regione et vicinis ei partibus, vel in remo-
tis locis. Tumor in primis durus in uteri regione

et dolor increſcens, pungens, varias in locis perceptus ſuſpicionem mali huius mouent; maior vero inflammationis certitudo naſcitur ex orificii uteri tumore et dolore; ex lochiorum fluxu intercepto; ex teneſmo inteſtini recti; alui obſtructione, urinae ardore et retentione. Accedunt his dolor, torpor, tumorque crurum ad genua uſque conſpicuus; capitis dolor et vertigo; nauſea, vomitus, et ſingultus; praecipua vero febris attendi meretur, quae ſaepe valde
p. 21. exigua vix cognoſci poteſt. Haec febris interdum etiam vehementior eſt grauioribusque ſtipata ſymptomatibus, quo grauiores eius praegreſſae fuerint cauſae. Pulſus celer et durus, reſpiratio anxia et breuis, delirium, tremor, conuulſio, lipothymiae, aliaque ſuperueniunt peſſima ſymptomata. Quae quidem iam recenſita omnia teſtantur de morbi ipſius
p. 22. exitu et mutationibus. Interdum igitur contingit ſtaſeos humorum in utero, ſine ſenſibili euacuatione, lenta reſolutio, quando corporum temperies adhuc bona, inflammatio modo ſuperficialis et leuis eſt;
p. 23. atque lochiorum fluxus ſuppreſſus redit. Interdum vero materiam mobilem redditam, reliquisque mixtam humoribus expellit natura, notabili aliqua euacuatione ſiue criſi. Sudore igitur ſaepe haec ſoluitur copioſo, ſaepe vero tantum incompletam criſin a re-
p. 24. ſorpta materie factam eſſe, purpura teſtatur. Quae, ſi benigna eſt, morbum ſoluit; ſi maligna eſt, ab acriori materie nata,, peſſima praeſagit. Vidit Cl. Auctor aliquando ſolutam per metaſtaſin ad manus pedesque factam, natisque ibi abſceſſibus, uteri inflammationem. Interdum etiam diarrhoea ſalutaris eſt, cum leuamine nata et remiſſione ſymptomatum; illa vero, quae cum virium proſtratione copioſe fluit et inuitis aegris, mala praenunciat omnia. Praeter ea ſuppuratio quoque notatu valde digna eſt inflammati uteri mutatio. Huius eadem adnotatur, ac ipſius inflammationis, differentia; eiusdem autem

tem ſigna ſi poſtules, ad febrem cum ardore et dolore fixo, pulſante, et horripilatione vaga, modo moderatam, modo exaſperatam, attendendum eſt. Certiſſimum tamen ſignum huius praebet ipſius puris ex utero eiusque vagina effluxus. Pus illud album, aequale, ſpiſſum, blandum ſi eſt, ſpem facit; flocculentis ſi mixtum partibus fuerit, eroſi uteri, vel placentae relictae, ſigna offert. Quo citius hic ab- p. 26.
ſceſſus abſtergitur, eo melius; quo tardius, eo periculoſius eſt praeſagium. Supermanent enim ſaepe ulcera mala, eorumque pus reſorptum lente interficit feminam. Cuius rei ſingulare exemplum hic adductum legimus. Ab ulcere conſolidato factae cicatrices feminis haemorrhagiarum, abortus, vel partus difficilis, nouaeque adferunt pericula inflammationis. Gangraena interdum etiam uteri inflammationis exitus eſſe ſolet. Quando enim inflammatio p. 27.
profunda nimis et magna eſt; vel humores acriores impetuoſius mouet natura vel medicina, febre auctiori facta, ſtaſis ſimul augetur, ſponteque corrumpitur materies obſtructa. Cuius gangraenae exemplum vidit Cl. Auctor in puerperae cadauere, nono a partu die exſtinctae. Gangraenae vero ſigna offerunt nobis ſub maximo febris aeſtu natus horror internus, tremor et extremorum frigus, reſpiratio anxia, anheloſa, aliaque peſſima ſymptomata; quae ſubito dum ſe remittunt, omnia videntur eſſe bona; fallaces autem hae ſunt induciae. Ipſa deinde ſanies ichoroſa, putrida, foetida ex utero effluens certiſſimum illius ſignum eſt, quae tandem, noua accenſa febre, ſenſim corpus deſtruit. In ſcirrhum etiam p. 28.
ſaepe ob ipſius viſceris ſpongioſam fabricam abit haec inflammatio, durique et indolentes ex vaſorum ἐμφραξι naſcuntur tumores. Ipſum cognoſcimus ex morbi fine criſi facta remiſſione, ex corporis torpore, pondere, obtuſoque dolore in utero relicto.

Quos quidem ſcirrhos licet ſaepe diu ferant ſine inſigni incommodo feminae, interdum tamen a leui cauſa irritata in carcinomata et cancrum abeunt, morte terminandum miſerrima.

VI.

Continuatio * epitomes aliquarum obſeruationum de rebus phyſico-medicis, in *promtuario* anglico, *viris ingenuis dicato* **, contentarum.

Qua norma in eius generis obſeruationibus, ex iam dicto promtuario extrahendis, uti conſtituerimus, olim a nobis dictum fuit, quum primam earum epitomen cum lectoribus noſtris communica-
p. 417. remus ***. Eandem igitur et nunc ſeruaturi, ex faſciculo, menſe *ſeptembri* anno 1752 edito, caſum infantis, in aqua ſubmerſi, paulo poſt vero ex illa extracti, et ab aere, follis ope in anum immiſſo, breui ad ſe redeuntis, ſilentio praetermittere non poſſumus. Extinctus iam quidem, quum traheretur ex aqua, eſſe videbatur infans, manibus prorſus nigris, oculis toruis, et lingua ex ore propendente. Pedibus apprehenſis, inuerſus ille quidem tollebatur in altum; ſine ſubſecuto tamen effectu. Quam primum autem aer iam dicto modo in ventrem fuerat immiſſus, folle decies circiter compreſſo, ſuſpiria ducere coepit ex pectore, os atque oculos mouere; illoque per aliquod adhuc tempus adhibito, ad vitam prorſus rediit, madidis deinde veſtimentis detractis, in lectum calidum delatus.

In

* vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. II. p. 333.

** *The Gent'eman's Magazine, for September-December 1752, and for the year 1753. By* SYLVANVS VRBAN. *London. 8. mai. printed by Edward Cave.*

*** vid. Comment. noſtr. l. c.

In fasciculo, qui praecedente mense *iulio* editus p. 318.
fuerat, ab anonymo datum legebatur consilium, aegros, hydrophobia correptos, ita curandi, ut iis, in libero aere stantibus, sanguis mitteretur e vena brachii, donec a virium defectu concciderent; utque ii deinde, brachio deligato, deportarentur in balneum calidum, ex aqua simplici et herbis aromaticis paratum, dum vires paulo recuperauerint, liquido postea nutrimento sustentandas; tumque post balnei usum panni lanei ex vino calido, cum aromatibus cocto, expressi, applicarentur extremitatibus, caput autem atque tempora fricarentur aceto cum vino mixto; ac ut denique haec medendi methodus repeteretur, quoties rediret hydrophobiae insultus. Hanc tum temporis, in coniectura quadam et veri similitudine saltem fundatam, curandi rationem exemplo nunc alicuius aegri hydrophobi confirmatam legimus in allegato mense *septembri*, quippe qui sola tantum p. 423.
venae sectione, eaque semper ad animi usque deliquium instituta, subque singulo morbi insultu repetita, diro isto malo liberatus, ac integrae sanitati restitutus fuisse dicitur.

Tempestatum, qualis per singulos menses fuerit Londini, morborumque simul occurrentium rationem inferere solet Cl. Auctor suis ephemeridibus. Mense *octobri* igitur intestinorum inflammationes re- p. 443.
liquis morbis fuisse frequentiores, notat, quas ab abusu nucum iuglandium, non degluptis ante membranis inuoluentibus, hoc anno valde copiosarum, ortas fuisse obseruat. Illis quidem ex naturali sua indole haud aliquam inesse vim nociuam, ideo tamen eas nocere posse, existimat, quod nimirum, nisi manducationis actione satis comminutae, sed si auide potius deuoratae fuerint, post aliquot dies ab aegris non mutatae aut digestae excerni visae fuerint, indicio satis probabili, quam difficulter in ventriculo digeran-

tur, quamque facile ex remora, quam ibi patiantur, corrumpi et acrem rancidamque acquirere possint indolem. An quoque, uti Cl. Auctor putat, grauissimum damnum inde debet metui, quod eae, non satis manducatae, angulosam induant figuram, suisque ideo factis cuspidibus intestina laedant, in iisque diarrhoeas, dolores atque spasticas contractiones, summamque alui adstrictionem excitent?

p. 452. Notum illud Cl. FRANKLINI experimentum, quo fulmen ex coelo deriuare docuit, graui nobis visae, ab anonymo quodam motae, quaestioni dedit occasionem: Nonne simili nimirum ratione isti nociui ac flammiferi vapores, qui ex fodinis lithanthracum, plumbi, stanni, aliorumque metallorum, ascendere solent in auram, auferri queant? Vtilitas eius generis inuenti, si dari possit, industriae ac ingenii vis adhibitae, neminem sine dubio poenitere sinet.

p. 457. In epistola, ad b. MEAD olim data, quatuor obseruationes medicae continentur, notatu haud indignae, quarum prima concernit puellam duodeuiginti annorum, sanguineae, quam vocant, temperiei, huc usque perfecte sanam, quae subito correpta fuerat strangulatu faucium, omni temporis momento vehementer ingraueſcente, qui tamen emplastro, ex theriaca veneta spirituque salis ammoniaci volatili, ad illam colli regionem applicato, intra dimidium horae, ab omni isto malo liberata penitus fuerat.

Alia porro femina, cui aqua musculos inter abdominis atque peritonaeum erat contracta, variis iam incassum adhibitis remediis, sanitatem recuperauerat, abdomine satis profunde scarifato, eique cataplasmatibus e fimo bubulo recenti in lacte cocto applicatis.

Post haec de se ipso narrat Auctor, quod post diuturnam atque grauem febrem intermittentem vehementissimis doloribus ischiadicis per tres annos excruciatus, ab iis autem deinde liber factus fuerit, dum,

dum, more Indorum, in angusto conclaui super lapides candentes, et aqua aspersa extinctos, copiosum sudorem per pauca temporis momenta proliceret, postque illico in propinquum riuum se proiiciens, protinus autem ex eo in locum sudatorium se recipiens, corpus probe abstergeret. Contra pertinacissimos dolores rheumaticos fixos idem post ea aliis suasit Auctor, nec umquam exoptati euentus spe se frustratum fuisse asserit.

Vltima obseruatio priori quidem similis, sed magis adhuc esse videtur singularis: Vir quidam corpore infirmo, tussi per aliquot annos laborans pulmonali, in haemoptysin incidit. Postquam varia tentauerant medici, aeger autem inde peius sese habere sentiens, ex consilio aethiopis cuiusdam empirici, balneum calidum per singulos dies bis ingressus, in eo ad mentum usque per tria circiter horae minuta sedens, tumque, ex illo egressus, frigidam pectori sudanti adspergens, post breue tempus inde longe melius sese habuit. Nec umquam post rediit haemoptysis, ipsa quoque tussi valde imminuta.

Recentioribus anglis medicis saponem cum aqua calcis ex ostrearum testis praeparatae, contra calculum aliosque similes morbos in usu esse, satis iam constat. Vtramque hanc medicinam sibi iungere, eiusque ideo usum, uti et breuiorem, sic etiam gratiorem reddere docuit Cl. HARTLEY, medicus Bathoniae degens. Immitte nimirum, ex eius praescripto, saponis hispanici rasi quinque libras unamque ostrearum calcis in vas aliquod stanneum, et superfunde quinque mensuras, (*quarts*), aquae. Coquantur ad omnis usque saponis solutionem, et in aliud vas terreum, encausto siue crusta vitrea obductum, effundantur; quae *massa* deinde, *lithontriptica* Auctori vocata, per singulos agitata dies, libere aeri exponatur, usque dum quoad saporem acquisuerit lenem indolem et consistentiam, formandis inde p. 465.

pilulis

pilulis aptam; id, quod intra duos tresue menſes fieri ſolet. Quodſi lenis quidem ſit, nondum tamen ſufficientis conſiſtentiae, ad hanc in vaſe ſtanneo ſuper igne poteſt redigi; et contra, ſi nimis cito facta fuerit iuſto durior, nondum tamen ſat lenis ſit, tum aqua debet dilui. Altera, remedium hoc breuiori quidem tempore praeparandi, methodus, illa priore tamen minoris omnino facienda, haec eſt: Calcis, ex oſtrearum teſtis paratae, uni librae affunde octo libras, (*two gallons*), aquae, quae aliquoties agitata, deinde vero iterum limpida facta effundatur, ſimul atque calx fundum vaſis petierit. Repetatur haec operatio quindecies aut vicies, uſque dum effuſa aqua pura et nullius fere ſit ſaporis; ultima deinde vice duae circiter cum ſemiſſe menſurae aquae, (*five pints*), relinquantur ſuper calcem, quae tum miſceatur utraque cum ſaponis hiſpanici raſi quinque libris, modoque coctionis iam deſcripto, in iuſtam remedii formam redigatur, quod, *electuarii lithontriptici* nomine a Cl. Auctore, propter formae ſimilitudinem, inſignitum, vel immediate poſt ipſius praeparationem, vel poſt paucos ſaltem dies in uſum vocari poterit, ita nimirum, ut, ſiue maſſam illam pilularum, ſiue electuarium adhibueris, tantum eius, quantum unam vel quoque duas continet ſaponis uncias, pro maiore aut minore dolorum, a renum aut veſicae calculis ortorum, vehementia, aeger quotidie aſſumat. Quo vehementior eſſe ſolet dolor, eo minor ab initio remedii doſis, eoque magis illud lene debet eſſe redditum. Incipientem modo calculum prorſus illud diſſoluere, uti et eximii uſus eſſe fertur in primarum viarum vitiis, ab acrimonia acida ortis, uti et in affectibus arthriticis. Qui aegri hanc medicinam aſſumere velint diſſolutam, iis dari poſſe dicitur electuarium in lacte, aut aqua; cum melle vel ſaccharo, vel pauca vini quantitate, vel ſpiritu vini, gratiore facta, aut tenui quoque cereuiſia.

Menſe

Menſe *decembri* refertur ab anonymo (P. C.) de corpore quodam, in inſulis Portlandicis inuento, quod petrae adhaeſerit, cuius etiam icon additur. Corpus globoſum, baſin praebens, nigricantis coloris eſt, magnae duritiei, fungi caput imitans, ex cuius ſuperiori parte acuminata egrediuntur varia cornua, quae vero, ſiue tangantur, ſiue ex aquis corpus extrahatur, mox ſe ſe contrahunt et collabaſcunt: tranſparent autem, vel luteolo ſtraminis colore tincta conſpiciuntur. Quum vero haec ex uno loco egrediantur, ex centro nimirum, nos lapideae marinae plantae inhaerentem polypum eſſe autumamus. p. 548.

Menſe *ianuario* anni 1753. piſcis deſcribitur, oui figuram habens, hinc *Eggfish* dictus, cuius verum nomen inueniri non potuit. Habet tamen haec adnotatio ſingularia quaedam, quae nos monet, ut eius iam mentionem faciamus, quippe cum fieri poſſit, ut quidam ſint futuri, qui, quae deficiunt, aliquando poſſint addere. Oualem nempe ille figuram habet, ab utraque extremitate leuiter acuminatam, per dorſum eius ad longitudinem decurrunt eminentes, coſtarum inſtar, lineae. Fuſci coloris eſt et pene nigricantis, in lateribus vero dilutioris. Omnibus deſtituitur, piſcibus alias datis ad ſe ſe mouendum, inſtrumentis, branchiis ſcilicet, pedibus, aut ſimilibus. Ex aquis extractus nullum patiebatur latitudinis decrementum, et anguſtum eminebat caput, quod vero, hamulo dum extractus fuerat, introrſum reducebat. Quo facto cauitas eo in loco fiebat, quae apicem digiti admittebat. In diſſecto porro eadem magna inteſtinorum, aquae et vaſorum, luteolo liquore plenorum, inuenta eſt quantitas, nullum vero cordis vel viſcerum aliorum veſtigium. Cutis ad internam ſuperficiem fibrae rubicundae carnis decurrebant tertiae pollicis parti craſſitie aequales; ipſa vero cutis ſatis craſſa, iis etiam remotis, in p. 17.

quasdam

quasdam ſe ſe conſtringebat plicas, difficulter iterum explanandas. Extus omnis ſuperficies muco obducebatur, qui poſt longum tempus exire non ceſſabat, quo mediante itaque petris adfigi putandum forte eſſe cenſet Cl. Auctor.

p. 34. Breuis deſcriptio, addita tamen delineatione, datur piſcis ex cetorum genere, quem *cachelot* vulgo vocant, cuiusque hiſtoriam penes naturalis hiſtoriae, piſcium in primis, ſcriptores plures proſtant. Hic autem per maris motum per fluxum eiusdem ad oras prope *Weymouth* propulſus, in refluxu ibidem ſubſiſtere coactus fuit.

p. 39. Alia occurrit obſeruatio Cl. R. BROOKE de viro quodam honeſto, grauiſſima diu laborante lepra, contra quam, reliquis omnibus huc uſque incaſſum adhibitis remediis, aſinini lactis uſum eo modo ſuaſerat aegro medicus, ut eo ſolo, omnis alius alimenti loco, ſe nutriret, cuius uſu etiam breui prorſus conualuit. Tam ſubitaneus effectus, ſuperans ſpem medici, ipſum mouit, ut in pabulum aſinae inquireret, num in eo forte adeo mirae efficaciae cauſa lateret? Sed fruſtra; donec aluueum ex quo aquam hauſerat aſina, inueſtigaret, in eoque fruſtum reperiret croci metallorum, cuius viribus in aquam et cum ea in aſinae corpus eiusque lac tranſeuntibus, praecipuam iſtius curationis vim Cl. Auctor tribuit. En intima, inquit, natiui vegetabilis acidi cum antimonii particulis combinatio, et unica forte methodus acida tuto iungendi antimonio, ipſumque lac reddendi medicatum! Eam in primis ob cauſam id notamus, quum medicos dari nouerimus, qui phthiſicos, venerea ſimul labe inquinatos, ita curare velint, ut capris, quarum lacte illos aegros uti iubent, mercurium cum ipſo pabulo porrigant.

p. 69. Menſe *februario*. Agriculturae et eius emendationi nunc plures ſolent operam dare, hinc obſeruationis iam

iam adducendae Auctor, per experientiam cum deprehenderit, in emendandis agris, potiſſimum, quibus ſemina raparum committuntur, magnum a fuligine expectandum eſſe adiumentum, aliquando etiam ſtercorationi praeferendum, de modo iam diſſerit, quo eadem ſit utendum. Licet autem pleraque ad Anglorum agros pertinere videantur et illis, ut ipſe ſcribit, terris accommodata inuenerit, in quibus iam degit, noluimus tamen plane intactam praetermittere obſeruationem, quod experientia teſte comprobatum fuerit, minori etiam fuliginis quantitate infecta atque oua eorum interfici, et laetius poſtmodum raparum ſubſequi incrementum, immo ſic praeparatam etiam terram, condendis ſeminibus hordei, adhuc poſt ſatas rapas ſufficere.

In menſe *martio* literae, a Cl. RICHARD BROOKE, ad promtuarii huius auctorem datae, in iisque, reperiuntur quaedam monita, commentarium illum de variolis, per contactum ſaltem excitandis, ſpectantia, quem olim diario huic inſerendum curauerat *. Loco enim emplaſtri, cuti adhaerentis, quo linamenta, varioloſo pure infecta, arcte contegi debere ibi dixerat, nunc ſic dictis modo puluillis atque faſcia locum inficiendum cooperire iubet, ne illa nimis arcta adhaeſione reſorptio puris cohibeatur. Porro ſe defendit contra Cl. CONYERS relationem, ad Londinenſem ſcientiarum ſocietatem ab eo datam **, de tentaminum, ideo, ut rem experiretur, ab ipſo in orphanotropheo ſuſceptorum, fruſtra exoptato ſucceſſu, cuius cauſam in larga camphorae quantitate quaerit, quae linimento iſti ſaponaceo dicto, cum quo varioloſam materiem miſcuerat, illudque deinde digitis infricuerat foueae, ſub axilla ſitae, addita fuerit, quippe quam mercurii eſſe correctorem conſtiterit, inde- p. 113.

que

* v. Comment. noſtr. Vol. II. P. II. p. 389.
** ibid. Vol. III. P. I. p. 52.

que inferre liceat, illam quoque variolarum contaminandi vim deſtruere poſſe; quam etiam coniecturam experimenta, a Cl. PRINGLE capta *, confirment, per quae clarum fiat, camphoram inter fortiſſima antiſeptica habere locum, adeo, ut iure quodam hariolari poſſemus, ipſi huic medicinae locum dari in ea variolarum periodo, quando nimia humorum ad putredinem diſpoſitio periculum aegris minetur. Subiungit denique quandam huc pertinentem variolarum hiſtoriam. Formoſae admodum puellae decem annorum varioloſi puris, ſicci iam a vetuſtate facti, aliquam copiam pater ipſius miſcet cum unguento pomato dicto, eiusque aliquam deinde partem illis chirothecarum, quibus ſua utitur filia, infricat locis, quae inter digitos pollicem ac indicem, et hunc inter atque medium, reperiuntur. Octauo illa die poſt varioloſa quidem, ſed valde miti, corripitur febre, quam tertio die excipiunt variolae benignae, per totum morbi decurſum nec ullum graue ſymptoma ſecum ducentes, neque ullam fere relinquentes maculam aut cicatricem. A contactu autem ſolo, nec ab inſpirato forſan miaſmate, has proueniſſe variolas ideo Cl. Auctor iudicat, quod per totum morbum omnes abfuerint capitis dolores, quos vero iis in caſibus, ubi per inſpirationem facta fuerit infectio, conſtantes ac fere intolerabiles eſſe, notum ſit. **

Ex

* ib. Vol. I. P. IV. p. 702.

** Data hac occaſione, lectoribus noſtris narrare liceat, hanc, a Cl. BROOKE commendatam, methodum in noſtro Lipſienſi publico noſocomio ante breue tempus una alteraque vice tentatam fuiſſe, euentumque ſatis felicem ſuperaſſe noſtram ſpem. Ne quid tamen reticere videamur, monendum ſimul a nobis erit, locum, inciſioni alias ut plurimum dicatum, antea frictum, deinque emplaſtro aliquo digeſtiuo per unum diem coopertum, tum vero varioloſam materiem frictionis ope applicatam, denuoque eum locum emplaſtro illo tectum, fuiſſe.

Ex iis, quae ſub nomine Agricolae II. latitans oeconomus, de agrorum emendatione recenſet, et quae eo potiſſimum redeunt, ut natura ſoli, ſi mala fuerit inuenta, in meliorem conuertatur, admixtione argillae, calcis, arenae &c. nunc tantum notamus, eundem ſalis etiam communis uſum ſuaſiſſe, quo inſecta perire debeant. Alius ſimul in perficiendis terris, quibus arbores deſtinantur, earumque feliciori incremento ſalem iam dictum, ſummi fuiſſe uſus memorat. p. 120.

Cum DIOSCORIDES Lib. I. cap. 104. iuniperi baccas aliquas nucis iuglandis magnitudinem conſequi ſcripſerit, id vero, de quanam arbore intelligendum ſit, et an naturae conuenienter hoc a DIOSCORIDE memoriae fuerit proditum, dubitetur, Cl. TRELAWNEY data ad PETR. COLLINSON epiſtola confirmat, ſe ex Turcia aliquam recepiſſe baccam, huic pene deſcriptioni quoad magnitudinem conformem, quarum quaedam, terrae commiſſae, nouas plantas quidem non dederunt, docent tamen, ex antiquorum etiam deſcriptionibus nihil facile in dubitationem debere adduci, quod antea rite peruestigatum non fuerit. p. 127.

Menſe *aprili* obſeruationes in D. IO. GOTTL. GLEDITSCH methodum botanicam proponuntur*. Quem in ſcientia botanica admodum verſatum eſſe Cl. GLEDITSCH, per varias in commentariis academiae regiae ſcientiarum Berolinenſis reperiundas commentationes, nec non per nuper editum de fungis libellum, orbis literatus cognouit, inficeta admo- p. 171.

* Absque omni dubitatione hoc titulo ſignificatur Cl. GLEDITSCHII diſſ. inauguralis de methodo botanica, dubio et fallaci virtutum in plantis indice Francf. ad Viadr. 1742. 4.

modum dictione argumentisque leuis momenti aggreditur anonymus aduersarius. Siquidem et illa vix refutatione indigent, cum honesti viri non sit rixationibus iniuriisque, si quam cognouerit, defendere veritatem. Perlegenti autem adductam dissertationem patebit, eum sibi praescriptam habuisse legem Cl. Auctorem, ut monstret, characterem botanicum, ex methodo artificiali desumtum, ad vires cuiusdam individui declarandas non sufficere, certe conuenientia una in nota corpora in se, reliqua sibi etiam esse similia, non posse concludi. Et quod in climate, solo natali, cultura aliisque similibus conditionibus est diuersitas, mutationisque accedentis multiplex ratio, id, quod eum, qui experientiam consulere et vegetabilia curatius disquirere non detrectauerit, non potest latere; qua propter itaque Cl. GLEDITSCH, iudicante Auctore harum animaduersionum, botanici nomen non mereatur, nos sane non perspicere posse fatemur.

p. 184. Eos, qui in variis rebus inaurandis victum quaerunt, male se ut plurimum habere constat a mercurii vaporibus, quos, dum spiritum ducunt, in pulmones simul trahant, necesse est. Vt igitur ii mala inde metuenda praecaueant, hoc iis datur consilium, quo duas in officina sua habeant fores sibi oppositas, quae, ad conseruandum aeris perflatum apertae semper seruari debent; deinde quo per totum illud operationis tempus in ore contineant aureum nummum, cui isti inspirati vapores nociui adhaereant. Iis vero, qui ab hauſtis iam eius semimetalli particulis damnum sibi imminere putent, consulitur, ut auri folia, in crucibulo liquefacta, et frigida iterum facta, deglutiant, quippe quae mercurium in corpore reperiundum attrahere, et per naturalem suam viam ex corpore secum ducere, dicuntur; quae facile deinde iterum colligi, suoque usui repurgata adhiberi

hiberi poterunt. Sit fides omnino penes experientiam *!

E chirurgi cuiusdam, BEN. PVGH, commentario, faſciculo menſis *maii* inſerto, de variolis per inſitionem proliciendis, annotare liceat, per annum 1752 prorſus inſolitum in variolis, arte factis, obſeruatum fuiſſe ſymptoma. Ad diem enim poſt eruptionem decimum in non nullis, uno nimirum circiter ex ſeptem aegris, tumor oedematoſus cum inſigni pruritu et puſtulis miliaribus, non numquam veſicularibus et limpidum humorem continentibus, totum occupauit brachium, in quo facta fuerat inciſio, qui ad faciem et alterum quoque brachium in quibusdam aegris tranſiit. In aliis puſtulae per totum corpus diſperſae fuerunt. Oedema atque puſtulae ut plurimum euanuerunt die quarto aut ſexto, rarius ad octauum, et ſemel tantum ad decimum uſque perdurarunt; dolores raro attulere, itemque lenem febriculam. Fotus, ex aqua, lacte et ſapone cum aliqua parte ſpiritus frumenti, mane et veſperi adhibiti, et cataplaſma ex pane ſimilagineo, lacte, puluere baccarum lauri, iuniperi, ſeminum p. 216.

* Mercurium in corpore latitantem attrahi poſſe ab auro, iam olim quidem exiſtimauit LAZ. RIVERIVS. Vid. eius *Obſeruat. Centur.* II. *obſ.* 91. Ipſam quoque rem magis confirmare videtur obſeruatio SIM. IACOBI, qui pertinacem cephalaeam, a mercurio olim infricto, nec ſatis dein ex corpore expulſo, hincque caput perente, oriri viſam, ſuſtulit, nummum aureum conuolutum in nares intrudere, aliumque in ore per aliquot horas tenere iubens. Auro tum albo facto adhaeſerat mercurius, facile poſtea ſuper carbonibus auolans. Vid. ibid. *Obſerv. communicat. a* S. IACOBO *obſ.* XIII. Eidem quoque ſententiae ſubſcripſiſſe MICH. ETTMVLLERVM, medicum ſemper magni habendum, videre licet in eius *Opp. Med. Tom. I.* p. 391. et 467. Edit. Francof. ad Moen. 1696. fol.

cumini et foenu graeci, paratum, brachioque callide applicatum, profuere, insignem profluentis ichoris copiam efficientes. Iis, quos sexto iam die deseruerat illud symptoma, medicamentum modo aluum ducens; iis vero, quos illud diutius tenebat, decoctum corticis peruuiani et radicis serpentariae cum fructu datum fuit. Praeter hanc obseruationem adhuc notamus, Cl. Auctorem, dum insitionis variolarum operationem susceperurus est, incisionis loco, quam scalpelli ope plurimi facere solent in brachio, aliquam cuticulae partem digitis saltem decerpere, eamque ad tritici grani latitudinem acuto forfice tollere, tumque linimentum paulo latius et inferiore parte varioloso pure tinctum, imponere vulnusculo solere, applicatis sub finem operationis emplastro atque fascia, aegrique naribus ac ore per illud operationis tempus sudario quodam munitis, ne inspiratione corpus inficiatur, quippe qua via variolas naturales forte dicendas ortum suum capere videri dicit. Eam ergo methodum, qua decerpitur cuticula, illi, qua lene tantum cuti infligitur vulnusculum, ideo praeferendam esse existimat, quod linamentum ad vulneris latus facile repat, ideoque inutilem reddat operationem. Contra Cl. BROOKE enim variolas solo contactu excitandi rationem, cuius paulo ante fecimus mentionem, dubia mouet, et in historia, quam ille de puella quadam ibi adduxerat, ex absentia dolorum capitis ad variolas arte tantum factas concludi non posse monet, quum earum longe certius testimonium ex maiore variolarum copia ad insitionis factae regionem prorumpentium desumi possit atque debeat.

p. 227. Quo sibi huc usque minus medica responderunt experimenta electrica variis in regionibus instituta, eo magis, ut ad aliquem certitudinis gradum perueniamus, ea colligenda interque se comparanda esse

p. 379. existimamus. In eodem igitur mense *maio* incepta, et mense *augusto* eiusdem anni continuata, legitur historia

storia de viro iuuene, intra tricesimum aetatis annum constituto, proceri corporis habitus satisque insignis roboris, qui ex longo iam inde tempore epilepticis motibus, pectus, fauces atque linguam in primis affligentibus, obnoxius, electricitatis experimento tribus vicibus, iisque singulis intra unius hebdomadis spatium repetitis, ita se subiecit, ut, filis aliquot ferreis circa collum et pectus, ad electricam vim potiorem huc dirigendam ductis, mediante illa iam satis nota ampulla, succussiones electricas experiretur. Singulis inde subsequentibus noctibus melius dormiuit, copiosum fundens sudorem, tandemque post tentamen tertia vice repetitum, faciliorem linguae usum recuperauit, dirissimo suo morbo simul liberatus.

Similis alia notatuque satis digna historia prostat p. 268.
in mense *iunio*. Femina quinque et triginta annorum paralysi totius lateris sinistri atque linguae grauissima corripitur, quibus hysterici insultus, numquam in hac aegra ante illum morbum obuii, accedunt. Post duodecim hebdomades electricis adhibetur tentaminibus, quorum primum in isto latere huc usque frigido calorem, alterum et tertium sequenti die eundem cum largo per noctem subsecuto sudore efficiunt. Tertio die iam domesticas aegra suscipit operas, et sexto integrae sanitati restituitur, excepta aliqua membrorum, quae olim laesa fuerant, infirmitate. Notemus adhuc, eam humi prostratam et semper violentiores hysterici mali insultus experta fuisse, quoties succussiones electricae nimis validae, tribus praesertim adhibitis ampullis, fuerant.

Mense *augusto*. Animalia sibi inuicem inimica esse, p. 265.
copiosa extant exempla; item inter insecta fieri, docet historia naturalis, nec formicarum inter se conflictus certo tempore institutus, latent naturalium re-

rum perſcrutatores, de quibus Cl. LINNAEVS in Act. Stockholm. 1741. p. 240. iam retulit. Hic autem notando confirmatur exemplo, formicas luteas atque nigras, in acie ſtantes per plures dies dimicaſſe ſtrenue. Adduxit nimirum Auctor obſeruationis in hortum, in quo aceruus nigrarum formicarum iam olim continebatur, alium, lutearum, cui prope illam nigrarum conceſſit ſtationem. Plures utrinque occiſae ſunt, tandem tamen cedere coactae luteae, locum remotiorem, in quo deliteſcebant, quaeſiuerunt, ſed hic etiam detectae, ex horto ſenſim fugatae fuerunt omnes, ut locus refugii detegi nequiuerit.

p. 178. Chemici proceſſus, ſal conficiendi tartari in eodem deſcribuntur faſciculo, qui vero non cum ipſo, qualis ex parietibus vaſorum, in quibus vinum reconditum fuit, excutitur tartaro, ſed cum cryſtallis inde paratis, inſtituti fuerint. Optimi nimirum tartari, in puluerem non redacti, facta ſolutione et conuenienti inſpiſſatione, inuenit Auctor cryſtallos variae magnitudinis atque coloris, pro differentia nimirum operae, quae in exſiccatione adhibetur, produci. Has decenti ratione ſiccas redditas, pondere duarum librarum, leni ab initio igne, poſt vehementiſſimo urgere ſuſcepit: qua ratione ex iis ſpiritus volatilis, vapores nubium inſtar, vas implentes, oleumque obtinetur. Sal oleumque parietibus firmiter adhaeret, niſi quod partes grauiores attinet, quarum quaedam in fundum recipientis ſubſident, quaedam vero cryſtallorum ſub forma praecipitantur. Quum vero ſumma horum principiorum ſit volatilitas, praeter id, ne auolent, curandum etiam eſt, ut lenta fiat deſtillatio. Oleum non foetidum, nec ſpiritus odore ingratus percipitur, cryſtalli etiam dictae ad ignem admotae, gratum et balſamicum ſpirant odorem. Salem porro in aqua pluuia Cl. Auctor ſoluit, oleumque in filtro relinquitur, quum vero aliqua etiam

iam pars aquae admiſceatur, rectificatione depurandus eſt. Volatilem vero ſalem in retorta ſublimatum, niuis albedinem conſequi monet.

In diſſolutione tartari opus eſt, ut commoueatur, ipſaque in calido loco ſuſcipiatur, in reſiduo tamen arenulae ſuperſunt, non reſoluendae, in cryſtallina corpora quae abeunt, acicularum capitum magnitudine. Tranſit autem et penetrat liquor ſolutus lapidea vaſa, et per eorundem poros tranſſudans perditur. Ex reſiduo in filtro relicto, ſpiritus ſatis bonus, parum olei, vix aliquid ſalis volatilis habetur. In aeneo vaſe ſi deſtillatio inſtituitur, producta immanem, qui perferri non poteſt, acquirunt foetorem; vitrea pariter afficiuntur, lapidea conueniunt melius. Inter cryſtallos aqua pluuia diſſolutas et optime albas haeret ſpecies cremoris, cuius naturam alio tempore exploraturus eſt Auctor. Quum deinde ante fuerit notatum, diſſolutum ſalinum humorem admodum facile per vaſa, in quibus continetur, permeare, vaſis, ad hoc opus exſequendum, ſe uti porcellanis in China paratis, monet Auctor, in his ſi exſiccatur maſſa, nec perpetuo mouetur, ea quoque vaſa afficiuntur ſic, ut, deſtructa vitrea cruſta, erodantur. In exſiccationis tempore tamen perpetuo cerae inſtar, fluit, nec niſi maiori caloris gradu ſiccus euadit, et tunc refrigeratus indureſcit. Dum calcinatur, crepitat, impuras moleculas expellit, ſaepe etiam crucibulum perrumpit: dum vero in aqua fluuia reſoluitur, poſtquam calcinatus eſt, tantum caloris gradum conſequitur, ut manu teneri amplius nequeat. Aere diſſolutus et filtratus coeruleo colore ſplendet, idque eo magis, ſi ſaepius calcinatio et ſubſequens reiterata diſſolutio acceſſerit. Si ſali tartari rectificato, ſpiritus tartari optimus admiſcetur, efferueſcentia cum inſigni caloris gradu fit; a rectificato autem vino ſuperinfuſo ſali tartari et abſtracto, corroſum reſtitit vas

recipiens vitreum, et ſecunda deſtillatione plane diſruptum.

p. 404. Medicinam ex camphorae quinque, moſchi quatuor, et aſae foetidae tribus, granis cum conſerua quadam in formam boli redactam, quam alii contra hydrophobiam commendarunt, in femina triginta annorum contra vehementiſſimos motus epilepticos felici cum ſucceſſu adhibuiſſe Cl. HALLET, ex epiſtola eius, ad Cl. HOADLY data, in menſe *ſeptembri* relatum legimus. Originem ſuam duxerat iſtud malum ex terrore, poſt febrem intermittentem, diu iam perduratam, commoto, pertinax ſine dubio inde factum, quod centies circiter ad illud fugandum, ultimoque tantum anno ſexies et triceſies vena fuerit ſecata. Ad ſingulas ab initio huius curationis noctes eoque tempore, quo recurrerat paroxyſmus, aegra illum bolum adhibuit. Poſt ea quidem Cl. Auctor accepit, interdum redire paroxyſmum, ſed illico et ſemper boli eius uſui cedere,

p. 415. Ad naturae curioſos etiam ſpectat florum, qui coloris amoenitate ſenſus commouent, ea conſeruatio, qua hyemis etiam tempore poſſint incorrupti ſeruari. Suadet hinc anonymus Auctor, gemmas, iam expanſioni proximas futuras, cum aliqua parte caulis, ſeu trunci, cui innaſcuntur, relicta praeſcindendas, et extremitatem reſciſſam cera obturandam eſſe, deinde easdem, poſtquam aliquantum marceſcere coeperint, papyro tenui aſt ſicco inuolui debere, et omnem arceri humiditatem, corruptionem introducturam. Hinc etiam easdem in receptaculo bene ſicco debere reponi. Quodſi nunc hyemali tempore efflorescentes easdem cupiueris, remota cera et reſecta particula inferiore, cauliculos aquae, cum portiuncula nitri vel ſalis ſaturatae, immittendos eſſe, quo facto, tempore unius diei omnes eas-

easdem gemmas laete expansas et florentes es deprehensurus.

Maiorem curam fructuum maturorum conseruationem exposcere idem notat, quas ex arbore eligere iubet incorrupta. Nec manu contrectari eosdem deberi scribit, sed filo circumducto, forcipe rescindi, itidemque cera extremitatem separatam obsignari, inque ex charta confectum conum immitti, orificia deinde huius coni pariter cera obturari. Si porro in temperato hi fructus, praescripta, iam ratione libere suspendantur loco, quin alia eosdem tangant corpora, per annos eosdem sine noxa conseruari.

De viro, amissum loquelae usum electricitate so- p. 432.
la recuperante, olim retulimus *, De eodem iam relatum legimus, quod optime adhuc se habere suaque lingua uti pergat; porro, quod post ea idem chirurgus dexterrimus, DICKSON, qui illam perfecerat curationem, duos viros unamque puellam, ut eodem morbo, sic et eodem remedio, curauerit.

Facere quoque non possumus, quin remedium, cuius vires per experientiam confirmatae esse dicuntur, contra bruti quidem tantum, sed domestici utilisque animalium generis, suum quippe, aliquem morbum leprosum adducamus. Quando enim ex raucitate animalis, aut ipsis pustulis leprosis in lingua apparentibus, praesentiam eius mali intelligimus, tum antimonii crudi pulueres, cum farina hordei mixtum, linguae eius inspergere, idque pro curandi fine aliquoties, semel vero tantum per singulam hebdomadem, si modo praeuenire velimus infectionem, repetere praescribitur.

Mense *octobri* emendationes quarundam obseruationum in Cl. BAKERI librum de microscopiis exponuntur, cuius praecipua momenta alibi dedimus **. p. 454.

E 5 Notatur

* Comment. nostr. Vol. II. P. II. p. 349.

** l. c. Vol. III. P. II. p. 218.

Notatur itaque, male brachia *pulicis aquatici arborescentis* SWAMMERDAMII, cornua vocari, cum ipsa experientia doceat, esse haec motus huius animalis instrumenta, quibus ad fundum aquae se dimittere possit. In usum vero, si non adhibentur, recta exporriguntur, articulata sunt, fibris emissis ramosa, his pilis undique ornatis. Horum pilorum etiam radices cauas se inuenisse Auctor notat. Hi pulices porro cutem exuere solent. Deinde in Cl. BAKERI obseruationibus, de salium formatione institutis, desideratur ea microscopii dispositio, qua accedente leui calore in foco eorum fit concretio, de qua tamen methodo et foci positu iconem, prout brachiorum pulicis, antea adducti, adfert Cl. Auctor.

p. 461. In non nullis locis opiliones ouibus, foetum iam iam edituris, porrigere solent aliquot lauri baccas, membranis inuoluentibus prius degluptis. Inde factum esse videtur, ut non nulli, similes effectus in hominibus tentaturi, linimentum ex foliis lauri siccis quidem, sed vetustate tamen nondum corruptis, vel eius quoque baccis, in puluerem tritis, et oleo oliuarum, aut, nisi illud praesto sit, aqua reginae Hungariae dicta, paratum, mulieris, difficulter parturientis, umbilicali regioni, mediante linamento, applicarent; id, quod in mulieribus non aegre solum, sed per aliquot iam dies frustra parturientibus, optimi persaepe euentus fuisse, quin et ipsum embryonis situm, sit ille vel quam maxime praeternaturalis, illico corrigere dicitur. Quae glorioſa nimis harum virium depraedicatio totam quidem rem artis perito reddere posset suspectam, nisi oleum laurinum, quod in officinis prostat, ad curanda ventris tormina, irregulares spasmos compescendos, similesque morbos utiliter adhiberi posse constaret. En forte casus, in quo illi medicinae locus esse videtur!

p. 574. Amyli, ex solani tuberosi esculenti radicibus parandi methodus, quod ad lintea purganda, illo, quod

quod ex tritico ut plurimum ſolet confici, longe aptius adhiberi poteſt, ut res inter oeconomos noua, menſe *decembri* docetur. Inter noſtrates illa vero ut ſit incognita, tantum abeſt, ut non nullos potius nouerimus, qui et farinam inde tam ſubtilem atque candidam praeparare ſciunt, ut cupedinarii ad bellaria ſua conficienda uti eo malint, quam vel optima farina, ex tritico molita. Artificii ſumma eo redit, ut, integumentis radicum illarum, quam fieri poteſt ſolertiſſime, degluptis, illae ipſae radantur, deinque, ſaepius affuſa aqua, abluantur, et, uti apud nos fieri ſolet, multo ſtudio contrita cribro ſubcernantur, donec aqua, crebro defundenda, clara ſit atque limpida, ipſa vero raſura non candidiſſima ſolum, ſed et tam tenera fiat, ut ne amplius abeat in viſcidas glebas ad ſe inuicem cohaerentes, ſed nunc, dum ſiccatur, puluis fiat tenerrimus, ex noſtrorum more iterum per ſubcerniculum transmittendus.

Remedium porro ibi legitur topicum, cuius au- p. 579.
ctor eſſe fertur Cl. POTT, celebris ille Berolinenſis chemicus, et quod arthritidem fixam, uti et alios morbos, v. c. paralyſin, ſaepe curaſſe, omnesque tumores duros, et calcarea materie refertos, reſoluere dicitur. Linamenta nimirum ex mixtura quadam, quam ſpiritus ſalis cum oleo terebinthinae conſtituit, expreſſa, parti affectae calide applicanda ſunt. Ita vero praeparari debet iſta mixtura, ut duae unciae ſalis cum una olei vitrioli miſtae, immittantur vaſi deſtillatorio, ſuperfuſis duabus unciis olei terebinthinae. In deſtillatione tum prodibit ſub vaporum forma ſpiritus ſalis cum oleo terebinthinae coniunctus rubri coloris, qui ab aqua, cui innatat, ſeparari uſuique ſuo ſeruari debet. Simpliciore quidem via ſpiritus ſalis cum oleo terebinthinae commiſceri tantum poterit: ſed notetur, quod ille phlegmate ſuo prorſus orbatus, et hoc etiam optimae notae eſſe debeat; et quod nihilo minus hoc modo praeparatum medica-

meditamentum quoad efficaciam illi priori poſtponendum ſit. Quum ſpiritus ſalis inter fortiſſima quidem ſoluentia locum occupet, oleumque terebinthinae, quod eius nunc ſit vehiculum, alte penetrare valeat; ſatis efficax quin illud eſſe queat remedium, dubitare quidem non poſſumus: num illud autem ſine metu, ut, a retropulſa forſan materie arthritica, alia ſubſequantur mala, iſto priori adhuc grauiora, adhiberi poſſit, uſui atque experientiae relictum eſto.

p. 604. In *appendice* tandem ſupra allegati *promtuarii* ad volumen eius viceſimum tertium, ſiue ad annum 1753 referenda, notatu ſane dignus legitur commentarius anonymi cuiusdam, varias animaduerſiones, quae hiſtoriam et uſum remedii illius nunc ſatis noti, vitri antimonii cerati dicti, ſpectant, continens. Antea iam in uſu illud fuit, quam Cl. YOVNG de illo ſcripſit. Quidam enim vir in Hibernia natus, regnante olim CAROLO ſecundo, miſericordia ſuorum ciuium, inter quos, uti colli ſtrumae, ſic et dyſenteriae, frequentiſſimi et endemici erant morbi, commotus, in diſſitas regiones iter ſuſceperat eum in finem, ut remedium contra dyſenteriam inueniret. Quum igitur in Germaniam quoque ſuperiorem diſceſſiſſet, de viro quodam, propter illum morbum, cito atque tuto curatum, famoſo, audiens, illum adiit, eiusque felicibus, certo quodam puluere praeſtitis, ſaepe interfuit curationibus. Hoc igitur arcanum, quo modo nimirum ille puluis praeparari poſſet, omni, quae ipſi adhuc ſupererat, pecunia redimens domumque reuerſus, magnam ideo famam conſecutus fuit. Poſt eius obitum arcanum illud in manus alicuius ſcoti, cui STEEL nomen fuit, peruenit, viri, poſt mortem adhue et propter morum caſtitatem, et amplam ſcientiarum cognitionem valde laudati, qui ſacris quidem literis operam dederat, propter turbas tamen in patria obuias, in Hiberniam

ſeceſſe-

ſeceſſerat, in artem ibi medicam incumbens eamque exercens, paulo poſt vero, publica tranquillitate patriae ſuae reddita, in eam quoque fuerat reuerſus, ſuam aegris non nullis medicinam, licet ipſe ſacro tunc muneri praefectus eſſet, cum fructu atque laude porrigens. Amicis ille ſuis arcanum reuelauit, indeque factum fuit, ut illud poſt eius obitum in variorum eſſet manibus, donec tandem Cl. YOVNG, ceu inuentoris, nomine patefieret. Haec de huius inuenti remedii hiſtoria!

Varia deinde leguntur monita, quae uſum eius attinent; magnam tamen partem iam ſatis cognita; eorum igitur aliqua tantum a nobis recenſenda ſunt. Illud antimonium, quod compactum, rubrum * et tranſparens eſt, reliquis ipſius generibus, illi in primis, quod vel tenue et pallidum, vel compactum quidem, ſed ſimul opacum atque nigrum eſt, ad praeparationem illius vitri praeferri debet. Quo vitrum in ſubtiliorem pulucrem tritum ſit, eo fortiorem eius eſſe vim cum Cl. GEOFFROI ** aſſerit Cl. Auctor. Ante eius uſum probe diſcernendi ſunt morbi, contra quos illud detur. In diarrhoea enim ſymptomatica aut colliquatiua adhiberi non debet; nec tam bene in diarrhoea, quam in dyſenteria; nec in

* Sine dubio de antimonio fuſo, quale in officinis proſtare ſolet, Cl. Auctor loquitur; in quo rubrae tamen ſtriae numquam inueniuntur, quas in quibusdam tamen antimonii mineris reperiri et a multis magni ideo haberi ſcimus. Num forte ſtriae illae, ſplendentes valde, ſubintelligi debent?

** Num inuentum eius, quo remedium illud cerae loco praeparare olim iuſſerat ſpiritu vini, approbari poſſit? Cl. Auctor dubitat. Sed ſuam ipſum Cl. GEOFFROI praeparationis methodum alteri, cum cera factae, poſtpoſuiſſe, apparet ex eius commentario, tranſactionum philoſophicarum dictarum volumini XLVII. inſerto; de quo vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 32.

in hac recenti, quam chronica potius, vires ſuas exſerit. Porro in alui fluxu, ab inflammatione thoracis, aut abdominis alicuius viſceris orto; in aegris haemoptyſi vomituique cruento obnoxiis; aut quibus deſcenderunt inteſtina, nec dum fuere repoſita; aut plethoricis ante, quam vena fuerit ſecata; aut in febribus ardentibus aliisque morbis, quorum exitus eſſe ſolet in phthiſin; aut in dyſenteria, quam reſolutio ſanguinis, vel tunicarum tantum, quae inteſtina conſtituunt, glandularumue inteſtinalium earumque ductuum excretoriorum relaxatio, exceperunt; ubi deiectiones fieri ſolent praeter voluntatem, aquoſae ſunt et inodorae; in omnibus illis caſibus vitrum illud in uſum vocari non debet. Conuenit autem quam maxime in illis alui fluxibus, qui ex victu crudo atque minus ſalutari, fructibus horaeis, immodice comeſtis, aere nimis humido ſimilibusque cauſis, originem ſuam traxerunt. Iis quoque, qui robuſto corpore nati ſunt, durum variumque vitae genus habent, magis prodeſt, quam hominibus urbanis, delicatioribus; maior illis quoque doſis dari poterit, quam aliis. Haec etiam minor ſit in tempeſtate humida, quam ſicca atque frigida. Aegro, ſi debilis ſomnique expers ſit, atque de ventris doloribus queratur, ad noctem ſine vitro, alteroque mane poſt cum illo, detur parua doſis opii. Per vomitum, aluum et ſudorem, ſimul ut plurimum operari ſolet illud vitrum, quorum tamen effectuum unus alterque interdum deficit, et, pro re nata, aut ipecacuanhae portione quadam alteri doſi addita, aut ſale quodam cum iuſculo, a meridie hauſto, iuuari poterit. Vomitus nimis feroces aceto *, et ad noctem opiati parca

* Aceti uſum cur commendet Cl. Auctor, miramur, quum alia hunc in finem adſint remedia longe tutiora. Acida enim ipſe paulo poſt aegros vitare iubet; et Cl. GEOFFROI quoque eorum uſum interdicit, quum

parca doſi, compeſcere licet. Quo vehementior tamen, ſi in genere de eo ſermo ſit, eſt operatio, eo citius aeger quoque curabitur, quem, ſi virium inde ſenſerit imminutionem, hauſtus vini generoſi calidi reficiet. Duae vel tres doſes plerumque ad aegrum quemlibet curandum ſufficere obſeruatae ſunt, nec ultra ſex doſes uni aegro dandi ullam Cl. Auctor habuit occaſionem. Hinc priores doſes binis quoque diebus immediate porrigi poterunt; idque eo erit utilius, quo validiores primae ex illis fuerunt effectus, quo in caſu altera quoque doſis duplo maior eſſe poteſt. Fuerunt, quibus aluus una quaſi vice tota fuit depoſita, ita, ut iuſcula tandem pullorum cohortalium, quae illi aſſumſerant, ſine ulla coloris aut odoris immutatione, quaſi aqua per infundibulum, per illam profluxerint. Hi vero aegri poſt analepticum hauſtum reliquis quoque citius conualuere. Neceſſe porro eſt, ut aegri non ſub ipſa ſolum curatione, ſed ad perfectam uſque virium refectionem, aerem frigidum aeque ac humidum, victum flatibus gignendis aptum et acidum, ſedulo euitent. Accidit aliquando, ut vir iuuenis, epilepſia correptus, indeque iam ſtupidus fere factus, poſt alia multa prorſus incaſſum adhibita remedia, hoc tandem ſolo curaretur, cuius tres doſes ab initio, et deinde duas, per ſingulas hebdomades tamdiu aſſumſerat, donec earum quinquaginta adhibuiſſet. Vir ille etiam ſupra nominatus, STEEL, propter maniacos feliciter curatos, magnam famam conſecutus fuerat, in quibus ille ſemper curationis initium eo puluere feciſſe fertur.

quum emeticam vitri vim ea nimis augere aſſerat. Vid. Comment. noſtr. l. c.

VII. De

VII.

De facili Luem Veneream curandi methodo, ad D. M. MATY, Med. et Phil. Doct. cui S. D. IOANNES GRASHVIS *.

Quoniam mediante diario tuo, V. C. multa utilia, quae caeteroquin tecta laterent, nota et perspecta redduntur, hasce ad te Literas dare decreui; ea cum

* Vide *Journal britannique par* M. MATY, *Docteur en Philosophie et en Médecine, et Membre de la Société Royale de Londres. Pour les Mois de Juillet et d' Août 1754. à la Haye de l' Imprimerie de H. Scheurleer.* 12. in eoque diario pag. 388. Pro fine, quem habemus nobis praefixum, obseruationes physico-medicas prae aliis notatu dignas ex aliorum diariis nostro non numquam inseruimus. Veniam itaque et a Cl. MATY et a Cl. GRASHVIS nos facile impetraturos esse confidimus, si et praesentem, ab hoc ad illum datam, epistolam hic loci nunc repetamus; eoque maiori iure a nobis id fieri posse atque debere existimamus, quum argumentum illius quam maxime sit medicum, ac ipse Cl. Auctor, ut publici fiat illud iuris, pro suo omnibus inseruiendi studio, exoptat. Ipsam quidem rem prorsus esse nouam, is ipse, vel nobis id non monentibus, negat: attamen varia simul continentur, quae vel noua dici possunt, vel certe talia, quorum ulteriori inuestigationi studere, omnes omnino medici tenentur. Praeter illam enim methodum, qua multi, et inter omnium recentissimos in primis Itali, et inter hos potissimum ex Florentinis plurimi, medici solo lignorum decocto veneream luem debellare annisi sunt, et quos, iis ultimis saltem exceptis, maximam partem ceu in compendio a Cl. ASTRUC in consummatissimo suo *de morbis venereis* libro allegatos, legere licet; paulo aliam quoque alii elegerunt eamque in primis, ut satis insignem quantitatem et antimonii crudi et mercurii viui, cum illis lignis coquere iuberent, leuius tamen tantum malum decocto illo superaturi; e quibus omnibus nunc saltem MICH. ETTMVLLERVM nominasse sufficiat. Vide illius *Opp. med. Tom.* II. p. 523.

cum intentione, ſi quid in iis, cuius Reipublicae literariae intereſſe tibi videtur, inueneris, cum publico eas communices, niſi forte Bibliothecae Britannicae limites, quod ex Hollandia ſcriptum eſt, divulgare prohibeant.

Quam multa et haud raro funeſta mala, excitata mercurialibus medicamentis ſaliuatio, ad curandam veneream luem, poſt ſe trahat, unicuique notiſſimum eſt. Id ſaepius expertus in Medicina faciunda aegris turpi foedoque hoc morbo infectis, anxius deſideravi, aliam inire poſſe viam, qua et praedicta mala evitarentur, et ſanatio, nihilo minus integra impetraretur. Quae a circulatoribus iactantur, nihili feci. Erat autem Medicus quidam Groninganus, ante paucos iam annos fato functus, cui nomen YVO GAVKES, ſcriptis quibusdam notus, qui faciliori methodo, hanc Luem eradicare noverat, ſine ullo excitato vel ſequente ptyaliſmo, vel alia quacumque ſenſibili evacuatione, quod innumeris fere teſtimoniis et exemplis, per totam Hollandiam innotuit. Aegrotis ſuis nil niſi decoctum quoddam largiter bibendum dabat. Interim externe, ſi quae aderant ulcera ingentia, vel tophi ſive gummata, illa *aqua divina* Fernelii ablui, haec emplaſtro mercuriali tegi iuſſit. Decoctum vero omnem internorum remediorum locum implebat. Pulchra erat haec et ab omnibus laudata curandi methodus, ſed proh dolor! ab ipſo claro Viro, ut arcanum, ſibi ſervata; ſcriptis tamen eius, ut amicis aliquando indicavit, inſerta. Scripta laudati Viri, eam ob cauſam pervolvi, ſpem fovens nec irritam, quidquam forte, hanc rem

p. 523 et 1575. *Edit. Francof. ad Moen.* 1696. *fol.* Neminem vero, quantum nos quidem legere meminimus, praecipuas eius generis decoctorum virtutes ſoli argento viuo, aut antimonio crudo, tribuiſſe ſcimus vel certe recordamur.

rem ſpectans in iis detegi poſſe. Inveni in tractatu eius *Introductio ad Praxin* dicto Cap. X. §. 51. praeſcriptionem Decocti, titulo diaphoretici, nullis, ad Luem veneream eradicandam, cocomiis ſtipati; quo cum decocto, quod aegrotis propinare ſolebat, comparato, maxima mihi orta fuit ſuſpicio, idem illud eſſe, quo mediante Lue infectorum cura perficiebatur. Nec immerito. Statim aegris, morbo venereo laborantibus, id decoctum, eadem quantitate, ut Cl. Vir ſolitus erat, bibendum dedi. Speratum vidi effectum non ſemel, ſed repetitis vicibus, nec fefellit unquam, niſi cauſa quaedam obſtiterit omnem medelam, quibuscunque adhibitis remediis, renuens. Decocti praeſcriptio talis eſt:

℞. *Raſur. lign. Guai.* uncias tres - - *Saſſafr.* uncias duas, *rad. Chinae* unciam unam, *Argenti vivi* in ſaeculo lin. lig. *Antimon. crud.* in ſaeculo lig. ana Libram unam. Poſt iuſtam cum *Aquae communi* infuſionem, coquantur ad Libras ſex, ſub finem addendo *rad. Glycyrrh.* uncias duas. Colatura detur. "At noſſe „oportet, addit Auctor, quod Argentum vivum et „Antimonium crudum in ulteriorem uſum recipien„dum eſt.„

Huius Decocti, quolibet die, ab aegro, uncias triginta vel et quadraginta, in teſta leviter calefactae, partitis vicibus adſumi debent, ad dies triginta, vel, ſi malum valde inveteratum fuerit, quinquaginta. Poſt ſex vel octo dies, citius tamen in his, tardius in aliis, ab adſumto medicamento, ut plurimum ſymptomata imminui incipiunt, ut Dolores articulorum nocturni et capitis; Maculae vel Puſtulae, ſi quae adfuerint, exſiccari, Cancri membri virilis, Vlcera impura emundari, et ad conſolidationem prona evadere, et quae reliqua ſunt, adeo mutari, ut ſpem ſanationis futurae praenuncient, quae re ipſa ſequitur, uſu medicamenti ad determinatum tempus continuato. Inter ea temporis, aegros ab eſu carnis

ſuillae,

ſuillae, pinguium, rancidorum, et facile ranceſcentium, potionibus ſpirituoſis, aliisque ſobrietati contrariis, abſtinere oportet.

Si Tophi vel Gummata oſſium adfuerint, Emplaſtra mercurialia iis cum fructu applicantur; immo et Vlcera profunda ſolutione Mercurii ſublimati elui, aliisque medicamentis appropriatis, externe applicandis, percurari debent. Corporis autem infectione ablata, et miaſmate virulento ſubacto, reliqua vel ſponte, vel facile cedunt. Eae vero Luis reliquiae excipiendae ſunt, quae non a veneno, ſed a mutatis, morbo antegreſſo, partibus organicis, dependent; nec ut Symptomata venerea, ſed ut affectiones ſui generis, et appropriatis remediis pertractari debent, vel ut immedicabiles ſibi relinqui: ut v. g. ex Pudendo ſtillicidium poſt diu toleratam Gonorrhoeam, Tophi indurati et inveterati, et cet.

Experimenta ad confirmationem eorum, quae dixi, adduco nulla. Sufficit mihi, unumquemque, qui hanc, in labe venerea ſananda, methodum ſequi voluerit, propria experientia ſatis ſufficienterque convictum iri, me nihil, niſi quod uſu compertum eſt, adſeruiſſe; quos incredulitas eo uſque tenet, ut ad experimenta confugere nolint, nihil moror.

Id autem notaſſe operae pretium erit, idem Argentum vivum, (quod de Antimonio quoque intelligendum) non nimis ſaepe Decoctioni addi debere. Coctione enim id viribus quibusdam priuari, quicquid alii contra clamitent, certiſſime ſum perſuaſus. Obſervavi nempe, Mercurio eodem, poſt repetitas vices, denuo adhibito, medicamentum inefficax reddi. Imo monuit Pharmacopola, Argentum vivum, ad praeparandum Decoctum adhibitum, poſt ea Linimentis ad enecandos pediculos beſtiarum, boum puta, ovium que admixtum, iteratis experimentis, inutile eſſe repertum. Haec de methodo, quam ego,

a multis retro annis, secutus fui, dicta sufficiunto *.

Nuperrime in manus meas incidit *Dissertatio medica de Methodo tuta et facili, citra salivationem, curandi Luem veneream, quam experimentis et observationibus practicis firmatam et illustratam, olim sibi comparavit* IOH. CONR. a BRVNN *in* HAMMERSTEIN, *Professor quondam Heidelbergensis*, et cet. *nunc autem publici iuris facere decrevit Ioh. Iacobus Filius M. D. Schaphusi, 1739.* In hac laudatus Auctor multis adfirmare nititur, Luem veneream, absque excitata salivatione, tuto et certe curari posse. Magna cum hac et ea, quae hactenus a me proposita fuit curandi ratio, est convenientia: est autem clarissimi Viri methodus magis composita. Decoctum proponit,

* Facere non possumus, quin animaduersionem a Cl. MATY in hunc epistolae *Grashuisianae* locum prolatam, hic quoque loci subiungamus. *Bene*, enim inquit, *a Cl. Auctore actum fuisse videretur, si addere ipsi placuisset, quoties et mercurius, et antimonium, possint adhiberi?* Porro, *quaenam amissarum virium signa in utroque appareant?* Tandemque, *num illis sua virtus forte queat reddi?* Eoque magis hoc nobis monitum videtur esse necessarium, quo magis illam Cl. Auctoris miramur obseruationem, qua tum inefficax fieri scribit medicamentum, quando vim suam amiserit mercurius; quum tamen ab ipsis certe lignis quandam adhuc efficaciam expectari posse crederemus. Hinc quoque fit, quo optemus, ut Cl. Auctor determinasset, num in qualibet luis, tum inueteratae, tum leuioris tantum, perjodo id obseruarit? Leue enim malum solo talis decocti usu superari posse, omnes fere auctores consentiunt. Quodsi itaque in valde rebellibus eius mali gradibus modo insignem, si nimirum mercurius et antimonium tota sua vi adhuc agere valuerint, modo vero nullam deprehenderit efficaciam, si mercurius scilicet et antimonium suam vim perdiderint, magna satis inde utriusque medicamenti virium oriretur existimationis suspicio.

nit, illi, quod ex YVONE GAVKES adduxi, non multum diſſimile, addito quoque Argento vivo et Antimonio crudo. Cui Decocto, licet ab Auctore maxime valens contra hunc morbum praedicetur, alia tamen medicamenta, laxantia, diaphoretica, mercurialia, dein et balnea, tam ſicca, quam humida, interponuntur; ſpem unicam in Decocto, ut videtur, ponere non auſus. In id autem ſemper intentus perſiſtit, ne, Mercurialium doſi nimium adaucta, Salivatio ſuccedat, quam iure merito, ceu non neceſſariam, inutilem, moleſtam et multis lethalem condemnat.

Eſt et alter modus a celeberrimo FRID. HOFFMANNO propoſitus, in capite de *Lue venerea* *. Hic puluiſculis ex Mercurio diaphoretico Ioviali, vel et Solari, cum interpoſito ſimplici Decocto guaiacino, abſoluitur. Sed et hic, ex praeſcripto Celeb. Auctoris, Pilulas mercuriales purgantes, ſaepe repetendas, imo et Balneorum humidorum uſum quotidianum expoſcit. Adde, quod nimia doſis Mercurii diaphoretici, ptyaliſmum excitare, vel adſumtis ab aegro acidis, vehementes ſurſum vel deorſum purgationes excitare valeat, monente IO. CONR. BARCHVSEN, *Pyrotech. pag.* 191.

* Hanc quidem ſolam lui venereae medendi methodum FRID. HOFFMANNVS numquam commendauit; ſed in eo ſaltem caſu, ubi nec decoctorum, neque mercurialium, uſus ſuffecerit, ac ubi in primis putrida oſſium ſquamoſorum corruptio adhuc ſuperſit, eam quidem habere locum aſſeruit. *Vide Eius Medic. ration. ſyſtem. Tomi IV. P. V. pag.* 170. *Edit. Francof. ad Maen.* 1739 4. In primo enim diri eius morbi gradu decocta ſaltem ſuadet, quibus et ipſe addere iubet antimonium crudum, ac ab aliis ipſum mercurium viuum cum fructu adiici, iisque ſolis ſe non nullos aegros percuratos vidiſſe, ſcribit. Si malum autem hoc gradu vehementius ſit atque pertinacius, ipſa tum ſalitatione illud expugnare docet. *Vid. ibid.* p. 157. et ſeq.

Forte non abs re erit experiri, num ſola Mercurii Decoctio in Aqua ad ſubigendam ſaepius iam nominatam Luem ſufficiat*?

Vale, Vir Clariſſime, et in bonum Reipublicae vive diu et feliciter! Dabam Hornae 4. Iunii 1754.

* Illud omnino non absque veri ſimilitudinis ſpecie experiri atque ſperare licebit; praeſertim ſi illa, a Cl. Auctore ſupra iam adducta, obſeruatio penitus certa ſit, quod illud nempe decoctum uſus fuerit nullius, ſi argentum viuum iam aliquoties illi fuerit adhibitum. Aliquod etiam porro, niſi fallimur, huic, de mercurio conceptae, ſpei additur ponderis augmentum ex illo iam ſatis cognito experimento, quo mercurio viuo, cum ſimplici tantum aqua cocto, aliquas vires decedere intelligimus, quum aqua iſta, pueris contra vermes inteſtinales data, eos quoque ex corpore proſcribat, quam poſt HELMONTIVM iam olim quoque commendauit ſupra laudatus MICH. ETTMVLLERVS in *Opp. Tom. I. p.* 858. *Edit. cit.* Quid? Quod ipſius morbi vis in genere longe mitior eſſe ſoleat aeuo noſtro, ac olim de eo obſeruatum fuit, ideoque etiam ad illum ſuperandum mitior adhiberi forte queat medicina. Eius certe generis tentamen, ſi quoque exoptatum ſemper non habeat ſucceſſum, nihil tamen portentoſi aut veri alicuius metuendi mali ſecum ducere poſſe, patet.

VIII.

Medicinische und Chirurgische Wahrnehmungen. Erste Sammlung. Herausgegeben von FRIEDRICH HERMANN LUDEWIG MUZELL, *M. D. Professore des Collegii Medico-chirurgici, und Medico bey der Charité zu Berlin. Berlin, bey A. Haude und I. C. Spener, 1754. 8. 9 Bogen.*

hoc est:

Obseruationum medicarum atque chirurgicarum collectio prima, auctore FRID. HERM. LVDOV. MVZELL.

Tredecim elapsi sunt anni, ex quo Cl. Auctor artem medendi exercet, et nunc per nouem annos officio medici ordinarii nosocomii regii Berolinensis praeest, quod domum charitatis vulgo vocant. Relatum legimus, aegrotorum turbam superare ibi numerum aliquot centenorum. Sine dubio saepe inter hos miseros, maxime notabiles morborum status occurrunt, quibus auxilio succurrere medenti incumbit. Quos ibidem curauit aegros Cl. Auctor, vel horum saltem morbis aliquale attulit leuamen, quique prae reliquis notatu digniores ei visi sunt casus, hac in primis ratione impulsus descripsit, ut aliorum medicorum commodis, qui singulares eiusmodi morbos tractandi destituuntur, vel plane carent, occasione, hisce suis conatibus subueniret, e quibus iam enarrare praecipuos iuuat.

Phthisin pulmonalem, ab haemoptysi ortam, in p. 1.
iuuene nobili primum venaesectionibus largis, intra trimestre ter et tricies repetitis, tum anodynis, tum temperantibus, mitigauit Cl. Auctor; glisceute deinde febre hectica et reiecto pure per tussim, suasit aegro usum cucumerum recentium decorticatorum una

cum pane bis cocto, et loco potus aquam fontanam
ſimplicem. Dum haec ita adſumuntur, minuitur et
calor hecticus et reiectio materiae purulentae flauae:
quare ulterius in curatione hac perſiſtit, eo cum ſuc-
ceſſu, ut exoptatum inde retulerit aeger leuamen.
p. 5. Perſuadet ſibi, continere cucumeres copiam ſucci
ſubtilis aquoſi et refrigerantis, paucis terreis particu-
lis remixti, qui pus reſorptum et ſanguini adfuſum,
eluere, aeſtumque febrilem reſtinguere valeat: hinc
etiam ulcus pulmonum ſine aliis balſamicis ſimul
adhibitis conſolidari poſſe opinatur.

p. 7. Caſus ſecundus aliam phthiſeos ſpeciem ex prae-
greſſa inflammatione pulmonum profunda et abſceſſu,
factam, ſiſtit, quam attractis ore halitibus medica-
mentoſis curauit Cl. Auctor. Vomicam quandam
purulentam in interiore pulmonum ſubſtantia latita-
re, ex febre antecedente et concomitante recte diiu-
dicauit, quam infuſis pectoralibus et emollientibus,
quantum fieri potuit, calidis adſumtis, poſt ſyrupis
et oxymeli ſcillitico rumpere tentauit, quod etiam,
p. 9. coorta tuſſi, factum fuit. Foetidum pus magna in
copia tum eiecit aeger, cuius teterrimum halitum
nec medicus ferre potuit, multo minus is, qui pro-
iecit: nam ſapor iſte putridus, quem percepit ore,
ſuſtulit etiam omne ciborum deſiderium, hinc etiam,
praeſertim cum febris hectica, et reiectio purulenta,
et ſudores nocturni permanerent immutata, mirum
in modum extenuatus fuit. Si vulgarem medentium
normam ſequi voluiſſet Cl. Auctor, exhibenda nunc
fuiſſent pectoralia balſamica interna, quae calidioris
plerumque ſunt indolis: hinc rectius cogitauit de ſer-
pente putredine per vapores ore hauriendos ſuppri-
p. 11. menda. Vas igitur rotundum ore anguſtiore repleuit
decocto pectorali, addita olei terebinthinae uncia
ſemis, illudque rite obturatum immiſit in aquam ca-
lidam. Halitus ex iſta machina exſurgentes, com-
preſſis naribus, quantum fieri potuit, ore aperto,

haurie ndi

hauriendi erant ab aegroto; quo remedio quater de die adhibito, post duos dies mutatur sapor foetidus in ore, pus album excreatur, et appetitus ciborum redit. Elapsis inter ea sex hebdomadibus, et tussis, et purulentae materiae reiectio, desiit, aegro conualescente, qui per biennium insequens nullo correptus denuo fuit morbo *.

Porro historia tertia describit phthisin pulmonalem, in iuuene ortam, ex ictu vehemente, thoraci inflicto. Grauioribus phthiseos symptomatibus iam correptus erat aeger tum, cum nosocomium ingrederetur. Breui post occubuit; ubi, cadauere aperto et sterno remoto, prodiit ex pectore fluidum spissum pultiforme cinereum et inodorum. Vt pulmonem dextri lateris, ex quo loco profluebat materia, curatius disquireret, secum quidem constituerat medicus; sed ne particulam huius inuenit superstitem, quin potius tantum ramenta arteriae asperae et bronchiorum, in hoc magmate dissoluta; arteria vero pulmonalis et vena ibi, ubi utramque attingebat hic corruptus humor, beneficio naturae coaluerant tuberculis, ne sanguis ibi profluxurus, inopinatam mortem efficeret. Ex sinistro autem pulmone, purulentum istum humorem, quem eiecerat aeger, prouenisse, suspicandum ideo erat, quia ille vomicis, in asperam arteriam se se eructantibus, repletus erat. p. 13.

Historia quarta sistit aegrum, qui data opera, ut finiret vitae suae molestias, sclopeti ictu traiecit pulmones duobus globulis plumbeis, anteriorem thoracis p. 16.

* Cl. ARDEN primus fuisse dicitur, qui machinam inuenerit, cuius ope vapores medicamentosi in pectus duci et faucibus quoque ulceratis applicari queant. Vid. *Gentleman's Magazine* Vol. XVIII. p. 684. ibid. Vol. XXI. p. 497. et Vol. XXII. p. 75. Celeb. MEAD in monitis et praeceptis medicis p. 30. hoc auxilium quoque adhibere suadet et insimul ex antiquioribus adducit CHRISTOPH. BENEDICTI Theatrum tabidorum, Londini, 1656 editum.

mois sinistri lateris partem ingressis, in parte posteriore per scapulam prorumpentibus. Concidit aeger, et largam sanguinis profusionem passus per vulnera, illum quoque ore reiecit. Disquisitionem vulneris cum susciperent medentes, costas comminutas esse intellexerunt. Deligarunt aegrum, prout regulae artis requirunt, et ad symptomata futura auertenda, et sanguis ex vena missus, et medicamenta, huius motum acceleratum sistentia, data fuerunt. Breui post aeger furibundus, vincula chirurgica dissoluens, vulnus digitis suis dilatare audebat, quo sanguini et vitae, quam despiciebat, liberior exitus foret. Adstantium autem prouidentia denuo deligata sunt vulnera et inflammationi futurae crebrioribus venaesectionibus obuiam itum. Sexto die suppuratione facta et tussi insimul aucta, reiiciebat vulneratus et pus, et materiam variegatam, quae, curatius inspecta, erat charta literis consignata, finec dubio sclopeti globulis superimposita, Germani vocant *den Pfropf*, insimul illuc delata, quae nunc cum reliquis, in pectore collectis, impuritatibus, eiiciebatur per sex integros dies. Vires vitae aegroti adhuc praesentes, congruus victus et medicamenta appropriata, effecerunt, ut is post bimestre spatium, et vitae suae desiderium, et cum hoc restitutam corporis incolumitatem recuperaret, tam firmam, ut et poenam militarem virgarum perferre valeret.

p. 20. Casus quintus ex sectione post mortem copiose exponit, abscessum in liene calloso et triplo naturali maiore. Causam morbi allegabat aeger lapsum a scala. Pus olim effluxerat in regione ossis ilei sinistri lateris, tumore ibidem antea exorto, quo ulcere dein perfanato, similis humor foetidus etiam vomitu et per aluum reiiciebatur. Cadauer post mortem apertum sequentia consideranda dabat: Intestina fere integra, hepar naturali statu maius et induratum, pancreas sanum, ventriculum admodum contractum et lieni

lieni praeternaturaliter accretum in eaque parte etiam callosum. Vt interiora huius perlustrare posset eo melius, cum aperuit Cl. Auctor, et, compresso liene, cognouit, materiam purulentam ex hoc viscere in ventriculum effluere. Altera via, qua olim exierat ichor purulentus ex abdomine, inuenta quoque est in lienis superficie externa. Ex eo enim sub costis spuriis intra musculos abdominales ad locum supra indicatum deuenerat. Coalitio autem huius exitus, deinde facta, forte effecit, ut materia in liene collecta, turgens et aeris facta, perrumperet ventriculi membranas, ibique collecta, vomitu et alui dejectionibus expelleretur.

Casus sextus refert haemorrhagiae immodicae, ab p. 31.
euulsione dentis exortae, exemplum, variis auxiliis quae cohiberi non poterat, nempe solutione aluminis, vitrioli, spiritu vini rectificatissimo, per quinque dies appositis, donec spongia vulgari exsiccata, cauo maxillae intrusa et a famulo continenter compressa, impediretur fluxus sanguinis. Volumen humidae spongiae nunc ita arcte adhaerebat omni cauitati alueoli, ut, superato etiam futurae effusionis metu, non eximi posset, donec sua sponte, aliquot elapsis diebus post, exideret, occluso penitus sanguinis riuulo.

Vrethrae adfectiones quam dolorificae sint, prae- p. 34.
sertim si urinae effluxum impediant, ii prae reliquis sentiunt, qui morbis venereis contaminati, carunculis et exulcerationibus in ea exortis, laborem et difficultatem propellendae urinae diu satis perferunt. Huic morbo, ubique non infrequenti, ut succurreret Cl. Auctor in viro, qui per septennium gonorrhoea virulenta laborauerat, disquisiit autem catheterе locum exacte, ubi tuberculum illud esset. Post ea in catheterem, inferiore parte truncatum, immisit virgam seu specillum ex osse balaenae confectum, filis carptis in extremitate altera, qua locum affectum

con-

contingere volebat, obuolutum. Huius ſpecilli extimum, unguento ex melle roſato et mercurio dulci compoſito illinitum, immiſit in catheterem, quem per urethram ad adfectum locum adigebat; quo facto protrudebat abſconditum penicillum et rotationibus crebrioribus iſtud, quod adhaerebat inſtrumento, linimentum ulceri adfricabat. Cognouit poſt aliquot dies, neque augeri dolorem, dum apponebatur medicamentum, neque iſtud, quod urethrae inerat obſtaculum, minui; hinc aliud acrius remedium elegit, nempe unguentum aegyptiacum cum puluere aloes remixtum. Poſt aliquot dies leuamen ſenſit aeger, et via nunc apertior facta, permiſit aegroto ipſi, ut ad locum adfectum quater de die, ratione ſupra ſcripta, medicamenta adferre poſſet. Vltimo tandem aceto lithargyrii, aqua diluto, ulcus exſiccatum eſt, et aeger ſine ullo dolore illud adhibuit. Simili medendi modo in eodem aegroto alteram caruunculam, in profundiore urethrae parte ſitam, iam adductis auxiliis eroſit Auctor.

p. 40. A caſu octauo ad decimum uſque quartum enarrantur morbi melancholici non nullae hiſtoriae, una cum eorum cauſis et curationibus. Nimis longum foret, de illis copioſe hic loci referre; quare has ultimas tantum commemorare conſtituimus. In morbis diuturnis, ex triſtitia et defectu motus corporis genitis, tartari tartariſati uſum, vel cum extractis amaris, vel in aegris, amara reſpuentibus, cum melle deſpumato, ſingulare auxilium praebere, Auctor noſter probat. Caſu itaque octauo, in iuuene viginti annorum, neque incidentia neque laxantia mitiora et vomitoria quoque, diuerſis temporibus exhibita, efficere potuerunt, ut humor iſte ſic dictus atrabilarius ſolueretur et expelleretur ex corpore. Quare ad diſſoluendos humores illos viſcidos, oeconomiam animalem perturbantes, exhibuit drachmas duas tartari tartariſati cum aequali doſi extracti centaurii minoris,

ſolutas

ſolutas in unciis octo aquae fontanae. Poſt dies aliquot cum nulla conſpicua mutatio morbi appareret, quotidie unciam ſemiſſem tartari tartariſati et drachmas duas extracti ſupra nominati dedit. Tunc octo diebus elapſis, melior viſus eſt aegri ſtatus; hinc etiam, dum potionem laxantem adſumſit, copioſius nunc depoſuit aluum, ac antea factum erat, cum idem medicamentum ingereret. Per alios octo dies idem auxilium, eadem doſi, ut antea diximus, aegroto ſuo propinauit medicus. Subducta denuo aluo, rediit nunc celeritas pulſus, excretione aluina quotidie bis ſua ſponte facta, animus interim creuit et aeger praecepta medica, quae ei dabantur, accurate obſeruauit. Menſis ſpatium effluxit, antequam hac medicatione morbus iſto medicamento tolli potuit, qui tamen, teſtante ſic Cl. Auctore noſtro, plane ſublatus fuit.

Similis morbus triſtis corripuerat capillamentorum ſtructorem, poſt febrem continuam metaſtatice ſolutam. In hoc prae reliquis aliis conſuetis melancholicorum ſymptomatibus inuentus fuit pulſus admodum tardus. Dabantur ei clyſteres emollientes, potiones laxantes, mittebatur ſanguis, imponebatur veſicatorium: morbus vero his omnibus, nullo modo mutatus, perdurabat. Ad excitandos ſpiritus elaeoſaccharum cum oleo deſtillato menthae ad ſcrupulum unum aegro porrigebatur, et quidem ea doſi, ut quotidie ſcrupulum unum dicti olei adſumeret per octo continuos dies. Nec hoc auxilio ulla acceleratio pulſus ſentiebatur. Tranſit medicus ad camphoram, quam cum abſorbente medicamento ad ſcrupuli unius pondus primum obtulit. Auxit poſtea huius medicamenti doſin quotidie, ita quidem, ut nunc a ſummo mane ad veſperam, quater de die, ſingulis vicibus, drachmam unam camphorae daret, in cuius uſu quatuordecim dies ſine ullo ſubſecuto effectu transacti ſunt. Temerarium forte, non dicimus

p. 48.

p. 50.

ſumme

ſumme periculoſum, videbitur non nullis, olea ſic dicta aetherea, et camphoram, calidiſſimum putatum medicamentum, tanto pondere, unum poſt alterum, obtuliſſe: praeſentes tamen hiſtoriae morbo-
p. 65. rum pro exemplis valebunt, poſſe ſine metu camphoram largiori doſi, ac ut plurimum ſit, exhiberi. Haec dum agebantur, conſultum eſſe credidit Noſter ita, ut et huic aegroto tartarum tartariſatum, eodem ordine illaque doſi, interpoſitis laxantibus, porrigeret, adiecto melle deſpumato loco extractorum amarorum. Sic et hic a morbo pertinaci liberatus hoc remedio, et priſtinam recuperauit corporis integritatem mentisque hilaritatem. Similis effectus ſalutaris in femina, ſimili morbo laborante, a iam laudato medicamine obſeruatus fuit, prout hiſtoria decima
p. 53. docet. Non ſolum autem in morbis atrabilariis, ſed in ipſa mania opem ferre eximiam tartarum tartariſatum, cum melle datum, cognouimus ex hiſtoria un-
p. 55. decima. In aegrota iſta primum quidem excretiones ſuppreſſas reſtituere tentauit medicus, neque fruſtranea fuere eius conamina: morbus tamen inducias tantum agens, vehementiore impetu paullo poſt rediit. Oppugnata itaque fuit dira haec mania ſaepius adducto medicamento, et inſimul, quae ex inteſtinis abſterſae erant, impuritates, interpoſita potione mannata, eductae fuerunt, quibus omnibus, compoſito animi furore, hactenus labefactatam ſanitatem ex in-
p. 74. tegro aegra recuperauit. Decem adhuc alios, praeter hic deſcriptos, ſimiles aegrotos, eadem methodo a ſe curatos fuiſſe, Cl. Auctor ſcribit.

Febres intermittentes, ſi intempeſtiue ſupprimuntur, non numquam degenerare in continuas, certum eſt. Curationem harum, ſi caetera ſymptomata id ferunt, durante etiam aeſtu febrili continuarum, vel et delirio febrili, infuſis ex cortice chinae factis, ſuſcipiendam eſſe, vel et aliis auxiliis, febribus intermittentibus opponendis, Auctor duabus hiſto-

historiis, casu decimo quarto et quinto, comprobatum dedit.

Nunc ordine sequuntur obseruationes aliquot chirurgicae. Prima harum exponit cariem pedis infimi in iuuene cachectico et febre lenta laborante, quem iam ante decimum malum istius loci comprehenderat. Dum curatius explorat locum adfectum chirurgus, inueniuntur varii sinus, ipsum calcaneum transuersum pertranseuntes, ossibus insimul adpositis cariosis et ab ichore profluente arrosis. Vt aegroto auxilium ferrent medentes, externe iniectionibus adhibitis balsamicis, interne mercurialia minoribus dosibus et decocta lignorum ei dederunt: sed istis omnibus nihil mutatum fuit malum istud pertinax et inueteratum. Cumque auxiliatores cognoscant tali curatione se nihil emendare humores, neque ullam spem fecessuri ossis corrupti affulgere, consilium capiunt de abscindendo pede infra genu, loco alias consueto. Tres effluxerant dies, ex quo recisum erat os corruptum, cum in extremitate ossis mutilati color liuidus conspiceretur, signum certissimum ossis morbidi et altiore loco denuo truncandi. Status vero aegri, viribus iam fracti, illud non permittebat; quia insimul gliscebat febris, et dolor totius femoris ad abdomen usque excurrens excruciabat eum, neque tamen externe ullus rubor apparebat. Vulnus sectione factum erat sordidum, foetidum, neque pus laudabile fundebat: e contrario musculi discissi retrahebantur, neque inflammatio alias oboriens et glutinationem vulneris adiuuans, praesto erat. Occubuit itaque aeger decimo die, postquam sectione ablatum fuerat os tabificum. Disquisiuit Noster cadauer et in interioribus corporis partibus nihil inuenit singularis, curationem forte impedientis, hinc tantum omne suum studium ad locum adfectum rite diiudicandum direxit. Dissecuit integumenta ad articulum genu, ex quo facile excidebat tibia relicta. Ad alteram p. 80.

ram ossis femoris articulationem cum osse innominato progrediens, postquam omnes musculos, femur obtegentes, discíderat, cognouit statim, materiam putridam haerere in articuli cauitate, quae etiam, dissecta ligamenti capsula, prorupit. Praeter ea femur ipsum sic constitutum perlustrauit. Collum eius, prout adpellant Anatomici, ubi ligamentum adhaeret, erat carioſum, mutata cartilago capitis, signis corruptionis et hic conspiciendis, periostium, os naturaliter arcte complectens, facili negotio detrahebatur et tandem totum os ipsum liuidum inueniebatur. Haec conditio ossis admodum mira impulit dissecantem, ut alia ossa corporis disquireret quae, uti reliqua ossa, colore naturali priuata erant, et in omnibus aeque facili negotio, ac hic, periostium secedebat, cuius contagii et corruptionis causam Cl. Auctor in resorptione materiei oleosae corruptae, ex ossibus morbidis nunc sanguini admixtae, tantum ossibus, nec caeteris corporis humani viscéribus, inhaerente, quaerendam esse statuit.

p. 87. Quam ordine nunc tangimus, obseruationem decimam septimam, ea idem malum, iisdem post mortem inuentis in periostio conditionibus, et alia historia decima octaua nempe, collatis iis cum decima nona et vicesima ossium morbosorum, occasionem suppeditant Cl. Auctori differendi non nulla, quibus sub conditionibus amputatio membrorum institui debeat, et porro, si os quoddam a vitiatis humoribus corruptum sit, quali cura aegroto subueniendum sit? Amputatio membrorum, quando suscipitur, dubii semper esse euentus nemo ignorat: seruantur tamen plures, licet vi externa quadam, quae varia esse potest, corpori eiusque ossibus noxa illata sit, si modo sine cunctatione destructum tollitur membrum. Vbi vero a causis violentis corrumpuntur ossa, putredine praesertim in illis diu serpente una cum ulcere partium mollium: tunc contaminatur ichore isto

anguis,

sanguis, et totus operationis dubius euadit. Medicamenta, quae corruptis humoribus et in ossibus haerentibus vel corrigendis eos, adfunduntur, non semper perfringunt ad curandos latentes, sed exteriori tantum parti profuturos, ubi os in propatulo est. Concedamus, muscu etiam particulam ossis morbosam, quae medicamentis attingitur; non tamen eo ipso putredo profundius sita, quo minus ultra prosepat, sistitur. Quid? quod in articulationibus, ubi ossa mollioris sunt, difficile admodum cohibetur progrediens semper corruptio. Nemo autem negabit, quotidie aliquid ab humore isto corrupto reformen vertis, et universae humorum massae admisceri, qui non possit non esse admodum noxius, et quin sanguinem et contagium pestilens coinquinet. Quam gratus vero labor est sanguinem, eius modi impuris humoribus infectum, purificare, ii optime cognoscunt, qui illud conantur. Mercurio illud noxium mutare et expellere tentavit quidem Cl. Auctor; verum energiam eius ac singularem efficaciam, quam laudant alii, non deprehendit. Plus effici forte poterit decocto ligni guaiaci rite praeparato, nisi febris lenta, utplurimum simul corpus depascens, largiorem et spissiorem potum prohibeat. Optandum est cum Auctore, quo reperiatur eius modi auxilium, huic impuritati humorum opponendum, tam certo euentu, ac mercurius adhibetur in contagio venereo. [illegible] forte, cuius usus in non nullis impuritatibus sanguinis non suspectus est, latitare eius modi [illegible] magna probabilitate is coniicit, [illegible] commendat. Hactenus in usu fuit Noster dare aegrotis, qui spina sic dicta venerea laborant, decoctum ligni guaiaci et serum lactis cum cremore tartari, sed singulari artificio, prout scribit, confectum, ideo, quia p. 101.
acida potissimum resistunt putredini. Et succum herbarum conuenientium adfundere fundet sero lactis,

ctis, praesertim, si aliquid scorbuticae luis admixtum sit sanguini, carie ossium adfectorum.

Fistularum perinaei tres notatu dignas enarrationes casu vicesimo primo ad tertium usque nunc tradit, quarum prior prae reliquis copiose descripta est. Altera orta est post sectionem calculi, ubi materia terrestris urethram obducebat intra illud temporis spatium, quo aegrotum a lue venerea, qua infectus erat, purgare necessarium esse credebant medentes. Dissecuere tum urethram, exemtoque concreto tartareo et oris vulneris et urethrae scarisatis, consolidarunt vulnus. Tandem tertia fistulae perinaei curatio comprobat usum singularem scarisationis in partibus mollibus, callosis saepius factis, quae numquam glutinantur, nisi antea sauciantur et inflammantur, prout etiam in velo palatino et naso illud tentauit Cl. Auctor.

p. 119. Exsectionem humeri ex articulo in puero quindecim annorum, quam casu vicesimo quarto describere coepit, olim forte enarrabimus, si ea, quae ul-

p. 130. tro acciderunt aegroto, perceperimus. Finem his observationibus facit relatio herniae incarceratae suppuratae et ex intemperantia aegrae in victu, funestae factae.

IX. Prin-

IX.

Principia physico-medica, in tironum medicinae gratiam conscripta a IOANNE CLAVDIO ADRIANO HELVETIVS, Regi a sanctioribus consiliis, Reginae Archiatro, nosocomiorum regiorum militarium Praefecto, Doctore Medico Parisiensi, e Regia Scientiarum Academia et Regii Nanceianorum Medicorum Collegii Socio. Tomus I et II, iuxta exemplar Parisinum recusi. Praefatus est D. IO. PHIL. BVRGGRAVIVS, Consiliarius et Archiater Elect. Mogunt. Medicus Ordin. Francofurti ad Moenum, Acad. Imp. Nat. Curios. Soc. Francofurti ad Moenum. Sumtibus haeredum B. Stockii, Schilling et Weber. 1754. 4. Tom. I. alph. 1. pl. 13. praefat. pl. 2. Tom. II. alph. 1. pl. 8.

Quod legem, hucusque studiose a nobis obseruatam, ne de libris, nisi originalibus, eorum editionibus ante oculos positis, dicamus, hoc quidem in opere violemus, in causa est, tum quia haec editio, ab eruditissimo medico profecta, tuto omnino videtur originali substitui posse, tum quia, praecipuum quod ei accessit ornamentum, praefationem editoris silere nolebamus. Physicam et medicinam disterminantes fines in hac praefatione delineantur. Physicam esse scientiam corporum naturalium, quatenus talia; medicinam scientiam corporis animalis, praecipue humani, quatenus sanitatis particeps sit, in confesso est. Physicus corpus animale et, quae ei contingunt, saltim quatenus phaenomena naturalia sunt, examinat; quatenus vero haec ipsa cognitio eo dirigitur, ut medicina inde principia hauriat, medicina theoretica vocatur, et anatomiam, physiologi-

am, pathologiam cum ſemiotice complectitur. Practica medicina corpus animale, in primis humanum, rimatur, non tam ut naturale, aut mixtum, aut ſtructum aut automaton, ſed quatenus ſecundum has omnes adfectiones dirigendum eſt, ut ſit vel fiat ſanitatis particeps. Per ſanitatem vero intelligi ſummam integritatis functionum ſingularum partium corporis animalis ex phyſica colligimus. Res non naturales, quibus corpori ſanitas conſeruatur, medicamenta, quibus illi reſtituitur, eligere et inuenire phyſica docet, determinare medicina. Phyſica explorat, quid varia corpora naturalia, imo uniuerſa, ex tribus naturae regnis ditiſſimis, ex ipſa terrifica fulminis materia, electriſmo tam per ſe, quam inuicem compoſita, et ad corpus animale, praecipue humanum applicata, efficiant. Medicina ex his diiudicat, an, quando et quo modo ſanitatem conſeruare, laedere aut reſtituere poſſint. Hinc hygieine, prophylactice, therapeutice cum chirurgia naſcuntur. Hinc eluceſcit veritas prouerbii: medicum incipere, ubi deſinit phyſicus, quod tamen non ita accipiendum eſt, ac ſi medicus ita rem ſuam ſeorſim habeat, ut ex phyſica principia petere amplius non debeat. Non enim poterit ſanitatem corporis ſani ſeruare, niſi aeris et alimentorum ſufficientem cognitionem phyſicam habeat, non medicamenta efficere, aut illis uti, niſi et horum phyſicam cognitionem ſibi acquiſiuerit. Hinc hiſtoriam naturalem colere debet medicus, praecipue quod ea corpora, quae inter medicamenta uſus iam retulit, aut quorum medicae vires praedicantur, quod felicius praeſtabit, ſi ſeparare partes, et denuo coniungere ex chemia didicerit. Igitur meteorologia, minerologia, botanica, zoologia, chemia, pharmacia, partes phyſicae et ſubſidiariae medicinae, non ipſius medicinae eſſentiales ſunt, quibus tamen rationalis medicus carere numquam poteſt. Corporis vero animalis notitia accurata haberi

beri non poteſt, niſi generales corporum adfectiones cognoſcantur, unde motuum leges, principia corporum, aeris conditiones, terrae ipſius ad totum mundi ſyſtema habitus, quatenus ex eo tempeſtatum viciſſitudines pendent, ignorari non debent, primaria itidem, quibus natura ad mutationes producendas utitur, inſtrumenta, quae fermentationem et putrefactionem appellat Noſter, quae nota eſſe debent.

Libri ipſius pars, quam in manibus habemus, mere phyſica eſt, doctrinae naturalis aliquod ſyſtema. Vnde multi in illo recenſendo non erimus, in partibus, medicinam propius attingentibus, quibus haec veluti fundamentum ſubſternitur, magis adhuc egregia, a celebritate auctoris exſpectantes. Quoniam p. 1. conſtat, corpus humanum machinam eſſe hydraulicam, e ſolidis fluidisque conflatam, plurimi intereſſe monet argumentum operis, ut medicinae ſtudioſi notas habeant naturae leges, ſecundum quas in ſe agunt corpora, naturam etiam corpuſculorum primigeniorum ſeu elementorum chymicorum, ex quibus conflantur mixta. Igitur in opere haec diſquirenda proponuntur: *I) An omnes corporum motus, ſeu* p. 3. *translationes e loco in locum abſoluantur impulſu, ſeu immediato corporum conflictu, vel attractione, i. e. viribus ſemper inhaerentibus ſingulis materiae partibus a primordiis. II) An detur fluidum tenuiſſimum iugiter migrans (ſub vaporum inconſpicuorum forma) e terrae praecordiis in atmoſphaeram, quod valeat expedite transmeare corporum omnium compagem et atmoſphaeram circa eorum ſuperficies procreare. III) An multae partes igneae deliteſcant et hoſpitentur in intimis omnium corporum receſſibus, dum aliae peruadunt eorumdem corporum tramites? IV) An dentur partes materiae natura ſua flexiles et elaſticae, et diuerſae ab aliis partibus, quibus coaleſcunt corpora, i. e. an dentur partes aereae propriae dictae? V) An den-*

tur corpuscula peculiaria et simplicissima, quae valeant sua natura frigoris sensationem suscitare et liquores densare ac conglaciare? His absolutis promittit Ill. Auctor, inquisiturum se in mechanicam, qua peraguntur functiones corporis in statu sano, et expositurum methodum functiones laesas restituendi, seu morbos curandi, quo labore videmus non saltim artis salutaris tironibus inseruiturum, sed ad ipsum eius incrementum plurima collaturum, si ut spem facit, quaecumque vel legit, vel aliena aut propria experientia didicit, publici iuris faciat.

P. 5. Iam ad ipsa principia physica, duobus tomis contenta, progredimur. Primus tomus capitibus quinque agit *de primigeniis materiae qualitatibus, de legibus, secundum quas vires corporum dispertiuntur aliis corporibus, nec non de legibus, secundum quas transferuntur corpora, de quantitate virium, quam prementia vel percutientia corpora impertire debent corporibus pressis seu percussis, de directionibus et velocitatibus, quibus feruntur post conflictum corpora dura et mollia, quae nullo pollent elaterio, denique quaestiones et coniecturas physicas exponit.* Nobis pauca specimina dedisse sufficerit. In primo capite attractionem negans, hoc utitur experimento: duo plana laeuigata, madefacta, magna vi in vacuo sibi adhaerere, cum contra, si sumantur duo hemisphaeria, qualia Magdeburgica vulgo vocantur, quorum margines planis illis superficies aequales habent, in vacuo separentur: si vero ab attractione proficisceretur cohaesio, infert eandem in utroque casu esse debere. Ipse vero phaenomenon sic explicat, ut ponat fluidum esse tenuissimum, quod loca aere vacua repleat; hoc igitur cum sit in hemisphaeriis euacuatis aere, sub campana (*excipulum* vocat) euacuata positis, ita quidem ad illa disiungenda agit, ut aer hemisphaeriis non euacuatis inclusus, si in aere libero ponantur. Illis vero fluidi tenuis vis a circumfuso

p. 25.

hemisphae-

hemiſphaeriis ſimili fluido, campanam replente, coercetur aeque, ut vis aeris, qui vas datum aere libero circumfuſum replet, ab hoc externo aere: igitur hemiſphaeria tunc demum ſecedunt a ſe inuicem, ubi pondus illorum ad ſegreganda ea agit. Illud vero p. 28, argumentum, quod exinde, quia vitrum, cuius poſtica pars adiacet ſpatio, ab aere vacuo, radios fortius reflectit, quam ſi haec pars adiaceat ſpatio, aere pleno, inferunt retrogredi radios lucis, non quia a corporibus reflectantur, ſed quia a vitro attrahantur; opponit eſſe ex ſua ſententia poſt vitrum, ſpatio ibi ab aere euacuato, materiam tenuiorem aere, cuius interſtitia cum minora, ut conuenit, ſint partibus ipſis, fit haec materia leui multo minus peruia, quam aer, hincque lux maiori copia reflectatur ab hac materia, quam ab aere ipſo. Ita alias rationes, quibus attractionem oſtendere laborarunt phyſici, refellit, NEWTONVM ipſum ea ſaltim tamquam nomine, non tamquam cauſa uſum eſſe monet, et argumenta in contrarium profert, inter quae hoc unum eſt: Maſſae maiori mercurii v. g. circumpo- p. 44. nantur in aequalibus diſtantiis, guttulae mercurii, v. c. viginti, hae ſingulae eadem velocitate ad maſſam maiorem accedent, qua unica ſolitaria ad eam acceſſiſſent. Iam ſi accedunt ob vires, mercurii partibus inſitas, accedere debent multo lentius, cum eadem vis attrahens maioris maſſae, primo caſu in viginti guttulas, altero in unicam agat, ſicque hoc caſu actio viginti vicibus fortior eſſe debeat. Videt attractionis fautores reſponſuros, guttam quamuis non attrahi a tota mercurii maſſa, ſed a partibus ipſi directe obuerſis; tunc vero ait attractiones fore non in ratione maſſae corporis trahentis, ſed in ratione ſuperficiei, quae corpori, quod attrahitur, opponitur. His aliisque multa pro attractione regeri poſſe, videbunt harum rerum periti, ſed noſtrum eſt cogitatorum Ill. Viri ſpecimina quaedam adducere, non

cum illo contendere. Acceſſus autem et receſſus corporum a fluidis, quae ipſa circumdant, proficiſci adſerit, et ſingulis corporibus propriam atmoſphaeram eſſe, quod inde probat, quia ſi acus, pingui corpore illita, aquae imponatur, aqua circumfuſa paululum diſtet ab acus ſuperficie, et idem etiam cum pluribus corporibus heterogeneis ſibi admotis experiamur, reflexionem lucis etiam fieri a fluidis, ex corporum intima compage dimanantibus.

p. 1. Haec credimus ſpeciminum loco ex tomo primo ſufficere poſſe. Secundi unicum caput eſt *de primigeniis corporibus cognitis, ſeu elementis chymicis*, ſed in plures articulos et paragraphos diuiſum, ubi de lumine, aqua, aere, terra, ſalibus, ſulphure, fermentatione, uberrime tractatur. Referamus quaedam auctoris de ſalibus ſeu ſubſtantiis iis, quae ſapo-

p. 140. res procreant. Has pro triplici ſapore, acido, acri et ſalis culinaris, in acida, alcalina, neutra diſpertitur. Alcalinorum ſalium ſuperficies plurimis *extantiis* ſeu aculeis eſſe praeditas, et illas *extantias* eſſe rigidas, cum chemicis ex acritudinis ſapore infert.

p. 147. Lapidibus ineſſe poſſe ſalinas ſubſtantias, licet igne educi non poſſint, colligit ex experimento Cl. DU CLOSS *, ubi ex ſale tartari cum ſabulo caementum factum fuit: Plantis et animalibus ineſſe, ex odore et ſapore infert, et ad ſalia, ex illis producta prouocat, ubi monet ex animalibus maiorem copiam ſalis fixi et minus volatilis educi, quam ex vegetabilibus.

p. 149. Sanguini acidum ineſſe adſerit perſuaſus experimento Cl. HOMBERGII **, qui acidum ex eo, mediante capite mortuo ſanguinis deſtillati, obtinuit. In ſuſpenſo ſcilicet tenuerat chymicos, quod aliter, quam intermedio adhibito, obtineri acidum ex ſanguine nequeat. HOMBERGII vero intermedio adhibito idem

* vid. Memoires de l'Acad. Roy. des Scienc. à Paris, l'année 1667. p. 26.

** ibid. l'année 1712. p. 47.

idem est, siue acidum ex hoc, siue ex sanguine ipso natum sit. Alcalina salia simplices substantias non esse, sed in acidum et terream substantiam resolui posse, rursus Cl. HOMBERGII experimentis firmat. Cur p. 179. acida cum alcalinis non semper efferuescant, quae aberratio a regula in spiritibus urinae et aceti obseruatur, rationem reddit haec: alcalina, sulphureis partibus inuoluta, non congredi posse cum acidis aquae mixtis, quia sulphur et oleum respuat aquam, et sic alcalina veluti tueatur; ubi vero magna aquae copia adfunditur, recedit oleosum ab alcalico, aquae supernataturum, hincque inter alcalica denudata et acida nascitur conflictus. Sed plura ex hoc libro adducere opus non erit, cum satis ex iis, quae protulimus pateat, copia variae lectionis docere illum posse non tirones saltim, sed etiam saepe eruditos; deinde in propriis Ill. Auctoris meditationibus et phaenomenorum explicationibus, ingenium certe et perspicaciam admiraturos eos etiam, qui de principiis ipsis adhibitis aliter forte sentiunt. Egregio denique opus hoc insignis medici exemplo esse potest artis salutaris studiosis, ut generales corporum adfectiones, motuum leges, eorum, ex quibus uniuersum hoc sensibus obuium constat, proprietates, uno verbo physicam non negligi debere, sed diligenter excoli intelligant, licet optemus, ut Cl. Auctor sua cogitata, linguae latinae genio magis accommodata, proposuerit.

X.

Hamburgiſches Magazin, oder geſammlete Schriften, aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt. Zwœlfter Band. Hamburg, bey G. C. Grund, und Leipzig, bey A. H. Holle, 1753. 8. 1 Alph. 20 Bogen und 2 Kupfertafeln.

Hoc eſt:

Promtuarium hamburgenſe, ſiue collectio ſcriptorum, ex phyſica et humanioribus literis collectorum, Tom. XII.

p. 3. *Pars I. Num. 1. Tentamina inuentorum, ope microſcopii in hiſtoria naturali et philoſophia factorum,* a IOH. HILL, M. D. quorum verſionem ex anglico in germanicum ſermonem hic legimus, alio vero loco iam expoſitionem tradidimus *.

p. 46. *Num. 2.* Cl. HALESII *nouam aeris conditionem in locis clauſis ope candelarum diſquirendi methodus,* ex ipſo eius MSto anglico translata ab A. G. K. Res eo redit, ut candelae unius eiusdemque craſſitiei et ponderis in diuerſis locis accendantur, atque, quantum ſingula uno eodemque tempore perdiderit pondere, adnotetur. Per inſtituta in carceribus publicis, nec non in fodinis carbonariis et metallicis tentamina inuenit ipſe Cl. HALESIVS, candela in libero bonoque aere plus perdidiſſe de pondere ſuo, minus in inquinato clauſorum locorum, atque quo corruptior aer ſit, eo minus ponderi candelarum detrahi inde colligit.

p. 50. *Num. 3.* IOH. CONR. FVESSLINI *relatio de corporibus a putredine non corruptis.* Fuſe enarrat deſcribitque Cl. Auctor, quae Koenigsfeldae, in pago Bernenſi Heluetiae ſitae, in ſepulcro principum domus Auſtriae, nec non in prouincia Saxia tigurina, in ſepulcro

* Vid. Comment. noſtr. Vol. II Pars IV p. 664 ſeqq.

pulcro liberi Baronis de Sax, notatu digna vidit. Atque quum modo vestimenta, modo tumulos integros, modo destructos, stramina integra, corpora alia in puluerem conuersa, aliud vero corpus adhuc integrum seruatum viderit, rationes autem physicas phaenomenorum eiusmodi inuenire nequiuerit, quaestiones aliis soluendas se proposuisse naturae indagatoribus, satius sibi esse duxit.

Num. 4. Electrica tentamina, tonitrua et pluuias spectantia, ex litteris P. ANDR. BINA, Ordinis Benedictinorum, ad Cl. KAESTNERVM. FRANKLINI tentamina repetiit Cl. BINA, ope filorum ferreorum, tenuiorum, quae a cacumine turris cuiusdam in suum cubile deduxit, scintillasque electricas, orta tempestate, repetitis vicibus inde exsiliisse vidit. p. 57.

Num. 5. IOH. CONR. FVESSLINI *de notabili igne tonitruum relatio.* In prouincia Eglisouiensi, anno 1731 tempore sementis refert Cl. FVESSLIN accidisse, quod, quum femina LX annorum cum socero aliisque messoribus, secalis metendi gratia, in agros sese contulisset, orta a meridie tempestate, reliquisque in syluas confugientibus vicinas, ipsa anus cum socero remaneret inter segetes. Subito vero ambos hos, fulmine tactos, et pro mortuis habitos domum portabant ex syluis accurrentes messores. Vetula ad se rediit; socer mansit demortuus, in dextro femore leuem modo passus contusionem. Vetulae corpus vero valde laeserat fulminis ictus. Eius vestis non nisi foraminulo quodam perforata erat sub laeua thoracis parte, per quod penetrans fulgur, atque per omnem abdominis sese dispergens ambitum, pilos cutemque urendo consumserat, pluraque in reliquis partibus violentiae suae impresserat vestigia. Multos quidem perpessa dolores, vetula tamen conualuit. Ex his deinde elicit varia Cl. FVESSLIN de caussa effectibusque fulminis corollaria, quae huc transferre diffusum nimis esset opus. p. 59.

Num. 6.

p. 63. *Num. 6. Succincta experimentorum, de modo et ratione digerendi cibos in diuersi generis auibus, a* Cl. DE REAVMVR *institutorum, expositio*, quam ex variis Cl. Auctoris scriptis transtulit & excerpsit I. A. V. *.

p. 90. *Num. 7.* De forficula, verme, ventrem suum, qui deuorauit, exponit I. A. VNZER. Disciderat transuersim sub pectore illum, quem viderat in mensa transcurrere, ita, vt ventrem a pectore separaret; ventrem vero ita separatum forficula mutilata subito adgrediens, magna cum auiditate coepit deuorare, totumque ventrem, motibus huius variis nihil obstantibus, deuorauit, exuuiis non nisi relictis. Miram animalculi famem!

p. 93. *Num. 8.* Non nulla noua, scientiam naturalem illustrantia, ex diuersis scriptis excerpta adducuntur.

p. 115. *Pars II. Num. 1.* Continuatio tentaminum Cl. HILL supra memoratorum legitur.

p. 174. *Num. 3.* Physicam de thermis et medicatis fontibus, in Comitatu Zipsensi inueniendis, relationem tradidit Cl. C. G. SCHOBER. Inter plures, quibus Hungaria et in primis Comitatus Zipsensis abundat fontibus medicatis, primum describit Cl. Auctor illum, quem Neo-Lublouiae vidit. Scaturigo fontis in profundo valle deprehenditur inter altissimos montes, atque si serenum coelum fuerit, multa validaque pollet virtute medica, quae, si pluuiosa fuerit tempestas, aut si quibuscumque in vasis transportetur aqua, valde perit. Sapor acidum vitriolicum indicat; Recens ex fonte si bibatur aqua, aer, quo scatet, per ructus vehementi cum impetu redditur ex ventriculo. Prosiliens ex scaturigine sua multas magnasque format aqua bullulas, quae

* Desumta haec est ex commentario, a Cl. Auctore in conuentu. Acad. reg. Scient. Paris. praelecto, de ipsis vero experimentis, suo tempore, dum ea in commentariis dictae Academiae typis exscribentur, plura sumus dicturi.

quae si aqua vitro hausta sit, lateribus vitri sese adplicant. In et prope fontem, nec non ad omnem eius tractum, non nisi ochra lutea reperitur, vicinis vero in terris humus nigrescentis coloris. Circa hunc pluresque alios fontes se praeter ea vix quidquam, quod notari mereatur; circa thermas vero plura reperiisse perhibet Cl. SCHOBER.

Primum inter has thermas locum occupant illae, p. 176.
quae Truschbachii vel Rauschenbachii, haud procul ab arce Lüblouiensi scatent, et a plurimis frequentatae quotannis, laudantur ex Hungaria, Poloniaque aduenientibus. Sed desiderantur, quae conseruent easdem, aegrosque alliciant, et aedificia, et bene ordinata administratio. Hyeme dicitur haec aqua ita calere, vt balneo apta sit; aestate vero frigescit eadem, et ante quam adhibeatur ad balnea, in cupreo vase calefiat, opus est. Aestiuum in primis usui thermarum conuenire visum est tempus. Adhibent vero has ad balnea modo solas ebullientes, modo dimidiam partem ebullientem, alteram frigidam, fusamque in vas amplum, cui superimponunt pannum et ad refrigerium conueniens relinquunt. Bis de die utitur aeger balneo, et prout morbi postulat conditio, usum eius continuat modo duas, modo tres hebdomadas, immo per mensem integrum. Pro potu ordinario inter thermarum usum inseruit fons medicatus, qui in vicinia prosilit, et vinum hungaricum.

Fons, ex quo aquae hae proueniunt, in valle quodam et quidem in altiori loco positus est. Locum illum ex lapide, quem thermae secum ferunt, aeque ac circum ipsum fontem exstruxit natura mirifico modo formatum catini figura, receptaculum. Catinus hic lapideus, circulari fere ambitu instructus, cono truncato similis est, ita tamen, vt basin versus se praecipitem nimis det, atque sensim sensimque in vicinis terris euanescat. Diameter eius ad ostium superius est quindecim circiter ulnarum dresdensium, altitudo fere trium ulnarum,

narum, craſſities ipſius lapidis nondum ulnae dimidiam partem adaequat; catinus ipſe, qui aquam continet, unam et quadrantem ulnae profundus, tribus in locis perforatur, oſtiumque quodlibet circiter octo pollices latum, et tres pollices longum eſt. In vicinia fontis huius varii montes conſpiciuntur, variis ſimilibusque catinis inſtructi, qui vero exſiccati, aquas non vehunt. Lapis, exteriorem montium, qui format cruſtam, ex quarzo albo, maximam tamen partem ex ſchiſto rubro componitur; albus procul hinc in valle obſeruatur calcareus lapis; et in ipſo valle paullo poſterius marmor gryſeum minus bonum, calci viuae parandae inde aptum modo conſpicitur. Lapidis huius gryſei magna pars multis ſcatet, veluti piſolithes, lapillis, piſum, vel pruni nucem aequantibus. Aqua ipſa clara ſatis eſt, ſine colore; ſaporis fere eiusdem, ac vicinus fons medicatus, vix tamen adeo puri, ſed ſulphurei quid putridique linguae imprimentis. Cocta obſcurior euadit, et multum deponit lapidem; quando refriguit, margam quoque ſubtilem copioſam in fundo relinquit.

Lapis, ex quo catinus ille formatur, calcareus eſt, topho carolinarum thermarum non abſimilis, albus, leuis, multisque perforatus fauorum inſtar foraminulis, continuo ſeſe apponit, creſcitque in diem. Aqua enim ſeſe in nonnullis locis late diffundit ſuper dictos lapides, vaporesque plures ex ampla ſuperficie ſpargens, ſenſim quaſi euaneſcit, lapide relicto copioſo. Vndarum plena ſuperficies aquae, velut alabaſtrum in ſalinis, et tophus in fodinis metallicis, ſuum utique apponit ad latera lapidem, catinumque ipſa ſibi exſtruit. Lapis vero hic cur multis ſcateat foraminibus, cauſſam tribuit Cl. Auctor aeri, qui copioſis in aqua ſe prodit bullulis, ſuper quas ex aqua deponitur lapis. Praeter has deſcriptas thermas fontesque medicatos plures alii adhuc in eodem Zipſenſi comitatu inueniuntur, quorum vero neque adeo frequens eſt uſus,

neque

neque adeo mirabilis fabrica, ut Tuschbacensis. Hos igitur sigillatim non describit Cl. SCHOBER, sed, unius tantum facta mentione, non nullas de ipso hoc lapide s. topho aquarum subnectit meditationes.

Pars III. Num. 2. Longitudinem urbis Gedani, calculo facto, definit Cl. FRANC. DE LANDE, in epistola ad Cl. KAESTNERVM data, quae hic translata legitur. p. 282.

Num. 3. Non nulla, historiam naturalem illustrantia de oppido Saxoniae montano Berggieshübel enarrat I. CH. HELK. Inter varias res, quibus oppidum hoc superbire tradit Cl. HELK singularibus, in primis lapidem fasciatum et Schistum viridem describit, et depingit, quibus abundant fodinae circa oppidum hoc factae metallicae. p. 286.

Num. 4. Quid circa transitum mercurii per solem d. 6 Maii 1753 obseruauerit, breuiter enarrat IO. CHRIST. BAVMANN. p. 294.

Pars IV. Num. 1. Continuatio tentaminum Cl. HILL legitur. p. 355.

Num. 2. Dissertatio, quae a regia prussica Academia Scientiarum praemium, propter solutam quaestionem de principio actionis musculorum, accepit, cum aliis, ex gallico sermone translata exhibetur *. p. 399.

Num. 3. Epistola Cl. DE AXIMAY, Paris. ad Cl. P. . . Londini degentem, de excellentia vasorum ex ferro factorum ad cibos medicinasque praeparandas, e gallico versa sermone. Exponit hic Cl. AXIMAY historiam vasorum ferreorum, in Gallia nuper inuentorum, deinde dubia quaedam circa eorum usum in culinis remouet solùitque egregie. Primum quod attinet momentum, inuentorem huius noui vasorum generis nominat Cl. de PREMERY, Parisiis degentem, qui primus ferrum, igni non admotum, malleo tractauit, p. 426.

* Vid. Comment. nostr. Vol. III. P. III. p. 403.

tractauit, ſtannoque obduxit, vaſa inde omnis generis parans dexterrime. Cuius quidem inuenti praemium illud obtinuit Cl. de PREMERY, vt ſolus vaſa huius modi per omnem Galliam diuendere poſſet; ad ipſum quoque ſub initium multa acceſſit hominum turba, vaſa ferrea ſibi coemturorum, eosque tum rei nouitas, tum vile vaſorum pretium et inſignis leuitas adlicere viſa eſt. Sed quos habuit Cl. PREMERY monopolii ſui, ſocios, inuidia eo commouit, ut ſeſe ſeparare, atque ſuam quisque diuendere, cuperet vaſorum copiam. Qua facta commercii huius vaſorum ferreorum diuiſione, illisque dein male ſuarum mercium curam habentibus, olim PREMERII ſociis, ſenſim etiam commercii huius vaſorum euanuit celebris ante fama, et quae olim omnes, iam fere nullus ſibi coemere cupit vaſa ferrea, eam forte etiam ob cauſam, quod rubigine exeſa fuerint ex neglectu eorum, qui haec vendunt, plurima. Ab his ad dubia, quae mouent coqui circa vaſorum ferreorum uſum, ſoluenda ſe vertit Cl. de AXIMAY. Haec eo redeunt, quod vaſa ferrea, nimis tenuia, ignem non ferant, cibique in iis facile igne corrumpantur, nigreſcenti ſimul imbuti colore. Verum haec tanta non ſunt, ut uſum vaſorum ferreorum dubium reddant, aut prorſus inanem. Sine multo enim negotio craſſiora, denſiora, firmiora parare poterit vaſa dexterrimus PREMERY, tenuia olim ex coementium voluntate qui fecerat. Tenuis autem vaſorum fabrica, vel ex eo ſeſe commendauerat, quod non modo pondere leuiora facile ferri poſſent, ſed et carbonum tantam non exigerent copiam, ignisque inde pendentem vim, ac craſſa vaſa cuprea. Poſcunt haec modo attentum ad ignis moderamen coquum, et ſi quam cibis adferant, ſane non noxiam indunt facultatem, qualem ab aeris viridi in vaſis cupreis certo ſcimus admiſceri cibis. Comparat hinc Cl. AXIMAY effectus naturamque viridis aeris cum rubigine ferri, monſtratque huius ſalutarem,

illius

illius contra venenatam vim fusius. Quae tamen argumenta repetere hic vix instituti ratio permittit omnia, praecipuis iam expositis plenius.

Num. 4. Collectionem quandam scriptorum, ab omnibus academiis scientiarum editorum, indicari legimus; alio vero loco ipsam iam indicauimus *. p. 457.

Num. 5. De vasis aeneis, coquinae famulantibus quod agit, Programma Cl. SAM. THEOD. QVELMALZII ** breuissimis exponitur. Cupri internum usum valde nociuum fatetur Cl. QVELMALZ esse, admittique inde parata vix posse pharmaca. Facile porro quum solui ab aqua cuprum, vel ipsa cauda pauonis, ut dicunt, testis sit in aquae superficie enata, cereuisiam quoque in cupreis vasis coquere nefas esset, nisi fermentatione subsecuta, cupreae particulae ob pondus fundum iterum peterent. A recens paratis vasis cupreis nauseosus valde tribuitur cibis sapor, qui perit continuato usu ob ochram copiosam ex aquis plurimis ad latera vasis cuprei depositam formatamque inde crustam. Si porro salia et in primis acida vegetabilia cibis admiscentur in vasis cupreis, maior inde imminet noxa, hinc pharmacopolae ne acetum destillarent ex cupreis vasis, monendi essent; aliique simul homines, nimium ne saepe credant colori. Multa enim parantur in cupreis vasis ciborum genera, ut laetus enascatur color; quod docent cucumeres aceto maceratae, pisces elixati in eiusmodi vasis, alia. Alcalina vel magis ammoniacalia salia idem efficiunt incommodum, quod acida. In primis carnes variorum animantium fumo induratae, vel aere siccatae, p. 461.

* Vid. Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 354.

** Prodiit illud anni 1753. d. 21 decembr. 4. iunctumque est diss. inaug. quam Praeside D. ANT. GVIL. PLAZIO, Bot. P. P. O. Respond. *Iob. Gottfr. Sonnenkalb*, publice defendit de sanitatis publicae obstaculis conscriptam.

tae, viuaque maceratae calce, ammoniacali ſcatentes ſale, facile a vaſis cupreis quid abradunt ſoluuntque in corporis perniciem. Idem vero valet de orichalco, quod de cupro valuit, iudicium. Plus nocet adhuc cuprum, cum arſenico album redditum. Sapor, quem cibis tribuit, confirmat idem. Neque ſtanni ſuperinducta multum prodeſt lamina. Si vero quis quaereret, cur ſine multa noxa huc uſque uſus inualuerit cupri, dubium hoc Cl. QVELMALZ ex eo ſoluit, quod forte et ciborum blanda, ſine ſalibus additis, indoles cuprum non ſoluerit, diuque continuata non fuerit coctio. Tandem et arenae ope munda reddi vaſa cuprea non debent ideo, quod facile abradant ſtanni laminam. Quum igitur cuprea vaſa nociua adeo ſint; ferrea etiam, ab acidis facile adroſa, cibis vitriolicum quum tribuant ſaporem, tantamque vix diu ferant ignis vim; praeferri inde ſemper videntur reliquis vaſa terrea, argillacea.

p. 467. *Pars V. Num. 1.* Literae Cl. STARR ad Cl. MORTIMER datae, morbi ſtrangulatorii continentes deſcriptionem, translatae huc leguntur ex Actor. Philoſ. num. 495. art. 6, quas ipſi iam alibi recenſuimus *.

p. 483. *Num. 2.* Epitome literarum GVIL. ARDERON ad HENR. BAKER datarum, pumilionis deſcriptionem continentium, una cum facta menſurae huius cum pueri, infra quatuor annos nati, menſura comparatione, ex iisdem deſumtum ex actis anglicanis, eorumque num. 495. art. 10. **.

p. 487. *Num. 3.* Quae de natura et proprietatibus aquae communis, tamquam menſtrui, expoſuit Cl. ELLER, ex Actis Academiae Scientiarum Berolinenſis anni 1750 deſumta legimus, ipſi vero iam indicauimus ***.

Num.

* Vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. IV p. 693.

** Ibid. p. 695.

*** Ibid. Vol. II. P. III. p. 427.

Num. 4. Nec non ea quae de phaenomenis ex- p. 512.
plicat Cl. ELLER, quae ſe produnt, quando ſalia quaeuis in aqua communi ſeparatim diſſoluuntur, ibidem recenſuimus *.

Num. 5. Examen particularum, ex quibus lapi- p. 535.
des componuntur, qui, carbonum ope calcinati, lucique poſt expoſiti, ſplendeſcunt, cum addita deſcriptione artificialis horum lapidum compoſitionis, a Cl. MARGGRAFIO inſtitutum, iisdem in locis expoſuimns **.

Num. 7. Anonymi ſomnium philoſophicum de p. 574.
cauſis pluuiae, ex italica translatum lingua, quod quum modo ſit ſomnium, facile hic praetermittimus.

Pars VI. Num. 1. Fluminum magneticorum de- p. 579.
ſcriptio, naturaeque ad exemplar facta delineatio, una cum non nullis circa magnetem ipſum adnotationibus, auctore BAZIN, ex gallico ſermone verſa hic exhibetur ***.

Num. 2. Epitome epiſtolae I. F. BAVDERI ad p. 639.
F. C. LESSERVM, qua detecti nuper in agro Noribergenſi lapidis traditur deſcriptio. Inter marmora relatum hunc lapidem, neglectumque fere hactenus attentioribus adſpexit oculis Cl. BAVDER. Eiusdem magnae raro inueniuntur portiones, et, ſi quae inueniantur, fragiles ſaepe dilabuntur. Neque purum eſt marmor, ſed aggregatum ex variis petrificatorum generibus. Nam belemnitem, amonitem, echinitem tubulorumque marinorum magnam ſatis copiam inter ſe iungi hoc in lapide exponit Cl. Auctor, colorumque varietatem et elegantiam, in primis eum ſi poliueris, praedicat.

* Ibid. p. 429.

** ibid. Vol. II. P. III. p. 433.

*** Prodiit hic liber ſub titulo: Deſcription des courants magnetiques, &c. à Strasbourg, 1753. 4 mai.

p. 643. *Num. 3.* Epiſtolae, ad Cl KAESTNERVM datae ex Italia, de lumine perpetuo exponentis, epitome *. Princeps de St. SEVERO ipſe, quae materies luminis dicti perpetui ſit, in relationibus publicis Florentinis declarauit, eamque ex cranio humano praeparari, nec non ſui partem aliquam, ſenſim ſenſimque auolantem, perdere profeſſus eſt, parandi vero modum ſibi adhuc ſoli reſeruans.

p. 658. *Num. 5.* De actione magnetis in ferrum nondum uſtulatum agit Cl. A. G. KAESTNER, dubiaque non nulla mouet Cl. IVSTI, qui ferrum in mineris numquam inueniri, ſed inter fundendum demum naſci illud adſeruerat **. Quod adſertum Cl. IVSTI repugnare experientiae monſtrat Noſter tum ex laminis ferri, quibus utuntur docimaſtae loco magnetis, tum ex mineris ferri, non adeo raris, a magnete quae trahuntur, atque ex ipſo quoque magnete, tamquam ferri ſpecie.

p. 661. *Num. 6.* Perrilluſtris Comitis, LVDWIG BARBIERI, Vicentini, de fontium et fluuiorum origine tractationis, ex Italico ſermone verſae recenſio per A. G. K.

p. 666. *Num. 7.* Cl. GVETTARDI obſeruationes de Braſileenſibus Topaſis ex ephemeridibus, quae inſcribuntur, *Iournal Oeconomique*, deſumtis ***.

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 440.

** In diario, quod edit Cl. IVSTI ſub titulo: *Neue Wahrheiten zum Vortheil der Naturkunde und des geſellſchaftlichen Lebens der Menſchen. Erſtes Stück, Art. 4.* pag. 41.

*** conf. Comment. noſtr. Vol. II. P. II. p. 194.

XI.

Dissertatio chemico-medica inauguralis de fonte medicato Niderbronnensi, quam publico eruditorum examini submittit IOH. LVDOVICVS LEVCHSENRING, *Langencandelo-Alsata.* Argentorati prelo Ioh. Henr. Heitzii, 1753. 4. mai. pl. 9½ cum tab. aen. 2.

Quum egregium usum, quem aquae minerales in tollendis plurimis habebant morbis, medici quotidie magis animaduerterent, multi in eo fuere occupati, ut, vel nuper detectos fontes medicatos inuestigarent diligentius, vel diu celebratos accuratiori saniorique examini chemico ac physico subiicerent. Laudem igitur omnino meretur Cl. LEVCHSENRING, qui diligenti disquisitione fontis illius medicati *Niderbronnensis*, in Alsatia prosilientis, cuius vix nomen antea in nostris oris audiebatur, accuratiorem nobis dedit notitiam, eumque docta sua dissertatione celebriorem reddidit. Postquam Alsatiae praerogatiuam prae reliquis prouinciis adiacentibus celebrauit, declarat, se in fontis *Niderbronnensis* examine rationem et experientiam fuisse secutum, simulque monet experimenta, ut eo maiorem fidem haberent, sub auspiciis Cl. SPIELMANNI, Prof. Publ. Argentorat. capta fuisse. Auctores deinde, qui de fonte *Niderbronnensi* scripserunt, praemittit, inter quos alicuius NIETHEIMERI, Archiatri quondam *Hanouiensis*, mentionem facit, cuius tractatum, omni data licet opera, inuenire non potuit, quare nec libri titulum valuit exhibere. Fuere autem illi, praeter GVINTHERIVM ANDERNACVM, TABERNAEMONTANVM, et ROESLINVM, IOHANNES BAVHINVS, BONAVENTVRA REYHINGIVS, et SALOMON REISEL: quos vero omnes, ob ignorantiam che- p. 3.

miae ſanioris, dum aquae naturam explicare voluerunt, hallucinari affirmat.

p. 5. *Niderbronna* eſt vicus, ſitus in limine orientali illarum *Vogeſi* faucium, quae Alſatis ad Lotharingiae caſtellum *Bidiſcum* (*Bitſch*) aditum permittunt. In huius vici terris adiacentibus, praeſertim vicini montis viſceribus, quae fons ille mineralis alluit, minerae ferri diuites, et pyrites, adeoque ſubſtantiae ad formandum vitriolum peridoneae, reperiuntur. Praeter pyritas copioſum etiam in illis montibus continetur bitumen, ſiue petroleum, quod in *valle Sti Lamperti* ex terra erumpit. Inueniuntur quoque in illa vicinia ſalinae, ex quibus ille fons, qui in vico *Sulz* pullulat, tam diues eſt, ut una libra aquae drachmas ſex ſalis largiatur.

p. 10. EXROESLINO, qui Celſiſſimum *Hanouiae* comitem, PHILIPPVM, receptacula exſtruxiſſe affirmat, fontis hiſtoriam affert, mirumque aliud, circa aquam obſeruatum, phaenomenon ex eodem adducit: illam nimirum, poſt grauiores tempeſtates, ad aliquot pedum profunditatem pellucidam reddi; ſed perfectam omnis liquoris ad fundum uſque claritatem, non niſi omni ſeptennio contingere. Vbi tamen dolendum eſt, Cl. Auctorem fateri, ſe ipſum, et omnes, quae illud comitantur, circumſtantias videre, et pro dignitate obſeruare haud potuiſſe.

p. 13. Poſtea de limo rubiginoſo, qui in receptaculis et in omni illo prato, quod aqua alluit, offenditur, agit, illumque exſiccatum ochris eſſe adſcribendum, hanc vero a terra quadam ſiue gypſea, ſiue vitreſcente, cui crocus martis inhaereat, formari credit. Niſi limo huic principium inflammabile addatur, non trahitur a magnete; magnes enim perfectum ferrum, non vero eius conſtituentes partes, appetit. Ferrum, phlogiſto priuatum, puluerulentum, et rubiginoſo colore inſtructum, crocum martis chemici dicunt, limus hicce includit: limus in aqua haerebat, hinc

fons

fons iſte, ſub ſuo e terra egreſſu, crocum martis tenet. Sed crocus martis, addit Cl. Auctor, in nulla aqua haerere poteſt, niſi formam ſalinam induerit: crocus martis in formam ſalinam redactus, *vitriolum* audit, certiſſime igitur euincitur, fontem *Niderbronnenſem vitriolum martiale* vehere.

Quod ad gradum caloris attinet, quo fons ille gaudet, thermometrum *Fahrenheitianum* ad ſexageſimum tertium gradum ducitur. Quum liquor thermometri in cella obſeruatorii regii *Pariſienſis* ad 54 gradus aſcendat: hinc aquas has thermis eſſe adnumerandas putat. Inter ea aquae calorem inde deducit, quod eadem tales terrae tractus praeterfluxerit, in quibus pyritae et ſubſtantiae bitumen continentes motum inteſtinum ſuſceperunt, qui calorem producit, unde aquam neceſſario incaleſcere debere ſtatuit. p. 15.

Originem fontium perennium ad HENCKELII et KÜHNII mentem explicat, et ex mari deducit. Aquam nimirum marinam percopioſas voragines, in omni oceano reperiundas, infima terrae loca ſubire, et per eius canales, variaque ſtrata moueri, caloris denique ſubterranei vi in vapores reſolui, aſſerit. Hi vapores, ſuperiora neceſſario petentes, quando ad aliquam cauernam ſubterraneam peruenerunt, tunc eius fornici adhaerent, et ibi colliguntur: collecti et condenſati in guttas confluunt. Aqua ex guttis his orta, lacus ſpeciem format, qui hydrophylacii munere fungitur: ex eo aqua in ductus ipſi inferiores deſcendit, vi eo maiori, quo hydrophylacio ſunt inferiores, ad corticem terrae allidit, et data porta proſilit.

Aquam *Niderbronnenſem* ad inodoras quidem non pertinere docet Cl. Auctor, omnis tamen ſulphuris eſſe expertem, quia odor, qui obſeruatur, neutiquam putrida refert oua. Aquae odorem, maxime eum, qui ſentitur, ubi propius ad originem accedimus, cum odore, qui acido ſalis proprius eſt, p. 19.

comparat, et ſummam ſimilitudinem inter utrumque reperit. Si ſcilicet ſolutiones vitrioli, et ſalis communis commiſcentur, tunc ſtatim ſub commixtione oritur ille odor vinoſus, qui in acidulis martialibus obſeruatur: ſi deinde ſolutiones per aliquod temporis ſpatium ſteterint, et decidens in fundum vaſis crocus ferri oſtendit, vitriolum eſſe diſſolutum, tunc ſurgit odor ſimillimus illi, qui aquae *Niderbronnenſi* proprius eſt. Concludit itaque Cl. Auctor, id, quod odoratam reddidit aquam, eſſe *ſpiritum* liberatum a terra, cui ſub ſalis forma inhaeſerit.

p. 21. Tum aquae huius grauitatem vario modo examinauit, eamque ad grauitatem aquae pluuiae, et aquae fontanae deſtillatae comparauit: Experimenta inſtituens, ſingulas has aquas ad eundem gradum caloris prius redegit, quam in earum pondus inquiſiuit. Solidum, quod in aqua *pluuia* 947 grana, in *deſtillata* 940 amittit, perdit in *Niderbronnenſi* 960 grana. Vitrum anguſtiori collo inſtructum, aqua *pluuia* repletum, ponderauit uncias quatuordecim, drachmas quinque; dum illud *deſtillatam* contineret, aequauit uncias quatuordecim, drachmas quatuor, grana quinquaginta tria; aqua *Niderbronnenſi* repletum, uncias quatuordecim, drachmas quinque, grana decem, ponderauit. Hydrometrum in aqua *deſtillata* et *pluuia* ad octo, in *Niderbronnenſi* ad ſeptem lineas deſcendit. Patet ex his experimentis euidentiſſime, aquam hancce, tam deſtillata, quam pluuia, eſſe grauiorem, quum immortalis HOFFMANNVS omnes aquas foterias, aqua ſimplici leuiores eſſe, ſtatuerit.

p. 24. Sapor aquae huius, ſalem in eis contentum, omnium linguis exhibet euidentiſſime; Eſt is enim perfecte ſimilis illi, quem ſentimus, ſi aquam, quae ſalem communem recepit, guſtamus. Non habet iſta aqua illum ſaporem, quem vinoſum dicunt, nec eum habere poteſt: debetur enim ille vitriolo, ſed

aquae

aquae noſtrae, ſupra terram erumpentes, pauciſſimum vitriolum vehunt.

Bullas aereas, quae in aqua iſta, per aliquot ho- p. 26.
ras libero aeri expoſita, obſeruantur, ſoli efferueſcentiae tribuit, Cl. Auctor, eiusque in aqua ortum explicat; qua occaſione ſimul oſtendit, id quod vulgo aetheri, ſpiritui rectori, aut cuicunque demum alii enti tribuitur, oriri a motu quodam corporum. Ne quis igitur in fonte hocce doleat abſentiam *ſpiritus elaſtici*, ob quem variae acidulae commendari ſolent, *Niderbronnenſes* aquae eius tantum habent, quantum illae, quae eodem dicuntur refertiſſimae. Docent Phyſici, Confer. MVSCHENBROECK *Eſſai de Phyſique* §. 882, aquam determinatam ſolummodo recipere poſſe aeris quantitatem: hinc aqua, ſiue ex fonte *Niderbronnenſi*, ſiue ex *Pyrmontano*, ſiue ex *Egrano*, ſiue ex quocunque alio hauriatur, eandem aeris quantitatem continebit. Sed id, quod in fontibus ſoteriis ſpiritum aethereum dicunt, nil aliud eſt, quam aer ex aqua liberatus, hinc nullus fons alterum ſuperat ratione quantitatis *ſpiritus rectoris* *, quem continet.

Ad experimenta, quae vulgo cum aquis minera- p. 29.
libus inſtituuntur, progreditur Cl. Auctor. Recen-

* Simplicem quidem aquam aeris determinatam continere quantitatem, concedimus; idem vero de aquis mineralibus aſſeri non poſſe ea propter exiſtimamus, quum huic aquarum generi alias adhuc particulas, vitriolicas nimirum, elaſticas, volatiles, inhaerere conſtet. Aquae igitur, aere minus diuites, maiorem tamen eius quantitatem recipere potuiſſent. Itaque non ratione quidem quantitatis *ſpiritus rectoris*, quippe quae denominatio nobis non arridet, ſed elaſtici illius atque volatilis principii unum aquarum genus ſuperare alterum putamus. Cur enim alterum altero facilius atque promtius disrumpit lagenas? Nonne id fit ex maiore vel minore iſtius elaſtici copia praeſente?

ſet igitur, quid obſeruauerit, cum aquas has cum aliis iunxerit, vel tentauerit corporibus. Ex his experimentis, *relationes* chemici vocant, quasdam propoſitiones, vel potius concluſiones colligit, quarum praecipuas adducemus. Ex *relatione* aquae *Niderbronnenſis* ad lac concludit, quod *ſalia, in ea contenta, eximia aquae quantitate ſint diluta*: id quod et confirmat ex mixtione huius aquae cum ſyrupo violarum et ſolutione aluminis. Ex affuſis alcalibus, coagulatione ſaponis, ex ſeparatione ſulphuris, quod ex ſolutione ſcoriarum antimonii auolat, *aquas noſtras acidum vehere*, et ex mutatione tincturae decocti gallarum, *tale quidem, quale in vitriolo haerere ſolet*, euincit. Deinde ex praecipitatione mercurii, in acido nitri ſoluti, ſub forma pulueris aurantii; et argenti vel plumbi, in eodem acido ſoluti, ſub forma pulueris albi, *ſalem communem et oleum quoddam in aqua Niderbronnenſi haerere*, colligit. Porro ex difficillima in igne fuſione pulueris, ex argento in iſta aqua praecipitati, etiam *acidum vitriolicum in illa contineri* probat. Tandem ex nigredine decocti gallarum, quia praeter vitriolum martis, nullum in orbe reperiatur corpus, quod cum gallis conſtituat atramentum, aquis *Niderbronnenſibus vitriolum martis ineſſe* cogit.

p. 34. Nunc aquam noſtram deſtillando in vaſe vitreo examinauit, et ex ſeptuaginta quinque libris, omni euaporata aqua, uncias quatuor, cum drachma dimidia materiae ſolidae obtinuit. Eſt igitur aqua ad reliquas partes :: 215: 1. Materia, ab euaporatione reſidua, ſi exponatur aeri, humiditatem concipit: hanc eius qualitatem deducere a *terra ſalis communis*, ipſi inhaerente, nullus dubitat. Maſſam hanc igne arenae tractauit, et acquiſiuit *liquoris acidi* drachmas duas cum dimidia, quem verum *ſpiritum vitrioli*

p. 39. *volatilem* eſſe cognouit. Materiae ex retorta deſumtae affudit aquam ea quantitate, ut, quicquid ſapidi

in

in ea continebatur, exinde extraheretur: remanebant terrae gryseae drachma una et grana quinquaginta. Est igitur terra ad reliquas partes in aqua hacce :: 1 : 3926. Vlterius inuestigauit hanc terram et illam partim *vitrescentem*, partim *aluminosam* esse, expertus est; qua occasione etiam in vase, in quo crystallisationem aluminis instituerat, *nigrum petroleum* detexit: hinc sibi persuadet, quod in pluribus aquis soteriis, et terram aluminis et bitumen chemici detexissent, nisi ipsis in mente haesisset, terram cum acidis effervescentem esse calcaream, ulteriori examine indignam. Lente denique Cl. Auctor euaporauit aquam, quae ab elixiuatione terrae remansit, et quae salem nostri fontis continet: obtinuit *salis veri communis* uncias tres, drachmas duas cum dimidia; et *salis mirabilis* GLAVBERI scrupulos duos. Est igitur sal communis in fonte Niderbronnensi ad reliquas partes :: 1 : 264.

Eluescit ex hactenus dictis fontis natura. Vehit p. 43.
nimirum praeter aquam etiam crocum martis, acidum vitriolicum, terram vitrescentem, terram aluminosam, petroleum, salem communem, salem mirabilem GLAVBERI, et terram salis communis. At enim vero, quum salis communis copia abundet, euincitur, eum pertinere ad aquas soterias, sale communi instructas, quarum vires, quibus simplicem aquam superant, maxime a sale communi sunt deriuandae. Postquam igitur adhuc explicauit Cl. LEVCHSENRING, quomodo fons noster modo dicta principia acceperit, considerationem huius fontis physicam finit, et ad effectus eiusdem salutares in corpore humano transit. Memorat itaque primo, quid ab illo sperandum sit, si interne assumatur: ostendit deinde, quid efficiat, si sub balnei forma usurpetur.

Quum fontis soterii effectus medici pendeant a principiis, ex quibus constant, ea singulatim pertractat, eiusque vires a quolibet repetit, morbosque recen-

recenſet, quibus ſingula conueniant. His collectis, aſſerit fontem *Niderbronnenſem*, interne aſſumtum, inter remedia maxime uniuerſalia eſſe referendum, et proxime ad ſperatam tam diu panacaeam accedere, quum pauciſſimi ſint morbi, quibus profligandis
p. 58. eundem non parem eſſe credat Cl. Auctor. Quo regimine, et qua doſi interne ſit adhibendus, paucis nunc monet. Vſum tandem fontis *Niderbronnenſis* externum adnectit, et omnes effectus, quos ab aquae noſtrae balneo homines experiri poſſunt, ad has quatuor reducit claſſes: 1) fibras eius laxat primum, deinde roborat: 2) calorem naturali maiorem excitat: 3) partes quibus applicatur, premit: 4) vaſa cutanea capillaria ſubit. Haec omnia tam rationibus, quam excellentiſſimorum medicorum Argentoratenſium, vicinorumque locorum, experientiis probare annititur, non nullas obſeruationes, quas ex eorum communicatione accepit, ſubiungens.

p. 72. Verum enim vero, quoniam optima quoque remedia, ſi eis peruerſe utimur, noxia euadere queunt, quum debita remediorum adminiſtratio plurimum ad eorum ſalutares in corpore humano effectus conferat: hinc pauca adhuc addit, quando aquae noſtrae nocere poſſint, quibusque ſub cautelis, etiam ſub balnei forma, ſint adhibendae. Arcet nimirum ab harum aquarum uſu interno illos, qui primarum viarum debilitate laborant, qui ſanguine abundant, et inter hos praeſertim feminas plethorae ſubiectas, niſi corpus remediis, plethoram euacuantibus, bene praeparent ante aquarum uſum. A balneo abſtineri iubentur ophthalmia laborantes, aut ſub apoplexiae periculo verſantes, denique febricitantes; praeſertim tunc ſi ſcirrhus, vel abſceſſus eorum viſcera occupat, aut in veſica maior calculus continetur, quo in caſu internus etiam aquarum uſus interdicitur.

Tabu-

Tabula aenea adiecta receptaculorum conditionem, agri, supra quem fons salutaris effunditur, ichnographiam, et loci viciniaeque delineationem repraesentat.

XII.

The Analysis of Inoculation: comprizing the History, Theory, and Practice of it: with an occasional Consideration of the most Remarkable Appearances in the Small Pox. By I. KIRCKPATRICK, M. D. London, 1754. 8. pl. 21. c. dedic. praef. et indice.

hoc est:

Insitionis variolarum analysis; complectens earum historiam, theoriam et praxin, cum praecipuorum phaenomenorum, in variolis occurrentium, consideratione.

Cum in eo, quem iam indicamus, conscribendo libro, uti et ipse monet Cl. Auctor, regiae iu- p. 285.
uentutis medicus, eum sibi proposuerit finem, ut omnia, quae de variolarum insitione huc usque cognita fuerunt, in unum opus, suis tamen opinionibus, iisque saepe ad modum nouis, utilibusque animaduersionibus practicis, ubique inspersis, colligeret, ut medici chirurgique, variolarum insitionem in generis humani salutem tentare cupientes haberent, quo, et legendi varias variorum hac de re dissertationes, et colligendi tempore supersedere possint; ideo certe, ob hunc utilissimum in se susceptum laborem, non paruam meretur laudem. Lectione vero, quae nobis admodum iucunda fuit, cognouimus, Cl. Auctorem non merum se praestitisse huius praxeos commendatorem, sed potius summo veritatis amore ductum solertissime bonos aeque ac funestos insitionis vario-

variolarum euentus annotaſſe, cauſasque eorum in ſalutaris artis generisque humani emolumentum eo cum ſucceſſu et iudicii acumine perſcrutatum eſſe, ut haud pauci exinde redundare poſſint fructus. Merito igitur in hoc opere recenſendo paulo fuſiores erimus, quo noſtri lectores, qui hunc ipſum librum perluſtrandi occaſione deſtituuntur, ipſi de eius dignitate iudicare valeant. Totum opus in *undecim ſectiones* diuiſum eſt, in quarum *prima*, *de contagio varioloſo*, *ſeu de externa variolarum cauſa*, agitur.

p. 4. Paucis vero de tempore, quo variolae primum in orbe uniuerſo apparuerint, praemiſſis, fatetur, intimiorem externae earum primariae cauſ·e naturam et analyſin imperſcrutabilem eſſe, et varioloſum miaſma aeque ac peſtilentiale, ab inuoluentibus mareriis abſtractum,

p. 6. oculis ſubiici non poſſe: Varioloſa forſitan primordia odoratus ſubiecta eſſe, per quae ſaepe inſici queamus: Quemlibet enim peculiarem quendam foetorem a ſuppuratis puſtulis exhalantem percipere: et licet dubium moueri poſſit, utrum haec ſenſatio immediate a multiplicatis morbi principiis, cum exhalantibus ſuppuratis humoribus mixtis, excitetur? an merus ab illa humorum corruptione productus foetor ſit, qui a ſenſibili odoris differentia, quam perſpirabilis materia in quibusdam hominibus etiam in ſtatu ſano exhibet, quique in ſtatu morboſo ſeu putrido diuerſus eſſe debet, dependeat? Attamen cum idem foetor in omnibus aegrotis varioloſis et in eodem gradu obſeruetur, probabile hinc videri, hunc peculiarem humorum ſtatum ab alia quadam cauſa

p. 8. generari non poſſe. Subſtantias odoriferas naribus attractas, ob odorem, quem ſpargunt, admiſſionem varioloſae aurae in odoratus organo impedire, cum impetu repellere, eiusque malignum appulſum in ipſo limine obtundere poſſe arbitratur; moſchum vero ad hunc ſcopum aptum odorem non eſſe ex eo coniicit, quia Chinenſes eundem infectis turundis addunt,

dunt, quas naſo ad impertiendas variolas ingerunt: forſitan vero ex graueolentibus, ut aſam foetidam, rutam, galbanum, camphoram * et ſimilia, quaedam huic ſcopo apta inueniri, ſi eorum effluuia per inſpirationem attrahere poſſemus. Et, ſi quidam vapor ſeu odor contra hanc infectionem conſtanter prophylacticus inueniretur, non ineptum fore iudicat, ſi applicationem maſſae odoriferae ipſius, licet illa non deleteria deprehendatur, tentaremus, ubicunque certitudo quaedam ſeu fortis ſuſpicio cuiusdam accidentis, quod inficiat, adſit: Antidota contra morſum animalium venenatorum inuenta, ſpem nobis facere, eiusmodi antidotum etiam contra variolarum virus inuentum iri. In tranſitu vero monet, nos, ex praeconcepta opinione, quod variolas iam in iuuentute mites habuiſſemus, vel easdem prorſus non experturos eſſe, non improuide aegros in horrido morbi ſtatu viſitare debere, quia horridus eiusmodi adſpectus una cum vaporibus, ab hac putrefactione ortis, vel eandem, vel diuerſam, et non minus fatalem infectionem producere poſſet; id, quod ſui ipſius exemplo, puerique cuiusdam aeſtiuo tempore cadauer ſupplicio affecti propius accedentis, nauſeoſiſſimoque foetore affecti, poſteaque febre cum vehementiſſimis capitis, genuumque doloribus et non exſtinguendo foetore correpti, ſeptimoque vel octauo die mortui, aliuſque hunc comitantis ſimiliterque affecti pueri, incurabilemque hinc claudicationem reportantis, aliisque exemplis confirmat. Repetita quoque exempla ipſi probabile reddere videntur, infectionem a viſis talibus hominibus, ex aliquot ſeptimanis iam ab hoc morbo ſanitati reſtitutis et ſaepe iam purgatis, propaga-

p. 9.

p. 11.

p. 12.

* Camphoram Cl. ROSENII pilulas, quibus is variolas confluentes aut omnino euitari, aut ſaltem benigniores reddi poſſe aſſeuerauit, ingredi, nos indicare meminimus. vid. Comment. noſtr. Vol. III. Part. III. p. 532.

pagatam fuiſſe. Vtrum vero haec infectio ab effluuiis varioloſis minus actiuis, utpote quae ultimo ex corpore perſpirarent, cum immiſſo lucis radio oculum ipſum penetrantibus atque per neruum opticum ad cerebrum transmiſſis, an ex mera imaginatione fortiore oriatur? in dubio relinquit, hancque quaeſtionem variis exemplis atque ſui etiam ipſius illuſtrat.

p. 19. Addit, terrorem et metum in varioloſa quidem atmoſphaera efficere poſſe, ut populare contagium faciliores atque pernicioſiores impreſſiones in homines faciat; in regionibus vero longe, ab hoc contagio remotis, horrorem ſolum nunquam hunc morbum produxiſſe, variolasque ſemper in Americam britannicam manifeſto introductas, nunquam per ſe ortas eſſe, conſtare.

p. 28. *In ſectione II, de fomite varioloſo, ſiue de interna inhaerente variolarum cauſa*, aſſerit, varioloſa primordia, utut ſubtilia et maligna, per quascunque vias in corpus admiſſa, inefficacia fore, niſi quandam praediſponentem qualitatem ſeu particulas in corpore noſtro inuenirent, quae ipſis commodum *nidum* ad propagationem et incrementum commodarent. Huius vero propoſitionis certitudinem ſatis ſuperque euinci putat, ſi attendamus, quod in inflammatione, infectionem ſubſequente, maior vel minor inflammati humoris quantitas in ſuperficiem expellatur, ſymptomataque inflammatoria poſt plenariam expulſionem admodum remittant, et quod poſt euaporationem eius modi infectorum et inficientium humorum indiuidualis conſtitutio a repetita infectione huius ſpecifici generis exemta maneat. Hanc a repetita infectione immunitatem ſolidarum et praecipue integumentorum per praegreſſum morbum factae immutationi a quibusdam, et inter illos praeci-

p. 29. pue a Cl. DRAKE adſcribi, qui cuticulares ductus porosque ita extenſos et amplificatos eſſe putabat, ut nunquam poſtea varioloſa miaſmata ſufficienter ad repeten-

petendam ſuam actionem in humores retinere poſſent. Sed exinde Noſtro ſequi videtur 1) ac ſi hi auctores nullam diſtinctam notionem fomitis, ſpecifice huic morbo appropriati, agnoſcerent, et vel denuo illum excitari poſſe, vel nulla adhuc morbi criſi expulſum eſſe putarent, licet amplius ob patulam nimis ſuperficiem cutis impreſſionum non capax ſit; et 2) eum tantum, qui confluentium variolarum genus, ſenſibilemque exinde integumentorum mutationem paſſus ſit, nouam infectionem effugere; eum vero, qui mitiſſimo morbi gradu laborarit, eidem rurſus obnoxium eſſe poſſe *; id, quod tamen unquam factum fuiſſe conſtanter negat, et contrarium patere arbitratur, inhaerentem huius morbi cauſam una cum externa in ſeparatis et excretis humoribus ita expelli, ut a ſecunda infectione exemti maneamus. Cum vero BOERHAAVIVS ſecundae, et WILLISIVS tertiae infectionis mentionem iniiciat, atque SAM. DWIGHT in *Tr. de variolis et morbillis Londini 1722.* p. 59. referat, nutricem variolas confluentes bis expertam, tertio iisdem infectam et mortuam eſſe, cuius facies et corpus ante tertiam infectionem *miſerrime dilaniata* fuerit: reſpondet, BOERHAAVIVM WILLISIVMque non affirmare, ſe eius modi aegros in diuerſis hiſce variolarum inuaſionibus ipſos vidiſſe, et probabile potius eſſe, eosdem antea ſpurio quodam variolarum genere laboraſſe, ultimum vero caſum, cuius veritatem itidem in dubium vocat, ſe lectoris iudicio relinquere. Fatetur tamen, ſi quid p. 30. p. 33.

* De huius vero rei veritate, variolis aeſtate 1753 per Seelandiam, Geldriam atque Hollandiam valde graſſantibus, medicis ſuſpicionem motam, vel eam potius apud eorum multos iam in confeſſo eſſe, narrauimus Comment. noſtr. Vol. II. Part. IV. p. 722, eiusque confirmationem ulteriorem auide exſpectamus.

quid eum, ut nouam fieri posse credat infectionem, moueat, id certe esse secundam tempore secundariae febris variolarum eruptionem in interstitiis priorum
p. 34. emtam, quam plus simplici vice viderit. Has secundarias ternariasque pustularum eruptiones nos facile inducere posse, ut secundariam febrim potius a varioloſa materia adhuc in circulatione constituta, quam ab intercepta perspirabili materia ab integumentis, crusta obductis, dependere statuamus; id, quod inoculatio cum pure ex eius modi eruptionibus instituta plenarie demonstrare possit. Possibilitate tamen secundae, imo tertiae infectionis et veritate *Dwightiae* relationis concessa, necesse foret, ut aut supponeremus, prima infectione dimidiam vel tertiam tantum fomitis partem consumtam fuisse, ut nouum contagium in eius residuum eodem modo agere posset, ut prima vice egerat; aut, hac hypothesi aegrius concessa, nouam huius pabuli generationem, post prius nobis connatum et expulsum statuere debere-
p. 36. mus. Refutatis dein WILLISII opinionibus, variolas aliquando a crapula aut violentiori corporis motu absque ullo praegresso contagio productas fuisse, unionem internae praedisponentis causae cum externa procatarctica immediatam morbi causam consti-
p. 40. tuere asserit, et, discussis variorum sententiis, de sede internae causae, illorum opinioni subscribit, qui eam in circulante sanguine speciatim haerere supponunt, licet, cum solida ex fluidis composita deprehendantur, etiam quandam eius partem in solidis haerere posse, concedat. Refellit dein eorum opinionem, qui internam variolarum causam ab impuritate sanguinis menstrui dependere crediderunt, nec improbabile esse putat, ab eius modi forsitan idea Chinenſium prophylaxin originem ducere potuisse, quae in eo consistit, ut sanguinem e funiculo umbilicali ante ligaturam extrorsum exprimant, crassam
p. 42. vero hanc methodum arguere ignorantiam. Pone igitur,

igitur, hunc congenitum fomitem aequaliter per sanguinem diffusum esse, similiter quoque ponendum esse arbitratur, illum a diuerso quodam contagio, et rarissime, si unquam, a causis aut operatione aliorum morborum impressionum capacem esse, aut excitari posse; siquidem nunquam constiterit, ullum acutum aut chronicum morbum in hunc terminatum fuisse, si modo aeger a varioloso contagio securus fuerit. Neque, in se spectatum, morbificum exstitisse, cum experientia satis superque euictum sit, lethiferam adeo quantitatem in multis egregie sanis hominibus per multos annos ante coniunctionem cum primaria causa vere indolenter latitasse. Ceterum eundem fomitem cum BOERHAAVIO salino-oleosae naturae esse autumat, illudque variis illustrationibus quodam modo probabile reddere annititur. Ostendit porro, pabulum hocce in quibusdam magis p. 49. abundare, quam in aliis, et probabile videri, quantitatem et energiam huius inhaerentis principii constituere gradum et characterem morbi.

In sectione III, de progressu et operatione contagii p. 53. agit. Primo contagii progressum per habitum corporis in maxime consuetis modis, *accidentalis* et *voluntariae admissionis*, describit, et dein eius promtissimas in sanguinem impressiones, ante quam ad manifestandum morbum sufficiant, hariolando exponit. Distinguit vero infectionem in *humoralem* et *neruosam*. De *humorali* priori loco agens, supponit 1) p. 54. varioloſa effluuia, maxime consueta via cuiuscunque accidentalis infectionis, cum saliua in ventriculum duci; ex immediatis effectibus non constare perhibet, illa venenum esse *per se* membranas afficiens; nullam enim excitare irritationem, nec illum, qui hauserit, gustu illud sentire: haustam utut incertam quantitatem, comparatiue tamen paruam, esse: Ex ventricu- p. 55. lo in duodenum detrusa et cum chylo mixta, quandam in eius textura mutationem probabiliter produ-

 cere,

cere; hinc per ductum thoracicum et venam ſubclauiam ad cor deduci, et cum ſanguine miſceri, ſaepius vero non ſtatim magnas turbas et ipſum morbum feſtinanter excitare. 2) Poſito, miaſma iſtud cum aere penitus in tracheam duci veſiculisque pulmonalibus applicari: cum aere in ſanguinem admittetur, et hinc ad ſiniſtrum cordis ventriculum longe breuiori via ducetur, unde etiam citior aſſimilatio exſpectanda
p. 56. erit. Nos temporis momentum, quo contagium inſpiramus, raro animaduertentes, dicere non poſſe putat, utrum ab eius immediato contactu membranarum tracheae aut veſicularum pulmonalium minus, quam ventriculus aut inteſtina, muco defenſarum, tuſſis excitetur, nec ne? improbabile vero eſſe, illud in interna, non vulnerata pulmonum ſuperficie, tantam, quantam in inciſa cute, producere poſſe inflammationem *. Si 3) infectionem adeo plenarie per odorem recipi ſupponamus, ut nulla eius pars nec in oeſophagum, nec in tracheam, deſcendere queat; nos, licet particularem foetorem habeat, illam tamen non irritabilem ſatis ad excitandam ſternutationem, nec adeo pungentem, ac inuiſibilia ſpirituum volatilium ſeu ſalium effluuia, deprehendimus. Nihilo minus fibrillae neruorum olfactoriorum euidenter afficiuntur. Cum vero nobis mente concipere queamus, inſorbentia vaſa in membrana *Schneideriana* contagium ad ſanguinem ducere poſſe, ſupponamus, inquit, hoc ita fieri, ad diſtinguendam
p. 57. infectionem humoralem a neruoſa. Hinc illud ſenſim per iugulares et ſubclauias ad cauam et cor diffundetur, factaque in hac ad modum ſenſibili membrana prima

* Varioloſum vero venenum cutem non inciſam, et per conſequens etiam membranas non vulneratas, inflammare poſſe, ex Cl. R. BROOKE obſeruationibus euidens eſſe videtur. Vid. *The Gentleman's Magazine.* Menſ. Mai. 1752. p. 217. et Comment. noſtr. Vol. II. Part. II. p. 339. 340; et Vol. IV. P. I. p. 64.

prima impreſſio, forſitan in progreſſu morbi conſueto maiorem puſtularum numerum in eadem producere poterit, id, quod in reſpiratione et deglutitione moleſtum eſſe poteſt. Pergit dein, et inſitionem variolarum tanquam maxime immediatam et ſimpliciſſimam ſanguinis contaminationem contemplatur. In hunc finem ad modum leue et ſuperficiale vulnus, vel duo fieri debent. Virus immediate diuiſa capillaria vaſa illorumque contenta contingere ait; haec primo affici, hinc magis irritari et exulcerari, quam in alio ſimplici vulnere: itaque naturaliter humores in hanc infectam partem magis allici, et paruum quoque obſeruari calorem et pruritum circa illam prius, quam alia accedant ſymptomata. Veneni poſt ea per corpus diffuſionem, quo ea modo fiat, exponit, et comparatione inſtituta, inſitionis proceſſum et euentum fermentationis proceſſui ſimillimum eſſe, hincque forte SYDENHAMI ſanguinis deſpuma- p. 61.
tionem explicari poſſe iudicat. Refutatis dein BELLINI et WILLISII opinionibus de extraordinario lentore et coagulatione ſeu congelatione ſanguinis in variolis, credit potius ſanguinem attenuari, globulosque nimis diuidi, eosque perfectam ſphaericam figuram polituramque amittere. Hanc ſuam opinionem non ſolum variis exemplis teſtimoniisque confirmat, ſed etiam ex ſaepius obſeruata, in quibusdam frigidis corporum conſtitutionibus, ante ipſum morbi acceſſum, maiore alacritate, ex profuſis interdum narium haemorrhagiis, et irregularibus catameniorum eruptionibus, nec non ex intenſe rubris et purpureis eruptionibus, et phaenomenis variolarum ſanguinem fundentium (*the bleeding Pox*) periculi plenis ſatis patere arbitratur. Pergit porro, ſi quis va- p. 67.
rioloſum virus inuiſibile ſal eſſe volatile alcalinum dicat, quod in hominibus temperiei maxime alcaleſcentis tanquam vehemens cauſticum ſe exhibeat, diſcuſſionem forte huius opinionis non facilem fore credit,

variasque exinde practicas deducit animaduerſiones. Saliuationem quoque in variolis confluentibus contingentem, vel tanquam effectum varioloſae reſolutionis rubrorum globulorum in ſeroſos ſeu lymphaticos, ut in mercuriali ſaliuatione, vel tanquam vitioſam ſeu varioloſam lympham conſiderat, licet meram faucium irritationem eius deriuationem maiorem, cuiuscunque qualitatis ſit, in glandulas ſaliuales augere poſſe concedat. Dignum quoque experimentum fore cenſet, ſi tentaretur, utrum minor vel maior eiusdem quantitas morbum per inciſiones eodem modo communicaret, uti ſaliua canis rabidi, rabiem. Ex copioſiore vero ſaliuatione magnam quoque humorum fuſionem manifeſtam eſſe. Inſitionem e contra variolarum cum longe minori ſanguinis fuſione coniunctam eſſe, erratici tamen ſanguinis ad faciem motus ante actualem ex inſitione aegritudinem quandam ſanguinis rubri attenuationem arguere. Hanc *attenuantem*, in maiori gradu *fundentem* facultatem appellari. Licet vero de fundente huius contagii in ſanguinem influxu ſatis ſuperque conuictus ſit Noſter, arbitratur tamen per *infectionem neruoſam* ab eius abſorptione a neruis olfactoriis et ad cerebrum admiſſione vere oppoſitam inſequi poſſe dyſcraſiam. Haec enim varioloſi contagii in cerebro retentio valde incommoda eſſe debet, et probabiliter neruoſas functiones imminuere aut quodam modo peruertere poterit, ex quo cordis motus debilior, circulatio languidior atque hinc ſanguinis ad magis ſtagnantem et viſcidum ſtatum diſpoſitio orietur. Licet vero Cl. Auctor infectionem per inſitionem maxime immediatam et ſimpliciſſimam contagii ad ſanguinem eſſe ſuppoſuerit applicationem, ubicunque tamen prima ſymptomata magis neruoſa, quam inflammatoria, ſunt, tunc illam infectionem *per infuſionem* appellat, ad diſtinguendam illam ab infectione *per foeterem* et reſorptionem a neruis olfactoriis factam.

p. 70.

p. 72.

p. 73.

factam. Cum vero per inciſionem, inſitionis gratia p. 75.
inſtitutam, quaedam neruеae fibrillulae aeque ac
capillaria vaſa ſanguifera ledantur, nos antea, quam
ſymptomata hoc manifeſtarint, certos eſſe non poſſe
monet, utrum priores quasdam purulentas particu-
las, ſeu earum volatile venenum, imbiberint nec
ne? Tenera debiliaque ſubiecta, et quae paucum *fo-* p. 80.
mitem in ſanguine contineant, huic euentui maxime
obnoxia eſſe, et hinc quoque venae ſectionem et opia-
ta iisdem valde noxia deprehendi. Vtramque infe- p. 82.
ctionem, humoralem et neruoſam, rurſus diſtinguit
in *primariam* et *translatoriam*, et translationem va-
rioloſi contagii a neruis in ſanguinem rarius funeſtum,
quam translationem aucti et calore exaltati contagii a
ſanguine in neruos, inueniri aſſerit. Memorat ca- p. 84.
ſum, quo vir quidam ſeptimo poſt perceptum vario-
loſum foetorem die aegrotare coepit, et poſt largam
narium haemorrhagiam ex miti morbo euaſit. Mo-
net dein, hunc caſum nos docere poſſe, quod etiam
per odorem ſanguis *primario* infici queat, cum hic
vir nec capitis dolorem, nec delirium, nec conuul-
ſiones, nec torporem ſeu neruoſa ſymptomata, ex-
cepta *lumbagine*, habuerit, quae vero narium hae-
morrhagia diſſipata fuerit. Et licet, praeſertim in
naturali infectione, determinatu difficile ſit, quam-
diu contagium ante eius ſenſibilem operationem in
corpore deliteſcere poſſit, et quidam hoc per men-
ſem integrum imo duos fieri poſſe aſſeruerint, atta-
men ex iam memorato caſu et aliis ad ſeptimanae cir-
citer ſpatium illud tempus reducit. Hanc vero per
ſeptimanam apparentem infectionis quietem in natu-
rali via varias pati exceptiones, quae, licet rarius,
etiam in inſitione locum habeant. Quodſi enim an- p. 86.
te ſeptimum vel octauum artificialis infectionis diem
ſymptomata ſe manifeſtent, grauiorem plerumque
morbum metuendum eſſe, ſi vero tardius, mitio-
rem a tardiore et benigniore aſſimilatione eſſe exſpe-
ctandum.

ſtandum. Proſtare tamen exempla, ubi eruptio decimo quarto, decimo ſeptimo, imo viceſimo tertio demum die, et in ultimo caſu ſeuera admodum contigerit. In caſu prorſus extraordinario eruptionem poſt undecimam demum ab inſitione ſeptimanam accidiſſe narrat.

p. 89. Ex *ſectione IV*, *in qua de ortu et tempore, quo inoculatio in Europam introducta fuit*, agitur, maxima cum laude legati anglici MONTAGVE uxoris meminit, utpote quae cum marito Conſtantinopoli degens inſitionis proceſſum curioſe percontata, eum in filio ſex annorum iſtic anno 1717 applicari curauerit, et hoc feliciter euadente, poſt modum Londinum redux facta Aprili 1722 * in filia eiusdem fere aetatis idem tentamen repetere iuſſerit, hancque eius generis operationem primam omnium in Anglia fuiſſe.

p. 99. In *ſectione V* conſiderat Cl. Auctor, *utrum inoculatio genuinas variolas inducat? An cum minori periculo et difficultate quam naturalis morbus? Et an ſemel infecti per inoculationem a ſecunda varioloſa infectione tuti ſint?* Cum Cl. WAGSTAFFE inſitionem genuinas variolas non inducere confidentius affirmaſſet, Noſter variis exemplis teſtimoniisque contrarium euincit, oſtenditque inſitionis aduerſarios hoc ipſum ſatis conceſſiſſe, dum inoculatores naturalem morbum diffundere conqueſti fuerint. Porrro variis comprobat argumentis, inſitionem veras dare variolas, neminemque nunc amplius haç de re dubitare. Ex relationibus deinde de inoculatorum et inde mortuorum numero in variis Angliae Americaeque prouinciis, comparatione cum iis inſtituta, qui ex naturali morbo

* Procul dubio hic ex typographi errore annus 1722 loco anni 1721 poſitus eſt, ſequentes enim tabulae oſtendunt anno 1721 in anglia iam plures inoculatos fuiſſe, et conſequenter haec, ceu prima omnium, omnino etiam anno 1721 inoculari debuit.

morbo mortui sunt, secundam huius sectionis quaestionem soluit, euincitque, inoculationem omnino longe minori cum periculo quam naturalem morbum coniunctam esse, multorumque hominum vitam hac operatione praeseruari posse. Nos, qui eum in tanto relationum et calculorum numero sequi non possumus, speciminis tantum loco adiectas tabulas inseremus.

Tabula diuersas hominum in magna britannia ab anno 1721 usque ad finem anni 1728 inoculatorum aetates, una cum successu operationis continens. p. 106.

Aetas.	Inoculat. Numerus.	Variolas exinfit. experieb.	Variolas imperfect. experieb.	Nullus effectus.	Ex infitione mortui crediti.
Infra 1 annum	24	24	00	00	2
Ab 1 anno ad 2	34	33	00	01	4
2 — 3	65	65	00	00	1
3 — 4	91	88	00	03	1
4 — 5	65	63	00	02	1
5 — 10	257	249	03	05	3
10 — 15	140	131	01	08	1
15 — 20	104	95	03	06	2
20 &c.	110	91	06	13	2
aetatis incognitae	7	6	00	01	0
Summa	897	845	13	39	17

p. 108. Tabula numerum in et prope Boſton in noua Anglia anno 1721 a Cl. BOYLSTON inoculatorum continens.

Aetas.	Inoculat. Numerus.	Variolas ex inſit. experieb.	Variolas imperfect. experieb.	Nullus effectus.	Ex inſitione mortui crediti.
a 9 menſ. ad 2 ann.	06	06	00	00	00
a 2 ann. ad 5 ann.	14	14	00	00	00
5 — 10	16	16	00	00	00
10 — 15	29	29	00	00	00
15 — 20	51	51	00	00	01
20 — 30	62	60	00	02	01
30 — 40	44	42	00	02	01
40 — 50	08	07	00	01	00
50 — 60	07	06	00	01	02
60 — 67	07	07	00	00	01
Summa	244	238	00	06	06
Inoculati a Cl. ROBY et THOMPSON in Roxbury et Cantabrigia.	36	36	00	00	00
Summa	280	274	00	06	06
Duo a BOYLSTON poſt huius tabulæ impreſſionem inoculati.	2				
	282				

p. 117. Ex imminuta vero morbi letalitate eiusdem quoque imminutio difficultatis et turpitudinis in anteceſſum

sum inferri potest. Repetita quoque experientia No- p. 118.
stro clarum factum est, quod in aequali gradu eruptionis naturalis et artificialis, symptomata cum posteriore coniuncta longe leuiora fuerint, et si eo tempore, quo alias secundaria febris accedere solet, incisa loca pus copiosius effuderint, istam febrem ad modum raro percipi potuisse, quantacunque liberalis eruptio fuerit. Modeste hac occasione a b. MEAD dissentit, quippe qui hanc in locis incisis puris excretionem et pustularum saepe circa illas coaceruatarum suppurationem nimis parui fecerit. Apparuit enim hanc excretionem maturationis tempore saepe adeo contagiosam fuisse, ut alios inficere et variolas inducere potuerit, eandemque a multis medicis et chirurgis in iis ad modum largam obseruatam fuisse, qui minimam eruptionem et mitissima symptomata experti sunt. Excretio igitur eius modi varioloſi puris, critico tempore, neutiquam flocci pendendam esse Nostro videtur. Ad tertiam vero huius sectionis quae- p. 119.
stionem enodandam non solum varia testimonia, sed et eius modi casus refert, ubi inoculati post ea pluribus, naturali morbo infectis, adstiterunt et cum iisdem in eodem lecto per totum morbi decursum decubuerunt absque infectione noua. Quin imo asserit, puellam quandam, antea inoculatam, postea de nouo sibi in vulnus per tres continuos dies pus ex varioloſo naturali morbo infecto adplicuisse, et octauo die leuem quidem capitis dolorem breui transientem, sed nec febrem nec variolas sibi contraxisse. Discussa igitur hac obiectione, insitionis, inquit, ad- p. 124.
versarios consultius agere, si opponerent, inoculationem non semper variolas inducere, et varios eius modi ipse adduxit casus, ubi inoculati nullas variolas, post ea vero neque ullam infectionem a contagio quomodocunque admisso experti fuerunt.

Disquirit porro *in sectione VI.* Clar. Auctor, *utrum* p. 129.
varioloſam materiam in diuersis morbi gradibus sumtam

tam vera differentia intercedat? an inter ſumtam a naturali et ab artificiali? et annon alterutra alium quendam morbum ſeu malum communicare poſſit? Graecam, quidem illam, operatricem, in electione puris admodum ſolicitam, materiam ex maturis et benignis diſtincti generis puſtulis teneri infantis alias ſani, duodecimo vel decimo tertio ab inuaſione die, deſumſiſſe, pusque inoculatorum ceu inefficax reieciſſe, conſtat, experientia vero oſtendit, illud ſimul ac materia bene cocta, laeuis et aequalis eſt, ſumi poſſe, illudque tamdiu efficax eſſe, quamdiu commode ex puſtulis extrahi poteſt, id quod in quibusdam per ſeptimanam et in aliis per quatuordecim dies poſt primam euidentem ſuppurationem fieri poſſe vidit Cl. Auctor. Quidam ſibi imaginantes varioloſam materiem benigniorem, licet efficacem, morbum impertiri poſſe, ſi diſſipatis ſubtiliſſimis et volatiliſſimis partibus capiatur, illam procul dubio ex eius modi puſtulis, quae ultimo exſiccantur et plerumque in extremitatibus deprehenduntur, quaeque cum minimo aegri incommodo aperiri poſſunt, eligent. Et
p. 131. hoc quoque aliquam ſaltim veritatis ſpeciem prae ſe ferre, ex radicis Caſſada ſucco recens expreſſo venenato, poſt aliquot dies vero innocuo facto illuſtrat Noſter, Cl. FREWIN vero aſſerere, ſe aliquid liquidi ex erumpentibus puſtulis, quando adhuc in limpido ſtatu eſt, ſumſiſſe et adplicuiſſe, neque aliam ſe differentiam percipere potuiſſe, quam quod quodam mo-
p. 132. do lentius operatio ſucceſſerit. De efficacia purulentae materiae ex inoculatis deſumtae nullum in praeſenti dubium ſupereſſe ſtatuit. Simulque factis, tum a Cl. RAMBY, tum a ſe ipſo tentaminibus, confirmat, materiem purulentam, ex uno deſumtam, alterique applicatam per plures ſucceſſiones efficacem adhuc reſtitiſſe. De purulenta in inciſis locis excretione antea quidem dubitatum fuit, utrum varioloſae indolis ſit nec ne? Cl. FREWIN vero affirmat, ſe ob

de-

defectum purulentae materiae saepius purulentam inciſorum locorum in morbi vigore excretionem optimo cum euentu applicaſſe; idem vero experimentum decem vel duodecim dies poſt variolarum diſceſſum non ſucceſſiſſe. Quin imo Chirurgum WALL in nop. 133.
ſodochio *inoculatorio* infantem ſeptem annorum ita inoculaſſe, ut notabilem diſtinctarum variolarum eruptionem experiretur, materia ex ſuppuratis inciſionibus feminae deſumta, quae poſt inſitionem ne puſtulam quidem experta erat, quod experimentum illius materiae variolarum naturam, iſtorumque non infectorum hominum ab infectione noua ſecuritatem ſatis ſuperque euincat. Negat vero per inſitionem morbos eorum, e quibus pus deſumtum eſt, communicari poſſe, Cl. enim FREWIN affirmare, ſep. 136.
multos pure, ex admodum malignis et confluentibus variolis deſumto, inoculaſſe absque ullo malo euentu, quod alii etiam confirmarunt. Cl. Auctor vero eius modi experimenta abhorret, et inoculationem tali cum pure tunc tantum concedit, ſi malignae epidemice graſſantur, et melius nullo modo obtineri poteſt, attamen illud neutiquam e morbo, cum gangraena coniuncto, deſumi debere monet, quippe cuius foetorem variolas experiundis ſubiectis iam antea interdixerit. De reliquo, omni, quo pollet Noſter, p. 137.
candore, ex ſua ipſius quindecim annorum experientia ſe conuictum eſſe, inſitionem nunquam alium morbum praeter ſpecificum, ſcil. variolas, produxiſſe affirmat, id quod non ſolum variis rationibus, ſed et exemplo feminae iuuenis a pharmacopola inoculatae confirmat, pure ex ſeruo variolis et inſimul p. 140.
etiam bubone venereo laborante deſumto. Iſtam enim non ſolum eo tempore, ſed etiam nunc poſt multos annos ab omni venerea labe immunem vixiſſe. Maxime tamen laudabile variolarum pus ad transmittendum morbum ſeligendum eſſe ſuadet. Et e con- p. 142.
tra monet, abſceſſus in axilla, licet infrequentes ſint,

inocu

inoculatis tamen saepius, quam naturali morbo affectis, accidere, eosque probabiliter ab inhaerente humoribus corruptione prouenire, quae interdum per aliquot septimanas perdurasse sine ulteriori noxa obseruauerit.

p. 145. In *sectione VII. varias artificialis infectionis methodos* proponit, et graecam dicit illam inoculatricem in vulnuscula, acu in media et summa faciei parte, in qualibet gena et in mento, ut et in quolibet metacarpo et metatarso oblique facta, pauculum puris, quod calidum, ab aegro iuuene, naturalibus atque benignis variolis laborante apportare curauerat, in-

p. 147. stillasse: Chirurgum MAITLAND in quolibet brachio et uno crure incisiones fecisse; et ad notabile tempus unius brachii et in opposito latere cruris inoculationem usitatam fuisse: legatum Tripolitanum affirmasse in Africa, acum cum filo per pustulam bene maturatam ducto per integumenta inter pollicem et indicem absque musculi vulneratione traiici et sic morbum communicari, Chinenses ex longo tempore praeterlapso turundam ex gossypio paratam et variolose pure tinctam, addito pauco moscho, in nares inficiendi hominis indidisse et in producendo morbo efficacem inuenisse: Hanc vero methodum, naturali infectioni haud absimilem, utilem esse non posse atque b. MEAD hanc methodum in captiua octodecim annorum aetatis femina repetentem, inuenisse, materiam, eo modo in corpus introductam maxime excruciantes capitis dolores, febremque immediate excitasse prius, quam eruptio apparuerit, non remittentem: In *Pembrokeshire* et Cambria meridionali ex longo inde tempore et ante 150 annos aliam infectionis methodum in vulgus notam adhibitam fuis-

p. 149. se, quae variolarum infrictio appellari posset. Quaedam enim aridae pustulae, nudo brachio seu pedi fortiter affricantur, euentusque aeque efficax et bene succedens ac per inoculationem esse dicitur. Hanc

vero

vero methodum, niſi varioloſa effluuia ſeu odorem per os vel nares durante infrictione ingredi aſſumamus, illi naturli, rarius vero, quam per reſpirationem ſeu odorem contingenti, ſimilem eſſe, eandemque inoculationi, ob deficientem per ulcera artificialia excretionem, neutiquam comparandam eſſe cenſet. Qua occaſione quaerit, annon fonticuli, cum p. 150.
in peſte tam utiles tamque prophylactici deprehenſi fuerint, adultis, variolas extimeſcentibus et tamen in infectionis ſphaera manere coactis, ad praeſeruationem magni uſus eſſe poſſint? Et annon contagium varioloſum per fonticulos inoculari poſſit? Ab amico ſe certiorem factum eſſe dicit, in *Blandfort*, *Dorſetſhire* hanc communem eſſe methodum, et ex 400 ita inoculatis vix unum perire. Inciſiones crurales, licet difficilius ſaneſcant, et vehementer inflammentur, attamen in eo caſu, ubi aegri aetas et habitus, conſtitutio et integumenta abundantis pabuli metum iniiciunt, ad copioſam excretionem et deriuationem varioloſae materiae a capite efficiendam, et auertendam ſecundam febrem utiles, iisdem vero raro opus eſſe arbitratur. Addit deinde, in iis ſubiectis, ubi p. 157.
moderata aſſimilatio probabiliter exſpectari poſſit, unicam inciſionem ſufficere, in aliis vero duas praeferendas eſſe. Si loco inciſionis cuticula mediante veſicatorio auferatur, operationem maiores quam inciſionem excitare dolores, cantharides vero infectioni neutiquam contrariari. Inciſio, inquit, ad pollicis longitudinem extendi, cutisque uſque ad membranam adipoſam diſcindi poteſt; euitetur vero tunica muſcularis, quia hinc ſinuoſa et moleſtiſſima ulcera oriri poſſunt: In brachio locum ſupra viciniam bicipitis et brachiaei interni, et in pede pro fonticulis conſuetum eligere ſuadet. Non eſt, cur pus p. 190.
cum multo ſanguine miſceatur: quando enim minima ſanguinis particula in cute apparet, commixtio efficax deprehenditur. Fila, inciſo loco imponenda,

eidem

eidem longitudine aequalia esse debent, eademque linea, quae plerumque usurpantur, vel sericea, apte imbui possunt, si rotunda vel triquetra acus cum eius modi filo non nimis tenui duplicato, per duas vel tres bene digestas pustulas ducitur. His paruum plumaceolum cum digestiuo quodam munitum superimponitur, et huic paruum emplastrum satis adhaerens, quod per unum vel duos dies vel per quadraginta horas relinquitur; et ex superflua forte cautione, ne scilicet aeger loco artificialis naturalem infectionem capiat, muccinio, durante applicatione, os
p. 161. nasusque obtegantur *. Refert dein Cl. WAGSTAFFE oppositum esse, dosin varioloso puris diuersis hominum aetatibus et temperamentis necessariam incertam esse, et respondet, neque naturalis contagii dosin sciri, nec determinari posse; certum vero esse, quantitatem puris, in vasa recepti, non aequare
p. 164. centesimam grani unius partem: Quantitatem vero Constantinopoli adhibitam ad aliquot centenos inficiendos sufficere potuisse; hinc facile concludi posse, nos de nimis superficiaria cutis vulneratione, modo musculus non laedatur, et de nimis magna vel parua puris applicati qnantitate non adeo sollicitos esse debere. Ex eo quoque, quod alii vehiculum infectionis per viginti quatuor vel octo et quadraginta horas impositum relinquant, alii vero illud semel tantum
p. 166. absque deligatione vulneri affricuerint, exoptatissimo cum successu, facile perspici posse, breuem inficientis materiae contactum probabiliter sufficientem, et diuturniorem eius remoram non noxiam esse; vidit enim tenerrimo puero duplicem dosin applicatam et diu retentam nullam effectuum accumulationem produxisse. Pus quoque quantumcunque siccum, et ad modum probabiliter friabile, in filis seu linteis efficacem retinere per aliquot septimanas vigorem, virium vero deperditarum certum tempus nos adhuc latere

* Confer. Comment. nostr. Vol. IV. P. I. p. 68.

latere; forsitan mensem durare*. Vidit enim Cl. Au- p. 168.
ctor infantem pure inoculatum esse, quod mense completo ante ex alio infante desumtum erat: Cl. BYTINI affirmat, illud Genevae post quatuor menses completos efficax inuentum esse; et femina post phlebotomiam cum lanceola infecta est, qua cum ante nouem dies pus varioloſum captum fuerat. Lenis in orificio vulnusculi seu circa illud pruritus prima inuasionis variolarum nota esse videtur; et, saepius parum materiae in fasciis post unum alterumque diem relaxatis, et sensibilem labiorum vulneris recessum cum paruo eius rubore obseruamus. Breui post apparet alba quaedam linea, seu arida lacuna longitudinalis in orificio seu potius supra illud, quae certissimus infectionis character haberi potest. Cl. AMYAND et RANBY hanc quinto die apparere existimabant; arbitratur autem Noster illam interdum citius apparuisse.

In sectione VIII, in qua de eligenda aetate annique p. 171.
tempore, et de maxime aptis et ineptis ad inoculationem subiectis, agit, et teneram aetatem, blandam aeris temperiem fauentes huic morbi circumstantias esse censet. Et licet innatum pabulum in diuersis p. 172.
eiusdem familiae subiectis et aetatibus adeo diuersum deprehendatur, ut nulla regula stabiliri possit; insigne tamen et infantiae fere peculiare commodum respectu variolarum esse arbitratur, quod natiuae portioni varioloſi fomitis nulla aduentitia superaddita supponi possit. Infantes quoque ob sanguinis rubri p. 174.
paucitatem, eiusdemque maiorem ad acidum procliuitatem, idearum et metus absentiam, maioremque, antea quam pedibus incedere et currere incipiunt, quietem, et somnum prae adultis protractiorem, nec non ob bilis mitiorem acrimoniam et corporis deficientem calorem ad hunc morbum ipsi aptissimi videntur.

* Conf. ibid. Vol. III. P. IV. p. 618.

p. 176. dentur. Ex eadem vero ratione, et quia vis vitae in infantibus admodum languida ſit, neque ſemper ad extricandum fomitem ſufficere videatur, explicat, quare inter illos, qui ante primam criſin ſeu eruptionem moriuntur, plurimi infantes, pauciſſimi adulti deprehendantur. Id quod etiam variis exemplis illuſtrat. Ex eo porro, quod infantes tenelli, ob motus corporis defectum, minus perſpirent, illorum forſitan frequentes cuticulares morbos, ut et ſpuria variolarum genera (*the Swine and Chicken Pox*) de-
p. 181. duci poſſe arbitratur. Et cum acidum in illis praedominans eosdem ad crebras alui deiectiones diſponat, inſitionem in hoc caſu periculoſam inducere poſſe dyſenteriam, id quod ſibi ipſi in infante ſex menſium inoculato ante eruptionem accidiſſe memorat, et monet, illum, qui intra hunc terminum inoculare velit, deiectiones aluinas conſiderare et morboſa eius modi phaenomena ante operationem remouere debere.
p. 182. Rigiditatem quoque et craſſitiem integumentorum, quas Cl. Auctor in ſucci plenis infantibus ex repetita obſeruatione expertus eſt, morbo difficultatem in-
p. 183. ducere. Dentitionis tempore inſitionem itidem periculoſam eſſe. Quamuis vero Cl. RANBY inſitionem in infantibus, infra quartum aetatis annum conſtitutis, non approbet, Cl. Auctor tamen non dubitat, multos paucorum menſium inoculari, bene-
p. 185. que ſe habere poſſe. Et licet ſecundo aetatis anno, quo dentes oculares prorumpunt, non conſultum ſit, infantes inoculare, attamen ubi naturalis morbus valde epidemicus et letalis deprehenditur, et ſubiecta pro ratione aetatis nec morboſa nec infirma ſunt, nec ex infectionis ſphaera commode remoueri poſſunt, operatio ex Noſtri opinione etiam in ſecundo aetatis anno locum habet. Terminum vero a quarto ad ſeptimum aetatis annum admodum aptum inſitioni
p. 187. tempus eſſe cenſet. Tempus dein a ſeptimo anno ad pubertatem ſeu eius appropinquationem uſque ceu

proxime

proxime operationi fauentem periodum alteram conſiderare debemus. Horum vero integumenta non a cruditate, ut in infantibus, ſed a maiore firmitate paulo renitentiora fiunt. Si animali victui et ſpirituoſis indulſerunt, varioloſum pabulum auctum eſſe poteſt, multi quoque, intra hunc terminum conſtituti, morbum reformidant, attamen aeque bene inſitionem perferre poſſunt ac illi in priori termino conſtituti, et forte terminus a quinto ad decimum annum, ex Noſtri opinione, ad operationem optimus cenſendus eſt. Quamuis autem naturalis morbus plurimis, p. 190.
intra pubertatis terminum conſtitutis, exitialis ſit, attamen hic terminus generatim ad inſitionem omnibus ſubſequentibus praeferendus eſt. A viceſimo autem quinto anno et ultra ſumme probabile eſſe aſſeritur, nunquam ad ſuſcipiendas variolas magis corpus humanum idoneum reddi, paucis forte caſibus exceptis. Aetate prouectiores naturali infectioni minus obnoxios, et magis progreſſos, ſaepiſſime ab inſitione non adfectos eſſe, et hinc quoque Cl. RANBY nulli triceſimum ſecundum ſeu tertium annum transgreſſo variolas inſerere. Quod vero ſecundo ad p. 196.
anni tempeſtates attinet, concedit quidem Cl. Auctor, in omnibus anni tempeſtatibus multos et feliciter quoque inoculatos fuiſſe, illudque variis teſtimoniis confirmat, attamen ver ad hanc operationem commodiſſimum tempus eſſe cenſet, et cum hoc tempore corpus ad cutaneas eruptiones procliue ſit, quae- p. 200.
rit, annon vere copioſior et minus ſimplex variolarum eruptio extimeſcenda ſit? Cl. vero RANBY ob leues in facie ſeu corpore prorumpentes puſtulas, inſitionem non intermittere, ſeque inde nunquam ullum inſequentis morbi augmentum expertum eſſe aſſerit: Aeſtatem vero, licet quibusdam humidis phlegmaticisque et ſenilibus ſubiectis, commodior eſſe poſſit, ab omnibus ſcriptoribus, et quidem recte, reiici. Quamuis autem autumnus in quibusdam regio- p. 206.

nibus

nibus plurimis morbis obnoxius ſit, ob temperatum tamen a comeſtis fructibus horaeis ſanguinem, ad operationem commoda et bona tempeſtas eſſe Noſtro
p. 208. videtur. Hyemem quidem Conſtantinopoli ob peſtis abſentiam commodiſſimam tempeſtatem eſſe, noſtram vero extreme frigidam hyemem plurimis corporibus et ſpeciatim tenſis rigidisque, et quae difficulter ſudant minus aptam, bilioſis vero et ſucculentis corporibus, in quibus quaedam putrida et colliquatiua ſymptomata ab aeſtiua infectione imminent, commodiorem. Eos tandem qui tenero roſeoque habitus colore et hilari oculorum et faciei vigore gaudent, omnium optime eos vero, qui morbo aliquo, corporis praeſertim humoribus inhaerente, laborant, ab hac operatione liberos eſſe debere, arbitratur ad hunc morbum diſpoſitos eſſe.

p. 224. *In ſectione IX, de praeparatione inſitioni praemittenda*, omnes in eo conuenire aſſerit, ut a victu animali et vino abſtineant et refrigerantem diaetam ſeruent; hac enim methodo noſtros humores illis ſimiles fieri, qui in vegetis infantibus obſeruantur. Euacuationes non indicari, ubi praui humores non adſint; in plethora vero, admitti poſſe; neque iuuenilia ſubiecta a vermibus et cutis impuritatibus libera aliasque ſana, euacuationibus indigere; neque infantes lac adhuc ſugentes praeparatione diaetetica opus habere; in iis vero, qui aluo ſtrictiori laborant, man-
p. 230. nam praemitti poſſe. Infantibus duorum vel trium annorum per quatuordecim dies primas vias a ſaburra et vermibus purgandas eſſe; dentitione vero et febre verminoſa laborantes inoculari non debere: Ad ſextum vel ſeptimum et hinc ad decimum annum peruentos abſtinentia a carnoſo et iurulento victu et a ſpirituoſis praeparari eosque praemiſſis tribus vel quatuor Calomel granis, cum ſubacidis purgari, totoque praeparationis tempore aut ſaltem ultima ſeptimana aluum humidam et apertam ſeruari debere

A ſe

A ſeptimo ad decimum annum venaeſectione raro apud nos opus, eique potius ex RHAZIS conſilio, ſcarifationem praeferendam eſſe. Tandem et nimium corporis exercitium ante inſitionem vitandum eſſe notabili exemplo illuſtrat. E contra vero monet, p. 236.
a nimis tenui diaeta et praecipue in primo morbi ſtadio neruoſa ſymptomata metuenda eſſe, non neceſſarias repetitasque purgationes ſanguinem acrem reddere, tresque ſeptimanas in quibusdam et quatuor in aliis ad praeparationem ſufficere. Largam in ſanguineis venaeſectionem eamque, ſi opus, repetitis vicibus inſtituendam, diaetae vero mutationem, praecipue in guloſis, non ſubito ſed gradatim ſuſcipiendam eſſe ſuadet, et aſparagum ob diureticam qualitatem in primis commendat. Adultis vero biliosis p. 243.
praeſertim in ſicco corporis habitu, poſt unicam venae ſectionem moderatum vomitorium leniter inſimul aluum ſubducens, ſuccos deinde acidos et repetita balnea tepida magni uſus fore promittit: Lenes p. 244.
quoque frictiones conducere, et lac ebutyratum eiusque ſerum praecipue hecticis corporibus conuenire, aquam vero pro potu optimam eſſe Noſter iudicat. Feminarum virginumque adultarum praepa- p. 247.
rationem ita ſuſcipiendam eſſe ſuadet, ut operatio breui poſt completum catameniorum terminum inſtitui poſſit. Licet vero Cl. Auctor feminae quadragin- p. 348.
ta annorum, naturali variolarum morbo in calida aeris tempeſtate decumbenti, ſub earum eruptione catamenia ſpontaneo et debito curſu profluere, moderatamque eruptionem et benignum morbum apparere viderit *; attamen ob defectum plurium experientiarum, nec

* Nos contra feminam 20 annorum tenerae conſtitutionis vidiſſe meminimus, quae medio martio 1753. tertio poſt completum catameniorum terminum die naturali via inficiebatur, cuique tertio morbi die et breui ante eruptionem libram ſemis ſanguinis e talo

nec inſitionem variolarum in adultis et praecipue iis feminis, ubi maxima eruptio timetur, ita inſtituendam eſſe ſuadet, ut regularis catameniorum fluxus cum apparatu morbi coincidat; nec in ſanguineis ſubiectis cum inueterato capitis dolore in admodum cita eruptione cum valde inflammatoriis ſymptomatis coniuncta, inſtrumenti applicationem, quo cum narium haemorrhagia ad lubitum excitari poſſit, com-

p. 254. mendare audet. Si quis tandem fonticulum habeat, qui ſuo quidem ſcopo ſatisfecerit, nondum tamen exſiccatus ſit, hunc non cicatrice obducendum, ſed varioloſa potius materia leniter tangendum eſſe ſuadet.

p. 256. *In ſectione X, de inuaſione et directione morbi per inſitionem*, aſſerit, ſe violentam *lumbaginem*, frequentem adeo magnae confluentiae anteceſſorem, nunquam in maxima inoculatorum eruptione obſeruaſſe. Horum enim dolores ſaepius circa ſcapulas, pectus etc. haerere, erraticosque potius quam acres et fixos et cum laſſitudinis ſenſu coniunctos eſſe. Febrim rariſſime ad delirium peruenire. Inciſorum locorum ante aegritudinem maior pruritus ſingularem Noſtro vim habere videtur deducendi irritantes particulas in exteriores vaſculoſi ſyſtematis partes.

p. 258. Inoculatos loco ſeueri capitis doloris primo ſaepe de vertigine conqueri; infantesque facile ante eruptionem obſtupeſcere, et calidam in ſuperficie humiditatem habere eruptionem benignam praenunciantem: Adeſſe quoque frequentem nauſeam, quae ab hauſto potu in vomiturition terminetur. Rubores interdum

ſubtrahi curaueramus, cuique ſexto ſeptimoque morbi die menſtrua irregulariter, modice tamen profluebant, ex maximo vero confluentium variolarum numero et copioſiſſima tenaciſſimaque ſaliuatione, accedente die nono febre ſecundaria, delirio et conuulſionibus per tres dies durantibus, vix emergebat.

dum ante et interdum paulo poſt aegritudinem praeſentes ut plurimum paulo poſt euaneſcere, eosque placidam eruptionem inſequi iisque infuſum pus ante actualem morbi formationem humoralem fomitem imminuere partemque eius expellere. Narium haemorrhagias, quae interdum ante eruptionem, interdum vero durante eadem, et ſpeciatim ſi inoculatus adultus et ſanguineus pubertati proximus ſit, occurrant, quandam in pulſu tenſionem, dolorem capitis, et faciei genarumque rubores, pruritumque in naribus immediate ante eruptionem ſignificare: Et, cum irregulares menſium in hoc ſtadio eruptiones variolosas eſſe ſuppoſuerit Noſter, tentamine dignum fore experimentum cenſet, num ſanguis ex narium haemorrhagia variolas impertiret? cumque hunc ſangui p. 260.
nem varioloſum eſſe nulloque artificio ceu ſpecificum ſubtrahi poſſe ſupponat Cl. Auctor, nunquam venaeſectioni ad auertendam per reuulſionem hanc narium haemorrhagiam inſtituendae adſentitur. Si nimis ille fluxerat aegerque per aliquod tempus aluum non habuerat apertam, leniens et refrigerans clyſma cum leuamine applicari curauit; ſaepius enim hoc ſymptoma cum adſtricta aluo coniunctum deprehendit. Licet quoque ſe raro venaeſectionis indicationem in apparatu morbi per inſitionem, ubi aeger rite praeparatus fuit, offendiſſe fateatur; attamen in delirio vehementiori, quod a leui et breui tranſeunte bene diſtinguendum eſt, nec non in vehementi capitis dolore, oculis inflammatis, aegro ſanguinei temperamenti, adulto, ſeu pubertati appropinquante, et ab- p. 261.
ſentia pruritus naſi, venaeſectionem in pede locum habere concedit. In naufea et vomituritione ob metum ſanguinis in cerebrum appulſi non facile vomitorium exhibendum eſſe monet; quodſi vero aeger bilioſus ſit, et per vomitum reiecta itidem bilioſa et viſcoſa deprehendantur, tunc vomitorium ex ipecacuanha ſeu eius tinctura cum oxymeli ſcillitico exhi-

beri posse. In neruosis symptomatibus et praecipue in conuulsionibus venaesectionem pernicioſam esse.
p. 263. Cardiaca quoque et vesicatoria in manifesto inflammatorio morbi apparatu contraindicari, ea necessaria vero esse, ubi post insultum morbi eruptio non sequatur. Vbi vero aeger loco conuulsionum torpidus comatosus et paralyticus iaceat, efficax vomitorium ad producendas particulares et transitorias conuulsiones dari debere. Nihilo minus in alui siccitate cum tensione abdominis et hypochondriorum calidum clysterem stimulantem iniiciendum, acre vesicatorium nuchae seu inter scapulas applicandum, et generosum cardiacum exhibendum; et nisi haec aegrum paucarum horarum spatio excitauerint, *solearia* ex allio et sale applicanda esse suadet, quorum bonos effectus
p. 266. crebro vidit. Cl. vero Auctor nunquam inoculatum in apparatu torpidum seu comatosum vidit, paroxysmos autem epilepticos illis non adeo inconsuetos esse asserit, illudque notabili exemplo confirmat: Secundariam febrem in insitione raro occurrere, et si tandem occurrat, eam comparatiue breuem leuemque esse. His interdum gratum temperatumque cardiacum v. g. parum vini canarienſis puri, seu diluti optimo cum successu exhibuit Noster. In longa alui adstrictione clysma ad unam alteramque deiectionem procurandam applicandum, hypercatharsin vero, licet pustulae faciei iam exsiccatae sint, vitandam, et post morbum, quocunque modo contractum, profligatum, reiteratas purgationes nunquam omittendas esse asserit, nisi paralysis seu alia neruosa symptomata contrarium indicent.

p. 267. *In sectione XI ultimaque de directione et oeconomia insitionis*, quae medicinae statum in Anglia potissi-
p. 270. mum respicit, refert, insitionem quidem ab omnis generis hominibus et saepe quoque admodum feliciter peractam fuisse, attamen cum selectus et praeparatio inoculandorum in primis medicum, medicamen-

mentorum praeparationem pharmacopolam, et operationem chirurgum respiciat, medicum, pharmacopolam et chirurgum inter se conuenire monet, temerariosque pharmacopolas et chirurgos taxat, qui absque medici consiliis hanc operationem suscipere et saepe aegros perdere audeant. Sub finem tandem concedit, per inoculationem omnino naturalem morbum diffundi posse, et ideo suadet, ut in qualibet metropoli ad infectionem non ulterius diffundendam, Anglorum more, nosocomium inoculatorium publicis sumtibus erigatur, eaque igitur ratione hominum multitudo conseruetur.

XIII.

An Account of the Preparation and Management necessary to Inoculation. By Mr. IAMES BVRGES. London, 1754. 8. pl. 44. sine praefat.

hoc est:

Relatio de praepatatione et administratione ad insitionem necessariis, Auctore IACOBO BVRGES.

In hoc paruae molis quidem, sed utilium practicarum obseruationum referto libello, Cl. Auctor in praefatione statim monet, methodum suam neutiquam theoriae sed soli experientiae superstructam esse. In plerisque cum priori fusius recensito Cl. KIRCKPATRICK libro conuenit, et hinc pauca tantum peculiaria nobis visa speciminis loco cum lectoribus nostris sumus communicaturi. *In I* enim *capite, de insitionis origine*, illam Circassiis adscribit, et hanc insitionis praxin variolas tandem ex orbe uniuerso expulsuram esse credit. *In Cap. II. obiectiones contra insitionem* remoturus, cum varioloſa materia nec luem p. 3.

veneream nec alios morbos communicari posse nota-
p. 7. tu digna obseruatione confirmat. *In Cap. III. de insitionis commodis*, asserit, si durante infectionis progressu, cutis temperata, aluus leniter aperta et urina circa periodum mediam limonum colore; et circa eruptionis tempus, ceu lactis serum siue pallidior cum albo sedimento appareat, paucas pustulas; quod si cutis vero calida et arida, aluus adstricta, urina pauca et exaltati coloris sit, pustularum numerum periculumque valdopere auctum metuendum esse.
p. 8. Exponit dein *in Cap. IV. debitae praeparationis necessitatem*,
p. 9. et *in Cap. V. obseruationes de praeparationis methodis quibusdam* subiungit, et primo illos, qui aegros in nimis debilem statum reducunt, ex quo aut seuerior variolarum gradus, aut chronicus morbus et inuincibiles obstructiones oriantur, secundo vero et illos taxat, qui omnem praeparationem reiiciunt, et hunc neglectum in laxis quidem subiectis v. g. infantibus et delicatis feminis iuuenibus, minus periculum portendere, in aliis vero plurimis eundem ophthalmias, erysipelas, scarlatinas quasi eruptiones (*rosbes*) et abscessus insequi docet, hancque suam opinionem duobus notatu dignis casibus confirmat.
p. 14. *In Cap. VI.* varias *ad praeparationem pertinentes*, sed lectoribus nostris cognitas, *considerationes* proponit.
p. 19. *In Cap. VII. de praeparationis methodo*, infantum voracitatem paululum restringendam, diaetamque animalem cum vegetabili alternandam esse, lacticiniaque iis conducere perhibet. Adultis vero, cum timidiores sint, eorumque vires et animus facile deprimantur, vini parum interdum concedendum esse. Tres, inquit, septimanae ad praeparationem sufficiunt. Sub finem secundae lene purgans exhiberi et ter repeti debet, nisi excretiones aegrum debilitent. Tota praeparatio consistit in temperantia, quiete et
p. 23. hilaritate. *In Cap. VIII. de operatione eiusque accidentibus* circumstantias, eruptionem concomitantes,

elegan-

eleganter deſcribens: a tempore operationis, inquit, uſque ad ſeptimum diem aeger nullam ſentiet mutionem; circa hoc vero tempus aut paulo poſt algorem ſentiet cum leuibus horroribus, dorſi artuumque doloribus, grauitate et dolore capitis cum aegritudine et diſpoſitione ad vomitum: teneri infantes ſomnolenti et graues fiunt, os ſpeciatim circa labia frequentibus conuulſiuis motibus corripitur, qui interdum totum corpus occupant et uniuerſales conuulſiones producunt. Si per aliquot tempus lecto addicti ſeruantur iisque calida datur, haec ſymptomata imminuuntur, et totum corpus pedetentim ad ſudores diſponitur, qui ſecundo a primo morbi inſultus die eruptionem pulicum morſibus ſimilem expellunt, qui etiam interdum adeo confertim proueniunt, ut febris ſcarlatinae apparitionem ſimulent; quod ſi aeger vero quietus maneat et tenuibus liquidis moderate calidis impleatur, profuſus ſuccedens ſudor eruptionem iuuat; et circa quartum diem omnia alia ſymptomata decreſcunt, variolaeque in paruis rubris maculis apparent, quae ſub initium quinti diei ſupra cutem attolluntur: hoc tempore capitis dolor, vomituritio, aegritudo, et omnes conuulſiui motus ceſſant, et naturam ab onere liberatam eruptionemque completam eſſe declarant. Ab hoc quoque tempore puſtulae quotidie altius ſupra cutem attolluntur, rubraque baſeos circumferentia decreſcit, et puſtulae ſenſim a rubro in albo flauum colorem mutantur; tandem ſeptimo die ab eruptione puſtulae in facie materia plenae conſpiciuntur; et nono eandem mutationem in artubus admittunt, a quo tempore omnia externa inflammationis ſigna penitus ceſſant, puſtularum cutis corrugatur, materia in iis contenta inaraſſata exſiccatur et morbum penitus finitum aegrumque extra periculum eſſe declarat. Hic regularis morbi decurſus eſt. Teneri infantes vero praeter haec ſymptomata in principio diarrhoea, et annis

prouectiores narium haemorrhagia afficiuntur, neutra vero harum excretionum, quae plerumque ſalutares ſunt, ruditer cohiberi debent, niſi vires aegri
p. 25. manifeſto iisdem debilitentur. *In Cap. IX, de cura poſt inſitionem* commendat, ut in principio aluus ſemper libera ſeruetur, et ſi caput valde oppreſſum, reſpiratio difficilis, dolores acuti, ſeu calor corporis intenſus ſit, recte debitam ſanguinis quantitatem auferendam eſſe, licet puſtulae iam apparuerint, eruptionem enim euacuatione promoueri. Infantibus in morbi appropinquatione conuulſionibus violentis et diu durantibus correptis, venaeſectionem, quin imo veſicatorium et ex medicamentis radicem Valerianae, ſpiritum fuliginis et chemicas ſuccini praeparationes commendat. In vomituritione vomitorium exhiberi non approbat, ſuamque ſententiam binis hi-
p. 29. ſtoriis illuſtrat. *In Cap. X, de cura poſt eruptionem*, contra inquietudinem ab inflammatione ſuppuratio-
p. 30. nis tempore ortam paregoricum commendat. *In Cap* vero *XI, particulares inſitionis effectus* proponit, et violentos in principio morbi ſudores, in naturali via mali ominis, hic ideo bonos eſſe aſſerit, quia cutem ab eruptione ſcarlatina (*raſh*) liberant, et variolarum eruptionem promouent, quibus apparentibus imminuuntur, et cum aliis ſymptomatis ceſſant. Poſt eruptionem quoque interdum euenire, ut, transeuntibus in principio libere per cutim humoribus, multae puſtulae in principio a natura expulſae, ſecedant et quaſi emoriantur absque ulla apparente materia in illis, et quasdam tantum paucas regulariter ſuppurare; ſi igitur hoc non a ſubito accidente eueniat, et ſi pulſus praecipue aequalis et debiti roboris ſit, ſecuros eſſe nos poſſe. Et ſi haec eruptio (*raſh*) in principio non appareat, ſeu accidente quodam v. g. aequali perſpiratione non ſeruata, impedita ſit, hanc ſupra nominatam cutis inflammatoriam diſpoſitionem ſe oſtenſuram, et in poſteriore morbi fine

baſes

baſes puſtularum eryſipelatoſam faciem habituras eſſe, quae ſpeciatim in pedibus interdum vehementer inflammari, et in moleſta ulcera degenerari poſſent. Interdum eruptionem ſupra totam cutim apparere; et alio tempore, quod plerumque fieri aſſerit, totum venenum ſe in vulnus coniicere, cuius curatio ſaepius et operatori et aegro taedioſa ſit. Aegrum hinc a frigido aere arcendum eſſe ſuadet, ne materia in membranam cellularem et glandulas retropulſa abſceſſus et inflammationes producat. *In Cap. XII. de* p. 35. *operatione* ipſa iniungitur, inciſionem neutiquam ad membranam celluloſam pertingere debere, oriri enim hinc et praecipue in pedibus moleſtiſſima ulcera et tumores, quorum exempla aliquot adducit. *In Cap.* p. 37. *XIII. de accidentibus et directione inciſionis*, inciſionem primis ſex vel ſeptem diebus paruam excretionem, et apparentibus variolarum ſymptomatis frequenter prorſus ſiccam videri, aſſerit, variolis ad maturationem tendentibus, ulcera ſenſim dilatari, impura videri, labiis ſerratis cruſtamque in medio in proportione vulneris ſe expandentem, habentibus; et ne hoc quidem tempore magnam ſuppurationem adeſſe, diſcedentibus vero variolis cruſtam digeri incipere, et in ſeptimanae circiter plus vel minus ſpatio ulcera bene digeſta et pura relinquere. Vlcera non in omnibus ſubiectis aequaliter ſe expandere, in quibusdam enim bene ſe habere et moderate excernere, in aliis vero corrodentem inflammationem deorſum ad cubitum extendi, et in hoc caſu pulticulam ex pane candido et lacte cum unguento ſambucino, venae ſectionem et lenem purgationem pro aegri viribus repetitas ſenſim vulnus ad ſanationem diſponere. Effluxus plerumque quatuordecim circiter dies ſeu tres ſeptimanas poſt variolarum diſceſſum imo longius continuat, in aliis alterum brachium cito exſiccatur, cum in altero effluxus ad notabile tempus perduret. Neque feſtinanter effluxum ex ulcere,

ſi lar-

si largus sit, cohibendum esse monet, sed in quibusdam potius impositio vulneri piso, ceu fonticulum, asseruandum esse. Drastica et mercurialia non tuto adhiberi, satius esse humores purificantibus, liquorum decocto et lacte asinino corrigere. Interdum quoque accidere, ut, postea quam omnes externae morbi apparitiones euanuerunt, eruptio (*rash*) cum calore et pruritu coniuncta, brachiaque, pedes, pectus et dorsum praecipue afficiens, appareat. Hanc paruis pustulis tectam esse, quae scalptae aquosum humorem tantae acrimoniae emittant, ut inde cutis erodi leuisque inflammatio excitari possit. Arbitratur Cl. Auctor, hoc symptoma probabiliter citioris, quam par erat, transitus ad lautiorem diaetam euentum esse, et hinc quoque venaesectionem, et purgationes antiphlogisticas necessarias iudicat, et testacea
p. 40. et nitrosa et tandem lac asininum commendat. *In*
p. 41. *Cap. XIV. de diuersis inoculationis viis* nihil noui deprehendimus et *Cap. XV. de operatione frustranea visa* aegrum a secunda infectione tutum non esse asserit, si, operatione cum pure bono rite peracta, incisiones absque variolis subsequutis paucis diebus sanescant. Quodsi vero ulcera aperta maneant, et consueto tempore symptomata febrilia accedant, licet ne unica quidem pustula appareat, aegrum a secunda infectione omnino tutum esse, et hanc sententiam notando casu probare annititur.

XIV.

XIV.

Mémoire sur l'inoculation de la petite vérole. Lu à l'assemblée publique de l'Académie Royale des Sciences, le Mecredi 24 Avril 1754, par Mr. DE LA CONDAMINE, Chevalier de l'Ordre Militaire de Saint Lazare, de l'Académie Royale des Sciences, des Sociétés Royales de Londres et de Berlin. A Paris, Chez Durand, 1754. 12. pl. 3.

Hoc est:

Commentarius de variolarum insitione, in conuentu publico Academiae regiae scientiarum die 24 April. 1754 praelectus a Cl. DE LA CONDAMINE.

Omnis Auctoris labor in eo consistit, ut insitionem variolarum tutum, a ratione ipsa declaratum, per experientiam confirmatum, nec sacris legibus contrarium remedium prophylacticum contra naturalem infectionem esse ostendat. p. 2. Totum opusculum in tres sectiones seu partes diuisum est, in quarum prima insitionis historia eiusque fata in diuersis Europae, Asiae atque Americae partibus recensentur, praecipue tamen declaratur, quod, licet variolarum insitio in Galliae regno multos eximiosque fautores nacta sit, ob longe plurium tamen aduersariorum maleuolentiam, communiaque praeiudicia, in hunc usque diem nec celebrari, nec introduci, potuerit. p. 3. In secunda sectione varias contra hanc ipsam praxin motas obiectiones remouet, et in ea potissimum ingeniose et solide discutienda plurimum moratur, anne permissum sit illi crudelem et periculosum morbum communicare, qui eundem forsitan naturali via nunquam sit experturus? Porro cum omnes p. 31.

hactenus eos, qui intra quadraginta dies poſt inſtitutam operationem e vita diſceſſerunt, operationis culpa mortuos eſſe non nulli putauerint, hoc iniuſte ab iis factum eſſe oſtendit, et probat, ex incolarum numero, qui Lutetiae Pariſiorum ad octingenta millia aeſtimetur, quotannis viginti millia decedere, et hinc quolibet ſex ſeptimanarum ſpatio bis mille et quingentos mori, qui ultimus $\frac{1}{320}$ totius numeri ſit; et cum inſuper admodum probabile ſit ex trecentenis et viginti hominibus cuiuscunque aetatis intra ſex ſeptimanas ad minimum unum mori poſſe, hoc itidem ut in trecentenis et viginti inoculatis contingat neceſſe eſſe, niſi ſupponere velimus, operationem mortis naturalis probabilitatis gradum imminuere; ex hoc vero, ſi nimirum inſitio vitam hominis ad quadraginta dies praeſeruaret, ulterius ſequi, leuiſſimam ſingulis ſex ſeptimanis repetitam cutis laeſionem mortem naturalem praecauere poſſe, cuius tamen propoſitionis abſurditatem nemo non perſpiceret. p. 59. In tertia tandem ſectione, poſt ea quam euicit, variolarum naturali morbo quartam hominum partem vel deſtrui, vel mutilari, vel deformem reddi, inſitionem vero tantum hominum numerum praeſeruare, ut, calculo ducto, in ſola Pariſiorum urbe plus quam mille et quadringenti, et in toto Galliae regno plus quam viginti et octo hominum millia quotannis conſeruari poſſint, ciues ſuos exhortatur, grauiſſimisque rationibus eo adducere conatur, ne exercitium huius utiliſſimae operationis ulterius differant.

XV.

XV.

Noua physico-medica.

Doctores et Professores artem medicam docentes.

1) In Academia Wittenbergensi:

DANIEL WILHELM TRILLER, Philos. ac Med. Doct. Consiliar. Aul. Reg. Medicinae Professor Publ. Ordinar. Primarius, Facult. Med. Assessor et Academ. Scientiar. Bononiensis Sodalis.

GEORGIVS AVGVSTVS LANGGVTH, Phil. ac Med. Doct. Pathologiae et Chirurgiae Prof. Publ. Ord. Facult. Med. Senior.

GEORGIVS RVDOLPH. BOEHMER, Phil. ac Med. D. Anatom. et Botan. Prof. Publ. Ord. Facultat. Med. Assessor.

FRIDER. BOERNER, Med. D. et Prof. Publ. Extraordinarius; Caesar. Acad. Nat. Curios. Sodalis.

His ex Philosophorum Ordine adiungatur:

GEORGIVS MATTHIAS BOSE, Prof. Physices Publ. Ordin. in commercio literario cum Acad. Scient. Reg. Paris. Acad. Scient. Bononiensi, Regiis Holmiensi et Humaniorum Literarum Gryphicae, Ducali Societati Helmstadiensi et Teuton. Ienensi adscriptus.

2) In Academia Marburgensi:

IVSTVS GERHARD DVISING, Med. Doct. et Prof. Publ. Ordin. Primar. et Physices Prof. Publ. Ordin.

PHILIPP. IAC. BORELLVS, Med. Doct. et Prof. Publ. Ord.

IO. IACOB. SORBER, Med. Doct. et Prof. Publ. Ordin.

Louanii in locum b. HENR. IOSEPH. REGAE * ſucceſſiſſe legimus Cl. VAN ROSSVM, Med. Doct. anno iam ſuperiore die viceſimo quinto menſis iulii Regium Anatomiae Profeſſorem ibi nominatum.

De Cl. DAVID VAN ROYEN, Med. Doct. Facultati Philoſophicae Adiuncto, nuper iam retulimus **, profeſſionem botanices in academia *Lugduno Batava* eum fuiſſe auſpicatum. Addimus nunc, antea ad diem viceſimum quartum maii, habita oratione ligata, munus hoc publice ac ſponte poſuiſſe illius patruum, Virum Cl. ADRIAN. VAN ROYEN, Med. Doct. et Prof. poſtquam per viginti quinque annos ei praefuerat. Eum tamen ipſum adhuc docere medicinam pergere, una accepimus.

Petropolin adueniſſe Viros Cll. IOANNEM et DAVIDEM DE GORTER, patrem et filium ***, ibidemque illum archiatrorum Sereniſſ. Ruſſorum Imperatricis ſecundum, hunc vero tertium, conſtitutos fuiſſe legimus.

Illorum vero munera, quibus in Academia *Harderouiciana* hactenus functi fuerunt, delata nunc ſunt in Viros Cll. PAVLVM 'S GRAEVWEN, Med. Doct. et HENR. VAN HAASTENBVRG, Med. D., quorum ille Profeſſor Ordinar. Medicinae, Praxeos et Chirurgiae; hic vero Prof. Ord. Medicinae, Anatomes, Botanices et Chemiae, nominati ſunt.

Tubingam abiit Berolino Vir Cl. IO. KIES, Prof. huc uſque Matheſeos et Aſtronomiae Berolinenſis, nunc

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 735.

** ibid. p. 729.

*** ibid.

nunc in locum b. GEORG. WOLFG. KRAFT*, ut Professor Physices et Mathematum, surrogatus.

In hac nostra Vniuersitate *Lipsiensi* nuper die decimo septimo mensis octobris Vir Cl. ANTON. GVILIELM. PLAZ, Phil. et Med. Doct. nouum suum muntus Professoris Physiologiae Ordinar. ** suscepit, publice habita oratione *de Professoris officio*, ad quam audiendam edito programmate *de plantarum plethora*, antea inuitauerat.

Wittenbergae die nouembris vicesimo nono prouinciam Professoris Medicinae Extraordinarii cepit FRIDER. BOERNER, Med. D. sermone publice dicto *de* HIPPOCRATE *tamquam summo ac perfectissimo boni medici exemplo* et programmate hunc in finem edito *de vera medicinae origine potioribusque eius ad* HIPPOCRATIS *usque tempora incrementis*.

Vir Cl. CAROLVS PHILIPPVS GESNER, Med. Doct. IOANNIS MATTHIAE, Professoris Gottingensis, filius, e Polonia, ubi quorundam regni principum per aliquot annos huc usque fuerat medicus, *Dresdam* euocatus Aulaeque Regiae Medicus et in tribunali rerum metallicarum Consiliarius, nominatus fuit.

Regia Scientiarum Academia, quae *Lutetiae Parisiorum* floret, in locum b. MARTINI FOLKES, Londinensis scientiarum Societatis olim Praesidis, Ill. ALB. DE HALLER, Gottingensis scientiarum Societatis Praesidem, nuper adsciuit sibi socium.

Ab Academia, quae *Monte Pessulano* scientiarum augmento studet, Vir Cl. HENR. FRIDER. DE-

* ibid. p. 735.
** ibid. p. 730.

LIVS, Med. Doct. et Profess. in Academia Erlangensi, in sociorum numerum anno iam praeterito relatus fuit.

A Regia Scientiarum Societate *Gottingensi* Vir Cl. ELIAS BERTRAND, Bernae * sacrorum minister apud Gallorum coetum secundus, inter physicos variis suis scriptis clarus factus, iis annumeratus fuit, quibuscum ipsi solet esse literarum commercium.

In Academia *Groningo-Omlandica* Medicorum Ordo, qui unius morte, b. CROESERI **, huc usque vacauerat, tribus nunc doctissimis viris suppletus est. Cl. enim TIBERIVS LAMBERGEN ***, Med. Doct. die undecimo mensis iunii ordinariam, quam in ipsum delata est, professionem medicinae, botanices, chemiae et praxeos adiit, habita oratione, *encomia botanices eiusque in re medica utilitatem singularem* exponente. In lectione post inaugurali *ephemeridem persanati carcinomatis* viresque infusi belladonnae proposuit, cuius memoratu sane dignae rationem cum lectoribus nostris proxime communicabimus.

Ibidem porro et eodem die Vir Cl. GVALTHERVS VAN DOEVEREN Med. Doct. cuius cum merita laude commemorandi ante aliquod tempus habuimus occasionem ****, oblatum sibi munus ordinariae professionis medicinae, anatomiae, chirurgiae et artis obstetriciae auspicatus fuit, publice dicto sermone *de imprudenti ratiocinio ex obseruationibus et experimentis medicis.*

Insuper

* ibid. p. 731. ex errore quodam *Geneuae* legitur.

** l. c. Vol. II. P. II. p. 368., ubi ex errore quodam CRORSER appellatur.

*** l. c. Vol. III. P. II. p. 355, ubi ex simili errore typographico FIBERIVS inuenitur.

**** ibid. P. III. p. 447.

Insuper *eiusdem academiae* Illustres Curatores Cl. LVDOLPH. STENHVYS, Med. Doct. ibidem medicinae, anatomiae et artis obstetriciae, Lectorem, uti et Prosectorem Anatomicum, constituerunt; quod is igitur munus iniit nuper die decimo nono mensis septembris, lectione publice habita *de auxiliis chirurgo rationali necessariis.* Chirurgicam artem eum antea ex aliquo iam tempore excoluisse ideoque inter exercitum Belgii foederati in ultimo, contra illius prouincias a Gallis gesto, bello stipendia meruisse, ex inaugurali eius dissertatione *de haemorrhagiis in genere* sub initium anni 1753 Groningae publice defensa, colligimus.

Ingolstadii Serenissimus Bauariae Princeps Elector artis salutaris optime consuluit incremento, dum varias easque nouas medicorum ordini eiusdem academiae leges praescripsit. Sui ipsius nimirum *protomedicum*, Ill. DE WOLLTER, illi apposuit inspectorem, rei medicae statum, an legibus conueniat, non numquam ibi cogniturum.

Porro *ibidem* sequentes nominauit medicinae professores: Cl. BERNHARD OBERMAYR, Archiatrum suum, Anatomiae, Chirurgiae et Institutionum medicarum Professorem, Cl. TREVLING, qui cum Cl. HAERTEL, munere quidem suo nunc orbato, annuo tamen stipendio adhuc gaudente, integrum ordinem huc usque constituerat, Praxeos Professorem; tandemque ANTON. IOSEPH. CARL, Chemiae, Botanices et Materiae medicae Professorem, constituit; eo cum iussu, ut omnes in b. BOERHAAVII praelegant scripta; prior in eius *aphorismos* atque SWITENII *commentarios*, auditores quoque suos, data oppurtunitate, ad aegrorum lectos deducturus; alter in eius *institutiones*; ultimus tandem in eius *materiam medicam* et *elementa chemiae.* Omnes consiliariorum electoralium titulo ac honori-

bus gaudebunt; suoque singulus munere, cui semel admotus fuit, semper fungi perget, ut scientiam, quam docere iussus fuit, magis magisque euehere possit atque amplificare. Tempus, per quod ferias agere licebit, determinatum quoque fuit adeo, ut ne propter exteros quidem aegros ultra unum alterumque diem ulli abesse liceat professorum.

Quae *Harlemi* nuper fundata fuit Societas Scientiarum *Batava*, ac omnium quidem scientiarum, in primis tamen physicae, culturam atque augmentum sibi habet finem, primum actorum suorum volumen, patrio sermone scriptorum, Arausiae et Nassauiae Principi Belgiique foederati Gubernatori Celsissimo nuper exhibendi gauisa fuit potestate, indeque Serenissimum illum Principem Protectorem suum perpetuum nacta fuit.

Ex iis, quae *Gottingae* a Regia Scientiarum Societate, in consessu ipsius publico, nuper die decimo mensis nouembris celebrato, acta fuerunt et ad nostrum pertinere videntur institutum, hic loci nunc commemoramus, quaestionem illam oeconomicam de perficiendo corio, cuius iam una alteraque vice mentionem fecimus *, ad mentem illius Societatis nondum adhuc fuisse solutam, qua de causa ad nouembris diem decimum huius anni 1755, ipsam demum ideo decreturam esse, ut et iis, qui suos de eo argumento scriptos commentarios ad societatem miserunt, aut in eo exponendo adhuc desudant, largius concedatur tempus, vel noua instituendi tentamina, vel ea certe, quae in ipsorum iam transmissis desiderantur dissertationibus, supplendi aut emendandi.

Quum

* l. c. Vol. III. P. IV. p. 732. quo in loco etiam ex errore quodam vocabuli loco *abietis cortex* legitur *tamarindus*.

Quum in illo quoque conuentu determinatum illud incideret tempus, quo quaeſtiones primi generis et ad viros doctos reliquis propius pertinentes proponere ſolet illuſtris ea Societas, praeter eas, quae nuper a nobis adductae ſunt *, quaeſtiones repetitas, publice iterum illa declarauit, ſe certo velle, ut vera ouuli feminini inueſtigatio, qua de re nos ſaepe iam dicere meminimus, praemio duplicato, ad nouembris diem decimum anno 1756 diſtribuendo, deſtinata maneat. Modum illum, quo Cl. KVHLEMANN *in obſeruationibus ſuis circa negotium generationis* uſus fuit, eiusque experimenta omnium maxime placuiſſe Societati, iam olim ſimulque, cur eius diſſertationi praemium adiudicare non potuerit, commemorauimus **. Vt in eius vero Cl. Auctoris exemplum plura eaque illis ſimilia, idque ſi fieri poteſt, in grandioribus animalibus inſtituenda, tentamina ii faciant, qui hiſce inueſtigandis naturae myſteriis operam dare velint, optat illuſtris Societas.

Ex iis, quas Academia ſcientiarum, inſcriptionum et elegantiorum literarum, *Toloſae* florens, mouit quaeſtiones, ad nos ea pertinet, quae theoriam auditus concernit, et quam illuſtre illud collegium bis iam commendauerat eruditis, in qua explicanda, ſpe praemii tum temporis duplicati, mille ſcilicet pondo gallicorum, elaborarent ***. Sed nec ultimo iam elapſo anno academiae expectatio prorſus expleta fuit, quum in illis, quos accepit, commentariis, vel utilitatem auris partium non ſatis explicatam, vel expoſitiones nimis coniecturales, inuenerit: hinc idem argumentum, triplicato nunc praemio, ad annum 1757 propoſuit; data ſimul iis, qui ſuos iam transmiſerunt commentarios, poteſtate in iis mutandi vel

* ibid.

** ibid. P. I. p. 164.

*** l. c. Vol. II. P. I. p. 177.

adiiciendi eis, quidcunque demum libuerit. Exteri quoque Academiae socii ad certamen concurrent; omnes vero latina vel gallica utentur lingua; sententia quadam, tum ipsi commentario subiecta, cum in addita schedula obsignata cum auctoris nomine, dignitate et domicilio notata. Commentarii accurate, et ita, ut facile legi possint, descripti, ad Cl Abbatem DE SPATE, Academiae Secretarium perpetuum, ante finem mensis ianuarii eiusdem anni, mittentur, eo tamen, quod cursus nomine debetur, soluto. Academia quoque, liberam sentiendi facultatem cuilibet auctori relinquens, eam, quam coronabit, sententiam pro suamet ideo haberi non debere, insimul declarat.

Ab Academia Scientiarum *Burdigalensi* ob quaestionem de ustilagine frumenti * optime solutam, Cl. TILLET, Tricassis in prouincia Campania monetae praefectus, nuperrime praemium reportauit.

Altera quaestio, eidem anno 1754 olim dicata, de vinea deputanda **, praemio, eius solutioni destinato, nondum distributo, ad annum 1757, ab *eadem Academia* relata est.

Illud porro, quod huic, quem agimus, anno 1755 destinatum fuit, problema, de vegetabilium nempe ab aeris ambientis vi ortis mutationibus ***, permanebit; commentarii tamen ante mensem maium ad officinam librariam viduae b. *Brun* ab Academia ideo confirmatam mittendi erunt; iis reliquis, quae paulo ante de academia Tolosana postulari monuimus, et hic quoque obseruandis.

Nouam denique thesin notam fecit Illustris iam dicta Academia, cuius diquisitionem anno 1756 expectabit. Quanam ratione, nempe quaeritur, opti-

* ibid. p. 178.
** ibid.
*** ib. P. IV. p. 724.

optimum fieri poſſit vinum, clarum reddi et conſeruari? Num ſine ouis clarum illud faciendi detur adminiculum, quod vel his ſubſtitui queat, vel iis adhuc melius ſit?

Quum tabularum anatomicarum, a Cl. GAVTIER ſingulari arte excuſarum rationem lectoribus noſtris nuper redderemus, earum ſe daturum eſſe nouam editionem ſimul annotauimus *; quam intra biennium, termini huius initio ab hoc, qui nunc agitur, ineunte anno poſito, iis, qui ſua ideo dare velint nomina, exhibiturum ſe eſſe nunc denuo ſpondet. Prima illarum particula duodeuiginti tabulis ſplanchnologiam, angiologiam et neurologiam, comprehenſura, pro centum ſexaginta octo pondo gallicis; altera, myologiam cum capitis anatome viginti octo tabulis complexura, pro ducentis quatuor pondo gallicis, venales offeruntur harum rerum amatoribus.

Koenigſteinii, quod famigeratiſſimum illud eſt caſtellum, non opera ſolum, ſed et in primis a natura munitiſſimum, die viceſimo quinto menſis nouembris anni praeteriti, ſexageſimo nono aetatis ſuae anno obiit IO. ADAM KÜLBEL, Med. Doct. et medicus regius caſtellorum Koenigſteinenſis et Sonnenſteinenſis, inter viros doctos inde potiſſimum celebris olim factus, quod tractatu quodam *de cauſa fertilitatis terrarum*, praemium, huius argumenti diſquiſitioni propoſitum, ab Academia ſcientiarum *Burdegalenſi*, anno huius ſeculi quadrageſimo reportauerit. Prodiit haec diſſertatio anno 1740 Dreſdae in forma, quam dicunt quartam, ſub hoc titulo: *Diſſertatio, qua quaeſtionem phyſicam, quaenam ſit cauſa fertilitatis terrarum, ab Academia Scientiarum Burdegalo-Francica 1739 propoſitam pertractauit eaque praemium nummi aurei conſtitutum obtinuit* D. IO. ADAM KÜL-

* l. c. Vol. III. P. IV. p. 727.

BEL. Subiunctus simul huic titulo alius fuit, eadem quidem exprimens, sed gallico sermone confectus. Burdegalae dein editus fuit idem liber, hoc praefixo titulo: *Dissertation sur la cause de la fertilité des terres qui à remporté le prix au jugement de l' Acad. Roy. Par Mr.* KÜLBEL, *à Bordeaux chez Pierre Brunn 1741. 4. mai.* In utroque hoc libro legitur quidem eadem dissertatio, et latine et gallice scripta; gallica vero translatio una ab altera differt, sique nos recte iudicamus, ea, quae Burdegalae facta fuit, genio linguae gallicae altera esse videtur accommodatior. Aliud porro praemium b. Auctor obtinuit ab *Academia Reg. Parisiensi Chirurgorum* anno huius seculi quadragesimo secundo, soluta quaestione *de remediis repellentibus;* quem commentarium, et latine scriptum, et gallice redditum, inuenire licet in libro, qui continet quaestiones a modo dicta Academia propositas et ab eruditis discussas: *Recueil des pieces qui ont coucouru pour le prix de l' Academie Roy. de Chirurgie. A Paris 1753. 4. mai.;* cuius collectionis summam proxime lectoribus nostris dabimus.

Altenauiae nuper die septembris decimo nono e viuis ereptum fuisse legimus, anno aetatis suae quadragesimo septimo, HENRIC. FRIDER. PETERSEN, quem olim habuimus nominandi occasionem*, Med. D. Aulae Danicae Medicum, Assessorem Facultatis Medicae Kilonienſis, apud Altenauienses Poliatrum, Ditionis Pinnebergae atque Comitatus Rantzouiae Physicum, theatri anatomici Altenauensis Directorem atque Demonstratorem ordinarium atque Hafnienſis scientiarum Academiae Socium.

In eius locum a Sereniss. Daniae Rege Virum Cl. IO. CHRISTIAN. BOLTEN, Med. Doct., ut urbis Altenauiae atque ditionis Pinnebergae physicum; Cl. autem

* l. c. Vol. II. P. IV. p. 722.

autem IO. HIERON. CHEMNITZ, Med. Doct. et senatorem apud Glückstadienses, ut physicum Comitatus Ranzouiae, nominatos esse percepimus.

Notamus adhuc, b. MARTIN FOLKES, cuius obitum indicauimus nuperrime *, Londinensis scientiarum Societatis Praesidis officium, iam sub exitum anni 1751, sponte posuisse, uti et olim a nobis quoque fuit annunciatum **; illud autem alterius tantum Societatis, quae Magnae Britanniae inuestigat antiquitates, ad mortem usque retinuisse.

Memoria RICHARDI MEAD, Phil. et Med. Doctoris, Collegii Medicorum Londinensis et Edinburgensis et Regiae Scientiarum Societatis Londinensis Socii, Sereniss. Anglorum Regis Medici Primarii ***.

Natus ille erat die secundo mensis sextilis anno praegressi seculi septuagesimo tertio in vico, cui *Stepney* nomen, prope ad Londinum sito, e gente, per longum iam tempus in prouincia Buckinghamensi meritis suis illustri facta, oriundus; patre usus viro, inter theologos suae fidei magni habito, qui tum temporis sacrorum curam in iam dicto loco habebat, eius autem coetus assecla, qui presbyterianorum dici solet, propter turbas illas sub imperio CAROLI secundi in Anglia ortas, patriam anno 1683 deserere ab episcopalibus dictis coactus in Hollandiam discedebat,

* Vol. III. P. IV. p. 734.

** Vol. II. P. I. p. 174.

*** Desumsimus hic loci dicta maximam partem ex elogio, a Cl. MATY in honorem defuncti eleganter exarato, suoque diario britannico dicto nuper inserto. Vid. eius *Iournal britannique pour les Mois de Iuillet et d' Aout* 1754. *p.* 1. *et seqq.* A nobis vero obitum optimi illius viri iam olim indicatum inuenies in Vol. III. P. II. p. 357.

debat, hunc vero Noſtrum RICHARDVM, qui inter quindecim ipſius liberos ſeptimus, optima iam huc uſque fruitus fuerat inſtitutione, relinquens, dextro cum commendabat praeceptori. Adoleſcens hic ingenio ad artes optimas nato memoriaque valens, laetos tam cito faciebat progreſſus, ut aetatis anno decimo ſeptimo *Traiectum ad Rhenum* abire ac celeberrimi tum temporis viri, GRAEVII, literas docentis humaniores, ſcholis intereſſe poſſet. Poſt tres annos *Lugdunum Batauorum* petebat, artisque ſalutaris addiſcendae auidiſſimus, HERMANNVM in lectionibus botanicis, PITCARNIVM vero in artis theoria atque praxi, utrumque medicum, cui ſuae ſemper manebunt laudes, ſequebatur doctores, in huius in primis amicitiam perueniens, quo felicitatis genere paucis omnino potiri licebat. Academicorum deinde ſtudiorum ambitum emenſus, iterque in exteras regiones facturus, in *Italiam* tendebat, THOMA PELLET, Med. Doct., collegii poſt ea medicorum Londinenſis praeſide facto, praeter alios in ſocietatem arceſſito. *Patauium* veniens, doctoris philoſophi ac medici honores ad diem vicesimum ſextum auguſti anno 1695 ibi conſecutus, iter ſuum dirigebat Romam atque Neapolin, ibique per tempus aliquod commoratus anno 1696 in patriam ſe recipiebat, *Londini* medicinam faciens cum laude felicique ſucceſſu.

Vt hanc vero famam, quam merebatur quidem, omnes tamen reliqui, etſi meritis ſint conſpicui, non ſemper adipiſci poſſunt, Noſter non conſequeretur ſolum, ſed et tueri poſſet, medico illi et famigeratiſſimo et feliciſſimo, RADCLIFF, acceptum referebat, quippe cuius ſingularem propenſionem et amicitiam tum elegantibus ſuis moribus, animi ſui probitatem teſtantibus, tum literarum, qua praecellebat, cognitione, adeo ſibi comparauerat, ut ab eo, dum viueret, non amatus ſolum et publice commendatus, ſed

poſt

post mortem etiam illius anno 1714 contingentem, in illustrioribus procerum Londinensium domibus in ipsius locum surrogaretur medicus. Sed et aliam eamque fere tutiorem ingrediebatur viam, qua ad felicitatis suae incrementum perueniebat. *Tentaminibus* enim suis *de venenis*, libroque alio *de imperio solis ac lunae in corpora humana*, illis prima vice anno 1702, hoc autem sequenti anno 1703, editis, porro epistola quadam itali medici, IO. COSM. BONOMO, *de vermibus corporis humani* ad FRANCISC. REDI data, ex italico sermone in anglicum translata regiaeque scientiarum societati Londinensi oblata *, et famam docti medici, et locum in eadem *societate*, cui tum temporis praerat NEWTONVS, acquirebat. Quo etiam factum fuit, ut in *nosocomio Diui Thomae*, quod Londini dicitur esse primarium, constitueretur medicus; ac ut chirurgi Londinenses per sex septemue annos eum eligerent, qui ipsos doceret anatomen; utque anno 1707 uniuersitatis *Oxoniensis* medicorum ordo doctoris medici honores, Patauii olim acceptos, confirmaret; isque dein Londinensium anno 1716 in suorum numerum eum reciperet, in quo cuncta ipsi obuenientia munera suscipiebat; praesidis tamen honores, anno 1744 ipsi oblatos, a se deprecabatur.

Cum laboribus sua quoque crescebat nominis, fidei ac meritorum existimatio. Quanta enim in eo posita fuerit fiducia, apparet ex eo, quod, quum *Massiliae* anno 1719 grassaretur pestis, atque metus ori-

* Actorum Philosophicorum, quae dicuntur *Transactiones*, numero 283 ad annum 1703 pertinenti inserta legitur. In Italia vero suam ediderat epistolam BONOMO sub hoc titulo: *Osseruazioni intorno a pellicolli del corpo umano fatte dal* GIO. COSIMO BONOMO. *In Firenze* 1687. 4. mai. Vide quoque Nostri Monita et Praecepta medica sub finem capitis *de scabie*.

oriretur, ne in Angliam quoque ea transportaretur, ipsi a proceribus regni daretur in mandatis, ut mentem suam exponeret: quibus auxiliis, quaue methodo a patriae limitibus arceri posset dirissimum hoc omnium morborum genus. Quem in finem ab eo in lucem edebatur egregius ille liber, *de peste*, patrio sermone scriptus, tam auide ab omnibus quaesitus atque exceptus, ut primo anno septies mitteretur sub prelum. Altero anno post aliud, quanti haberetur, documentum experiebatur. Iussu enim Sereniss. Angliae Regis, tum temporis modo principis hereditarii, operatio de inserendis variolis, nuper demum in Europa cognita facta, in hominibus quibusdam maleficis et capite damnatis tentari debebat ante, quam in regiis liberis institueretur. Vt hisce igitur tentaminibus Noster interesset, et de eorum euentu ad aulam regiam referret, iubebatur. Eius quoque auctoritati sine dubio multum erit tribuendum, quod haec variolas excitandi methodus prae aliis Europae nationibus inter Anglos inualuerit. Ne quid iam de ea variolarum cura dicamus, qua ad secundam earum febrim auertendam dari solet medicina aluum ducens, quae primam ipsi quoque debet originem. Post ea quam deinde Ser. ille Princeps ad imperium accesserat, ab eo exornabatur titulo ac munere archiatri regii, rara simul illa in senio suo gaudens felicitate, ut ambo suos generos, Cl. WILMOT et Cl. NICHOLLS*, in hoc officio haberet collegas.

Cunctis hisce muneribus omni, qua potuit, industria, fide, studio atque dexteritate, satis faciens, reliquum, quod ipsi supererat, tempus et literis, et epistolarum dabat commercio, quod ipsi cum primis inter exteros eruditis semper fuit, BOERHAAVIO, DE BOSC, aliisque multis. Fama quoque de eius meritis

* Bis Nostrum iniisse matrimonium, et ex prima uxore unum filium duasque filias, ex altera vero nullam suscepisse prolem, Cl. MATY refert.

meritis in dissitas usque regiones adeo percrebuerat, ut Sereniss. utriusque Siciliae Rex omnia eius opera ab ipsomet peteret; binis contra illius operis, quod antiquitates e latebris terrarum urbis Herculanei erutas exponet, voluminibus a Cl. BAIARDI editis, dono ad eum missis, eoque clementissime rogato, ut ipse veniret Neapolin ac pretiosa haec antiquitatis monumenta perspiceret; cui etiam regiae voluntati satis facturus fuisset, nisi ingraviescentis iam senii incommoda tam longum iter prohibuissent. Integerrimam quoque cum collegis sociisque suis colebat amicitiam, NEWTON, RADCLIF, FREIND, GARTH, ARBVTHNOT, POPE aliisque; ita, ut FREIND, ob suspectam cum episcopo ATTERBVRY cultam amicitiam, in carceribus olim detentus, ipsi fere soli in acceptis referret, quod libertati suae restitueretur. Cl. MIDDLETON, licet eius sententiam de medicorum apud veteres conditione satis acriter refutare conatus fuisset, temperare sibi tamen non poterat, quin in opere suo *de antiquitatibus graecis et aegyptiacis* eum *artis medicae decus, qui vitae re vera nobilis, vel principibus in re publica viris, exemplum praebeat*, appellaret. Quantum ipsi debeat eruditorum orbis in omnium perfectissima et integerrima THVANI historiarum operis editione *, apparet ex tribus illis epistolis, ab editore BVCKLEY ad eum datis, et a Cl. WARD latine redditis ipsique operi praefixis. Vt utilissimum illud Cl. SVTTONII inuentum **, quo aerem corruptum ex nauibus aliisque

* Londini prodiit 1733 septem voluminibus. Fol

** *An historical account of a new method for extracting the foul air of ships, etc. with the description and draught of the machines, by which it is performed, in two letters to a friend by* SAMVEL SVTTON, *the inventor. The second edition, to which are annexed two relations given thereof to the Royal Society by Dr.* MEAD

que locis clauſis facile educi eumque renouari commode poſſe conſtat, publicique uſus fieret, Noſter quoque pro ſua, qua pollebat apud regni proceres, auctoritate efficiebat.

Quamuis per quinquaginta plures annos feliciſſimam fructuoſiſſimamque fecerit medicinam, ita nimirum, ut inde per ſingulos annos ſex ſeptemue millia pondo anglicanorum circiter ei redirent, diuitias tamen non adeo inſignes coaceruauit, quum multas non ſolum impenſas in ſplendidiſſimae bibliothecae atque muſei rerum naturalium et arte factarum, earumque in primis antiquarum copia refertiſſimi, collectionem perpetuumque augmentum, ſed et in publicos uſus, conſtituenda potiſſimum vel amplificanda noſocomia, faceret. Librorum eius ſupellex decem millia voluminum ſuperat. Codicum manu ſcriptorum, graecorum, latinorum aliisque linguis orientalibus exaratorum, nummorum porro, gemmarum, tabularum elegantiſſime vel pictarum vel aere excuſarum, tantam collegerat copiam, ut nullius facile hominis priuati, talia colligentis, muſeum umquam hoc antecellere potuerit, eamque tam illuſtrem, ut peregrinorum, qui harum rerum periti erant, nemo fere diſcederet Londino, quin operam dederit, ut in Noſtri perueniret cognitionem eiusque muſeum perluſtraret. Hi tamen omnes eruditionis rerumque elegantium theſauri diuendentur, ſupermanente nobis tantum eorum indice. Vt aliis inſeruiret tum conſiliis, tum opibus, ſemper erat paratiſſimus. Fieri itaque non poterat, quin vir adeo doctus,

MEAD *and Mr.* WATSON; *and a diſcourſe on the ſcurvy by Dr.* MEAD. *London*, 1749. 8. Recenſionem eius libri inuenies in *Journal britannique par Mr.* MATY. *Mois de Fevrier* 1750. p. 78. Vberiorem ſimilis inuenti uſum comprobauit Cl. DV HAMEL. vid. *Memoires de l' Acad. des Sciences.* l'année 1748. conf. Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 580.

doctus, honestus, animo nobili natus tantisque conspicuus meritis, inter primos referretur, quos habuisse ciues Angli glorientur, et qui vixisse prae multis omnino aliis meriti fuerint. Optimi itaque viri famam ad senium usque conseruans, placida tandem morte eaque naturali, viribus vitae sensim sensimque exhaustis, diem suum obiit supremum die vicesimo quarto mensis februarii anni superioris 1754.

Hanc nostram de vita eius meritisque breuem relationem ipsis adhuc Cl. MATY verbis finire nobis liceat: *Statuam*, inquit, HARVEI *effigiem exprimentem, suis exsculpendam sumtibus inque medicorum collegio ponendam curauerat. Sine dubio inter successores eius inuenietur aliquando vir eodem instinctu nobili ductus, qui Nostri statuam in eodem loco ponat, addito eius symbolo*: NON SIBI, SED TOTI.

Scripta nunc b. MEAD subiungimus.

Mechanical account of poisons. London, 1702. 8. Tum auctus, tum in multis quoque locis ab auctore ipso mutatus, prodiit quarta vice ibidem. 1744. 8.

De imperio solis ac lunae in corpora humana et morbis inde oriundis. ib. 1704. 8. Accessionibus quibusdam auctus, editus fuit ille liber ibidem. 1746. 8.

Schedula, qua *lichenis cinerei terrestris* cum pipere mixti usum commendat contra hydrophobiam. ib. 1735; quam vero ne videndi quidem umquam nacti sumus opportunitatem.

Short discourse concerning pestilential contagion. ibid. 1720. 8. Idem liber octaua vice recusus ib. 1723, variis auctus obseruationibus et capite nouo *de cura pestis*. Ad hanc editionem latine versus a Cl. WARD, eodem anno prodiit ib. 8. sub titulo *de peste*. Vt haec translatio inserta fuisset Gottingensi operum RICH. MEAD collectioni, optat Cl. MATY,

quum de Gottingenſi verſione ipſe b. Auctor iudicauerit, eam haud ſatis ipſius exprimere mentem, eiusque interpretem forte non ſatis calluiſſe linguam anglicam. Idem liber denuo auctus ab Auctore editus fuit Londini 1744.

Oratio anniuerſaria Haruciana, habita ad diem XVII. Octobris 1723. Adiecta eſt diſſertatio de nummis quibusdam a Smyrnaeis in medicorum honorem percuſſis. Londini, 1724.

De variolis et morbillis licer. Huic acceſſit RHAZIS *de variolis et morbillis commentarius, ex arabico latine redditus. Londini, 1747. 8.*

Medica ſacra, ſiue de morbis inſignioribus, qui in bibliis memorantur, commentarius. ib. 1749. 8.

Iam recenſita opera, praeter illam paulo antea memoratam ſhedulam, duobus voluminibus in forma octaua *Gottingae* 1748 et 1749 ſub titulo: RICHARDI MEAD *Opera medica*, recudi, et quae anglice ſcripta erant, a Cl. GEORGIO CHRISTIANO OEDERO latine verti curauit Ill. DE HALER; vid. ab hoc edita H. BOERHAAVII *methodus ſtudii medici. Amſtel.* 1751. 4. mai. p. 638.

Diſſertation on the ſcurvy. London, 1749. 8.

Monita et praecepta medica. Londini. 1751. 8. mai. recuſa Hamburgi et Lipſiae 1752. 8. conf. Comment. noſtr. Vol. I. P. IV. p. 555.

Opus adhuc latine ſcriptum, ſuſcepiſſe quidem, ſed morte impeditum, abſoluere non potuiſſe b. Auctorem, refert Cl. MATY, ſub titulo: *Medicina vetus collectitia ex auctoribus antiquis non medicis.*

XVI.

XVI.

Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1751 prodierunt *.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens Handlingar, för Aor 1751. Vol. XII. Stockholm, 8. mai. c. f.

Allgemeines Haushaltungs-Lexicon etc. aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Erſter Theil 1749. 2ter und 3ter Theil nebſt Anhange, 1751. Leipzig 4. mit Kupfern. (Eſt translatio libri: *Dictionaire oeconomique du* P. NOEL CHOMEL).

Lettres à un Americain ſur l'hiſtoire naturelle de Mr. DE BUFFON; et ſur les obſervations microſcopiques de Mr. NEEDHAM. cinquieme partie, à Hambourg, 12.

Lettera d'un Cittadino Romano al P. TOMASO GABRINI intorno alla di lui Diſſertazione 1. ſopra l'origine de Monti. Roma.

Ragionamento ſopra la cagione de' Terremoti, ed in particolare di quello della Terra di Gualdo di Nocera nell' Umbria, ſeguito l'anno 1751. di D. ANDREA BINA, Caſineſe. Perugia, 4.

IO. BAPT. BOHADSCH, Diſſ. philoſ. medica de utilitate electriſationis in curandis morbis. Pragae, 4.

L'uſo e l'abuſo del Caffè, Diſſertazione ſtorico-fiſico-medica del Dottor GIOVANNI DALLA BONA. Verona, 8. (*Arboris hiſtoria breuibus tradita, de baccarum uſu diſſeritur*).

Inſtituzione farmaceutiche per uſo degli ſpeciali della Citta di Venezia. *Auctore* IO. BAPT. CAPELLO. In Venezia, 4.

* Primum ſupplementum extat in Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 739.

10. GESNER, Diſſ. de natura et viribus fluidorum. Reſp. *Io. Rudolf. Wirzius, Salomon Pfeffenningerus, Io. Henr. Nubaeus, Io. Henr. Friſius.* Tiguri, 4.

10. DE GORTER, Compendium medicinae in uſum exercitationum domeſticarum. Patauii, 4.

Der aus dem Reiche der Wiſſenſchaften wohlverſuchte Referendarius, oder auserleſene Sammlungen von allerhand vermiſchten Schriften und Verſuchen aus der Naturlehre, Arzney-Wiſſenſchaft, natürlichen Theologie und Rechtsgelahrheit, Politic, Haushaltungskunſt, und überhaupt, was in andern, in fremden Sprachen herausgekommenen, Wochenſchriften und neuen Büchern von Wirthſchaftlichen, Policey- und Finanz-Sachen, Vorſchlägen und Begebenheiten und wichtigen Stücken aus der Hiſtorie und Critik, zumal aus den ſchönen Wiſſenſchaften gutes und nützliches vorgekommen; ſammt den gelehrten Sachen des hieſigen Intelligenz-Weſens zuſammen getragen und verlegt worden von IOH. ANDREAS ERDMANN MASCHENBAVER. *Dritter Theil. Augsburg, 4. m. K.*

Sentimento del D. CARLO MAZZVCHELLI intorno à morbi epidemici graſſanti nello Stato di Milano.

De uſu ac praeſtantia medicamentorum chemicorum diſſerit ac ſimul recitationes ſuas chirurgicas Varſauiae inter parietes ſuos indicat LAVRENTIVS MIZLERVS. Varſauiae, 4.

EBERHARD ROSEN, Diſſ. de medicina Laponum Lulenſium, Reſp. *Lars Montin.* Londini Gothorum, 4.

Coſtituzione epidemica di Corbetta dell anno 1751. di GIAM MARIA SCHIERA, medico di detto luogo. (*Morbi quidam epidemici graſſabantur anno 1751 in agro Mediolanenſi et praeſertim in vico Corbetta* dicto, *haud longe ab urbe Mediolano diſſito. De cauſa morbi ſcripſit iuſſu Aedilium Mediolanen-*

nenſium, tum Cl. SCHIERA, *tum Cl.* CAR. MAZZUCHELLI).

The anatomy of a Pigmy, compared with that of a Monkey, an Ape, and a Man. With an Eſſay concerning the Pigmies etc. of the ancients, wherein it will appear, that they are all either Apes or Monkies and not Men, as formerley pretended. To which is added the anatomy and deſcription of a Rattle-Snake; alſo of the Musk-hog. With a diſcourſe upon the jointed and Round-Worms. And two lettres containing a monſtrous bird and preternatural conception with reflexions thereon. The ſecond Edition. Being the works of EDWARD TYSON. London, 4. mai. c. figg.

Het geklemde Hoofd gered door PAVLVS DE WINDT. Mittelb. 8.

XVII.

Supplementum alterum indicis Scriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1752. prodierunt *.

Phyſicaliſche Beluſtigungen. 14tes bis 20tes Stück. Berlin, 8.

Obſervations ſur l'hiſtoire naturelle, ſur la phyſique et ſur la peinture, avec des planches inprimées en couleur. Année 1752. Tome ſecond, IV, V, VI. Partie. à Paris, 4. mai. (*Auctore Cl.* GAVTIER).

Tilforladelige Exterretninger om Island et nyt Landkort og 2 aars meteorologiske obſervationer. Kioebenhavn, 8. (*Auctor eſt Cl.* NIEL HORREBOW.

Memoire intorno le locuſte grillajole. Padua, 8. mai. (*Auctor Cl.* DOMINICVS SALVI). c. f.

 Appen-

* Supplementum primum legitur in Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 179.

Appendice al Trattato dell' uſo del Mercurio; ſempre temerario in Medicina; in giuſtificatione di LORENZO GAETANO FABBRI. In Lucca, 4.

LVDOVICO BARBIERI, Nuovo ſaggio di Metafiſica, e di Fiſica generale. Vicenza, 8.

— Traité de la culture des vignes ſur la façon de vin et ſur la maniere de le gouverner. Par M. BIDET. à Paris, 8.

Tankar och förſök on Acker och aeng of IOHANN BRAVNER, jemte böhang om Ladugardens byggning och inredning af CARL WINBLAD. Stockholm, 8. c. figg.

De veneno animantium naturali et acquiſito tractatus. Auctore DOMINICO BROGIANI. Florentiae, 4.

IOH. FRIDER. CARTHEVSER, Diſſ. inaug. de acrimonia humorum. Reſp. *Iac. Fridr. Schüler.* Francof. ad Viadr. 4.

FLORIANI DALHAM, Inſtitutiones phyſicae, in uſum ſuorum auditorum adornatae, quibus ceu ſubſidium praemittuntur inſtitutiones mathematicae. Tomus I. Mathem. nempe Arithmeticam, Geometriam et Trigonometriam complectens. Viennae Auſtriae, 4. c. figg.

Quatre tables anatomiques repreſentans une obſervation tres rare d'une double matrice, mis au jour par ordre de la Faculté de Medecine de Strasbourg par GEORGE HENRI EISENMANN; traduit de Latin. à Strasbourg.

ANGELO DALLA FABBRA, Lettera intorno alle febbri in generale. Ferrara, 8.

IOH. FRANC. FONTAINE, Diſſ. inaug. obſervationem rariorem tumoris abdominis ex ſcirrho ovariorum praeſertim ſiniſtri inſigni. Baſil. 4. c. fig.

An account of the antient Baths and their uſe in phyſic; by THOMAS GLASS. London, 8. mai.

IO. DE GORTER, ſyſtema praxis medicae. Patauii, 4.

Ut-

Utförlig underrättelse om fallgoda fårs ans och skiötsel, af FR. W. HASTFER. Stockholm, 8.

MICHAEL HEFINGER, Diss. de doloribus parturientium. Viennae, 4.

Lettres surinamoises de Mr. HENRI NICOL. HERBERT. à Neuwied, 8.

Nouvelles experiences and observations sur les eaux minerales d'Allemagne traduites du Latin de FR. HOFFMANN, corrigées, mises en ordre par Mr. COSTE. à Berlin, 8. mai.

Tal om Naturkunnighetens uphiel pande oennyta i det Allmänna; af B. L. IVNQVIST. Stockholm.

IOH. HIERON. LAPII Diss. de curatione stranguriae contumacis, frequentem maleque tractatam gonorrhoeam consequentis. Romae, 4.

CAROL. LINNAEI Diss. de noxa insectorum. Resp. *Michael. Andr. Baekner.* Vpsal. 4.

Eiusd. Diss. Odores medicamentorum. Resp. *Andr. Wahlin.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de noctiluca marina. Resp. *Carol. Frid. Aeller.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. de Rhabarbaro. Resp. *Samuel Ziervogel.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. Cui bono? Resp. *Christoph. Hadner.* ib. 4. (*Contra eos, qui rerum naturalium inuestigationem utilem esse negant*).

Eiusd. Diss. Hospita insectorum flora. Resp. *Ionas. Gustav. Forskohl.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. nutrix nouerca. Resp. *Frid. Lindberg.* ibid. 4.

Eiusd. Diss. sistens miracula insectorum. Resp. *Gabriel Emanuel Welin.* ibid. 4.

Medical principles and cautions. Part. II. by THEOPHILVS LOBB. London, 8.

Der aus dem Reiche der Wissenschaften wohlversuchte Referendarius, oder auserlesene Sammlungen von allerhand vermischten Schriften und Versuchen aus

der Naturlehre, Arzney-Wiſſenſchaft etc. zuſammen getragen und verlegt von IOH. ANDREAS ERDMANN MASCHENBAVER. *4ter Theil. Augsburg*, 4. *m. K.*

LAVR. MIZLERI conſultatio de neceſſitate collegii Medici auctoritate regia Varſauiae erigendi. Varſauiae, 4.

CHRISTIAN. LVDOV. MOEGLINGII Oratio de iis, quae in curationis negotio contingunt quandoque extra ordinem et quam maxime de curationibus dictis vulgo et creditis miraculoſis, in ſolenni panegyri academica 21. Iun. 1752. recitata, cum Profeſſionem Med. Ord. in perantiqua Eberhardina ab ampl. Senatu Acad. collatam a Ser. Principe confirmatam auſpicaretur. Tubingae.

Hiſtoire de la maladie ſinguliere et l'examen du cadavre d'une femme devenue en peu de tems toûte contrefaite par un amolliſſement general des os. Par Mr. MORAND. à Paris, 12.

Det förſte Forſög paa Norges naturlige Hiſtorie, foreſtillende dette kongeriges Luft, Grund, Fielde, Vande, Voexter, Metaller, Mineralier, Steen-Arter, Dyr, Fugle, Fiſke og omſider Indbyggernes Naturel, ſamt Saedvaner og Levemaade af ERICH PONTOPPIDAN. Kioebenhavn, 4. c. figg.

Selectarum obſeruationum anatomico-phyſiologicarum atque botanicarum ſpecimen agoniſticum ſecundum. Auctore IAC. CHRISTOPH. RAMSPECK. Baſileae, 4.

De principi della natura, meſſi in luce, e dimoſtrati in uſo della medicina, da PIETRO ANGELO ROTONDI. Tomo primo. In Roma, 8.

ANDR. IOSEPH. RÜGEMER ſpecimen inaug. exhibens effectus irae medice conſideratae. Reſp. *Io. Ignat. Ioſeph. Döllinger.* Wirceburgi, 4.

Lettere

Lettere fiſicali e duę brieui Ragionamenti accademici de' Patre GIANGRISOSTOMO SCARFO. Venezia, 4. c. f.

Eiusd. Neoſofo. ibid.

Geneeskonſt der heelmeeſters tot dienſt der Zeevart vitgegeeven door ABRAHAM TITSINGH. Amſterdam. 8. mai.

A treatiſe on teeth by TOLVER. The ſecond edition. London, 8. mai.

Tableau de l'amour conjugal, par Mr. VENETTE. Nouvelle edition augmentée avec des notes et des figures en taille douce. 2 Voll. à Londres, 12.

De variolis et morbillis, Tractatus phyſico-mechanicus; Auctore PHILIPPO DE VIOLANTE, Neapolitano, Venetiis. 8. (*recuſus*)

IOH. GOTTLIEB WALLPVRGER, *Cosmotheologiſche Betrachtungen der wichtigſten Wunder und Wahrheiten im Reiche der Natur und Gnade. Chemnitz*, 4.

IO. IAC. ZIEGLER, Diſſ. de mechaniſmo contractionis muſculorum. Baſileae, 4.

Lettera del Dottore ANGELO ZVLATTI di Cefalonia ſcritta ad un medico di Feltre. In Firenze, 8. (*Continet elogium Cl.* BIANCHI, *medici ariminienſis*).

XVIII.

Supplementum indicis Scriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1753 prodierunt.

Noui Commentarii Aademiae Scient. imper. Petropolitanae. Tom. III. ad annum MDCCL. et MDCCLI. Petropoli, 4. mai. c. f.

Ser. Pot. ac Inuict. Omnium Ruſſorum Imperatricis, ELISABETHAE, initi regni ſolemnia annua celebrat Academia ſcientiarum publico conuentu. d.

26 Novembr. Petropoli, 4. c. fig. (*In hac collectione continentur: Programma academiae nomine: oratio de meteoris vi electrica ortis; Auctore* MICH. LOMONOSOW: *Orat. de meteoris insolitis sibi obseruatis. Auct.* AVGVSTIN. NATHAN. GRISCHOW).

Hamburgisches Magazin oder gesammlete Schriften aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt. Des 12ten Bandes 2tes und 3tes Stück. Hamburg und Leipzig, 8.

Songes physiques. à Paris, 12. mai.

Della riflessione de corpi nell' aqua, e della diminuzione della molle de' sassi ne' torrenti ne' fiumi, dissertationi due. Parma, 4. c. f. (*Auctor esse dicitur P.* IACOBO BELGARDO).

— A philosophical and physical analysis of antimony, giving a rational account of the natural principles and properties of that celebrated drug, in various chemical preparations, and particularly one, that is not only an effectual cure for the present distemper among the cattle, but a preservative from their being infected, with directions how to manage them while under cure, and critical remarks on the modern authors who have treated of antimony; by an eminent physician. The second edition. London, 8.

The natural history of bees, containing an account of their making wax and honey, and the best methods for the improvement and preservation of them. Illustrated with copper-plates. London, 8.

Avis pour le transport par mer des arbres, des plantes vivaces, des semences et des diverses autres curiosités d'histoire naturelle. Seconde edition considerablement augmentée. à Paris, 8.

Indices botanici et materiae medicae, quibus plantarum genera hactenus instituta; simplicium quoque tam

tam vulgarium, quam exoticorum nomina et facultates summatim recensentur. Accedit horti publici Bononiensis breuis historia. Bononiae, 4.

Dictionaire anatomique contenant tous les termes qui la concernent, expliqués en francois et latin. à Paris, 12.

L'art de conserver sa santé, composé par l'école de Salerne; traduction nouvelle en vers françois par B. L. M. à Paris, 8.

A defence of the letter to Dr. LOBB concerning his writings in physic, with an answer to the doctor's charge against the author, of aspersing the memory of Dr. BOERHAAVE. Submitted to the judgment not only of the royal society, to whom the doctor dedicates his reply, but also of the college of physicians. London, 8.

IOH. GEORGE ALTMANNS *Versuch einer historischen und physischen Beschreibung der Helvetischen Eisberge. Zweyte Ausgabe. Zürch, 8.*

Observations Anatomiques, tirées des ouvertures d'un grand nombre des cadavres, propres à découvris les causes des maladies et leurs remédes. Nouvelle edition augmentée; avec figures. Par M. BARRERE. à Perpignan, 4.

IO. BAPT. BASSEVILLE, Quaest. med. An choreae S. Viti evacuantia narcoticis et cardiacis interpolata? Resp. *Henr. Iacob. Marquart.* Paris, 4. mai.

De principiis animalibus, exercitationes septima, octaua, nona, habitae a GVILIELMO BATTIE. Londini, 4.

ANDR. BERCH, Diss. försok til akertägt af fänkjorden. Resp. *Carl. Hisingh.* Upsal, 4.

IO. PHIL. BERCHELMANN de hydrope ascite in grauida cum febre quartana coniuncto post abortum funesto historiam cum epicrisi exhibet. Giss. 4.

H. P.

H. P. BERGH, Diſſ. Natra ſokns Linſäde i Angermanland. Reſp. *Olaus Tornſteen.* Upſal, 4.

Aphoriſmes de chirurgie d' HERMAN BOERHAAVE, commentés par M. VAN SWIETEN, traduits de Latin en françois. Tomes III. IV. V. à Paris, 12.

Grundlegung zur Hebammenkunſt für die Wehemütter, u. ſ. w. kurz, ordentlich, deutlich und gründlich nach der Vernunft und Erfahrung abgefaßt, und mit den beſten in dieſer Kunſt berühmteſten Auctoribur bekräftiget, von GEORG. DANIEL BÖSSEL. *Nebſt einem Anhange vom Hebammeneyde. Altona, 8.*

An eſſay on the incubus or nightmare by JOHN BOND. London, 8.

De lunae atmoſphaera, diſſertatio; auctore P. ROGERIO BOSCOVICH. Romae, 4. mai. c. f.

SIMON. ANTON. BRINGAUD, Quaeſt. med. Eſt ne totus homo a natura morbus? Reſp. *Io. Nicol. Millin. de la Courveault.* Paris, 4. mai.

A vindication of the royal college of phyſicians in reply to the ſpeech of the ſollicitor-general, on opening the petition and appeal of Dr. ISAAC SCHOMBERG, alias SCHAMBERG, to the right hon. lord high chancellor, etc. Intended to have been addreſſed to their lordſhips in Lincoln's-innhall, after the council ſhould have concluded their arguments againſt the jurisdiction. By WILLIAM BROWNE. London, 4.

Tractatus phyſiologico-pathologicus de viſione ſimplici et duplici ex principiis opticis methodo Euclidea deductus a IO. PETRO BVCHNER. Argentorati, 4.

ANDR. ELIAE BÜCHNER, Diſſ. inaug. de tranſitu morbi chronici in acutum et acuti in chronicum. Reſp. *Leop. Frid. Arnold Wiſſelink.* Halae Magdeburgicae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de intempeſtiuo purgantium uſu frequenti affectuum haemorrhoidalium cauſa. Reſp. *Io. Gotth. Schopff.* ibid. 4.

A let-

A letter to WILLIAM SMELLIE, containing critical and practical remarks upon his treatise on the theory and practice of midwifery. By IOHN BVRTON, London, 8.

CERDA, societ. Iesu, Philosophicae theses contentiosam et experimentalem philosophandi methodum complectentes, d. 16 Maii 1751 defensae. Cervarae, 12.

Voyage fait par ordre du Roy en MDCCL. et MDCCLI. dans l'Amerique septentrionale pour rectifier les cartes des côtes de l'Acadie, de l'ile royale et de l'ile de terreneuve, et pour en fixer les principaux points par des observations astronomiques. Par Mr. DE CHABERT. à Paris, 4. (*Continet simul varia ad physicam generalem spectantia.*)

Pharmacopée Royale Galenique et Chymique par MOYSE CHARAS. Nouvelle edition considerablement augmentée. 2 Voll. à Lion, 4.

An historical dissertation on a particular species of gangrenous sore throat, which reigned the last year amongst young children at Paris. Translated from the French of Dr. CHOMEL, which was printed at Paris in the year 1749. By N. *Torriano.* To which are added, some corroborative cases and other medicinal tracts, by the translator. London, 12.

Discussioni anatomico pratiche di un raro e stravaganti morbo cutaneo in una giovane donna felicemente curato in questo grande ospedale degl' incurabili, indirizzate al sign. Abate NOLLET, di CARLO CVRZIO. Napoli.

FLORIANI DALHAM, Institutiones physicae. Tomus II. primam physicae partem de corporibus et elementis eorumque proprietatibus complectens. Viennae Austriae. 4. c. f.

IO. DECHEVANNE, Diſſ. ſynopſis morborum oculis inſidentium genera et ſpecies exponens. Monſpel.

GEORG. CHRISTOPH DETHARDING, Centuria aphoriſmorum potiſſimum phyſiologicorum. Reſp. *Conr. Erneſt. Endter.* Roſtoch, 4.

IO. PHIL. ELIAS ENGELBACH, Diſſ. inaug. de nutritione. Argentorati, 4.

Raccolta d'alcuni Opuſcoli ſopra il moderno abuſo del Mercurio nella medicina; di GIAN. BATISTA FELICI; Prof. di Medicina in Fiorenza. Venezia, 8.

IOHN. FLOYER'S Treatiſe of the ſymptoms, fits, cauſes and cure of the aſthma, in four parts. The third edition. London, 8.

S. GASPARETTI Oſſervazioni Medico Chirurgiche. Bologna, 8. mai.

HALES'S Statical Eſſays, containing 1) Statical experiments on the ſap in vegetables etc. 2) Haemaſtatics, or hydraulics and hydroſtatical experiments made on the blood and blood veſſels of animals etc. the third edition. 2 Voll. ibid. 8.

ALBERT HALLER'S phyſiology; being a courſe of lectures upon the viſceral anatomy and vital oeconomy of human bodies; including the lateſt and moſt conſiderable diſcoveries and improvements which have been made by the moſt eminent profeſſors through all parts of Europe, down to the preſent year. Compiled for the uſe of the univerſity of Gottingen, now illuſtrated with uſeful remarks; with an hiſtory of medicine; and with a noſology, or doctrine, of diſeaſes. 2 Voll. London, 8. (*Translator eſt* SAMVEL MIHLES, *medicus Glascovienſis*).

Traité de la culture des terres ſuivant les principes DE TVLL, Anglois; par DV HAMEL *du Monceau*. 2 Voll. à Paris, c. f.

Ana-

Anatomie de M. HEISTER, avec des eſſais de phyſique ſur l'uſage des parties du corps humain. 3 Voll. à Paris, 12. c. fig.

IOHANN CASPAR HEYRENBACH, Medicus ſui ipſius theoreticus et practicus, ſeu Exegeſis diaetetici regiminis, uſus et abuſus ſex rerum neceſſariarum non naturalium; nec non et ſingulariter potuum et ſorbitionum Thee, Caffee et Chacolatae, ſpiritus vini, Cereuiſiae et Nicotianae, praecipue vero Vini aquis diluendi, atque rerum dictarum non neceſſariarum, purgationis corporis, etc. Styrae, 4.

En reſa til Norca America pa K. Swenska Acad. befallning och publici keſtnad förrärtad af PEHR KALM. Vol. I. Stockholm. 8.

Eiusd. Diſſ. Om amerikanska näfverbatar. Reſp. *Chydenius*. Abo.

Eiusd. Diſſ. Korta anmärkninger wid inbyggarenas näringar och hushallning uti Cala Joki Sochn i Oſterbotn. ibid.

Eiusd. Diſſ. Om det ſom bör i acht tagas wid en ſtads an lægning. Reſp. *Aurenius*, ib.

CAMAVRY DE LAISSE, Recueil d'obſeruations de chirurgie. à Paris, 12.

A treatiſe of the ſcurvy, in three parts, containing an inquiry into the nature, cauſes and cure of that diſeaſe. Together with a critical and chronological view of what has been publiſhed on the ſubiect. By JAMES LIND. Edinburgh, 8. mai.

Reliqua proxime.

Con-

Contenta in hac parte:

1. DE GEER Memoires pour ſervir à l'hiſtoire des inſectes p. 3.
2. DE GORTER Formulae medicinales p. 29.
3. KLOEKHOF de morbis animi ab infirmato tenore medullae cerebri p. 38.
4. KNIPHOF. Diſſ. de pilorum uſu p. 47.
5. KIESLING Diſſ. uterum poſt partum inflammatum ſiſtens p. 52.
6. Continuatio epitomes aliquarum obſeruationum de rebus phyſico medicis in promptuario anglico viris ingenuis dicato (*Gentleman's Magazin*) contentarum p. 56.
7. GRASHVIS Ep. de facili luem veneream curandi methodo p. 80.
8. MVZELL *Mediciniſche und chirurgiſche Wahrnehmungen erſte Sammlung* p. 87.
9 HELVETII Principia phyſico-medica p. 99.
10 *Hamburgiſches Magazin XII Band* p. 106.
11. LEVCHSENRING Diſſ. de fonte medicato Niderbronnenſi p. 117.
12. KIRCKPATRICK The analyſis of inoculation p. 125.
13. BVRGES an Account of the praeparation and menagement neceſſary to inoculation p. 153.
14. De la Condamine Memoire ſur l'inoculation de la petite verole p. 159.
15. Noua phyſico-medica p. 161.
16. Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum an. 1751. p. 179.
17. Supplementum alterum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum an. 1752. p. 181.
18. Supplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum an. 1753. p. 185.

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS IV. PARS II.

LIPSIAE, MDCCLV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Parisiis apud Briasson, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Commentarii ſocietatis regiae ſcientiarum Gottingenſis Tom. III. ad annum 1753. Gottingae. Sumtibus Eliae Luzac. 1754. 4. alph. 2. pl. 16. tab. aen. 11.

Mox ab initio notamus, huic etiam commentariorum tomo, ut ſolet, a ſocietate praefationem praemitti, ea, quae hucuſque acta fuerunt in ſocietate, recenſentem, nomina etiam omnium, quae praeterito anno interfuerunt, membrorum adducentem, ſimulque continentem docte conſcriptam IO. DAV. MICHAELIS orationem, *de defectibus hiſtoriae naturalis ac philologiae, itinere in Palaeſtinam Arabiamque ſuſcepto ſarciendis.* Sequuntur deinde:

1) *Obſeruationum meteorologicarum ab anno* p. 1.
*1741. ad an. 1749. ſumma capita**, Auctore SAM. CHRIST. HOLLMANNO. Deſcripto autem inſtrumentorum, barometri thermometrique, apparatu, viciſſitudines frigoris et caloris, eiusque gradus, nec non tonitrua, fulgura, nebulas, niuisque ſexangulares et elegantes flocculos adnotat, et in additis tabulis, in quinque lineas diſtinctis, obſeruationis inſti-

 tutae

* expoſita a. d. 13. ian.

tutae diei horam, barometri thermometrique ſtatum, ventorum plagas et tempeſtates exponit Cl. Auctor.

p. 67. 2) IO. MATTHIAE GESNERI *de electro veterum praelectio* *. Pereleganti autem hac diſſertatione, ut, quid de electro et vi electrica cognouerint veteres, pateat, primo in nominis rationem inquirit, et, adſentientibus veterum locis, demonſtrat antiquiſſimis graecis ſolem ἠλέκτωρ, lunam ἠλεκτρὶς, et ob cognationem ſuccinum electrum vocari, eademque denominatione aurum inſigniri, et miſturam aliquam auri atque argenti, ſiue ab natura ſibi iuncta fuerint haec corpora, ſiue arte. Veterum exinde auctorum loca explicat, quid veteribus de natura electri ſuccini et ſpeciatim de incluſis animalibus notum fuerit, oſtendit, vim eius magneticam variosque alios uſus magno cum eruditionis apparatu hiſtorice percurrit.

p. 115. 3) IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes anatomicae de tunicis et muſculis oculorum* **. In varias diſquiſitionem diuiſit ſectiones Cl. Auctor, viam nerui optici, eius inuolucra, oculi poſt ea tunicas, eiusdemque muſculos ſigillatim exponens, quum vero omnes, quas natura ſuppeditat, obſeruandas conditiones conciſe et accurate declarauerit, nunc tantum primaria quaedam ex his adduxiſſe ſufficiet. Neruus opticus in ingreſſu ad orbitam durae matris plica tegitur et antrorſum atque deorſum, ſed etiam extrorſum procedit, in hoc ipſo loco quoque contrahitur, et celluloſa tela intercedenti oſſi adhaeret, mox vaginam a dura matre ſuſcipit, et directione mutata leuiori modo extrorſum vergit et ad inferiora declinat, ut in bulbum ſemper inferius magis inſeratur, ac eius fuit in orbitam ingreſſus. De vagina durae matris, ad

* Habita a. d. 3 febr. 1753.
** Lectae a. d. 8 febr. 1753.

ad neruum pertinente, etiam notatur, eam omnem in ſcleroticam terminari, exteriorem tamen cellulo-ſam telam ſuper bulbum expandi. Finitur autem ſic, ut in ſcleroticam non continuetur, ſed fibris ſuis margini poſteriori, craſſiori, prominenti ſcleroticae, prout ligamenta alias ſolent, inſeratur, id, quod maceratione inſtituta intelligitur, qua ſclerotica denſa et tenax, vagina vero tenuis et laxa redditur. Huic vaginae ſubeſt pia mater, arctius medullae nerui nexa, celluloſa tela eius faſciculos iungens, ad bulbum propior, in adultioribus plerumque aliquantum fuſca. Illa ſimul cum neruo, oculo vicino, conſtringitur, ita tamen, ut verſus tempora conuexior, verſus naſum planior ſit, quo in loco a nerui ambitu reflexa ad ſcleroticae faciem internam accedit, eiusque laminam internam format, firmior reddita, concentrica ſcleroticae, intus ad choroidem fuſca, ab ea nunquam ſeparabilis; ut in fetu tandem, ubi paullo laxior, nouam membranam, ſcleroticam inter et choroidem conſtituat. Ipſa autem choroidea cum hac p. 124. celluloſa tela tantum coniuncta, eodem loco, ubi piam matrem a neruo recedere diximus, originem ſumit, ut itaque choroides piae matris continuatio dici nequeat, ora namque rotunda exſculpta, tanquam annulo ſeu circulo tumidulo, concentrica porro ſcleroticae, oritur et procedit, quod maceratio choroidem reſoluens plenario confirmat. Retina tandem, ex meduſſari nerui parte producitur, quae tenerrimam laminam cribroſam tranſit, choroideae tantum contiguam, medulla nerui etiam poſt in papillam eminet et deinceps in laminam illam, cui retinae nomen eſt, expanditur. Cum humore vitreo arcte cohaeret, ut diuelli a Cl. Auctore non potuerit, eam tamen ſimplicem membranam eſſe iudicat, ex tenera tela celluloſa ſtaminibusque nerueis conflatam, quae vaſorum etiam diuiſioni fundamentum praebeat, nullo vero artificio in duas partes diuidi queat.

p. 130. Musculorum dein originem traditurus, varia, quae circa fundum orbitae notanda sunt, explicat Cl. Auctor. Foramen scilicet opticum ita positum est, ut margo superior et interior longior, inferior vero et exterior breuior terminetur, ex quo consequitur, ut omnium musculorum origo in eodem plano esse non possit. Per fissurae autem sphenoideae superiorem locum accedens dura mater, illi, quae per foramen opticum exit, occurrens, ligamentum tendinis instar, efformat, ex quo tres, adducens, deprimens et ex parte abducens, musculi enascuntur carnei, propaginibus tamen tendineis, ab hoc ligamento deductis, contenti, quarum conditionum sigillatim subtiliorem descriptionem suggerit Cl. Auctor. Attollens musculus solus ex diuisionis durae matre angulo proficiscitur, supra quem leuator palpebrae ex periostio orbitae enascitur, qui, ut obliquus superior, vaginam nerui optici non attingit, siquidem hic, ultimo nominatus, periostio orbitae eo loco adhaeret, ubi dura mater sphenoidei ossis partem, cum ethmoidei portione plana nexam, inuestit, antrorsum autem per trochleam progressus, in posteriori bulbi sede fibris radiatim dispersis, desinit, anterius tamen ac tendo obliqui minoris, cuius finis posterior est et medio tendini illius respondet. Ad insertionem tandem in scleroticam tendines rectorum musculorum ita attenuantur, ut reliqua parte tenuiores sint, hinc neque scleroticae crassitiem augeant, neque, ut multorum est opinio, in aponeuroticam membranam confluant, sed interuallis interpositis desinant.

p. 140. Ligamenta tarsea, a WINSLOWO notata, ultimo perpendit Noster loco; illi tamen durae matris laminae, quae in palpebram descendens, leuatorem et orbicularem, musculos disiungit, ligamenti nomen abiudicat; ad tarsum non nisi cellulosa existit, hinc ad eum integra non pertingit. Figurae additae nouorum horum inuentorum rationem exprimunt.

7) *De*

7) *De corporum marinorum, aliorumque peregrinorum, in terra continente origine, commentatio* SAM. CHRISTI. HOLLMANNI *. Incitatus Cl. Auctor, ingenti, quae Gottingae deprehenduntur, lapidum, petrefactis varii generis scatentium, numero, et miranda ossium permagnorum, de quibus alibi exposuit **, fabrica, conturbatus etiam permultis diuersorum auctorum, de eorum origine, disputationibus et hypothesibus, in veram eorum originem inquirendi magis accensa est magisque illius libido. Incipit itaque a veterum obseruationibus, et philosophorum eorum opinionem testimoniis corroborat, qui terram, quae nunc habitatur, maribus olim obtectam fuisse statuunt, hinc marinorum corporum ortum inde explicant, in qua recentiori tempore OVIDIVS atque TERTVLLIANVS permanserunt opinione. Post haec rudia et imperita, subtilitatibus nugisque obuoluta secula, negligentius in veram huius rei originem inquisiuerunt, accedentibus pernoxiis aequiuocae generationis et lusus naturae hypothesibus, quae quidem substituta illa, qua per diluuium factae mutationi omne adscribitur punctum, opinione aliquantum deturbabatur, usque tamen recurrebat, ita quidem, ut maiora animantium ossa etiam lusum naturae aut gigantum ossa exprimere dicerentur, multis simul immistis fabulis. Recoxit autem, diluuium uniuersale Noachicum causam esse, sententiam BVRNETVS, quam exornans WOODWARDVS, confusioni corporum, per inundationem factae, ordinem per specificam grauitatem datum fuisse statuit. Quae sane sententia plurimorum animis nostris etiam temporibus tam firmiter insidet, ut ab ea se auelli vix patiantur. His itaque tricis, quo eo melius expedire se possit, nunc tria in se suscipit perueſtiganda momenta Cl. Auctor, num scilicet, dispersa per orbem corpora marina

p. 285.

p. 307.

p. 319.

* lecta a. d. 1 sept.

** vid. Comment. nostr. Vol. II. P. IV. p. 703 seq.

rina et exotica diluuii ſint reliquiae, deinde num a recentioribus talis excogitata ſit diluuii facies, ex qua omnia melius intelligi poſſint, et annon alius ſuppetat modus, illuſtrandae corporum marinorum origini accommodatus. Contra primam autem opinionem eſſe contendit, quod corpora marina magis in montibus eorumque cacuminibus, ad quae ob naturale ſibi pondus facile deuenire non potuiſſent, quam in vallibus circumiacentibus, in quibus commode magis depoſita fuiſſent, deprehendantur: porro, quod in anguſto admodum ſpatio tanta conchyliorum copia coaceruetur, tantae ſaepius teneritudinis et paruitatis, quae per multa millia ſtadia aduehi potuiſſe nullo videantur modo, id quod copioſis exemplis, et aliquibus ſubiunctis iconibus comprobatur: deinde, quod ſola marina, non alia ex terreſtribus admixtis vel arte etiam productis, corpora ſimul congeſta inueniantur: quod corporum petrefactorum facies huic refragetur hypotheſi; alia nimirum v. c. conchylia cruſta ſua adhuc inueſtiri, alia eadem deſtitui, ſuperſtite nucleo oſſeo, formam referente, alia iterum, cum duro lapide coaluiſſe, quae omnis mutatio breuis illius temporis, per quod durauit uniuerſale diluuium, ſpatii effectus eſſe nequeat: quod tandem terrae ſe inuicem excipientia ſtrata, non ſint opinioni conformia, quae et craſſitie ſaepe a ſe diſcrepant et ſucceſſionis modo, ſiquidem poſt leuiora grauiora ſequantur ſtrata, et haec iterum leuiora grauioraque
p. 339. eodem excipiant ordine. Quae quum ita ſint, ut ex diluuio argumenta, phaenomenorum ad explicationem facientia, deſumi non poſſint, ad veterum refugiendum eſſe opinionem arbitratur Cl. Auctor, terrae omnis continentis ſuperficiem aquis ſcilicet fuiſſe ſubmerſam, quippe quae opinio, ſuis circumſcripta cancellis, declarandis phaenomenis apprime faciat ſatis, cuius rei periculum, ut videtur, laudabili cum ſucceſſu Noſter inſtituit. Eſt tamen in modo, quo

haec

haec euenerint, aliqua obſcuritas, quam ita illuſtrare tentat, ut refutata prius ANTON. LAZARI MORO ſententia, qua ex mari montes excreuiſſe, facta propulſione, et omnem continentem euomi quaſi potuiſſe credebat, poſſibili quidem et non nullis exemplis dilucidata, non tamen probabili, alia veriora ſuppeditet fundamenta. Terrae motibus varias regiones totas fuiſſe euerſas notum ſic eſt, ut de iis Herculanei, ante mille et ſeptingentos annos voragine hauſti, nunc denuo in lucem protracti, et nupera peruuiani regni metropolis Limae, portusque Callaenſis, exempla et alia plura, dubitationem relinquant nullam, qui, quum fulgura ſint ſubterranea, terrae incumbentis faciem concutientia, in locis, ubi cryptae et cauernae ſubterraneae exiſtunt, orientia, fieri aliter non potuiſſe, quin maris itinera his ipſis mutata exiſtant, in loca decliuiora recedant, grauitatis terrae centrum permutetur, eiusque *alius conuerſionis diurnae axis et obliquus ad planum orbis annui ſitus* efficiatur, ut corpora a mare longe diſſita in remotis terris ſepulta inueniantur. Tantis autem ubique circumuallatam propoſuit ſuam hypotheſin Noſter argumentis, ut a vero eam prope abeſſe fatendum ſit. p. 355. p. 364.

In quatuor additis tabulis tum lapicidinae prope Gottingam reperiundae, ſtrata, tum partes quaedam, petrefactis farctae, lapidum eleganter delineantur.

9) IO. GEORG. ROEDERER *ſermo de communicatione, quae utero grauido cum placenta intercedit* *. Duplex eſt auctorum de hac communicatione ſententia, alii per vaſorum ſanguiferorum, alii per tenuiorum anaſtomoſin fieri eandem autumant. Vtrique per iniectiones ceraceas ſuam comprobare auſi ſunt, aliam ingreſſus eſt viam Cl. Auctor, quid ex inſtitutis, in puerperis viuis obſeruationibus eluceſcat, diſquiſi- p. 397.

* lect. a. d. 1. decembr.

diſquiſiturus. Varii eadem tentarunt, longe plura cepit tentamina Noſter: Edito itaque vegeto et viuo partu, nulloque effluente ex utero ſanguine, tanquam ſigno, placentam adhuc integre utero adhaerere, obſeruauit, tunc demum praeſciſſo funiculo umbilicali, nullum in funiculo fuiſſe pulſum, ex genitalibus ſanguinem non prorupiſſe, magna tamen vi et arcu facto ex funiculo, ſenſim lentius, mox nihil, idque inter aliquot minuta horae prima; ſanguinis quantitatem profluentem vix unciam unam et ſemiſſem multum ſuperaſſe; uterum contractum fuiſſe, ſed ita, ut laxe funiculum comprehenderit, ſoluta porro placenta, uterum ſanguinem dimiſiſſe, placentae vero vaſa maiora ſanguine vacua, in primis arterioſa fuiſſe, ea vero ligato funiculo ſanguine turgere. Ex quibus id conſequitur, ut, quum funiculus non conſtringatur, vel in vaſis eiusdem enaſcatur thrombus, vel nihil ad placentae vaſa ſanguinis deueniat. In arteriis, quod vacuae ſunt, non eſt coagulum, forte facilius in venis, ſed nec hae turgent multum, ut ſanguinis nihil acceſſiſſe noui inde pateat, et quid impediret, porro concludit Cl. Auctor, quo minus per anaſtomoſes, venas et arterias placentae intercedentes, omnis euacuetur ſanguis, quum alias minoris arteriae laeſio letalem facere poſſit cruoris effuſionem. Probabile igitur ſit, uteri et placentae vaſa immediata inoſculatione ſibi non iungi: in iis porro caſibus, ubi funeſta ſanguinis per funiculum non ligatum ef-
p. 404. fuſio contigit, placentam ab utero fuiſſe ſolutam. Vaſa, in uteri ſubſtantiam interne aperta lumina oſtendunt, manifeſto ampla, in puella, catameniorum tempore, ad quartam lineae partem luculenter hiantia, idem in utero grauido diſſecto apparuit, in placentae ſuperficie nullum vaſis lumen conſpicitur, copioſa vero et ampla in uteri ſuperficie, ſanguinem, ſi remouetur placenta, fundentia, quod idem ſanguis, ex ſano utero prorumpens, dum placenta ſoluitur.

tur, declarat. In placenta itaque vaſorum lumina admodum ſunt exigua; extraxit ſcilicet, id euicturus Cl. Auctor, poſt quam recens natus reſpirauit, placentam, ſine funiculi tamen compreſſione, nec funiculum ſoluit, et pulſantibus licet eius arteriis nihil ex placentae ſuperficie effluxit, nec orificium apparuit. Poſt pauca minuta ceſſauit pulſus, in placenta primum, dein in parte funiculi, huic propiori, circa infantem proxima adhuc obſeruandus; calor funiculi prius ac pulſus periit, et diſſectus funiculus tandem unciam circiter ſanguinis effluere fecit. Idem euentus, quum infans ſimul cum placenta calidae tradebatur aquae, et dum eadem cum infante cohaerens, relinquebatur, ut inoſculationis vis hucuſque adſumta multum labefactetur.

10) EIVSD. *ſermo de pondere et longitudine recens natorum* *. Pondus hoc a nullo adhuc videtur cum aliquo ſtudio fuiſſe disquiſitum, docuere enim ſaepius facta pericula Cl. Auctorem, neque MAVRICELLVM neque PHILLIPSON illud rite determinaſſe. Deſcribit itaque pondus infantis, placentae, ſanguinis ex utero effluentis, ſed ita, ut pondus infantis ſimul illud relictae portionis funis umbilicalis, fili, quo ligatur, et meconii, poſt partum adhuc inhaerentis, comprehendat. Adhibuit libram Gottingenſem ciuilem, et pedem rhenolandicum, in decem partes diuiſum. Ex omnibus autem, iam captis experimentis, quae et Cl. Auctor et nos optamus, ut ab iis, quibus copia data, repetiantur ſtudioſe, ſimul ſumtis conſequitur, ſummum infantis recens nati et maturi pondus octo libras vix ſuperare, minimum quinque libris non eſſe minus, placentae pondus plerumque libram unam non exſuperare, ſanguinis, ex utero exſtillantis, poſt partum pondus duarum librarum eſſe, longitudinem vero infantum maximam pedem p. 410.

* Lect. a. d. 1 decemb.

pedem unum cum undecim pollicibus, minimam
p. 420. pedem unum cum ſex circiter pollicibus explere. In gemellis, quarum una monſtroſa, altera naturalis erat ſtructurae, pondus utriuſque ſimul conſideratum, maturi foetus ponderi fere aequale, et in pueris ſaepe teſticuli iam delapſi in ſcrotum vel uterque, vel uno alteroque in abdomine relicti fuerunt. Praeter ea Cl. Auctor in eo iam eſt, ut natorum aliquando pondus longitudinemque inquirat, quo rationem quam illud et haec inter ſe habet, inueniat.

p. 425. 11) IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes botanicae* *. Docent illae, noua attentione ſapientem partium plantae diſpoſitionem ſemper accuratius poſſe declarari. Adhibuit autem laudabilem ſuam peruestigationem Cl. Auctor primo in deſcribendo *Stratiote* LINNAEI. Planta haec, aquis innatans foliisque lineari-lanceolatis, in margine aculeatis inſtructa, hinc Aloe ſimilis, ex foliorum ſinu pedunculum craſſum, foliis minorem protrudit, cui vero diuerſi ſexus, in diſtinctis autem indiuiduis, flores inhaerent. *Maſculini* in ſpatha bifolia recondunt alios, plerumque tres flores, cui ſingulo ſpatha monophylla, tenera et pellucida datur, ſupra ſpatham pedunculus ex aquis exſurgit, continens calycem triphyllum, corollam tripetalam, in cuius medio filamenta flaua numeroſa, et ſtamina duodecim, ſed filamentis longioribus, antheris erectis inſunt. *Feminini* fere ſimiles, petala maiora, tubas ſex, bifidas, triangulares, ſtigmate recuruo, alterne longiores continent, et ouarium hexaedrum, ſex loculare, ſeptis ſpirae in modum intortis, ſemina multa oblonga, parum alata comprehendunt. Planta per gemmas propagatur ſponte. Emendat itaque ex his botanicorum lapſus, qui vel non diſtinxerunt hos flores, vel rite non explorare poterunt.

Quod

* Lectae a. d. 29 Decembr. 1753.

Quod autem cum Hydrochari eam conuenire multi exiſtimant, eius etiam deſcriptionem ſuggerit Noſter et, prout prioris, partes floris accurate delineatas exhibet. In hac flos *maſculinus* quoad ſpatham et contentos flores fere ſimilis priori; ad LINNAEI deſcriptionem addi debet, ſtaminum nouem ſex exteriora breuiora et extrorſum recurua eſſe, tria interiora vero longiora exiſtere, ſingulis ad baſin ſtipitem adhaerere, omniumque antheras gemellas eſſe. Flos vero *femininus* absque ſpatha ouario oblongo, ſexloculari, ſeminibus rotundis, nudis foeto, inhaerentem habet corollam, inſtructam tubis ſex bifido-canaliculatis, inter quae nemini viſi, eminent ſtyli ſex lanceolati, baſi tubarum adnati. Caulis repit per flagella. Differentia a priori eſt in numero ſtaminum, ſeminibus, ornamentis floris, ſitu ouarii et habitu externo. Quum vero in utrisque florigeri pedunculi in ſpatha contineantur, qua ratione cum aliis vegetabilibus ſimilibus claſſem conſtituere poſſint naturalem, docet Cl. Auctor. p. 431.

Deſcribit deinde aliquas plantas, nondum accurate explicatas. 1) *Aſtragalum pedunculis foliis ſupparibus, floribus pendulis, ſiliquis erectis et longis, parum compreſſis*, MARTINI. HALLER. Enum H. Gotting. p. 260. Caulis ramoſus, folia pinnata, duodecim plerumque parium, foliola ouato elliptica, neruo ſpinuloſo, extremo impari, ſtipulae longae, pedunculi alares, ſpicati, bracteae albae, calyx parum hirſutus, denticulis duobus ſuperioribus diſtantibus, inferiori longiſſimo, flores ochroleuci, vexillum compreſſum, emarginatum, lateribus eleuatis, alae ut in congeneribus, carina obtuſe roſtrata, purpurea intus, ſiliqua longa, teres, ad ortum incurua, ad valuas compreſſa, erecta, ſemina ſcabra. 2) *Cardiacam chinenſem, albis calycibus aculeatis, ſemine nigro* MARTINI. HALLER, l. c. 326. Caulis fruticoſus, tomentoſus, folia petiolata, triloba, lobis inciſis, p. 434.

ciſis, flores in verticillis denſis, calyx quinquangularis, extus denſe tomentoſus, dentibus quinque aculeatis, tubus corollae longus, profunde diuiſus, galea longa, ut Leonuri, erecta, alba extus hirſutiſſima, alae acutae, lacinia media lata, transuerſa, barba tripartita, quinque lineis rubris notata, filamenta antheras rubras ſuſtinent, ſemina nigra anguloſa. 3) *Dracocephalum foliis ex lanceolato linearibus, rarius dentatis, ſpinuloſis, floribus gemellis* MARTINI. HALLER, l. c. 334. Folia in fine obtuſa, neruo eminente in ſpinulam, calycis ſurſum gibbi, ſtriati, labium ſuperius trifidum, dente ſuperiori longiſſimo, labium inferius diſtans, profunde bifidum. Faux longa, hians, galea breuis, profunde emarginata, barba maxima, trifida, media lacinia transuerſe lata, margine crenato, ſtamina parum inaequalia, ſtylus bifidus. 4) *Plantam nouam, Coreopſidi affinem.* Planta puſilla, ramoſa, terrae appreſſa, rami et folia coniugata, ad originem vagina breui cincta: Folia lanceolata, rarius dentata, petiolo folioſo: Flores ex alis: Calyx ex foliolis conſtans, duorum ordinum, latis, hirſutis, conuexis, piloſis: Flores in radio ligulati, extremo bifido, ſtylus ſtigmate duplici, reflexo: Flores in diſco cylindrici, quadrifidi, anthera cylindracea, tuba alba, ſtigmate bifido: Semen oblongum, compreſſum, ornatum annulo membranaceo, breui, tenerrimis pilis ciliato. Thalamus planus, paleaceus. Planta eſt annua, cuius etiam icon adiicitur, cum Coreopſide multa communia habens, alia diſcrepantia, forte ad nouum genus referenda.

II.

Iconum anatomicarum, quibus aliquae partes corporis humani delineatae traduntur. Fasciculus VII. Arteriae cerebri, medullae spinalis, oculi. Auctore ALBERTO DE HALLER. Gottingae, apud viduam Abr. Vandenhoeckii, 1754. fol. pl. 16. tab. aen. 6.

Quod in exponendis corporis humani vasis sibi pertexendum sumsit filum Ill. Auctor, ad arteriae carotidis internae ramificationes iam deduxit, cuius itaque distributionem, quatenus ab aliis descripta illa fuit, simul cum decenti de eorum cognitione iudicio, in praefatione docte recenset. Ipsa vero de hac dicta arteria carotide interna commentatio, spinae dorsi medullae vasa etiam complectitur, intercostalium et lumbarium anatomen alibi est daturus.

Cum interna, quae nominatur haec arteria, ob situm hocce nomen tueri nequeat, *cerebralem* potius vocandam esse putat Ill. Auctor, num vero eandem externa maiorem esse, nec ne, affirmari debeat, eam ambigit ob causam, quod ob exortum a carotidis trunco deductae arteriae thyroideae variantem in amplitudine etiam diuersitas occurrat, eodem fere modo, ac in flexionibus eius, quarum nulla est constantia, siue numerum siue magnitudinem spectemus. Ingressa in canalem petrosi ossis dura membrana quidem tegitur, sed sic, ut eam inter et duram matrem cellulosae telae pauxillum sit, neruo intercostali locum daturae, in hoc autem flexus quosdam constantiores habet, et *receptaculi sellae equinae* VIEVSSENII, in quod abit, sanguine perfunditur. Nullum vero, quod a GALENO introductum, ab aliis mox defensum, mox impugnatum fuit, rete mirabile eam circumdat arteriam. Quum enim aliquam eius speciem se inuenisse doceret RVYSCHIVS, eas vidisse suspicandum est arterio- p. 1. p. 3.

arteriolas, quas ad infundibulum et glandulam pituitariam abiiſſe detexit Noſter, vel quae in receptaculum immittuntur. In receptaculo nimirum aliam poſteriorem, aliam anteriorem arteriam et MECKELIVS et HALLERVS prodiiſſe viderunt, quarum ramuſculi ad neruos, tertium, quartum quintumque abeunt. Hi prius ac ophthalmica oriuntur, nec non ex carotide, duram matrem perforante, copioſi ramuli eduntur, ad neruum opticum, infundibulum, glandulam pituitariam et plexum choroideum aliqui abeuntes. Porro arteria *communicans* inde|naſcitur circulum WILLISII conſtituens, perpetua, diuerſae tamen diametri, ad vertebralem abiens, quae deinceps ramos ad proceſſus mammillares et vicinas partes ablegat. In diuiſione lobi poſterioris et anterioris cerebri in truncum anteriorem et poſteriorem etiam arteria carotis interna nunc diſpeſcitur, quorum anterior poſteriori minor, *anterior carotidis internae ramus* ſiue *arteria corporis calloſi* vocatur, cui praecipue ramulos largitur, aliis in lobum cerebri anteriorem et per eius ſubſtantiam dimiſſis. Nullas tamen cum ſinu quarto communicantes deprehendi, contra b. GÜNZIVM notatur. Ramus autem *poſterior internae carotidis*, anteriori longe maior eſt et truncum fere conſtituit, ramosque inter anteriorem et poſteriorem lobum cerebri diſpergit, in pia matre decurrit et dein fiſſurae SYLVII ſeſe immergit innumeras in ſubſtantiam cerebri daturus ramificationes.

p. 5.

p. 7.

Porro cerebrum a vertebralibus arteriis ramos haud paucos accipit, quarum quidem origo, quum in cerebro non ſit, ad ramos nunc, ad duram matrem abeuntes, tantum reſpicit Ill. Auctor. Ex his primo notanda venit arteria *poſterior durae membranae*, ad primam iam vel ſecundam vertebram ablegata in dura matre copioſis ramulis diſtributa. Sed, poſtquam vertebralis arteria, ſubiecta medullae oblongatae, cranii cauitatem ingreſſa eſt, ante vtriuſque lateris trunci con-

p. 8.

coniunctionem, naſcitur ex illa *arteria cerebelli profunda*, aliquando tamen utriuſque lateris ortus inter ſe non conuenit, et inde vaſa arterioſa cerebelli inferiori parti, medullae oblongatae et neruis ſuppeditantur, nec non inde arteria *ſpinalis poſterior* haud raro originem ſumit, quae ſaepe peculiaris vertebralis arteriae ramus eſt. Haec in finem calami ſcriptorii cum flexu delata, ad plexum choroideum quarti ventriculi pertingit ſuis ramis, truncus in medulla ſpinali, copioſiſſimis ramulis progreditur, ad alteram lumborum vertebram deſinens. Deinde *ſpinalis anterior* utrinque oritur, parallelo ductu per oblongatam et ſpinalem medullam deſcendit, cuius, ut prioris, rami ſodales neruorum exiſtunt, in collo duplex, in dorſo unica eſt, et flexuoſa ad medullae ſpinalis finem continuatur, a variis pro impari medullae ſpinalis neruo habita. Terminatur enim in confiniis oſſis coccygis et ſacri.

Poſt in fouea, medullae oblongatae ortum et pontem VAROLII intercedente, vertebrales arteriae in unam confluunt, quae *baſilaris*, vulgo, a Noſtro *truncus vertebralium communis* nominatur. Haec circa pontem ad cerebellum ramos varios et ad neruos ſecedere facit, ex quibus ſemper etiam unus alterue ad acuſticos neruos abit ſub *auditiuae internae* nomine. Ad anteriorem pontis partem autem delatus truncus finditur in quatuor ramos, aut ramorum faſciculos, quorum plerique diſſectorum et WINSLOVIVS etiam duos tantum notauerunt. Egreditur nempe ex his *arteria ſuperior cerebelli* aliquando multiplex, quae ponti, ſuperiori cerebelli parti, natibus teſtibusque dictis prominentiis ramos largitur, aliisque vix conſtantis originis, ſuperficiem et profundiorem cerebelli ſubſtantiam adit. Prope has autem ex vertebralium trunco utrinque diſpergitur alia, cui *poſterioris* aut *profundae cerebri* nomen imponit Ill Auctor, ab aliis etiam non praeteruiſa, quae

p. 9.

p. 10.

p. 11.

tertio ventriculo et thalamis neruorum opticorum vicinis ſedibus, plexuique choroideo ramis proſpicit. Deinde demum truncus hic *communicantes* cum carotide arterias, quas *circulum* WILLISIVS vocauit, ſuppeditat. Neque tamen haec ſola cum carotide communicatio, inter alios namque *profundae cerebri*, iam dictae minores ramos, quos copioſe et graphice deſcriptos inuenimus, et quorum aliqui in poſteriorem cerebri lobum diuiduntur, quidam et cum anterioribus carotidis ramis, a corpore calloſo deductis, et cum poſteriori eiusdem arteriae trunco aliquas aiunt anaſtomoſes, ut partito officio vertebralis arteria, aeque ac carotis inſeruiat cerebro et de ſanguinis arterioſi carotici et huius diſcrimine concidat multorum hypotheſis. Eſt interim notatu dignus plexus, quem hae arteriae faciunt, in pia matre, quae a lobo cerebri poſteriore, eiusque crure fornicis, nec non a cerebello abiens, antrorſum ad ventriculos laterales defertur.

Haec de ſingulari in enucleandis vaſorum cerebri ramificationibus, patientia et ſtudio Ill. Auctoris aliquam tantum ſuppeditant notitiam, quam pro rei dignitate repetere non licuit, nunc de medullae ſpinalis vaſis eadem agit cum ſollicitudine, primo com-
p. 13. munia, deinde ſingularia momenta proponens. Tres in uniuerſum ad ſingulum neruum rami arterioſi pertinent, qui eorum interualla occupant, ex his unus ipſam medullam ſpinalem adit, alter duram ei ſuper inhaerentem membranam, tertius inuolucrum vertebrarum, durae matri circumiectum. *Secundus* ex variis truncis in diuerſis locis prouenit, vel ex thyroidea vel ex ceruicali aliqua. *Tertius* aliis ramis tum anteriorem tum aliis poſteriorem partem inuolucri ambit, qui cum ſuperioribus atque inferioribus communicant. Hi ex vicinis locis, in ſummo ſcilicet ex vertebrali, dein ex intercoſtalibus, lumbalibus et ſacris proficiſcuntur, quorum omnium et ſingulorum

accu-

accurate origo adnotatur. *Primus* tandem, ad ipſam medullam accedens, in anteriores et poſteriores ramos diſtribuitur, et cum ſpinalibus anaſtomoſes alit, anteriores ſaepe per duram matrem tranſeunt, poſteriores vero iterum reflexae haud raro anteriores fiunt. Nullibi tamen tot eorum ſunt, quot vertebrae, et in magnitudine earum quoque, fuſius hic expoſita, permulta diſcrimina.

Adiectae huic deſcriptioni quinque tabulae aeneae omnium vaſorum, iam deſcriptorum, delineationes praebent. *Prima* ex his baſin cerebri ſiſtit, cuius lobus poſticus ita reclinatur, ut fiſſura SYLVII, et deinde etiam ima ventriculi ſiniſtri obſeruetur ſedes. *Secunda* plexibus cerebri declarandis deſtinata, ſuperiorem partem cerebri omnem ablatam exhibet, ut nudum et integrum thalamis opticis inhaerens velum vaſculoſum pateat. In qua figura glandulae quaedam, in dura matre tentorii obſeruatae, nullibi deſcriptae, ſimul delineantur. In *tertia* plexu hoc remoto, nudi thalami apparent atque cerebellum, ob cerebri maiorem partem reſectum, et iam alia arteriarum itinera conſpiciuntur. Sequentes, medullae ſpinalis arteriis dicatae, in *quarta* anteriores repraeſentant, quarum poſteriores *quinta* continet. In earum explicatione, obſeruationes ſingulares de cerebro ſimul traduntur.

Excipit has peculiaris *arteriarum oculi hiſtoria*, eo magis neceſſaria, quod per earum diſquiſitionem et fabricam melius intelligitur et chirurgicarum, quae in hac parte fiunt, operationum indoles diiudicari poteſt. Praemittit ex more Ill. Auctor eorum, qui in deſcribendis oculi arteriis occupati fuerunt, recenſionem, ex quibus recentiores potiſſimum laudandos eſſe manifeſtum fit; quid vero ipſe hic praeſtiterit, ſequentibus declarat: *Ego primus arteriam ophthalmicam tanquam truncum, cum omnibus ramis deſcripſi,*

ſcripſi, ramos oculares ipſi reſtitui, quos aliunde vir maximae auctoritatis IAC. BEN. WINSLOW *deduxerat. Addidi vix definitos ramos, inferiorem oculi, ſupraorbitalem, arcum tarſeum ſuperiorem, inferiorem, et arterias ciliares anteriores, circulum uueae adeuntes: vorticoſa vaſa venoſa eſſe oſtendi; centralem retinae ab origine ſua perſecutus ſum; arteriolae fiſſurae lacrumalis ortum finesque definiui.* Haec autem ex viginti et quatuor cadauerum peruestigatione confirmata habuit.

p. 37. Ex praecipuis oculi arteriis itaque *ophthalmicam* primo nominat loco, quam a ſummis etiam viris pro dignitate minus recte deſcriptam eſſe oſtendit, ſiquidem illa ex carotide interna, circa proceſſus clinoideos anteriores intra duram matrem, dum retrorſum et introrſum reflectitur, ex arcus conuexitate exoritur, cum neruo optico comite per foramen opticum ingreſſura. Plerumque ſub neruo optico ad latus externum prorepit, nec non ſub neruo tertio quartoque et origine muſculorum, in receſſu proprio foraminis optici. Rami eius vero conſtantes non ſunt, de quibus tamen ita diſſeruit Ill. Auctor, ut ex copioſiſſimis obſeruationibus ramos primum enumeret, varietates porro oſtendat, tandemque communia et magis certa declaret. Varietates iam praetermittimus, praecipui vero ophthalmicae rami ſunt, lacrimalis, ethmoidea poſterior, centralis retinae, ciliares variae, ſupraorbitalis, muſcularis inferior, ethmoidea anterior, palpebralis inferior et ſuperior, naſalis et frontalis, quarum ſingularum aliqua momenta addere iam conueniet. *Lacrimalis*, quae aliquando etiam ex meningea, nunquam ex carotide interna proueniſſe viſa eſt, et plerumque ramulum ad duram matrem dimittit, porroque minores, ad perioſtium orbitae, muſculosque, alium, qui os malae perforat, in muſculum temporalem abit, alios praecipue glandulae lacrimali. Sed ab hac etiam recedens

ſub

ſub muſculo ciliari deſcendens cum ramis ophthalmicae arcum conſtituit, hinc vocatur arteria *tarſea externa inferior*. Alius ramus ad palpebram ſuperiorem deuenit, qui cum temporalis arteriae ramificationibus et ophthalmicae in arcum tarſeum poſteriorem et ſuperiorem coniungitur, et nominatur *tarſea ſuperior externa*. Truncus arteriae in adipem palpebrae tandem conſumitur. Conſtantes itaque ramos p. 41.
nominat Ill. Auctor, meningeum, perforantem malae, palpebralem ſuperiorem et inferiorem, et praeter minores furculos, lacrumales proprios. *Ethmoidea poſterior*, quam olim *naſalem poſteriorem* nominauerat Noſter, non perpetua, ſaepe tamen adeſt, ſub rectis oculi ſuperioribus muſculis procedens, foramen ſubit oſſi fronti et plano commune, vel ex altero ſolo proueniens, et ramulis ſubtilibus in hoc loco, aliis in dura matre, ad quam truncus redit, diſtribuitur. *Centralis retinae* autem ab ophthalmicae trunco, inter ingreſſum in orbitam et locum, quo ille neruum opticum ſupergreditur, oritur, non nunquam ex ramo. Sunt aliquando minores ramuli ſub nerui integumentis et in eius medulla decurrentes, aliquis tamen axin occupat ſemper, qui ad retinam deductus in numeroſos diuiditur ramulos, ubi tamen hic deſinant, nondum ſatis exploratum eſſe ſibi adſerit Ill. Auctor, licet circulus interior vaſorum retinae, a Cl. ZINNIO deſcriptus, de quo ſuo tempore dicemus, omnem propemodum dubitationem eximat. Hac vero data occaſione de corona ciliari notat p. 43.
Ill. Auctor, eam eſſe coagulum muci nigri, inter retinam et ligamenta ciliaria conſtitutum, quale non nunquam, in retinam effuſum, ibidem maculas diuerſae magnitudinis facit. *Supraorbitalis* porro ophthalmicae ramus, per ſimilis nominis foramen exit in fronte, poſt priorem demum naſcitur et ſub perioſtio orbitae antrorſum procedit, in tranſitu muſculis vicinis ramos largitur, deinde ad orbitae margi-

nem conſtituta in duos ramos diuiditur. Quorum alter exeuns ex foramine dicto in fronte diuiditur, alter intus remanens, ſub orbiculari palpebrae muſculo et corrugatore extrorſum progreſſus cum temporalibus communicat. *Ciliares* arteriae numero diſcrepant et origine, quarum itaque varietates diligenter
p. 45. inueſtigando Ill. Auctor, haec inuenit conſtantiora eſſe, ex pauciſſimis duas eſſe, ex plurimis ſex, plerasque ex ophthalmica, aliquas etiam ex aliis, ut ethmoidea poſteriori, ſupraorbitali, ramis muſcularibus vel lacrimali dimitti. Accedentes autem ad eam, quae neruo optico et ſcleroticae tunicae intereſt, plicam, inter ſe coeuntes, circulum conſtituunt arteriosum, a Cl. ZINNIO primo notatum. Ex his deinde perforantes ſcleroticam rami proficiſcuntur, quos Ill. Auctor *ciliares poſteriores et breues* appellat, quippe qui prope neruum opticum in ſcleroticam penetrant. Hi vero *primum ordinem* conſtituunt, quos locus, quo ſcleroticam tranſeunt et in primis finis diſtinguit: *alterum ordinem* faciunt *ciliares longae* arteriae, quarum ingreſſus in ſcleroticam ad lineam et ultra ab inſertione nerui optici diſtat. Pauciores hae ſunt, frequenter duae, quum priorum numerus ad modum differens ad triginta uſque deueniat. Has *longae* in ipſam ſcleroticam ramulos dant, trunci progrediuntur inter eam et choroideam et ubi ad orbiculum ciliarem deuenerint, in celluloſa tela diuaricatae ad angulos obtuſos inter ſe communicant et in uueae principio annulum efficiunt, ſemiduplicem flexuoſum-
p. 46. que. Praeter has etiam ad ſcleroticam pertinent *ciliares anteriores*, qui ab iis ramis, qui ex iam dictis trunculis muſculos comitantur, ad ſcleroticae, a cornea unius circiter lineae diſtantiam adueniunt, numero plures, et per celluloſum contextum ad orbiculum ciliarem cum longis congrediuntur, ſimulque partem annuli ſeu circuli uueae faciunt. Quaedam aliquando continuo uueam adeunt, et in choroideam deſi-

nunt,

nunt, anterius pallidam, pauciſſimis vaſis ſanguiferis inſtructam. Ex eodem uueae circulo vaſa in iridem diſperguntur, quae in fetu pupillam praetergreſſae ad ſeptimum menſem uſque eam claudunt et tunicam WACHENDORFII efformant. Quod deinde ad ciliares poſteriores pertinet, eae arbuſculorum inſtar ramoſae per choroideam pergunt, ſub quibus *vaſa vorticoſa* STENONIS ſunt, quae vero certe pro venarum propaginibus haberi debent. Choroideae autem arteriae, ad concauam eius ſuperficiem delatae, in ligamenta ciliaria immittuntur. Ab iis quoque flocculi, quos humoris aquei fontes eſſe non immerito ſtatuit Ill. HALLERVS, ſecedunt, qui forte etiam ad lentem cryſtallinam diriguntur. Reliqua enim, quae de horum vaſorum ramificationibus apud diſſectores proſtant, adeo indubitata non ſunt. Inſignis et per- p. 49.
petuus trunculus eſt arteria *oculi inferior ſiue muſcularis inferior*, ex ophthalmica enatus, licet autem nec hic varietates deſint, ex conſtantiori tamen norma muſculo recto inferiori, obliquo minori et ſacco naſali largitur ramificationes. *Ethmoidea anterior*, itidem ophthalmicae propago, per foramen, ſuper cellulam ethmoideam anteriorem, intrat, huic et ſinui frontali ramos exhibet, truncus autem in cranium redit, in dura matre et falce ramulos diſpergens, nec non in ſeptum narium continuatur. Neglectae magis- p. 51.
fuerunt *palpebrales* arteriae, *inferior et ſuperior* ex ophthalmica conſtanter ortae videntur, quae cum aliis ramis internis et externis varias alunt anaſtomoſes, quarum deſcriptiones ſuggerit Ill. Auctor. *Naſalis* ex ophthalmica, circa ſaccum lacrimalem dimiſſa, ad orbicularem muſculum, et palpebram inferiorem partim ſubcutaneum arcum in facie exteriori, orbicularis muſculi format, partim aliis ramis circa naſum diffunditur et ibi conſtitutis partibus ad globulum eius uſque vaſa porrigit, nec non ſurſum ad frontem rami deducti fuiſſe viſi ſunt. *Frontalis* tandem arte- p. 52.

ria in tres primarios ramos diſpeſcitur, etſi ludere et hi ſaepe ſoleant, ſcilicet in *ſuperciliarem*, *profundam* et *ſubcutaneam*. *Primus* ex orbiculari muſculo exit, deinde profunde ſub corrugatore in perioſtio adſcendit, aliis inoſculatus. *Tertius* ad interiora magis glabellae procedit, ſupra muſculum frontalem in frontem adſcendit, *ſecundus* autem ſub orbiculari et corrugatore muſculis in perioſtio ad fontem pulſatilem venit, pariter coit cum aliis, vel exteriorem orbitae ſuperficiem legit.

Sufficiet itaque nobis, huius pleniſſimae deſcriptionis arteriarum oculi aliquo modo adumbraſſe hiſtoriam, laborioſiſſimam expoſitionem harum rerum amatores in ipſo libro admirari poterunt, dum ſtudioſius perlegunt atque cum natura conferunt. Non omiſit tamen Ill. Auctor recenſionem earum arteriarum, quae ad exteriores oculi partes pertingunt, et vaſa ſunt acceſſoria. Perſequutus itaque eſt ramos arteriae infraorbitalis, nec non temporalis, atque angularis. In quibus omnibus expoſitionibus id praecipue ſibi praefixum habuit, ut vel aliorum animaduerſiones, quae naturae non reſpondent, emendaret, vel confirmaret.

Icones his arteriarum oculi explanationibus in tabula ſeptima ſubiunctae omnes eas tum externas, tum internas accurate ſiſtunt, nec non coniunctiones per anaſtomoſes varias, atque in omnibus tunicis decurſus elegantiſſime ante oculos ponunt.

III.

III.

Der monathlich herausgegebenen Insecten-Belustigungen erster Nachtrag, in welchem verschiedene zu dem bereits herausgekommenen Classen gehörige Insecten, mit ihrem Ursprunge, Verwandlung und allen wunderbaren Eigenschaften aus eigener Erfahrung beschrieben, und in sauber illuminirten Kupfern nach dem Leben abgebildet vorgestellet werden von AVGVST IOHANN RÖSEL, *Miniatur-Mahler. Nürnberg, 1747. 4. 2 Alph. und 85 Kupfertafeln.*

hoc est:

Supplementum primum deliciarum, menstruo spatio editarum, ex consideratione insectorum enatarum, in quo varia insecta ad classes iam descriptas pertinentia, quoad originem, metamorphoses aliasque qualitates ex propria experientia describuntur et figuris, coloribus pictis viuum exemplar imitantibus, proponuntur, auctore AVG. IOH. ROESELIO, pictore.

Quamuis annus, quem titulus huius libri indicat, in nostrorum laborum tempus non incidat, praefixum tamen nobis terminum denuo laedere ipsa huius tractationis dignitas aeque ac elegantia nos monet, putamusque aequum lectorem amori in patrios profectus aliquid esse daturum, quum in hoc scientiarum genere, ab exteris editos dum euoluimus commentarios, huius laboris cognitionem ad eos non peruenisse, saepe inueniamus. Accedit et hoc, quod nondum ad finem deductum sit hoc supplementum atque ea propter ad recentissima possit scripta referri. Neque tamen plus Cl. Auctoris studio nos tribuere,

ac veritas poſtulat, ii iudicabunt, quibus nitida eius ranarum hiſtoria, alibi a nobis laudata *, non eſt incognita. Liceat vero, dum de ſupplemento iam nobis dicendum eſt, totius operis telam a primis eius initiis pertexere.

A longinquo iam tempore inſectorum capiebatur amoribus Cl. Auctor, et eorum etiam faciebat ectypos, qui dum accurati eſſe obſeruabantur, aliorum incitatus perſuaſione publice eosdem edere inducebatur. Sed, quod ſine explicationibus, quibus ea, quae in iconibus ſiſti nequeunt, dilucidantur, ſperata utilitas obtineri non potuiſſet, in emendando ſtylo, addendisque iisdem explicationibus poſt Cl. Auctori adſtitit D. G. E. HVTH, Norimbergenſium medicus eruditus. Factum hoc eſt anno huius ſeculi quadrageſimo primo. Quoniam vero de ſuſcepti laboris ſucceſſu in anteceſſum iudicium formari non poterat, nec de eo quidem poterat cogitari, ut in ſyſtematicum ordinem redacta proponantur inſecta, interim paullo poſt coniunxit inter ſe, quae characterum indoles ſibi volebat vicina eſſe. Papiliones, utpote colorum varietate et elegantia allicientes ſenſus, primo itaque illuſtrabantur loco, ſed, quum et illi, et erucae, horum anteceſſores, ubique ſufficienter non cognoſcerentur, ad alia ſe conuertere inſecta cogebatur. Primus itaque tomus anno huius ſeculi quadrageſimo ſexto ad finem iam properabat, cuius vero contenta, quae titulus maximam partem explanat, qui cum ſuperius notato fere conuenit, hic breuiter adducere non dubitamus. Eſt vero titulus hic:

Der monathlich herausgegebenen Inſecten-Beluſtigungen erſter Theil, in welchem die in ſechs Claſſen eingetheilten Papilionen mit ihrem Urſprung, Verwandelung und allen wunderbaren Eigenſchaf-

* vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 85.

genſchaften aus eigener Erfahrung beſchrieben, und in ſauber illuminirten Kupfern nach dem Leben abgebildet vorgeſtellet werden. Nürnberg, bey dem Verfaſſer, 1746. 4.

id eſt:

Deliciarum, ex inſectorum contemplatione, per menſes euulgatarum, Pars prima.

Addita huic tomo praefatio, utilitates inſectorum exponit, eorum naturam indagat et diuiſionis rationem perpendit. Collectiones illae ſex, ex quibus hic tomus conſtat, ſequentia continent: prima nimirum collectio, quae octo plagulas complet, et tabulas decem, primam papilionum claſſem ſiſtit, qui omnes pilos habent faſciculatos, germ. *Dornraupen*, et ſunt vel gregarii vel ſolitarii. De harum vero deſcriptione et deinceps de omnibus ſimul valere notamus, ſi fieri potuit, ſingulorum mutationes ab ouo exponi et delineari, nec non partes ſingulares, nudo vel armato oculo obuias, prout v. c. ſunt plumae vel pili papilionum, eorum erucae, chryſalides, folliculi, papilionum ſuperficies ſuperior et inferior et ſic porro, vel etiam aliquando inſectorum declaratorum anatome. Secunda collectio in octo itidem plagulis et decem tabulis explicata, alteram claſſem tradit papilionum vel laeuium vel leuiter piloſorum. Tertia octo plagularum et tabularum phalaenas exhibet, earumque primam claſſem, quae ex erucis in cauda cornutis et glabris fiunt: quarta collectio, triginta nouem plagulis et ſexaginta tribus tabulis, in altera claſſe phalaenarum, mixtas oſtendit, quarum maxima pars piloſa eſt vel pilis faſciculatis ornata. Quinta collectio in ſex plagulis tredecimque tabulis deſcribit geometras et *baculiformes* REAVMVRII, quae tertiam claſſem conſtituunt, earum vero paucae adducuntur. Sexta tandem plagularum ſex, tabularum decem et ſeptem, quartam claſſem ſiſtit, quae complectitur

plectitur erucas, folia conuoluentes et eas, ex quibus phalaenae minores, *Motten*, prodeunt. His iunguntur eae, quae in fructibus et gemmis resident. Huic etiam tomo index rerum notabilium additur, praefationes vero speciales, generalia momenta continent, ad notitiam descriptorum insectorum pertinentia.

Paulo post coepit alter tomus prodire:

Der monathlich herausgegebenen Insecten-Belustigen zweyter Theil etc. welcher acht Classen verschiedener, sowohl inlændischer als auch einiger auslændischer Insecten enthælt. Nürnberg, 1749. 4.

hoc est:

Deliciarum ex insectorum contemplatione enatarum et per menses euulgatarum, Pars altera.

Verum, quod in titulo huius anni et illo supplementi differentia est, tenendum erit, illum tomum ante huius initium fuisse quidem inceptum, eo demum tempore, quod significatur, ad finem deductum. Praefamen generalia de scarabaeis continet et exoticas quasdam eorum species recenset delineatque, in plagulis quatuor atque duabus tabulis. Sequuntur deinde scarabaei nostrates, in duas iterum classes distributi, primo quidem terrestres nouem plagulas et tot tabulas complent, deinde insecta aquatica, eorumque denuo duae classes, quarum prima quatuor plagulas et tabulas, altera decem plagulas cum tabulis sedecim explet. De scarabaeis in uniuersum agens Cl. Auctor, eorum septem diuersa genera, a variis, quibus interdistinguuntur, conditionibus constitui posse putat, nempe terrestres, qui in terra plerumque viuunt, deinde lignorum incolas, seu cerambyces, in foliis porro habitantes, alios, qui proboscide instruuntur, alios elasticos, motu vehementi

menti corpus attollentes, tandem ſtercorarios atque rapaces, ex rapina qui victitant. Horum generum aliqua ſpecimina adduntur et deinde inſecta aquatica deſcribuntur. Prima claſſis ex his recenſet ſcarabaeos aquaticos eorumque ab ouo admirandam metamorphoſin, hi vero plerumque in aquis habitare ſolent, nec niſi per continentem ex palude uno in alium iter facientes facile occurrunt: Secunda claſſis ſiſtit primo nymphas ſeu libellas, in quarum alis, expanſis et variis reticulis vaſorum inſtructis, Auctor aliquam cum ſemine aceris ſe inueniſſe conuenientiam arbitratus, eam ante oculos poſiturus, aceris ſeminum delineationem addidit et cum his inſectis comparationem inſtituit, has excipiunt alia, ut ephemerum et erucae variae aquaticae, inter quas ſunt, quae in domuncula viuunt illudque ubique ſecum circumferunt. Proximo loco ab his locuſtae atque grylli conſtituuntur, inſimul etiam plurimae exoticae cicadae et locuſtae, deinde indigenae et gryllotalpa depinguntur, nec non laternarius ſcarabaeus, quem vocant, ſeu cicada laternaria, Americana itidem ac minor quaedam Aſiatica, hic deprehenditur et locuſtarum gregariarum deſcriptio occurrit. Tabulae huc pertinentes triginta, in plagulis viginti octo deſcribuntur. Ab his tranſitus eſt ad bombylios et veſpas noſtrates, quarum tredecim tabulae ſunt, et deſcriptionis plagulae nouem. Pro ſua quidem cognitione ſuppeditat Cl. Auctor tria veſparum genera, gregarias nimirum, foliorum veſpas et ichneumones, quas *Vipper-Weſpen*, germanice appellat, ſiquidem iis IVNGIVS vibrantium dederat nomen. In gallis vero ſeu tuberculis querculum inuenienda inſecta huc accedunt, et ex diuerſis hiſce generibus ſpecimina aliqua, alia enim in ſupplemento ſequuntur, exponuntur. Vltimo tandem loco culices ſeu tipulae et muſcae variae ſeptem plagulis decemque tabulis obueniunt, inter priores eſt pulex. Vermes aquatici in tipulam conuertendi,

muſcae

muſcae ſtercorariae, quae a foetore ſtapeliae alliciuntur, huc referuntur et ipſius ſtapeliae cum flore icon adiicitur. Nec in hoc tomo diſſectionis deſunt ſpecimina et index aliquis, ut prioris tomi, praecipua continens momenta, finem eius facit.

Iam itaque ad ſupplementum properamus, quod ex variis claſſibus, in ſuperioribus tomis propoſitis, noua ſpecimina adiungit. Erucarum magna eſt copia, papilionum etiam et phalaenarum, ex his procedentium, mira colorum varietate ludentium. Obſeruamus v. c. phalaenam ex eruca, Iaſmino flore albo inhaerente, quae maculam habet caput mortuum referentem. Rara haec eſt, hic quidem non prima vice, fuſius tamen propoſita. Porro geometram magnam ex albo fuſcam, undulatis ſtriis inſignitam, aculeis et tuberculis notatam, ex Roſa de Iericho, nec non phalaenam ex eruca Liguſtri, viridi, caudata in latere ſeptem paribus linearum obliquarum partim purpurearum, partim albarum, picta. Itidem erucas quasdam, in poſteriore parte cornutas, et hiſtoriam fuſam atque anatomen erucae ex moro, ex qua bombyx fit. Superſedemus recenſione permultarum erucarum, quae deinde adduntur, ampla vero eſt *formicae-leonis* hiſtoria, in qua eius geneſis, metamorphoſis in libellam moresque accurate traduntur, nec non obſeruationes quaedam Reaumurianae emendantur. Inter *cimices aquaticos* alios lato alios angusto corpore inſtrui docetur et paulo poſt cimex magnus aquaticus Surinamenſis delineatur, huius autem icon ex MERIANAE inſectis deſumta, ſecundum exemplum ſiccum emendatior ſiſtitur. Interſperſa his protenus exiſtit aranea aquatica minor rubra, nigris lineis notata, quam excipiunt varii demum cimices, apud nos vulgares, quo facto eorum hiſtoria magis redditur completa. Poſt varios porro papiliones veſpae gallarum earundemque metamorphoſeos momenta recenſentur, iterumque papiliones varii ſequuntur,

p. 5.
p. 17.
p. 21.
p. 37.
p. 101.
p. 133.
p. 149.
p. 251.

quuntur, inter quos praecipue attentione digna eſt deſcriptio papilionis, coloribus variantis, Iris vulgo dicti, cuius ſcilicet alae pro diuerſo oculi inſpicientis poſitu coeruleae vel fuſcae apparent, quippe cum priſmaticas habeant eminentias transuerſas, utrinque aliter coloratas hinc etiam diuerſas oculo imagines ſiſtentes. A papilionibus atque phalaenis et veſpa gallarum, quae ad inferiorem ſuperficiem foliorum quercus poſitae reperitur, conſideratio ad aſtacos procedit, quibus minor marinus, noſtris *Seekrabbe* dictus, adiungitur. Inter ſcorpiones, qui aliquam cum his affinitatem habent, minimus, orientalis et italicus eſt, ſed, quo varietati lectorum placeat, mox vermes, coryli in nuce habitantes ac inde productus ſcarabaeus roſtratus et varietates multae papilionum et phalaenarum explanantur. Tandem libelli inſtar ſingularis, hiſtoria polyporum aquarum dulcium legitur, in qua enucleanda adhuc deſudat Cl. Auctor. Eſt enim appendicis inſtar addita et ſeparatim haberi poteſt, ad finem vero deducta ſupplemento huic ſimul terminum ponet. Recenſentur varia genera horum inſectorum, nec non diuerſa TREMBLEII tentamina a Cl. Auctore repetita, licet non ſemper eodem cum ſucceſſu. Nihilo tamen ſecius a ſuſcepto labore recedere animus illi non eſt, ſed de araneis, cochleis, lumbricis aliisque erucis et papilionibus in poſterum ſe acturum eſſe promittit.

p. 305.

p. 361.

p. 385.

p. 433.

Quum vero de omnibus, quae in hoc ſupplemento continentur, inſectis fuſius exponere animus non ſit, nec facile poſſit ſine iconibus in horum corporum deſcriptionibus quidquam intelligi, nunc demum, ut modum, quem in declarandis iis ſeruauit Cl. Auctor, noſtris etiam lectoribus monſtremus, quaedam ſpeciminis loco tantum adducere liceat.

p. 211.

Gallas itaque quercubus adhaerentes inter alia peruestigauit Noſter et primo quidem de iis egit, quae in alis foliorum ſedentes ex trunco vel ramo protuberare

berare ſolent. Qua occaſione variae quod ſunt Gallarum ſpecies, ſedula obſeruatione ſe ſeptem eorum cognouiſſe ſcribit. Magna et rotunda galla eſt haec prior, de qua iam diſſeritur, altera rotunda, ſed minor, ſuperficiei auerſae foliorum adnaſcitur, tertia ex eodem loco prorumpens, vix piſum magnitudine aequat; quarta hemiſphaerica et compreſſa eſt, plana ſua ſuperficie folio ſubtus adnectitur et ante maturitatem ſtrias transuerſas, rubras, eminentes, aſperas, ex fundo luteo prouenientes, oſtendit, piſo dimidiato vix maior; quinta aggregata umbellae ſimilis, a REAVMVRIO cum Cinara comparatur extremoque ramulo inſidet, ſexta ex fructibus quercus enaſcitur, ſeptima ſpongioſae magis naturae ramulorum etiam apicibus inhaeret, fuſca et hirſuta eſt.

De priori autem genere in tabula ſiſtit diuerſas a primo initio ad maturitatis terminum factas in magnitudine differentias, quo temporis etiam interuallo color mutatur ex viridi in luteum, ochrae ſimilem, tranſeuntem. Interior ſubſtantia ex fibris conſtat et celluloſa eſt et ſuccis abundat, fibrae vero radii inſtar ex medio centro in ambitum deferuntur. Deinde in medio puncto vermiculum tenerum inuenit Cl. Auctor; ſi vero, quod non raro fit, plures vermiculi ſimul increſcant, unusquisque eorum ſingularem ſuam, ſed a centro ad latera remotam, obtinebat ſtationem, ſingulam ab altera ſepto intercedente diſtinctam. Vermiculi porro, hic latentis, incrementum, ſenſim factum, deſcribitur, coloris etiam mutationes adducuntur et in veſpam metamorphoſis. Huius ſexus ex magnitudine cognoſcitur et femina aculeo armatur, qui in vagina ad inferiorem abdominis locum, quippe quod facile maximam veſpae partem conſtituit, continetur, longus ille eſt et per radicis protruſionem maxime exſeri poteſt, ad finem autem hamatus conſpicitur. Inuenit etiam Cl. Auctor oua in abdomine, fluido viſcido inhaerentia, pyriformia, quae mediante

iam

iam dicto aculeo in gemmas adhuc teneras, quas vespa pertundit, deponuntur et ibidem crescunt.

Paulo post alteram speciem eodem modo disqui- p. 291.
rit, quae non nisi loco natiuitatis a prima differt, vermis autem intus delitescens, loco proboscidis (*Zangengebis*) in priori obseruati, tantum papilla instruebatur. Describit itaque Cl. Auctor et hic in chrysalidem metamorphosin, ex qua proueniens vespa saepe per totam hyemem perdurat, haec autem ex fusco nigricante et splendente praedita est abdomine, alis longis atque antennis protractioribus et aculeo destituitur. Oua oualia sunt et duabus appendicibus, folia imitantibus, ornata, quorum formam aliquando ipsis gallis differentem figuram dare posse suspicatur. In fine huius disquisitionis alius vespae speciem delineat et describit, quae REAVMVRIO notante saepe in gallis delitescens obseruatur.

Deinde quartum supra nominatum genus explica- p. 403.
re pergit. Vermis intus latitans admodum exiguus totam per hyemem immutatus viuit plerumque, simul cum foliis labentibus decedunt gallae, et primo demum vere vespa egreditur. Maligno autem accidit Cl. Auctori fato, ut loco gallae vespae non nisi ichneumonem, quem describit atque pingit, obtineret.

Astacorum deinde disquisitionem suscepit talem, ut non externas tantum notas et differentias exprimeret, sed interiorem quoque structuram dissecando rimaretur Cl. Auctor, quam quidem ad suscipienda eius modi negotia dexteritatem in opere ranarum admirati fuimus. Rationem itaque reddit, qua propter p. 305.
astacum ad insecta cum LINNAEO aliisque rerum naturalium indagatoribus referat, nimirum, quod ossibus destituatur, et os transuersim apertum habeat, oculos palpebris non tegat, sed eosdem prismaticos et in varias politas superficieculas distinctos habeat et tandem aerem non per nares, sed per alia spiracula trahat.

Duplicem autem aſtaci noſtratis ſpeciem eſſe aſſerit, fluuiatilem nimirum, in vulgus cognitum et minorem chelis diſtinctum. Ad propagationem ſuſcipiendam tertio demum anno aptos eſſe cenſet Cl. Auctor, cui tempus a nouembri menſe ad aprilem deſtinatum eſt. Mas, magnitudine chelarum cauda minus lata primo intuitu a femina diſtinguitur. In aſtaco autem in genere caput anterius acuminatum eſt, corpus oblongum, cauda craſſa, decemque pe-
p. 312. dibus inſtruitur. Caput ad mediam ſcuti partem pertingit, quae transuerſa linea diſtinguitur, os eius in hoc loco inferius conſtituitur, cui immediate ventriculus ſupereſt, antice in cuſpidem deſinit, cui a latere duo minores adſtant, deinde oculi et antennae duae praelongae articulatae, quatuor minores ſub his oculi, quos ſeparatim delineat Cl. Auctor, emiſſiles ſunt, exterior haemiſphaerica nigra tunica, cornea dicenda, inſiſtit alii retrorſum productae, quam ſcleroticam nominare poſſemus, poſterius in neruum opticum propagatur, vitreus etiam cum cryſtallino humor ineſt, qui poſterior tamen nigricans eſſe deprehenditur. Reliquum ſcutum mera cruſta eſt, partes contegens ſubiectas. Cauda ex quinque articulis conſtat mobilibus, poſtice in eius modi iuxta ſe conſtitutas ſquamas deſinens. Pedes decem numero in tribus anterioribus paribus in chelas deſinunt, quae vero in primo pare robuſtiſſimae ſunt, duo poſtrema paria vero ſimplici unco terminantur, quibus adiumentis tum ad retinendum ſe, tum ad capiendos ci-
p. 315. bos et defenſionem ſuſcipiendam adaptatur. In inuerſo aſtaco praeter iam dictas capitis partes duos maiores dentes conſpicimus, ſub quibus gula eſt, et tres mobiles partes ad depurandos dentes, ut videtur, datae, nec non duae productiones, pedibus minoribus non abſimiles, ex quatuor articulis compoſitae, pilis inſtructae, quae vero ingreſſum non iuuant, et alimentis recipiendis ſimul deſtinantur, ab

horum

horum exortu filum etiam propagatur, incertae utilitatis, ſub quo articulatio priorum pedum obſeruatur. In ſexu porro haec differentia eſt, quod in mare ad articulationem duorum ultimorum pedum veſiculae ſeminales, in femina vero ad tertium pedum par intra eundem locum ouale orificium, tenera et eminente pellicula clauſum, detegatur. Sub cauda deinde differentia annotatur; mas enim tria tantum paria minorum pedum, femina quinque eorum partibus ſquamoſis caudae inhaerentium obtinet. Coeundi mos hactenus detegi tamen non potuit. Vltima tandem ſquama caudae inferius aperturam habet, in utroque ſexu, qua inteſtina terminantur. Pedes vero minores in femina retinendis ouis inſeruiunt.

His itaque abſolutis, ad internarum partium ſtructuram conſiderandam ſe conuertit Cl. Auctor, quae eas praecipue confirmant obſeruationes vel emendant, quas de illis partibus propoſuit LVC. ANTON. PORTIVS *. Monet autem, ſe ex multiplicibus ſubiectis deſcriptionem, ſaepe inſtituta perueſtigatione, deſumſiſſe, ut eo accuratior euaſerit. Remoto eam ob cauſam ſcuto pectorali et ſquamis caudae cerebrum anterius detegitur, pone quod utrinque cauitas conſpicitur, quae ſedes lapidum cancrorum eſt, hyeme vero viridi materia repleta. Retro hanc crotaphites muſculus, WILLISIO dictus, obſeruatur, ſuperius latior, inferius in tendinem abiens, in dentes vero, quorum mentionem fecimus, inſeritur. Horum latera comprehendit materia lutea ab Cl. Auctore cum teſticulis communicare viſa, quae vero paullo exterius foramine pertunditur, in quo membranacea expanſio in fimbriam laciniata, mobilis perpetuo obſeruatur et ſub ſe varias ſquamas teneras, foliaceas quaſi, habet, quibus eandem, ac branchiis piſcium naturam et uſum vulgo, et recte forte, adſcribunt. Intus vero infra hanc ſubſtantiam ventriculus maio- p. 332.

 rem

* vid. Ephemerid. Nat. Curioſ. Dec. II. An. 6. p. 48.

rem tamen partem in capite collocatur, membranaceus quidem ille, ad fundum vero muſculo ſatis craſſo armatus eſt, et intus dentibus inſtructus tribus; ſupra ſe poſitum obtinet, materia amara plenum, bilis receptaculum, inferius in gulam aperitur, poſterius in inteſtinum rectum, omnem longitudinem caudae emetiens, terminatur. Sub hoc duo oblonga glandulosa corpora in conſpectum veniunt, teſtes conſtituentia, quibus cor ſubeſt, ex quo anterius tria vaſa egrediuntur, poſterius unum, per omnem caudam progrediens, aliud nodoſum vero vas ſub cauda iterum adſcendit ad cor. Ad cordis inferiorem locum conuoluta vaſa ſpermatica inueniuntur. De quibus partibus, utriuſque ſexus, naturalibus adhuc obſeruationes aliquas ſubiungit Cl. Auctor. Praeterimus enim, quae de vermibus, in aſtacis nidulantibus, diſſerit. Ad maris partes itaque teſticuli pertinent, ſuperius ampli et quaſi ex duplici parte conſtantes, inferius, ubi ſub corde poſiti ſunt, in anguſtiorem coecum canalem deſinentes, ex quo magna tenuium canalium, intortorum vario modo, ſeries decurrit, unico tamen producto ramo circa pedes poſteriores deſinens, verumque ſperma excernens. In femina eundem locum occupat ouarium, itidem in tres partes diuiſum, quarum duae ſuperius linea media diuiſae, unum inferius deorſum pendet. Oua intus haerentia magnitudine variant, et per continuatos ouiductus ad medios pedes deferuntur, qui ibidem orificio utrinque uno hiant. Per quod oua ſic emittuntur, ut ſingulum filo glutinoſo adhaereat, quae ratio eſt, quapropter illa pedibus adglutinari et tuto deliteſcere poſſint. Microſcopium in his membranam inuoluentem et varii coloris puncta detegit: egreſſum vero pulli non obſeruauit Cl. Auctor, licet eos viuentes, dictis adhuc locis inhaerentes, ſaepe deprehendamus. De ouario ſimul monet, illud forte in ouarium et uterum diuidi poſſe, quum praeter

matura

matura oua, ſemper minora adſint, futurae demum propagationi deſtinata. In maioribus aſtacis marinis, quos etiam diſquiſiuit Noſter, nulla ab his diſcrepantia. Lapidum cancrorum uſum admodum incertum pronunciat et, quod ad nouam cruſtam inducendam nihil conferant, variis argumentis comprobat, et de regeneratione teſtae atque chelarum ſic diſſerit, ut aliquam cum polypis et vegetabilibus analogiam intercedere doceat, ſimulque monſtroſas aliquas deprehenſas conformationes deſcribat atque depingat.

Haec autem de aſtaco ſpeciminis loco breuiter declaraſſe ſufficiant, quum ex iis haud aegre poſſit cognoſci, quanta cum attentione partes pro ſua cognitione ſoleat rimari Cl. Auctor. Coloribus autem, quod inſignitas propoſuit icones, omnibus iis gratam praeſtitit operam, qui pari ſedulitate eius generis corpora naturalia indagant. Pro certo enim affirmare licet, nihil hic ficti et quod naturae non reſpondeat, fuiſſe additum. Quodſi vero ex ſedula comparatione alii etiam differentias notare non neglexerint, nulli dubitamus, fore, ut in poſterum ex varietatum conſideratione, quid verum genus efficiat et ſpecies genuinas conſtituat, ſit palam futurum. Interim, quo pro valetudinis ratione et huic operi ſuaeque voluntati ſatisfacere poſſit Auctor, optamus.

IV.

Dissertatio inauguralis, de Cassauae, amarae, Surinamensis, radice, auctore HENR. NICOL. HERBERT, a nobilissima Surinamensis Coloniae societate constituto, nosodochii in Paramaribo et militiae in Surinam medico ordinario. Marburgi, 1753. 4. pl. 3.

Suam quoque venenorum disquisitio sibi vindicat utilitatem, ut ab iis cognitis cauere nobis quea-
mus melius. Hinc suam, quam in Cassauae amarae radice inquirenda posuit, operam haud perdidit Cl.
p. 3. Auctor. Ipse vero in prooemio pleniorem endemiorum morborum Surinamensium historiam alio tempore se editurum pollicitus, ad ipsam progreditur tractationem, enarratque aliorum de hac radice sententias. GVILIELMVS PISO primus quidem, obscure tamen de venenata, fuse de alimentosa facultate et praeparationibus huius, quam Mandihocam vocat, radicis disseruit. PISONIS verba exscripsit RAIVS. Patres DV TERTRE et LABAT multa compilarunt, at experimentis non comprobata certis. Neque dictionarium uniuersale medicum IAMESII praeter PISONIS verba aliud quid habet. BARRERE in descriptione Guyanae, Mandihocae vel Cassauae radicem innoxiam, succum vero expressum animalibus, praecipue iumentis, mortiferum esse scripsit, sed experientia repugnat. Reliqui auctores nihil tradidere noui; hinc de vera indole radicis venenosa altum adhuc est penes scriptores omnes fere silentium *. Suas iam adfert obseruationes Cl. Auctor,

* Optandum quidem fuisset, ut de Cassaua utraque veras et botanicas quasdam notas, quales rei vegetabilis scientia nostris temporibus suggerit, certiores addere voluisset Cl. Auctor, cuius tamen sufficienti disqui-

ctor, quibus cogitata atque dubia de actionis veneni modo addit, tandemque popularia quaedam dicta adiungit.

 Duae

disquisitione, forte ob librorum etiam in iis, in quibus degebat, terris defectum, destitutus fuit. Haec autem ratio est, ut a Cl. MATY in diario: *Iournal britannique pour le mois de Mai et de Iuin 1754. à la Haye.* 1754. 12. post breuem illius, quam iam adducimus, disquisitionis, a Cl. HERBERT communicatae per epistolam, recensionem dubitationes quaedam additae fuerint. Notat nimirum Cl. BARRERE *dans son essai de la France équinoctiale* p. 75. exsiccatam radicem sine noxae metu adsumi posse, hinc quaerit, an non exsiccatio idem valere possit, ac expressio? Verum, ni fallimur, expresso etiam succo, residuae adhuc volatiles partes, in corpus humanum ingestae, possunt noxam excitare. Deinde Cl. Auctorem reprehendit, quod veros characteres botanicos plantae suae et differentiam amarae atque dulcis non addiderit, cum inter Auctores nec de nomine imponendo inueniatur consensus. Qua in re utique nos etiam ipsi adstipulamur, in primis cum in patrio solo saepe disquirendi eam plantam ipsi Cl. Auctori data fuerit opportunitas, in exteris locis autem ubertas eam studiose considerandi non detur. En! aliquam diuersorum nominum copiam! Vocatur *Cassaua: Arbor succo venenato, radice esculenta* C. B. pin. 512. *Manihot* THEVETI, *Yucca et Cassaui* I. B. II. 794. TOVRN. 658. *Hiucca seu Mandioca, ex qua Cassaui fit.* PARK. Theatr. 1624. *Hiucca seu Mizmaitl.* HERNANDEZ Mexic. 378. *Manihot Indorum, seu Yucca foliis cannabinis* C. B. pin. 90. PLVK. Almag. 241. t. 205. f. 1. *Manihot seu Manyot.* MERIAN. Surinam. 4. fig. 4. 5. *Manbtiba et Mandiiba Brasiliensibus, cuius radix Mandiboca* PIS. et MARCGRAV. 65. *Yucca Brasiliana et americana stellato folio mucronato* MVNTING. Aardgew. 663. *Ricinus fariinifera heptaphyllos, ex cuius radice venenata placentas et panem conficiunt Americani* PLVK. Mantiss. 161. *Ricinus americanus pentaphyllos, radiis foliorum integris, subtus glaucis, Cassaua Barbadensibus dictus* MORIS. H. Oxon. III. 348. *Ricinus minor, viticis obtuso*

p. 67. Duae ſpecies radicis Mandihocae ſeu Caſſauae ſunt in Surinam, altera amara, altera dulcis; et praeter radicem vix a ſe differunt. Nam radix amarae Caſſauae tardius matureſcit, ac dulcis; fortior et ingratior eius eſt odor; cortex multo rudior; radix ipſa grandior et longior, ac dulcis; in hac vero media filamentum quoddam calami craſſitiem, in amara id vix cannabis filum aequat. Amaram ſolam colunt indigenae: coloni vero dulcem praeferunt. Dulcis Caſſauae radix recens et toſta innoxia eſt, palatoque placet; ſuccus eius itidem: Amarae autem radix cocta vel cruda comeſta, niſi vomitu reddatur, homines et quadrupedia breui interficit; ſuccus recens crudusque idem efficit, fermentatus vero vel igne coctus *, amiſſa vi mortifera, addito pipere, euadit condimentum, *Caſſirippo* Indis dictum. Volatiles igitur venenum habet particulas, quas ignis et fermentatio auolare facit. Modum operandi veneni ex-

p. 8. perimenta, in animalibus facta, docent. Canis et felis iunior, illico ab adſumto ſucco conuulſi, poſt pauca

obtuſo folio, caule verrucoſo, flore pentapetalo albido, ex cuius radice tuberoſa, ſucco venenato turgida, americani panen conficiunt. SLOANE Iamaic. 41. Hiſt. I. p. 130. t. 85. Vt alios iam taceamus, quippe cum iam ex his pateat, partim non viſam, partim non accurate diſquiſitam ab adductis viris plantam fuiſſe. Ex recentioribus ſolus eſt LINNAEVS, qui ex datis characteribus Iatrophae generi eam addiderit nominaueritque: *Iatropham foliis palmatis, lobis lanceolatis, integerrimis, laeuibus*, Spec. p. 1007. An itaque in externa facie diuerſitas? deſcribant, qui viderint.

* Cum itaque igne mutari ſucci vim corrigique adſerat Cl. Auctor, miratur Cl. MATY l. c. quare decem guttae aquae deſtillatae et quinque rectificatae eandem virtutem exercere potuerint, ac ſexaginta ſucci. Tentandum fuiſſet, quid iidem liquores, aequali doſi dati, praeſtiterint. Id certe efficaciam remedii accuratius determinandi dediſſet anſam.

pauca minuta exſpirarunt. Felis maior, ab ſucci drachmis tribus hauſtis, poſt vomendi conatus, titubans, conuulſa periit. Canis maior vomitu mox reiecit ſuccum, ſed ab hoc infuſo iterum poſt varia ſymptomata vitam efflauit. In horum cadauerum ventriculis ſucci eadem quantitas idemque color ſe exhibuit, nulla adroſio, nulla inflammatio; cetera viſa ſunt potius conuulſionum effectus, quam veneni. Succus itaque non vi rodente, nec coagulante ſanguinem, ſed neruis ſtomachalibus et per conſenſum ceteris omnibus inimica nocet; id, quod experimenta alia euincunt. Canis ab infuſo repetitis vicibus ſucco, iterumque inter ſymptomata vehementiſſima reiecto, ſudauit multum, ſaliuauit, vomuit atque ad ſe rediit. Canis alius ſenex ab immiſſis aliquot ſucci unciis, vomitu iterum reiectis, poſt conuulſiones vehementiores conualuit. Atque haec repetita ſunt ſaepius in canibus experimenta. Canes poſt vomitum bene ſe habuere; feles vero, cum vomere non poſſent, interiere; ſaluatae tamen ſunt, oleo tepido in os iniecto, adiutoque ita vomitu; id, quod exemplo quodam confirmat Cl. Auctor. Auibus contra omnibus ſucci magna quantitas nihil nocuit; neque laeſit etiam in canibus et hominibus lumbricos, quin potius in nido, qui fuit in ſuccum hunc immiſſus, vixerunt plures dies et creuerunt. Succus porro, aeri expoſitus, nihil amittit virium; fermentatus contra vel coctus haud nocet, immo palato placet nutritque; neque damni quid adfert, ſi modo mox vomitu reiiciatur. Puer quidam afer comedere coepit radicis toſtae fruſtula, mox conuulſus, terram procubuit; oleo tamen tepido iniecto, iterum vomuit, et a ſe ſenſim rediit. Haec et aliis accidere ignorantibus. Praeter haec Cl. Auctor chemicum radicis examen ſuſcepit, atque ex octo libris raſurae recentis radicis deſtillauerunt liquoris pellucidi graueolentis unciae duodecim. Quarum uncias ſex ſepoſuit, reli- p. 14.

quas ſex rectificauit, atque ex his uncias duas obtinuit, reliquo turbido facto liquore. In experimentis factis uterque liquor, et rectificatus et prior fuit mitior, neque tantae virulentiae, ut expreſſus ſuccus. Vnde colligit in valde volatili parte conſiſtere venenum, mutarique in deſtillatione ab igne. Tandem de antidoto inueniendo ſollicitus, caſu detexit illud Cl. Auctor: Nimirum aquam menthae criſpae ſucco illi admiſcuit ad praecauendum vomitum, ſed nihil haec valuit; huic vero addito ſale abſinthii *, ſuccus euaſit innoxius, immo medicamenti inſtar fuit cani infirmo. Neque mira haec eſt vis ſalis abſinthii, cum Cl. DE LA CONDAMINE ſaccharum inuenerit veneni ſagittarum antidotum; cuius veneni hic ſimul mentionem iniicit **, eiusque virulentiae exemplum adfert Cl. HERBERT. Ex his effectus venenatae radicis colligit, quos ſupra in obſeruatis iam vidimus.

Conſtat inde, ſingulare hoc venenum eſſe, relatiuum, neque adrodens, neque inflammans, ſed ſolum neruos ſtomachi et per conſenſum ceteros omnes male adficiens. At vero obſcura eſt adhuc morborum generis neruoſi hiſtoria atque curatio; obſcura effectuum ſympathiae et antipathiae indoles, quorum exempla

* Sal alcalinus autem, quod venenum potenter eneruat, optat Cl. MATY ſcire, numne cum ſalibus hiſce hic ſuccus efferueſcat, an lac coagulet, et qualem ſyrupo violarum tribuat colorem? Porro num ſalia alcalica fixa et volatilia idem praeſtent? Tandem, cum Cll. LEMERY et BARRERE *le vocou* antidotum eſſe dicant, an id veritati reſpondeat?

** Conf. etiam Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 13. Hinc autem denuo Cl. MATY l. c. quaerit, anne hic ſuccus Caſſauae compoſitioni veneni ſagittarum admiſceatur? Deinde quosnam effectus vulneri immiſſus praeſtet? mortemne tunc adferat, an ſal abſinthii, ſimul admixtum, praeuertat effectus noxios? Quas quidem quaeſtiones omnes experientia ſola rite reſoluet, quae ut addatur ab iis, quibus diſquirendi copia datur, utique optamus.

exempla varia hic legimus. Neruorum conſenſui tribuendi ſunt illi effectus omnes; id, quod exemplo croci martis adſtringentis illuſtratur. Ita quoque ſuccus Caſſauae vix ubi attingit ſtomachi neruulos, mox conuulſiones totius corporis, vegeti antea, immo deſtructio ſequitur. Corpus contra ante paſtum p. 19. male ſe habens, vix accepto cibo, vigorem rurſus ſuſcipit. Modus inde operandi cognitu difficilis aeque, ac ipſa curatio. Praeſtantior fere eſt Indorum per moxam et acupuncturam curatio empirica, teſtibus KAEMPFERO, TEN RHYNE, LVLLIERIO. Conſenſum hunc neruorum per plura exempla pergit Cl. Auctor illuſtrare. Syncopen ab odore corporis cuiusdam ingrato natam, tollit alius odor, priori contrarius. Ipſe habitualem epilepſiam curauit ligatura ſupra genu, neruulique in pedis pollice deſtructione facta. Hyſtericarum ventri iniectum vinculum praeſtat prae aliis remediis, cum uteri nerui male adfecti impediantur in conſenſum trahere ceteros. De cicutae aquaticae GESNERI vi ſimili in neruos ſtomachi WEPFERVM et BOERHAAVIVM teſtes adducit Cl. Auctor. Eiusdem naturae ſunt lauroceraſus, datura, nux vomica, hyoſcyamus. Eadem forte vis eſt opii, quod dolorem ſedat etiam remoti membri, in ventriculo licet adhuc ſit, vel vomitu reiiciatur; animae vero ecſtaſin vocare in auxilium eſt nodum diſcindere, non ſoluere. Dicta tandem quaedam popularia adhuc adduntur. Fama enim eſt venenum hoc diſtendere ad p. 23. crepaturam uſque ventriculum, cui propter ea ligaturam ſtomachi et abdominis opponunt: ſed falſa eſt fama, ex defunctorum inſpectione nata, quorum tumor pendet potius ex humorum putredine, et ex ſupra obſeruatis non patet. Neque vis nutritiua extraordinaria eſt cauſa vera venenatae virtutis. Neque medicam foliorum puluerís contra radicis venenum virtutem, quam plures laudant, ullam unquam

quam vidit Cl. Auctor. Porro et dulcis Cassauae vim letiferam non probauit experientia. Semina Cassauae etiam frustra dicuntur antidotum. Rasura amarae Cassauae laudatur externe ut resoluens optimum, sed in scirrho eam absque successu Cl. HERBERT adhibuit.

V.

Historia febris anomalae Batauae, annorum 1746, 1747, 1748, etc. Accedunt monita siphylica. Auctore IACOBO GRAINGER, M. D. Edinburgi, 1753. 8. pagin. 196 sin. praef. Monita pagin. 34.

Clariss. huius opusculi auctor, non paruam inde meretur laudem, quod ex eo statim tempore, quo medica in castris stipendia mereri coepit, casus obuenientes studiose notandi finem sibi religiose propositum habuerit. Decima tertia enim Anglicarum copiarum legio, per totum illud, ante hos aliquot annos, in quibusdam Germaniae ac inferioris Belgii prouinciis, gestum bellum, ipsius curae tradita fuit. In praefatione quoque, hunc librum iam ante hos tres annos exaratum exactumque, et eundem a primis in arte medica viris impressione dignum iudicatum, se vero grauibus negotiis implicitum a citiore publicatione impeditum fuisse monet, seque ea, quae in dicta decima tertia legione per annos 1746-1749 (priorum enim annorum obseruationes inter Gandaui spolia perdidit) obseruauerit, quaeque Cl. PRINGLE* aut latuerint, aut ab ipso ob instituti breuitatem praetermissa fuerint, descripturum esse pollicetur. Totum opus in tres partes diuisum deprehendimus. Prima

* Conf. quae de eius peregregio libro, cuius etiam germanica versio Altenburgi 1754 prodiit, in Comment. nostr. Vol. II. Part. III. p. 393 seq. diximus.

Prima harum partium quinque capitibus absoluitur, in quorum tribus prioribus febrem istam satis luculenter describit, nullam tamen eius diagnosin dari conqueritur, atque inter alia dira huius febris symptomata refert, uxorem cuiusdam praefecti anno 1748 post aliquot huius morbi violentas accessiones tantum tamque immanem, somnum impedientem, labri superioris pruritum cum rubore et cutis fissuris aridis, nullo vero tumore coniunctum inuasisse, ut post varia alterantia, lacticinia, epispastica, ptyalismum et sexcenta alia externa internaque incassum adhibita, non nisi libra semis aquae marinae omni mane ieiuno ventriculo epota mitigari, et setaceo in occipitio inciso perque anni spatium unguentis idoneis digesto, anno demum 1752 profligari potuerit. Adiecta tabula incrementum et diminutionem febris anno 1748 a die decimo tertio iulii styli veteris, quo triginta quatuor aegrotarunt ad diem vicesimum secundum nouembris, quo Heluoeti nauem cum nouendecim residuis aegrotis conscendit, singulis hebdomadibus sistit. Velocissimum incrementum a die vicesimo usque ad vicesimum septimum iulii, in quo numerus aegrotorum a quadraginta duobus ad octoginta sex adscendit, obseruamus, die tricesimo primo augusti ad centum et triginta quinque peruenit, ex quo tempore sensim rursus decreuit.

p. 30.

p. 48.

Secunda huius libri pars duodecim capitibus absoluitur et totam morbi huius curationem una cum prophylaxi continet. Illa quidem parum a Cl. PRINGLE commendata lectoribusque nostris cognita methodo abludit, et in larga repetitaque absque dierum indicio instituta venae sectione, vel si fractae vires hanc vetent, hirudinum applicatione, in emesi, catharsi, epispasticis, cortice peruuiano etc. consistit, varias tamen easque ab illo diuersas sententias fouet. Sic vomitorium horroris tempore exhibet, eodemque paroxysmum saepe profligatum esse asserit. In

p. 73.

ea

ea ventriculi debilitate, qua potiones praeſertim tepidas faſtidioſus reiicit, inter alia corporis ſitum erectum, et ad ſyncopen, quae hinc oriri ſolet, arcendam, ſalia volatilia naribus admouenda commendat. Miris quoque laudibus aquam frigidiſſimam cochleatim eius modi affectis ſitientibus datam extollit, variisque aliorum medicorum teſtimoniis ſententiam ſuam
p. 94. confirmare annititur. Eandem tamen in febrili paroxyſmo bibendam non ſuadet, et ſudorem nimium liquoribus egelidis, ſubacidis, induſiis ſiccis, nitidis, frictione, ſurrectione e lecto quotidiana, corporis-
p. 104. que exercitio arcendum eſſe monet. Cortici peruuiano ſe in tabe dorſali nullum remedii genus aequiparandum inueniſſe, eodemque ſe epilepticum etiam
p. 127. curaſſe aſſerit. Bolum: Rec. Turpet. mineral. gran. duo, Scammon. gran. quatuor, Camphor. ſcrup. ſemiſſem, M. mane datum in pectoris hydrope, qui interdum aeque ac alia hydropis genera has febres inſequatur, potenter aluum ducentem, vel urinae vel ſudoris quantitatem augentem cum leuamine inſigni, nunquam inde orto vomitu, notauit; nimis frequentem tamen huius boli repetitionem ideo vitandam eſſe monet, ne ptyaliſmus, in quem morbis hydropicis laborantes admodum proni ſint, inde cieatur. Amara in vino vel ſpiritu iuniperi cum tartaro vitriolato huius curationem accelerare, porro ſcribit.

p. 140. Tertia tandem huius opuſculi pars viginti continet caſus ſatis notabiles ſecundum ea, quae in ſecunda parte propoſuit curationis praecepta tractatos, qui omnes ultimo excepto euaſerunt.

p. 1. In monitis ſiphylicis de modo excitandi ptyaliſmum, et morbis inde pendentibus, quae ob grauia quaedam obſeruata tironibus ſaltem haud vulgo nota recudi curauit, ſic verſatur, ut primo diſquirat, in quibusnam ſubiectis ſaliuatio locum habere poſſit, variisque dein breuiter diſcuſſis ſputationem excitandi methodis, ſuam parcae inunctionis methodum commendet,

mendet, ſaliuationis incipientis progredientisque ſymptomata deſcribat, noxas, ab exceſſu caloris frigorisque ſaliuantium cubiculi oriundas, memoret, illudque ultra ſexaginta thermometri Fahrenheitiani gradum non calefieri debere moneat, et paucis de ſaliuantium regimine monitis, ſuperuenientia iisdem, eaque interdum ſatis grauia et funeſta ſymptomata una cum eorum praecautione et medela oſtendat, tandemque ſaliuatione rite peracta, ſe militem ſaepe pollicis dimidio, mane etiam, longitudine ſolenni breuiorem inueniſſe aſſerat. De reliquo vero nec in hiſce monitis, nec in febris anomalae pertractione aliquid noui deprehendimus; et licet ii non ſimus, qui aliorum laudi quicquam detrahere ſtudeant, non poſſumus tamen, quin fateamur, nos, poſt Cl. PRINGLE et ASTRVC labores, hoc libro facile carere potuiſſe; dictio quoque nec pura, neç genio latinae linguae ſatis accommodata, quin imo ne a vitiis quidem grammaticalibus prorſus libera deprehenditur.

VI.

VI.

A Treatiſe of the Scurvy. In three Parts; containing an inquiry into the Nature, Cauſes, and Cure, of that Diſeaſe. Together with a Critical and Chronological View of what has been publiſhed on the ſubject. By JAMES LIND, M. D. Fellow of the Royal College of Phyſicians in Edinburgh. Edinburgh: printed by Sands, Murray and Cochran: for A. Millar, 1753, 8. mai. pagg. 456. praef. pagg. 16.

hoc eſt:

De ſcorbuto liber, in tres partes diuiſus, eiusque morbi naturae, cauſarum atque curationis inueſtigationem continens. Accedit auctorum, qui de eo ſcripſerunt, criticus index atque chronologicus. Auctore IACOBO LIND.

Quo aliquis morbus ſolet eſſe magis corruptus vel certe complicatus, eo difficilior is quoque erit diiudicatu, eoque magis in explicanda eius natura diſſentire ſolent medici. Quae dicta, ſi umquam de corporis aliqua valent aegritudine, de ſcorbuto certiora ſunt quam certiſſima. Praeter id enim, quod omnes fere morbos, quorum indolem vel declarare nequeunt vel interdum quoque nolunt, eo nomine inſignire non raro ſolent medicorum aliqui, ipſa quoque vera eius natura, licet multum de ea ſcriptum fuerit, adeo detecta nondum eſt, ut amplius de illa dubitari non poſſit. Dirus interim ille morbus inſignem hominum, in primis nauticorum et qui ad maris degunt littora, copiam e medio tollit, adeo ut in ultimo, Anglos inter Gallos atque Hiſpanos exorto, bello illius vi plures, quam unitis hoſtium

ſtium viribus, cecidiſſe Cl. Auctor aſſerat. Qua re commotus, ut modum, quo is ipſe eiusque funeſti euentus poſſint praeuerti, doceret, paulo accuratius in detegendam veram eius indolem inquiſiuit, recentiorum in primis auctorum ſtudio, qui de eo fidas annotarunt obſeruationes, quales potiſſimum in relatione itineris, ab Ill. ANSON circa terrarum orbem facti, a Cl. WALTER conſcripta continentur, aliorumque praeſertim chirurgorum, in regis nauibus olim ſtipendia meritorum, et ex his Cll. IVES et MVRRAY practicis obſeruationibus cum ipſo communicatis, ſuaque tandem, quum ipſe olim in nauibus officio chirurgi functus fuerit, experientia adiutus. Ita vero totum hoc pertractauit argumentum, ut in *prima* libri *parte* eiusque quatuor capitibus praecipuas, a variis huc uſque auctoribus conſcriptas, morbi huius hiſtorias, diuiſiones atque diſtinctiones critice enarraret, errores circa haec omnia ab iis commiſſos indigitando; porro ut in *ſecunda* eius *parte*, octo capitibus, veras eius morbi cauſas, ex ipſis in terra marique captis obſeruationibus erutas, cum ſignis eius diagnoſticis atque prognoſticis, prophylaxi, cura, theoria, iis inſuper, quae in cadaueribus eo morbo defunctorum obſeruata fuere, tandemque ſymptomatum explicatione inde deducta proponeret. In *tertia* denique libri *parte* bibliothecam quaſi exhibet ſcorbuticam dicendam, in qua nimirum vix non omnes a veteribus ad recentiſſimos uſque auctores, qui de ſcorbuto ſcripſerunt, ad temporis ordinem recenſet, ſcriptorum eorum epitome extracta et ſedulo exarata. Optimam omnino hanc eſſe viam, integrum aliquod exhauriendi argumentum, cuiuis facile patebit. Eandem quoque methodum in libro ſuo *de morbis venereis* ſecutum fuiſſe Cl. ASTRVC, inter omnes conſtat; nec eum quoque hac in re imitari voluiſſe Noſter negat.

p. 1. Primi, qui ex inſtituto ſcripſerunt de ſcorbuto, auctores, RONSSEVS, ECHTHIVS atque WIERVS, non accuratam ſolum ipſius morbi deſcriptionem, ſed et remediorum, quae vere antiſcorbutica dici merentur, notitiam exhibuere. Quamuis etiam WIERVS multa depromſerit ex ECHTHIO, varia tamen quoque noua atque certiora, quam hic, propoſuit: omni itaque iure illam, quam conſecutus fuerat, merebatur laudem, ita, ut eius *de ſcorbuto* diſſertatio, *medicis* ipſius *obſeruationibus* inſerta, primas inter omnes tueretur partes et ab omnibus fere ſubſequentibus auctoribus tantum exſcriberetur ad EVGALENI uſque tempora ſub initium ſuperioris ſeculi, quippe qui, quum numeroſiſſimam exerceret praxin, ipſiusque tempore quam latiſſime diffuſus iam eſſet iſte morbus, et, quod primo loco monendum erat, magnam in ſemet ipſo ſuaque morbos dignoſcendi peritia collocaret fiduciam, eamque de ſe praedicandi haud intermitteret occaſionem, libro ſuo ſatis inter omnes cognito, *de morbo ſcorbuto*, tantam adeptus fuit famam, ut is non ſaepe ſolum recuderetur, ſed a ſummis in arte viris ad noſtra uſque tempora optime de hoc argumento ſcriptus haberetur. Sed an iure? ſtatim
p. 10. apparebit. Morbi vim iam antea longe praegreſſam eſſe poſſe exiſtimat, quam incerta eius ac aequiuoca, quae talia nimirum eſſe putat, ſigna, languor ſcilicet et ſingularis grauitatis ſenſatio, appareant; quae remota tamen et incipientis modo valetudinis huius eſſe ſigna, omnes alii auctores affirmant. Ea deinde, quae in pleriſque aegris non, niſi ultima, et ad *ἄκρον* perducti morbi eſſe conſtat ſymptomata, v. c. hydropem, atrophiam, inter prima eius ac ſine ceteris, eſſentialibus dicendis, ſcorbuti ſymptomatibus refert. Alia porro vere huic morbo propria, ita, ut longe aliter ſe habuerint, ac ab aliis obſeruata fuere, v. c. ulcera, dyſpnoeam, deſcribit. Talia denique, quae a ſcorbuti indole prorſus eſſe ſolent aliena, cancrum, bubones,

bubones, ulcera penis; e. ſ. p. ad eum tamen refert. Admodum itaque veri ſimile eſſe inde patet, in in- p. 14.
ſignes errores ſemet ipſum deduxiſſe bonum illum virum. Pone enim, ſcorbutum plane aliam tum temporis induxiſſe faciem, aliquam tamen quisque largietur intercedere debere conuenientiam inter vera ac alias nota ſcorbuti ſymptomata, et inter ea, quae ad eum retulit EVGALENVS. At quaenam ſunt pathognomonica ejus ſigna, ab hoc auctore talia habita? Pulſus et urina, ſuo modo mutata, talia quippe ſigna, quae ab omnibus aliis auctoribus fallaciſſima hoc in morbo dicta ſunt. Reliqua etiam, quae adducit, aut prorſus aliis morbis, conueniunt, aut cum ipſo ſcorbuto non ſemper eſſe ſolent *συγχρονα*.
Ex quibus omnibus certo colligi debere Cl. Auctor p. 18.
arbitratur, prorſus aliud morborum genus ſub ſcorbuti nomine illum delineaſſe; idque magis adhuc apparere ex illa, quam is ipſe dederit, generaliſſima regula diagnoſtica: ſub omnibus nimirum iis morbis latere ſcorbutum, *qui vel occurrat rarus, vel etiam* p. 20.
veteribus cognitus, ſed aliis et diuerſis atque plurimum ab eorum deſcriptione diſcedentibus ſignis; illudque inſuper aſſertum eo certius fieri perpendenti, de affectibus hyſtericis, hypochondriacis, neruoſis, rheumatiſmo, rachitide aliisque, iis nempe omnibus, de quibus veteres haud frequentem obſeruandi habuerint occaſionem, illum quoque ipſum vel nihil, vel valde parum habuiſſe cognitum. Longe adhuc fuſior eſt Noſter in examinandis illius auctoris ſententiis, ut principis inter eos habiti, qui de ſcorbuto ſcripſerunt; qua in re tamen ulterius eum ſequi velle, recenſionis limites vetant. Mirum interim omnino eſſe Cl. Auctori facile concedimus, qui fieri potuerit, ut tam perſpicaces viri, quam caeteroquin fuere, SENNERTVS, MARTINI, HORSTIVS, LISTER, aliique fere omnes ad noſtrum uſque aeuum viuentes, illius opinionibus adeo lubenter ſubſcriberent

adeoque ſecure, ut multi librum eius verbatim fere exſcriberent.

p. 32. Nec EVGALENO tamen multo maiorem meruiſſe laudem Noſtro videtur WILLISIVS, licet poſt illum maxime ſemper aeſtimatus, quem CHARLETON in primis, uti et in ſcorbuti ſymptomatum diſtributione HOFFMANN, ac in eius diuiſione in calidum
p. 41. et frigidum BOERHAAVE, ſecuti fuere. Fieri enim haud poterat, quin, omnibus; quorum indoles videbatur eſſe noua, ad ſcorbuti genus relatis morbis, tanta tum explicandorum ſymptomatum, tum adhibendorum, quae poſt unum ab altero commendata fuerant, remediorum eſſet confuſio, ut variis, in quas diſpeſcerent hoc proteiforme ipſis viſum malum, excogitandis ſtuderent diuiſionibus, quae tam diuerſae erant, quam diuerſas varii auctores artis ſuae inuenerant theorias galenicas, chemicas, mechanicas; in ſcorbutum ſcilicet frigidum aut calidum, acidum aut alcalicum, aut, pro vario acrimoniarum genere praedominante, varie quoque acrem; quas vero omnes diuiſiones ipſi experientiae contrarias eſſe, Cl. Auctor declarat.

p. 61. Idem deinde fert iudicium de illa ſcorbuti diſtinctione, quam auctores non nulli fecerunt in maritimum atque terreſtrem. Is enim, ſiue in mari, ſiue terrarum aliqua parte, ſaeuiat, una eademque ſemper habet ſigna pathognomica; unas easdemque, ex quibus oritur, cauſas; unam denique eandemque curandi rationem poſcit. Cur illa igitur admittenda
p. 70. ſit diuiſio, non liquet. Vſu quidem ab aliquibus receptum fuit, certos quosdam morbos, purpurae v. c. quoddam genus, ulcera ſanatu difficiliora, ac fere omnes, quorum cauſae atque natura nondum ſatis innotuerunt, ſub ſcorbuticorum nomine comprehendere; ſed, quanto inde orto damno, tum reſpectu tironum, tum aliorum quoque virorum iam exercitato-

tatorum, tum ipſius faciendae artis eiusque augmenti, Cl. Auctor probe notat.

In ultimo tandem huius partis capite quaeſtiones illas dirimit: num inter connatos, hereditarios aut contagioſos, morbos referri debeat ſcorbutus? Omnem tamen, caute atque attente inſtitutam, experientiam contra iſtas aſſumendas opiniones pugnare; ſique morbus aliquando fuerit numeroſior, a communibus tantum cauſis, minime autem a contagio, proueniſſe epidemiam, ſatis clare docet. p. 78.

Ad *alteram* libri nunc *partem* progredimur, in cuius *capite primo verae ſcorbuti cauſae ex obſeruationibus in terra marique factis*, eruuntur. Ante vero, quam certi aliquid de illis aſſeritur, de iis merito agitur, quae falſo a non nullis auctoribus in verarum claſſe poſitae fuerunt; quarum prima eſſe dicitur abuſus ſalis marini, in victu ab hominibus nauticis adhibiti, unde *muriatici* quoque ſcorbuti nomen prouenerit. Illud autem, per ſe tantum conſideratum, hac quidem in re inſons eſſe, inde apparet, quod aqua marina non ſolum felici cum ſucceſſu contra alios morbos, ſcabiem et mala in primis crurum ulcera, per integri menſis ſpatium a Cl. Auctore fuerit adhibita ſine aliquo ſcorbuticae indolis phaenomeno; ſed eadem etiam, experimenti cauſa, duobus aegris vere ſcorbuticis per dimidium menſem data, morbum, non mitiorem quidem, certe tamen nec vehementiorem reddiderit. Inde vero non ſequi ſimul monet, victum ſale induratum omni plane modo innocentem eſſe; in eo potius ipſum ſal cum oleo animali intime ac adeo miſceri, ut a corporis viribus digerentibus inde explicari, ipſeque victus, difficillime digerendus, lene atque bonum corpori alendo praebere nequeat nutrimentum. p. 83. p. 86.

Alii porro exiſtimarunt, ſine vegetabilium uſu hominum ſanitatem diu ſaluam eſſe non poſſe; ideoque defectum eius in nauibus ſolam ſcorbuti eſſe cauſam: p. 89.

ſam: attamen, licet ille occaſionalibus ac praediſponentibus cauſis annumerari poſſit, ſine vegetabilium eſu tamen ſcorbutum quoque abeſſe poſſe; et contra in nauibus, ante breue tantum tempus in mare demiſſis, vehementiſſime tamen ſaeuiiſſe, experientia probauit.

p. 94. Alii peculiare aliquid, illud demum quidquid ſit, in clauſo atque corrupto nauis aere, aquam potiſſimum in infima nauis parte ſtagnantem, pro unica cauſa aſſumſerunt. Cur autem fabri lignarii, aliique operam in iſta nauis parte facientes, reliquis non citius neque vehementius corripiuntur ſcorbuto? Eadem eſt ratio aeris ab hominum multitudine ſua elaſticitate orbati. Febres inde quidem malignae, contagioſae; at non adeo facile, certe non immediate, ſcorbutus, oriri obſeruantur. Quid? Quod in ipſo aere nauis impuro ſcorbutum curari poſſe, experientia teſtatur.

p. 100. Alii inſuper aerem per effluuia e mari exhalantia ita mutari credunt, ut nautae inde aegrotent, uſque dum peruenerint in terram. Cur autem in medio terrarum orbe continenti, v. c. in Hungaria per ultimum ibi geſtum bellum, tantam ſtragem fecit ſcorbutus? Quamuis negari nequeat, ipſum aerem marinum certa ad gignendum ſcorbutum indole praeditum eſſe.

p. 107. Scire enim licet, principem inter omnes praediſponentes * ſcorbuti cauſas aerem eſſe nimis ac diu valde humidum, iis potiſſimum hominibus infenſum, qui a praegreſſo morbo adhuc languent, aut qui

* Praediſponentes, quas vocant pathologiae doctores, cauſas cum procatarcticis ſeu occaſionalibus proximis, quoad denominationem, ſaepe confundere Cl. Auctorem, facile quidem patet; quum illae in corpore iam praeexiſtant, idque ſuſcipiendo alicui morbo aptum reddant; hae vero tantum accedant illi generando: ſed verborum uſus cuilibet eſſe poterit liber.

qui nimiae corporis quieti, aut triſtibus diu inhaerent imaginationibus aliisque animi cogitatis hunc ipſum afficientibus; id, quod omnes fidae comprobant obſeruationes. Quam innumeris fere in caſibus, et quam ſaepe longum per tempus in maxime udo aere ſaepiusque in ipſis fere aquarum undis degere debeant homines nautici infimi in primis ordinis, admodum viuis, ut ita loquamur, Cl. Auctor deſcribit coloribus. En cauſa, cur in mari vehementius ut plurimum ſaeuiat hicce morbus, quam terra!

Cui deinde quoque accedit frigus, altera ex eius praediſponentibus cauſis. Hinc ille quoque grauior eſſe ſolet hiemis, quam tempore aeſtatis; in frigidiore, quam calidiore climate. p. 111.

Quibus porro cauſis omnino recentium vegetabilium inopia, et contra durus iſte difficilisque concoctu victus, optimo quidem iure, ita tamen, annumerari debent, ut ne ſolae tantum eae, ſed, reſpectu infirmati iam ab illis potioribus cauſis virium roboris, tales ſeu potius mere occaſionales haberi debeant. Siccus enim atque durus ille victus duris nautarum laboribus admodum conuenit; ab aliis vero, quorum vires quacunque demum cauſa iam fractae ſunt, digeri nequit, ſed anſam dat crudis generandis humoribus. Ne quid iam de corruptione aquarum, aliarumque rerum ad victum nautieum pertinentium haud raro accidente, de potus ſpirituoſi abuſu, uti et de animi affectibus, nunc dicatur. p. 115.

Hiſce igitur iam enarratis cauſis omnibus in terrarum quoque variis partibus non numquam concurrentibus, facile patet, qua ratione in his etiam oriri queat iſte morbus. p. 128.

Sub huius tandem capitis finem diuerſarum illarum cauſarum diuerſos effectus, mitiores aut grauiores, pro vario tum illarum gradu atque concurſu, tum aliarum, quae in reliquo vitae genere occurrere ſolent, rerum circumſtantium varia indole, Cl. Auctor exponit. p. 134.

p. 147. In *secundo* deinde *capite diagnostica* scorbuti *signa* secundum ordinem, quo ut plurimum procedere solent, enarrat. Ab eius initio naturalis faciei color mutatur in pallidum aut luridum; eaque ipsa intumescit, aeger autem deses fit, et ab omni laborum genere abhorret: labia et caruncula lacrymalis viridescentem nanciscuntur colorem; quae tamen omnia symptomata imminentem saltem praenunciant scorbutum; aegro nimirum, praeter insolitam ignauiam, sano adhuc viso, cibum potumque appetente. Non nullis tamen non prius, quam morbus iam diutius inhaeserit, facies mutatur, quae deinde magis lurida fit; animo simul valde deiecto. Ista tum pigritia in uniuersalem corporis abit lassitudinem; sub quolibet corporis motu genua rigida quasi ac infirma sunt; respiratio autem anhelosa; quod utrumque symptoma aegros vix non semper comitatur. Paulo post pruriunt gingiuae, tument, post leniſſimam frictionem emittunt sanguinem, ex liuido rubrae, molles, spongiosae tandemque valde putridae fiunt atque fungosae, cum anima vehementer foetente. Pathognomicum illud habetur signum. Nec e gingiuis solum manat cruor, sed ex aliis quoque corporis partibus
p. 150. prorumpit. Cutis per totum morbi decursum sicca apparet; quando autem ad extrema ventum est, lipothymiis praesertim accedentibus, frigido et viscoso madore squalida fit; in non-nullis quidem, in primis qui febricant, aspera, in plerisque vero laeuis atque splendens, maculis subrubris, liuidis et nigricantibus obsessa, qualis esse solet in sugillatis membris, ipsi cutis superficiei aequalibus, ad lentis magnitudinem ab initio, deinde ad manus ambitum latis, in corporis extremitatibus eiusque saepe trunco, in facie autem atque capite raro conspicuis. Non paucis aegris intumescunt crura, tumor autem non adeo facile, ac in oedemate, digito prementi cedit, foueis tamen impressis diutius permanentibus. En symptomata

essentialia

eſſentialia reliquisque conſtantiora in primo ſcorbuti gradu! Paucis addamus illis adhuc reliqua:

De ulceribus vere ſcorbuticis notamus tantum, quod potiſſimum valde putrida, ſanguinolenta et fungoſa ſint, omnium fere applicatorum remediorum vim eludentia. Ne tali aegro propines mercurialia, praeſertim caueto! Alii morbi, quibus antea hi aegri fuerunt correpti, facile nunc redeunt, vel, ſi praeſentes adhuc ſint, exacerbantur. Iis quoque, qui epidemice graſſantur, facilius obnoxii fiunt ſcorbutici. Vti pectus in genere ſemper afficitur ab hoc morbo, praeſertim ſi aluus clauſa ſit; ſic et dolores vagi, in modum pleuritidis ſpuriae illud ſaepius affligunt atque opprimunt. Caput raro dolet; nec febres, quae non numquam ſuperueniunt, niſi ad accidentalia eius pertinere videntur ſymptomata; ex quibus tamen omnibus, ſi accidant, diriſſima eſſe ſolet petechialis et iſta a carceribus dicta. Aluus ut plurimum ſolet variare, in aliis modo naturalis; modo valde adſtricta; in aliis vero et iis plerisque per vices obſeruatur eſſe fuſa, ac male olens. Vrina quoque varia eſt; cito putreſcit, ſique reponatur, oleoſam, ſalinam et ſpumoſam acquirit ſuperficiem. Pulſus, niſi febris acceſſerit, ſolito ut plurimum ſolet eſſe tardior atque debilior. Haec de primo morbi ſtadio ſufficiant.

p. 152. p. 157. p. 157.

In altero facilis membrorum uſus magis magisque perit. Poples tumet, dolet, muſculis flexoribus contractis ac fere rigidis factis; ſingularis languoris ſenſus frequenter accedit, ita ut aegri, diu requieſcentes, ſub leniſſimo corporis motu linquantur animo, vel etiam ſubito exſpirent. Tumor inſignis atque ecchymoſes occupant crura, omniaque haemorrhagiarum genera aegri vires exhauriunt ac eos ſaepe tollunt. Gingiuarum ulcera peſſima fiunt, fungoſa, gangraenoſa. Dentes cadunt; ipſas vero maxillas raro exeſt caries, quae nec alia oſſa facile ſolet prehendere

p. 162.

hendere. Attamen vel in diriſſimo hoc ſtatu et appetitus et ſenſus ut plurimum vigent.

p. 166. Tertius tandem ac ultimus ſtatus, praeter omnia iam recenſita ſymptomata, alia adhuc extraordinaria dicenda nobis ſiſtit. Vlcera olim curata recrudeſcunt: Crura nunc ſponte ſua fiunt ulceroſa: Quibusdam aegris, licet non adeo frequenter, febris ſuperuenit peteclialis: Sanguinis profluuia nunc ubiuis prorumpunt: Icterus, hydrops, melancholia confirmata, neruorum rigor, pectoris anguſtia ſumma, dolor ſub ſterno, aliique ſexcenti accedunt morbi triſtiſſimi. Non nulli aegri laborioſiſſimam quidem, eam tamen ſine dolore, experiuntur reſpirationem ſubitoque vitam emittunt. Finit hoc caput Cl. Auctor variis enarratis morbi huius hiſtoriis, iam dicta illuſtrantibus.

p. 175. In *tertio* dein *capite prognoſtica ſigna* exhibet; quem in finem, ut ea intelligantur eo melius, omnem hunc morbum in duas claſſes diuidit; unam, qua homines antea ſani, quales eſſe ſolent nautae, ab externis tantum atque occaſionalibus cauſis in eum incidunt; alteram, qua homines debiles, in terra potiſſimum degentes, pro varia corporis ſui diſpoſitione a leuioribus illis cauſis eo afficiuntur. In priore caſu aduentitium ſeu artificialem quaſi dicendum, in altero autem naturalem vel potius a corporis conſtitutione nominandum, *conſtitutional*, appellare vult ſcorbutum. Vnus idemque morbus quidem erit et eiusdem quoque curationis; interim prognoſtica ſigna
p. 177. prius eius genus praecipue reſpiciunt. Ex iis haec ſunt primaria: A ſui initio, etiamſi valde afficiantur gingiuae, ſatis adhuc facile et ſine recentium vegetabilium uſu, tollitur morbus, dummodo corporis exercitiis par ſit aeger: quodſi vero lecto affixus, corpus mouere amplius nequeat, alterque iam adſit valetudinis gradus, ſine vegetabilibus curationi nullus ſupererit locus. In mari autem, ubi vegetabilia

ſaepe

ſaepe non ſunt ad manus, prognoſis difficilis eſt. Malo enim peſſimo nondum viſo, periculoſa tamen non raro et praeter omnem opinionem accedunt ſymtomata. Clauſo tamen putridoque aeri adſcribendum eſſe videtur, quod tales interdum aegri, ſimul ac aliquem motum exercere velint, aut aeri exponantur, ſubito tollantur e medio *. Si alui laxitas cutisque mollities et humiditas ſequantur vegetabilium uſum, certa ſpes erit; praeſertim ſi corporis motum ac aerem aegri ferre poſſint: genuum vero rigor curationem reſpuit, morbo caeteroquin abacto. Scorbutica dyſenteria, aut pectoris vitia, omnium difficillime expugnantur. Inueteratus morbus tabe non raro finitur. Si varia hydropis genera afflixerint aegrum, is, licet ſanitati reſtitutus, rheumatiſmo artuumque doloribus atque rigori, per reliquum vitae tempus facile fit obnoxius. Gingiuarum nimis aut exeſarum aut laxarum ſaepe remanere vitia, Cl. MVRRAY annotauit.

In *quarto capite prophylaxis, ſeu morbum hunc* p. 180.
praeſertim in mari praecauendi adminicula, proponuntur. In terra ei facile praeripitur naſcendi occaſio; aere nempe calido, ſicco atque puro, victuque tum vegetabili tum animali, concoctu facili; quae artis regula pro vario incolarum vitae genere moderanda erit et applicanda. In mari autem omnis haec p. 183.
res altioris eſſe ſolet indaginis. Multa igitur et excogitata et commendata fuerunt eum in finem remedia **; quum ſaepius autem exoptatus ſucceſſus non ſubſe-

* Magna ſatis veri ſpecie internis haemorrhagiis, a tabefactis viſceribus ortis, hanc improuiſam mortem tribuit Ill. VAN SWIETEN. v. Ei. Comment. in H. BOERHAAVII aphoriſmos, Tom. III. p. 608.

** Pag. 183. narrat Cl. Auctor, quendam olim virum, natione germanum, et in inſula *Sumatra* ſummam rerum tenentem, ea ſpe fretum, ut chemicis remediis praeueniri poſſet ille morbus, *Lipſiae* in noſtra hac uniuer-

ſubſecutus fuerit, inde factum fuit, ut omnem praecauendi hunc morbum ſpem multi abiicerent. Sed
p. 186. immerito. Tum enim aut ſero nimis ſua in uſum vocarunt antidota, tum ſuis potius opinionibus, quam experientia, ducti, varia remedia commendarunt. Verum enim vero auerti poſſe morbum, eius non indoles ſolum probat, quod nimirum ſit aduentitius, ſiue a cauſis externis oriundus; quae vel euitari vel mutari certe poſſunt; ſed ab ipſa etiam confirmatur experientia, quum in variis Americae ſeptentrionalis partibus iam haud obſeruetur ſcorbutus, ubi olim fere endemius fuit.

p. 191. Primo loco ex variis, ſtudioſe eam ob cauſam captis, quae hic enarrat Cl. Auctor, tentaminibus, in-

uniuerſitate ciuem ſuum, celeberrimum ſui temporis medicum, MICHAEL, ſuis ſumtibus conſtituendum curaſſe chemiae profeſſorem; ſua tamen ſpe excidiſſe, licet hic indefeſſo ſtudio multa eum in finem excogitaſſet medicamenta; eumque porro primum omnium in Europa fuiſſe chemiae profeſſorem, affirmat quidem; qua vero hiſtorica fide fultus, ſimul non adducit. Sed in errorem ſe deduci paſſus eſt Cl. Auctor. IOAN. HARTMANN enim primus in Europa publice chemiam docere iuſſus fuit in academia Haſſiaca, quae floret adhuc *Marburgi*, et Profeſſoris ideo exornatus titulo anno ſuperioris ſeculi nono; qui vero ipſe dein ex hac vita diſceſſit anno illius ſeculi triceſimo. Vide ſis eius Opera Francofurti ad Moenum 1684 in folio edita, et in iis orationem eius *de philoſopho ſeu naturae conſulto medico*. IOAN. MICHAEL vero, quem a Cl. Auctore ſubintelligi putamus, anno ſuperioris ſeculi ſexageſimo ſeptimo Lipſiae obiit Profeſſor Therapiae dictus. Num antea Chemiae Profeſſor fuerit, nos ipſos ignorare quidem fatemur; ab illo autem Batauorum colonorum duce talem certe conſtitutum fuiſſe valde dubitamus, quum publicorum munerum habenda cura ad principis iura pertineat. Forſitan Noſter MICHAEL opibus ab illo viro fuit adiutus, ut eo alacrius atque felicius in rem adeo utilem inueniendam inquirere poſſet.

interne poma in primis aurantia atque limonia largiter comedenda, externe vero ad gingiuas elixirium vitrioli et acetum vini, utrumque in gargarismis adhibendum, tum sua, tum aliorum, quos citat, experientia doctus, commendat. Quod si quis etiam oggerat, illa poma ab aliis interdum sine exoptato fructu fuisse adhibita, is quoque scire debet, alios saepe morbos sub scorbuti nomine fuisse comprehensos, hancque ideo in contrarium adductam experientiam subleslae omnino esse fidei.

Quum illa vero poma spontaneae corruptioni sint p. 207.
obnoxia, nec semper, neque in quouis loco, acquiri possint: hinc, quo vires eorum cogi et per multos annos conseruari queant, huncce proponit modum: Vt succus nimirum ex iis expressus, per filtrum transiiciendo clarus redditus, in vas purum, terreum, vitrea crusta bene obductum, et euaporationis operationi aptissimum, infundatur, hoc deinde vas in aliud aqua plenum intromittatur, idque super igne viuo per aliquot horas ponatur, ut aqua bulliat, donec ad olei, dum adhuc caleat, vel ad syrupi, postquam refrixerit, consistentiam redactus fuerit ille pomorum succus, in ampulla post bene obturata reponendus. Quatuor et viginti poma aurantia, quinque librarum pondus ad quatuor uncias excedentia, depurati succi unam libram et nouem uncias semis; spissi vero illius facti quinque uncias, suppeditarunt, quod extractum vix trium aquae unciarum aequat volumen; ideoque integrae vires sat insignis pomorum copiae in vasculo mediocris magnitudinis per aliquot annos asseruari poterunt.

Ad naturalem huic extracto conciliandam fragrantiam paucae quidem vel essentiae, vel olei eorum corticum guttulae addi possunt: fini tamen suo conuenientius ac aeque gratum esse videtur, sub euaporationis finem paulo antea, quam ab igne remouetur vas, paruam externi corticis partem ipsi succo

adiice-

adiicere. Quae medicina ſuo tempore ſatis modico paranda pretio, cum variis inter homines in primis nauticos uſitatis ſpiritus generibus, *rum*, *arrack*, cet. miſceri, ſimulque hunc potum ſaepe per ſe noxium non corrigere ſolum, ſed et in medicinae genus, ſcorbuto optime reſiſtentis, immutare poteſt.

p. 213. Aliorum quoque multorum vegetabilium, baccarum, herbarum atque radicum copia per longum tempus ſatis bene in nauibus aſſeruari poterit, dummodo penitus ſicca, in vaſis bene clauſis, ab omni
p. 217. aeris atque humiditatis acceſſu arceantur. Omnes fere etiam liquores fermentatione parati, ſub nomine *cyder* cogniti, aliaque potus genera ex vino aut cereuiſia fermenteſcentibus cum baccis ribium, ſambuci, e. ſ. p. praecipue autem cum abietis cuiuscunque ſummitatibus, conis, foliis, quin et cortice et ligno, e. ſ. p. prodeſſe, per experientiam conſtat.

p. 223. Aegros, vel qui certe a ſuperato morbo valde debiles adhuc ſunt, reliquis facilius ſcorbuto corripi poſſe, ſupra iam monuimus. Itaque regulas non incognitas quidem, at rite expoſitas, ex quibus illorum cura haberi debeat, Cl. Auctor proponit, ut nimirum iis victum porrigi debili eorum corporis ſtatui conuenientem, et pro ratione virium corpus quotidie mouere eos iubeat.

p. 228. Vltima tandem harum animaduerſionum claſſis concernit modum, quo cauſae huius morbi externae, aeris, victus, potusque facta corruptio, corrigi, vel, quantum fieri poteſt, auerti queant; quas tamen ſingulas recenſere non poſſumus; aliqua ſaltem nunc
p. 240. dicturi *de cura morbi eiusque ſymptomatum*, in *quinto capite* propoſita.

Optima in genere dicenda, ſcorbuto medendi methodus eſt illa, quam in praecedenti iam capite expoſuimus. Morbus in primis aduentitius, nec diu iam praeſens ſola mutatione aeris, victuque leui ex recen-

recentibus potiſſimum vegetabilibus ac herbis illis ſatis cognitis antiſcorbuticis dictis confectus, ſine ullo fere medicamentorum uſu, ſaepe expugnari obſeruatus fuit. Pone autem, altiores iam morbum egiſſe p. 244.
radices, quid tum erit agendum? Prima medenti eſto regula, ut omnes corporis ſe- et excretiones iuuet, ſcorbuticamque acrimoniam et debito victu et aptis remediis obtundat atque emendet. Quem in finem ſerum lactis praeſertim caprilli, cui ſal polychreſtum, ut diureticum et aluum laxans remedium, addi poteſt, commendatur. Succi porro ex herbis p. 246.
antiſcorbuticis acrioribus, ut et ſaponaceis, dente leonis, fumaria, tritici progerminante ſegete expreſſi, cum illo pomorum aurantiorum Hiſpanicorum mixti, quibus etiam ſaccharum lactis adiici poteſt, per omnem diem hauſti iuuabunt, ſudore ſimul bis aut ter in ſingula hebdomade poſt illorum uſum prolicito. Niſi haemorrhagiae metus ſit, balnea calida ex herbis aromaticis parata, optimi erunt uſus.

Symptomata, quae urgent, ſingularem quoque p. 248.
curam poſcunt. Os internum ſeruetur purum gargariſmis ex hordei decocto, melle roſato et acidis mineralibus: Fungus, ſi neceſſe fuerit, praeſcindatur: Altis autem ulceribus applicetur oleum vitrioli vel per ſe, vel quoque dilutum: Crurum oedemati p. 250.
conuenit lenis frictio cum pannis paulo aſperioribus fumoque ex aromaticis gummatibus medicatis, et leniter applicata faſcia; illis vero rigidis factis et dolentibus fotus ex aqua calida cum pauca aceti aut ſalis ammoniaci adiecta quantitate, et deinde oleum palmae inunctum. Eadem fere eſt cura ulcerum, per lenem compreſſionem et remedia antiſeptica, praeſtanda: Sanguinis profluuia, quae minantur periculum, acida mineralia, parca ſemel doſi, ſed crebrius data, corticem peruuianum et vinum rubrum expoſcunt.

Omnium,

p. 253. Omnium, quae accidere poſſunt, ſymptomatum et periculoſiſſima et pertinaciſſima, iam enarratis remediis obedire ſaepe neſcia, ſunt dyſenteria et pectoris affectus cum tuſſi violenta, difficili, anxia et doloroſa reſpiratione coniunctus. Alui fluxus, licet periculi pleniſſimus, ſubito tamen coerceri non debet, ſed ſaltem mitigari. Rhabarbarum parce, ſed crebro datum, cumque theriaca vel diaſcordio mixtum, vinum rubrum, generoſum, ſed dilutum, diaeta ſubadſtringens, gelatinoſa, in non nullis aegris alumen quoque crudum, tinctura roſarum ſimiliaque,
p. 258. profecerunt. Pectoris autem iam dictam valetudinem leuant veſicatoria, equitatio, diaeta mere lactea et vegetabilis, et remedia ſic dicta pectoralia, gummi ammoniacum, oxymel ſcilliticum et balſamus de Copaiua.

Reliqui non numquam ſuperuenientes morbi ex artis regulis alias iam cognitis oppugnari docentur. Morbo tamen principe ſuperato, remanent interdum ulcera, quae praeter antiſcorbuticum regimen, antimonii crudi cum aethiope minerali, vel etiam, gingiuis antea ſatis confirmatis, mercurii, balſamo ſulphuris terebinthinato extincti, moderatum uſum cum lignorum decocto admittunt felici cum ſucceſſu, praeſertim ſi diaphoreſis aucta ſimul fuerit.

p. 260. Poſtquam dein varia adhuc, ab aliis rei medicae peritiſſimis viris commendata remedia enarrauit atque examinauit, quasdam iis denique ſubiungit cau-
p. 265. telas Cl. Auctor: Venae ſectio nimirum et fortiora purgantia ſemper nocent; leniſſimis tantum potius remediis aluus ducenda eſt, et ſemper libera ſeruanda: Veſicatoria, ob gangraenae metum, caute applicentur: Idem quoque valet de vomitoriis, quippe quae ipſe Cl. Auctor tentare noluit: Morbo alte proiecto, aegri caute moueantur e lecto, aut libero aeri exponantur: Si diu etiam ii a vegetabilium uſu abſtinuerint, eaque nunc nanciſcantur, magna eorum copia

ne

ne veſcantur una vice; alias dyſenteria hancce ſequitur voracitatem.

Quae huc uſque propoſuerat Cl. Auctor, ſola fere nitebantur experientia. Nunc autem in *capite ſexto theoriam morbi* tradit. Corpus noſtrum, inquit, tum quod heterogeneis conſtat partibus, cum propter perpetuum earum motum atque attritum, in varia contrahenda acrimoniarum genera ſpontaneamque corruptionem per ſe pronum eſt. Hinc particulae a blanda ſua indole alienae factae excerni, nouumque reſtitui debet nutrimentum quotidie. Eliminantur iſtae potiſſimum per urinam ac inſenſibilem dictam perſpirationem, per quam prae primis ultimam ſubtiliſſimae excrementitiae particulae auolant, quae, ſi diu remanent, putreſcentem indolem acquirunt et ad periculoſiſſimos ſuſcipiendos morbos corpus diſponunt. Niſi porro blandi quoque et nutritii liquoris copia per ſingulos dies ſuggeratur noua, naturalis humorum ad putredinem fit diſpoſitio. Animalia enim, fame enecata, non ex ſanguinis ac humorum defectu, ſed ex corrupta potius putridaque eorum dyſcraſia orta, pereunt. Ad hanc igitur putreſcentium morborum, ab ipſo naturali motu atque calore genitorum, claſſem pertinet ſcorbutus. Ideo tamen nondum appellari poteſt alcalicus, quum alcalica atque putrida corpora valde a ſe inuicem differant. En modus, quo generari poterit iſte morbus pro cauſarum ſuarum effectibus! Intenſus primo frigoris gradus, in debilibus potiſſimum hominibus, neque corpus ſatis mouentibus, cutis perſpirationem, conſtrictis eius poris, cohibet; unde ſeroſa colluuies. Verus inde tamen ſcorbutus nondum oritur, niſi accedat aeris humiditas, quam per ſe ſolam gignere iam morbum poſſe diximus. Talem efficiunt in ſeptentrionalibus regionibus craſſae nebulae, in aliis pluuiae copioſae. Noua atque dira haec eſt perſpirationis ſupprimendae cauſa, quae totius corporis

p. 272.

p. 277.

p. 280.

robur ſimul eneruat, fibras relaxat, ſanguinis praeparationem in pulmonibus impedit, ideoque ceteras inde dependentes corporis actiones, nutritionem in
p. 284. primis, laedit. Accedit et hoc, quod reſorpti ex atmoſphaera liquores, per ſe iam forte in illa humida magis heterogenei, nunc in corpus inducti, acriores fiant cumque ſeri praeſente colluuie poſt aliquod tempus ad putreſcentem indolem inclinent. Quantum inſuper per nimiam quietem, aut praegreſſos alios morbos, aut animi pathemata, metum, triſtitiam, nimiasque curas, debilitetur corpus, aliunde etiam conſtat. Iis nunc autem cauſis, praediſponentibus Cl. Auctori dictis, et ipſarum effectibus accedant aliae occaſionales, durus, ſalſus, viſcidus, non fermentatus victus, cum vegetabilium recentium defe-
p. 292. ctu, e. ſ. p. quid tum fiet? Nec ſatis digerentur alimenta, neque blandus inde praeparabitur chylus, quum eorum ſuperare tenacitatem, et in nutritium immutare ſuccum, corporis vires haud valeant. Fac quoque, in primis viis illa reſoluantur; chylus tamen, cui ſua et neceſſaria ſemper deeſt blandities, in ſecundis, quae a praediſponentibus cauſis iam debiles factae ſunt, viſcidus remanet, acris tandem ſit atque putridus. Inde porro perſpiratio, iam ex aliis illis cauſis laeſa, magis adhuc ab illa humorum tenacitate imminuitur.

p. 298. Scorbuti itaque natura in laxo debilique ſolidarum corporis partium habitu et fluidorum ſponte ſua facta putreſcente mutatione, conſiſtit, quae a defectu blandi nutrimenti ac inſenſibilis perſpirationis longa ſuppreſſione oritur; id, quod cauſae eius morbi ac effectus, qui ſunt ipſius ſymptomata, ſatis ſuperque teſtantur. Pergit deinde Cl. Auctor, et ex aceſcente, ſaponacea et diluente vegetabilium indole eorum uſum atque neceſſitatem contra ſcorbutum demonſtrat.

Septimum

Septimum caput obſeruationes continet ex homi- p. 310.
num ſcorbuto defunctorum cadaueribus captas, quas vero tranſcribi quidem, ſed breuibus non recenſeri poſſe, intelligimus. Omnes vero illas putreſcentem humorum ſingularem factam corruptionem indicare, monemus. Vnicum ſaltem de iis, qui ſubito ſaepi- p. 313.
uſque ex improuiſo exſpiraverant, notamus adhuc, eos omnes auriculas cordis in pugni magnitudinem extenſas ac ſanguine coacto plenas habuiſſe; alios, dyſpnoea potiſſimum ſimul olim affectos, omnes in thorace ſitas partes ſibi conglutinatas ac in unam quaſi maſſam commixtas, ut diſtingui fere non potuerint, pulmonibus in media eius parte quaſi contritis haerentibus; alios autem vel muſculos, vel inteſtina, gangraena affecta, oſtendiſſe.

In *ultimo* tandem, quod partis huius eſt octauum, p. 317.
capite de natura ſymptomatum agit Cl. Auctor, eorumque indolem atque rationem ex praecedenti theoria atque anatomicis obſeruationibus deducit atque exponit. Quibus vero hic loci dictis, facile ex antecedentium capitum ſumma perſpiciendis, nunc ſupersedemus enarrandis.

Tertia tandem totius libri *pars*, uti ſupra dixi- p. 341.
mus, bibliothecam quaſi librorum, de ſcorbuto ſcriptorum, continet, ita, ut in *capite* eius *primo* loca ex veteribus medicis depromta examinentur, in quibus ſcorbutum ab iis indigitatum fuiſſe recentiores exiſtimarunt. HIPPOCRATEM vero, quem poſteriores fere omnes exſcripſerunt, iis in locis icteri genera, ex hepate vel liene obſtructis orta, deſcripſiſſe Cl. Auctor declarat. Stomacace atque ſcelotyrbe, a PLINIO deſcripti affectus *, attentionem mererentur, niſi auctor is eſſet nimis ſaepe credulus, et in hoc etiam loco narrationi ſuae fabuloſa ſimul immiſcuiſſet. Primus autem, qui ex inſtituto ſcripſiſſe di- p. 346.
citur de ſcorbuto, fuit IO. ECHTHIVS. Eius ita-

 que

* Hiſtor. nat. lib. 25. cap. 3.

que libri *de ſcorbuto vel ſcorbutica paſſione* recenſio, ad
p. 355. annum 1541 poſita, legitur ab initio chronologici omnium librorum indicis, qui de ſcorbuto huc uſque fuerunt editi, ad annum uſque nuperrimum 1753 perducti atque finiti epitome tractatus *de ſcorbuto marino* a Cl. ADDINGTON in lucem emiſſi.

Appendix denique huic libro addita et eos libros, qui non viſi ideoque omiſſi fuerant a Cl. Auctore, et chronologicum et alphabeticum auctorum eorumque ſcriptorum, ab eo allegatorum aut recenſitorum, indicem continet. Vt ipſi quoque alium adhuc indicem, totius libri argumenta comprehendentem, addere placuiſſet, optamus. Interim ex iis, quae adduximus, cuilibet clarum fore confidimus, quam utile opus a Cl. Auctore non ſuſceptum ſolum, ſed etiam quam bene illud ab eo fuerit perfectum, ita, ut omnium, quos de hoc morbo huc uſque ſcriptos habemus, librorum iudicari eſſe queat pleniſſimus.

VII.

Quaeſtio medica: An à diverſâ virûs ſcorbutici indole et ſede Morbi diuerſi? Praeſide M. PAVLO LE ROY, Doctore Medico. Proponebat *Henricus Michael Miſſa*. Pariſiis, 1754. 4. mai. pl. 2.

Poſtquam illum de ſcorbuto librum a Cl. LIND editum, cuius iam iam dedimus epitomen, legeramus, nunc, ulterioris acquirendae notitiae cupidi, quid alii ex recentioribus medicis de eo ſentiant, hancce, quam indicamus, diſſertationem perluſtrabamus. Sed, ſi dicere licet, eam perlegiſſe nos fere poenitebat. Poetica magis, vel certe rhetorica, haberi poterit tractatio, quam medica, ab omnium fere auctorum, qui fidem merentur, obſeruationibus aliena, morbi nec ortum atque cauſas, nec indolem

atque

atque effectus ita explicans, ut legentis desiderio satis faciat. Quaestionem itaque propositam eo modo solutam esse haud miramur, ut a diuersa virus scorbutici indole ac sede quam maxime etiam diuersi morbi oriri dicantur, iis scilicet vix non omnibus ad huius morbi classem relatis, quorum indoles nondum satis exposita fuit. En quaedam eius rei specimina!

Nec unicus, neque simplex est scorbutus; modo p. 1.
sub omnium morborum larua se suumque virus diuersis modis occultat; modo mitius agere videtur cum aegris; modo furit, parcens nemini; modo chronicus est, ipsius saeuitie multorum in annorum seriem pertingente; modo peracutus. *Dum grassatur enim* p. 2.
eius contagium, nihil vacans ab illo, omnia omni implet clade, ita ut nulla post se superstint salubria. Hinc quoque factum fuit, ut infinitas eius metamorphoses pro totidem veteres haberent morbis, ideoque cum multis aliis, quibus erat finitimus, eam confunderent. Vera et adaequata dicitur eius esse definitio p. 3.
simultanea solidorum ac fluidorum deprauatio, virulento quodam humore peculiari et venereum aemulante illata. Humor iste vel a nostra origine in nobis latet, vel spontaneo naturae vitio, vel per contagium, oritur. A venerea lue, quae veterum fuit elephas, virus quidem sui natura ideoque et curatione differt scorbutus; sed origine, sede, more, signis, periodis et effectibus, ambo morbi, uti sibi pares, sic et saepissime sibi mutuo fiunt germani atque congeneres. Sexcenti sunt alii morbi sibi similes suaque indole maxime propinqui, quibus cum ille conspirat: rheumatismus, arthritis, omnia fere exanthematicarum febrium genera, ipsa pestis; qui affectus omnes sola eius *virus alterationis varietate*, quantitate, partiumque, quas illud occupat, indole a se differunt. Itaque non septentrionalibus solum populis, sed toti p. 4.
terrarum orbi competit proteiformis hicce morbus, ita tamen, ut inter illos chronicus sit, inter reliquos

autem eo acutior, quo propiores ei ſunt a meridie. Vbiuis tamen aliam aliamque induit figuram. Omnes itaque endemii, tales inter ſingulas fere nationes reperiundi, morbi ſcorbutico humori ſuam debent originem, v. c. Hiſpanorum ſtruma atque cholera; Pariſiorum tuſſis atque rheumatiſmus; Anglorum ſudor inflammatorius; ac alii reliquorum populorum fere innumeri, quorum ſatis longum hic loci reperies ca-

p. 6. talogum. Tot igitur ſcorbuti erunt ſpecies, quot ſunt virus ipſius dotes: vitriolica nempe, nitroſa, ſalſomuriatica, ammoniacalis, auſtera, tartarea, deurens, alcalica, foetida, putrefaciens, corroſiua, aliaeque porro multae, quas omittimus, ne uniuer-

p. 7. ſam conſcribere velle pathologiam videamur. Quot vero omnium fere morborum cauſas eſſe poſſe credideris, tot etiam generando ſcorbuto Cl. Auctor tribuit, corpori tamen noxias tantum, quantum ad ſuſcipiendum hunc morbum illud iam habet diſpoſitionis. Inficientes autem illae particulae, hinc et inde per aerem diſſeminatae volitant, quae, ſi corpus fuerint ingreſſae, ſcorbuticum humorem euoluere poterunt. En varia et mira ſcorbuti facies, quae a tam

p. 10. diuerſis cauſis oritur! Quid? Quod v. c. febres continuae aut intermittentes, quotannis vere vel autumno reduces, non ipſius forſitan cauſae ſint, ſed propagata potius eius ſoboles ac metamorphoſes; quam etiam ſententiam de omni aegrotatione periodica, vel etiam erratica, ferendam eſſe Cl. Auctor ſibi perſuadet. Sed eheu ſatis ea de re dictum eſto!

VIII.

TIBERII LAMBERGEN, Lectio inauguralis ſiſtens ephemeridem perſanati carcinomatis. Groningae, apud Henricum Vechnerum. 1754. 4. mai. pl. 4½.

Quo rariores ulcerum cancroſorum, ſine laeſae partis exſtirpatione curatorum, eſſe ſolent caſus, eo maiori omnino iure illi, a viris non artis peritia ſolum claris, ſed fide quoque dignis, enarrati, debent colligi, quo tandem, iis inter ſe comparatis, ad intimiorem diriſſimi huius omnium morbi cognitionem eique medendi certiorem, ac huc uſque habuimus, ſpem deueniamus. Ad primam illorum caſuum claſſem ſequens a Cl. Auctore enarrata pertinet hiſtoria, nuper iam a nobis indicata*.

Femina quatuor et triginta annorum, a tribus p. 3.
inde annis vidua, temperamenti ſanguinei, ſana quidem ſatis, ſed mobili neruorum ſyſtemate utens atque in morbos inflammatorios valde procliuis, prima vice ante octo circiter annos dextrae mammae inflammationem eiusque copioſam ſuppurationem, altera vice ante ſex annos eiusdem, tertiaque tandem vice ante quinque annos eiusdem denuo ſimulque alterius quoque mammae ſiniſtrae inflammationem, quam ſemper exceperat ſuppuratio, experta; ab illo tempore in mamma dextra varia tubercula dura, indolentia atque ſcirrhoſa gerebat; plurium tamen adhuc infantum mater facta; tandem praeter opinionem quam vehementiſſima ſiniſtrae mammae corripiebatur inflammatione, breui tamen tempore feliciter et ſine ulla mammae relicta duritie diſcuſſa. Poſt annum vero elapſum, quum a quinque iam inde nouiluniis parcius iuſto fluxerint menſes, in dextra illa mamma lancinantes dolores, in primis ſub tempeſtatum mu-

* Comment. noſtr. Vol. IV. P. I. p. 164.

tationibus auctos cum aliquali eius tumore, potiſſimum autem ex inopino lapſu dein perterrita, et doloris, et tumoris, perſentiſcebat incrementum, qua
p. 5. de cauſa denuo conſulebat Cl. Auctorem. Reperiebat is tum dura, iam olim obſeruata, iſta tubercula, mole iam multum maiora et ſaxeae ferme duritiei, in unum quaſi nunc tumorem coiiſſe, eumque ſcabrum iam valde atque praeruptum, in ſuperiore in primis mammae parte haerentem, muſculo pectorali iam accreuiſſe. Pruritus aderat perpetuus; lancinantes autem dolores, ſub axilla incipientes inque ipſo tumore deſinentes, non numquam tantum intercurrebant. Color atque calor mammae, praeter unam alteramque venam tumidam factam, reliquae corporis cuti ſimiles adhuc erant. Sub ipſa vero axilla glandula quaedam ſcirrhoſa; nec altera quoque mamma, ſiniſtra nimirum, ab omni iam duritie libera erat. Externe tum temporis applicabantur ſaturnina, et pro interno uſu propinabantur aegrae reſoluentia cum anodynis mixta; iuſto ſimul regimine aegrae praeſcripto; et ad inſtans catameniorum tempus emmenagoga; iisque nondum ſufficienter profluentibus, ſanguis mittebatur ex talo; quae tamen omnia in uſum vocata auxilia breues modo ſequebantur induciae. Quid? Quod, praeter redeuntes ſaepius dolores nuncque fere perpetuos factos, verſus inferiorem tumoris partem duos fere digitos transuerſos ſupra papillae locum, qui pro tumoris duritie ſatis erat mollis, naturalis huc uſque cutis color, nunc in rubellum mutatus, maculam ſiſtebat inflammatam.

p. 9. In hiſce rerum anguſtiis alios probos expertosque medicos Noſter adiens, a Cl. WINTERO in primis, Academiae Leidenſis Profeſſore, illud accipiebat conſilium, ut, ad exemplum Cl. DEGNERI, Medici Nouiomagenſis, qui ad inueteratos ſcirrhos infuſum herbae *Solani furioſi*, vulgo *Belladonnae* dictae, commendauerat, eandem quoque medicinam in uſum vocaret,

vocaret, eamque vel etiam omnino dubiam in dubio ac desperato hocce morbi statu tentaret*. Ante ve- p. 12.
ro, quam aegrae dare vellet illam, in semet ipso faciebat Vir Optimus periculum, et herbae illius seu foliorum eius, per triennium iam siccorum, scrupulo uni tantum feruentis aquae infundens, quantum decem vascula porcellana, ex quibus ut plurimum sorbillare solemus infusum Theae, capiunt, et per noctem infusum illud digerens, mane ieiuno ventriculo capiens unum vasculum, indeque breui lenem

 vertigi-

* Externum quidem *Belladonnae* usum contra cancrum aliaque similia ulcera, et veteres iam, et recentiores, collaudarunt; inter quos ex illis GALENVM, Lib. II. *Method. med. ad Glauc. Cap. 2. Tom. X. p. 390. edit.* CHARTERII; et AEGINETAM Lib. IV. Cap. 26; ex his vero 10. BOECLERVM *in Cynosura materiae med. ad Hermannianae imitationem collectae*, P. I. p. 321. nunc adduxisse sufficiat. Internum autem eius herbae usum, quantum nos quidem iam rescire possumus, a nemine fere tuto commendatum esse legimus, si dissertationem exceperis, a Cl. OETINGER, sub Cl. ALBERTI praesidio, anno huius seculi trigesimo nono *Halae Magdeburgicae* defensam, *de belladonna, tamquam specifico in cancro in primis occulto;* in qua multa quidem experimenta chemica atque physica, de plantae eius viribus capta, uti et non nullas aegrorum, cancro laborantium et decocti illius ope inde liberatorum, historias inuenies. Ipse tamen Auctor in sua praxi nondum illud tum temporis adhibuisse videtur; eiusque virium cognitionem amico cuidam, et Cl. IVNCKERO, Professori Medico Halensi, acceptam se debere fatetur. Nec immerito de hac dissertatione questum fuisse Cl. HEISTERVM, intelligimus, illius auctorem haud sufficienter docere modum, quo herba tam dubiae virtutis in usum vocari queat. Refert simul Cl. HEISTER de aegra quadam, cui chirurgus aliquis tale quidem propinauerit decoctum, quae inde vero per aliquod tempus amens neque a cancro suo liberata fuerit. vid. eius *Institution. chirurg. Tom. I. P. I. Lib. IV. Cap. XVII. p. 337. edit. Amstelod. 1750. 4. mai.*

vertiginem, et insolitam oris siccitatem per unam alteramque horam percipiens, ab hac dosi in aegra sua medio mense *ianuario*, anno huius seculi quadragesimo quinto, curationis faciebat initium. Enarrat nunc Cl. Auctor, quae ab hoc die ad decimum usque mensis *iunii* eiusdem anni, per singulos fere dies obseruauit.

Eosdem etiam, quos Cl. Auctorem in semet ipso deprehendisse iam diximus, effectus semper experiebatur aegra, praeter arteriarum ictus, in principio curationis debiliores ac celeriores in hac visos. Emplastri, diapompholygos dicti, usus cum mercurii et plumbi amalgamate semper continuabatur. Post primam hebdomadem dolores atrociores, eminens tumoris apex magis liuescens, et illa iam dicta macula purpurascens, fieri incipiebat, cum epidermide rimulam actura atque duobus parum prominulis punctis flauescentis coloris. Mensium instans tempus, et cardialgia spasmodica cum anxietate accedens, antispasmodica, aliorum remediorum loco, exposcebant. Quibus impedimentis remotis, sub eiusdem mensis finem, secundi scrupuli illius herbae infuso utebatur aegra, dosi paululum aucta. Dolor idem fere manebat continuus, punctula vero illa nunc vera fiebant ulcuscula, in unum foraminulum coeuntia; diametro quidem, sed non altitudine, maiora facta; paucam lenti, subflauescentis humoris copiam emittentia; Eminens ille quoque apex vehementer dolens, liuescentem maculam cum duobus itidem punctis albicantibus, post tertium diem quoque in ulcusculum transeuntibus, ostendebat. Infusi istius nunc unum et dimidium vasculum sumens aegra maiorem eamque satis molestam oris siccitatem, temulentiam, visusque insignem obnubilationem inde sentiebat, appetitu solito minore, et pulsu aliquantum incitato, obseruatis; quae ultima tamen symptomata post breue tempus cessabant, relictis semper prioribus.

p. 14.

Ab

Ab initio menſis *februarii* ulcuſculis illis praeter p. 16.
emplaſtrum imponebatur unguentum nutritum dictum cum plumaceolis. Per ipſius menſis decurſum ſatis bene ſe habebat aegra. Vlcuſcula modo ſicca, modo aperta, plerumque parum fundebant ichoris. Dolor mammae quoque modo auctior, modo leuior, in genere tamen mitior erat, ac antea. Non numquam occupabat is etiam glandulam ſubaxillarem ſcirrhoſam, et mammam ſiniſtram; paulo poſt vero euaneſcebat. Ipſe autem laeſae mammae tumor aliquantum emollitus ac imminutus eſſe videbatur. Ad rediens catameniorum, largiter prorumpentium, tempus redibat quoque iam commemorata cardialgia, cito autem diſſipata.

Circa menſis *martii* initium ſub planta et iuxta p. 22.
tibiam pedis dextri ſponte oriebantur veſiculae amplae, ingentem lymphae ſeroſae copiam continentes; quae tamen forfice diſciſſae, citam recipiebant ſanationem. Poſt grauem iram grauis etiam denuo aegram excruciabat cardialgia. Tumor dein faciei atque labiorum multa afferebat ſymptomata, euaneſcentia poſt labium ſuperius ſuppuratum. Reliqua fere eadem, praeter dolores mammae ut plurimum auctiores: inferiora tamen ulcuſcula fere clauſa erant: appetitus ſaepe languens.

Sub initium menſis *aprilis* pes ſiniſter vehemen- p. 26.
ter dolens, varias illis iam prioribus ſimiles ſiſtebat veſicas, ex quibus per maximam menſis partem copioſiſſima effluebat lympha acris cum maximo aegrae incommodo: alia quoque ſimilis in digito indice laeuae manus extremo, poſt praegreſſi diei inflammationem, eleuabatur veſicula humorem quoque ſeroſum continens. Siniſtrae porro mammae area excoriata et paruis furunculis obſita, lymphae aliquid emittebat. Reliqua ſatis tolerabilia ſolitoque mitiora.

Eadem remedia per menſem *maium* ad medium p. 30.
fere uſque *iunium* continuata, morbum ſenſim ſenſimque

ſimque faciebant mitiorem; ulcuſculis iſtis clauſis. Mamma quoque ſiniſtra per aliquod tempus largiter madens, tandem ſiccabatur; et dextrae tumor atque durities valde imminuebantur, ita, ut flacceſcens atque pendula fieret.

p. 33. Per aliquod deinde tempus iter faciens aegra, redibat ſaniſſima viſa, illa tumoris parte, quae adhuc ſupererat, penitus ſenſim diſcuſſa. Per totum ferme quidem ſubſequentem annum dolores interdum recrudeſcere viſi, uno tantum infuſi illius hauſto vaſculo, euaneſcebant. Ab illo etiam poſtea tempore, id, quod octo comprehendit annorum ſpatium, nullum in mamma ſentiens dolorem, viro dein iterum nupta, infantem edens, ipſa eum ſine incommodo lactare poterat. Notamus adhuc, plures, quam ſex, drachmas illius herbae continuato uſu adhibuiſſe hanc feminam, infuſo ſinguli ſcrupuli per ſeptem octoue ut plurimum dies utentem; eamque porro huic infuſo, licet eius uſus quotidianus fuerit, numquam adſueuiſſe, ſed eadem ſemper expertam ſymptomata, hincque unam fere eandemque illius doſin ſemper retinere coactam fuiſſe.

Nos omnino gratulamur Cl. Auctori hunc felicem curationis euentum, ceu praemium viri docti, candidi atque induſtrii, laboribus digniſſimum; ipſi-
Praef. uſque ſententiae facile multos ſubſcripturos eſſe putamus, qua nempe *narcotica in neruorum morbis ſaepe optima eſſe remedia, et neruos in ſcirrhi et carcinomatis malis praecipuam ſymbolam conferre*, atque ex laudati iam remedii corticisque peruuiani, contra eundem morbum dati, obſeruato felici ſucceſſu medicinam diro iſti malo aduerſam inuentum iri putat atque ſperat.

IX.

D. IO. HARTM. DEGNER, Scabini, Senatoris et Archiatri Ciuit. Neomag. Acad. Caeſ. Nat. Cur. Coll. etc. Hiſtoria medica de Dyſenteria bilioſo - contagioſa, quae MDCCXXXVI. Neomagi et in vicinis ei pagis epidemice graſſata fuit. In qua ſimul nouorum quorundam remediorum antidyſentericorum, nimirum corticis Simarubae, radicis Salab, trochiſcorum Gitta Gambir et corticis Mangoſtan effectus exploratur. Accedit relatio hiſtorica cum reſponſo Facultatis Medicae Halenſis de morte per mercurium ſublim. in emplaſtro adplicatum, inducta. Editio nouiſſima, ab Auctore ipſo reuiſa et aucta. Traiecti ad Rhenum, apud Nicolaum van Vucht, 1754. 8. mai. alph. 1. pl. 3. praef. pl. 1.

Poſtquam utiliſſimus hic liber prima vice anno huius ſeculi triceſimo octauo Traiecti ad Rhenum editus, isque totus praeter illam ſub finem additam relationem, Actis etiam Academiae Naturae Curioſorum * inſertus fuerat: bibliopola quidam Louanienſis, *van Ouerbeke*, ſpecioſo quidem editionis auctae ac ultimae praefixo titulo, ſed temerario auſu inſcioque Cl. Auctore, nec ullo ſane augmento, at mendis tantum innumeris ditiorem, eum anno huius ſeculi quinquageſimo recudi curauit. Quo non illicito ſolum et turpiter quoque praeſtito iſtius hominis facinore, ſed prioris etiam atque iuſtae editionis omnium exemplorum iam venditorum defectu commotus, eum iterum ipſe Cl. Auctor prelo ſubmittendum curare voluit, additis permultis, maximam partem practicis, obſeruationibus, quas ipſi tamen textui haud

* Vol. V. in Appendice.

haud inſeruit; eo nimirum prorſus immutato relicto; ſed annotationum ſaltem nomine ad calcem cuiusuis paginae appoſuit. Quum ipſum vero librum in plurimorum, qui noſtros forte legent commentarios, iam fore manibus, ideoque contenta eius fere neminem ignoraturum eſſe opinemur, in eo iam recenſendo morari nolumus, ex iis ſaltem, quae nouiter in hac editione acceſſerunt, animaduerſionibus aliqua excerpturi:

p. 26. In epidemicis iisque malignis morbis, quorum ſedes in tenuioribus corporis humidis haeret, ex urina vix quidquam innoteſcit, quod de ipſo morbo iu-
p. 34. dicemus. Quam de aliis morbis habemus obſeruationem, qua ad eos nimirum ſuſcipiendos certam in corpore exiſtere debere diſpoſitionem, in ſcholis docemus, ea quoque valet de contagioſis atque malignis,
p. 36. adeo ut talis venenoſi miaſmatis effectus diuerſi eſſe ſoleant in diuerſis, quae intrarunt, corporibus, pro
p. 48. varia eorum conditione. Dyſenterias ſporadicas, a particulari aliqua cauſa ortas, diarrhoeas dyſenteriodes, quam veras, appellare mauult dyſenterias Cl. Auctor; quum eſſentiale harum exiſtimet attributum
p. 54. eſſe contagium. Nociuarum aeris qualitatum certi atque determinati effectus certis quoque anni temporibus aſſignati eſſe videntur. Eo itaque maligniores ei eſſe obſeruantur, quo citius ſe ſe exſerunt; ideoque dyſenteria maturius, quam auguſto et ſeptembri
p. 60. menſibus, proueniens, acrior deprehenſa fuit. Licet aeris conditiones ad epidemicum aliquem morbum gignendum omnino multum conferant: inferre inde tamen non licet, venenatas quaſi particulas per aerem eſſe diffuſas. Satis itaque grauia mouet Cl. Auctor dubia contra illam obſeruationem, quam anno ſuperiore 1754 ſub initium menſis maii Lutetiae Pariſiorum feciſſe medicos, in publicis relationibus legere meminimus. Recentiſſimae nempe carnis fruſtum, perticae impoſitum, ac per unius tantum horae

rae ſpatium in altiſſimo quodam loco ſuſpenſum, in corruptionem tamen illico abiiſſe, referebatur, indicio iis habito, aerem mediae coeli regionis infectum fuiſſe. Experimentum fac quoque rite ſit inſtitutum; attamen, num idem fuerit aer atmoſphaericus in urbis plateis atque noſodochiis, ſimul non annotatum fuit. Nec horaeos fructus aliaque vegetabilia, p. 75. neque terrarum inundationes, neque plumbeos, per quos aquae defluunt, canales, licet alios inde quidem morbos excitari poſſe certum ſit, dyſenteriae tamen continentem, quam dicunt, cauſam, uti ab aliis creditum fuit, haud praebere, Noſter, experientia teſte, confirmat.

De cortice *Simarubae*, cuius uſum iam olim ex- p. 159. pertus commendauerat, iam iterum refert, quam raro potiri eo vero potuerit, licet e multis locis eum ſibi curauerit apportandum, eumque in primis, quem Pariſiis arceſſiuerat, omnium fuiſſe viliſſimum, aliis quoque medicis idem teſtantibus; eum porro vel etiam verum quam maxime differre, optimumque eſſe a ramis modicae craſſitiei, quippe qui tenellis et exſuccis ramulis meliores ſint; ſapore tamen atque guſtu indolem eius optime declarari. Paulo infra de p. 288. eodem cortice adhuc narrat nouisque iam probat exemplis, eum, praeter dyſenteriam, in nimio etiam fluxu menſtruo, colica habituali et dyſenterica aliisque morbis, ubi laxae corporis fibrae roboris augmentum poſtulauerant, profuiſſe. Clyſmata ex oleo lini p. 167. ſolo tantumque tepefacto maxime quidem iuuarunt aegros dyſentericos: ea tamen obſeruanda fuit cautela, ut parca ſaltem quantitate ſingulis vicibus, ſed crebro, iniicerentur, quo facile retineri potuerint.

De radice *Salab*, morbo huic admodum conue- p. 169. niente olim quoque etiam laudata, monet nunc Cl. Auctor, eam difficulter ſolui poſſe, ideoque in ſubtiliſſimum puluerem redigi, et ſufficienti affuſa aquae quantitate, v. c. drachmae puluerís uni octo unciis

aquae

aquae ſuperfuſis, leniſſimo tantum igne coqui debe-
p. 177. re, quo eius nanciſcamur gelatinam. De eadem radice beatus nunc S. DV BVISSON, qui, dum viueret, ciuitatis Medioburgenſis poliater fuerat, ac olim ipſe iter fecerat in Indiam Orientalem, ad Cl. Auctorem ſcripſit, eam haud eſſe aliquam radicem, ſed fructum quendam, ficuum nempe ad ſolem ſiccatorum ſpeciem; id, quod ex pedunculis eius clarius ad-
p. 180. huc pateat. Idem quoque remedium in omnibus aliis morbis, in quibus gummoſa et reſinoſa locum obtinent, maxime in colicis infantum doloribus, catarrhis pectoris, renum ac veſicae morbis, optimo cum ſucceſſu fuit adhibitum. Aliquam etiam, licet leniſſimam, adſtringendi vel roborandi vim ei ineſſe, tum viri exemplum probat, cholera laborantis chronica, et per ſex hebdomades hacce ſalab utentis aluumque tandem adſtrictam inde experti; cum haec etiam peculiaris ipſius indoles, qua mucilago inde parata, uti linguae et faucibus diu et fortiter adhaeret, ſic et ventriculo et reliquis partibus ſolidis idem praeſtare ideoque aegris dyſentericis omnino conuenire videtur. Ex illo ſatis cognito ſemine, *ſago* dicto, ſimilis et perquam grata parari poterit gelatina.
p. 185. In teneſmo et haemorrhoidibus doloroſis liquor ex floribus verbaſci paratus et externe applicatus, optime profuit. Fit ille vero liquor, dum herbae iſtius flores, vitro alicui inditi, exponuntur ſolis vi, cuius ope in liquamen fuſcum mucilaginoſo-oleoſum
p. 188. fatiſcunt. Solani eſculenti tuberoſae radices, quippe quae leni atque tenui conſtant ſubſtantia farinacea cum craſſiore aliqua terra, tanquam ſalubrem cibum aegris ſuis conceſſit Cl. Auctor, nec ullum inde noxium, quem alii metuerant, effectum obſeruauit.
p. 191. Vti congrui potus in genere, ſic et in primis aquae ſimplicis ſufficientem, quin et largiſſimam, copiam in eius generis morbis non in aliis ſolum aegris, ſed et in ſemet ipſo olim valde proficuum expertus ſuit.

Alii

Alii eſſentiam milleſolii probe ſaturatam pro ſcopo tum prophylactico, tum curatiuo, commendant quidem; ſed illum fuiſſe nullum, hunc autem rarum annotauit Noſter, niſi multa nimirum cum circumſpectione adhibita fuerit, quippe quae in omnium adſtringentium remediorum uſu neceſſaria ſit. Quum porro, ſi contra alium umquam morbum, hunc in primis dyſentericum permulta commendari ſolent remedia, ſerio hortatur Cl. Auctor omnes medicos, ut talia ſeligant, quae rationali tantum methodo ſatis faciant, probeque expendant, *quo maiore vi polleat aliquod medicamentum, ſi non cum ſumma cautione adhibeatur, hoc magis noxium edere effectum;* hinc quoque valde circumſpectum in his morbis uſum eſſe debere monet et mercurii dulcis et corticis peruuiani.

p. 223.

p. 230.

p. 238.

Quam utile ſit, homines morbo aliquo contagioſo decumbentes, quam demum primum fieri potuerit, a ſanis ſeparare, apparet ex memorabili hic enarrato, exemplo. Nuper enim ſub initium anni ſuperioris Holmiae in Suecia febris quaedam purpurata contagioſa ſeſe manifeſtauerat in aliqua domo, ita, ut in hac ſola octo aegri eo morbo breui perirent; qua vero ſtatim clauſa et obſerata, malum ulterius propagatum haud fuit. In terreis remediis contra dyſenteriam parum ponit fiduciae Cl. Auctor, quum bilis nimirum alcalicam corruptionem, quam morbi eius cauſam eſſe putat proximam, haud immutare valeant; neque nitri uſum in morbi potiſſimum ſtatu, uti quoque in cholera, tutum ſatis eſſe putat. De remediis ſpecificis dictis in genere ita ſtatuit, ut, quum venena quaedam et fermenta tum animalia, cum vegetabilia, in certas tantum corporis partes ſingulari modo agere ipſa conuincamur experientia, illa quoque ſua habere exiſtimet antidota, ſpecifica dicenda. Sic mercurius ſpecifice agere videtur in glandulas in primis faucium, quas pro ſpecifica

p. 257.

p. 272.

p. 281

quoque ſua indole praecipue occupat virus venereum.

p. 296. Supra iam laudatus medicus, DV BVISSON, nouum aliud nec huc uſque valde cognitum remedium antidyſentericum communicauit cum Cl. Auctore ſub nomine *Gitta Gambir*, quod trochiſcorum quoddam genus eſt ex inſula Iaua allatorum, quos non in gargariſmis ſolum contra faucium inflammationes anginoſas et aphthoſas, ſed etiam aduerſus diarrhoeas, dyſenterias, aliasque inteſtinorum laxitates ita ille adhibuerat, ut illorum uni vel duabus drachmis infunderet aquam feruentem, eiusque ad colorem theae boei tinctae ſingulis horis vel bihoriis unum vaſculum porcellanum hac potione plenum per aliquot dies ſuis aegris propinaret, reliquis tamen remediis pro rerum circumſtantium ratione neceſſariis viſis ſimul haud

p. 299. neglectis. Poſtquam ille quoque medicus Noſtro ſcripſerat, ſe exiſtimare, trochiſcos illos maximam ſui partem ex ſucco catechu eſſe paratos, hic, utramque illam medicinam ſoluendo et euaporando, magnam quoque inter eam inuenit conuenientiam, praeter longe maiorem terrae inertis copiam in ſolutione Gitta Gambir deprehenſam. Sapor tamen praecipuam ſuppeditauit utriuſque diuerſitatem: paulo enim acerbior magisque adſtringens Gittae Gambir, quam ſucci catechu, fuit ſapor, tandem tamen in lingua aliquam relinquens dulcedinem. Ex una igitur eademque arbore, vel certe e talibus, quae parum a ſe inuicem differunt, praeparari videntur ambae hae ſpecies, catechu forte ex eius ſolo fructu aut ſucco, Gitta Gambir autem ex immaturis ſimul adiectis corticibus. In ſporadicis quidem dyſenteriis haud vero in aliqua contagioſa, nouo hoc utendi modo Cl. Auctor nactus fuit occaſionem, in quibus bonum quidem edidit effectum, ſed non talem, qui ad aliis iam cognitis auxiliis hoc praeferri debeat. Inſignior

signior adhuc eius usus in faucium fuisse dicitur affectibus *.

De cortice *Mangostan*, ut nouiter quoque detecto p. 308.
medicamento antidysenterico, pauca quoque narrat Cl. Auctor, ab aliis iam auctoribus notata **, quum ipse eum videndi viresque eius examinandi nondum habuerit occasionem. Sufficiant, quae adduximus. Apparebit inde, quantum utilitatis libro iam antea medicinam facientibus utili et grato in noua hac editione accesserit.

X.

A Method of Cure for the Stone chiefly by Injections. With Descriptions and Delineations of the Instruments contrived for those Purposes. By WILLIAM BYTTER, M. C. Edinburgh, printed for Hamilton, Balfour et Neill, 1754. 12. mai. pagg. 84. tab. aen. 1.

id est:

Calculo per iniectiones potissimum medendi methodus, cum instrumenti hunc in finem inuenti delineatione atque descriptione. Auctore GVILIELMO BVTTERO.

Inter optima, quae calculum soluere valeant, reme- p. 1.
dia a recentioribus medicis, iisque praecipue anglis, aquam calcis viuae referri constat. Quum eius autem

S 2

* De eo vid. VALENTINI *Mus. Mus.* T. I. in *Append.* p. 25. RVMPHII *Herbar. Amboin. Part.* I. *Lib.* I. *Cap.* VI. p. 34. et *Lib.* III. *Cap.* XLI. p. 251. et *Part.* V. *Lib.* II. *Cap.* XXXIII. p. 64. et ALB. SEBA. Caueant pharmacopoei, ne nominum aliqua similitudine decepti illam cum *gummi gutta* seu *gutta camboidea* confundant.

** v. *Memoires de l'Acad. Roy. des Sciences. à Paris, l'année*

autem vires per ipsas corporis actiones ante, quam ad renes vesicamque urinariam pertingere queant, imminuantur, ideoque non, nisi lente, in ipsum calculum agere soleant: in voto habuerunt multi, ut inueniretur methodus, qua tuto ac sine aegri incommodo illa calcis aqua per urethram immediate in vesicam possit immitti. Postquam igitur hunc in finem Cl. Auctor aliquod excogitauerat instrumentum, idque cum Cl. WHYTT communicans, et aliqua in publico quodam nosocomio faciens cum eo tentamina, euentum voto suo non perfecte respondere obseruauerat: hoc tandem, quod nunc in usum publicum describit, finique praefixo asserit esse conuenientissimum, inuenit instrumentum; id, quod indicare saltem voluimus, licet administratio eius atque usus sine icone nec describi nec intelligi satis queant.

p. 10. Vt in genere tamen aliqua de eo dicamus, folles quoddam illud esse genus, ex ligno quodam Americano *Mahogony* dicto * confecti, commemoramus, in quo medio collocatur ouilla vesica sicca ad recipiendum, quod mediante illo folle compresso iniici debet, liquidum; cuius autem extremae parti tres applicantur e stanno parati tubi, in exteriore superficie pro se inuicem recipiendis, cochleae in modum in partibus extremis contorti, quorum medius epistomium habet ad retinendum in vesica, quam diu lubet, liquorem; ultimus autem pro urethrae figura in finem sensim

née 1730. *Commerc. litter. Norimb. Ann.* 1735 et 1736. RVMPHII *Herb. Amboin. Part.* I. *Lib.* I. *Cap.* XXVIII. p. 143.

* Quantum nos quidem scimus, nullum adhuc a botanicis huic arbori datum fuit nomen specificum. Cl. CATESBY in *Histor. Carol.* eam describit *arborem foliis pinnatis, nullo impari alam claudente, nervo ad latus unum excurrente, fructu angulosa magno, semine alato instar pinus.* vid. MILLER'S *Gardener's Dictionary* in appendice, ultimae eius, quae sexta est, editioni addita, p. 1.

ſenſim ſenſimque anguſtiorem et paulo incuruatum excurrit; qui etiam a mulieribus adhibendus, ut ſibi ipſae conſulere queant eo facilius, magis adhuc inflexus, pro diuerſa autem virorum aetate penisque magnitudine ad diuerſam longitudinem parandus, commendatur.

Quo autem modo inſtrumentum iſtud ab ipſis aegris ſibimet applicari poſſit, ſatis accurate Cl. Auctor docet. Liquidi, ſingula vice iniiciendi, quantitatem ita determinat, ut ea dimidio minor ſit, ac cuiuslibet hominis veſica commode circiter continere poſſit. Quodſi enim ea adhuc parcior ſit, toti tum calculo non penitus circumfuſa, parum vel nihil eius ſubſtantiae ſoluet; ſin vero maior, tum ea vel cito reiicitur, vel ipſa rumpi poterit veſica. Quem in finem etiam, ut haec eo facilius diſtendi, liquidumque infuſum diu ſatis in ſe continere poſſet, ſub initium curationis eandem quantitatem decocti maluarum immiſit Cl. Auctor. Ex iisdem quoque cauſis iniiciendi modus lentus ſit, haud interruptus ac aequalis.

p. 27. p. 30. p. 32. p. 35.

Felicius autem adhuc omnis ſuccedit operatio, ſi interne ſimul adhibeatur aqua iſta calcis, ex oſtrearum teſtis paratae, incipiendo a duabus vel quatuor eius unciis, una doſi bibendis, uſque dum pro potu ordinario illam aſſumere queat aeger. Conſuetis enim horis, quando ventriculus nempe ieiunus eſt, aegro eam dare velle, ideo, Cl. Auctori non arridet, quod ea tum temporis maximam in humoribus patiatur mutationem; quae vero minor ſit, ſi ſub ipſo paſtu vel paulo poſt eum hauriatur: quum urina tum temporis ſoleat eſſe cruda, a viribus nimirum corporis aſſimilantibus nondum valde immutata. Sub clyſteris quoque forma in corpus iniici poteſt illud remedium in iis potiſſimum, qui ore illud aſſumere recuſant; eiusque pondus ſingula vice ad libram circiter dimidiam; aegro deinde horizontaliter poſito, na-

p. 40. p. 43.

tibusque eius per aliquod tempus eleuatis, ne illico per aluum regrediatur lotio.

p. 44. Saponis usum haud adeo necessarium simul esse putat Cl. Auctor, ut omitti nequeat, quum calcis aqua iam sufficiat ipsoque sapone tutior fit, quippe qui appetitum facile destruat, viasque urinarias nimis saepe irritet, sique in iis ulcera haereant, haec augere valeat. Quodsi vero nihil adsit, quod contra eius usum indicet, aluus autem e contrario sicca sit, usum eius ad unciam dimidiam partitis vicibus per diem adhibendam cum fructu admitti posse concedit. Tempus autem, quo in vesicam ingeri possit aqua calcis, optimum esse putat matutinum ante, quam e lecto surgat aeger, atque vespertinum, quando is vult ire cubitum. Dorso eum dein iubet incumbere, natibus atque feminibus reliquo corpore altius positis, quo tam diu, ac demum fieri possit, in vesica retineatur aqua iniecta, et reliqua ore assumta remedia eo me-

p. 48. lius in renes etiam agere queant. Vrinae enim faciendae nisum vel in homine sano non facile a distentis vesicae tunicis, aut ipsius lotionis stimulo, sed ab huius saltem pressione in ceruicem vesicae facta, orii autumat: quum a vero prorsus alienum esse videatur, cauum aliquod continendo singulari alicui liquido dicatum, ab eius acore irritatum iri in statu sano*,

p. 51. Ipsam porro calcis aquam per se mitem satis esse, nec alio mucilaginoso forsan addendo remedio obtundi debere, non inde solum probat, quod oculo instillata perparum modo eum afficiat; sed binis etiam aegris, quorum vesicae statum antea inuestigauerant aliqui

* Cur vero ab assumtis alimentis acrioribus, vel si quoque in corpore nostro aliqua latet acrimonia, urinae vel admodum paucae mittendae valde insignis stimulus? Illud assertum de urina maximam sui partem aquosa potius, quam omnibus eius generibus, valere posse videtur.

aliqui medici tirones ſanguinemque prolixerant, ſine ullo eorum incommodo eam immiſerit.

Qua nunc paucis enarrata methodo calculum ſa p. 55.
tis magnum atque durum poſt paucorum menſium ſpatium diſſolutum iri, ipſumque certe, ſi quando omnem remediorum vim ſaxea eius durities ſuperet, laeuigari poſſe, ſperat atque promittit; idque alius quoque medici, Cl. RVTHERFOORD, teſtimonio p. 61.
comprobat, a quo conſcriptam calculi, feliciter iam dicta ratione curati, hiſtoriam hic loci adducit; omnemque hunc ſuum libellum animaduerſionibus p. 67.
contra omnes calculum ſecandi modos eorumque, quod vix euitari umquam poſſit, periculum finit; hancque a ſe commendatam methodum omnibus reliquis praeferendam eſſe docet; quae omnino, ſi eam in poſterum etiam probauerit experientia, Cl. Auctoris laudes ex merito confirmabit.

XI.

A Diſſertation on the ancient and noted Doctrine of Revulſion and Derivation: wherein the Abſurdity of the Principles, on which the Notion of Revulſion was originally founded, is evidently demonſtrated, and the immediate Conſequences of Blood letting plainly prov'd, both from the Laws of the Circulation, and the obvious Effects of this and ſeveral other ſpontaneous and artificial Evacuations, in the Cure of Diſeaſes, to be the emptying, exhauſting thoſe Veſſels in particular, that more immediately communicate with the Orifice, and conſequently that all Drains, whether by Bleeding, Iſſues, Setons, etc. ſhoud be made near, as they

conveniently can, to the Part affected. By GILES WATTS, M. D. At Battel in Suſſex. London, Printed for George Keith. 1754. 8. mai. pagg. 69. ſine praef.

i. e.

Super antiqua et nota doctrina de reuulſione et deriuatione diſſertatio, in qua principia, quibus illa ab initio ſuperſtructa fuit, euidenter abſurda eſſe demonſtrantur; ſimulque tum ex legibus circulationis ſanguinis, tum ex obuiis venae ſectionis, aliarumque variarum, vel ſponte ſua vel arte factarum, illius euacuationum effectibus, immediati ſanguinis miſſionis euentus, in morborum cura, ei eſſe clare probantur, ut ea in primis vaſa, quae cum illo inciſo proxime communicant, vacua reddantur atque exhauriantur; indeque ſequi, ut omnes detractiones, ſiue per ſanguinis miſſionem, ſiue per fonticulum aut ſetaceum praeſtari debeant, tam prope a parte affecta, quam demum fieri poſſit, ſuſcipiantur, neceſſe ſit. Auctore AEGIDIO WATTS.

In ſui potiſſimum ipſius defenſionem exarauit hunc tractatum Cl. Auctor, quum erroris in curando aliquo aegro commiſſi, a maleuolis dicti, accuſaretur, cui apoplectico facto, ut ſanguinis impetum ad encephalon factum tolleret, venam in ſuperiore vaſorum ſyſtemate ſecuerat, et ad illum in remotas ab eo partes reuellendum, ſtimulantes atque cathartica, in aluum immittendas, curauerat lotiones, veſicatoriis atque ſinapiſmis ſimul inferioribus corporis artubus applicatis. Neque mirum illud eſſe putat, quum

a GALE-

a GALENI in primis tempore ea de sanguinis reuulsione ac deriuatione inter auctores vix non omnes inualuerit opinio, ut ad partes, in quarum vicinia secta fuerit aliqua vena, sanguinis iusto maiorem copiam allici existiment, ideoque in remotissima aliqua corporis parte antea eam secandam esse, quam in vicino quodam obstructioni loco, si demum in eo aliquam aperire liceat, percutiatur: At magis etiam adhuc mirum esse, quod haecce quidem difficilis, sed ardua valde doctrina de eligenda, quae feriri debeat in morbis, vena in recentibus hisce nostris temporibus, postquam sanguinis circulationis leges detectae ac reliquae scientiae physicae partes admodum excultae fuerint, nondum satis exposita sit. Vt igitur, quantum in se esset, hancce inter medicos agitatam litem dirimeret, in hoc se inquisiuisse argumentum modeste narrat.

Totius libelli summam ipse eius titulus satis declarat. Ab initio enim veterum de reuulsione atque deriuatione proponitur doctrina. Scire licet, eos p. 2. plurimorum quidem morborum, inflammationis tamen potissimum, doloris atque tumoris, *fluxionem* variorum humorum ad partem affectam subito tendentem, causam esse proximam arbitratos fuisse; inter eos tamen, qui modo fiebant, impetu nempe irruentium humorum adhuc durante, et inter illos, qui iam facti erant, humoribus affectae parti iam impactis, distinxisse; eaque distinctione hanc suam superstruxisse doctrinam. Porro in genere aperire iubebant illa vasa, quae cum illis credebant communicare, in quibus imminuere volebant humorum redundantiam. Inde quoque nascebatur eorum do- p. 5. ctrina de euacuatione *κατ' ἴθυ*, *e directo*, vasorum quippe ab uno loco ad alterum, siue per longitudinem, siue per latitudinem corporis, excurrentium; v. c. in lienis inflammatione sinistri, in illa vero hepatis, dextri brachii vena incidenda erat. Illam au-

tom famosam de reuulsione atque deriuatione qui inuenerit doctrinam, primus fuisse dicitur HIPPOCRATES; eius tamen accuratas satis nullibi dedit notiones. Studiosissimus autem eius commentator, GALENVS, omnes sibique saepe contradicentes, ab illo traditas regulas inter se conciliare tentauit, illudque ad nostra usque tempora tam sancte a multis obseruatum, systema de eo argumento construxit. Appellauit is ἀντίσπασιν, reuulsionem, quando humoribus alium, illique priori, quem antea habebant, prorsus contrarium conciliamus fluxum; παροχέτευσιν vero, seu per canales vicinos deriuationem, quando ipsum stagnantem et obstruentem humorem per incisionem, vel in ipsa affecta parte, vel in aliqua vicinarum partium, factam, euacuamus. Vti enim ex CELSO *, contra hanc sententiam disputante, clare satis apparet; sanguis quaquauersum ad incisum locum et adiacentes partes, non sub illa solum phlebotomiae operatione, sed et per longum satis adhuc tempus post illam, affluere, idque ipsum, quod iam grauatum sit, euocari; ideoque in morbis incipientibus quam longissime inde, ubi laederet, ad eum in opposita loca reuellendum; in iis autem inueteratis ex ipsa affecta parte, qui iam ibi haereret, emittendus esse credebatur. Ab omnibus ea quidem recepta non erat opinio, quum essent, qui a contraria parte stabant, existimantes nimirum, vasa inciso loco vicina non grauari, sed exhauriri potius: illa tamen nihilo minus praeualebat; licet, quum contra omnem esset experientiam, dubios redderet suos defensores, adeo, ut in morborum declinatione sic dictam deriuationem admitterent; quae tamen, ex ipsis eorum principiis, aeque tum temporis habenda erat nocua, ac ante, propter metum quippe, ut nouus humorum ad partem affectam fluxionis impetus excitaretur.

p. 9.

p. 15.

Ad

* Lib. II. Cap. 10.

Ad conficiendam itaque totam illam litem, haec p. 18.
omnino dirimenda erit quaestio: Num sanguinis missio exhauriat, an grauet, vasa illi inciso adiacentia? Quem in finem primo utramque hanc quaestionem ad sanguinis circulationis leges Cl. Auctor examinat, illarum utra his quam maxime conueniat? Deinde ad obuios tum spontanei, cum arte facti, sanguinis profluuii effectus respicit, quantum hi ad sententiam reliquis magis inuentam probabilem adhuc magis concurrant confirmandam.

Omnis inuestigationis inde capit exordium, ut varias, quae progressiuo sanguinis motui obueniunt, resistentias enumeret, quippe quae sunt: Sanguis ipse arterias semper replens, tam in earum systole quam diastole: Tunicarum, e quibus illae sunt contextae, elasticitas; ita ut post diastolen se contrahentes, ab impulsu nouiter irruentis sanguinis distendi debeant: Varii flexus et anguli, quos pro situ atque distributione variis, experiuntur haec vasa: Conica arteriarum figura, quae omnium earum singulis vere talis est; licet cunctarum ab aorta secedentium lumina coniunctim considerata, huius maximi vasis lumine maiora sint, ut illud hoc respectu vas dici possit conuergens: Illae denique partes cunctae, quae arteriis circumiacent et pro diuersa sua indole magis vel minus reliquas iam iam recensitas augent resistentias. Post haec de sanguinis illo progressiuo motu, per ve- p. 20.
nas continuato agit, eumque arteriarum quidem viribus, cordis tamen potissimum ad ipsas pertingenti vi, tribuendum esse contra Cl. WHYTT * non inde solum probat, quod in ranae pulmonibus obseruati oculo clarum illud fiat; sed et compressa arteria, aut animi accedente deliquio, sanguis ex incisa vena fluere desinat; idque etiam, praeter iniectiones anatomicas,

* Essay on the vital and other involuntary motions of Animals. vid. Comment. nostr. Vol. I. P. IV. p. 589.

micas, ex variis morbis, tenerrimas partes occupantibus, v. c. eryſipelate, oculorum tunicae albugineae inflammatione, uti etiam ex ſanguinis celeritate in minimis vaſis maiore obſeruata, quam ex calculo rationis inter eorum areas ad aortae lumen ducto, ſuſpicari quis poſſet; quippe quod celeritatis augmentum cordis vi adſcribendum ſit. Maiorum tamen etiam arteriarum elaſticitati, et earum minimarum aeque ac talium venarum oſcillatorio motui aliquid dandum eſſe concedit. His praemiſſis, ad ipſius quaeſtionis ſolutionem redit.

p. 23. Ipſa venae alicuius ſectio in genere ſanguinis imminuit quantitatem, certoque modo primam ex reſiſtentiis iam adductis, tollit, ideoque liberiorem per ſuos canales tranſitum humoribus conciliat. Magis ea adhuc de particulari parte, e qua ſanguis miſſus fuit, valebunt. Quo enim expeditius per inflictum vulnuſculum, ac antea per ipſam venam, exit ſanguis, eo quoque minor non per hanc tantum inciſam venam, ſed per arteriam quoque ei reſpondentem, ac utriusque ramos, illi tranſituro orietur reſiſtentia. Porro ex legibus hydraulicis, ſub ipſa venae ſectione, ſanguinis in hancce arteriam irruentis eadem erit ratio, ac illius, qui per venam exit, maior nimirum aut minor, quo maior vel minor eius copia emittitur. Itaque, quoniam tum temporis vena cum ſua arteria eodem modo, ac antea, plena eſt ſanguine, derivatio, ſtricte et ex eius prima determinatione loquendo, locum habere non poſſet, ſi iam iam dicti venae ſectionis effectus eſſent unici. Verum enim vero ſanguinis copia non in genere tantum decreſcit: ſed eius quoque refluxus in venam cauam intercipitur, ideoque illa ſanguinis quantitas in iſta vaſa, quae cum inciſa vena communicant, nunc denuo immittenda, minor, ideoque eius etiam reſiſtentia in qualibet vena minor erit, corde ſimul non minorem modo ſanguinis copiam, ſed et hanc non priore, at immi-

nuta

nuta potius, sui ipsius vi, emittente. En causſa, cur vasa nec extraordinariam sanguinis quantitatem, illi effluenti aequalem recipiant, nec in eodem distentionis statu, ac antea, permaneant! Vt res fiat clarior, p. 25.
pone viginti sanguinis libras duobus singulis horae minutis per totum vaforum systema circumduci, et eodem temporis spatio, sexagesimam circiter eius partem, quatuor circiter uncias, per venam brachii medianam fluere; porro, eodem adhuc tempore, ex incisa illa vena duodecim eius uncias emitti: paret, octo unciis maiorem eius copiam in communicantem arteriam irruere debere eodem tempore, si vasa eandem retinerent copiam. Illud autem fieri non posse, non solum ex iis, quae iam dicta sunt, colligere licet: sed eius quoque mutationis aliquale certe signum ex illa communicante arteria, tangenti digito pleniore et fortiore apparente, desumi posset, si tam insigniter aucta sanguinis copia uno tempore per illam traiiceretur: sed nihil adesse insoliti deprehenditur; ideoque et inde patescit, sanguinem nec maiore quantitate, neque fortiore impetu in vasa illi inciso vicina irruere; ac inflammationem igitur, si qua ibi praesens sit, aut aliquam forte fluxionem dictam inde non augeri, quin ea potius vascula, quae cum illo inciso communicant, exhauriri. Quid? Quod veri simile sit, p. 27.
ipsam arteriam incisae venae respondentem, tantam post venae sectionem haud recipere copiam, ac ante illam adduxerat. Qua occasione in b. FREIND, BVTLER, aliosque animaduertit Cl. Auctor, eos in errorem inde se deduci passos fuisse, quod, anteriore seu proxime resistente sanguinis columna per sanguinis missionem ademta, eius ipsius nunc maiorem quantitatem allici existimauerint, ad emissam illius copiam haud satis respicientes; quippe quae triplo minimum maior sit illa copia, quae ante venae sectionem per illa vasa fluxerit. An volumini illius partis, e qua mittitur sanguis, ab exhaustis vasis diminuto,

minuto, adscribendum erit, quod ligatura, inciso loco applicata, post aliquod tempus ut plurimum latior fieri soleat?

Arteriotomen praeferre non nulli solent phlebotomiae. Num iure? Iidem fere utriusque esse videntur effectus: in eo tamen casu, ubi incidendum aliquod vas immediate communicat cum obstructis, humorem, stasi sua iam corrumpi coeptum facilius educere posse videtur phlebotomia. Vulnusculo venae clauso, sanguinis circulatio ad pristinum statum illico reuertitur, siue quoduis vasculum iustam, qua cordis vi resistit, sanguinis iterum recipit quantitatem, adeo ut venae sectionis usus in singulari aliqua parte expectandus, ipso durante sanguinis profluuio diutius haud persistat. En spes inde vana in tumoribus iam diu praesentibus aut inueteratis doloribus!

p. 29. Particularis etiam venae sectionis usum ex iam dictis a priori, ut aiunt logici, intelligendum, confirmat adhuc experientia. Sanguis enim, per nares prorumpens, quantum saepe leuat morbos capitis? Inter prognostica eius signa, ceruicis dolorem, grauitatis sensum in temporibus, obnubilationem visus, rubicundum faciei colorem, e. s. p. refertur etiam a multis medicis hypochondriorum calor atque tensio, ex quo signo certum aliquem inter nares atque hypochondria consensum intulit Ill. VAN SWIETEN, quod tamen a repulsione potius et accumulatione sanguinis ad maiora cordis vasa facta, propter alia in superiori vasorum systemate obstructa, oriri Nostri
p. 33. autumat. Spontaneus interim ille naturae motus adeo salubris esse obseruatus fuit, ut inde arteriae temporales venaeue iugulares aperiendi occasionem sibi dari existimauerint vix non omnis ferme aeui medici. Quin et veri esse videatur simile, veteres singulari aliquo, licet notis haud cognito, usos fuisse modo, quo narium haemorrhagiam arte chirurgica
p. 35. excitauerint. Anginae poro egregie mederi venae

sectiones

sectiones in vicina aliqua parte, v. c. venis raninis, ab initio morbi institutas, experientia saepe docuit; licet in hoc etiam morbo alii medici, et inter eos quoque Ill. VAN SWIETEN, ex illa iam saepe dicta opinione praeconcepta, largam sanguinis missionem in remota aliqua parte antea suadeant. Nisi enim ita, ut exhauriat proximum locum, haec ipsa iuuet operatio; sin potius sanguinem attrahere tumoremque inflammatorium augere valeat, suffocationis metum ea nullo non tempore afferet; id, quod tamen et ii, qui contrariam defendunt sententiam, ipsi fieri negant. Aliae porro tum arte factae, tum quoque naturales euacuationes in particularibus morbis ideo utiles esse videntur, quod illae prorumpant e vasis, quae cum aliis affectae partis communicant, haecque nimis repleta exinaniant. v. c. Haemorrhoidum fluxum in visceribus abdominis obstructis; sic et ulcera exteriorum corporis partium arte excitata, in omnibus internis suppurationibus; uti et scarificationem laesae alicuius partis, prodesse constat. p. 41.

Ante vero, quam de his euacuationum generibus, quatenus eorum effectus suum de sanguinis missione confirment sententiam, amplius loquatur, oppositioni cuidam, quam ipsi a non nullis moueri posse praeuidet, obuiam it Cl. Auctor. Spontaneae nimirum, dicere quis posset, haemorrhagiae ut plurimum sistuntur, sanguine in extrema aliqua corporis parte misso: Nonne inde colligere licebit, ad inflictum illud vulnusculum omnem sanguinis molem magis attrahi? Verum enim vero illum huius sanguinis missionis effectum soli plethorae imminutioni tribuendum esse inde patet, quod in copia sanguinis imminuenda saepe sola haemorrhagiae curatio posita est, ideoque haec ipsa saepius sponte cessat. Deinde, id, quod maioris adhuc esse videtur ponderis, ex eadem ratione, qua ad incisam venam sanguis ruere dicitur, ad illam quoque sponte factam vasorum aperturam p. 45.

omnis

omnis tendere posset cruoris copia ibique effluere, vita illius aegri vix non semper peritura; quod tamen contra omnem pugnat experientiam.

p. 47. Prima igitur ex iam dictis euacuationibus sanguinis missioni analogis, in cuius naturam inquirit Cl. Auctor, est formatio abscessus seu praeparatio puris, quippe quae, quo demum cunque modo fiat, certe inflammationis symptomata imminuit et, pure demde emisso, prorsus tollit. En immediata via, quam ipsa incedit natura ad deplenda, quae distendebantur nimis, vasa! adeo ut, suppuratione diu protracta, p. 49. pars ista affecta valde emacietur. Ex egregiis inde obseruatis effectibus factum etiam esse videtur, ut similia ulcera per fonticulos aut setacea, similique arte efficerent medentes; de quibus tamen omnibus nulla fere inter medicos umquam orta fuit dissensio, illa eo esse utiliora, quo propius a parte affecta applicari queant *. Quin et populi omnium artium imperiti, rudes atque ignari, ideoque nullis seducti doctrinarum hypothesibus, sed soli tantum innixi experientiae, semper ad laesam partem tam prope, quam fieri poterat, talia efficiebant. Praeter id etiam parca illa humoris copia in eius generis ulceribus excerni solita, innuere videtur, vicina tantum, quae iam affecta

* In his aeque ac sequentibus, quae de ulceribus arte, in primis per ustionem factis, dicta sunt, Cl. Auctor nimis parum ad illam respexisse videtur irritationem, quae in neruis fit, et qua non vicinae solum partes ad fortiorem contractionem stimulari, sed et inde maior omnino humidorum copia allici, ideoque verae reuulsioni, vel simili certe morbi mutationi, locus dari, videntur, qua morbosi humores nunc in alio loco, ulcere nimirum facto, copiosius se- et excernantur, quam antea fiebat, ubi illi fere omnes ad illum locum deferebantur, qui, forte propter diuturnitatem morbi, reliquis partibus laxior, ideoque ad illos recipiendos et excernendos aptior factus fuerat.

fecta sunt, vascula inde exhauriri; v. c. in rheumatismo fixo, dolore ischiadico, scrophulosis tumoribus, e. s. p. ut morbis a vasis obstructis nimiaque grauatis morbosorum humorum copia ortis: illud siue fiat per obstructorum vasculorum eiusue lateralium oscula immediate in ulcus hiantia, vel per eorum communicationem seu *inosculationem* dicendam; sublata nunc in extremis resistentia, cordisque ideo vi morbosum humorem facilius propellere potente. In cuius rei confirmationem narrat Cl. Auctor exemplum feminae, cui cancrosus tumor in brachio fuerat exstirpatus, dein vero repullulare visus, fonticulo prope illum locum excitato, perfecte sanatae. p. 54.

Vlcera quoque artificialia, in anteriore colli parte excitanda, contra binos alios aeque funestos morbos commendat, bronchocelen et hydrophobiam; quum illa a faucium regione et glandula potissimum thyroidea nimium tumidis factis; haec vero, symptoma eius certe pathognomicum, aquae scilicet horror, a rima glottidis vicinisue partibus spasmodice constrictis, veneno hydrophobico critice quasi ad has partes depositio, oriri videantur. Eadem huc usque dicta de methodo per cauteria vel etiam scarifationem curandi morbos, quoque valent, quae tam prope, ac fieri poterunt, a parte affecta cum felici successu applicabitur. p. 56.

Si quis autem interroget, quaenam inter has iam iam recensitas euacuationes, istamque per venae sectionem praestandam intercedat conuenientiam? is scire debet, eas omnes modo *quoad plus et minus*, vel in ratione demum ad diuersam emittendi humoris copiam habita, a se inuicem differre, ita, ut respectu tum phlebotomiae, cum aliarum euacuationum, generalis valeat regula: eas omnes, si aegro debeant esse proficuae, fieri debere ex illis vasis, quae proxime ipsi parti laesae adiacent. p. 58.

p. 63. Poſtquam deinde ipſas iam expoſitas reuulſionis atque deriuationis notiones a non nullis auctoribus inter ſe commutari animaduerterat Cl. Auctor: ipſemet illas ita determinat, ut *reuulſionem* eorum remediorum dicat eſſe operationem vel effectum, quae partes, quibus applicantur, ſtimulando, maiorem ſanguinis copiam ad eas inuitant, ideoque, ſi illae fuerint remotiores, circulationis vim a parte affecta auocant; *deriuationem* vero illorum vim, quae obſtruentes humores per proximam aliquam partem a loco affecto deriuant atque emittunt. Ad illam itaque pertinent cathartica, veſicatoria, ſinapiſmi, e. ſ. p.; ad hanc autem ſanguinis miſſio, fonticuli, ſetacea, e. ſ. p. Venae ſectionis itaque effectus citi ſunt et tranſitorii; illi autem fonticulorum ſimiliumque euacuationum lenti magis atque tardi; hinc illi in acutis, hi potius in chronicis morbis, locum habebunt. Inter reuulſionis remedia prima et reliquis efficaciora ſunt cathartica; poſt haec veniunt veſicatoria, eo tamen in primis reſpectu magni habenda, quod partibus corporis quibuscunque applicari queant; circa quae tamen, ut uſitatis illis remediis veſicantibus alia ſubſtituantur magis tuta, Cl. Auctor optat. En totius tractatus ſumma, de quo, ut argumento difficili inter omnes certe medicos nondum penitus confecto, ferendum iudicium lectoribus noſtris relictum eſto!

XII.

Quaestio medica: Vtrum *Aquitaniae* minerales aquae morbis chronicis? Praeside IOANNE BAPTISTA BASSEVILLE; proponebat THEOPHILVS DE BORDEV, theseos Auctor. Parisiis, 1755. 4. pl. 9½.

Theseos huius Auctor, si recte quidem iudicamus, est idem, qui quaestionem: *An omnes organicae corporis partes digestioni opitulentur?* quam praecedenti volumine* adduximus, proposuit. Omne in quinque partitum est sectiones opusculum. A primis medicinae principiis orditur Cl. Auctor, et in *prima* sectione, quae XLVIII theses continet, physiologiam, morborumque pathologiam praemittit, quibus tamen omnibus facile supersedere potuisset, nisi paradoxas eique prorsus singulares interdum foueret opiniones, quas, quia sequentes ex hisce cogit, ut lectores antea scirent, necesse erat. GVILIELMI BALLONII, celebris praeteriti seculi medici, in primis sequi videtur principia, quem ideo multum laudat. Veterum medicorum monumenta diligenter legit, saepiusque citat: eorum tamen placita ad suam plerumque vertens mentem. Sunt secundum illum, in qualibet vera inflammatione unicum aut plura centra, veluti *nuclei*, aut textus cellularis lamellarum compressiones, hinc coalitiones. Organum igitur cellulare, *textusue mucosus* praebet sedem in inflammatione: praebet praeter ea textus ille cellularis *muscosam* materiem, aut *gelatinosam*, ex qua coalitio fit et augetur. Materies illa succus est nutricius, in lamellas adhuc non recte extensus, qui multis in morbis turget in sanguine, dum a textu cellulari non excipitur. In omni itaque fere morbo adest in sanguine plethora succi nutricii, et, quae sanguini innatant,

p. 2.

p. 6.

* Vol. III. P. II. p. 266.

tant, concretiones in acutis et chronicis, nil niſi ſuccus idem redundans, quoniam textus cellularis nutritioni non vacat.

p. 13. In morbi cuiuslibet curatione intendere debet medicus, ut morbus praeuertatur atque ſoluatur, quantum fieri poteſt, veluti excretio ſimplex aut naturalis digeſtio. Omnis enim morbus, dum ſanatur, praeſertim ſecundum naturae normam excretione aliquali deſinit, aut ſoluitur, ſiue ſit acutus, ſiue chro-
p. 15. nicus. Morbus tandem chronicus illi eſt, omnis affectio, acuta fieri non potens; vel morbus, qui facile concoqui nequit; acutusque vel intempeſtiue caſtratus, vel non omnino terminatus, chronicus ſit, ex ſimpliciſſimo etiam affectu ad morbum uſque magis complicatum adſcendens.

In ſectione *ſecunda* obſeruationes LXXII. referuntur, quae diuerſos morbos continent, qui *Aquitaniae* aquis ſanati ſunt. *Aquitaniae* autem fontes, de quibus hic potiſſimum agit Cl. DE BORDEV, quinque ſunt numero: *Bareges; Bannieres; Cauteres* (*dans le Bigorre*); *les eaux Bonnes*; *les eaux Chaudes*, (*dans le Bearn*). Ob calorem, quem poſſident, thermae nominandae. Quatuor ex his odorem habent veluti ſulphureum; argentum nigro colore tingunt. *Bannieres* vero nec odorem illum habent, nec alium, neque argentum inquinant. Et haec fere ſunt omnia, quae de harum aquarum natura ac indole habet Cl. Auctor. Examen enim phyſicum aut chemicum, cum his aquis inſtitutum, uti equidem ſperabamus, hisce pagellis nullibi inuenimus. An hoc fortaſſe factum ſit in opuſculo, quod 1746 ſub titulo: *Lettres contenant des Eſſais ſur l'hiſtoire des eaux minerales du Bearn et du Bigorre*, edidit, et quo aquas has, uti ipſe ait, medicus expendit, ignoramus, quia dicta videre litteras nobis nondum licuit.

Obſeruationes autem, vel ipſe in fonte collegit Auctor, tunc mineralium omnium aquarum in *Aqui-*

tania,

tania, Inſpectoris Regii officio fungens: vel ex Cl. MEIGHAN, qui 1742 opus circa aquas *Bareges*, anglico idiomate: *a Treatiſe of the nature and powers of Bareges baths and waters*, *London*, 1742. publicauit, excerptae: vel ex Cl. Patris, ANTONII DE BORDEV, Medici Monſpelienſis opere, *Diſſertation ſur les eaux minerales du Bearn*, *à Paris*, 1748. reuocatae ſunt. Morbi, quos prae aliis hae aquae ſanarunt, p. 18. fuere morbi ventriculi, inteſtinorum, lienis et hepatis obſtructi, uteri inordinate fluentis, pectoris debilitati, haemorrhoides, catarrhi, aſthmata, hemicrania, rheumata. Hos morbos *ſympathicos* nominat Cl. Auctor. Sequuntur nunc morbi partium ſolidarum, ſeu ſtricti et laxi, quos *idiopathicos* appellat et ſectione *tertia* tractat: licet ipſe fateatur idiopathicos cum ſympathicis ſaepe complicari, ut inter eos nequeat afferri diuiſionis punctum. Plures quam quinquaginta affert obſeruationes, quibus probat eiusmodi morbos his aquis curatos eſſe. Huc pertinent tumores oedematoſi, varicoſi, fluxus pituitoſi, mucoſi ex veſica et partibus genitalibus; nec non partium imminutio, exſiccatio, marasmus. Sic mulieri luxatus fuit humerus in ſuperiori articulo, brachium poſtea emaciabatur, contrahebantur et exſiccabantur tendines, digiti adunci fiebant. Stillicidium p. 39. *Bareges*, balnea aliquot temperata, potusque aquarum parti motum priſtinumque ſtatum conciliarunt. Viri femur ex pertinaci rheumatismo contabuit: parti medelam attulere aquae *Bareges* more ſolito adhibitae per tres annos. Vlcera quoque, proprietate ſpecifica, ſanare dicuntur aquae *Bareges* et *Bonnes*. In nulla corporis parte ulcera ſanata non vidit Cl. Auctor. Calloſitates vero illis aquis reſiſtunt, licet aliquae illis ſoluantur. p. 32.

Commotionem in primis febrilem excitant aquae p. 42 *Bareges* et *Bonnes*; praeter ea ad partem affectam humorum copiam emittunt, nec deeſt forſan, ſecundum

cundum Cl. Auctorem, humoribus illis vis cicatricem fundens, unde cicatrix vetus aperiatur, neceſſum eſt, noua cicatrice orta, quae ſpatium vacuum replet. Vteri haemorrhagiam, dolores, motusue conuulſiuos, ex utero duro et indolente oriunda, compoſuere balnea et iniectiones *Bareges*. Vteri ulcus, quod abdominis muſculos perforauerat, ita, ut aqua iniecta in vaginam, per infimi ventris parietes exiret, et vice verſa, *Bareges* ſanatum eſſe contendit Cl. Auctor. Per vulnus ad pubem in veſica glande plumbea inflictum, urina fluebat ſponte. Huic fiſtulae ſanationem conciliaſſe dicuntur aquae *Bareges*, quid? quod duo ulcera veſicae confirmata, a cauſa interna, ſanata ſe vidiſſe credit Cl. DE BORDEV. Iuuenes, quorum glandulae meſenterii tumebant, aquae *Cauteres* admodum ſubleuarunt. Lienem tumidum in puero tum et in adulto diſcuſſerunt aquae calidae *Bareges* balneaque temperata. Ex peripneumonia puris ſputator febre laborans cum macie et debilitate potu aquarum *Bonnes* exſcreationem copioſiorem primo expertus eſt, poſtea pelliculas, ſcilicet vomicae cyſtidem cum ſputis elicuere aquae eaedem pectusue expe-
p. 46. diuere, viribus et obeſitati conſulendo. Cataractam aquis *Bannieres* reſolutam fama quidem haberi profitetur: morbum tamen hunc *Bareges* et alibi obſtentem vidit. Aſt cicatriculas, aut calloſitates in cornea, inflammationis effectus, imminutas aliquatenus obſeruauit, aquis *Bareges* et *Bonnes*. Paralyſi affectos ſeptem numero annotauit *Bareges* anno 1751, qui quidem ſatis ſubleuati, non tamen omnino ſanati ſunt. Senis, hemiplegia tentati, crus, non autem
p. 48. brachium, ſubleuarunt aquae *Bannieres*. At enim vero, quum morbi incurati et incurabiles multum doceant rerum peritos, in *quarta* ſectione *inſanatos* harum aquarum ope, *inſanabiles* et *dubios*, ſcilicet eos, qui ſunt in ambiguo, refert, nec ſuos, nec aliorum tacens errores. Sic paralyticos plurimos obſeruauit,

ſeruauit, quorum aliis nil proderant, aliis autem euidentiſſime nocebant aquae ſupra laudatae. Et quoniam thermae in genere caput magnopere replent: in epilepſia et vertigine non niſi caute thermas harum aquarum admittendas eſſe ipſe fatetur. Morbos pectorales in corde idiopathicos, pulmonum affectus idiopathicos, cum haemoptyſi et aſthmate coniunctos, inter morbos ponit *incurabiles*. Hiſce adiungit ulcera, cariem, marasmoideasque diſpoſitiones.

Poſt ea de morbis agit, in quibus nondum ſatis compertum eſt, quid praeſtent aquae illae minerales: morbos eos *dubios* appellat. Huc refert morbos articulares, rheumatismos, podagram, calculos renum atque veſicae, quos interdum excerni aquis hiſce affirmat. Vlceribus herpeticis et cancroſis nihil profuere aquae, potius malum auxerunt. Gonorrhoea virulenta et lue venerea laborantes plures curatos, quam incuratos, animaduertit Cl. Auctor: ſed panaceas ſuas, mercurialesque inunctiones in uſum ſaepius vocauit: hinc dubium, utrum aquae, an mercurius malum abſtulerint. Ipſe enim hanc obiectionem praeuidens adiicit: *haec hiſtorice narrata ſunto, nec dicant nos morbum venereum aquarum noſtrarum ope curari contendere; id enim neque putamus, nec proponimus.* p. 52. p. 60.

Tandem contra HOFFMANNVM, qui minerales aquas in ſcorbuto multum commendauit, aſſerit illas in hocce morbo minime eſſe adhibendas, quia ter vidit ſcorbutum, cui aquae ſaepe dictae fuere lethales. Sed, ſi recte equidem iudicamus, b. noſter HOFFMANNVS de alio loquitur ſcorbuto, qui hypochondriacis valde infeſtus eſt, et mineralibus omnino curari poteſt aquis, licet, ut verum fateamur, inadaequate ſcorbutus audiat, quam de quo Cl. DE BORDEV egit. Harum aquarum adhuc explicanda remanet vis et actio, qua morborum excretionibus (morp. 63.

bus enim omnis excretionis labor habendus) fauc
vel nocent, quod in ſectione *quinta* praeſtare annot
tur Cl. Auctor. Quibus praemiſſis, aquas *Bannier*
diureticas, purgantes, tonicas pronuntiat: aqu
Bonnes bechicas: aquas *Bareges* diaphoreticas, p
laxantes utrasque habet: aquas *Cauteres* et *Cha*
veluti medias inter aquas *Bannieres*, *Bonnes* et *Ba*
reges, easque ſtomacho potiſſimum dicatas iudica
Verum mineralis aqua, ſi omnis ad ſanguinis vi
transmittatur, num mineralia ſua ſecum vehat, vald
dubitat. In viſceribus enim minerales aquas digeri
diſſolui, decomponi ſuſpicatur, vel ex eo, quod e
rum multae excrementa nigricante colore inquina
etc. defaecatam igitur et ſubtiliorem aquam forſ
ſolum lacteas vias ſubire credit: Mineralia, qui a
ſanguinem transuehi affirmet, ſaltem a ſalis GLA
BERI et marini minima quantitate effectus fere nu
los produci fateatur, neceſſum eſſe: Salis enim m
rini, tum et GLAVBERI, aut ſalium terreorum
quantitatem maiorem in prandio uno ſaepe aſſum
quam in mineralium aquarum (ſaltem harum) p
dies quatuor potu: Aquarum igitur *ſpiritus*, ga
aut quidquid ſit, ad ſanguinem transferri dicendum
et ad organa, quae excitat: neque per circulation
vias duci ſe pati putandum.

p. 72. In fine harum adhuc thermarum gradus calori
in thermometro Farenheitiano annotatos, adiici
Bannieres fontes, ſunt autem triginta aut trigint
duo, reperiuntur calidi a gradu 82 ad 124 circite
Bareges, octo fontes, a gradu circiter 86 ad 11
Cauteres, fontes ſeptem aut octo, a gradu 101 a
120: *Bonnes*, fontes tres, a gradu 90 ad 102: *Cha*
des, fontes tres, a 92 ad 114 gradus, eosque qua
doque paululum augeri, aut imminui calore, exp
tus eſt Cl. Auctor.

XIII.

XIII.

Physicalische Belustigungen. Erstes bis vier und zwanzigstes Stück. Berlin, bey Christian Friedrich Voss. 1751. 1752. 1753. 1754. Erster Band 2 Alph. 3 Bogen, Zweyter Band 2 Alph. 4 Bog. Ein bis vier und zwanzigstes Stück, 20 Bogen.

id est:

Deliciae physicae. Pars I ad XXIV. 1751 ad 1754.

Has quidem *delicias* vel eam ob causam silere non possemus, quia de scriptis, quorum partes per interualla prodeunt, omnibus dicendum nobis existimauimus; sed praeter ea illae etiam rerum ubertate et praestantia se commendant, ut commemoratu dignissimae sint.

Primus illarum auctor CHRISTLOB MYLIVS fuit, post cuius obitum adhuc, etsi lentius, continuantur. Licebit vero hac occasione de MYLIO ipso quaedam dicere, ubi utemur scripto, quod memoriae eius seruandae destinauit Cl. KAESTNER, et primo quidem separatim edidit, post deliciarum harum parti vicesimae tertiae inseruit. Vsus vero est KAESTNERVS illis, quae habet Cl. MYLIVS A.M. Ienensis in Historiae suae Mylianae, Ienae 1752. editae, Part. I. §. 14. p. 105. a defuncto accepta; sed plura etiam, quod ipse MYLIO familiariter usus est, addidit.

Natus erat CHRISTLOB MYLIVS Reichenbaci, in pago Lusatiae superioris, patre verbi diuini ibidem ministro, d. 11. nouembr. 1722. Litteris praeter scholas inferiores unice Lipsiae vacauit, medicinae operam nauans, sed omnium, quae natura continet, feruidus et indefessus scrutator, mathematum etiam, sine quibus naturae cognitio nulla est, perquam studiosus. Ita cum in botanica assiduus esset, simul in-

ſecta ſedulo collegit et accurate contemplatus eſt, tum metamorphoſes illorum obſeruando, tum ipſa cultro anatomico ſubiiciendo. Foſſilia quoque et mineralia ut cognoſceret, laborauit, Cl. KAESTNERVM aliquando Freibergam ſequutus, ſicque ex omnibus naturae regnis theſauros non contemnendos accumulauit. Coeleſtium vero videndorum curioſiſſimus, eclipſeos annularis gratia 1748 Berolinum abiit, ibique deinde conſedit, donec ardori illi, quo regiones exteras inuiſendas ſemper optauerat, ſocietas quaedam ſubueniret, directore Ill. DE HALLER, impenſas ei ſubminiſtratura, quo per triennium Americae partes quasdam, illas praecipue, quae Anglis et Batauis incoluntur, et iis vicinas ignotiores permigraret, quaecumque natura ibi offert, obſeruaret et deſcriberet, colligeret etiam diuitias eius generis, inter eos, qui ſumtus itineris faciebant, diuidendas. Eo igitur fine, martio 1753 ineunte, Berolino abiit, Lipſiae primo valedicens, deinde Saxoniam inferiorem peragrans, in Hollandia etiam, et tandem Londini commoratus, ubi peripneumonia nocte inter 6 et 7 martii 1754 obiit. Scripta eius, quae plura edidit, ad naturae cognitionem non omnia pertinent; nam elegantiores etiam litteras aſſidue nec infeliciter tractauit, ſaepius adeoque naturae elegantiam ſtilo poetico depinxit. In primis vero a nobis hic commemorandae ſunt plagulae dimidiae, ab eo ſingulis ſeptimanis hic per integrum annum 1748 editae, *Phyſici* titulo. (*der Naturforſcher*) In *deliciis* etiam *litterarum ſeueriorum et elegantiorum*, quae ante aliquot annos Lipſiae prodierunt, (*Beluſtigungen des Verſtandes und des Witzes*) quaedam eius phyſica habentur; quae cum aliis iunctim nuper Berolini *Miſcellorum* MYLII (*vermiſchte Schriften*) edidit Cl. LESSING. Londini HOGHARTI *analyſin pulcritudinis* vertit, et zoophytum quoddam, ex mari Groenlandico adlatum, in epiſtola ad Ill. DE HALLER deſcripſit; legitur

gitur illa *deliciarum* Parte 24. Ea occasione, cum Cl. MYLIVS anglis innotuerit, nam et scriptum hoc anglice redditum est, silere non debemus, eum perperam pro *Borusso* habitum esse: huius enim gentis nomen ipsi Cl. MATY, in bibliotheca Britannica, uno alteroque loco tribuit.

Iam ad *delicias* ipsas progrediamur. Nihil vero prodesset plurium, quibus constat, scriptorum breuium longus catalogus: igitur pauca quaedam saltim indicabimus.

In praefatione monet Cl. MYLIVS imitaturum se, quantum possit fieri, *promtuarium Hamburgense*, excerpta ex libris tamen non daturum, utilia sectaturum, praecipue quae ad oeconomiam et commercia pertinent, non tamen neglecturum, quae philosophum delectent, cum et haec suo modo utilia sint, et ex iis saepe numero illa vulgi utilitas exsistat.

Part. I. art. 3. habetur, MYLIO auctore, idea *obseruatorii meteorologici* instrumentis scilicet instructi, quibus ventorum directio et vis, pondus atmosphaerae et reliquae conditiones, similiaque cognosci possint. p. 11.

Art. 5. Coccionellae historia, documentis illustrata. Ex Batauo vertit MYLIVS. Ostendit praecipue coccionellam insectum esse. In sequentibus partibus continuatur. p. 43.

Art. 8. Modi duo traduntur, *aues collectioni vocandas lucrium destinatas seruandi.* Cl. REAVMVR eos Cl. BOSIO perscripsit. Minores auiculae septem vel octo dies in aquam, quam *reginae Hungariae* vocant, deponuntur, deinde rei cuidam molli imponuntur, attenditurque, ut pennae in situ naturali remaneant. Maiorum exenteratarum venter et collum calce viua in puluerem redacta replentur. Si aestate aliorsum transmitti debeant, receptaculo, cui induntur, stratum calcis viuae inspergitur; hieme eo opus non est. p. 76.

Monet

Monet Cl. Auctor sic ornatum quidem, quem factae aues praebeant, non tamen id, quod essentiale collectionis est, perire. Vidisse se auiculas Surinamenses tabaco repletas, quae situm naturalem satis bene retinuerint, addit idem.

p. 81. *Part. II. art. 1.* legitur *historia palmae dactyliferae*, quae cum octoginta fere annos Berolini floruisset, fructus etiam tulisset, sed abortiuos, maturos tunc demum tulit, cum flores masculini, Lipsia ex horto CASPARIS BOSII missi, spathis femininis appensi fuerint. Adiicit Cl. MYLIVS obseruationes, sexum plantarum confirmantes alias, a Cl. MICHELMANNO, horti regii inspectore, mature nimis exstincto, in lentisco et terebinthina institutas. Varietates ex puluere antherarum, in plantam alius speciei delato, nasci, etiam experimentis probabile reddit.

p. 161. *Part. III. art. 1.* Cl. LEHMANN, iam consiliarius rei metallicae regis Borussiae, *lapidis sterilis in mineram cupri mutationem* narrat, variaque ad similes mutationes pertinentia subiicit. Sunt huius viri plures in his *deliciis* dissertationes, de re metallica cum fructu legendae, descriptiones etiam, ut *fodinarum lapidis calcarei Riedersdorfensium Part. VI, thermarum Freyenwaldensium et coctura aluminis, quae ibi perficitur, Part. VII.* cet.

Cl. HOPPII etiam, mercatoris Gerani, naturae curiosissimi, leguntur variae obseruationes, de dentibus ceruinis aurei coloris, regionis circa Geram descriptio, de ligno petrefacto Coburgensi, de memorabilius plantarum, cet.

p. 448. In epistola quadam, quam Cl. MYLII ad Cl. KAESTNERVM esse coniicimus, etsi nomina addita non sint, (*Part. XVI. art. 4.*) illud palmae floribus masculinis fecundandae experimentum, alio modo repetitum sistitur. Fecundatio scilicet florum masculinorum

linorum ope peracta est annis 1749. 1750. 1752. Anno 1752, nullis floribus masculinis applicatis, fructus non maturuerunt, sed exigui et immaturi permanserunt, uti ante anno 1749. Palma tamen hoc anno egregie floruit, ut ab eius quidem parte nihil maturitatem fructuum impediuerit. In eadem epistola singularis causa diarrhoeae, a Cl. LINNAEO Cl. MYLIO perscripta, narratur. Auditor aliquis Cl. LINNAEI in hunc morbum repetitis vicibus incidit. Praeceptoris igitur consilium sequutus, excrementa examinauit, et in illis acarorum (*Milben*) exiguarum myriades reperit. Eas postea in vase, ex quo potum hauriebat, etiam inuenit, et semper diarrhoea rediit, quoties ex hoc vase potarat. p. 453.

Part. XVIII. art. 3. memorabiles *electricitatis in morbis tollendis effectus* describit D. PAVL. PAVLSOHN, medicus Dorpatii in Liuonia. Pauper quidam aetatis circiter 30 annorum, ante septem annos, Petropoli graui morbo linguae usum omnem perdidit; sensus vero et motus lateris dextri solum perierunt. Vnice sonum hunc: *te, te*, edere poterat, brachium dextrum contractura laborabat, sensu carens et exsiccatum, nullaque vi digiti in rectum extendi poterant, ossa cute sola tecta, nulla interposita carne videbantur. Similiter comparatus erat pes dexter. Huic homini, datis primo per tres septimanas generalibus, quae secretiones et excretiones promouerent, electricitas quotidie hora integra vel dimidia applicata est; paucos post dies pungi se, cum manus durante operatione electrica tangeretur, sentiit, nono die loqui coepit, balbutiens scilicet, tempore minutorum quinque, voces has: *Maria Bocharodiza, Maria Deipara*, pronunciauit. Electricitate applicata, eadem verba nullo temporis dispendio repetiit, et hymnum sacrum exorsus est. Cum desineret electricitas, rigescente veluti lingua, nihil amplius p. 511.

plius proferre valuit, redeunte ſtatim loquela diſtincta, cum repeteretur electricitas. Continuata electricitate, magis magisque lingua et membris uti didicit, etiam repetere potuit voces auditas, quaerere multa, et hymnos canere, quos denuo didicit; omnium enim oblitus erat, et hinc difficulter loquebatur, verbis non ſuccurrentibus; canebat vero facilius, quam loquebatur. Brachium ſentit, extendi poteſt et capiti imponi, manus etiam denuo carnoſa ſpectatur, pes ſanus eſt. Haec vero eo magis miranda ſunt, quod durante hac curatione, homo ille ob paupertatem toto die nuces, cepas et ſimilia, vitae utcumque ſuſtentandae cauſa vendens ſteterit, ſummum frigus perpeſſus, et veſperi ſaltim rigens a frigore, electri-
p. 514. citati ſe obtulerit. Nobili cuidam perſonae decenni, tonſillarum tumore laboranti, accidit, ut labium inferius ſenſu omni priuaretur, nulloque dolore affligeretur. Cl. PAVLSOHN, nullo medicamento adhibito, tangi eam aliquoties ab electrico homine iuſſit: nihil vero ſentiebat. Quindecies in loco ſenſu carente tacta, pungi ſe aliquantulum percepit, hacque operatione pluribus diebus repetita, ſenſus perfecte tandem rediit. Plures alii ſalutares electricitatis effectus legi apud ipſum Cl. PAVLSOHN poſſunt.

p. 529. *Part. XVIII. art. 1. 2. 3.* plures obſeruationes habentur Cl. IOACH. FRID. MVLLERI, Med. Lic. et Phyſici Lenzenienſis in Prieguitia. Dimidio milliari a Lenzenio in pago *Moedlich*, ad albim ſito, cadauera duo ſunt putrefactioni nondum obnoxia, ARNOLDI GIESEL DE LYRE, olim Archithalaſſi Regis Portugalliae, 1676 anno aetatis 97. mortui, et filiae eius paullo poſt ipſum defunctae. Haec igitur cadauera plus, quam 70 annos, ibi requieſcunt, nihil plane adhuc a putrefactione perpeſſa, paucis ſaltim foraminulis in faciebus conſpicuis, quae vermibus tribui poſſent. Inuoluta ſunt linteis albis Batauis, et orna-

ta

ta faſciis nigris, quae tam firma ſunt, ut decerpi pars nulla poſſit. Patris cadauer, ut decrepiti, gracile et tabidum, filiam pinguem et obeſam fuiſſe apparet. Balſamationis indicia nulla ſpectantur. Locus ceteroquin, quo reconduntur, humidus eſt et in ipſo coemeterio cadauera facile putreſcunt, haec vero in ſepulcro quodam templo adiecto reperiuntur. Idem Cl. MVLLERVS aquas deſtillatas congelationi p. 535. obnoxias obſeruauit; cum enim hieme anni 1749 in vaſis ſimilibus et aequalibus aquas menthae criſpae, anethi, roſarum, et conuallariae in camera quadam repoſuiſſet, ianuarii die ſexto anni 1750 aquam roſarum totam in glaciem mutatam reperit: reliquis eodem in loco conſiſtentibus id non accidit. Suſpicatur ergo aquarum deſtillatarum alias aliis facilius in glaciem abire. Oleoſum enim, cui quid in aqua menthae et anethi tribui poſſet, conuallariae aquae non ineſt, niſi hic aliquid contulerit id, quod extracto ex conuallaria vim purgantem conciliat, cuius tamen principii reſinoſo-gummoſi parum ineſſe aquae poteſt, et roſarum pallidarum idem cum hoc extracto eſt effectus.

In eiusdem Partis art. 4. CONR. DIETER. GVTIKE, M. D. Perlebergenſis, *os ſingulari modo diffractum* ſiſtit. p. 540. Miles aetatis quadraginta annorum, qui olim baccho et veneri ſtrenue litauerat, a pluribus annis motus haemorrhoidales ſenſit, fluxum vero haemorrhoidum nullum. In expeditione Sileſiaca profundum vulnus capiti infligebatur, cumque ſimul ſpiritum vini fortiſſimum auidius hauriret, motus illi haemorrhoidales increuerunt, accedentibus doloribus podagricis, praecipue dolorem, quem *ſurdum* appellabat, in medio oſſis femoris ſiniſtri ſentiebat. Hic dolor perpetuo augebatur, ut tandem inſiſtere pedi ſiniſtro vix auderet, metuens, ne diffringeretur. Neque vanus fuit metus; cum enim equo potum praebiturus in ſtabulo amphoram tolleret, in medio

oſſis

ossis femoris partem inferiorem sensim exteriora versus curuari, tandemque diffringi sensit, ut considendum in terra ipsi esset. Chirurgus coniungere partes ossis rursus tentauit, elapsisque septimanis quatuor, tollere pedem aeger potuit, neque multum tumoris adfuit; mox vero intumescere insigniter coepit pes in loco, ubi diffractus fuerat, hominis crassitiem adaequans. Remedia efficacissima frustra adhibebantur, et humoribus omnibus ad pedem sinistrum confluentibus, reliquum corpus contabuit. Vrinae etiam fluxus sistebatur; scrotum vero insigniter expandebatur ab humore foetente, magna copia per cutem scroti transsudante. Vxor tamen et amici clam et copiose adferunt vini spiritum, donec moreretur. Praeter hunc potum, venenum venereum os hoc exedisse in aprico est. Dissecare eadauer non licuit.

p. 543. *Art. 5. de fluxu urinae praeternaturali* commentatur idem. Femina triginta annorum, paucos dies, postquam partum enixa esset, in regione vesicae vehementes dolores et spasmum sensit. Hinc nata urinae retentio, quam dolores maiores comitati sunt. Inexspectato ventrem madefieri sensit, et animaduertit urinam per exiguam aperturam in medio umbilico tanta exire copia, quanta sanis hominibus quotidie fluere solet; dolores tamen non cessarunt. Pressionibus continuis urinam in viam consuetam reducere laborauit, tandemque id obtinuit. Profluens vero e via ordinaria, urina sub initium pure multo mixta erat, unde colligere licet, circa sphincterem vesicae ulcus fuisse, exeunte vero pure, spasmos desiisse, ut urina exire consueto modo rursus potuerit. Fluxus ille per umbilicum plane cessauit, urina etiam a pure libera fluxit. Vrachum in femina hac adhuc apertum fuisse intelligimus, naturam vero solam vesicae morbum sanasse. Vlcus a pressione infantis in collum vesicae, aut alia quadam vi in partu adhibita,

nasci

nasci potuit. Iam femina bene valet, neque incommoda haec redierunt, cum denuo peperit.

Qui scopum itineris Myliani et conditiones, quibus suscipi debebat, legere cupiunt, has in *Parte XX* reperiunt, quae voluminis secundi ultima est. Singulis enim voluminibus partes decem destinatae sunt, hocque volumine Cl. MYLIVS fere curam operis deposuit, nisi quod, inchoato iam itinere, vel obseruata quaedam, vel versa ex diariis anglicis, misit. Cl. KAESTNERVS tertio volumini praefationem praemisit, et aliqua ipse subministrauit, vel, ut verterentur, curauit, ex hodoeporico etiam Cl. MYLII MSto, quod post mortem auctoris nactus est, quaedam selegit. p. 708.

Part. XXI. art. 3. obseruationes thermometricae a Cl. MYLIO in mari institutae leguntur. Vsus est thermometris duobus, ab insigni artifice PRINS fabrefactis, quorum scala est Fahrenheitiana, omnia vero haec thermometra exacte sunt concordantia. Maius thermometrorum suorum Cl. MYLIVS in aere libero soli exposuit, minus mari immisit, profunditatem, ad quam immergeretur, simul dimensus, obseruationi cuilibet minuta horaria quinque tribuit, ut ad caloris gradum componere se thermometra possent. Secundas obseruationes in medio fere inter Batauiam et Angliam mari, cum traiiceret, instituit augusti 20. 1753; primas eiusdem mensis 17, in cornu quodam Mosae fluminis miliari circiter ab eo loco, ubi in sinum, *Haringvliet* dictum, cornu illud exoneratur. Dabimus secundarum, inter Batauiam et Angliam institutarum, tabulam: p. 831.

Thermometra.

Aug. 20. 1753 pom. hor. 3. min. 5	maius in aere grad. $71\frac{1}{2}$	minus in mari grad. $64\frac{1}{2}$	profunditas minoris. ped. 6.
3. 15	$72\frac{1}{2}$	$63\frac{1}{2}$	11.
3. 22	73	64	15.
3. 30	70	63	13.

p. 934. *Part. XXIII. art. 2. Echo notatu dignum prope pagum Immerode inter Goslariam* et *Guelpherbytum* describit Cl. MYLIVS, aliaque duo commemorat, alterum in cella vinaria sub curia Bremensi, alterum in ecclesia diui Pauli Londini.

Part. XXVI. art. 2. ex Cl. MYLII hodoeporico *singularis feminae cuiusdam ad spiritum vini potandum impetus* recensetur, ab eodem, cum pagum *Grobstad* transiret, obseruatus. Vetulam ibi reperiit ab hoc potu iam ebriam, adhuc plus sitientem. Eo veluti raptu singulis annis vel bienniis, quatuor vel sex septimanas agitur, nihil aliud tunc agens, nec dormiens. Ipsa de hoc suo malo questa est, et peregrinos, ut consulerent sibi, immo ut pro ipsa preces funderent, orauit, mentis suae plane compos, etsi ebria. Libera ab hoc malo, laboriosa, et sana femina est, potumque illum quam maxime auersatur. Adiicit Cl. MYLIVS, cauponis Reichenbacensis uxorem (sine dubio in patria sua) hac occasione in mentem sibi venisse, quae cum similibus raptibus agitata aliquando esset, negato spiritu vini, desperans vitam suspendio finiit.

Ex eodem Cl. MYLII hodoeporico *iter in Bructerum montem*, aprilis vicesimo die, anno supra millesimum septingesimum quinquagesimo quarto, ab eo susceptum, hic legitur *art. 4.* Mons omnis niue tectus erat. Noctem in domo, iis, qui cespitem effodiunt, inseruiente, tunc vacua peregit; altero mane, ad summum montis adscenderunt. Cl. MYLIVS a motu feruens et sitiens, fontis, in summo montis exsistentis, aquam claram et boni saporis bibit mensuram integram ad minimum, (*quart*) nullo sui damno, etiam si nix fontem totum circumdabat. Niuem etiam, cum descenderet, indemnis comedit. Hoc quidem mane hora sexta, coelo sereno, vento S. O. leni, sed acuto, tamen barometrum in montis extremo

extremo vertice ſtetit ad digitos 24 lineas 11 pariſ. Thermometrum ad grad. 36 ſupra o FAHRENHEITII. Naturae theſauros in bructero ob niuem inueſtigare non potuit; muſcos tamen, egregie coloribus variegatos, et lichenes, florentes hos et illos, item gramen pappoſum, alpinum, iunceum (SCHEVCHZERI *Agroſtogr. p. 302*) copioſe florens et e niue emergens reperiit. Geniſtam, ericam, et myrtillum creſcere ibi vidit, myrtillum flori propinquum. Paucae pinus, ad montem reperiundae, exiguae ſunt, graciles, et ob ventum acrem plerumque foliis orbae. Ceſpite plenus eſt mons. In ſuperiori parte, praecipue bructeri minoris, (*der kleine Brocken*) lapides maximae molis iacent, plerique lichene viridi flaueſcente tecti. In domo, ubi noctem commoratus eſt, papilionem erucae vulgaris, ſetoſae, flauo nigrae, (*die gelb und ſchwarze Dornraupe*) reperiit. Ad pedem bructeri, proprie ſic dicti, ad domum ſcilicet ponti oderae adiacentem (*Oderbrückenhaus*) hora octaua et dimidia reperit barometrum ad digit. 26. lin. $3\frac{3}{4}$. thermometrum grad. 54. FAHRENHEITII.

XIV.

Verſuche und Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig. Zweyter Theil, mit Kupfern. Danzig und Leipzig. 1754. in Lankiſchens Buchhandlung. 4. 3 Alph. 2 Bogen, 6 Kupfertafeln.

id eſt:

Tentamina et Commentarii ſocietatis naturae indagatorum Gedanenſis. Tomus II.

Qua multae iam ſuperbiunt Europae urbes gloria, quod eruditas inter muros ſuos foueant ſocietates, eam quoque ſibi ſuo iure vindicat celebris Pruſſorum

ſorum metropolis, Dantiſcum. Floret enim ibidem per tria circiter luſtra, virorum inter eruditos magni nominis ſocietas, in naturae operibus inueſtigandis ſolum et cum laude occupata. Teſtantur abunde de egregiis eorum laboribus, et qui iam aliquot annos ante prodiit, tentaminum et commentariorum horum tomus prior *, et, quem indicare adgredimur, ſecundus. Prius autem, quam id ipſum faciamus, neque inutilem neque iniucundum lecturis ſuſceptum videmur laborem, ſi non nulla de origine et inſtitutis laudatae ſocietatis praemittamus **. Aliarum ciuitatum exemplo ad imitandum ſuos quoque ciues primus excitauerat ISRAEL CONRADT, medicus Gedanenſis pereruditus, lecta anno ſuperioris ſeculi ſeptuageſimo, menſe februario, coram illuſtri concione de frigoris natura et effectibus diſſertatione ***, ſed votis non reſpondit euentus, obiitque ſenex anno praeſentis ſeculi decimo quinto, fundatae ſocietatis orbus adhuc gloria. Cuius poſt obitum, anno viceſimo eiusdem ſeculi, conuenerunt non nulli viri eruditi, factoque foedere ſeptem circiter annos conuentus ſuos atque labores continuarunt, diſciſſo mox hoc vinculo, poſtquam plures ſocii, aliis iisque grauioribus ornati dignitatibus, ab hiſce, inuiti licet, auocabantur laboribus. Scripta eorum edita umquam vidiſſe nos non recordamur. Tandem vero alia hic orta eſt ſub finem anni ſupra milleſimum, ſeptin-

* *Verſuche und Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig. Erſter Theil. Danzig, 1747. gedruckt in der Schreiberiſchen Buchdruckerey. 4. mit Kupfern.*

** Conf. MATTH. GEORG. PFANNS *Sammlung verſchiedener merkwürdiger Fælle* &c. *Nürnberg.* 1750. 8. ubi ſub finem libri, breuis ſed manca, de ſocietate hac dantiſcana legitur relatio. vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. II. p. 312.

*** Prodiit Gedani typis et ſumtibus monaſterii oliuenſis 1677. 4.

ſeptingenteſimum, quadrageſimi ſecundi, ſocietas, ſancitis ante legibus, ac varii generis inſtrumentis phyſicis coemtis, conuentuum ſuorum etiam ianuarii ſecundo die, anni ſeculi huius quadrageſimo tertio, coepit primordia, eosque adhuc ſingulis hebdomadibus continuauit. Edidit etiam breui poſt, uti ſupra dictum eſt, anno quadrageſimo ſeptimo, tentaminum et commentariorum ſuorum tomum primum, qui tanto cum plauſu exceptus fuit ab omnibus, ut alterum breui proditurum exoptarent intentius. Quod quum varia diutius iuſto prohibuerint oborta impedimenta, tandem tamen alter hic tomus quoque prodit, moramque compenſat inſigni non minus rerum, quas offert expoſitas, varietate ac praeſtantia. Porro inſtitutum ſocietatis quod attinet, ſequentia nos docet ipſa, quae ſecundo huic tomo praemittitur, praefatio. Nimirum propoſuit ſibi ſocietas tamquam laborum ſuorum unicum finem, naturae contemplationem, ſumſitque eas modo, quae et ſcientiam et hiſtoriam naturalem ſpectant, inueſtigandas veritates. Membra eius ſunt vel ordinaria, vel libera. Illa in conuentibus nunc aliorum repetunt, nunc ſua inſtituunt tentamina, nunc commentarios praelegunt. Haec contra veri quidem videndi cupidi viri, eruditi tamen nomen non adfectantes, congreſſibus intereſſe, illorumque labores iuuare variis modis ſtudent. Huc uſque quidem non niſi ciues ſuos membra habuit ſocietas, exteris tamen etiam patere aditum, eosque ipſam ſuſcipere velle, ut membra honoraria et ordinaria, publice declarauit in dicto praefamine. Solet inſuper ſub finem anni cuiuslibet eligere ſibi ex membris ſuis directorem, eiusque vicarium, ſecretarium, aerarium et quatuor vel ſex membra, quae ex facto inter ſe ordine, per omnem annum ſingulis ſeptimanis ſua proponunt tentamina vel commentarios. Haec ſufficiant dixiſſe

de ſocietatis noſtrae inſtitutis; iam ipſos eius labores contemplari conuenit paullo attentius.

p. 1. *No. 1. De formatione, cremento et coloribus teſtarum, quae ſunt cochlidum et concharum,* exponit Cl. IACOB THEODOR. KLEIN. Quam diſſertationem, latino ſermone conſcriptam, in patrium translatam, hic inſeruit Cl. KLEIN, iisdem additis iconibus, nullaque prorſus facta mutatione; alio vero iam tempore eam fuſe ſatis in noſtris commentariis recenſuimus *.

p. 68. *No. 2. De incendiis pulueris pyrii ope exſtinguendis* agit Cl. MICH. CHRISTOPH. HANOW. Ignem vero igne reſtinguere mira licet res ſit, ipſa tamen illud homines natura docuit, eamque iſti imitati ſunt feliciter. Incendia, quae fulgur ſuſcitauerat, ſaepe aliud iterum quum exſtingueret fulgur, eius ad exemplar hominibus inſeruire poſſe viſus eſt puluis pyrius, ut eodem non minus, ac aqua, reprimant ignis vim.

p. 73. Inuentor huius artis fuit ZACH. GREYL, caelator argenti Auguſtanus, machinamque excogitauit, huic operi aptam. Qua etiam Auguſtae Vindelicorum, Vindobonae, Ratisbonae, Dreſdae, et Pariſiis, annis huius ſeculi decimo ſexto, viceſimo primo et ſecundo, publice et cum ſucceſſu experimenta inſtituta fuerunt. Multi multis in locis imitati GREYLII inuentum, ſimiles pararunt machinas, ſimili non ſem-

p. 81. per cum ſucceſſu. Inter quos eminet IAC. FRID. ROTH apud Vlmenſes ſignifer, emendare illam qui ſtuduit; id, quod fuſe narrat Cl. HANOW, deſcripta ſimul pictaque in tabulis additis machina. Eſt haec dolium, cui aqua infunditur, quod media in parte aliud in ſe recipit vas, puluere pyrio plenum, firmiuſque

*, Conf. Comment. noſtr. Vol. III. P. II. p. 274. et 286. ubi Eiusdem tentamen methodi oſtracologicae, cui haec acceſſerat, exhibetur.

vsque dein in superiori loco obturatur. Illud igitur, si quod ortum fuerit, in incendium immittitur, et simul ac puluis pyrius accensus displodit vas, aquamque una dispergit, omnis flamma subito exstinguitur. Quae quantaque commoda adferat haec machina, et quo modo explicandi sint eius effectus, egregie declarauit Cl. Auctor. Nimirum aerem, a flamma iam rarefactum, ab accenso puluere pyrio intensius adhuc rarefieri, flammam inde exstingui, idque magis ab aqua vaporum sub forma ad omnes plagas subito dispersa, externi tandem aeris accessum et in illum renixum ignem supprimere penitus, demonstrat. Plura addit Cl. HANOW memoratu omnino digna, quae tamen huc transferre non licet; curiosos ad ipsam dissertationem remittimus.

No. 3. Obseruationes meteorologicae Gedani factae a Cl. GOTTFRIED REYGER. p. 104. Non nulla de tempestatum varietate et causis, atque de obseruationum, hunc in finem instituendarum, commodis aeque ac impedimentis generatim ubi disseruit Cl. REYGER, earum, quae ipse ab anno huius seculi triceſimo ad quadrageſimum nonum Gedani instituit, ita recenset seriem, ut quae singulis diebus per totum annum fuerit aeris ventorumque vicissitudo, in primis adnotauerit, ad barometrum, pluuias niuesque minus attentus; quibus addit adnotationes quasdam, ex obseruatis suis deductas. Constat inde Gedani hyemem p. 141. plerumque mitiorem, multo quidem, sed fugaci, stipatum frigore, raro saeuire violentius; ianuario mense maximum frigus secum ferre austrum et eurum, super rigescentes gelu dum aduehantur terras; mitius autem sequi aquilonem et fauonium; idem obseruari quotannis Archangelopoli. Februarius esse solet varius et humidus, aquilone tunc niues geluque adferente. Martius riget frigore, quod facit plerumque aquilo et auster. Ver accedit

raro amoenum, ventorum, frigoris calorisque subita et iterata ſtipatum viciſſitudine. Aprilis ſaepe adhuc horridus gelu, ſub finem euadit mitior. Maius quoque hyemem prae ſe fert, niuibus, pluuiis comitatus et aquilonibus. Iunium humidum frigidumque reddit boreas, ſubito aeſtum et fulgura ſerente noto. Aeſtas moderato vrit calore, diu non durante ob mox ſequentes pluuias et refrigeria aeris. Siccam quidem ſerenamque tempeſtatem facit boreas, pluuias tamen ſimul adfert, vapores in aere diſperſos impetu congregans. Nebulas, quas aeſtas quoque habet ſolis ſub occaſum, plerumque excipiunt fulgura. Auctumnus mox ſequitur, multis pluuiis, niuibus et frigore quamuis ſtipatus, ſerenos tamen amoenosque ſaepe numerat dies. Nebulae tum a meridie ortae, primo mane adſcendunt, raro ex oriente. Ex quibus omnibus facile appareret ventos praecipuas viciſſitudinum aeris eſſe cauſas: cur autem ſingulis anni temporibus ille, nec alius, flare ſoleat ventus, forte tunc demum intelligi poterit, ſi quando liceret aeris temperiem integrarum regionum uno quaſi intuitu cognoſcere, vel e factis ubique collatisque obſeruationibus praeſagire. Dubium eſt, eamdem determinatum poſtannorum numerum redituram eſſe aeris temperiem; veri potius ſimile illud eſt, quod, quum omnia quoad tempus et ſpatium coniungi queant mille modis, numquam prorſus eadem, ac olim, ſequutura ſit aeris temperies.

p. 146.

p. 160. *No. 4. Aquam communem ad congelaſcendum uno eodemque frigoris gradu indigere* demonſtrat Cl. HANOW. Quamuis eam, qua aqua in glaciem coit, aeris frigiditatem ſiue punctum glaciale in barometris ſemper et ubique idem obſeruauerant plurimi naturae ſcrutatores; fuere tamen etiam alii, in primis Cll. DE MAIRAN, FAHRENHEIT, TRIEWALD, MICHELI,

MICHELI, IALLABERT, qui aquam multo frigidiorem esse posse, ac alias est, quando congelascit, sine eo, ut in glaciem coeat, ex variis factis tentaminibus adfirmarunt. Quae ubi hic examini subiecit diiudicauitque Cl. HANOW, e suis, quae ipse vario modo instituit, tentaminibus illud tandem accurate comprobat, aquam haud prius umquam congelascere, quam punctum suum conglaciationis attigerit.

No. 5. Cancrum quasimodogenitum seu *crumenalem nudum ex insula Vecti* describit pingitque Cl. IAC. THEODOR. KLEIN. Mouerat olim in epistola ad Cl. COLLINSON, qui de cancris marinis in dicta insula obseruationes factas, in Actis Anglicanis * enarrauerat, hoc dubium, num ne cancri aequorei crustas deponerent; in primis quum lapides, quos astaci habent praeparandis nouis testis apros, nondum in cancris marinis inuenti fuissent. Ast remouit mox dubium illud Cl. KLEINII missus nuper a Cl. COLLINSON una cum depositis integumentis recens veluti natus gammarus, e mari prope insulam *Vectim* extractus. Hunc igitur hic aeri inciſum accurate describit Noster, confirmatque Cl. COLLINSONI obseruata, additis variis, quae cancrorum historiam illustrant, adnotationibus. Accedit his noua plane, haud audita prius, obseruatio, ab eodem amico suo communicata: Exuuias nempe duas scorpionis, quas idem Cl. COLLINSON misit, quasque hic depictas exhibet, testari abunde de cutis scorpionum renouatione consueta, non modo sibi persuadet Noster, sed illud etiam inde colligit, squillas reliquaque insecta crustata, quae vocantur entoma, sua simili modo quotannis mutare integu-

p. 187.

 menta.

* Conf. Philos. Transact. n. 478. p. 70. et eorum Vol. XLVII. ad annos 1751 et 1752. p. 40. nec non Comment. nost. Vol. III. P. I. p. 9. 10.

menta. Atque ita errorem, quem se alio loco commisisse confitetur, emendandi datam non praetermisit occasionem veritatis vindex seuerior, Cl. KLEIN.

p. 209. *No. 6. Examen tentaminis optici, a Reuer.* P. SCHEINER *facti,* instituit Cl. HENRICVS IACOB DE LA MOTTE, M. D. Gedanensis. Reuer. ille SCHEINERVS docuit in oculi sui seu fundamenti optici P. II. lib. I. Exper. 5. quo modo uno oculo rem eamdem simul bis, ter aut quater distinctissime videre liceat, absque ullo adhibito alio diaphano: nimirum si discum quemdam duobus vel pluribus perfores foraminulis, in ea distantia, ac pupillae diameter exigit, et tunc his admoto oculo, rem aliquam perlustres, semper eamdem bis vel ter, pro numero foraminulorum, videbis. Repetiit illud semel iterumque Cl. DE LA MOTTE, sed absque sperato euentu; tandem amicus myops accessit, idemque repetens tentamen, eamdem rem ter; vitro concauo armatus, unicam; Noster contra hoc vitro usus, ter vidit eamdem rem. Quae dein accuratius et saepius ubi repetiit, causam phaenomeni huius in diuersa latere oculi cuiusuis dispositione, inde intellexit. Prout enim magis minusue conuexa sit cornea vel lens crystallina alicuius, eo magis minusque variare solet huius et illius visus acies. Multum igitur omnino interesse colligit Cl. DE LA MOTTE, in primis in instituendis experimentis opticis, ut, qui haec instituat, oculi sui dispositionem simul indicet accuratius.

p. 220. *No. 7. Quae aeris temperies fuerit anno 1750,* exponit Cl. GOTTER. REYGER. Quas supra indicauimus, obseruationes iam factae confirmant: nam mitiorem breuemque hyemem; ver amoenum frigidiusculum; aestatem moderate calidam; auctumnum frigore niuibusque horridum obseruauit Cl. REYGER. *No. 8.*

No. 8. Cl. HANOVII *adnotationes circa lances, frumento librando inseruientes, factae.* Eiusdem argumenti commentatio, primo horum, quae indicamus, tentaminum et commentariorum tomo inserta, nunc continuata hic legitur, egregia valdeque utilis nobis visa; breuiter tamen ut huc referamus eius contenta, mathematicae rationes ubique interspersae non permittunt. p. 226.

No. 9. IAC. THEODOR. KLEINII *disquisitio: an musculi animalis cuiusuis intercostales, tandem ossescere, aut veluti costae in os mutari queant?* Missa quum aliquando esset Cl. Auctori, ut eam disquireret, costa animalis cum musculis intercostalibus, in ossa mutaris, nec non, testis instar, IAC. BIRCHERODII historia naturalis quatuor costarum bubularum, quibus quae superinducta caro fuerat, in verissimum os est conuersa. Hafniae 1723. 4. c. icone. Miram hanc rem seueriori subiecit examini, multis autem circumseptam fabulis inueniens eam prorsus negauit, partes illas inuentas arbitratus potius fuisse fragmenta fornicis ossei testudinum, siue terrestres siue marinae fuissent. p. 252.

No. 10. Aeris temperiem, quae anno 1751. Dantisci et Berolini obseruata fuit, inter se comparauit Cl. GOTTFRIED REYGER. Ex facta altitudinum barometri et thermometri, ventorum reliquarumque aeris vicissitudinum, quae occurrerunt utraque in urbe, comparatione, tandem intellexit Cl. REYGER illam, quae Berolini fuerat, huic, quam ipse Dantisci obseruauit, aeris temperiem multum fuisse similem, quamquam etiam a loci utriusque situ aliisque causis orta, simul accesserit varietas. p. 263.

No. 11. Libram chinensem argentariam describit et *examinat* Cl. HANOW. Vectem homodromum esse docet, p. 272.

docet, eiusque constructionem, usum et vitia fuse exponit Cl. Auctor, addita simul alius similis, quam ipse fecit, librae descriptione.

p. 292. *No. 12. Echinitem* TESDORPFII depingit Cl. FAC. THEOD. KLEIN. Quamuis in dispositione naturali Echinodermatum, quam edidit, inter plures notas, quae ab aliis haec distinguerent, eam quoque certam posuisset, quod non nisi quinque geminatis lineis ornata essent, a superiori parte deorsum ad os quinquangulare concurrentibus *; hancce tamen iam limitandam esse lubens fatetur Cl. KLEIN, postquam par illud echinodermatum, quod nuper ipsi misit Cl. TESDORPF, naturalium rerum cultor assiduus Lubecensis, quodque sex eius modi lineis et ore sexangulari instructum erat, a posita regula exceptionem fecerat. Cui adeo nouae echinitum speciei nouum etiam imposuit nomen: *globulus* TESDORPFII. Elegans quoque exhibetur icon.

p. 294. *No. 13. De generatione pediculorum, in foliis plantarum occurrentium*, agit Cl. REYGER. Non nisi ex duplicis sexus concursus omne gignitur animal. Cui vero regulae limites ponit nuper detecta polyporum generatio. Idem confirmant pediculi foliorum, genus suum absque ullo congressu cum sui simili propagantes, testibus Cll. LEEUWENHOECKIO et REAUMURIO. Cl. BONNET idem euicit experimentis. Quem secuuti alii eadem cum successu repetierunt tentamina. Id, quod ipse suis lustrare oculis Cl. REYGER pariter tentauit, in ea pediculorum eius modi specie, quae sambuci foliis insidet. Cuius ramulum cum duobus foliis ab omni insecto vel ouulo immunem et integrum, in vas aqua plenum immisit, ut diutius vigeret ramulus; vas vero in

* Conf. Eiusd. Naturalis Dispositio Echinodermatum. Gedani 1734. §. 49. p. 24.

in aliud collocauit vasculum, aqua plenum, ne quid ab inferiori parte posset adscendere. Ramulo huic dein unicum eius modi pediculum imposuit, et breui post vidit viuum ex hoc nasci similem pediculum. Matre enecta et remota, recens natum solum reliquit in ramulo, qui mox prorepit in illo, depositaque ter cute sua, aliquot diebus post, viuum animalculum sui simile, sequentibus diebus plura adhuc peperit. Vnde genus suum sine praegresso coitu, propagare hos pediculos, certo certius ipse expertus est Cl. REYGER, suaque obseruatione phaenomenon hoc physicum illustrauit, confirmauitque.

No. 14. Methodum inueniendi mensuram uniuersalem, magnitudini corporum quorumcunque adaptatam, proponit Cl. HANOW. p. 349.

No. 15. De conchis anatiferis simulque de pholadibus exponit Cl. KLEIN. Multa commenta tandem delet dies. Exemplo sunt conchae illae anatiferae, quas ridet nostra aetas, quas vero generare animalia credidit antiquitas. Sunt quidem ipsae duobus concharum generibus, solenum et pholadum, quoad tubulum, quo gaudent, analogae; inde tamen inter se differunt, quod anatiferae polyconchis, solenes et pholades tantum diconchis adnumerentur *. Pholades ad littora maris copiosae dantur, saepiusque ab undis ad rupes et saxa impetuosius proiectae enecantur, interdum in limosa rupium terra, si qua inueniant animalia, tubuli ope inde cibum petentes. Sed, quod veteres putant, saxa ipsis inseruire domicilii loco, fabula est. Similis narratur de anatiferis conchis fabula, ab anatibus, quas dicuntur gignere, ita vocatis. Est etiam anatum quoddam genus, *Brenta minor* dictum, quae magno numero, per p. 349.

* vid. Eiusd. Method. Ostracolog. p. 163. et 174. et Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 284. 285.

per insulas Scotiae arcadicas aliasque, hyemem vagantur, iterumque, vere ineunte, ad alia loca migrant. Quas ibi oua ponere et excludere ubi nullus viderat, ad has insulas nondum appulsis nauibus; lignis vero in mari natantibus insidentes easdem, atque conchas illas lignis copiose adhaerentes ubi nautae conspexerant, harum tubulum pro anatis rostro, pedes piscículi pilosos pro alis, reliquum huius corpus pro pullo anatis habuerunt confidentius, quin credulis nautis vel magni nominis eruditi viri post adhibuerunt fidem. En! fabulam excussae iam nostra actate superstitionis testem!

p. 355. *No. 16. Historiae electricitatis sectio altera*, auctore DANIEL GRALATH. Commentationem, cuius sectio prior legitur in tentaminum et commentariorum Societatis Dantiscanae Tomo primo *, iam pertexere ulterius, et quae electricitas, in primis ab anno seculi huius quadragesimo quarto ad quadragesimum sextum usque, ceperit incrementa, ex scriptis et experimentis clarissimorum virorum enarrare copioso sermone pergit Cl. GRALATH.

p. 460. *No. 17. Diuersitatem ponderum medicorum* perpendit Cl. HANOW. Quum medicorum et pharmacopoeorum multum omnino interfit, ut ponderum, quae adhibentur in librandis medicinis, probe cognoscant rectitudinem, insignem propter ea apud ipsos sibi promeruit Cl. HANOW gratiam, quod magnam, quam habent haec pondera, diuersitatem non modo indicauit, sed etiam, quo modo sub examen vocari et comprobari possit eorum rectitudo, egregie docuit. Occurrit autem in primis duplex discrepantia; altera ab eorum, qui eadem parare solent, incuria aut ignorantia plerumque pendet; altera a varia gentium diuersarum, vel mutata unius eiusdemque

* No. 6. p. 175. seqq.

que populi per tempus consuetudine suam trahit originem. Prior illa ut detegatur discrepantia, duplici ingrediendum est via, nimirum vel ope librae alius medicae, quae sigillo magistratuum insignita est, longoque usu suam comprobauit rectitudinem, vel librae exactae argentariae. (*Ducatenwage*) seu, si non suppetat haec, aureorum pleni ponderis auxilio. Suspectam inde libram examinare si cupias, eam cum illa compares ad stateram, vel cum aureis, atque facile inuenies differentiam. Modum exponere hic diffusum nimis foret. Ad alteram iam respiciendum p. 470. est librae medicae diuersitatem, a varia populorum consuetudine pendentem. Vt igitur hanc declararet Noster, ad Graecorum, Romanorum, Aegyptiorum usque tempora respexit non modo, sed ad Gallos, Hispanos, Anglosque etiam progressus est. Quae singulis his populis fuerit ponderum ratio quaeue temporum mutatione accesserit varietas, docte et copiose exponit, eadem inter se comparat, inuentamque ita differentiam demonstrat. En! tabulam optimam differentiae huius testem!

Vncia medica pendet	gran. pariſ.	drachma	adeo pendebit
in Germania et Venetiis	562	- -	70½
in Gallia noſtro aeuo	580	- -	72½
priſco aeuo	480	- -	60
in Hiſpania olim	504	- -	63
nunc	538	- -	69½
Romae olim	520	- -	65
poſthaec	534	- -	69
in Graecia	506	- -	63¼

atque libra una, si uncias duodecim continet, pendebit

	gran. pariſ.	differentia a Germanorum libra
in Germania	6744	
in Anglia	6960	+ 216 gr.
in Gallia olim	5760	— 884
nunc	6912	+ 168
in Hiſpania olim	6048	— 696
nunc	6456	— 288
Romae olim	6240	— 504
poſthaec	6408	— 336
in Graecia	6072	— 672

p. 480. *No. 18. Tentamina de vi, quam exercent fila vel simplicia vel inter se contorta* auctore, BENIAMIN GOTTLIEB VON SCHROEDER, M. D.

p. 525. *No. 19. Bibliotheca electrica. Pars prima*, auctore DANIEL GRALATH. Cuius historiam electricitatis supra indicauimus, iam breuiter etiam bibliothecae eius facienda est mentio. In priori illa nimirum proposuerat sibi Cl. GRALATH tantum ad temporis normam, electricitatis enarrare originem, progressum, effectus memorabiles, aliaque, quae eius incrementum vel adauxerint vel impediuerint, neglecta tamen scriptorum, quae eam illustrent, recensione. In hac autem, quotquot edita iam sunt, vel adhuc edenda, electricitatem pertractatura, scripta recensere animus est, temporis ceterum parum obseruato ordine, quo, si qui omissi sint scriptores veteres, facilius inseri queant in sequentibus bibliothecae suae partibus. Ab antiquioribus semper facturus exordium, recentiora subiungere, eorumque contenta exponere breuiter allaborabit.

p. 553. *No. 20. Ope electricitatis curatum malum hystericum conuulsiuum* obseruauit Cl. IACOB DE LA MOTTE. Anno praesentis seculi quinquagesimo quarto, medio februario, ad ipsum accedebat femina, viginti octo annorum, plethorica, ad tristitiam prona, nondum nupta viro; mox illo correpta malo, proximam in sellam se proiecit. Valde concutitur caput; oculi sese claudunt; faciei et oris in primis musculi conuèlluntur, absque ulla tamen in ore spuma; post etiam manus, itemque pedes, totum denique corpus, ita tamen, ut alternis haec omnia se exciperent vicibus. Manus, licet conuulsae, liberae tamen manebant haud contortae. Superatis his post decem minuta temporis motibus, tandem ad se rediit aegra, valde languida, difficileque spirans, praeter capitis dolo-

dolorem et faciei ruborem, multo perfusa sudore, atque omnium, quae perpessa erat, sibi adhuc conscia. Tanti mali causam rogata post, a vehementi refrigerio, continuis curis et moerore nouem iam annos toleratis, deriuauit. Initium mali inter coenandum sensisse se, et praeter oscitationem et flatus, in faucibus globulum quasi haerentem, remouere tussiendo, sed frustra tentasse narrabat. Saepe redeunte ita malo, iteratisque tussiendi conatibus, concilianit sibi dyspnoeam, et breui post haemoptysin; qua licet iterum sublata, superstes tamen fuit malum vetus. Accessit anno seculi huius quinquagesimo tertio, paullo ante paschatos festum, subito vocis defectus, misso autem sanguine per venam, vox rediit. Aucti fuerunt dein conuulsiones artuum reliquique corporis, et bis per diem redierunt, frustra tentatis remediis omnibus. Menstrua rite fluxerunt, sed, ubi imminet malum illud, fluunt copiosius. Appetitus moderatus fuit, somnusque bonus. Animi pathemata auxerunt malum. Vt igitur eidem obuiam iret, per tempus aliquod dedit Noster viscum, quod suasit Cl. COLBATH, sed sine successu; electrica dein cum aegra tentauit experimenta, atque, quum olim inducta pectoris labes obstare videretur, primum a simplicioribus cepit initia, ad pectoris, si qua occurreret, mutationes sollicite attendens: nihil tamen incommodi sensit ipsa in pectore, scintillae licet multae educerentur e manibus et capite. Erat dies duodecimus februarii anni 1754. Domum post ea quum iuisset, iussuque Cl. DE LA MOTTE lectum, sudoris mouendi obseruandique causa, petiisset, die decimo sexto februarii, redux facta hilaris narrauit ipsa se tum multum sudasse, urinam sanguineo rubram cum sedimento, quae alias aquosa fuerit, dimisisse, et malo suo prorsus liberatam fuisse. Repetitis dein et sensim fortioribus factis experimentis lubens se subiecit aegra, nihil amplius de malo suo sentiens. A

dato leni laxante redierunt ſpaſmi et concuſſiones, mox iterum ceſſantes. Continuat adhuc Noſter, dum haec ſcripſit, ſingulis hebdomadibus ſemel tentamen electricum, quo certior euaderet curatio atque tutior. Si quid memoratu dignum occurrat in hac morbi hiſtoria atque curatione, ad tria potiſſimum nos iubet reſpicere ipſe Cl. Auctor momenta ſequentia: quod electricitas nihil mali attulerit pectori feminae, quae haemoptyſin olim paſſa fuit; dein quod a purgante redierint ſpaſmi; denique celeris illa urinae mutatio certum efficaciae, quam habuit electricitas, indicium.

XV.

Diſſertations ſur l'incompatibilité de l'Attraction et de ſes differentes loix avec les phénomenes; et ſur les tuyaux capillaires. Par le P. GERDIL, Barnabite, Profeſſeur de Philoſophie-Morale en la Royale Univerſité de Turin, et de l'Inſtitut de Bologne. A Paris chez Deſaint et Saillant. MDCCLIV. 12. mai. 18 pl. 1 tab.

i. e.

Diſſertationes de Attractione eiusque diuerſis legibus contra phaenomena pugnantibus, tum de tubulis capillaribus. Auctore R. P. GERDILIO. etc.

Doctiſſimus huius libri Auctor copioſe diſputat contra eos philoſophos, qui attractionem ſtatuunt eſſe vim primitiuam, et proprietatem materiae eſſentialem, ac phaenomena inde pendentia mechanice explicari poſſe negant. Et in prima quidem libri parte omnes ingenii neruos in id intendit, ut demonſtret, iſtam ſententiam cum experientia pugnare. Primo

earum

earum virium attrahentium, quae a grauitate differunt, et rationem distantiae plus quam duplicatam sequuntur, leges in natura rerum locum habere non posse, sed naturae, inuitis phaenomenis, a Newtonianis obtrudi, contendit. Quum enim talis attractio in contactu infinities sit maior, quam in quauis, utut exigua, corpusculi attracti a corpore attrahente distantia: sequi inde existimat, ut aut vi infinita fo- p. 24.
ret opus, ad particulam alicuius corporis solidi a toto diuellendam; id, quod tamen experientia secus esse docet: aut in quamuis exigua distantia prorsus insensibilis esset attractio; etiam contra phaenomena. Plura absurda porro ex illa sententia elicit, quibus enarrandis supersedemus, quoniam veremur, ne istis consequentiis nauiter intercedant Newtoniani, easque calculis ab Auctore perperam subductis imputent. Maiorem attentionem meretur, quod admonet, si p. 37.
talis, qualem paullo antea memorauimus, attractio materiae omni esset ingenita, nullum in natura locum fore repulsui, quem tamen inter diuersas materias dari non nunquam, experientia constat. Hac occasione Cl. Auctorem dissertationis *de Lumine* aggre- p. 40.
ditur, eiusque hypotheses de constitutione et insitis viribus corporum sub examen reuocat, nec non contra celebratam illam in mechanicis et physicis legem continuitatis varie disputat. Secundo argumento p. 44.
contra vim attrahendi, materiae inhaerentem, hoc utitur, quod, quum, per magni NEWTONI expe- p. 71.
rimenta, pilus vel filum metallicum radios lucis in notabili distantia vi, grauitatem multum superante, ad se trahere, et a recto tramite deflectere possit *, duo tamen eius modi fila, libere ita pendentia, ut adhuc minus a se mutuo distent, ad se inuicem accedere non videamus. Tertio considerat phaenome- p. 76.

* Haec parum accurate dicta existimamus. Non trahit pilus ad se radios lucis, sed a se repellit. Vid. NEWTONI Opt. L. III. Obs. I.

non cohaesionis duorum marmorum, superficiebus suis planis, politis, et paullum humectatis, se inuicem contingentium. Si vis attrahendi causa huius phaenomeni sit, consequens esse videtur, ut, quum duorum illorum marmorum superius super inferiori, si illud in directione ad planum contactus parallela impellatur, facillime moueri possit, pari ratione duae partes unius integrae massae marmoreae, plano tantum imaginario distinctae, facile queant de situ suo dimoueri, si alteri applicetur vis ad planum illud imaginarium parallela. Contra ea obseruamus duas quaslibet massae marmoreae partes ingenti vi cohaerere inter se, et vi, eas in qualibet directione separa-
p. 91. re conanti, fortissime resistere. Quaerit etiam Cl. Auctor ex Newtonianis, quo modo cum legibus attractionis conciliari possit phaenomenon illud attractionis magneticae, quum, secundum Auctoris quidem experimentum, duarum acuum chalybearum, ex eadem altitudine in magnetem demissarum, minor citius in magnetem incidit, quam maior, secundum MVSSCHENBROEKII vero experientiam idem magnes non nisi certam ferri molem maxima vi attrahit, in minorem vero maioremue remissius agit? Quarto, quum Newtonianis attractio in phaenomenis lucis et colorum quam maxime dominari videatur, ostendere allaborat varia incommoda, quibus illorum phaenomenorum per attractionem explicatio
p. 96. premitur. Sic opacitatem vitri fissi in loco fissurae contradicere putat phaenomeno maculae nigrae, quae cingit punctum contactus duarum lentium conuexarum vitrearum, sibi mutuo impositarum. Si enim in secundo phaenomeno nulla sit radiorum reflexio, propter ea, quod attractio, quam lens inferior in radios exercet, vincat superioris lentis attractionem: multo magis necesse esse videtur, ut in primo phaenomeno radios lucis ex parte vitri, supra fissuram posita, emergentes ad se trahat pars altera infra fissuram

sita,

sita; quum superficies utriusque harum partium sint contiguae, lentium autem illarum superficies in loco, ubi macula nigra conspicitur, sese ne quidem contingant. Similiter ex ea ratione, qua Newtoniani phaenomenon illud modo commemoratum maculae nigrae, et phaenomenon transparentiae, quam charta induit, oleo vel aqua imbuta, explicant, colligit Auctor hoc, quod pro absurdo habet *, poros chartae aliquanto ampliores esse eo interuallo, quod est inter lentium conuexarum sibi mutuo impositarum superficies in loco maculae nigrae. Silentio praeterimus alia quaedam incommoda, quae GERDILIVS tum phaenomenorum lucis explicationi Newtonianae, tum illi vi primitiuae, quae apud Newtonianos est grauitatis causa, sub finem primae partis huius libri obiicit, et ad *secundam partem* nos conuertimus. p. 102. p. 124.

In hac Vir doctissimus duo sibi proposuit, primum, ut ostenderet, phaenomena ascensus liquorum in tubulis capillaribus per principium internum attractionis non sufficienter explicari, alterum, ut veras horum phaenomenorum causas physicas, mechanice agentes, demonstraret. Non negat, quaedam illorum phaenomenorum per attractionum leges, quas Newtoniani vel stabiliuerunt vel sumserunt, satis bene explicari: sed non nulla supereſſe contendit, quae contra systema attractionum faciant. Huc praecipue refert experimenta hydrargyri, in tubulis metallicis capillaribus a semet ipso capta. Duos aureos tubulos, quorum angustioris diameter fuit tricesimae, amplioris vicesimae parti pollicis aequalis, p. 176. p. 194.

* Forsan hac in re nihil adeo absurdi deprehendent Newtoniani, qui norunt, ex obseruationibus et dimensionibus NEWTONI, interuallum inter duarum lentium superficies in margine maculae nigrae, vix centies millesimam partem pollicis Londinensis excedere. Conf. NEWTONI Optic. L. II. P. I. Obs. 6. et 8. et Quaest. 29.

in hydragyrum demerſit tumultuarie, ut ſuperiora tubulorum orificia parum prominerent: et vidit, in neutro tubulo hydrargyrum ſponte ſua uſque ad orificium ſuperius aſcendere, ſed potius notabili interuallo infra illud ſubſiſtere; immo tenui filo orichalceo immiſſo deprehendit ſuperficiem hydrargyri in tubulo anguſtiori depreſſiorem, quam de ampliori. Deinde plurimis tubuli amplioris concuſſionibus effecit tandem, ut hydrargyrus ad orificium ſupremum pertingeret: verum nullo modo efficere potuit, ut in anguſtiori tubulo hydrargyrus ad libellam uſque aſcenderet, etiam poſtquam hydrargyrum aliquoties per eundem tubulum vi traiecerat. Idem erat experimentorum euentus, quum tubulis argenteis, et ſtanneis, uteretur, niſi quod in ſtanneis hydrargyrus uſque ad libellam facilius aſcendere videretur. In orichalceis etiam tubulis ſemper infra libellam idem fluidum ſubſtitiſſe
p. 199. expertus eſt. Porro Auctor in ſiphonem vitreum incuruum, bene ſiccum et terſum, cuius alterum crus fuit capillare, infudit hydrargyrum, et, ubi omnia ad quietem rediiſſent, et ſuperficies liquidi in crure capillari multo depreſſior eſſet, ac in altero crure, inclinauit ſiphonem ita, ut hydrargyrus uſque ad orificium ſuperius cruris capillaris promoueretur, deinde lente ac ſine ſuccuſſu reclinauit ſiphonem in priſtinum ſitum, et vidit, ſuperficiem fluidi in crure capillari ſupra libellam fluidi in ampliori crure haerere.
p. 201. Tandem ſimilis ſiphonis internam cauitatem oleo oliuarum inunxit, et infuſo hydrargyro, obſeruauit, in crure capillari hydrargyrum fere ad eandem altitudinem, atque in altero crure, ſurgere. Haec experimenta, quorum rationem Auctor per frictionem, et per mutuam particularum hydrargyri cohaeſionem, ſatis veriſimiliter reddit, quo modo virium attrahentium ſyſtemati aduerſentur, facile, nobis tacentibus, intelligent harum rerum periti. Sed et vulgatum illud phaenomenon difficilis aſcenſus aquae in tubulo,

pingue

pinguedine intus infecto, per leges virium attrahentium recte explicari posse negat GERDILIVS, et hac data occasione in WEITBRECHTI de tubulis capillaribus dissertationes varias animaduersiones profert. Tandem suam ipse sententiam de phaenomenis tubulorum capillarium, aquam vel alium liquorem sugentium, edisserit. Tres enumerat causas illorum phaenomenorum, 1) inaequalitatem pressionum, quas aqua intra et extra tubulum sustinet, 2) atmosphaeram tubuli, aere subtiliorem, quae totam fere eius cauitatem replere, atque in aquam facilius, quam in aerem, sese insinuare ponitur, 3) vaporem, quem liquor continue exhalat, quique aerem, in tubulo contentum, rarefacere posse videtur. Causas hasce non solum ab obiectionibus aduersariorum diligenter vindicat, sed etiam in spatio aeris vacuo easdem locum habere contendit; et, haec agens, ubique solicita cura annotat phaenomena, quae systemati virium attrahentium contraria sunt. Quum per singula huius dissertationis capita ire nobis non liceat: sufficerit, hoc unum monuisse lectores, quod Auctor hoc argumentum ita tractauerit, ut, quanquam expectationi nostrae ex asse non satisfecit, tamen inter praecipuos auctores, phaenomena tubulorum capillarium intelligibili et mechanica ratione explicare conatus, iure suo meritoque censendus esse nobis videatur. p. 207. p. 222. p. 284. p. 315. p. 331.

Ceterum ab omnibus, qui naturam sine partium studio scrutantur, gratiam certe iniit doctissimus Auctor, quod elegantissimam commentationem, qua cohaesionem hemisphaeriorum Magdeburgicorum ab interno attrahente principio haud pendere demonstrauit, et quam in Diario Parisiorum, *Journal des Savans*, ad an. 1752. mense maio publici iuris fecerat, huic volumini dedit appendicem. p. 367.

XVI.

New Experiments and Obſervations on Electricity made at Philadelphia in America. By BENIAMIN FRANKLIN, Eſq; communicated to P. COLLINSON, Eſq; of London, F. R. S. and read at the Royal Society June 27, and July 4, 1754. To which are added a Paper on the ſame Subject by J. CANTON M. A. F. R. S. and read at the Royal Society Dec 6. 1753, and another in defence of Mr. FRANKLIN againſt the Abbe NOLLET, by Mr. DAVID COLDEN, of New York. Part III. London: printed and ſold by D. Henry and R. Cave, 1754. 4 pl. 6.

id eſt:

Noua experimenta et obſeruationes Electricitatis inſtituta Philadelphiae in America. Auctore BENIAMINE FRANKLINO etc.; una cum diſſertatione I. CANTONII de eodem argumento, etc. et DAVIDIS COLDENII Defenſione FRANKLINI contra NOLLETVM.

In hac tertia parte commercii epiſtolici inter FRANKLINVM et COLLINSONIVM de electricitatis phaenomenis primum locum tenet FRANKLINI Epiſtola data Philadelphiae, menſe ſeptembri 1753 in qua primo ſententiam ſuam, quod aqua marina fluidi electrici grauida ſit, quia in vaſe agitata, aliquamdiu lucet, retractat, et ſe huius phaenomeni veram cauſam nondum detexiſſe confitetur. Deinde varia de nubium fulminantium electricitate perſcribit. Statuit nunc, plurimis obſeruationibus inductus, nubes illas

illas raro *positiue*, plerumque autem *negatiue*, electrificatas esse, h. e. raro maiorem, plerumque minorem fluidi electrici copiam continere, quam quae nubibus naturaliter inesse potest, seu rarius eiicere ex se, saepius ad se trahere fluidum electricum. Hinc prope ab eorum abest sententia, qui non nubes in terram, sed terram in nubes, emittere fulmina affirmarunt. Ad illud autem phaenomenon explicandum, coniicit, aquam, naturali sua quantitate fluidi electrici dotatam, simulatque in vaporem resoluatur, plus fluidi electrici capere et absorbere posse; quia unicuique particulae aqueae nunc datur spatium, electricam atmosphaeram circa se formandi. De solidis certe Auctor experimento singulari, quod hic tradit, cognouit, aucto eorum volumine, atmosphaeram electricam, quae ipsa ambeat, posse augeri. Sed totam hanc suam hypothesin eruditorum examini permittit, eosque simul rogat, ut, sicubi recentes fulminis effectus obseruandi copia ipsis fiat, probe attendant ad ictus directionem. Inter ea persistat in sua sententia, virgas metallicas, quarum diameter quartam pollicis partem circiter aequet, a culmine aedium ad terram usque pertingentes, posse aedes a fulminum periculo tutari, vel restaurando aequilibrium inter fluidum electricum in nubibus et in terra, tam celeriter, ut explosio ignis impediatur, vel ducendo hunc ignem via expedita, de qua eum nihil cogat deflectere, donec in summo virgae apice in aerem exeat, aedibus illaesis.

Sequitur alia epistola FRANKLINI, in qua scribit, nouis experimentis confirmatam esse suam sententiam, quod nubes fulminantes saepius negatiua, quam positiua electricitate praeditae sint.

Proximum locum occupant COLDENII animaduersiones in Cl. NOLLETI epistolas, ad FRANKLINVM datas, consilio defendendi FRANKLINI scriptae. In experimento Musschenbroekiano non so-

lum internam ampullae vitreae ſuperficiem, ſed externam quoque, abundare fluido electrico, NOLLETVS contra FRANKLINVM demonſtrare voluit inde, quod etiam haec externa ſuperficies ſigna electricitatis omnia edat. Reſpondet COLDENIVS, initio quidem, quum ampulla nondum intus plena eſt fluidi electrici, poſſe aliquem, in pice ſtantem, tangendo exteriorem ſuperficiem, electrificari; quoniam initio experimenti materia electrica, in externa vitri ſuperficie latens, etiam ſecundum FRANKLINI ſententiam, eiicitur: ſed, poſtquam ampulla intus plena facta et electricae materiae (quod cognoſcitur ex ſcintillis, quae tunc ex tubo ferreo, ex quo ampulla pendet, elici poſſunt) hominem, ſcabello cereo inſiſtentem, neutiquam electrificari, anterioris ſuperficiei ampullae contactu. Quod autem NOLLETVS forſan obſeruauerit, leuia corpuſcula ab exteriori ſuperficie ampullae electrificatae attrahi, id non abundantiae fluidi electrici circa hanc ſuperficiem videri tribuendum, ſed potius defectui, cui ſupplendo materia electrica in illis corpuſculis impendatur. Ceterum nouo experimento FRANKLINI ſententiam confirmare allaborat. Deinde diſſentit etiam NOLLETVS a FRANKLINO negante, vim illam ingentem percutiendi, quae in eodem experimento percipitur, in aqua vel limatura ferri, quam ampulla continet, reſidere. Sed NOLLETVM hac de re ita aduerſus FRANKLINVM diſputare, ut ſtatum controuerſiae immutet, cenſet COLDENIVS. Ad reliquas NOLLETI obiectiones cunctas ita reſpondet, ut ſimpliciter affirmet, experimenta, ad quae NOLLETVS prouocat, a ſe repetita longe alium euentum habuiſſe, eis tamen exceptis, quae in vacuo capta ſunt, quippe quae repetendi occaſionem ſibi defuiſſe fatetur.

Vltima huius libelli plagula exhibet Cl. I. CANTONI experimenta nouem electricitatis, Societati Regiae

giae Londinenſi praelecta, quibus non nulla capita ſyſtematis FRANKLINI confirmari videntur. Excogitauit ea Auctor admodum ingenioſe, theoriae perficiendae gratia: dubitamus tamen, num explicationes, quas addit, omnes tam probabiles ſint, ut intelligentium omnium aſſenſum ſint laturae. Quum de ſingulis his experimentis breuiter dicere nequeamus: ſatius eſt, ea lectoribus noſtris commendare, in hoc ipſo libello legenda.

In breui Appendice COLLINSONIVS narrat meleagridis trucidationem, de qua nos alibi * mentionem facere meminimus.

XVII.

Quaeſtiones medicae Pariſinae. Groningae, typis Iac. Bolt. 1754. 8. pl. 15.

Quod diu iam optauit orbis eruditus, ut, quae minoris molis ſunt, eruditorum ſcripta et ad multorum cognitionem, in primis exterorum, non perueniunt, haud raro tamen aliquam ſcientiae partem illuſtrant, coniuncta typis exſcribantur, plurium uſui inſeruitura, et quod BOERHAAVIVS in primis de quaeſtionibus Pariſinis cogitauit, ſed non expleuit, eius voti nunc ex parte compotes nos reddidit, cuius alibi ** mentionem fecimus G. NIC. HEERKENS. Inter eas enim quaeſtiones, quae Pariſiis ſpeciminum academicorum ſub forma publici iuris, multae inueniuntur, penetralia ſcientiae medicae recludentes feliciter, et doctrinae partem aliquam dilucidantes. Quae quidem ratio fuit, ut variorum in noſtris commentariis adduxerimus rationem, etiam quarundam ex illis, quae hic denuo exhibentur. Solas propoſitas quaeſtiones ſine ulteriori explica-

* vid. noſtr. Commentar. Vol. III. Part. I. p. 25.
** vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. III. p. 539.

explicatione ad annum huius seculi quinquagesimum secundum dedit Cl. BARON *, eas vero, quas Cl. Auctor nunc congessit, sunt autem earum decades duae, maximam partem ita prodeunt, prout ab eorum auctoribus olim fuere exhibitae, nisi quod, ipso monente in epistola nuncupatoria, ad Emin. Card. QVIRINI data, loca, quae aut nimis vulgata aut minus utilia aut parum clara occurrere, excerpserit, omiserit, in quibusdam etiam sermonem castigare laborauerit. Quo quidem iure, quod Galli saepe nimis sibi arrogant, eo minori cum detrimento uti potuit, quod exinde utilium rerum peritia non destituamur, eas vero eleganter et amoene prolatas cum voluptate excipiamus. Omnium quaestionum uberiorem a nobis non requiret beneuolus Lector expositionem, earum tantum dabimus summam, et de ultima, quae a Cl. Auctore est confecta, plura dicemus.

Continet ergo *decas prima sequentes*: 1) An mulieres pluribus obnoxiae morbis quam viri? Praes. GABR. ANT. IACQVES, proponit *Le-Thuiellier*, et affirmat 1743; 2) An renouatus aer sanitati saluberrimus? Praes. M. FL. COLDE VILARS, proponit Car. *Franc. Theroulde de Toulouse de Valon* affirmando 1747; 3) An cibus deterior sed iucundus et assuetus, meliori sed ingrato et inassueto, potior? Etiam affirmando proposita sub praes. M. IVL. BVSSON, a *Ludov. Anna Lavirotte*, 1751. 4) An legumina prae ceteris alimentis salubria? Sub praes. IAC. ANTON. MILLET, proposuit *Barth. Murry* et affirmauit 1735. In subiecta Cl. Auctor nota exemplis veritatem theseos simul corroborat. 5) An eunuchus ut corpore sic et mente minor? praes. M. VRB. LEAVLTE, proponit *Claud. Car. de Iean*, affirmatque 1733. 6) An chocolatae usus salubris? proponit STEPH BACHOT, et affirmat, seculo superiore. Simulque hic Cl. Auctor CORNARVM aduersus BACO-

* Conf. Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 344.

BACOTIVM defendit. 7) An a frequentiore potu Cafe vita breuior? Praeſ. M. LVD. GVILIELM. LE MONNIER, proponit *Edm. Thomas Moreau* 1751. affirmando. 8) An tabacum lentum ſit homini venenum? Praeſ. IO. MAR. DE LA SONE, proponit affirmando *Io. Bapt. Bariolle*, 1751. 9) An ad ſanitatem equitatio? Praeſ. M. CAR. DIONIS, proponit *Claud. Guilbert de Preval*, 1751. affirmando. 10) An in curanda lue venerea ſuffimigia rite adhibita, remedium optimum? Affirmando ſub praeſ. M. LVD. RENAT. MARTEAV proponit *Nat. Andr. Cheſnau*, 1745.

In *decade ſecunda* vero collectae ſunt hae 1) an Venus hyſtericis? Propoſuit eam affirmando STEPH. BACHOT. Haec atque ſexta primae decadis ex patergis BACOTII, 1686. Pariſiis editis, repetitae fuerunt. 2) An obeſis ſomnus breuis ſalubrior? Praeſide THO. RENAT. GASNIER, propoſuit *Oliv. Bougourd* 1733 affirmando. 3) An carbonum vapor in clauſis cameris ſedulo vitandus? Concedendo praeſ. M. FRANC. POVSSE, proponit *Anna Car. Lorry*, 1747. 4) An ab omni re cibaria vaſa aenea prorſus ableganda? Praeſ. CAM. FALCONET, propoſuit *Franc. Thiery* 1747. affirmando. 5) An omne eſculentum vegetabile cultura ſalubrius? Sic iudicat praeſide STEPH. L. GEOFFROY, proponens *M. Anton. Iuſſieu*, 1747. 6) An gymnaſtica, morborum contumacium, optima medicina? Praeſ. PETR. IAN. BVRETTE, propoſuit *Balth. Tuſſan le Clerc*, 1746. 7) An Pariſinis frequens potus theae frequenti potu caffae ſalubrior? Praeſ. IO. FRANC. COVTHIER, proponit *Ant. Garnier*, affirmando 1749. 8) An ſenibus chocolatae potus? Praeſ. HIAC. THEOD. BARON, proponit *Io. Franc Clem. Morand*, affirmando, 1748. 9) An diu poſſit homo, ſine cibo potuque et viuere et valere? Propoſuit FRANC. DE PAVLA COMBALVSIER, 1750.

1750 *. 10) An sepultura in urbe et templis prohibenda? Affirmando proposuit GER. NIC. HERKENS, 1754. De hac autem, cum a Cl. Auctore proposita sit, praecipua iam adducemus momenta.

Peruersum illum morem, cadauera in templis asseruandi, increpaturus Cl. Auctor, quantum quidem sit, qui hominis nomen tueri voluerit, officium demonstrat, quo demortuorum corpora honesto terrae mandentur modo, multiplici porro eruditionis literariae apparatu declarat, quanta et priscorum in exequendo hoc officio olim fuerit sollicitudo, quibusue cauere studuerint modis, ne viuis a necessaria, quae in corruptionem pronum animale cadauer manet, putredine inducatur noxa. Aegyptii enim et ab hac arcere studebant corpora, balsamatione, concremabant eadem aliae gentes, Romani sepulturam et ustionem cadauerum intra urbem lege prohibebant, ut ex his et nociuis praecipue, morborum pestiferorum auctore, effluuiis aerem inquinantibus extra urbem et templa relegandam esse sepulturam pateat, ne noceant ciuitati, qui prodesse non possunt.

Quum autem nunc tantum Cl. Auctori, cui se praecipue laudabili cum studio dicauit, diaeteticas placuerit colligere commentationes, ut illas, ad alias etiam scientias medicas pertinentes, et ex his laudem promerentes velit colligere, peramanter exoptamus atque hortamur.

* vid. Comment. nostr. Vol. I. P. I. p. 121.

XVIII.

Dissertation en Forme de Lettre, sur plusieurs Maladies populaires, qui ont regné depuis quelques années à Châlons-sur-Marne, et dans une partie du Royaume. Avec des Reflexions Physiques sur l'Operation des Remedes, qui ont été employés pour les guerir. Par M. NAVIER, Docteur en Medecine, et Associé Correspondant de l'Academie Royale des Sciences de Paris. A Paris, 1753. Chez la V. Cavelier, et Fils. In 12. plagul. 11. sine praefat.

id est:

Dissertatio epistolaris de variis morbis epidemicis, qui Catalauni et in quibusdam regni gallici prouinciis ex aliquot annis grassati sunt. Vna cum meditationibus physicis de adhibitorum remediorum operatione. Auctore Cl. NAVIER.

Totum opus duabus epistolis constat, quarum prior de dysenteria, altera vero de variolis, morbillis, febre scarlatina et tussi ferina infantum agit. Pecorum epidemicus morbus, qui Catalauni anno 1744 grassari coepit, insequentis quasi epidemicorum morborum seriei praeludium fuit. Anno enim 1747 maligna febris, sudor anglicus dicta, insecuta est, quam aphtha gangraenosa, tot infantes e medio tollens, excepit, et, hac terga dante, dysenteria anno 1749 et 1750 in scenam prodiit, qua euanescente variolae, boni tamen caracteris, sub finem anni 1750 et ineunte anno 1751 apparuere. Hanc, p. 2.
quae epidemica quidem, neutiquam vero contagiosa fuit, dysenteriam, non ab aeris vicissitudinibus, sed a

pere-

peregrinis miasmatibus, per aerem, saliuae, cibi, vel etiam sanguini in pulmonibus se immiscentem, in primas vias delatis, ibidemque plus minus magnam phlogosin excitantibus, originem duxisse credit
p. 7. Cl. Auctor. Mitis quidem in principio, sub finem vero mensis augusti anni 1750 longe grauior longeque difficilior curatu fuit. Venae sectio enim, abdominis fomentationes, potus demulcentes, clysteres, ipecacuanha et rhabarbarum tollere quidem morbum videbantur, sed mox de nouo et maiore cum furore apparuit. Maxima aegrorum pars circa morbi finem febrem intermittentem tertianam duplicatam paruis manuum pedumque refrigerationibus et oscitationibus quibusdam se manifestantem sensit; quam ob rationem quoque hanc dysenteriam ex fermento febrili, in intestina deposito, ortam esse cum SYDENHAMO credit Cl. Auctor. Corticem igitur peruuianum rhabarbaro, ipecacuanhae, nitro, et interdum etiam camphorae grano semis sociauit, et sub boli forma duorum vel trium dierum interuallo, vel crebrius etiam pro febris exigentia exhibuit, interpo-
p. 29. sitis cardiacis, demulcentibus, anodynisque. Opiata vero, clysteribus nimia dosi addita, stuporem generalem produxerunt. Casus quidam adstringentium
p. 31. noxam satis demonstrauit. Dysentericus viginti quinque vel triginta annorum, qui comestis primo statim die multis cydoniis, una cum aliis pyris, cochis, alui fluxum per viginti quatuor horas cohibuerat, post tres vel quatuor dies vehementissimos pedum dolores paruamque totius corporis intumescentiam, et biduo post, eosdem dolores in manibus carpisque, iisdem intumescentibus, et dein in toto corpore, longe vehementius tamen in articulationibus, sensit. Post purgationes vero, a Cl. Auctore institutas, quae dolores valde mitigarunt, diarrhoea, aliquot dies durans, et dolores tollere visa, insecuta est, qui vero, cessante eadem, statim recruduerunt. Purgantia igitur

per

per vices continuata cum potu abundante diapnoico, poſt ſex demum ſeptimanas, aegro, membrorum motum antea prorſus abolitum, priſtinamque ſanitatem, reſtituerunt. De reliquo in vermium praeſentia bolo ſuperius deſcripto aquilam albam (ſeu flores ſalis ammoniaci) adiecit, et veſicatoriorum applicationem ob peregrina miaſmata neceſſariam iudicauit, ſuppurationem vero largam theriaca, recenti butyro mixta, et neutiquam noua cantharidum inſperſione ſuſtentauit Cl. Auctor. Vitrum antimonii ceratum, quod in hac dyſenteria nihil iuuit, ad grana ſex, cum aequali portione gummi tragacanthae, in forma boli, feminae triginta quinque annorum dyſentericae exhibuit. Hicce bolus nebula inuolutus deglutiri debebat, cum eundem vero aqua calida diſſolutum aſſumeret, decies vel duodecies exinde vomuit, et plus quam vicies aluum depoſuit. Neutiquam igitur vitrum antimonii ceratum in aqua calida aſſumi debet *. Regulinae enim vitri antimonii partes, cerae ramentis inuolutae, ab aqua calida, ceram diſſoluente, adeo rurſus denudantur, ut emeticam ſuam virtutem libere exercere poſſint. Emetica etiam virtus praeparatorum antimonii non in ſulphure, ſed in regulinis partibus haeret. Kermes porro minerale, ſeu ſulphur antimonii auratum, prodigioſa quantitate partium regulinarum armatum eſt. Quodſi enim huius pars quaedam, vitri fruſtulo indita, carbonum igni, in loco obſcuro, imponatur, fuſa et ardens coeruleam flammam ſulphurei odoris reddet, et vitrum tandem, ab igne remotum et refrigeratum, materiem albam admodum leuem exhibebit, quae, micro-

p. 33.

p. 40.

p. 53.

* Clariſſ. vero GEOFFROY aquam calidam ſuperbibendam ſuaſit, ſi vitrum antimonii ceratum vomitus excitet. vid. Philoſ. Tranſ. Vol. XLVII. artic. 41. p. 273 ſeq. et Commentar. noſtror. Vol. III. Part. I, p. 33.

microſcopio examinata, nil niſi contextum regulorum partium, in ſpicula admodum tenuia diſpoſitum, oſtendet. Sic in tartaro emetico ne minimum quidem ſulphuris veſtigium detegere potuit; ex uncia una vero eiusdem, cuius doſis grana ſex erant, drachmam unam et grana quadraginta ſex reguli extraxit. Emetica quoque virtus vetuſti pulueris *de tribus*, cornachini alias dicti, ex unione cremoris tartari cum diaphoretico minerali unice pendet, ex quibus, tractu temporis, corpus ſub forma ſalis medii,
p. 60. in aqua calida admodum ſolubilis, oritur. Indidit enim Cl. Auctor filtro papyraceo in infundibulo vitreo vetuſtum puluerem cornachinum, eidemque aquam ebullientem affudit, quae filtrata, biduo poſt, multas cryſtallos, in acus extreme tenues formatas, et ſub papillarum, ſeu paruorum globulorum forma, cuſpidibus, erinacei in modum, armatorum, depoſuit. Miſcuerat quoque anno 1738 cremoris tartari et antimonii diaphoretici bene abluti ana unciam ſemis, quae, uſque ad finem anni 1750 quiete repoſita, in maſſam ſplendentem mutata erant. Hanc vero maſſam filtro et infundibulo, uti ſuperius, inditam, aqua ebulliens affuſa, omnem, excepta drachma una cum ſemiſſe materiei albae non ſalinae, ſoluit. Filtrata aqua nullas quidem depoſuit cryſtallos, inſpiſſata vero in balneo maris, ſplendentem maſſam, in aere parum ſeſe humectantem, produxit, quae ad grana ſex, nauſeas, ad grana vero viginti quatuor data, vomitum unum vel alterum, et alui fluxum, excitauit. Hinc cremorem tartari per unionem, cum calce antimonii, vel forſitan cum qualibet calce metallica, ſolubilem fieri, et, ex eadem ratione, purgatricem pulueris cornachini virtutem, potius augere, quam diagrydii corrigens eſſe poſſe, concludit Cl. Auctor. Praeterimus vero variolarum et morbillorum, qui exeunte anno 1750 et ineunte 1751, Catalauni graſſati ſunt, curationes. Methodum enim,

enim, qua Cl. Auctor usus est, EX SYDENHAMII, FREINDII, BOERHAAVII, HELVETIIque methodis compositam, lectoribusque nostris diu cognitam esse deprehendimus. Ipsae variolae satis benignae fuerunt. Variolosum vero fermentum putridae naturae esse, et hinc per specificum acidae vel acidulae naturae exstingui posse sperat. Aetherem nitrosum et liquorem mineralem anodynum HOFFMANNI specifica, per excellentiam huic scopo apta, esse arbitratur, et quaerit, cur SYDENHAM acida non in principio morbi exhibuerit, cum tamen eorumdem bonos effectus in progressu morbi adeo laudauerit? Certissima eius remedia, quibus variolae et morbilli praecaueri, aut saltem ad bonum characterem curatuque facilem reduci possunt, in eo consistunt, ut, cum ambo morbi sint inflammatorii, fluida solidaque nostri corporis in eius modi statu seruentur, in quo minimae inflammationis capacia esse possunt, seruando nimirum solida in magna flexibilitate, et sanguinem reliquaque fluida in magna dulcedine, id quod obtineri posse arbitratur, vitando longas vigilias, intensos corporis animique labores, iram, immoderatum gaudium, tristitiam, omnesque violentas animi passiones, aromatibus conditos cibos, et succos animalium concentratos, cibos salitos, fumo induratos, excessum vini, in primis spirituosi, spiritus vini, potus caffee, chocolate etc. et obseruando victum simplicem, dulcem, vegetabilem et animalem, potionem aquoso-acidulam, fructus horaeos maturos, balnea ad transpirationem promouendam, et in omnibus tandem moderationem, ne ventriculus oneretur. Quis vero est, qui haec omnia ad vitae usque finem obseruare velit, vel, si etiam velit, possit? Variolis tandem, a mediocri orto frigore fere prorsus exstinctis, tempestate dein paulo mitius facta alius apparuit epidemicus morbus variolis longe magis inflammatorius, febris nimirum rubra, scarlatina dicta. Hic morbus per

p. 73.

p. 91.

p. 179.

p. 208.

febrem admodum vehementem ſe, manifeſtis quae animi deliquiis, laſſitudinibus ſpontaneis, capitis, fauciumque doloribus, deglutitionem impedientibus, comitata erat. Secundo die et ſaepe poſt viginti quatuor vel triginta horas in toto corpore maculae rubrae, viuido ſcarlatino colore, largae, manus magnitudinem ſaepe excedentes, figurae irregularis, et dorſum, pectus, femora et nates ſaepe integentes, ut unica tantum eſſe videretur, apparuerunt. Hae maculae, quouis fere momento diſparentes, ſe in alia loca eryſipelatis more conferre videbantur, in quibus antea non fuerant. Manus easdem tangens calorem viuidum et ardentem, praecipue in adultis, ſentiebat, et cutis ruberrima digito compreſſa albeſcens, remoto digito ſtatim rurſus rubeſcebat. Pulſus paruus et frequens erat, et reſpiratio difficilis et intercepta et ſingultuoſa in plurimis eſſe videbatur. Halituoſus vapor e pulmonibus egrediens adeo calidus et urens deprehendebatur, ut unusquisque hunc percipiens faciem ab aegro ſtatim auertere cogeretur. Haec febris etiam interdum cum manuum et brachiorum inflatione coniuncta fuit, integrasque familias aut inſimul aut ſucceſſiue inuaſit. Vidit Cl. Auctor infantes, hoc morbo laborantes, quibus prodigioſa leucophlegmatia ſuperuenit. Quidam hac febre laborans et uſque ad palpebras leucophlegmaticus, parciſſimam brunam urinam reddens, qualem in hac febre ſaepiſſime, imo interdum ſanguinolentam ſecedere aſſerit Cl. Auctor, praemiſſis praemittendis, ab omnibus ſymptomatibus, veſicatoriorum applicatione, liberatus fuit. Quidam ventrem
p. 211. flatibus diſtentum (*dans un état de météoriſme*), et linguam valde ſiccam, plurimi vero humidam habent. Iis, qui emergunt, epidermis quinto vel ſexto die per ſquamas decidit, quin imo adoleſcenti tredecim vel quatuordecim annorum tota manus pedisque cuticula, exceptis unguibus decidit, quarum unam adhuc

huc Cl. Auctor asseruat. Nisi aegro statim in primo morbi impetu succurratur, escharae gangraenosae in fundo faucium versus arcus et velum palati superueniunt, et hisce ortis pauci emergunt; haec gangraena oesophagum asperamque arteriam saepe ante occupat, quam illam percipere illique mederi queamus. Progressum vero huius internae gangraenae quam certissime impedit gargarisma ex oxymelle cum adiecto spiritu vini camphorato, qui vero HOFFMANNI methodo sale alcali praeparatus esse debet, ne aquosis mixtus lacteſcat. Quidam hac febre rubra affecti quarto vel quinto die eodem modo pereunt, ac si per inflammationem gangraenosam pulmonum suffocati essent; alii post vehemens delirium morientes magnam saniei quantitatem per os et nares reddunt, et rubrae antea maculae post mortem in quibusdam prorsus violaceae conspiciuntur. Haec symptomata vero in infantibus longe minus violentia sunt, remediisque facile cedunt. Causam huius morbi non solum cum illa, quae sudorem anglicum, aphtham gangraenosam, dysenteriam etc. excitauit, eandem esse dicit, sed in miasmate, quod cum morbilloso comparat, acri, caustico, et putrefaciente, consistere, ipsumque morbum analogiam alere perhibet cum morbo epidemico pecorum. His enim conualescentibus pili et epidermis eodem modo deciderunt, ac hominibus cuticula, et in cadaueribus pecorum apertis semper viscera quaedam gangraenosa inuenit Cl. Auctor. Ex pecorum igitur morbo hanc febrim per contagium ortam esse arbitratur, eandemque cum variolis ideo quoque conuenire asserit, quia magnus infantum numerus eandem breui ante vel post variolas habuerit. Virgo quaedam post hanc febrem variolis discretis benignissimis laborauit. Venae sectio interdum ob vehementiam inflammationis summe necessaria est. Praefert vero venae sectionem in brachio, illam enim in pede institutam varia saepius exceperunt in-

p. 212.

p. 213.

p. 214.

p. 223.

p. 225.

commoda, in primis si viscera, quod saepissime fieri asserit, inflammatione quadam affecta fuerunt. In delirio vero vel comate iugularem quoque secare curauit. Serum lactis tamarindinatum plantisque nitrosis sociatum, pro potu largo et clysmate iniiciendum, post institutam venae sectionem maxime commendat. Si purgantia propter symptomatum violentiam exhiberi non possunt, vesicatoria inter scapulas vel in suris optimi effectus esse deprehenduntur. Ad refraenandum statum solidorum spasmodicum paregorica parua dosi, post purgationes vero maiori exhibuit. Infantes, hac febre scarlatina decumbentes, ordinarie ante febrem tussi ferina laborarunt, quae vero cum febre sese imminuit, et cum illa quoque euanuit. Quodsi vero febris cum cardiacis tractabatur, tunc post febrem longe vehementior euasit tussis. Et licet pauci exinde mortui sint, plurimi tamen pulmonici facti sunt, id quod ex sectionibus satis apparuit; modo enim suppuratos, modo inflammatos, modo ad pleuram adhaerentes inuenit Cl. Auctor pulmones. Hanc tussim epidemicam cum morbillis, febre scarlatina etc. eiusdem quidem naturae, longioris vero durationis et difficilioris curationis esse arbitratur. Expectoratio quidem negligi non debet, praefert vero vesicatoria omnibus becchicis. His iungenda sunt lenia purgantia reiterata. Paregorica parca manu et magna cum circumspectione adhibenda sunt. Infantibus tandem hoc morbo laborantibus, lac nullos usus praestare saepius obseruauit Cl. Auctor.

p. 230.

p. 239.

p. 242.

XIX.

C. E. ESCHENBACHS *d. A. D. Chirurgie. Mit Kupfern. Roſtock und Leipzig, bey Johann Chriſtian Koppe, 1754. 8. 3 Alph. 6 Bog. 7 Kupfertafeln.*

id eſt:

CHRISTIANI EHRENFRIED ESCHENBACHII Chirurgia. Adiectae ſunt Tabulae aeneae VII.

Paucos forte latet, Cl. Auctorem, cuius chirurgiam iamiam lectoribus noſtris indicare conſtituimus, ante octennium edidiſſe elementa chirurgiae in uſum praelectionum academicarum, ideo, quia tum nullum exſtaret huius artis compendium, lingua noſtra patria conſcriptum, tironibus chirurgiae exponendum. Ex eo vero tempore Cl. HEISTERVS ex maiori ſua chirurgia contulit ea, quae inſtituendo tironi ſufficere ei videbantur, linguaque noſtra vernacula compendium edidit chirurgiae. Antequam vero prodiret iſte tractatus HEISTERI, ediderat iam inſtitutiones chirurgiae, germanice conſcriptas, b. Ill. PLATNERVS, cuius memoria nobis eſt deſideratiſſima, et cuius fama, quam conſequutus eſt ſcriptis ſuis, artem chirurgicam illuſtrantibus, per ſe nota eſt, neque laude noſtra indiget. Habemus itaque confitente Cl. Auctore noſtro ipſo, praecepta et inſtitutiones chirurgicas, ab conterraneis noſtris conſcriptas, dignitate, eruditione, ordine concinno et inuentis nouis, quibus abundant, etiam exterorum ſcriptis non poſtponendas. Fatetur hinc Cl. Auctor, videri, ac ſi actum ageret, cum molitur, nouam conſcribere chirurgiam, ſupra adductis egregiis libris iam editis. Inter ea comprobandus eſt Cl. Auctor conatus, ſecundum quem, elementa chirurgiae ſuae, aucta et emendata, variisque experientiis, quae ex

eo tempore fecit, poſtquam libellum primum ediderat, confirmata, denuo in lucem emittit. Arbitrarias eſſe docentium methodos cuique notum eſt; hinc etiam Auctori noſtro, ordine proprio ſuoque modulo praecepta artis, quae manu medetur, proponere placuit. Ex eo enim fundamento, quod cum plerisque non inique adſumit, chirurgiam eſſe veram medicinae partem, recte opinatur, poſſe et hanc ſcientiam illo modo, quo medicina traditur, exponi diſcentibus. Scientia enim remediorum, quae ſanitatem praeſentem conſeruat, prophylactica nuncupatur, morbos vero praeſentes quae tollere ſuſcipit, therapeutica ſalutatur a medicis: quid ergo impedit, quo minus etiam ad mentem Cl. Auctoris, hac diuiſione adſumta, corpus doctrinae chirurgicae ita exponatur et tironibus huius artis tradatur, cum idem finis, integritas et corporis humani cura, utrique doctrinae communis ſit. Diuiſionem, quam adduximus libri huius, in quo Cl. Auctor primum agit de auxiliis et remediis chirurgicis, ſanitatem praeſentem conſeruantibus et deinde de iisdem, morbos ipſos tollentibus, non improbamus, cum cuilibet liberum ſit, voluntaria methodo diſponere dicendorum ſummam, praeſertim, ſi auctori ſuo facilitate quadam ſuperare videtur reliquas, prout et Noſtro de ſua expoſitione illud adfirmare libuit. Inter ea nec haec in laudem Auctoris reticere poſſumus, quod ſerio diſſuadeat chirurgo nouitio, adhaerere tantum praeceptis doctoris, quem ſibi elegit; ſed potius eum recte edocet, cuncta, quae ei in arte ſua obueniunt peragenda, ſedulo conſiderare, neque quidquam ratione ſufficiente deſtitutum ſuſcipere. Iſta vero artis certitudo, quam inculcat Noſter, acquiritur, partim ſedula obſeruatione, partim lectione indefeſſa auctorum, utrumque tamen circumſpecte inſtituendum eſt. Praeeuntem habent, qui haec imitari cupiunt, Cl. Auctorem, qui varia eruditionis copia, et ſententias

tentias veterum, et placita recentiorum ſedulo et magno labore collegit, et ea adſertis ſuis, ut clariora euaderent, ſubiecit et adpoſuit, quibus inſimul etiam probare annititur, non nulla inuenta recentiorum antiquioribus ſcriptoribus iam fuiſſe cognita, imo non nulla clarius expoſita olim, ac nunc fieri ſolet. Latine equidem adpoſita ſunt teſtimonia haec auctorum, pro chirurgis huius doctae linguae non ignaris; maiori tamen iure lectioni medicorum commendanda. Non ſuperfluum eſſe putamus indicare hic quoque, lectionem huius libri illis eo faciliorem fore, quo maiori ſtudio ex anatomia Cl. Auctoris, in qua ex nominibus artis graecis germanica fecit et recepit nomina, nota et familiaria ea ſibi reddiderint, cum iisdem hic quoque uſus ſit.

Praemiſit operi ſuo inſuper Cl. Auctor perſpicuam expoſitionem iconum appoſitarum, quae ſiſtunt faſcias non nullas chirurgicas, neque ab HEISTERO, neque a BASSIO delineatas. *Tabula* itaque *prima* modum tenendi faſciam conuoluendam figura repraeſentat. *Secunda* faſciam, monoculum dictam, et aliam pro utrisque oculis. *Tertia* faſciam in morbis naſi cum ſplenio ſupponendo. *Quarta* faſcias mammarum duas. *Quinta* faſciam mammarum compoſitam. *Sexta* faſciam herniarum, vulgo bracherium vocant, in bubonocele ſiniſtri lateris una cum partibus, hanc componentibus. *Septima* ſubligaculum, ex arcu ferreo confectum et faſciam, loco bracherii adhibendam. Conſtituimus non immerito, quo eo clarius ordo, quem tenuit Cl. Auctor in tractatu hoc, pateſcat, ipſam operis ſciagraphiam, breuem hic quoque adducere, quia inſimul hac ipſa argumentum libri exponitur. Non nulla tamen ex introductione praeliminari commemoranda ſunt. Poſtquam Cl. Auctor chirurgiam ipſam deſcripſit, et media, quibus opus habet chirurgus, ut dextre agat, inſtrumenta nempe et medicamenta, indicauit, progredi-

tur ad eius historiam et ad enarrandas diuersas huius artis aetates et incrementa, adducens quoque auctores plurimos, scriptis suis illam illustrantes, ubi merito recentiores praefert antiquioribus, et primarium chirurgi futuri laborem in addiscenda structura corporis humani esse statuit, et in coniuncta cum hac cognitione remediorum, quibus olim necesse habet. Quibus omnibus demum ipse adiiciat eorum, quae suscipit, conaminum, rationes probabiles vel veras, et experientiam rationalem et fidam. Cum pauci prostent libri, materiam externorum remediorum exponentes et indicantes, laudanda est Cl. Auctoris industria, quod medicamentorum, sic dictorum chirurgicorum, indicem et syllabum, una cum accurata horum descriptione et virium enumeratione, tam simplicium, quam compositorum, tironibus exhibuerit. Simili modo ac ratione etiam adducit reliquam suppellectilem, chirurgo necessariam, quorsum referuntur instrumenta varii generis, fasciae et vincula, variis corporis humani partibus, diuerso modo adplicanda. Reliqua forte, quae adhuc ex hac introductione commemorare possemus, exponunt copiose chirurgi studia, mores et vitae genus, quod sibi eligendum habet, si dextre et cum laude officio suo rite defungi velit.

Tota autem tractatio in duas, quod iam adnotauimus, abit partes, ex quibus *prima* remedia et auxilia chirurgica, recenset, quae sanitatem conseruant, et in quatuor iterum articulos subdiuiditur, quorum *primus* de sanguinis detractione ex venis et arteriis, nec non per scarificationem et hirudines exponit, *secundus* fonticulum, setaceum et vesicatorium describit, *tertius* enematum, suppositoriorum balneorum, humidorum atque siccorum, fotuum et frictionum rationes expendit, *quartus* tandem infusionem sanguinis et medicamentorum in venas, simulque excutiae ventriculi et inoculationis variolarum

rum naturam explanat. *Pars* porro *secunda* proponit remedia, morbos ipsos sanantia. Horum autem triplex instituitur consideratio, simplicium nempe morborum chirurgicorum deinde compositorum, tandemque partium specialium. Ad simplices pertinent, inflammatio, suppuratio, abscessus, ulcus, gangraena et sphacelus. Compositis vero adnumerantur vulnus per se, vulnera porro tendinum, neruorum, ligamentorum, arteriarum et venarum, ulcus fistulosum seu fistula, tumores folliculosi, sarcoma, scirrhus, cancer, oedema, ancylosis, emphysema, fugillatio, aneurismata, varix, luxatio et fractura. In specialioribus partium morbis initium faciunt capitis vulnera et faciei, sequuntur hydrocephalus, emphysema capitis, tinea. Morbi palpebrarum deinde exponuntur, glandulae et sacci lacrymalis, praeter hos morbi oculi et cataracta. In naribus morbi varii exoriuntur et polypus speciatim. Os externum praeter alia mala foedatur labio leporino. Dentes, lingua, os internum et collum, varios patitur morbos, a quibus, sigillatim descriptis, transitus est ad vulnera thoracis, morbos mammarum, empyema, hydropem et gibbositatem. In abdomine obueniunt vulnera varia, hydrops et herniae variae species, nec non calculus. Deinde et suis adficiuntur incommodis partes genitales et anus, in quo praecipue fistulae occurrunt. Vltimo deinde loco post partus difficilis disquisitionem artuum extremorum morbi finem libro faciunt.

Postquam itaque uniuersalem huius libri conspectum exhibuimus lectoribus nostris, nexumque morborum et horum curationes, secundum ordinem, quem elegit Cl. Auctor indicauimus: transeundum nunc est ad singularia quaedam capita, ex quibus, enarranda sunt, quae Cl. Auctori vel sunt propria dogmata, vel quae cum aliis adsumsit, experientia tamen confirmata. Speciminis loco sit expositio eius

de

de inflammatione, morbo omnium fere frequentissimo et chirurgiae studioso quam maxime necessario.

p. 177. Inflammationem itaque partem aliquam comprehendisse docet, si rubor, ardor, dolor, pulsatio arteriarum, tumor et tensio cum aliqua duritie in parte conspiciuntur. Haec signa, ut plurimum praesentia, semper adiunctam habent febrem, vel uniuersalem, vel partialem, cuius nullam tamen insimul mentionem facit Cl. Auctor. Videtur nobis insuper, ac si signa inflammationis, quae CELSVS enarrat, et quae alii pro indicanda inflammatione sufficere putant, eaque tantum adducunt, Cl. Auctoris indicata quoque sub se complectantur, cum ardor, pulsus arteriarum molestus et tensio partium unica doloris dictione exprimantur, qui pro gradu morbi ipsius varius est. Neque tenax ista ac albida sanguinis pellicula semper adest in inflammatione adfectis, neque etiam certum huius morbi indicium exhibet, etsi reperitur, nonne etiam pro effectu inflammationis haberi poterit? Bene quidem monet, se in chirurgia sua pertractare tantum constituisse morbos externos, hinc etiam de inflammatione partium externarum hic age-

p. 185. re atque necessaria exponere velle: An vero secundum mentem Cl. Auctoris causae internae, inflammationem aliquam externam producentes, non indicandae sint tironi chirurgiae, de eo aliter sentimus,

p. 183. in primis, cum causam proximam, stagnationem nempe sanguinis in ultimis arteriis, quae etiam abscondita est, una cum vitiis reliquis solidorum et fluidorum enumeret. Et nos sumus in ea sententia, non posse commode explicari ortum huius morbi, si plane negliguntur causae internae, inflammationem efficientes, neque, si ad eas non adtendimus, illasque remouere cogitamus, possibile esse, inflammationes metastaticas, post febres continuas ortas, recte intelligere et curare: fiunt etiam saepius spontaneae humorum dyscrasiae et ad circulationem ineptae,

quae

quae ſtagnando corrumpuntur et morbis inflammatoriis partialibus initium praebent. Frequentes ſunt tales humorum in variis partibus congeſtiones, quae tumores efficiunt et inflammatione ſemper, vel reſoluuntur vel etiam ſuppurantur, e. g. bubones, carbunculi, furunculi: non tamen negare poſſumus, ſubeſſe non leue diſcrimen in origine et cauſis horum morborum, in ſymptomatibus, in cura ipſa: hinc liberum relinquimus Cl. Auctori, referre omnes hos morbos ad inflammationem: ſatius tamen eſſe, nos putamus, praemiſſa doctrina generali de inflammatione, ſigillatim enarrare partes, quibus ſuperuenit, et deinde, quid in unaquaque parte ſpeciatim obſeruandum ſit, cum omnium ſtructura plane inter ſe diuerſa ſit, et cauſarum origo varia. Gradus inflammationis vel leuiores, vel grauiores, dum conſtituit Noſter, primum huius eryſipelas eſſe ſtatuit et phlegmonem alterum, qui facile in pus ſeu abſceſſum tranſeat, illudque eo probare annititur, quod eadem medicamenta, gradu efficaciae et virtutis tantum diuerſa, adhibeantur in utroque morbo: quae adſertio non generaliter valere poterit. Porro denuo eryſipelas diſtinguit in rubrum et album, a vaſis diuerſi generis, in quibus, vel ſanguis, vel lympha haereat; nempe rubrum dici, ſi vaſa ſanguinea, album, ſi lymphatica infarcta ſint humore peregrino. Si cauſa inflammationis eſt ſtagnatio ſanguinis in minimis arteriolis, prout nemo negat, et quidem eo in loco, ubi ſanguis arterioſus in venas transfunditur rubicundus et coloratus adhuc: tunc iſte ſanguis, circulatione citatiore huc delatus et impeditus in motu, efficit inflammationem proprie ſic dictam: hinc clarum eſt, minus commode impeditum circulum humorum lymphaticorum, qui in extremis tubulis cutaneis contingit, et vero ſuo nomine eryſipelas vocatur, ab Cl. Auctore pro mitiore gradu inflammationis ſanguineae haberi, cum cauſa, ſymptomatibus

et

et cura multum inter se differant. Antiqui et non
nulli recentiorum vocant hoc erysipelas inflammatio-
nem, ex errore loci factam. Si porro erysipelas non
p. 182. differt ab inflammatione sanguinea, cur adfirmat Au-
ctor praecurrere febrem morbum ipsum, et febrem,
erysipelas efficientem, morbo esse priorem et ab aliis
p. 186. causis oriri? Quam causam adlegat inflammationis,
stagnationem nempe sanguinis rubri, eam obstructio-
nem adpellat, cum tamen vocabula germanica,
(*Stockung und Verstopffung*), quibus loco citato indi-
stinctim utitur, singularis sint significationis, alium-
que statum morbi indicent. Stagnatio attenuari et
repelli poterit: obstructio vero vasis, quae plenariam
vasis obturationem omnemque circulum humorum
sublatum innuit, numquam resolui poterit, sed ruptis
p. 187. vasis et effusis humoribus, semper effieit pus. Scir-
hosas indurationes non numquam post male cura-
tam inflammationem remanere certum est: sed an in
solis lymphaticis vasis, illud crebro fiat, dubitamus,
prout etiam illud forte rarum est, post inflammatio-
nes praegressas in venis remanere varices, ibi, ubi
valuulae earum constitutae sunt, et quia venarum dia-
meter nimium expansus fuerit, cum proprie inflam-
matio venas non adficiat, et motus, qui eis a non
nullis tribuitur, sanguinem repellendi, nondum ex-
p. 190. tra omnem controuersiam positus sit. Dolorem mo-
lestissimum, partium inflammatarum symptoma, ab
extensione sola arteriarum deducit, qui potius rami-
ficationibus neruorum, parti adfectae intextis, adscri-
bendus est, cum vasa sanguifera, etiam dissecta, pa-
rum doleant. Persuadet sibi Cl. Auctor dolentes ar-
teriarum fibras, vel medicamentis emollientibus so-
lis, varia sub forma adhibitis, vel etiam anodynis et
opiatis sopiri posse: hinc et b. PLATNERVM no-
strum, qui opiatorum usum in inflammationibus re-
cte reiicit, inter eos collocat scriptores, qui siniſtre
de effectu opiatorum iudicant, et miratur, quod nul-

la

la ratio, cur noceant, adiecta sit, cum tamen horum effectus, quem praestant in corpore humano, satis superque notus sit omnibus In omni inflamma- p. 188.
tione, vel incipiente, vel et ea, quae iam increuit, omnis cura eo dirigenda est, ut impediatur copiosior adfluxus sanguinis ad locum iam adfectum, et ut omnes humores, hic stagnantes, auocentur et reliquo sanguini, adhuc circulanti, admisceantur denuo, consentiente nobiscum hac in re Cl. Auctore. Huic vero scopo adsequendo, quem intendimus, minime conueniunt opiata, quorum actionem in relaxatione solidorum et fluidorum motibus cohibendis consistere, satis firma et certa experientia comprobauit: hinc in leuiori inflammatione, neque discussionem, neque in grauiori malo laudabile pus, ut illud vocant chirurgi, viribus vitae elaborandum, fieri permittunt. Si dolor mitior factus, vel plane remisit, tunc omni opera humores hucusque stagnantes attenuandos et propellendos esse, innuit Cl. Auctor et, ut com- p. 193.
mode peragatur, suadet, diluentibus internis, externis vero resoluentibus et roborantibus illud tentare: Sed hac in re forte non inique iudicamus, si adfirmamus, nimium tribuisse Cl. Auctorem remediis suis, varie inter se mixtis, cum non semper in omnibus hominibus, aetate, habitu corporis et idiosyncrasia singulari diuersis, eumdem effectum speratum medicamenta, quem quaerimus salutarem exitum morbi, procurare valeant. Ad causas externas, inflammationum auctores, quoque refert, contusiones, ambustiones, congelationes partium externarum, cum tamen istae adfectiones corporis etiam saepius sine inflammatione partibus variis inhaereant, neque semper inflammationem efficiant, vel eam comitem habeant. Praeferimus aliorum institutum, hos morbos sigillatim exponendi, propter cautelas, quas in cura requirunt.

Capite

p. 289. Capite ſecundo partis ſecundae exponit Cl. Auctor morbos uniuerſales, prout eos adpellat, quia in omnibus corporis humani partibus inueniuntur, et propter antecedentes, compoſitos vult adpellari. Hic refert vulnera generatim conſiderata, et alios morbos ſuperius iam indicatos. Statuit Cl. Auctor adeſſe vulnus, ſi a vi quadam externa, recens corpori illata, laeduntur partes corporis humani molles, quod vero etiam in contuſionibus fit: num vero recte dici poſſit, etiam vulnus a cauſa interna oriri, dubitamus, alias neceſſarium foret apoplexiam, rupturam vaſorum lymphaticorum et alias eius modi humorum effuſiones, quae interius in corpore humano fiunt, adpellari vulnera. Poſt ea progreditur ad diuiſionem et accidentia vulnerum, ubi copioſe et erudite refellit diuerſorum auctorum adſerta, de lethalitate vulnerum per ſe et per accidens, prout iam peculiari libro, Roſtochii 1748. 4. emiſſo, illud demonſtrauit uberius, et hic in chirurgia ſua prae reliquis ea docet, quae ad felicem horum vulnerum curationem et exitum pertinent.

p. 460. Tranſeamus porro ad luxationes. Data huius morbi deſcriptione, eam diuidit in completam et incompletam, ubi nempe oſſa, articulatione inter ſe iuncta, vel plenarie, vel ex parte a ſe inuicem ſecedunt. Poſtquam ſigna enumerauit, ex quibus praeſens luxatio cognoſci poteſt, progreditur ad enumerationem cauſarum, quae utplurimum externae et violentae, non numquam tamen internae ſunt. Inter has omnino nobis rariſſima iſta viſa fuit, quam Cl. Auctor addit, quod aneurysma, ſub clauicula ortum, valeat propellere eam ex articulatione ſua, cum adeo validis ligamentis vicinis oſſibus iuncta ſit, hinc ea etiam citius frangitur, quam luxatur, ſi illam externa quaedam vis ferit. Quodſi nunc os, ex articulatione emotum, in ſedem ſuam repellendum eſt, extenſione et repoſitione opus habemus, quam, vel

p. 466.

vel manibus, vel inſtrumentis, perficiunt chirurgi. Ad membrorum luxationes ipſas nunc deuenit Cl. Au p. 475.
ctor, et ſpecies non nullas luxationum adducit, ubi vis ſola manuum ſufficit, nempe luxationes manuum et pedum inferiorum: et vertebrarum colli puerorum incompletam et modum eas reſtituendi inſimul exponit, quam comprobare non poſſumus, cum eleuatio iſta totius corporis, apprehenſo capite, admodum periculoſa ſit et peiora mala ex ea prouenire poſſint, prout PLATNERVS ſimile exemplum ex PETITO adducit*; neque omnibus placebit modus Cl. Auctoris in luxatione incompleta maxillae inferioris reſtituenda, dum iubet aegroto infligere colaphum, propter graues dolores, qui exoriuntur, ſi moleſta enchireſi tali repellitur in locum maxilla. Porro enumerat luxationes oſſium naſi, clauiculae, coſtarum et enchireſes eas reponendi breuibus ſtrictimque proponit: in maioribus vero articulis, prout loqui amat, ſola manuum virtus non ſufficit, hinc aliis auxiliis opus eſt, nempe habenis, loris et polyſpaſto. Reſtitutum nunc in articulum, antea emotum, os retinetur, vel ab ligamentis ipſis in ſede ſua, vel deuincitur vinculis, cuilibet membro et luxationi propriis, ſi ſedulo antea proſpeximus ſymptomatibus, quae deligationem neceſſariam impedire poſſunt, qualia ſunt tumor, ſugillatio, vulnus, fractura.

Sed cum faſciarum chirurgicarum variae ſint figu- p. 487.
rae et adpoſitionis modi, has, prout ſingulis ſingulorum membrorum luxationibus iniiciendae ſunt, chirurgiae tironem preſſa oratione edocet, et non tam ad ornatum et varietatem vincturarum, quam ad uſum, nempe conſtrictionem partium, reſpexiſſe videtur, quia inſimul monet, plures eius modi faſcias in fracturis alias tantum uſuales, etiam in luxationibus adhiberi poſſe commode.

Ad

* Inſtitt. Chir. §. 1123.

Ad caput tertium nunc progredimur, et ex morbis partium ſingularibus, prae reliquis, morbos oculi eligere placuit, quum ſumma diligentia omnia huius organi vitia conſideraſſe, et diuerſas curandi methodos dilucide et erudite explanaſſe inueniamus Cl. Auctorem. Ab externis oculi tegumentis exorſus, recenſet primum palpebrarum aegritudines, quas tum adeſſe cognoſcimus, ſi palpebrae inſolitam magnitudinem, immobilitatem, inuerſionem et concretionem inter ſe habent: ſi inflammantur et ſuppurantur, et ſi, ut aliae corporis humani partes, reliquis quoque morbis uniuerſalibus, alibi expoſitis, adficiuntur, quibus adhuc accedit in palpebris margo ciliorum induratus, cilia inuerſa, vel eorum caſus, relaxata vel nimium propendens palpebra ſuperior,
p. 646. prout Cl. Auctor haec ſigillatim indicauit, et quid in quolibet morbi ſtatu, aetate, et ſymptomatibus ſuſcipiendum vel perficiendum ſit, ſecundum ſeriem explicat. Sub finem huius capitis modum deligandi molliter oculos faſcia Tab. 2. fig. 1. ſi alter oculus, et Tab. 2. fig. 2. ſi uterque male adfectus, tirones artis inſtruit, et faſciarum ductus, quorſum dirigendi ſint, indicat. Abſolutis autem palpebrarum morbis, ad ea, quae interiora oculi comprehendunt mala, morbos nempe glandulae lacrymalis et ſacci lacrymarum et fiſtulam lacrymalem pergit et quidquid modo tam de cognoſcendis rite hiſce morbis, quam etiam curandis illis, neceſſarium eſt ſcire medentibus, magna dictionis ubertate et remediorum copia, diſerte demonſtrat. Neque minori ſtudio reliquos, qui oculum ipſum tangere poſſunt morbos, et quorum magnus eſt numerus, commentario erudito illuſtrat. Sed nimis copioſum foret, ſi ſingula membratim recenſere vellemus, hinc lectores noſtros ad ipſum Auctoris tractatum ablegamus, quem perlegiſſe quemlibet iuuabit, in hac de oculorum morbis expoſitione.

XX.

Noua physico-medica.

Doctores et Professores, medicinam docentes.

1) In Academia Iulia Carolina dicta, quae floret Helmstadii:

LAVRENTIVS HEISTER, Med. D. Serenissimi Brunsuic. et Luneburg. Duci a consiliis aulicis eiusque Archiater; Medic. Profess. Publ. Ordinar. et Primarius; Acad. Caesar. Naturae Curiosor. Adiunctus et Regg. Acad. Berolin. et Societ. Londin. Scient. Sodalis.

PHILIPPVS CONRADVS FABRICIVS, Med. D. Serenis. Brunsv. et Luneburg. Duci a consiliis aulicis; Medic. Prof. Publ. Ordin. Societat. Medic. Helmstad. Praeses; Acad. Caes. Nat. Curios. Sodalis.

IO. GOTTLOB KRÜGER, Med. D. Medic. et Philosoph. Profess. Publ. Ord. Acad. Caes. Nat. Curios. Sodalis.

His ex Philosophorum Ordine addendus:

IO. NICOLAVS FROBESIVS, Mathem. et Physic. Prof. Publ. Ord. Acad. Iul. Carol. Aedilis.

2) In Academia Francofurtana ad Viadrum.

Professores Ordinarii:

CAROLVS AVGVSTVS DE BERGEN, Med. D. Pathologiae et Therapiae Prof. Publ. Ord. Acad. Caesar. Nat. Curiosor. et Reg. Scient. Berolinens. Sodalis.

IO. FRIDERICVS CARTHEVSER, Med. D. Medic. Anatom. Botanic. et Chymiae Prof. Publ. Ordin

Academ. Electoral. Moguntinae Scient. Vtil. Socius Ordinarius.

Doctores reliqui legentes:

ANTON. PHILIPP. QVEITSCH, Med. D.

FRIDERICVS AVGVSTVS CARTHEVSER, Med. D. Acad. Elector. Mogunt. Scient. Vtil. Socius Ordinar.

Dresdae Vir Cl. CHRISTIANVS HENRICVS HAENEL, Med. D. Medicus huc usque Aulicus et copiarum Saxonicarum Primarius, sub initium huius anni a Potentiss. nostro Rege Consiliarius Aulicus, Archiater, collegiique medico-chirurgici Dresdensis Director, nominatus atque constitutus fuit.

Gottingae Cl. IO. GOTTFR. ZINN, Med. D. et Professor Botanices huc usque extraordinarius, quem saepius laudandi habuimus occasionem, a Pot. Magnae Britanniae Rege Professor Medicinae Ordinarius, nuper die nono mensis ianuarii declaratus fuit.

Ab eadem vero, qui *ibidem* floret, Academia Cl. IO. ANDREAS SEGNER, Phil. et Med. D. et Physices atque Matheseos Professor Ord. Vir de re publica literaria bene meritus, *Halam Magdeburgicam* auocatus ibique a Pot. Borussorum Rege Physices atque Matheseos Professor Ordin. constitutus et Consiliarii Intimi honoribus, quumque e nobili gente ortus esset, in hisce nobilitatis iuribus atque honore ab eodem Sereniss. Rege confirmatus fuit.

Cur etiam de cura, quam uniuersitatis nostrae *Lipsiensis* Rex noster gerit Potentiss. laetemur, denuo habemus. Munus enim publice docendi botanicam, quo per multos hactenus annos cum laude functus fuerat

fuerat Cl. ANTON. GVILIELMVS PLAZIVS*, nunc in Virum Cl. ERNEST. GOTTLOB BOSE, Phil. et Med. D. et Facultatis, quae dicitur, Medicae Aſſeſſorem, quem, uti maximopere meretur, laudaremus, niſi amicitia, quam nobiſcum colit, ſuſpectas reddere videretur noſtras laudes, detulit Optimus ille Pater Patriae. Illud is quoque munus nuperrime iam adiit die menſis huius aprilis decimo nono, programmate eum in finem edito *de ſecretione humorum in plantis*, ideoque publice dicta oratione *de ſtudio botanico oeconomo neceſſario.*

Porro medicinam extra ordinem apud nos docere iuſſit Clementiſſ. noſter Rex Viros Cll. IO. CHRISTIAN. TILLING, Med. D. quem alia iam cur laudaremus occaſione, habuimus: hic tamen per aeſtiui temporis menſes, uti per plures iam annos cum merita fama ſolitus fuit, thermas Carolinas adire ibique porro aegros, aquis illis utentes, conſiliis iuuare perget; et HENRICVM OTTONEM BOSSECK, Phil. et Med. D. et Reg. Litt. Acad. Rupell. Socium, IO. BOHNII, celeberrimi, dum viueret, non inter noſtrates ſolum, ſed apud exteros quoque optimo iure celebris facti medici, ex filia nepotem.

Berolini in publico, quem Reg. Scient. Academia die menſis februarii viceſimo ſeptimo habuit, conuentu inter alios, qui ad nos pertinet, Cl. DE SAVVAGES, Med. D. eiusdemque in Academia, quae Monte Peſſulano floret, Profeſſorem, adſciuit ſibi ſocium.

Nouum prorſus atque omnium, qui rerum naturalium theſauros perſcrutari ſolent, attentione ac ulteriore inueſtigatione digniſſimum ſemimetallum, *Platina di Pinto* Hiſpanis dictum, pondere ſuo aurum

* Comment. noſtr. Vol. IV. P. I. p. 163.

rum fere aequans, argentum vero superans ab eoque quoad colorem proximum, ante paucos annos in America inuentum fuisse, studioque ANTON D'ULLOA inter nostrates demum innotuisse, olim iam retulimus *. Singulari nunc industria in indagandam corporis huius metallici indolem inquisiuisse legimus Anglum quendam, Cl. LEWIS (LVDOVICVM), Medicinae Baccalaureum, hosque suos labores cum Reg. Scient. Societate *Londinensi* communicasse, quae ideo nuper tricesimo mensis nouembris die illum ipsi, ut palmam, decreuerit nummum memorialem, ex testamento equitis cuiusdam COPLEY quotannis ei tribui solitum, qui, ex Illustris illius Societatis iudicio, nouis inuentis alios antecelluit. Vberiorem *Ludouicianorum* horum tentaminum notitiam lectoribus nostris dare poterimus, ut primum ea Societatis eius actis inserta fuerint.

Regia Chirurgorum *Parisiensis* Academia praemio, quod b. DE LA PEYRONIE legasse constat, ad annum superiorem quinquagesimum quartum pertineti et destinato quaestionem de amputationis membrorum in vulneribus cum ossium collisione et in primis vi sclopeti factis, determinanda necessitate proposuisse olim quoque iam narrauimus **. Commentarios autem super hoc argumento scriptos et ad illam Academiam missos, voluntati suae atque expectationi haud satis feciisse ea ipsa nunc indicauit monens potissimum, quod ab eorum auctoribus vix non omnibus quaestionis summa nec obseruata neque discussa satis fuerit: quibusnam nimirum in casibus illico post vulnus acceptum, operatio suscipi debeat, et in quibus contra aliis ea differri possit? Illud itaque idem argumentum, praemio nummi aurei, qui alias quingenta pondo aequat gallica, duplicato, ad annum proxime

* l. c. Vol. I. P. IV. p. 708.
** l. c. Vol. II. Part. I. p. 178.

proxime futurum, quinquageſimum ſcilicet ſextum, doctorum virorum ſtudio atque inueſtigationi offert; iis, qui ſuas iam miſerunt ad ipſam diſſertationes, alias denuo, vel mutatas ſaltem, transmittendi relinquens poteſtatem, et terminum, intra quem illae iterum recipientur, ad huius uſque, quem iam agimus, anni finem extendens.

Romae lege publica ante breue tempus ſancitum eſſe legimus, quod nemini utramque medicinam, et externam et internam, facere in poſterum debeat eſſe permiſſum, quin ideo examen ſubierit ſuaeque peritiae ediderit documenta; ſiue is hanc artem huc uſque iam exercuerit, ſiue, quod ſuam illi nunc demum operam daturus ſit, profiteatur.

Ibidem porro ut in rei pharmaceuticae incrementum publica, quae dicuntur, diſpenſatoria emendentur, iuſſum fuit, ſuperfluis aut forte nociuis remediis penitus reiiciendis, reliquis autem, quo ea modo rite praeparari debeant, ſedulo examinandis, totique pharmacopoeorum ordini legibus praeſcriptis, ad quas artem ſuam ediſcere et in uſum deducere debeant, ut rei publicae veram afferant utilitatem.

Erfordiae anno iam ſuperiore non nullos viros doctos in ſocietatem ea mente coiiſſe, ut utilium artium atque ſcientiarum ſtudeant augmento, ſilentio praeterire non poſſumus. Ea quoque iam felicitatis parte gauiſa eſt haec ſocietas, ut a Clementiſſimo ſuo Domino, Principe Electore Moguntiae non confirmata ſolum, ſed et variis priuilegiis et titulo *Academiae Electoralis Moguntinae Scientiarum Vtilium* ornata ſit, publico ſimul loco, conuentibus ipſius deſtinato, conceſſo. Omnibus reliquis, praeter theologiam, ius publicum et metaphyſicam, ſcientiis et artibus operam atque ſtudium ipſam daturam eſſe porro Praeſidem ipſius Generoſiſſimum Virum DA

NIELEM CHRISTOPHORVM, Liberum Baronem DE LYNKER, Regiminis Electoralis Conſiliarium; Directorem, Cl. Virum, HIERONYMVM FRIDERICVM SCHORCH, I. V. D. S. Palat. Caeſar. Comitem, Iurid. Facult. Aſſeſſorem et Iur. Publ. Profeſſ. Ordinar.; Secretarium denique, IO. GVILIELM. BAVMER, Med. D. et Prof. conſtitutos eſſe legimus. Prolixiorem ſine dubio et inſtituti, et ſociorum atque laborum, ipſa dabit adhuc ſocietas rationem atque notitiam, quam, ſimul ac publici iuris facta fuit, cum lectoribus noſtris communicare haud intermittemus.

In *eadem* urbe uniuerſitas, quae ibi floret, per antiqua iacturam paſſa nuper eſt die quarto menſis nouembris morte viri, dum viueret, clari, IO. HENR. DE STEINMETZEN, Facult. Philoſ. Aſſeſſ. et Phyſices Profeſſ. Ordin. et totius uniuerſitatis Senioris; in cuius locum ſurrogatum et paulo poſt die duodecimo eiusdem menſis Facult. Philoſoph. Aſſeſſ. Ordin. et Profeſſorem Phyſices conſtitutum eſſe Virum Cl. quem iamiam nominauimus, IO. GVIL. BAVMER, accipimus.

Qua occaſione facere non poſſumus, quin alius viri mortem, per omnem fere Europam celebris facti et qui inter phyſicos etiam innotuerat, Cl. SCIPIONIS MAFFEII referamus, quippe qui *Veronae* die menſis februarii undecimo, ſuum diem obiit ſupremum, poſtquam doloroſo ac diuturno morbo, quem aſthma vocamus, confectus fuerat. Memoriae huius viri de re publica literaria maxime meriti nuper decreuere Veronenſes marmoream ſtatuam, eamque nunc erigendam curant.

Pariſiis etiam ante breue tempus ſub finem menſis martii e viuis diſceſſit Cl. DV MOVLIN, Med. D. et

et Potentiſſ. Regis Galliae Archiater, plurium quam nonaginta annorum aetatem adeptus et inſignes, uti fertur, poſt ſe relinquens diuitias.

XXI.

Continuatio ſupplementi indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1753 prodierunt.

CAROL. LINNAEI Diſſ. Demonſtrationes plantarum, Reſp. *I. Chriſtian Höjer.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. Herbationes Vpſalienſes. Reſp. *Andr. N. Fornander.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. Inſtructio muſaei. Reſp. *Dau. Hultman.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. Plantae officinales. Reſp. *Nicol. Gahn.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. Cenſura medicamentorum ſimplicium vegetabilium. Reſp. *Guſt. Iac. Carlbohm* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. de cynographia. Reſp. *Lindekranz.* ib. 4.

Eſperienze ſopra la Elettricita celeſte di TOMASO MARINI. Bologna, 4.

Traité de charpenterie et des bois de toutes eſpéces, par M. MESANGE. 2 Voll. à Paris, 8.

ANTON. MICHETTA, Diſſ. de generali medicamentorum cognitione et uſu. Viennae Auſtriae, 4.

ADAM NIETZKI, Progr. de medicina organica quatenus philoſophiam mechanicam ſibi vindicante. Halae ad Salam, 4.

Eſſai ſur l'electricité des corps, par l'Abbé NOLLET. à Paris, 12. c. f.

Eiusd. Recherches ſur les cauſes particuliéres des phénoménes electriques. ib. 12. c. f.

An Eſſay on the general method of treating cancerous tumours, in which the opinions of ſome of the moſt celebrated authors, who have writ on

this ſubject, are examined and compared. The whole endeavouring to ſhew, what ſtages of this formidable diſeaſe are curable. Illuſtrated with ſeveral extraordinary caſes. By WILLIAM NORFORD. London, 12.

— Iſtoria de foſſili del Peſareſe, ed altri luoghi vicini di M. GIAM BATTISTA PASSERI Diſſertazione 1. nella quale ſi riferiſce la ſtoria della maggior parte de foſſili, che nel territorio di quella citta ſi ritrovano. Peſaro, 12.

CAROL. EMANVEL SCHELENBERGER, Diſſ. de muſculorum actione Reſp. *Ioſeph Wenceſl. Czikanek.* Viennae Auſtriae, 4.

IO. MELCHIOR STOERCK, Diſſ. de reſpirationis actione. Reſp. *Theodor Offermanns.* Viennae Auſtriae, 4.

Eiusd. Diſſ. de viſus organo. Reſp. *Carol. Krapff.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. de ſecretione in genere. Reſp. *Io. Georg. Haſenoehrl.* ib. 4.

THOMAS SHORT, on the cauſes and effects, prevention and cure of corpulency. London, 8.

LVDOLPH. STENHVYS, Diſſ. inaug. de haemorrhagiis in genere. Groningae, 4. mai.

IOS. FRANC. TESTA, Sopra la diſſ. della venefica indole del rame rifleſſioni dirette al S. P. P. MOLINELLI, Ferrara, 8. mai.

Relazioni d'alcuni viaggi fatti in diverſe parti della Toſcana per obſervare le produzioni naturali egli antichi monumenti di eſſa del GIOVANNI TARGIONI TOZZETTI. Fiorenza, Tom. VI. 8. (*Volumen ultimum*).

— Inſtitutiones phyſicae Auctore P. D. IOANNE MARIA DE TVRRE. 2 Voll. Neapoli, 8.

Della venefica indole del Rame, Diſſertazione di IGNAZIO VARI, in occaſione della violenta morte cagionata da cibo in rame condito. Ferrara, 8.

An

An abſtract of the anatomy of the human body, containing a ſhort, but exact and ſatisfactory deſcription of all the parts which compoſe it together with a plain account of their ſeveral uſes. By VERDIER. Translated from the original French by DALE INGRAM. London, 8.

10. GOTTSCHALK WALLERII Diſſ. de origine Salium alcalinorum. Reſp. *Io. Sternberg.* Vpſal. 4.

GEORG. WIDMER, Theoria chimificationis, chylificationis et lactificationis, methodo ſcientifica pertractata. Argentorati, 4.

XXII.

Index ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1754 prodierunt.

Philoſophical Transactions giving ſome account of the preſent undertakings, ſtudies and labours of the ingenious, in many conſiderable parts of the world. Vol. XLVIII. Part. I. For the year 1753. London, 4. c. f.

Hiſtoire de l' Academie Royale des Sciences, année 1750, avec les Memoires de Mathématique et de Phyſique pour la même année, tirés des Regiſtres de cette Académie; à Paris, 4. mai. c. f.

Der Königl. Academie der Wiſſenſchaften in Paris phyſiſche Abhandlungen, 10ter Theil, welcher die Jahre 1733 und 1734. in ſich enthält; aus dem Franzöſiſchen überſetzt von W. B. A. VON STEINWEHR. *Breslau, 8.* mai.

Ebenderſelben Academie, anatomiſche, chymiſche und botaniſche-Abhandlungen, 6ter Theil; aus dem Franzöſiſchen überſetzt von eben demſelben. ib. 8.

Abhandlungen der Königl. Pariſiſchen Academie der Chirurgie. Altenburg. 4. m. K.

Kongl.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens Handlingar för Aor 1754. Vol. XV. Stockholm, 8. mai. c. f.

Der Königl. Schwediſchen Academie der Wiſſenſchaften Abhandlungen aus der Naturlehre, Haushaltungskunſt und Mechanick auf das Jahr 1749; aus dem Schwediſchen überſetzt von ABRAHAM GOTTHELF KAESTNER. *11ter Band. Hamburg, 8. mai. m. K.*

Eben derſelben 12ter Band auf das Jahr 1750. ib. *m. K.*

Commentarii Societatis regiae ſcientiarum Gottingenſis. Tomus III. ad annum 1753. Gottingae, 4. c. f.

Acta phyſico medica Academiae Caeſareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curioſorum exhibentia Ephemerides ſiue obſeruationes hiſtoricas et experimenta a celeberrimis Germaniae et exterarum regionum viris habita et communicata. Vol. decimum. Accedunt appendix et tabulae aeneae XIII. Norimbergae, 4.

Hiſtoire de l'Academie Royale des Sciences et belles lettres, Année 1752, à Berlin, 4. c. f.

Diſſertation qui a remporté le prix propoſé par l'Academie Roy. des Sciences et belles lettres ſur le principe de l'action des muſcles, avec les pieces qui ont concouru; à Berlin, 4.

Actorum ſocietatis Latinae Ienenſis, editorum ab eius Directore IO. ERNEST. WALCHIO. Voll. III. Ienae, 8. mai. (*Aliqua ad hiſtoriam medicinae pertinentia in illis continentur*).

Eſſays and obſervations phyſical and litterary, read before a ſociety in Edinburgh and publiſhed by them. Vol. I. Edinburgh, 8.

Recueil périodique d'obſervations de médecine, de chirurgie et de pharmacie. Tom. I. à Paris, 8. (*A menſe iulio collectionis huius initium*).

Recueil des Mémoires, ou Collection des Piéces Académi-

démiques, concernant la Médecine, l'Anatomie et la Chirurgie, la Chymie, la Phyſique Expérimentale, la Botanique et l'Hiſtoire Naturelle, tirées des meilleures ſources et mis en ordre par feu M. BERRYAT. 2 Voll. à Dijon, 4.

Curious Remarks and Obſervations, extracted from the hiſtory and memoirs of the royal academie of ſciences at Paris; Vol. II. which concludes the general phyſics; By Dr. PETER TEMPLEMAN. London, 8.

Bibliotheque choiſie de Medecine tirée des Ouvrages periodiques tant françois qu'etrangers; avec pluſieurs autres Piéces rares et des Remarques utiles curieuſes par M. PLANQVE; à Paris, 4.

Neue Anmerkungen über alle Theile der Naturlehre, aus den Engliſchen Transactionen, Actis Eruditorum, *den Gedenckſchriften der Academie der Wiſſenſchaften in Paris und andern mehr geſammlet; aus dem Franzöſiſchen überſetzt. 2ter Theil. Coppenhagen, 8.*

Allgemeine Hiſtorie der Natur nach allen ihren beſondern Theilen abgehandelt; nebſt einer Beſchreibung der Naturalien-Kammer Sr. Majeſtät des Königs von Franckreich; des 2ten Theils 2ter Band. Hamburg und Leipzig. 4. mai. m. K.

Sammlung neuer und merkwürdiger Reiſen zu Waſſer und zu Lande; 8ter Theil, worinnen der Herren ARMSTRONG *und* CLEGHORN *Beſchreibung der Inſel Minorca enthalten iſt, und von ihrem gegenwärtigen natürlichen und politiſchen Zuſtande, Alterthümern, Sitten und Gewohnheiten gehandelt wird; aus dem Engliſchen überſetzt. Göttingen, 8. mai. m. K.*

Ebenderſelben 9ter Theil; worinnen des Herrn Prof. KALMS *Beſchreibung ſeiner Reiſe nach dem nördlichen America, die er auf Befehl der Königlich Schwediſchen Academie der Wiſſenſchaften unternommen*

nommen hat; aus dem Schwediſchen überſetzt. Erſter Theil. Gœttingen, 8. mai. *m. K.*

Hiſtoire générale des voyages; avec des cartes géographiques, nouvellement compoſées ſur les obſervations les plus autentiques; des plans et des perſpectives; des figures d'animaux, des végétaux, habits, antiquités, etc. Tom. XII. à Paris, 4. *c. f.*

Allgemeine Hiſtorie der Reiſen zu Waſſer und zu Lande, oder Sammlung aller Reiſebeſchreibungen. 12ter Band. Leipzig; 4. mai. *m. K.*

Merkwürdigkeiten der Landſchaft Baſel. 9. 10. 11tes Stück. Baſel, 8.

Neue Verſuche nützlicher Sammlungen zu der Natur- und Kunſtgeſchichte, ſonderlich von Oberſachſen; geſammlet von einem Liebhaber der Wunder und Werke Gottes; bis 32tes Stück. Schneeberg, 8. (*Editor* CHRISTIAN GOTTLIEB GRVNDIG).

Verſuche und Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig. 2ter Theil. Danzig und Leipzig, 4. *m. K.*

Stockholmiſches Magazin, darinnen kleine Schwediſche Schriften, welche die Geſchichte, Staatsklugheit und Naturforſchung betreffen, nebſt neuen Berichten von den Königl. Schwediſchen Academien der Wiſſenſchaften, Hohen Schulen und andern Gelehrten in Schweden. Stockholm, 8. mai.

Hamburgiſches Magazin oder geſammlete Schriften aus der Naturforſchung und den angenehmen Wiſſenſchaften überhaupt. 12ter und 13ter Band. Hamburg und Leipzig. 8. m. K.

Allgemeines Magazin der Natur, Kunſt und Wiſſenſchaften; 3ter und 4ter Theil. Leipzig, 8. mai. *m. K.*

Journal oeconomique ou Mémoires, notes et avis ſur les arts, l'agriculture, le commerce et tout ce qui peut y avoir rapport. à Paris, 12.

Eſſays

Eſſays on Commerce, Mines, Agriculture, Fiſheries, etc. as alſo the method of breeding ſilk worms in France, and many other parts of Europe, with ſeveral other uſeful ſubjects; translated from the *Journal Oeconomique*, printed at Paris. London, 8.

Oeconomiſche Nachrichten; bis 80tes Stück. Leipzig, 8.

Oeconomiſch-phyſicaliſche Abhandlungen. 7ter Theil. ibid. 8.

Leipziger Sammlungen von allerhand zum Land- und Stadt-wirthſchaftlichen-Policey-Finanz-und Cammer-Weſen dienlichen Nachrichten; bis 124. Stück. Leipzig, 8.

Selecta phyſico-oeconomica, *oder nützliche Sammlungen von allerhand zur Naturforſchung und Haushaltungskunſt gehörigen Begebenheiten*; etc. *bis 13tes Stück. Stuttgard, 8.*

Die wahren Mittel, Länder und Staaten glücklich zu machen; oder groſſes oeconomiſches und phyſicaliſches Lexicon. etc. *vornemlich aus des* P. NOEL CHOMELS Dictionaire oeconomique *genommen und vermehret. 6ter Theil. Leipzig, fol.*

Phyſicaliſche Beluſtigungen; bis 24. Stück Berlin, 8.

Geſellſchaftliche Erzählungen, für die Liebhaber der Naturlehre, der Haushaltungswiſſenſchaft, der Arzneykunſt und der Sitten; 4ter und letzter Theil. Hamburg, 8.

Ephemerides cosmographiques, où le cour vrai du ſoleil et des planétes eſt repreſenté et expliqué en détail dans l'apparence de tous ſes arcs conſécutifs par ſa réalité, d'aprés les tables, les calculs, les équations aſtronomiques pour l'année 1754; avec d'importantes obſervations ſur la cosmographie, l'aſtronomie, l'hiſtoire naturelle, la métaphyſique, la phyſique ſyſtématique et experimentale, la theorie des cieux et de la terre, qui forment une

ſuite

ſuite aux articles des quatre volumes précedens. Vol. in 16. à Paris, c. f.

The principles of natural philoſophy: with ſome Remarks upon the fundamental principles of the Newtonian philoſophy; in an introductory letter to ſir HILDEBRAND IACOB. London, 8.

Songes phyſiques. à Amſterdam, 12.

Penſées ſur l'interpretation de la nature. 12.

De cauſa deſcenſus grauium diſſertatio phyſica in uſum ſtudioſae iuuentutis. Wratislauiae, 8.

Recherches et obſervations ſur la durée de la vie de l'homme. Premiere partie. à Nancy, 8.

Amilec, ou la graine d'hommes qui ſert a peupler les planétes, Par L'A. D. P. Troiſième edition, augmentée très-conſiderablement; à Luneville, 12. Deux parties.

Amilec, ou la graine d'hommes. Nouvelle édition, avec des remarques amuſantes; à Somniopolis, chez Morphée. 12.

Idem liber. 3 part. à Francfort. 12.

Syſtême Naturel du Régne Animal par claſſes, familles ou ordres, genres et eſpéces avec une notice de tous les animaux; les noms grecs, latins et vulgaires, que les Naturaliſtes leur ont donnés; les citations des Auteurs, qui ent ont écrit; une table pour chaque claſſe, qui déſeigne la famille ou l'ordre, le genre et l'éſpece de chaque animal. Ouvrage enrichi de Figures en taille-douce. Tome I. Contenant les claſſes des Quadrupedes, Oiſeaux, Amphibies; ſuivant la méthode de Mr. KLEIN; avec une notice de celle de Mr. LINNAEVS ſur ces mêmes animaux; et l'ordre des Poiſſons ſuivant la diviſion d'ARTEDI; à Paris 8. mai. c. f. Tom. II. Contenant la claſſe des inſectes et celle des vers; ſuivant la methode de Mr. LINNAEVS; à Paris, 8. mai. c. f.

Grund-

Gründliche Anweiſung alle Arten Vögel zu fangen, einzuſtellen, abzurichten, zahm zu machen, ihre Eigenſchaften zu erkennen, Baſtarten zu ziehen, ihnen fremden Geſang zu lernen, und ſie zum Aus- und Einfliegen zu gewöhnen, nebſt Anmerkungen über HERVIEVX *von Vögeln, und* IOSEPH MITELLI *Jagdluſt, Nürnberg, 8. m. K.*

A Catalogue of ſeeds and roots, divided under their proper heads; Schewing their different kinds, ſeaſon of ſowing, planting and culture, according to the new ſtile; colours of flowers height and time of flowering; the quantity of graſs ſeeds ſown on an acre of land, and which trees and ſhrubs ſhed their leaves, and which are ever-green. London, 4.

Unterricht von der wilden Baumzucht, welchergeſtalt durch Anlegung nützlicher Pflanzgärten oder wilder Baumſchulen, allerley Holzſorten nachgezogen werden können. Anſpach, 8.

L'art de cultiver les mûriers blancs, d'élever les vers à ſoye et de tirer la ſoye des cocons; à Paris, 8 c. f.

Memoire pour ſervir à la culture des mûriers et à l'éducation des vers à ſoye; à Poitiers, 12.

Deutliche Anweiſung, wie ſich bey Anziehung der weiſſen Maulbeerbäume, ſo wohl bloß durch Saamen, als durch deren Pflanzung und Fortſetzung, allenthalben zu verhalten; ingleichen was bey Zucht und Wartung der Seidenwürmer vornehmlich zu beobachten und wie die Seide zuzubereiten. Zu eines jeden Unterricht öffentlich mitgetheilt. Dreſden, 8.

Traité de la culture des Renoncules, des Oeuillets, des Auricules et des Tulipes; à Paris, 12.

Om medel til Mineralogiens vidare förkofran. Stockholm.

Aquitaniae minerales aquae. Pariſiis, 4. (*Auctor eſt Cl.* DE BORDEV).

Le véritable elixir; des proprietés, qualités et effets du Caffé, avec la maniere d'en uſer tant pour la ſanté que pour certaines maladies; à Bresle, 8.

Eſſai ſur les alimens pour ſervir de Commentaire aux livres diététiques D'HIPPOCRATE; Trois parties; à Paris, 12. (*Cl. Auctor* LORRY).

Von der Schädlichkeit des Kupfergeſchirres in der Haushaltung. Eiſenach, 4..

Dictionnaire anatomique latin-françois, contenant l'explication des termes les plus utiles et les plus connûs avec leurs définitions exactes; à Paris, 12.

Abrégé de l'anatomie du corps humain. Par M..., derniere édition; à Paris, 12. (*Auctor eſt Cl.* VERDIER).

— Pharmacopoeia Wurtembergica, in duas partes diuiſa, quarum prior materiam medicam, hiſtorico-phyſico-medice deſcriptam, poſterior compoſita et praeparata, modum praeparandi et encheireſes exhibet. Editio tertia. Stuttgardiae, fol.

Delle ferite della cute del capo, diſſertazione, in cui ſi moſtra l'inſuſſiſtenza del di loro preteſo periculo, ed il metodo di preſto, ſicuramente, e con placidezza curarle. In Venezia, 4. (*Auctor* Cl. PROSPERO MARIOTTI).

Diſſertazione teorico practica dell'utilita del ſalaſſo nel vajuolo. In Verona, 8. (*Auctor* GIOVANNI DALLA BONA).

Penſées d'un Allemand de Noſtalgie addreſſées à un de ſes amis en Suiſſe. à Iene, 4.

The hiſtory of the great plague in London, in the year 1665; containing obſervations and memorials of the moſt remarkable occurrences, both public and private, that happened during that dreadful period. By a citizen that lived the whole time in London. To which is added a journal of the plague at Marſeilles, in the year 1720. London, 8. (*Libri huius iam olim editi, nunc autem*

tem recusi verus auctor esse dicitur satis ille clarus DANIEL DE FOE).

Unterricht von der Hornviehseuche, wie solcher vorzubauen, und wie des kranken Viehes zu pflegen. Leipzig, 8.

Sammlung der in Sr. Kœniglichen Preussischen Majestät Landen ergangenen neuesten Verordnungen, Instructionen und medicinischen Gutachten, die Rindvieh-Seuche betreffend; nebst einem Vorberichte, worinnen ein zuverlässiges Mittel wider diese Seuche zuerst bekannt gemacht wird von D. DAN. GOTTFRIED SCHREBERN. *Halle, 8.*

Abhandlung von der Gewalt des Teufels in die Cörper, oder was von Hexen, Zaubereyen, Gespenstern und Geistern zu halten. zwey Theile. Eisenach, 4

Fasciculus dissertationum ad historiam medicam, speciatim anatomes, spectantium, quem ob raritatem non minus ac utilitatem prodire curauit ERN. GODOFR. KVRELLA. Berolini, 8. (*Auctores earum dissertationum sunt:* PHILIPP IACOB. HARTMANN, *Prof. Regiomont. et* IO. HENR. SCHVLZE, *Prof. Halensis*).

Quaestiones medicae Parisinae. Groningae, 8.

Traductions des Statuts des Docteurs Régens, de la Faculté de Médecine en l'Université de Paris. Par M. MICHEL BERMINGHAM; à Paris, 4.

Die Einrichtung einer Haushaltung, sowohl in der Stadt, als auf dem Lande. Leipzig, 8.

Kurze, jedoch gründliche Einleitung in die Haushaltungskunst, worinnen das nützlichste und nœthigste derselben deutlich enthalten ist. Nürnberg, 8.

Verbesserung aller Stubenoefen, wodurch dem vielen Einheizen, wie auch Holznachlegen, abgeholfen, und dennoch die Stube warm gehalten wird. Eisenach, 8. m. K.

GEORGE ANDR. AGRICOLA, *Neu und nie erhörter, doch in der Natur und Vernunft wohlgegrün-*

deter Verſuch der Univerſal-Vermehrung aller Bäume, Stauden- und Blumen-Gewächſe. 2 *Theile. Regenſpurg, fol. m. K.*

MICHAEL ALBERTI, Diſſ. inaug. de athletica fallaci ſanitate. Reſp. *Io. Chriſtian Rohkohl.* Halae Magdeb. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de morbis incarceratorum. Reſp. *Io. Dan. Hutter.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. de febre intermittente ſenibus lethifera. Reſp. *Nic. Esmarch.* ib. 4.

B. S. ALBINI Academicarum annotationum liber primus, continens anatomica, phyſiologica, zoographica, phytographica. Leidae, 4. mai. c. f.

PROSPER. ALPINI de praeſagienda vita et morte libri ſeptem; cum praef. HERM. BOERHAAVE. Accurante H. D. GAUBIO. Francofurti, 4.

— Breuis relatio de electricitate propria lignorum, auctore P. WENDELINO AMMERSIN. Lucernae, 12.

Des Pater D'ARDENE *Tractat von den Ranunkeln, worinnen nebſt andern phyſiſchen Wahrnehmungen auch zum Feldbau und zur Gärtnerey gehörige nützliche Anmerkungen vorkommen. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt von* D. G. E. H. *Nürnberg,* 8. *mit illuminirten Kupfern.*

Plain and familiar inſtructions for perſons afflicted with ruptures, in which are given diſtinct notions of theſe maladies and the moſt proper means of curing them, with rules and directions on the uſe and application of truſſes; to which is added a Diſſertation upon the diſorders of the urethra, by GEORGE ARNAUD. London, 8.

IOH. CHRISTIAN ARNOLD, Diſſert. de calore, motu particularum corporis eoque rotatorio circa axes neutiquam explicando. Reſp. *Laur. Io. Iac. Lange.* Erlangae, 4.

VON ARVIEUX, *hinterlaſſene merkwürdige Nachrichten, worinnen er ſowohl ſeine Reiſe nach Conſtantino-*

ſtantinopel, in Aſien, Syrien, dem gelobten Lande, etc. *beſchreibt; im Franzœſiſchen herausgegeben von* LABAT, *und itzt ins Deutſche überſetzt, dritter und vierter Theil. Coppenhagen, 8.*

IOH. AVNANTS *gründliche Anweiſung zum Seiden-Bau und Maulbeerbaum-Plantagen, wie ſolche in Teutſchland anzulegen; nebſt einem nützlichen Anhange. Zweyte und mit vielen neuen Zuſätzen vermehrte Auflage. Leipzig, 8.*

HEINRICH BAKERS *Beyträge zu nützlichem und vergnügendem Gebrauche und Verbeſſerung des* microſcopii, *mit 17 Kupferblatten; aus dem Engliſchen überſetzt. Augſpurg, 8.*

IO. BAPT. BASSEVILLE, Quaeſt med. Vtrum Aquitaniae minerales aquae morbis chronicis? Reſp. *Theophil. de Bordeu.* Paris, 4. mai.

IO. WILHELM. BAVMER, Diſſ. de animali generatim et ſpeciatim de humana natura. Reſp. *Chriſtoph. Wilh. Emanuel Reichard.* Erford. 4.

Lettre ſur l'electricité par le I. B. BECCARIA, adreſſée à Mr. l'Abbé NOLLET; traduite de l'Italien par M. DE LOR; à Paris, 12.

IOH. IOACHIM BECHERS *kluger Hausvater, verſtändige Hausmutter, vollkommener Landmedicus, auch wohlerfahrner Roß- und Vieh-Arzt. Leipzig, 12.*

IOAN. V. D. BEKE, Diſſ. de variolis. Traj. ad Rhen. 4.

CAROL. AVG. DE BERGEN, Diſſ. inaug. de nyctalopia, ſeu viſu nocturno. Reſp. *Anton. Maximilian. Bach.* Francof. ad Viadr. 4.

Eiusd. Diſſ. de morbis auris externae. Reſp. *Ferdinand. Godofr. Schiebel.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. de morbis auris internae. Reſp. *Ignat. Adalbert. Dietrich.* ibid. 4.

Traité d'Oſteologie, par M. BERTIN. 4 Voll. à Paris, 8. c. f.

— Eſſai ſur les uſages des montagnes avec une lettre ſur le Nil, par ELIE BERTRAND; à Zuric. 8. mai.

BIDET, *Abhandlung vom Anbau und Verbeſſerung des Weinſtocks, von der Art und Zubereitung des Weins, und was man dabey in Acht zu nehmen habe. Mit Kupfern, vornehmlich zu einer Preſſe von einer ganz neuen Erfindung verſehen. Aus dem Franzœſiſchen überſetzt. Leipzig, 8. m. K.*

ELISABETHAE BLACKWELL, collectio ſtirpium, quae in pharmacopoliis ad medicum uſum aſſeruantur etc. ELISABETH BLACKWELL *vermehrtes und verbeſſertes Kräuterbuch; bis 306. Blat; illuminirt. Nürnberg, fol.* mai.

GEORG. RVDOLPH. BOEHMER, Diſſ. inaug. de febri, remedio. Reſp. *Io. Traugott Boehme.* Wittenbergae, 4.

Eiusd. Progr. de virtute febris in ſanandis ſpaſmis. ibid. 4.

HERRMANN BOERHAAV, *Phyſiologie überſetzt und mit Anmerkungen vermehrt von* IOH. PETER EBERHARD. *Halle, 8.*

ABRAH. KAVW BOERHAAV, Hiſtoria anatomica infantis, cuius pars inferior monſtroſa. Petropoli, 4. c. f.

FRIDER. BOERNER, de Aemilio Macro eiusque rariore hodie opuſculo de virtutibus plantarum diatribe. Lipſiae, 4.

Eiusd. Progr. de vera medicinae origine potioribusque eius ad HIPPOCRATIS uſque tempora incrementis. Vitembergae, 4.

GE. DAN. BÖSSEL, *Grundlegung zur Hebammenkunſt für die Wehmütter. Flensburg, 8.*

IO. BAPTISTA DE BONIS, Hydropoſia ſeu de potu aquae in morbis libri quatuor. Neapoli, 4 (*Tractatio poëtica*).

Recherches ſur l'uſage des feuilles dans les plantes, et ſur quelques autres ſujets relatifs à l'hiſtoire de

la

la vegetation par CHARLES BONNET; à Gottingue et Leide, 4. c. f.

ERNEST. GOTTLOB. BOSE, Diſſ. de radicum in plantis ortu et directione. Reſp. *Chriſtoph. Gottlieb Trautmann*, Lipſiae, 4.

L'Electricité, ſon origine et ſes progrès. Poëme en deux livres par Mr. GEORGE MATTHIAS BOSE, traduit de l'Allemand par Mr. l'Abbé IOSEPH ANTOINE DE C**; à Leipzig. 12. mai. —

Eiusd. Diſſ. ſiſtens prima corporis phyſici principia. Reſp. *Ioſeph. Mart. Mürling*. Wittebergae, 4. —

HENRIC. OTTO BOSSECK, Diſſ. inaug. de malo oſſium ſchemate. Lipſiae, 4.

IOH. MICHAEL BOVRGARD, Diſſ. inaug. de pleuripneumonitide. Argentorati, 4.

IAC. IOH. BRÜHIER, *Abhandlung von der Ungewißheit der Kennzeichen des Todes, und dem Misbrauche, der mit übereilten Beerdigungen und Einbalſamirungen vorgeht; aus dem Franzöſiſchen überſetzt, und mit Anmerkungen und Zuſätzen vermehrt; herausgegeben von* D. IOH. GOTTFR. IANCKE. *Leipzig*, 8.

I. H. BRAND, *Sorgfältiger Land- und Bauren-Doctor; vermehrte Auflage. Erſter Theil. Heilbron*, 8.

IOH. GOTHOFR. BRENDEL, Diſſ. inaug. ſiſtens experimenta circa ſubmerſos in animalibus inſtituta. Reſp. *Eman. Ioh. Alb. Evers*. Editio ſecunda. Gottingae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ſeriori uſu euacuantium in quibusdam morbis acutis. Reſp. *Frid. Aug. Schulze*. ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de phthiſeos hecticaeque diſcrimine et ſetaceorum utrobique uſu. Reſp. *Io. Henr. Riepenhauſen*. ibid. 4.

SIMON. ANTON. BRINGAVD, Quaeſt. med. An, ut ſuppurato reni, ſic calculoſo, ferrum? Reſp. *Theophil. de Bordeu*. Paris, 4. mai.

IOH. FRIDER. DE BROKE, Diſſ. inaug. de veſicae urinariae appendicibus. Argentor, 4. c. f.

— An introduction to phyſic and ſurgery. Containing 1) Medicinal inſtitutions, or phyſiology, hygieine, pathology, ſemiotice and therapeutice. 2) A compendious ſyſtem of anatomy. 3) A general account of wounds, ulcers, tumours, operations and dreſſings; as alſo the medicines uſed in ſurgery. 4) Botany and the *Materia Medica*. 5) Pharmacy as well chemical as galenical. 6) A diſpenſatory containing a great variety of the moſt efficacious officinal compoſitions and extemporaneous preſcriptions. 7) A ſyllabus of the ſymptoms off all the diſeaſes incident to the human body. 8) An index of diſeaſes and their remedies. 9) A poſologic table, containing the doſes of all the ſimples and compounds. 10) An explanation of the terms of art, accented as they are to be pronounced. By R. BROOKES. London, 8.

Eſſai ſur l'éducation medicinale des enfans et ſur leurs maladies. Par M. BROVZET; à Paris, Tom. I. II. 12. mai.

IO. PETR. BVCHNER, Diſſ. inaug. de rachitide perfecta et imperfecta. Argentor, 4. c. f.

IO. BALTHASAR VON BVCHWALD, Diſſ. de rationali aetiologia rheumatiſmi et arthritidis una cum methodica noſologia utriuſque affectus, ad normam Sauuageſianam confecta. Reſp. *Ioh. Carl. Chriſtian Pape*. Hafniae.

Diſcours ſur la nature des animaux per M. DE BVFFON, à Geneve, 12.

— Fundamenta Materiae medicae ad ſpecialem praxin in primis accommodatae, edita ab ANDREA ELIA BÜCHNER. Halae Magd. 8.

Eiusd. Diſſ. inaug. de purpura puerperarum ſymptomatica ex uteri inflammatione. Reſp. *Ernſt. Chriſtian. Hartmann.* ibid. 4.

ANDR.

ANDR. ELIA BÜCHNER, Diſſ. inaug. de remediis mercurialibus ſpinae ventoſae medicandae interdum idoneis. Reſp. *Ioachim. Niemann.* Halae Magd. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug de vitiis menſtrui fluxus perite emendandis. Reſp. *Georg. Werner. Niedt.* ib. 4.

Eiusd Diſſ. inaug. de morbo periodico generatim. Reſp. *Io. Samuel Raetzdorff.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de differentia actionis medicamentorum medicae et phyſicae. Reſp, *Henr. de Roy.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de morborum ſignis, quae a naribus deſumuntur. Reſp. *Chriſtian. Gottlieb Roll.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de partibus conſtitutiuis ſalis communis huiusque actione in corpus humanum viuum. Reſp. *Frid. Reinhard. Marquard.* ib. 4. —

Eiusd. Diſſ. inaug. de pinaſtro ſiue pino ſylueſtri. Reſp. *Gottlieb. Engelb. Fuchs.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de medicamentorum mercurialium, cum ſalibus paratorum, efficacitate, per adiunctum ſulphur ad certos quosdam morbos magis accommodanda. Reſp. *Io. Erhard. Richter.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de iudiciis aurium in morbis. Reſp. *Io. Gottlieb Dennewitz.* ib. 4.

An account of the preparation and management neceſſary to inoculation; by IAMES BVRGES. London, 8.

GOTTFRIED HEINRICH BVRGHART, *wohl eingerichtete Deſtillir-Kunſt; neue revidirte Auflage, Breslau,* 8. —

A method of cure for the Stone chiefly by injections; with deſcriptions and delineations of the inſtrumens contrived for thoſe purpoſes; by WILLIAM BVTTER. Edinburgh, 12. mai.

PETR. CAMPER, Diſſ. de fractura patellae. Reſp. *Iac. Koole.* Franequerae, 4. mai.

IOH. SALOMON LA CARRIERE, Diſſ. inaug. de qualitate et quantitate alimentorum infantibus a prima natiuitate uſque ad ſeptimum aetatis annum conuenientibus. Ienae, 4.

— IO. FRID. CARTHEVSER, Diſſ. inaug. de oleo Kajuput. Reſp. *Carol. Wilhelm. Cartheuſer.* Francof. ad Viadr. 4. mai.

Eiusd. Diſſ. de ſingultu. Reſp. *Carol. Maurit. Küſter.* ibid. 4.

— Eiusd. Diſſ. chymico-phyſica, de genericis quibusdam plantarum principiis hactenus plerumque neglectis. Reſp. *Io. Laurent. Baudis.* ib. 4.

Piſcium, ſerpentum, inſectorum, aliorumque nonnullorum animalium, nec non plantarum quarundam imagines, quas MARCVS CATESBY in poſteriore parte operis, quo Carolinae, Floridae et Bahamenſium inſularum tradidit hiſtoriam naturalem eiusque appendice, deſcripſit. -- MARCVS CATESBY *Abbildung verſchiedener Fiſche, Schlangen, Inſecten,* etc. *bis 38ſtes Blat; illuminirt. Nürnb. fol. reg.*

— A treatiſe on the Bath-Waters: wherein are diſcovered the ſeveral principles of which they are compoſed, the cauſe of their heat, and the manner of their production; by RICE CHARLETON. Bath, 8. c. f.

Graecorum chirurgici libri; SORANI unus de fracturarum ſignis, ORIBASII duo de fractis et de luxatis, e collectione NICETAE ab antiquiſſimo et optimo codice Florentino deſcripti, conuerſi atque editi ab ANTONIO COCCHIO. Florentiae. fol.

IO. HENR. COHAVSENII Commercii litterarii curioſi diſſertat. epiſtolic. Tom. III. Francof. 8. c. f.

Pneumato-Pathologie ou Traité des maladies venteuſes,

teuſes, traduit du Latin de M. COMBALVSIER, par M. I. (IAVLT.) 2 Voll. à Paris, 12.

Memoire ſur l'inoculation de la petite verole par M. DE LA CONDAMINE; à Paris, 12. *Idem liber prodiit ſuecice Stockholmiae.*

Traité des ſenſations, à Madame la Comteſſe DE VASSE par M. l'Abbé DE CONDILLAC; 2 Voll. à Londres, 12.

Der neue Arzt, eine Anweiſung, wie er ſeyn ſoll; entworfen von C. L. N. D. *Leipzig*, 8.

IO. HARTMANN DEGNER, Hiſtoria medica de dyſenteria bilioſa contagioſa, quae anno MDCCXXXVI. Neomagi et in vicinis ei pagis epidemice graſſata fuit. Editio nouiſſima, ab Auctore ipſo reuiſa et aucta. Trajecti ad Rhenum, 8. mai.

Conſultations et Obſervations Medicinales par Mr. ANTOINE DEIDIER; 3 Voll. à Paris, 12.

DEIEAN *gründliche Abhandlung vom Deſtilliren; aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Altenburg*, 8.

IOHANN ANDR. DEISCHENS *Abhandlung, daß weder die Wendung noch Engliſche Zange in allen Geburtsfällen ſicher gebraucht, noch dadurch die ſcharffen Inſtrumente günzlich können vermieden werden; nebſt einem Anhange von eingeſperrten Brüchen. Augſpurg*, 8.

HENR. FRIED. DELII Diſſ. inaug. de taraxaco, praeſertim aquae eiusdem per fermentationem paratae eximio uſu. Reſp. *Frid. Ioſeph. Wilhelm Schröder.* Erlangae, 4.

Eiusd. Diatribe medica de catalepſi. Editio altera. ibid. 4.

IOH. DAN. DENSO, *phyſikaliſche Bibliotheck. ites und 2tes Stück. Roſtock*, 8.

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, Diſſ. de ſcorbuto Megapolenſium. Reſp. *Georg. Frid. Ziegenhagen.* Roſtoch. 4.

GEORG.

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, Diſſ. de haemorrhoidibus veſicae mucoſis. Reſp. *Franc. Phil. Knaudt.* Roſtoch. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de febribus vulnerariis. Reſp. *Conr. Ern. Endter.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de cautione medici circa caſus infanticidiorum. Reſp. *Chriſt. Ioach. Wolff.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de facie a variolarum inſultibus praeſeruanda. Reſp. *Tob. Phil. Hilcken.* ib. 4.

Eiusd. Progr. de haemorrhoidibus hodie quam olim frequentioribus. ib. 4.

LVDWIG MICHAEL DIETERICH *hiſtoriſch-phyſicaliſche Abhandlung von dem berühmten Wildbade zu Abach in Niederbayern. Regenſpurg*, 8. *m. K.*

Publick Virtu, a poem in three books; 1) Agriculture; 2) Commerce; 3) Arts; by R. DODSLEY. London, 4.

GVALTHERI VAN DOEVEREN, Sermo academicus de imprudenti ratiocinio ex obſeruationibus et experimentis medicis. Groningae, 4. mai.

ARNOLD DVNTZE, Diſſ. inaug. complectens experimenta varia, calorem animalem ſpectantia. Lugd. Bat. 4. mai.

FRANC. IOSEPH DVTOY, Diſſ. inaug. de tunica pituitaria, exponens eius anatomiam, phyſiologiam et pathologiam. Reſp. *Bened. Ruppert.* Vetero-Pragae. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de ventriculo, exponens eius anatomiam, phyſiologiam et aetiologiam pathologicam. Reſp. *Io. Nepomuc. Schlemmer.* ib. 4.

IO. PETR. EBERHARD, Diſſ. ſiſtens Theſes de viſu. Reſp. *Carol. Guil. Schulz.* Halae Magd. 4.

Eiusd. Diſſ. ſiſtens Theſes de ſenſatione ut natura. Reſp. *I. C. S. Brückner.* ibid. 4.

— Eiusd. methodus conſcribendi formulas medicas tabulis expreſſa. ib. 8.

IOHANN GOTTLIEB VON ECKHART, *vollſtändige Experimental-Oeconomie über das vegetabiliſche, animaliſche und mineraliſche Reich. Jena.* 4.

Eſſais de Medecine ſur le flux menſtruel et la curation des maladies de la tête; où par rapport à la premiére partie, on donne une théorie nouvelle ſur le flux periodique des femmes; et par rapport à la ſeconde, on propoſe un reméde nouveau contre les maladies céphaliques; traduits du latin de Mr. ROBERT EMETT; par M. HVRTAVT; à Paris, 12.

IO. MICHAEL ENGELMANN, Diſſ. inaug. de melancholia. Argentorati, 4.

BALTH. ERHARD, *Oeconomiſche Pflanzen-Hiſtorie, nebſt dem Kerne der Landwirthſchaft, Garten- und Arzeneykunſt. Dritter Band. Ulm,* 8.

DOROTHEA CHRISTIANA ERXLEBIA, Diſſ. inaug. exponens quod nimis cito ac iucunde curare ſaepius fiat cauſa minus tutae curationis. Halae Magdeburg. 4.

C. FR. ESCHENBACHS *Chirurgie, Roſtock und Leipzig.* 8. *m. K.*

PHILIPP. CONRAD. FABRICII Progr. quo obſeruationes nonnullas anatomicas nuperis ſectionibus collectas recenſere pergit. Helmſtadii, 4.

Eiusd. *Sammlung einiger mediciniſcher Reſponſorum und Sectionsberichte. Helmſtädt,* 8.

IO. GOTTFR. FALCK, Diſſ. inaug. de epilepſia ſeu conuulſiuis motibus virginum. Gottingae, 4.

A vindication of a Sermon entitled: *Inoculation an indefenſible practice;* in which Dr. KIRKPATRICK's arguments in favour of the operation, together with his and a certain letter-writer's objections are diſtinctly conſidered and reply'd to, and the practice demonſtrated in the ampleſt manner, highly culpable in a moral, extremely abſurd

furd in a physical view by THEODORE DE LA FAYE. London, 8.

GEORG. GVIL. FEVERLEIN, Diss. inaug. de ulcerum artificialium in crisibus febrium acutarum imperfectis praeclaro usu. Gœtting. 4.

Osservazioni apologetiche critiche sopra la relazione d'un malatto della Rocca di S. Cassiano del CARLENIO FIDANI. Bolognese, 4.

De senio, eiusque gradibus et morbis, nec non de eiusdem acquisitione tractatus. Auctore IOAN. BERNHARDO DE FISCHER. Praemissa praefatione ANDREAE ELIAE BÜCHNERI. Erfordiae, 8.

Oeconomische Vorschläge die Lüneburger Heyde arthaft zu machen, von IOH. IACOB FLEISCHHAVER. *Göttingen.*

Der vernünftige Medicus in der Physiologie, Pathologie und Praxi, darinnen gezeigt wird, was ein Medicus nicht allein in der Physiologie und Pathologie zu beobachten hat; sondern auch, wie sowohl ein Medicus, als Chirurgus, in den Zufällen und Krankheiten des Leibes auf die Bewegungen der Natur, Temperamente, Gewohnheiten der Natur und andere Umstände sehen, und seine Cur vernünftig darnach anstellen soll; mit Beyfügung bey jedem Zufalle der sichersten und bewärtheſten, nach des berühmten Herrn D. STAHLS *Methode eingerichteten Medicamenten verfasset und herausgegeben von D.* SAMVEL FORBIGERN. *Vierte Auflage. Leipzig,* 8.

LA FOSSE, *Abhandlung von dem wahren Sitze der Rotzes bey denen Pferden und denen Mitteln, diese Krankheit zu heilen. Frankfurth,* 8.

Observations et decouvertes faites sur des chevaux, avec une nouvelle pratique sur la ferrure. Par le Sieur LA FOSSE; à Paris, 8. c. f.

FRACASTORII Syphilis seu Morbus Gallicus, traduit

duit en Profe françoiſe par M. M. MAQVER et LACOMBE; à Paris.

IOACH. FRANKENS *Philoſophiſche Abbildung der Arzney-Erkenntniß und des Arzneyverſtändigen. Altona*, 8. mai.

New Experiments and obſervations on Electricity, made at Philadelphia in America; By BENIAMIN FRANCKLIN; Communicated to P. COLLINSON; and read at the Royal Society June 27. and July 4. 1754. To which are added: A Paper on the ſame ſubject by I. CANTON and read at the Royal Society Dec. 6. 1753; and another in defence of Mr. FRANCKLIN againſt the Abbe NOLLET, by Mr. D. COLDEN, of New-York. Part. III. London, 4.

IO. HERMANN FVRSTENAV, Diſſ. inaug. de brachio ſphacelato, ſpontanea naturae vi ab integro reliquo corpore ſeparato. Reſp. *Chriſtian. Rudolph. Bödeker.* Rintelii, 4.

Mit nützlichen Anmerkungen erläuterte Beſchreibung ſeiner im Jahr 1751. *in das Kayſer-Carls-Bad gethanen Reiſe, nebſt geographiſcher Kupferplatte; wie auch einer Nachricht aller von dem Carlsbade bekannten Bücher und Schriften; in einigen Briefen ausgefertigt von* M. C. G. G. *Schneeberg*, 8.

Obſervations on veneral complaints, and on the methods recommended for their cure. By THOMAS GATAKER. London, 8.

C. DE GEER, Tal om inſectes nas alſtring. Stockholm.

CLAVD. IOSEPH. GENDIL, Quaeſt. med. An caluae vehementius contuſae terebra? Reſp. *Io. Nicol. Millin de la Courveault.* Paris, 4. mai.

Reliqua proxime.

Conten-

Contenta in hac Parte.

1. Commentarii ſocietatis regiae ſcientiarum Göttingenſis. Tom. III. p. 193.
2. DE HALLER Iconum anatomicarum Faſciculus VII. p. 205.
3. ROESELS *Inſecten-Beluſtigungen* p. 215.
4. HERBERT Diſſ. de Caſſauae amarae Surinamenſis radice p. 228.
5. GRAINGER Hiſtoria febris anomalae Batauae annorum 1746 etc. p. 234.
6. LIND a Treatiſe of the Scurvy p. 238.
7. LE ROY an a diuerſa virus ſcorbutici indole et ſede morbi diuerſi? p. 259.
8. LAMBERGEN Ephemeris perſanati carcinomatis p. 261.
9. DEGNER de dyſenteria biliioſo-contagioſa. Edit. Nov. p. 267.
10. BVTTER a Method of cure for the ſtone chiefly by injections p. 273.
11. WATTS a Diſſertation on the ancient and noted doctrine of revulſion and derivation p. 277.
12. BASSEVILLE utrum Aquitaniae minerales aquae morbis chronicis p. 289.
13. *Phyſicaliſche Beluſtigungen*, Pars I.-XXIV. p. 295.
14. *Verſuche und Abhandlungen der Naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig. II. Theil.* p. 305.
15. GERDIL Diſſ. ſur l'incompatibilité de l'Attraction etc. p. 320.
16. FRANCKLIN new Experiments and obſervations on electricity. Pars III. p. 326.
17. Quaeſtiones medicae Pariſinae p. 329.
18. NAVIER Diſſ. Sur pluſieurs maladies populaires etc. p. 333.
19. ESCHENBACHS Chirurgie p. 341.
20. Noua phyſico-medica p. 353.
21. Continuatio ſupplementi indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1753. prodierunt p. 359.
22. Index ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1754 prodierunt p. 361.

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS IV. PARS III.

LIPSIAE, MDCCLV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amſtelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Pariſiis apud Briaſſon, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATURALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

I.

Philoſophical Tranſactions, giving ſome account of the preſent Vndertakings, Studies and Labours of the ingenious, in many conſiderable Parts of the World. Vol. XLVIII. Part. I. For the Year 1753. London. Printed for C. Davis. 1754. 4. 2 alph. 3 pl. tab. aen. XII.

i. e.

Tranſactiones philoſophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouiſſime ſuſceptorum, quandam exhibent notitiam.

Nouum, quod indicamus, harum tranſactionum volumen, variis ſingularibus obſeruationibus locupletatum, eodem, ac praecedens, modo compoſitum, ut plura de eo praefari non debeamus, nos monet. Hinc ad expoſitas in eo obſeruationes mox accedimus. Occurrit itaque:

1) *Relatio de vortice extraordinario, qui in comitatu Tyronenſi, Hiberniae, per Termonomungan et Vrney a. d. 11. Octobris, 1752 ſaeuiit, data* per GVIL. HENRY, *communicata per Ill.* CADOGAN, Reg. Soc. p. 1.

Membr. *. Quinque minuta prima durans, imbre vehementiore subsequuto, ex plaga orienti et meridiei media, ad plagam occidenti et septentrioni intermediam directus vortex aedificia, arbores hortosque destruxit immaniter, id, quod exemplis enarratis comprobatur.

p. 5. 2) *Recensio libri:* P. D. PAVLI FRISII Mediolanensis, &c disquisitio mathematica in causam physicam figurae et magnitudinis Telluris nostrae, qui prodiit Mediolani 1752. Auctore I. SHORT, Soc. Reg. Membr.

p. 17. 3) *Epistola Cl.* GEORG. COSTARD, *Membr. Colleg. Wadhamensis, data Oxonii ad Cl.* BEVIS, *concernens annum eclipseos, quae a* THALETE *fuerat praedicta.*

p. 26. 4) *Casum* ANNAE ELISABETH QVERIOT, *Parisiensis, cuius ossa distorta atque emollita fuerunt, describit* AMBROSIVS HOSTY, *Med. D. Fac. Paris. Adsess.* **. Haec femina, cuius etiam iconem, morbosam dislocationem ossium ostendentem, addidit Cl. Auctor, triginta duos annos nata, sana et integra, postquam aliquos enixa fuerat infantes, de dolore artuum conqueritur, ineptitudinem incedendi qui producebat, infelici etiam casu in sinistrum latus, tumorem inferioris extremitatis illius lateris, sed sine fractura vel luxatione persentiscebat. Noua post impraegnatione, nouoque casu omnia haec mala exacerbabantur, nec non incongruis adhibitis medicationibus ingraueſcebant Nihilo tamen secius, partu feliciter absoluto, sex mensibus elapsis, adhuc vehementioribus excruciata doloribus, urinam, calcareo sedimento saturatam emisit, a quo etiam tempore pollex

* Lecta a. d. 11. ian. 1753.
** Lecta d. 25. ian. 1753.

pollex dextrae manus ad minimum digitum distortus videbatur. Sequebantur mox alia distorsionis momenta in omnibus fere ossibus, inferiores praecipue extremitates ita distorquebantur, parallela corpori, ut recta extrorsum verterentur, pectus autem vehementer coarctaretur. Cretacea urinae materies cum acidis effervescebat. Praeterimus reliqua vitae molestissimae symptomata, obseruauit autem Cl Auctor, sputa et exsudantes ex corpore humores in linteis maculas reliquisse nigras, quales ab unguento vel datis mercurialibus remediis-solent supersse, quibus apparentibus sedimentum in urina defuit. Credit ita- p. 30.
que Noster humores qualitatem contraxisse mercurialem, sedimentum urinae vero terream, quae solidum ossibus praebet fundamentum, fusse materiam, per vitiatam fluidorum qualitatem exsolutam atque ex corpore per varia loca eliminatam. Post mortem concessa cadaueris sectione, ossium, flexilium redditorum et distortorum pervestigatio miranda adhuc demonstrauit phaenomena. Scalpello ossa facile, etiam duriora, ut apophysis ossis temporum petrosa, poterant pertundi, cellularis vel cauernosa eorum interna tela maximam partem destructa, et loco medullae rubra densaque materia, sanguinis coagulati instar, unguinosa substantia mixta, detegebatur. Ossium latorum superficies sine diploe sibi incumbebant, futurae cranii abolitae erant, dentes autem duritie sua naturali adhuc persistebant. In cerebro nulla mutatio, nisi, quod dextrum esset sinistro largius haemisphaerium. Speciales etiam cuiuscunque ossis conditiones obseruatae, casus adeo peculiaris recensentur.

5) *Descriptio arae romanae, cui inscriptio insculpta* p. 33.
erat, mense aprili, Eboraci detectae, et societati antiquitatum traditae a Cl. FRANCISCO DRAKE, *accedit breuis explicatio inscriptionis per Cl.* IO. WARD.

p. 42. 6) *Historiam quorundam hominum, febre carcerum affectorum, in Newgate exorta, modumque, quo infectio uniuersae familiae communicata fuit*, refert Cl. IO. PRINGLE *. Qui iam saepe huius morbi sollicitam instituit peruestigationem, ut alibi notauimus, Cl. Auctor **, nunc in eo est, ut, quid ventilatoris Halesiani applicatione boni fuerit praestitum, per experimenta doceat. Machina quadam, molae, quae vento agitatur, simili, illi tribuitur motus, tubique, in conclauia carcerum directi, huius ope putridum aerem hauriunt, nouoque puro ingressum concedunt. Hinc euenit, ut breui intercedente tempore notabilis admodum mutatio fuerit percepta, putridi, carceres occupantes, halitus dissipati, sanitasque captiuorum confirmata. Immo ex ipso ventilatore aer, putrido et laedente admodum odore re-
p. 45. fertus exiisse obseruatus est. Exemplum enim adducit Cl. Auctor hominis cuiusdam, qui in hoc opere laborauerat, et tubum ventilatoris, per aliquot temporis spatium clausum, iterum aperuerat, ex quo putridus exeuns aer mox eum ita inuasit, ut nausea, cardialgia atque mox subsequente febre fuerit afflictus. Idem euenit aliis, eodem officio defunctis, in primis iuniori quindecim annorum homini, qui inter ventilatoris truncum, in motu non versantis, aliquoties constitutus, nullam noxam perceperat, eo vero, in motum deducto mox suffocationis periculum incurrit, et maligna febre conflictatus est. Septem autem enumerantur exempla hominum, per corruptum aerem, extractum mediante ventilatore, affectorum morbo hocce periculoso, qui simul unius ex his uniuersae familiae contagiosus extitit, ex quo concludit Cl. Auctor, quanta sit necessitas praecauendi, ne putris in carceribus coaceruetur aer, vel in eius modi certe locis, in quibus multitudo hominum simul

* Lecta a. d. 1. febr. 1753.

** Conf. Comment. nostr. Vol. II. P. III. p. 396 seq.

ſimul anguſtis in locis ſordide viuere cogitur, optimum autem in mutatione depurationeque atmoſphaerae auxilium eſſe repoſitum.

7) *Recenſio ingentis mutationis, quam perpeſſae ſunt inſulae Silurum* (Silley) *ex peruetuſtis temporibus, ratione ſcilicet numeri, magnitudinis ſitusque, contenta in epiſtola data* ad Cl. TH. BIRCH, per Reu. WM. BORLASE. Mutationes autem inundationibus factas fuiſſe ſuſpicatur. p. 55.

8) *Methodum, aquam marinam dulcem reddendi, a Cl.* APPLEBY *inuentam, additis quibusdam experimentis, cum illa inſtitutis*, ſiſtit GVIL. WATSON*. Huius ſuſcepti tentaminis mentionem alibi iam fecimus**, quod denuo refert Cl. WATSON, et experimenta Cl. CLARK, pharmacopoei, ſubiungit. Proportionem autem ſequentem adducit. Ad viginti menſuras aquae marinae ſumuntur ſex unciae alcali fixi, ex calce viua parati, totidem lapidis infernalis, et oſſium, ad albedinem calcinatorum, in ſubtilem puluerem conuerſorum, lenique igne quindecim menſurae deſtillantur. Cl. CLARK ita fecit tentamina: cochleari aquae deſtillatae, viginti guttas ſoluti in aqua forti argenti inſtillauit, itemque cum aqua communi repetiit, nulla tamen deprehenſa in utraque mutatione, quod abſentiam ſalis marini arguit. Volatilem vero urinoſum ſpiritum adhuc ſupereſſe, manifeſtum euaſit ex inſtillatis decem guttis ſoluti ſacchari ſaturni, quae eam turbidam effecerunt. Simile namque euenit, dum aquae communis cochleari uni duae ſpiritus ſalis ammoniaci guttae adderentur, quae admixtis decem guttis ſacchari ſaturni ſoluti pariter mixturam turbidam reddiderunt. Si porro dictae quantitati aquae communis deſtillatae additur p. 69.

* Lecta a. d. 8. febr. 1753.

** Conf. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 556.

unica olei tartari per deliquium guttula, poſt vero decem guttae ſaturatae ſolutionis ſublimati corroſiui, mox euadit mixtura turbida, atque ſolutione argenti praecipitatur et lacteſcit: ut ea propter volatile in illa alcali contineri cenſendum ſit. Solutio enim argenti fixum tantum alcali manifeſtat, prout ſolutio ſacchari ſaturni exiguam ſalis marini quantitatem non detegit, ſolutio e contrario ſublimati utriuſque generis alcali ſigna exhibet.

p. 71. 9) *Epitome literarum* Cl. CAMILLO PADERNI *ad D.* MEAD *ſcriptarum de antiquitatibus, in Herculaneo reperiundis, datarum Neapoli d. 18. novembris 1752.* Breuiſſimis recenſet theſauros quosdam detectos.

p. 73. 10) *Traductio et explanatio quorundam capitum ex libro, qui inſcribitur* Theorie de la figure de la Terre *Auctore* Cl. CLAIRAVT.

p. 86. 11) *Relatio de tempeſtate, tonitru et fulguribus mixto, prope Ludgvan in Cornubia, contenta in literis* Cl. WM. BORLASE, ad Reu. LYTTELTON. Mirandos motus et effectus recenſitos legimus huius tempeſtatis, in diuerſis locis productos.

p. 94. 12) *Altera epiſtola* Cl. IO. HENRY *ad Cl.* CADOGAN *de fonte cupreo in regione Wicklow, Hiberniae**, Noua inſtituta obſeruatione confirmatur, aquas huius fontis vere in cuprum conuertere ferrum, hoc, dum corroditur, limi inſtar apparere, illum, ne ab aquarum motu abripiatur, in profundius exſculpto catino coaceruari, claram, ſuper inhaerentem aquam vero poſt conſpici.

13) *De*

* Prima in tranſact. philoſ. Vol. XLVII. p. 500. extat. vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 54. Lecta eſt a. d. 15. febr. 1753.

13) *De conſtructione linearum logarithmicarum ad ſcalam* GVNTERI diſſerit Cl. IO. ROBERTSON. p. 96.

14) *Epiſtola* Cl. IO. DOLLANDI *ad Cl.* IAC. SHORT *de emendatione teleſcopiorum refringentium.* p. 103.

15) *Epitome obſeruationum thermometricarum*, a Cl. DEMIDOFF *in Sibiria inſtitutarum, tradita per Ill. Com. de* MACCLESFIELD. p. 107.

16) *Comparatio diuerſarum obſeruationum thermometricarum, in Sibiria factarum*, auctore Cl. GVIL. WATSON. p. 108.

17) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Chelſeyani, ſocietati regiae exhibitus, a ſocietate pharmacopoeorum*, per IO. WILMER, *horti Chelſeyani praefectum et praelectorem botanices.* p. 110.

18) *Obſeruationes de Corallina, notatu dignae, per litteras Cl.* IO. ELLIS *communicatae* Reu. THO. BIRCH *. p. 115.

Deſcribit nimirum Cl. Auctor corallinam, a Cl. COLLINSON ſibi traditam, quam, quod a copioſius circa Angliae littora deprehendendis corallinis differt, americanam forte eſſe credit. Oritur ex tubis angulatis, quibus adhaeſiſſe videtur aliis corporibus: hi in cauliculum uniuntur, intus cellulas efformant, et in dichotomos ramos abeunt. Vnusquisque eorum ex duplici ſerie cellularum, inter ſe iunctarum, componitur, quae iuxta ſe eo modo poſitae ſunt, ut unaquaeque duas alias a latere comprehendat, et prioris fundus cum alterius apice cohaereat. Ex una parte aperiuntur, et oualis ſunt figurae, latiores ſunt ſuperius et angulis ſeu duabus ſpinis armantur. Quum occaſio ſuppeteret Cl. Auctori, varia huius corallinae ſpecimina diſquirendi, inuenit: tubulos

* Lecta a. d. 17. mart. 1753.

bulos ab initio vegetantis plantae luteolo fucco repletos, in perfectiori et adultiori ſtatu tranſparentes, cellulas cum tubis communicantes, verno tempore maculas nigras oſtendere, futuros embryones putas, eodemque tempore ſingulae cellulae orificium teneriore membrana contegi; has maculas increſcentes corpora ſphaerica teſtacea euadere, per membranam, iam dictam, erumpere, cellulaeque orificio imponi, ligamento, quod umbilicale nominat, adſigi. Conueniunt figura ſua hae cochleae cum nautilo, ſimilesque ſe in anglica corallina inueniſſe adſerit Cl. Auctor, atque utrumque ſpecimen in additis iconibus delineari curauit, nec non ex tenerioribus corallinis atque coralliis craſſioribus varia huius generis animalcula originem ſuam habere putat.

p. 117. 19) *Relatio de foſſilibus ſingularibus corporibus* Auctore Cl. HENR. BAKER *. Oxonii illa inuenta a Cl. FRANKCOMBE Noſtroque transmiſſa ſunt, ita tamen comparata, ut de eorum origine tantum coniecturae locus ſit. In propoſitis iconibus eorum aliquam dedit declarationem Cl. Auctor. Oſſeae fere duritiei illa ſunt, nigra, fragilia, non tamen corroſa. Inferior quorundam ſuperficies regulari ordine dentium exaſperata obſeruatur, variae indolis, magnitudinisque, latior tuberculorum, quibus inhaerent, baſis ſenſim leuatur et latera ſtriata oſtendit. Poſt expoſitam eorum figuram de ſtratis terrae, quibus haec corpora detinebantur, refert Cl. Auctor, et ob duritiei formaeque analogiam ex capite animalis cuiusdam deſumta fuiſſe coniecit, nec iniuria forte ad piſcium genus pertinere autumat, quippe inter quos aliqui in palato dentes habent, hancque ſuam opinionem argumentis confirmare annititur.

20) *Epitome*

* Lecta a. d. 29. mart. 1753.

20) *Epitome ſermonis, cui titulus:* Hiſtoria imperatoris Tetrici, explanata et illuſtrata per nummos, *gallice conſcripti per* CLAVD. GROS. DE BOZE, *tranmiſſi ad Cl.* MEAD. Auctore Cl. IO. WARD. p. 124.

21) *Relatio de tractatu, academiae regiae tradita, inſcripto nomine:* Florae Sibericae ſiue hiſtoriae plantarum Sibiriae To. II. Cl. GMELIN*, per W. WATSON. p. 140.

22) *Epiſtola ad Cl.* W. WATSON, *data per* PHIL. MILLER *attingens errorem Cl.* GMELINI, *circa* Sphondylium vulgare hirſutum C. BAVHINI**. Sphondylii hirſuti caulibus veſci incolas Siberiae ſcripſerat GMELINVS, qua de re dubitat Cl. Auctor, quippe quod altitudinem, ab eo deſignatam, non indipiſcitur vulgare. Hinc illud potius eſſe Sphondylium putat, quod a BREYNIO *** *Sphondylium maximum Tranſyluanicum Ricini folio* appellatur, ſiquidem hoc, cum vulgari ſimul in Anglia ſatum, ſemper altitudine maius extiterit, foliaque latiora, minus inciſa et glabriora produxerit. Accedit porro, quod ex Auſtria, Hungaria, et Petroburgi ſemina, cum vulgaris nomine miſſa, ſemper hanc ſpeciem exhibuerint, ceu ſigno, hanc in dictis terris plantam communem eſſe. p. 153.

23) *Epiſtola Reu.* GEORGE COSLARD *ad Cl. D.* BEVIS, *de eclipſi, cuius mentionem fecit* XENOPHON. p. 155.

24) *Deſcriptio nouae methodi aperiendi corneam, ut extrahatur humor cryſtallinus. Auctore Cl.* SAMVEL SHARP, p. 161.

* Conf. Comment. noſtr. Vol. II. P. II. p. 276. ſeqq.

** Lecta a. d. 3 mai. 1753.

*** In prodr. ſecund. p. 98.

SHARP, *Chirurgo et Reg. Societ. Sod.* *. Emendatiorem tantum sistere annisus est Cl. Auctor eam methodum, quam a Cl. DAVIEL inuentam fuisse alibi retulimus **. Instrumentis autem utitur paucioribus, suaeque methodi sequentem rationem exhibet: Aegri situs sit ille, qui in cataractae depositione sollennis est, aperiendae sunt palpebrae indice digito et pollice, vel a ministro leuanda superior, a chirurgo vero inferior palpebra. Post angusto cultello, cuius figuram addita delineatio suppeditat, deorsum verso acumine, incidenda est cornea circa peripheriam ad anteriorem cameram usque, sed ea cum directione, ut ad horizontem ducatur, ex opposito transuersae pupillae diametro; quo facto cultellus ad nasum dirigitur per corneam ab interiore parte extrorsum, sed prope eius ambitum. Post alteram hanc incisionem lamina cultelli ad septimam digiti circiter partem sub corneam mittenda, et cornea deorsum incidenda est. Premitur deinde pollice inferior globi oculi pars, exprimiturque cataracta. Quoniam vero cultelli lamina sensim latior est, eam inde utilitatem redundare credit Cl. Auctor, quod incisiones nec hiare, nec humor aqueus effluere, nec corneae conuexitas possit imminui, quae tamen incommoda in operatione methodo Cl. DAVIEL. suscepta, abesse non possint.

p. 163. 25) *Experimenta a Cl. D.* FRANC. HVME *facta, conseruandi pisces et carnes in aqua calcis, cum societate communicata per Cl. D.* IO. CLEPHANE, Soc. Reg. Sod. *** Pisces et carnem bouillam, utrosque separatim in aqua calcis reiterato experimento, clausisque vasis conseruauit Cl. Auctor. Pisces diutius prae carnibus restitere corruptioni, aliquam tamen suae densita-

* Lecta a. d. 12. april. 1753.

** Vol. II. P. II. p. 352. seqq. P. III. 453. Vol. III. P. IV. 603.

*** Lecta a. d. 3 mai. 1753.

densitatis naturalis partem amiserunt, mollioresque euaserunt. Alio etiam tentamine instituto cognouit, in aere libero corruptionem esse faciliorem, ac in aqua calcis.

26) *Epistola Cl.* IAC. SHORT, *missa ad Ill. praesidem Societatis* COM. DE MACCLESFIELD, *de noui micrometri inuentione, proposita a Cl.* SERVINGTON SAVERI. p. 165.

27) *Descriptio modi dimetiendi angulos angustos*, auctore Cl. IO. DOLLOND, communicata per Cl. IAC. SHORT. p. 170.

28) *Litterae Cl.* PETR. THOMPSON, *recensentes experimenta, cum fonte cupreo Wicklouiano in Hibernia facta, et obseruationes circa eundem institutas.* Auctore *Cl.* IO. BOND.* Chemicum praecipue harum aquarum examen susceptit, quarum vim ferrum in cuprum mutandi primus detexit MATTH. IOHNSTON. Aqua ex crypta, cupri diuite defluens, acidi et acris saporis, diluteque coerulei coloris est, quibus vero modis illa, ut ferrum arrodere possit immersum, colligatur, supra retulimus. Quem effectum scrutaturus Cl. Auctor, principium primo, quod inest, indagat, experimentorumque institutorum summam recenset. Sunt eorum quinque: Aquae scilicet ex puteo, cui immissi erant baculi ferrei, haustae, alcalinum salem solutum admiscuit et praeter vehementem efferuescentiam ex fusco nigricantem materiam praecipitari vidit, ex quo acidum inesse principium concluditur. Spiritu porro nitri vel aquae forti additis, ab hoc acido coeruleum, aquae natiuum, colorem destrui obseruabatur, simulque materiam, in primo experimento per alcali praecipitatam, p. 181. p. 183.

* Lectae a. d. 10. mai. 1753. Conf. de hoc fonte Comment. nostr. Vol. III. P. I. p. 54. P. II. p. 122.

tam, nunc perfecte resolutam fuisse apparebat. Clui ferrei, in aquam immissi, quatuor minutorum horae spatio ita cuprea obducebantur materie, ut microscopio etiam subiecta ferrea substantia amplius nequiret detegi, idem cum argento et stanno, cum auro tamen non accidit, quippe in quod acidum non penetrare videbatur posse, adhaesionique molecularum locum facere. Quantitatem vero aeque ac qualitatem materiae, in aqua contentae, explorandi causa tribus unciis aquae, duas drachmas clauorum ferreorum immisit Cl. Auctor, qui octo grana ponderis amiserunt, puluis autem praecipitatus, quatuordecim grana pendens, fusione facta, duodecim cupri grana dedit. Aqua residua, euaporata in vitriolum viridis coloris concreuit. Ex aqua e contrario, ipso ex fonte hausta, vitriolum coeruleum, ex venere participans hoc modo praeparatum fuit. Ex quibus omnibus, iure quodam, concluditur acidum in aqua esse, quod transeundo per mineras cupri, aliquam eius partem erodendo sibi uniat, ferro praecipitetur, et vitriolum ferri, hinc paratum, secum auferat, cuprumque in fundum deciduum, relinquat. Simplex itaque praecipitatio male transmutationis ferri in cuprum nomine venit; id quod variis additis obseruationibus comprobatur. Ferrum enim solui, spuma aquae, in puteis contentae, monstrat: ferrum etiam sensim perit, et depressiora loca ostendit: aqua ex puteo effluens ochram vehit, quae igne tractata a magnete trahitur, nec prius eam admixtam habet, quam exiuerit: cupri tandem quantitas superat eam ferri immissi. Ex his varia deducit Cl. Auctor consectaria, atque de acidi principii, quod hanc solutionem efficit, origine statuit, illud esse commune, quod in toto regno minerali distribuitur. Fontem autem hunc, tum ob medicas, tum ob metallicas vires esse utilem censet, neque veneni vim habere, quod a variis sine noxa bibitur hominibus; purgandi certe

certe vomendique vim exercet, exanthematicisque morbis medetur, nec non acidum primarum viarum absorbet. Siquidem aliqua limaturae ferri portio addita, spadanarum aquarum indolem ipsi conciliat.

29) *Litterae Cl.* BEVIS *ad Cl.* IAC. SHORT, *de nouo micrometri inuentione Cl.* GASCOIGNE. p. 190.

30) *Obseruatio de transitu Mercurii per solem, facta a. d. 6. mai. 1753.* Auctore I. SHORT. p. 192.

31) *Relatio de tractatu, regiae societati communicato, qui inscribitur: Litterae, ad electricitatem spectantes, &c. scriptae a Cl.* NOLLETO: *extracta per Cl.* GVIL. WATSON. p. 201.

32) *Numerus incolarum urbis Bristolienſis, tum ex catalogo mortuorum, tum ex numero aedificiorum, per decem inde annos collectus; Auctore* IO. BROWNING, *communicatus societati per* HENR. BAKER. Ex obseruationibus probat, in magnis et hominibus refertis urbibus quotannis viceſimam quintam partem populi diem ſuum obire. p. 217.

33) *Relatio de eclipſi quam venturam indicauit* THALES: *Auctore Cl.* GVIL. STVKELEY. p. 221.

34) *Continuatio diſquiſitionis cryptae, in comitatu Antrimenſi Hiberniae,* (Giant's Cauſeway) *Auctore Cl.* RICHARD POCOCK *. Huius deſcriptionem alibi ſuppeditauit Cl. Auctor, nouas nunc recenſet ibidem factas obſeruationes. Immenſae altitudinis pilae, ex lapidibus ſingularis formae exſtructae, hic reperiuntur, quorum figura lateraque vario modo variant. Horum formam itaque hic ſollicite deſcriptam, aliquas etiam delineatas hic deprehendimus. p. 226.

Latera

* Lecta a. d. 24. mai. 1753.

Latera non omnia sibi accurate respondent, quaedam compressa sunt, ita quidem, ut si pilae cauernae conuexum fuerit vel concauum, quicunque, eam constituens, lapis eandem retineat habeatque figuram. Quum miranda haec sit, spontaneo naturae labore effecta, structura, descriptiones, quibus haec cognoscitur, consulere et ex collatis inter se phaenomenis iudicare iuuabit.

p. 238. 35) Pergit in eadem re explicanda IDEM, *in literis ad Rev.* THO. BIRCH *datis* * et transmittit delineationem geographicam cryptae.

p. 239. 36) *De conuenientia tabularum Cl.* HALLEY *et notionum Cl.* BVFFON, *ad stabiliendam regulam de probabili vitae duratione in homine.* Auctore Cl. GVIL. KERSSEBOOM, *translata ex gallico idiomate per Cl.* IAC. PARSONS.

p. 253. 37) *Epistola Reu. P.* D' INCARVILLE, *Pekino Chinae ad Ill.* CROMWELL MORTIMER *transmissa* **. Rationem reddit variorum naturalium thesaurorum, quos Ill. MORTIMER miserat Cl. Auctor, sed nomina plerumque chinensium retinuit, quae obscuritatem relinquunt, v. c. *kou chou* arborem esse dicit, ex cuius cortice, eodem, ac cum cannabis filis solet fieri, modo, paratur papyrus. Alba cera, multum in China usitata, qua ratione quibusque insectis paretur, incognitum sibi esse adfirmat. Ex Persicaria vero maculata, prout ex Anil alibi, indicum paratur, ut alia iam praetereamus. Ad finem epistolae responsio additur, concernens caput historiae naturalis de fossilibus. Minerae omnis fere generis in China occurrunt, quamuis leui tantum opera in iis conquirendis elaborandisque occupentur inco-

* Lectae a. d. 28. iun. 1753.
** Lecta a. d. 7. iun. 1753.

incolae, in ſummis etiam montium cacuminibus varii generis petrefacta occurrunt, quae olim maris itinera per haec loca directa fuiſſe, ſuſpicionem mouent Cl. Auctori; magna tandem in prouincia *Yunnan* cinnabaris copia occurrit.

38) *Litterae Cl.* T. MELVIL *ad Reu.* IAC. BRADLEY *cum ſermone de cauſa refrangibilitatis radiorum lucis* *, quam in diuerſa radiorum coloratorum velocitate poſitam eſſe autumat, opticas aeque ac aſtronomicas obſeruationes inde declarans. p. 261.

39) *Operationem empyematis feliciter ſuſceptam deſcribit* IOSEPH. WARNER, *Reg. Soc. Sod.* ** Praegreſſis variis, inflammationem in pectore indicantibus, ſymptomatibus, in anteriori ſiniſtri lateris parte circa ſterni extremitatem tumor comparuit, ſine integumentorum tamen colore mutato, qui preſſus et reſpirationem reddidit difficiliorem et fluctuantem ſubtus materiem indicauit. Aegro itaque, conuenientem in ſitum deducto, inciſio duorum digitorum latitudine, per obliquos muſculos abdominis in eminente maxime parte tumoris fiebat, deinde altera transuerſim per rectum abdominis muſculum, intra ſeptimae et octauae coſtae cartilaginem, quo facto materia ſpiſſa, viſcida, viginti trium unciarum quantitate euacuabatur, ſenſim autem ad priſtinam aeger ſanitatem reducebatur. Prima, quae abſceſſui originem dediſſe videtur, cauſa, infelicem caſum, in latus ſiniſtrum, ante duos iam annos perpeſſum, ſuſpicatur Cl. Auctor fuiſſe. p. 270.

40) *Epito-*

* Lecta a. d. 1. mart. 1753.

** Lecta a. d. 28. iun. 1753.

p. 273. 40) *Epitome epiſtolae a Cl.* IAC. DODSON *ad Cl.* WILH. MOVNTAINE *miſſae* *, quae de calculandis logarithmis agit.

p. 284. 41) *Litterae* Cl. IO. LINING, *Med. D. Carolinopoli, Carolinae meridionalis, ad Reu.* THO. BIRCH ſcriptae, de quantitate pluuiae cadentis a menſe ianuario 1752. ad Decembrem 1753.

p. 286. 42) *Epiſtola Cl.* EMAN. MENDEZ DA COSTA, *ad Reu.* THO. BIRCH, *de foſſili, Dudleii in comitatu Staffordienſi inuenti, et deſcripti* in Phil. Tranſact. No. 496.**. Quum de eo multum dubitatum ſit, ad cruſtacea animalia pertinere monſtrat Cl. Auctor, nominatque *pediculum marinum maiorem trilobum.*

p. 287. 43) *Epiſtolae variae, concernentes theorema Cl.* EVLERI, *de emendandis aberrationibus vitrorum obiectiuorum, in teleſcopiis refringentibus.*

p. 297. 44) *Notatu maxime dignus caſus, fragilitatis, flexibilitatis, diſſolutionisque oſſium, communicatus a* IO. PRINGLE, *Med. D.* *** Accidit ille feminae, quae ad decimum quintum aetatis annum incorrupta ula fuerat ſanitate, ſed et tunc reſtituta, ad triceſimum vixit, quo demum dolore corporis, febrilibus ſymptomatibus ſtipato, affligebatur, qui dolor, extremitates poſtmodum occupans, effecit, ut, ſine omni data occaſione vehementi, inter ambulandum crus frangeretur. Callus tamen nullus generabatur, ſed relinquebatur mobilitas flexilitasque oſſium, quae breui poſt in femore eodem obſeruabatur modo; cutis oedematoſe intumeſcebat, excoriabatur, tenuemque

* Lecta a. d. 5. iul. 1753.

** Lecta a. d. 12 iul. 1753. Conf. Comment. noſtr. Vol. I. P. IV. p. 709.

*** Lect. a. d. 12 iul. 1753.

que ichorem, luteoli coloris fundebat. Variis, ut, qui acidae indolis esse putabatur, morbi fomes expellatur, quaerebatur remediis, sed incassum, immo thorax constringebatur, spina dorsi distorquebatur, omniaque ob flexilitatem ossa, praecipue extremitatum, ad suscipienda negotia fiebant inutilia, ut lecto affixa remanere cogeretur aegra, contracta et magnitudine imminuta, quippe quum post mortem a naturali sua magnitudine duos pedes et duos pollices recessisse deprehenderetur. Symptomata, quibus affligebatur perpetuo, erant successiuum difficilis respirationis incrementum, carnis extenuatio, cessatio menstruorum, ultimis mensibus facta, propensio in extremitatibus potissimum in sphacelum: sensus tamen ad mortem usque immutati supererant. Recensentur deinde, quae post mortem in cadaueris sectione fuerunt detecta. Cor et pulmones flaccidi tantum, forte ob nimiam hepatis molem inueniebantur, quod nempe omne fere abdomen occupabat, et diaphragmati accrescebat, de reliquo sanum erat. In mesenterio, unica tantum glandula scirrhosa et lien contractus erat. Cauitatem cranii autem disquirere non licuit. Sed, quum ita flexilia euaserint ossa, ut leui opera potuerint discindi, intus autem corrupta quasi inuenta fuerint, tenui tantum ossea lamina, testa ouorum non crassiore, superstite, putat Cl. Auctor, omnia haec mala a medulla, dissoluente qualitate instructa, fuisse producta, in primis quod ab interiori superficie malum extus proserpere videretur. Chemicum autem tentamen, cum his ossibus institutum, neque acidum, neque alcali inesse declarauit.

45) *Obseruationes astronomicae, factae Londini a Cl.* BEVIS *et* IAC. SHORT. p. 301.

46) *Litterae Cl* IO. ELLIS *ad Cl.* PETR. COLLINSON *de polypo aggregato,* (Cluster polype) *inuento in* p. 305.

mari ad ripas Groenlandiae *. Plura communi basi adhaerent corpora, singulum octo habet brachia, quorum unum quodque denuo serie tenuium fibrarum exornatur, quae digitorum sustinent officium, medio horum loco rotundum est os, sex semicircularia labia habens. Ad longitudinem dissectum corpus ex valido musculo compositum est, in cuius cauitate, valuulis quasi distincta tenuia corpuscula, seminibus similia, deprehensa sunt. Centro baseos, quae corpora haecce coniungit, adnascitur quadrata, ossea et sulcata columna, ceu truncus, quae attenuata est in loco, ubi corpora adhaerent, et membrana inuoluente augetur, quam ea propter adesse iudicat Cl. Auctor, ut pro lubitu in aquam se dimittere possit animal atque resurgere. Haec substantia cum aceto vini efferuescebat, totum autem corpus ipsi videtur originem dedisse *Encrino* siue *Lilio lapideo*. Tabula aenea addita omnium harum partium icones suppeditat.

p. 309. 47) *Epitome litterarum Patr.* GAVBIL *ex China transmissarum:* Astronomica tractant.

p. 318. 48) *Epistola Cl.* WILH. SHERVINGTON *ad Cl.* BENI. FRANKLIN, *de transitu mercurii per solem.*

p. 320. 49) *Relatio de statu barometri et tempestatis, Dublini a die 7. mart. 1752 ad d. 28. febr. 1753. per Cl.* IAC. SIMON *facta: communicata societati per Cl.* HENR. BAKER.

p. 322. 50) *Altera relatio nouae methodi corneam aperiendi, deponendae cataractae causa. Auctore Cl.* SAM. SHARP.** In emendanda methodo Cl. DAVIEL occupatus Cl. Auctor, primo recenset numerum eorum,

* Lectae a. d. 8. nov. 1753.

** Lecta a. d. 22. nouembr. 1753.

rum, quos ſua methodo curauerat, adducendo eorum nomina, aetatem, diem, qua operatio fuit inſtituta, et oculorum numerum. Ingenue tamen ubique profitetur, quonam cum ſucceſſu omnia contigerint; quaue ratione inſtrumentorum vitia quandoque noxam contraxerint miſeris. Singularis eſt obſeruatio, cataractam fuiſſe inuentam, quae, licet omnem tolleret videndi facultatem, coeruleſcens tamen et parum opaca comparuit, aperta autem cornea, immo reſecta etiam capſula lentis, exire tamen recuſauit. Inflammationes quidem in hac etiam operatione non deficiunt, ſaepe tamen, quam cauſam optime Cl. Auctor ex laeſione partium affectarum deducit, ſunt mitiores, et trium hebdomadum ſpatio plerumque diſſipantur. Pupilla etiam in hac ratione ſaepe circularem ſuam perdit figuram, quod iridis tenſioni vel per cataractae preſſionem factae nimiae dilatationi adſcribere maluiſſet Cl. Auctor, niſi idem inſtrumentorum ineptitudinem ſaepe id efficere cognouiſſet. Hinc huic incommodo tollendo forcipem ſuum accommodatum eſſe ſcribit. Defectus autem ſenſus, qui mutationem luminis arguit, et ſignum amauroſeos plerumque haberi ſolet, non tamen in uniuerſum criterium eſt, falli neſcium. Quod ad operationem ipſam attinet, eo hanc emendauit modo, ut poſt inciſam corneam lentem cryſtallinam non exprimeret ex oculo, quippe quod metum humoris vitrei ſimul exprimendi iniiciebat, ſed forfice eum extraheret protinus, ſiquidem et tunc facile a vitreo humore illa ſeparari poſſit, ſimul cum inuoluente capſula, quae aliquando etiam relicta, ſenſim euaneſcit, ſi extrahenda tamen eſt, poteſt inſtrumento, quod *curette* Cl. DAVIEL nominat, id praeſtari. Idem inſtrumentum etiam in cataracta adhiberi poteſt, quae in partes diſſiliit. Accidit vero Cl. Auctori nunquam, ut operationem ſuccederet ſtaphyloma. Speculi oculi uſum inducere periculoſum

ſum eſſe docet, et magnam requirere ſollicitudinem.

p. 332. 51) *Inſcriptionem antiquam Romanam lapidis, Bathoni inuenti, explicare tentat* Cl. IO. WARD.

p. 347. 52) *Epiſtola ad Ill. Com.* DE MACCLESFIELD *data per Cl.* BENI. WILSON *de experimentis electricis, Pariſiis factis.** Qui ſaepe iam electrica inſtituit magno cum ſtudio tentamina, his demonſtrare annisus eſt, Cl. MONNIER opinionem, electricitatem ex aere prouenire, ita eſſe limitandam, ut ex hoc aeque, ac ex terra, ex illa tamen longe magis, deriuetur.

p. 350. 53) *Experimenta electrica, cum explicatione variorum phaenomenorum, nec non additis obſeruationibus de tonitru, proponit Cl.* IO. CANTON **. Ex hiſce, quorum ſumma breui hic proponi nequit, corpora diuerſa, differenti tamen tempore et conditione magis minusque electrica ſunt. Ad finem tractationis adiungit quaeſtiones: numne aer, ſubito rarefactus, electricum producat ignem, et ſubito condenſatus, recipiat ex nubibus vaporibusque tranſeuntibus eundem? porro, numne aurora borealis electricum ignem emittat ex nubibus poſitiue electricis, ad eos negatiue electricis per magnam diſtantiam atque ſuperiorem atmoſphaerae partem, quae minorem exercet reſiſtentiam?

p. 358. 54) *Epitome epiſtolae Cl.* BOSII, *Prof. Vitebergenſis, miſſae ad Ill. Com. de* MACCLESFIELD; *obſeruationes addidit* GVIL. WATSON ***. Poſt inundationem viridem mucum prata aruaque obduxiſſe docet Cl. BOSE, qui poſt ea exſiccatus contextum lanae ſimilem,

* Lecta a. d. 6. dec. 1753.
** Lecta eodem d.
*** Lecta eod.

similem, effecerit, quem suam debere originem musco, byssо dicto, docet Cl. WATSON.

55) *Relatio de commentario praelecto Reg. Acad. Scientiar. Paris. per Cl.* DE BARROS, *concernens phaenomena quaedam, quae Parisiis ab eodem obseruata sunt, circa transitum mercurii per solem: proposita per Cl.* I. SHORT. p. 361.

56) *Explicatio loci obscuri, apud* STEVINVM *occurrentis* (Vide les Oeuvres Mathemat. a Leyde 1634. p. 169.) *per Cl.* SIMSON. p. 368.

57) *Obseruationes de electricitate aeris, institutae mense iunio, iulio, octobri 1753 in Castello Maintenon; tanquam epitome epistolae Abb.* MAZEAS *ad Cl.* STEPH. HALES. *Ex gallico sermone translatae per Cl.* IAC. PARSONS*. Describit apparatum, quem adhibuit et saepe instituta obseruatione inuenit, tempestate aequaliter sicca, electricitatem etiam aequaliter fortem fuisse: materiae vero electricae paruum admodum esse motum: nec eundem posse sensibilem reddi: á tempestate tamen electricitatem non augeri, nisi tonitru simul adsit: virtutem porro electricam augeri, si applicetur vel incidat in superficiem metalli, quod per se iam electricum est: itidem, si nubes apparatui accuratissime superfunt: dissipari tandem, nubibus dissipatis. Recenset simul Cl. Auctor singularem casum, qui epileptico accidit homini, qui eo, dum per aerem excitabatur electricitas, tempore inter spectatores reperiebatur. Is enim ictibus electricis percussus, male se habuit, et domum rediens, morbo vehementer correptus fuit, variis paroxysmis se inuicem excipientibus. Restitutus tamen morbum et hoc tentamen inter magnam se adnotasse conueni- p. 377.

 entiam

* Lecta d. 20. dec. 1753.

entiam profeſſus eſt, olim etiam, tempeſtate exoriente et tonitru, eodem perſaepe excruciatus.

II.

D. IOANNIS HENRICI SCHVLZII, quondam Medicinae, Eloquentiae, Antiquitatum et Philoſophiae in Regia Fridericiana Profeſſoris Publici ordinarii, cetera, Praelectiones in Diſpenſatorium Regium et Electorale Boruſſo-Brandenburgicum. Altera hac editione curate reuiſae, emendatae atque inſigniter auctae. Norimbergae, apud Io. Iac. Cremer; 1753. 8. 1 alph. 19 pl. ſ. praefat.

In diſpenſatorium, quod vocant, Boruſſo-Brandenburgicum, quum multis in Germaniae pharmacopoliis medicamentorum, quae dicuntur officinalia, parandorum dare ſoleat normam, iam olim commentatus b. SCHVLZIVS, haſce ideo praelectiones anno huius ſeculi triceſimo ſexto Norimbergae ediderat, tironum quidem uſui in primis conſecratas, attamen aliis etiam in arte facienda iam prouectioribus valde utiles factas. Laetamur itaque hocce opuſculum optimi illius viri, cuius memoria viris doctis atque probis ſemper eſſe debet cara atque antiqua, quum poſt eius mortem denuo edi deberet, in viri nobis quidem incogniti, ſed, uti ex eius, huic libro praeſtito, labore intelligimus, artis noſtrae periti atque induſtrii incidiſſe manus, qui reuiſum iſtud et vere auctum curaret. Is igitur haſce *Schulzianas* annotationes ſedulo perluſtrans, eis non nullas addidit emendationes, praeſertim ſi remediorum formulas, quas vocare ſolent medici, et librorum, de ſingularibus medicamentis exponentium, reſpicere velis notitiam, atque iis porro aliqua adiecit additamenta, tum ratione illorum iam olim pertractatorum uſus,

tum

tum aliorum etiam, quorum antea nondum facta fuerat mentio, nunc factae commendationis viriumque expositionis. Pro sua tamen, quam ex merito laudamus, modestia, hosce suos ab illis b. SCHVLZII ita distinguit labores, ut suis, quas *Schulzianis* subiungit, annotationibus unam stellulam unco inclusam, reliquis autem eorum medicamentorum, quae nunc primum inseruit opusculo, titulis duas stellulas, unco carentes, praefigeret, quo et suae et b. antecessoris sententiae, illico legentis oculo patescerent; e quibus nunc illis prioribus speciminis loco aliquas tantum adducere, horum autem, titulorum quippe, plenam dare lubet enumerationem.

De sequentibus igitur remediis, in noua hac editione primum commemoratis, disseritur: *Sunt illa nimirum: Acetum rutae: Alumen ustum: Anima rhabarbari: Aqua Carmelitarum fratrum; melissae cum vino; phagedaenica; veronicae vinosa: Balsama: Balsamus Anglicus; saturni compositus; Schauerianus; vulnerarius albus et ruber* DIPPELII: *Electuarium antiphthisicum; roborans antifebrile: Elixir acidum* DIPPELII: *Balsamicum* HOFFMANNI; *eiusque Elixir stomachicum*, aliudque *viscerale* dictum: *Essentia cantharidum; chinchinae composita: Extractum anthelminticum; liliorum conuallium; myrrhae aquosum: Flores auripigmenti; salis ammoniaci simplices; zinci: Lapis infernalis: Mercurius praecipitatus viridis; sublimatus diaphoreticus* ASTRVCCII: *Morsuli pectorales: Nitrum nitratum siue regeneratum: Nitrum praeparatum: Olea in genere: Oleum bezoardicum* WEDELII; *anisi; kajuput; myrrhae destillatum; naphthae; vini; vitrioli dulce; oliuarum; otalgicum: Phosphorus Anglicanus: Pilulae aethiopicae; foetidae minores* SYDENHAMI; *lithontripticae Anglicanae: Puluis alexipharmacus Sinicus; cordialis Cellensis; contra febrem quartanam* HOFFMANNI; *sternutatorius in odontalgia; temperans albus et ruber* STAHLII:

Rotulae anthelminticae: Saccharum lactis; glycyrrhizatum: Species lithontripticae Anglicanae: Spiritus carminatiuus VATERI; *vitrioli dulcis seu liquor anodynus mineralis* HOFFMANNI: *Tinctura antimonii saponata; veneris balsamica* DIPPELII: *Trochisci cathartici* ZWINGERI.

Nunc adhuc aliqua ex ipsis depromere iuuabit annotationibus.

p. 4. Circa praeparationem acetorum, herbis aut floribus infusorum, caueant pharmacopoei, ne diu nimis in insolatione, quam dicunt, ea relinquant: alias enim haec vappam facile contrahent, pelluciditatem amittent, neque ferent aetatem. Inter omnes *acetum* rectificandi modos ille, quem commendauerat olim b. STAHLIVS, laudem meretur, quo illud intenso hiemali frigori exponitur, donec tertia eius quartaue pars congelauerit, reliqua eius parte adhuc fluida in medio haerente, usui seruanda. Reliquis hoc erit purius acetum, et in gummi-resinis, salibus alcalicis terreisque medicamentis soluendis, communi destillato praestantius. *Aethiops mineralis*, sine ignis auxilio praeparatus, apyros dictus, illo inferior esse censetur, qui fit, sulphure antea leni calore fluido reddito, quam adiiciatur mercurius. Medicae tamen virtutes neutri abiudicantur, non contra vermes solum aliosque glandularum in primis morbos, sed aduersus febres etiam rebelles quartanas conspicuae. Illum cum antimonio crudo ad morbos saturninos commendauit quidem Cl. KRÜGER, sed votis hanc methodum haud semper respondere, Noster monet. *Antimonio* etiam *diaphoretico* dicto virtutis diapnoicae laudem post b. SCHULZIVM vindicat, idque omni actuoso principio non carere inde probat, quod emeticis aut purgantibus additum, eorum vim augeat; nec illud ab aetate vim emeticam haud attrahere, denuo confirmat. Dum de *vitri antimonii cerati* usu antidysenterico loquitur, in leuem aliquem

p. 14.

p. 30.

quem errorem, niſi ipſi fallimur, ſe deduxit, eiusque inuenti auctorem Cl. PRINGLE eſſe narrat, quem tamen Cl. YOVNG huc uſque talem habitum fuiſſe conſtat, quoniam primus fuit, qui de eo ſcripſit. Nec huic tamen haſce competere laudes, ex anglico quodam diario nuper monuimus *. De *balſamis* ſic dictis *vitae* Cl. Auctor probe notat, quod olea maxime pura, nec aetate corrupta; menſtruum omni phlegmate prorſus liberum, atque ab herbis floribusque odoriferis abſtractum eſſe; olea porro antea ſali alcalico puro vel ſaccharo in pollinem redactis infundi, eaque tandem ſingula hac ſibi proportione iungi debeant, ne alterum alteri odore antecedat. Illud balſamum, quod STABELIVS in *Chymia* ſua deſcripſit, multum ad HOFFMANNI mentem videri eſſe compoſitum exiſtimat, licet illud, quod ab hoc viro nomen traxit, inter arcana adhuc referatur ab eius heredibus. De *elixirio polychreſto Halenſi*, ſub eſſentiae ſpleneticae nomine etiam cognito, et paulo infra de *eſſentia amara*, utroque medicamento, etiam nunc in pharmacopolio orphanotrophei Halenſis proſtante, b. SCHVLZIVS non nulla commemorans, illud ibidem haud amplius diſpenſari dixerat: id conſulto tamen diſſimulaſſe Virum illum caeteroquin vere bonum, Noſter autumat. Sed quanam illud de cauſa is fecerit, nos quidem certo haud intelligimus; niſi forte exiſtimauerit; id, quod ita quoque omnino ſe habere videtur; orphanotrophei medicorum honori ea diſſimulatione magis conſuli, quam ſi aperte fuerit confeſſus, ab iis haberi atque diuendi adhuc arcana. Ridiculus non nullorum pharmacopoeorum mos iure ſuo reprehenditur, qui ſibi tantum ſapientes in *elixirii vitrioli* MYNSICHTI praeparatione ſpiritum vitrioli omittunt, illudque igitur medicamentum, cui ſuum tamen relinquunt nomen, praecipua virtute ſua priuant. *Emplaſtro*, quod *diabotanon* BLON-

p. 92.

p. 157.

p. 218.

p. 169.

p. 182.

* v. Comm. noſtr. Vol. IV. P. I. p. 76.

BLONDELLI appellatur, insignis adeo vis tribuitur, ut tumores mesenterii lienisque scirrhosos soluere, ideoque in febribus mesentericis, hecticis aut atro-
p. 189. phicis, hoc ex fonte ortis, prodesse dicatur. De *emplastro diasulphuris* RVLANDI, praeter vires ulcera reddendi munda eaque consolidandi, aliae adhuc in primis contra lymphae saliuaeque vehementes effusiones depraedicantur, satisque memorabili confirmantur exemplo, quo ulcus genae sinistrae illius ope sanatum fuit, ex quo tanta humoris saliualis copia effluxerat, ut tabis subsecuturae esset periculum, omnibus antea medicamentis sine fructu
p. 192. impositis. Alius *emplastri, ad ganglia* in dispensatorio praescripti, usus contra ea vel maxime rebellia valde laudatur, quo potissimum hoc efficiatur, ut ea post diuturnam applicationem molliora fiant, manu-
p. 249. que chirurgi facilius cedant. Praeter effectus *essentiae pimpinellae albae* olim iam laudatos, singulari quoque vi pollere ea dicitur ad mercurium e corpore eliminandum, is si vel ab intempestiuo usu, vel a malo regimine, corpori alte inhaereat, et cruciatus
p. 255. in primis arthriticos visos excitet. Inter alias multas *essentiae succini* vires otalgica quoque refertur in tinnitu atque, susurru aurium conspicua, aliquot eius guttulis gossypio exceptis aurique inditis, praesertim si olei chamomillae aut spiritus terebinthinae aliqua
p. 270. portio ei iuncta fuerit. Circa usum *extracti hellebori nigri*, quod per se quidem contra pertinacissimos multos morbos valere dicitur, variae afferuntur cautiones, e quibus una est, ne illud vetustate corruptum sit; id, quod facile fieri soleat; altera, ne in aliorum extractorum modum in forma liquida porrigatur; utraque enim de causa pessimos non nullis
p. 274. aegris accidisse effectus, obseruatum esse dicitur. Recte porro mirari nobis videtur Cl. Auctor, quod *aquoso myrrhae extracto* locus in dispensatorio nondum concessus sit; quum illud tamen gummi duplici constet

conſtet principio, gummeo atque mucilaginoſo cum reſinoſo, nec utrumque igitur omnibus conuenire queat morbis. Sequentem ideo illius praeparandi docet modum: *Recipe myrrhae rubrae in crudiorem puluerem redactae libram dimidiam, irrora ipſam liquoris nitri fixi, ſiue alcaheſt* GLAUBERI *unciis duabus; exacte haec ſpatula lignea agitata, per dimidium menſem in loco quodam humido e. g. cella repone, ut myrrha penitus ſoluatur. Tum affunde aquam feruidam atque agita maſſam: dein quieta relinquatur, donec craſſius ſedimentum depoſuerit. Aqua ſupernatans tincta ſeparetur. Atque hanc operationem repete, donec affuſa aqua tingi deſierit. Aqua vero haec omnis confuſa moderatiſſimo calore euaporet, ut extractum euadat. Optime iungitur pilulis balſamicis, ſtomachicis, carminatiuis atque anthelminticis itemque uterinis: in quibus grana quinque ad duodecim unam pilularum doſin ingredi poſſunt.* *Antimonio crudo* ſub morſulorum reſtaurantium KVNCKELII titulo ſuas quidem laudes tribuit, easque contra multos quidem morbos egregias, ſtimulantes et reſoluentes; monet tamen ſimul, ne in ſcirrhoſis inteſtinorum obſtructionibus eo temere utamur, eaque formula, quae in Boruſſico legitur diſpenſatorio, illam eſſe aptiorem, quam Cl. IVNCKER in *Conſpectu Therapiae ſpec. Tab. XLVI* praeſcripſit. Sub *nitri praeparati* nomine illud in impalpabilem fere puluerem redactum intelligit, indeque medicam eius efficaciam augeri exiſtimat. Eius itaque laboris magnum eſſe dicitur compendium, eiusque haud inepta erit praeparatio, ſi nitrum probe ſiccum in calido teratur mortario et per denſius cribrum transiiciatur; vel ſi nitrum calida ſolutum, filtratum, in olla non vitreata parum coquatur et in eodem ſicco frigidoque loco reponatur. Poſt paucos enim dies tranſſudabit illud ollam ſub forma florum ſubtiliſſimorum, qui pede leporino abſterſi

p. 275.

p. 342.

p. 345.

ſterſi uſuique ſeruati, quibusdam *nitri florum* veniunt nomine, eiusdemque cum nitro ſunt utilitatis.

Haec ad docendos lectores excerpta ſufficiant, clare enim docent, quidnam huic per ſe iam huc uſque vehementer utili *Schulziano* libro praeſtiterit Cl. Editor hisce ſuis ſat numeroſis annotationibus, quae tertiam minimum totius libri partem conſtituunt, ſimulque inſignem auctorum, qui de remediis ſcripſerunt officinalibus, allegatorum copiam exhibent.

III.

Obſervations de Medecine, ou l'on trouve, des Remarques qui tendent à detruire le Prejuge, ou l'on eſt ſur l'uſage du lait dans la Pulmonie: Avec une diſſertation ſur les Ingrediens de l'Air, conſideré dans l'état naturel, et dans un état contre Nature, ou comme cauſe de Maladies. Par M. IOSEPH RAVLIN, de l'Academie Royale des Belles-Lettres, Sciences et Arts, de Bordeaux, Docteur en Medecine, et Medecin Ordinaire de la ville de Nerac en la Province de Guienne. A Paris. Chez Moreau et Delaguette. 1754. In 12. pl. 18.

Hoc eſt:

Obſeruationes medicae, in quibus annotationes, praeiudicio, quod uſum lactis in phtliſi pulmonali concernit, deſtruendo aptae inueniuntur: Vna cum diſſertatione, de aeris, in ſtatu naturali et contra naturam, ſeu tanquam cauſa morborum conſiderati, ingredientibus. Auctore IOSEPH RAVLIN etc.

Cum lactis potum phthiſicorum plurimis ad modum proficuum eſſe hactenus quidem fere crederent omnes; Cl. Auctor, eidem quondam ſententiae

tiae addictus, in hoc opere, primo contrarium demonſtrare, phthiſicosque lactis potiſſimum potus victimas eſſe oſtendere voluit. Ex hoc vero labore paruus phthiſiologiae tractatus ortus eſt, quem, in prima huius libri parte, quatuor ſectionibus diſtinctum, propoſuit. In parte ſecunda diuerſorum et ſpeciatim eorum morborum obſeruationes ſubiunxit, qui exeunte anno 1751 et ineunte 1752 in Neraci confiniis epidemice graſſati ſunt; et diſſertatio olim promiſſa, de aeris, in ſtatu naturali, et contra naturam, ſeu tanquam cauſa morborum, conſiderati, ingredientibus, tertiam tandem ultimamque libri partem occupat.

Prima igitur huius libri pars *quatuor ſectiones* continet, quarum *prima* de phthiſibus dorſalibus ac neruoſis, *ſecunda*, de phthiſibus pulmonalibus a tuberculis, *tertia*, de phthiſibus pulmonalibus ab ulceribus pulmonum ortis, et *quarta* tandem de uſu lactis in phthiſi pulmonali agit. In prima vero primae p. 1. partis ſectione de phthiſibus dorſalibus ac neruoſis, quas generatim in eſſentiales et ſymptomaticas diuidit, tredecim obſeruationes continentur, quarum praecipuas ſpeciminis loco breuiter tantum recenſebimus.

I. *Phthiſis hyſterica.* Virgo decem et octo circiter p. 8. annorum vere anni 1744 paroxyſmis hyſtericis, cum dolore regionis epigaſtricae ſatis vehemente, ſaepius per diem et praecipue veſperi recurrentibus, catameniorum tempore, quae exinde ſupprimebantur, corripitur. Accedunt motus conuulſiui, lypothymiae in ſyncopen ſe terminantes, intolerabilis ardor ſub cartilagine xyphoidea, pulſatio inter ſcapulas, cordis motui ſynchrona atque in dies aucta, et tandem pedes oedematoſi cum contabeſcentia totius corporis. Praemiſſis et tentatis variis, auenacea tandem, cum bolo ex croco martis aperitiuo et aethiope miner. ana gr. ſex, omni mane, per menſem integrum ſumta,

sumta, symptomata abigerunt, lac caprinum dein
p. 15. pristinam sanitatem plenarie restituit. II. *Phthisis scrophulosa.* Iuueni chirurgo anno 1740 in dextri pedis tarso parui tumores, gangliis haud absimiles nati, emplastrisque resoluentibus applicatis potius auctі, post quatuor menses ita exulcerantur, ut sinus inter phalangas procederent, febrisque lenta accedens aegrum valde emaciaret. His diu neglectis, postmodum vero rite tractatis, ossa sese exfoliare, et ulcera sanationis spem prae se ferre, coeperunt. Iuscula raparum, auenae et hordei, decoctio sarsaparillae, scolopendrii, hypericique, una cum bolo, ex lapidum cancrorum, antimonii diaphoretici et antihectici partibus aequalibus sumto, febrem fugarunt, ulceraque ad cicatrices perduxerunt. Lac vaccinum tandem aegrum pristinae sanitati restituit. In III et IV
p. 19. obseruatione *phthises* proponuntur, *quibus occultum*
p. 21. *virus venereum ansam praebuisse* creditur. Vir, dolores punctorios in toto corpore, et continuum quendam, in vasis spermaticis; femina, post feliciter peractum puerperium, dolorem, in media sinistrae coxendicis parte, ad os sacrum, coxendicem dextram, costas, musculos pectoris, scapulasque, se extendentem, percipiunt. Lactis potu omnia in peius ruunt. Frictionibus autem mercurialibus raris, vir restituitur, femina vero, in principio quidem aleuatur, neglectis vero iisdem, variisque aliis usurpatis, tandem summe emaciata moritur. V. *Phthisis*
p. 27. *a tumoribus scirrhosis.* Sanissima femina, post tertium, admodum graue, puerperium, vere anni 1733, multum in principio sanguinis, et appetitum plenarie perdit. Sequuntur suppressio lochiorum, febris, paroxysmi hysterici, vigiliae. Superueniunt in toto corpore parui tumores scirrhosi, sine dolore et rubore, parvorum granorum, in collo, pectore et inguinibus vero, oui columbini, magnitudine, conspicui. Cl. Auctor, mense maio 1734 accer-

accerſitus, illam fere in ultimo maraſmi gradu, cum parua febre lenta, et ſudoribus nocturnis, deprehendit. Quidam tumores in pectore ad modum lente ſuppurarunt. Praemiſſis aperientibus, grana octo aethiopis mineralis, per duodecim dies mane ſumta, quosdam tumores diſſiparunt. Poſt frictiones tandem mercuriales, omnes tumores pedetentim, menſis unius et dimidii ſpatio, diſparuere, duobus in pectore, caſtaneae maioris magnitudine, exceptis. Mercurius vero extinctus, emplaſtro diapalmae mixtus, illos, paruo temporis ſpatio, plenarie reſoluit. Appetitus et menſtrua larga copia rediere, aegraque, ope lactis, et nutriente diaeta, plenarie reſtituta eſt. VI. Obſeruatio *phthiſin, a lepra haereditaria* continet, ubi aegra, omnibus incaſſum tentatis, tandem ſumme emaciata mortua eſt. *In VII et* p. 30. p. 37. *VIII obſeruatione* Cl. Auctor *phthiſin, a doloribus in* p. 42. *regione epigaſtrica, et ab obſtructionibus hepatis*, ortam, cum pertinaci vomitu coniunctam, deſcribit, quam, iſtic locorum, inter puellas, feminasque, ſatis frequentem, ex tribus vero annis, longe frequentiorem fuiſſe, aegrasque exinde, ſi iisdem cito, methodo ſatis prolixe deſcripta, et frictionibus tandem quibusdam mercurialibus ſuccurratur, omnes ſanitati reſtitutas, alias vero hydrope mortuas eſſe, aſſerit. *Nonam, decimamque obſeruationem*, quae *ambae* p. 43. *phthiſes neruoſas* et caſus parum conſiderabiles conti- p. 46. nent, lubentes praeterimus. *XI. Phthiſin neruoſam* p. 49. *ſiſtit, a corio bouino ortam.* Iuuenis ſeptendecim annorum, coriarius, in prima praeparatione recentis corii bouis, paullo ante carbunculo mortui, paruum tumorem, in parte media cubiti, non dolentem, percipit Poſt tres vero dies, totum brachium, una cum digitis, manu, et ſcapula, inflatur. Hic tumor vero neutiquam dolet, et a chirurgo quodam facile curatur. Iuuenis autem ſtatim extraordinariam ſitim, ad mortem uſque durantem, experitur, mar-

ceſcere incipit, accedunt diarrhoea, dolores capitis continui, vigiliae frequentes; nulla vero tuſſis; nec decumbit, ſed ſemper obambulat; et, per quinque annos, magis magisque emaciatur, donec tandem, febre lenta accedente, hyeme 1751, absque ullo medicamentorum uſu, placidiſſime exſpirauerit.

p. 55. Cauſam harum phthiſium immediatam, vel in peruerſo et irregulari ſtatu neruorum, ſeu cerebri ipſius, vel in vitio quodam liquidi neruoſi ponit Cl. Auctor. Huic vero anſam praebere poſſe, congeſtiones, et obſtructiones, in cerebro, aut medulla ſpinali, a quacunque cauſa, ortas. Et neruis, a ſtatu naturali, ſic ſemel declinantibus, non mirum eſſe, ſi reliquae actiones peruertantur, nutritio non

p. 59. rite procedat, et phthiſes oriantur. Curatio igitur phthiſium ſymptomaticarum, a curatione morbi primarii, haud diuerſa eſſe debet. Sic phthiſis, a malo hyſterico orta, ut malum hyſtericum, ſcrophuloſa, ut ſcrophulae, venerea, ut lues venerea, tractanda venit et ſ. p. Morbo vero primario hac ratione deſtructo, ſaepe accidit, ut genus neruoſum adhuc affectum reſtet, phthiſisque perſiſtat; et tunc methodus mutanda, phthiſisque, ut neruoſa eſſentialis, tractanda erit 1) obſtructiones deſtruendo, 2) tenſiones et rigiditates ſolidorum diſſipando, 3) et reparando vitia ſucci neruoſi, id quod, per 1) reſoluentia, incidentia, aperientia, 2) emollientia, humectantia, et 3) per exactum, et conueniens, diaetae regimen, fieri debet. In hiſce vero phthiſibus neruoſis eſſentialibus, nequaquam quaelibet aperientia conducunt; ſic martialia, ob irritationem fibrarum, ſollicite vitanda ſunt, et mercurialia itidem nocere poſſunt. Eorum vero loco, gummata incidentia reſoluentia, et aperientia, ſuccique, vel decoctiones, plantarum, eadem virtute gaudentes, adhibendae ſunt.

In phthisi pulmonali a tuberculis, tubercula, vel p. 66.
cruda sunt, et naturaliter nunquam suppurant, vel suppurant, ulceraque formant. Cruda, interdum per tussim, reiiciuntur *. Quale exemplum Cl. Auctoris obseruatio I. sistit. Sacerdos viginti octo an- p. 71.
norum, anno 1748, post febrem quotidianam, in lentam degenerantem, mensis praeterlapso spatio, pondus in pectore, respirationem afficiens, sentit. Frustra hoc tussiendo expellere conatur. Sequitur tussis sicca. Lac, cum decocto hordei, diarrhoeam excitat. Post aquarum mineralium potum tussis fit molestior, exscreationes lymphaticae sanguine tinctae, et, post aliquot dies, obturaculum, corneae duritiei, fere pollicem longum, pure tectum, et octo linearum circumferentiae reiicitur. Tussi aucta acuti dolores in pectore insequuntur, et, post tussim, quantitas aquarum rubellarum, post aliquot dies vero

* Noua litteraria Hamburgensia, notabilem eius modi casum, continent. Virgo 16 vel 17 annorum, tussi, cum exscreatione pituitosa, corripiebatur, quae vero, nec male olens, nec purulenta erat. In hac pituitosa exscreatione, interdum parua, dura, albicantia, corpuscula, grani piperis magnitudine, occurrebant. Haec, si aperiebantur, pus foetidum, carnem prorsus putridam olens, exhibuerunt. Aegra de reliquo satis bene valens, nullum sanguinem exspuebat, nec tussi amplius vexabatur. Exscreatio vero continua, sine tussi, interdiu noctuque, satis larga remansit. In hac pituitosa exscreatione, absque ullo puris signo, saepius eius modi dura corpuscula occurrebant, foetido pure plena. Et hoc symptoma adhuc cum durat, aegra iam annum tricesimum secundum agente. Ex octo vel nouem annis maritata, aliquot sanos infantes peperit. Haec corpuscula reiecta, ante aliquot tempus, pisi maioris magnitudinem, adaequarunt, apertaque foetorem de se sparserunt horrendum. Vid. *Freye Urtheile und Nachrichten zum Aufnehmen der Wissenschaften und der Historie überhaupt. LV. Stück. Hamburg, Dienstags den 16 Iulii* 1754. pag. 434-436.

albicantium, reiicitur. Poſt aliquot tempus, aliud eius modi obturaculum, eiusdemque magnitudinis, reiecit. Sequuntur ſputa purulenta, febris lenta, dolor, in pectore, et inter ſcapulas. Cl. Auctor venae ſectione, purgatione, remediis vulnerariis, aperientibus, et tandem, ptiſana, aquisque
p. 76. mineralibus, priſtinae ſanitati, eum reſtituit. *Secunda obſeruatio* virum nobilem, quadraginta annorum, exhibet, qui, anno 1744, plures vomicas, in pulmonibus ſe aperientes, reiecit, et tandem,
p. 80. hydrope mortuus eſt. *Tertia* obſeruatio iuuenem viginti quinque annorum ſiſtit, qui, anno 1751, poſt tuſſim, apertam vomicam reiecit, et ab Cl. Auctore ptiſanis pectoralibus, vulnerariis, balſamicis, plenarie reſtitutus eſt. *Sexta*, *ſeptima*, *octaua*, *nona*, obſeruationes, non leuem ſuſpicionem mouent, phthiſin pulmonalem morbum, quodam modo con-
p. 98. tagioſum, eſſe. *Vndecima* obſeruatio phthiſin complicatam, cum ſymptomatibus phth ſeos neruoſae, et pulmonalis cum tuberculis, ſiſtit, quam iuuenis viginti quinque annorum, anno 1747, ſudore diffluens, aerique frigidiori ſeſe exponens, ſibi contraxit. Priſtinae vero ſanitati, a Cl. Auctore, re-
p. 120. ſtitutus eſt. *Duodecima* tandem obſeruatio caſum continet, ubi femina viginti duorum annorum phthiſi pulmonali, febre lenta, cum tuſſi admodum frequente, ſputisque purulentis, et hereditario venereo malo, laborans, cum, poſt lactis aſinini potum, febris, pectorisque dolores, longe vehementiores facti eſſent, frictionibus mercurialibus ad modum paruis, in principio quinque, dein quatuor, et poſtmodum trium, dierum interuallo, et diaeta conueniente, adhibitis, intra quatuor menſes, perfectiſſimae ſanitati reſtituta eſt.

p. 106. Ortum vero, cauſamque tuberculorum in vaſis lymphaticis, lymphaque ipſa, ponit Cl. Auctor: Illa enim, aut nimis contracta, aut nimis relaxata, lymphae

phae motui obicem ponere poſſunt, et haec, naturaliter mucilaginoſa viſcoſaque, aeri frigidiori expoſita, magis coagulari, hinc ſtagnare, dureſcere, et tubercula formare poteſt. Tubercula non ſuppu- p. 110.
rantia a lympha ſola, ſuppurantia vero a particulis inflammationi aptis, v. g. ſi ſanguinis quidpiam lymphae admiſceretur, originem trahere arbitratur. Tubercula tunc demum per tuſſim ſiccam, aliaque phthiſeos pulmonalis ſymptomata, ſe manifeſtant, ſi ex primo fluiditatis ſtatu ad ſecundum mollitiei, peruenerunt: venae ſectio ob plethoram, ad minimum particularem in pulmonibus, et ad auertendam inflammationem, ſemper neceſſaria eſt. Aquae minerales ſulphureae et martiales, nec non martialia ipſa, et mercurialia, in hoc morbo perniciosa ſunt. Equitatio non niſi in primo phthiſeos pulmonalis gradu utilis eſt. Primarum quoque viarum ratio habenda eſt, leni purgante per intervalla dando, et miſcendo ſtomachica amara aperientibus. Aperientia vegetabilia in iuſculis et ptiſanis, ſuccique plantarum, nec non electuaria aperitiua, cum leni quodam purgante mixta, neceſſaria ſunt. In ſecundo vero phthiſeos gradu, ſi tubercula inflammari incipiunt, aperientia aliena ſunt. Venae ſectiones potius, ptiſanae anodynae, pectorales, narcotica, et leues emulſiones ex ſeminibus frigidis conducunt. Si tubercula ſuppurant, ulcera detergenda, cicatriſanda, et maſſa ſanguinea, a corruptione a pure abſorpto oriunda, defendenda eſt. Id, quod farinaceis in aqua, vel emulſione amygdalina, coctis, iuſculis raparum, ranarum, interpoſitis anodynis, obtinetur. Sudores colliquatiuos et diarrhoeam, quae mortem annunciat, Cl. Auctor ſaepe abſorbentibus et diaphoreticis anteuertit, dando, bis de die, doſin conuenientem, coralliorum, millepedum, pulueris cancrorum, antimonii diaphoretici cet. ſuperbibendo hauſtum ptiſanae ex ſarſaparilla. Si febris vero, calor, et exſcreatio

exinde augentur, ſputaque ſanguine tincta ſunt, tunc eorum loco remedia, contra tuberculorum inflammationem commendata, uſurpanda ſunt. Suppuratione finita febris adhuc ſubſiſtere poteſt, quae ptiſanis amaris, abſorbentibus, diaphoreticis, lenibusque purgantibus abigi debet; et tunc demum ſerum lactis, cum cancrorum aliquibus, et pugillo fumariae, ſcolopendriique, in balneo maris, decoctum, conuenit.

Ex *nouem* ſequentibus vero, *de phthiſi pulmonali ab ulceribus ortis, obſeruationibus*, quarum quatuor ultimae ex aliis auctoribus depromtae ſunt, duas tan-
p. 127. tum priores breuiter indicabimus. Femina quadraginta ſex annorum, temperamenti ſanguinei, et admodum robuſta, durante hyeme 1745, vehemente laborabat tuſſi. Qua in principio neglecta, poſt menſem oriuntur pectoris dolores, ſanguinis ſputum, febris ſatis vehemens, exſcreatio puris ſanguine copioſo mixti, augmentum pectoris dolorum, et macies, quam Cl. Auctor, methodo conſueta plenarie reſti-
p. 132. tuit. Iuuenis vero chirurgus, qui de anno 1745 uſque ad annum 1749 ſaepius ſanguinem copioſum, et dein adhuc per binos annos nil niſi pus exſcreauerat, atque in morbi principio nil niſi venae ſectiones, lactis potum et aquas minerales, ſanitatis ſtatum longe deteriorem reddentes, adhibuerat, tandem hy-
p. 142. drope mortuus eſt. Cauſam harum phthiſium, vel in eroſione pulmonum a vitio quodam maſſae ſanguineae, vel in ruptura veſicularum pulmonalium a plethora, ponit Cl. Auctor; licet hanc ultimam, et praecipue periodicam ſanguinis exſcreationem, non ſemper ulcera phthiſinque pulmonalem producere, ſed potius interdum, eodem modo, uti feminarum catameniorum fluxum, ad vitae conſeruationem, ne-
p. 150. ceſſariam eſſe iudicet. In cura vero harum phthiſium primo ſanguinis ſputum venae ſectionibus, adſtringentibus, vulnerariis, narcoticisque tollendum erit,

erit, quo facto, reliqua eadem methodo, uti in phthisi pulmonali a tuberculis orta, tractanda sunt. Certissime tamen persuasus est, ulcera pulmonum, licet a malo hereditario prouenerint, curari posse; siquidem praeter alios complures se puellam octode- p. 161.
cim annorum (cuius parentes phthisi pulmonali mortui erant) tuberculis pulmonum, et fere secundo phthiseos gradu laborantem, anno 1751, post trium mensium curationem, secundum methodum propositam, a tussi, pectoris doloribus reliquisque symptomatis liberasse, perfectissimaeque sanitati restituisse asseuerat.

In *quarta* tandem *sectione de usu lactis in phthisi* p. 165
pulmonali Cl. Auctor ostendit, cum tubercula cruda ex coagulatione lymphae oriantur, et hinc principium coagulans in liquidis totius corporis adsit, lac ab hoc necessario coagulari debere, et sic non solum tubercula augere, sed et noua formare posse. Et hinc in phthisi hereditaria, ubi principium coagulans semper in sanguine praesens est, lac eo perniciosius esse debet. In secundo vero phthiseos gradu, ubi febris accedit, tubercula inflammantur, atque suppurant, post lactis usum statim insequuntur sudores nocturni colliquatiui, exsiccatio corporis maior, infarctus glandularum intestinalium et diarrhoea mortis praenuncia. Febris certe inflammatoria, quae in secundo phthiseos gradu incipit, lactis usum quam maxime contraindicat. In ultimo phthiseos pulmonalis gradu lac minime omnium conuenit, sed omnia peiora reddit, mortemque accelerat.

Prima secundae partis sectio decem variorum mor- p. 197.
borum obseruationes continet, ex quibus praecipuas breuiter tantum adducere liceat. Arthriticus sexaginta annorum, finita accessione durante hyeme 1745. frigori sese exposuit, ex quo urinae suppressio secuta est, quam, intra horas viginti quatuor ope clysterum et ptisanae diureticae curatam, biduo post altera ea-

que pertinacior excepit. Sexto enim die extremitates oedematosae apparebant et transpiratio redolebat urinam. Nono oedema aderat uniuersale et circa noctem singultus frequens. Post varia inutiliter adhibita duodecimo tandem die spiritu salis restitutus
p. 202. est. In *obseruatione secunda* virgo nobilis triginta annorum adducitur, quae mense martio 1749 vehementibus renum doloribus una cum vomitu pertinaciter perseuerante et cephalalgia admodum sensibili correpta fuit. Aquae minerales et balnea nihil effecerunt. Aestate vero 1750 lixiuium sarmentorum vitis primo cochleatim et dein poculatim hausum magnam arenularum et calculorum copiam depulit, aegramque a vomitu et renum dolore intra quatuor-
p. 208. decim dies penitus liberauit. *Tertia obseruatio* puellam quindecim annorum producit, quae singulis tribus vel sex mensibus, vehementissimo, tres, quatuor, vel interdum etiam octo dies durante, singultu adeo laborauit, ut suffocationis periculum immineret, et sanguis accessionis tempore semper per nares auresque erumperet. Post duodecim vero annorum spatium ante hos tres annos ultima vice, nouis vero cum symptomatibus stipatus reuersus est. Vrina enim per octo dies parca copia saepe et difficulter, deinde vero liberius promanauit. Partes vero gypseae duritiei, duas tertias partes lineae crassae, internam vesicae cauitatem procul dubio undiquaque obducentes, insimul per urethram egrediebantur. Omnia haec fragmenta duabus planis superficiebus praedita erant, quarum altera interiori vesicae respondere visa rudis et scabra, altera vero leuis et polita erat. Sulci quoque irregulares, rugis huius visceris procul dubio respondentes, in illis conspiciebantur. Posteaquam igitur aegra horum plus quam quatuor uncias reddiderat, ab omni symptomate libera per-
p. 250. mansit. In * *nona vel potius octaua obseruatione* contagiosus

* Loco septimae enim obseruationis ex typographi

tagiosus morbus, cum specie leprae illius hereditariae inter Negros sinus Mexici le Pian appellatae, multum similitudinis alens describitur. Hic morbus, qui in Neraci confiniis ineunte iunio 1752 se primo manifestauit, per suctionem atque lactationem potissimum propagatur. Infantes primo male se habent, emaciantur, et paulo post pustulis scatent in toto corpore, praecipue tamen in facie, circa labia, ore interno, collo, natibus, femoribusque. Nutricibus vero hae pustulae primo in pectore circa mammas et dein in toto corpore erumpunt. Hae pustulae generatim circulares, durae, et parum callosae sunt. Quaedam ad modum parum suppurant, materiem flauescentem farinosam emittentes, quaedam vero crusta eiusdem coloris tectae conspiciuntur. Vtriusque generis pustulae interdum adeo multiplicantur, ut crustas fere continuas forment, in ulcera profunda cum ossium denudatione degenerent, tandemque interficiant. Circa finem decembris 1752 iam plus quam quadraginta infantes feminaeque hoc morbo laborantes innotuerunt. Cl. Auctor quidem ulcera profunda cum ossium denudatione ipse non vidit, omnes tamen, quotquot eum adiere, unguento, quod ex uncia mercurii, ex cinnabari resuscitati atque cum terebinthina extincti, duabus unciis pinguedinis et granis viginti camphorae componebatur, linteis leuiter illinito, pristinae sanitati restituit. Infantes in quatuordecim diebus sanati videbantur, diutius tamen unguenti applicationem continuauit, et feminis ad plenariam restitutionem frictiones quasdam mercuriales adhibuit. Vnguenti vero mercurialis sine camphora applicatio spem boni successus saepe fefellit. *Decima obseruatio* iuuenem viginti quinque annorum sistit, qui per quinquaginta et quinque dies sola aqua vixit. *In undecima vel* p. 270. p. 275.

errore octaua legitur, qui numeri error in sequentibus continuatur.

potius decima obſeruatione iuueni viginti trium annorum, qui per viginti minuta absque ulla reſpiratione ſub aqua haeſit, atque ex eadem extractus mortuo ſimillimus fuit, aere primum in anum immiſſo, labium inferius paululum moueri coepit, quo facto, poſt largam venae ſectionem in brachio inſtitutam, larga vini emetici doſis eidem propinatur. Hanc vero loco vomitus conuulſiones quadrihorium durantes, hasque ſudor profuſiſſimus bihorium durans excepit. Poſt iteratam venae ſectionem ſanus expergiſcitur, cum omnimoda tamen facti huius obliuione.

p. 281. Quaeſtionem medico-legalem, utrum ſigna reſtent ex quibus, vel certo cognoſci poſſit, feminam quondam partum edidiſſe, vel illam nunquam peperiſſe, negando ſoluit.

p. 296. *Altera ſecundae partis ſectio*, obſeruationes de morbis epidemicis, qui in Neraci confiniis ſub finem anni 1751 regnarunt, continet. Tempeſtas a nouembri 1750 uſque ad finem maii 1751 adeo pluuioſa fuit, ut viginti ſex circiter pollices aquae deciderent. Hanc per totam aeſtatem aeſtuoſi calores exceperunt. A menſe nouembri 1751 ad 1 iulii 1752 tempeſtas variabilis fuit, qua ſedecim tantum pollices aquae deciderunt. Vere 1751 multi longique catarrhi, dein febres intermittentes, aeſtate pleuritides ſpuriae, angina mediocris paſſim, menſe nouembri vero inter vulgus laborioſum catarrhi, febres, dolores vagi aliaque incommoda regnarunt. His parui pectoris dolores cum febre, aliis oppreſſiones pectoris ſolae absque apparente febre cum proſtratione virium et morte ſubitanea ſucceſſere. Paruas enim refrigerationes ſtatim calor, pulſus frequens turbatus, dolor ſurdus parum ſenſibilis in pectore modo verſus ſternum tendens, modo in coſtis, pectorisque oppreſſio excepit. Hi dolorem per interualla, illi ad tertium vel quartum uſque diem continuo, ambo non diutius ſentiebant, oppreſſio vero ab initio

tio ad mortem usque semper augebatur. Cessante dolore aegri postero die, scilicet quinto, plerumque, alii vero, septimo, moriebantur. Quidam laterum dolore violento per interualla cum febre, oppressione vero non adeo considerabili laborabant, et ex his longe pauciores moriebantur. Aegris cum laterum dolore, tussis sicca parum considerabilis, iis cum dolore obtuso exscreationes lymphaticae, reliquis nulla tussis, sed pulsus depressus saepeque irregularis accedebat. Pauci capitis dolorem, omnes linguam flauam, urinam albicantem, sanguinemque ut in vera pleuritide habebant. Aegri parum dormiebant. Quidam statim a principio plurimum continuo sudabant, plurimi vero conatus vomendi vel vomitus, in diarrhoeam mortalem degenerantes, experiebantur. Neminem infra decimum quintum annum constitutum Cl. Auctor hoc morbo laborare vidit. In aegri cadauere, qui nulla febre apparente, nullo laterum dolore, nec tussi nec exscreatione, sed sola oppressione vehementissima, vomitu, diarrhoea, quarto die cessante, dein sudore ad mortem, quinto die insequentem, usque durante, laborauerat, ambo pulmonum lobos sphacelatos, omnesque lobulorum cellulas lympha crassa viscosa repletas, et in medio dextri lobi congestionem lymphae purulentae inuenit. Intestina tenuia vermibus infarcta erant. Ambo quoque pulmonum lobos plenarie sphacelatos atque in cuiuslibet lobi pulmonum medio abscessum, pure bene digesto et satis liquido plenum, pulmonesque undequaque adhaerentes in alius cuiusdam aegri cadauere, qui parua refrigeratione, febre, dolore pectoris intolerabili, oppressione, tussi mediocri per interualla accedente, exscreatione lymphae viscosae, pulsu frequente turbato laborauerat, inuenit. Euanescentem sub finem tertii diei lateris dolorem exceperat crudelissima oppressio, et sub initium quinti diei mors. Alii medici pulmones itidem sphacelatos inuenerunt.

Causam

Cauſam partim in tempeſtatis pluuioſae aeſtuoſaeque viciſſitudines, partim in annonam atque frumentorum corruptorum uſum coniicit. Pauperes enim plerumque multos vermes inſimul habuere, diuites non item. Quo ad medendi methodum Cl. Auctor in pulſu eleuato atque febris ſymptomatibus, nec non ſi aegri ab initio ſtatim multum ſudarent, venae ſectionem praemiſit. In depreſſo vero pulſu ſebrisque abſentia ſtatim vomitorium exhibuit, praecipue ſi vomendi conatus inſimul adfuerint. His perſiſtentibus atque diarrhoeae ſuſpicionem mouentibus vomitorium reiterauit, ſequentibusque binis diebus purgationem cum vermifugis exhibuit. A ſecundo die ptiſanae ex ſcorzonera, ſcordio foliisque borraginis confectae, cuius menſurae uni et dimidiae graua duodecim camphorae in ſpiritu vini ſolutae, adiecta erant, omni quadrihorio hauſtum per tres vel quatuor dies propinauit. Tertio die cuilibet ptiſanae hauſtui corticis peruuiani ſcrupulos duos iunxit vel eorum loco bolum ex corticis peruuiani ſcrupulis duobus una cum granis duobus camphorae. Ex iis, qui hac methodo utebantur, non niſi duos e vita diſceſſiſſe, aſſeuerat Cl. Auctor.

De *tertia* vero huius *libri parte*, quae diſſertationem de aeris, in ſtatu naturali et praeter naturam conſiderati, ingredientibus continet, hic partim eam ob rationem, ne fines recenſionis transgrediamur, partim vero ideo quoque nihil monemus, quia haec paruam tantum maioris longe operis ſciagraphiam ſiſtit, quod Cl. Auctor in poſterum ſe editurum eſſe promittit, ad quod perficiendum eidem vitam, otium et ſanitatem ex animo apprecamur. Quilibet enim ex modo recenſitis Cl. Auctoris diligentiam in obſeruando et dexteritatem in exercenda arte ſalutari facile perſpiciet.

praefat. pag. IX.

IV.

IV.

Dissertatio physico-medica, complectens experimenta varia calorem animalem spectantia, Auctore ARNOLD DVNTZE, Bremensi. Lugduni Batauorum. 1754. 4 mai. pl. 5½.

Omne animal dum viuit, calet. Atque illud est in primis, quod calidi innati titulo prisca admirata fuit aetas, quodque nostra sibi caloris nomine inuestigandum sumsit penitius. Multum tentarunt hac in re, neque sine successu, plurimi; multum tamen relictum adhuc fuit, quod detegant alii. Quid igitur eumdem in finem tentauerit Cl. DVNTZE, enarrandum nobis iam est paullo fusius; quid autem inde euicerit, iudicium esto penes lectores.

Sensus ille singularis, corpori animali impressus p. 2.
ab actione ignis in organa, sentiendo dicata, calor Cl. Auctori dicitur, cognituque valde difficilis est, absolutum in primis eius statum si consideres. Variat enim in omni viuo corpore, certaque, quam sequatur, nondum inuenta fuit lex. Neque clarior certiorue relatiui datur cognitio. Nam causam eius, ignem quamuis noueris, huiusque metiri queas gradus, varius tamen saepius atque contrarius est effectus. Feruente aestate interdum hunc calor urit, illum contra frigus; horrorem febrilem nulla profecto exstinguit caloris externi vis. Constantiorem tandem caloris cognoscendi metiendique rationem docuit scrutatores illa ignis vis, quae corporum auget volumen, rarefactionis nomine cognita. Vnde thermometra inuenta. Ex quibus eminet placuitque in primis Cl. Auctori Farenheitianum. Sensum autem hunc, calorem percipit et animal, quod calet, et cum aliis quoque, vario licet modo, communicat. Hinc, quae determinatum aliquem caloris gradum seruant, licet calor medii, in quo degunt, satis notabi-

tabilem ſuſceperit mutationem, *calentia*; quarum vero calor eadem in proportione, qua calor medii quod obtinent, commutatur, *frigida* dicuntur animalia, licet abſolute talia nulla dentur; gradu enim caloris, quam medium, maiori adhuc gaudent.

p. 4. Cauſam porro caloris ſi poſtules, externa alia eſt, alia interna. Illam cum reliquorum corporum caloris cauſa communem, ignem puta, obtinet. Haec vero, tamquam differentia caloris abſoluti animalis a calore medii, in quo verſatur, animali corpori propria eſt, prorſusque ſingularis; mutua nimirum vaſorum eius fluidorumque in ſe inuicem actio, natique inde frictio cauſa haec eſt, eaque proxima. Frictu autem fluida aeque, ac ſolida, incaleſcere, ipſa aqua confirmat, numquam congelaſcens in riuulis rapidiſſime decurrentibus, omnisque liquor pinguis, valido agitatus motu. Opus inde haud eſt, cum Cl. CROMWELL MORTIMER phoſphoricas ſibi in fluip. 6. dis noſtris fingere particulas; nullam umquam calorem ciet phoſphorus. Neque veritati reſpondet illa caloris interni in animalibus geneſis, quam a contractione vaſorum minimorum per frigus externum deriuauit Cl. ROB. DOVGLASS. Quod ſi cum vaſorum diametris, illos globulorum ſanguinis proportionatim minuit frigus, quis erit et quo modo attritus? Deinde non niſi in pulmones et ſuperficiem corporis quum agat frigus; in pulmonibus autem ipſe adſumat ſanguinis refrigerium; ſuperficies corporis etiam uno vel duobus gradibus minus caleſcit, ac internae partes, teſte experientia; ubi igitur a frigore calor animalium?

Tandem quoque motus internus ſanguinis, quem Cl. STEVENSON ſtatuit inter fermentationem atque putredinem medium, poſitaque in venis, ac in primis in duarum cauarum concurſu, caloris ſedes, ne refutatione quidem indiget, ficta ab ingenio, naturae repugnans phaenomenis.

Ab

Ab hac iam posita causa ad calorem iterum redire iuuabit. Qui quidem internus vitae perficiendae quum haud sufficiat, calorem ambientis medii necessario postulant animalia. Hic ipse nullibi licet deficiat, datur tamen eius gradus minimus, vitae usum impediens. Quis ille sit gradus, definire valde est difficile. Tentarunt id in Lapponia Cl. MAVPERTVIS, et in Sibiria Cl. GMELIN. Vltimum vero, quem ferre queant animalia, caloris gradum euincere ausum fuit frequentius. Nonagesimum esse eumdem, duce BOERHAAVIO, affirmarunt adhuc plumi; nuperioribus autem ex obseruationibus, in Carolina 1738, iunio mense, Cl. LINING caloris 98°, idem 1751 iulio mense eius 100°; Cl. REAVMVR in Syria 98°, in Senegallia $103\frac{10}{2}$°; eumdem gradum Astracaniae notauit Cl. LERCHE, sustinerique ab incolis 108°, imo 116° ad integram usque horam, commemorat. Ipse Cl. Auctor Gottingae 1750, iulio mense ad 95° euectum in thermometro vidit mercurium *. Vt vero accuratius in hanc rem inquireret Noster, in animalibus viuis varia eo lubentius instituit experimenta, quo celebriorem ducem, BOERHAAVIVM**, eadem qui fecerat, sequi licuerit. Delegit sibi igitur hunc in usum conclaue, longum pedes $8\frac{1}{2}$, latum $6\frac{1}{2}$, profundum 6 pedes, cuius alterum latus duobus fornacibus ferreis instructum erat, nulla patente ianua, praeter quam quod superiori operculum, ex asseribus ligneis crassissimoque linteamine confectum, superimponeretur aperturae. In quo dein thermometrum proxime ad fundum, a fornacibus remotissime locauit, munitum insuper ligneo asserculo, ne laederent id animalia, foramine tamen

p. 9.

p. 11.

* Ex Transact. philos. Voi. XLVII. n. 3. obseruationem Cl. PRINGLE, qui militem viderat viuere adhuc in calore 103 graduum, ipsi olim indicauimus in Comment. nostr. Vol. III. P. I. p. 6.

** Conf. eiusd. Element. Chem. Tom. I. p. 275.

tamen exciſo, ut calorem admitteret libere. His ita praeparatis, Cl. DVNTZE iteratis vicibus, huic caldario intruſit canes diuerſi ponderis, coloris, aetatis et magnitudinis, auxit ſenſim calorem caldarii, obſeruans attente et gradus thermometri, et temporis interualla, ipſaque, quae ad mortem uſque experiebantur canes, ſymptomata; exemtos poſt mortuos diſſecuit, et, quae ſeſe ipſi obtulerunt, adnotauit phaenomena; quibus denique inter ſe et cum aliorum obſeruatis comparatis, ſua adnectit corollaria, maximi omnino nobis viſa momenti. Ipſam experimentorum enarrare ſeriem, diffuſum nimis eſſet, iuuabit tamen praecipua inde hic adducere phaenomena, Auctorisque de iisdem addere iudicium:

p. 23. Primum igitur, quod notari meretur, gradus eſt ille caloris ultimus, quem ferre potuerunt iſti canes. Moriebatur enim canis primus in aeſtu 113° minore; alter in 115°; tertius in 122°; quartus in 110°; quinti experimenti primus in 106°; alter in 126°; tertius in 119°; ſexti tentaminis primus in 126°; alter in 119°; tertius in 108°; quam diuerſitatem caloris ultimi colori haud tribuit Cl. Auctor ideo, quod, nigri coloris qui erant, primus, alter, quinti tentaminis ſecundus, ſextique experimenti primus varium aeque ſuſtinuerunt aeſtus gradum, ac reliqui colore fuſco vel albo praediti, licet nigri aethiopes maiorem dicantur ferre prae albis Europoeis calorem. Intenſiorem porro haud ſuſtinent canes in directa ratione temporis, quo calor intenditur. Nam quum primo cani horis V, 20′ a 67° ad 113° increuerit applicatus calor, adeoque gradibus 46; ſecundo horis IV, 20′ a 64° ad 115°, adeo gradibus 51; tertio horis V, 20′ a 67° ad 122°, hinc gradibus 55; ſexto VII. horis a 65° ad 126°, hinc 61°; ſeptimo horis V, 30′ a 65° ad 119°, inde 54°; decimo horis IV, 30′ a 62° ad 116°, hinc 54°, vix definiri inde poterit certus ultimusque ille caloris gradus; diuerſusque adeo in eiusdem ſpeciei

cici indiuiduis effectus illius a peculiari forte pendet animalium horum ſtructura. Internum porro diſquirens calorem, immiſſo trium horum canum abdomini thermometro, inuenit Noſter prioris canis calorem 110°, externo aeris exiſtente 146°, reſpirauitque inde aerem 36° calidiorem: reliquorum duorum in abdomen intruſum thermometrum deſcendit ad 109° et 108°, aeris calor dum erat 110°. Quibus omnibus iam rite ponderatis, et cum BOERHAAVII ſententia comparatis, quem tale animal, ſalua vita, ferat, caloris gradum extremum, dubius licet adhuc Cl. DVNTZE, ponit centeſimum et decimum, Cl. HALES equidem ſummum febrilem aeſtum dicit eſſe 136°; Cl. MARTINE in intermittenti febre eum 108°, ſimilemque in febre podagrica Cl. SCHWENKE obſeruarunt. Ill. BOERHAAVE meminit in ca- p. 27.
ne, calore enecto, ſe percepiſſe immanem foetorem; Noſtri autem in decem repetitis experimentis canes ſtatim poſt mortem exhibuerunt prorſus nullum. Forte tamen illo in indiuiduo ſingularis latuit foetoris tanti cauſa; fortaſſe etiam Cl. FARENHEIT, qui fecerat tentamina, nimis terribilis tantum viſus eſt idem. Hinc quoque ea, quae ex unica illius obſeruatione deduxit corollaria Cl. BOERHAAVE, admitti facile non poſſunt. Huc referri debet ſaliua, quam rubram Cl. BOERHAAVE, copioſam quidem et mucidam, numquam tamen rubellam, Noſter obſeruauit. Miratu dignum eſt praeter ea illud, quod canes, aeſtu enecti, poſt mortem rigeant, flectique ſtipitum inſtar non poſſint, quod alio mortis genere iugulati non patiuntur. Neque ſudarunt canes, felis autem obſeruante BOERHAAVIO ſudauit largius; an in epidermidis animalium horum peculiari ſtructura latet cauſa? Singulare porro phaenomenon prae- p. 30.
buit inflammatio, per totum fere canum enectorum corpus diffuſa, diuerſa tamen in variis. Quos enim ſtatim poſt mortem ſecuit, leuem eam oſtenderunt;

quos duodecim horas poſt mortem aperuit, tantum quantam vix produceret iniectio anatomica; neque magna haec obſeruata fuit in cane ſuſpenſo, ſtatimque poſt obitum diſſecto; hinc cauſa eiusdem ponenda omnino eſt in tanta humorum reſolutione, ut corporis ſuperficiem ſponte mundauerint. In reliquis canibus, altero die diſſectis, inflammata viſa ſunt cutis, muſculi, ventriculus, inteſtina, hepar, lien, cordis ſuperficies, meninges, cerebri cortex; in ſecundo contra et quinto cane pulmones leui modo inflecti phlegmone erant, cerebri vero vaſa turgebant ſanguine; cor anterius et vena caua exhauſta cruore, poſterius autem turgidum ſanguine fuerat. Mira omnino haec viſa fuit Cl. Auctori res, quam tamen ita explicat, ut cor ſiniſtrum in duobus his canibus ideo fuiſſe affirmet ultimum moriens, quod non in pulmonibus, ſed in arteriarum finibus venarumque dextri cordis principiis impedimentum oppoſitum fuiſſet.

p. 33. Aliud phaenomenon obtulit, idque ſingulare prorſus, cordis caro albicans, valdeque rubens eius ſuperficies, quod viſum ita non fuit in laqueo iugulatis. Actione pallere muſculum vulgaris quamuis eſt opinio, in ranis vera inuenta; rubere tamen cor, contractum licet, quum monſtrauerint diſſectores, contractioni muſculoſae tribui inde vix poterit phaenomeni huius ratio, forte tamen aliquid contulit eadem ſumme anxia. An ſanguinis viſciditas in cauſa

p. 34. ſit, dubius haeret Noſter? Huc accedit et illud, quod aer in omnes celluloſitates, partes glanduloſas venasque eruperit in iſtis canibus. Cuius quidem cauſa praecipua videtur eſſe putredo. Id, quod confirmant Cll. HALLERI, HALESII, SCHWENKII obſeruationes, aerem nimirum ex ſtatu ſuo non elaſtico in elaſticum interdum in vaſis ſecedere, bullulisque ſeſe prodere. Vel in viuente id euenisſe Cl. SCHWENKE exemplum habuit virginis, cuius ve-

nas

nas post mortem, quae fuit subitanea, inuenit turgidas aere, mortisque huius causam posuit in tali secessu aeris.

Attentionem quamdam adhuc merentur etiam rubrae illae maculae, in aestu enectorum intestinis sparsim natae, in suspensis fune canibus nullae visae. Quas tribuere putredini dubitat Cl. Auctor, arbitratus potius, viuis adhuc canibus natas iam fuisse easdem, quum in cane etiam, cui venam inciderat ante mortem, licet dilutiori cum rubore, apparuerint. Quin in homine, qui febre catarrhali maligna obierit, easdem se vidisse meminit Noster. p. 36.

Tandem etiam, quanta sit in aestuosis morbis venae sectionis utilitas, ex illo patet experimento, quo canis ab inflicto abdomini vulnere, immissoque huic thermometro, nihil sensisse videbatur, quin, incisa post vena iugulari, ad se rediens insistebat pedibus, triaque per minuta progressus, demum morti succumbebat. Sanguis enim eius confestim et altero die apparuit floridus, sanoque similis, abiens in coagulum, supernatante sero, nulla crusta inflammatoria, nulloque molestus foetore; reliquorum contra sanguis viscidus fuit, tenax, in fila ductilis. Putredinem inde minus patet liquasse iam hunc sanguinem, illud forte potius inde comprobatur prognosticon, sanguinem, in morbis malignis e vena missum, quo sanior appareat, eo maius portendere periculum. p. 37.

His ita expositis, ad finem properans fatetur Cl. DVNTZE, multa adhuc aliorum disquisitioni se relinquere, tum quae acutarum febrium doctrina doceat, tum quae medicina praestare possit applicata inter cruciatus illis animalibus.

V.

Dissertatio inauguralis medica, sistens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus instituta Auctore IOANNE HENRICO ABRVNN, ciue Helueto-Scaphusiano. Gottingae, 1753. 4. mai. pl. 7.

Quanto difficilior, licet certior, ad veritatem per experimenta panditur via, tanto excellentiorem eadem progressi merentur omnino laudem. Inter plures, hoc nomine iam laudatos, Gottingensis Academiae ciues, supereſt adhuc, qui eamdem suo iure a nobis postulat, Cl. ABRVNN, dignus auitae virtutis heres. Experimenta eius testes sunto!

p. 2. Primum quidem, in animalibus generationem obseruaturus, Cl. Auctor multos canes et cuniculos utriusque sexus sibi coemerat, locoque separato, ut non nisi ipso praesente coirent, incluserat; sed coire quum recusarent, veneris stimulum forte numquam sentientes in carceribus, laboris huius pertaesus, aliam sibi elegit, eamque arduam, materiem; nempe nos etenim, brachiales, ischiadicum et vagum seu octauum, ligare in viuis animalibus feliciori cum successu ausus fuit, obscuramque adhuc neruorum doctrinam, factis simul accurate obseruationibus,

p. 6. egregie illustrauit. En primaria! Canis a ligato cum arteria neruorum brachialium plexu, inter operationem conuulsus valdeque clamitans, mox hilaris ambulauit, altero die mouere brachium, eique insistere non potuit, tertio die mortuus est; nihil vero in vulnere, nihil in neruis visum singulare. Alius canis, cuius neruum medianum tantum filo crasso ligauerat, post leues concussiones, plures dies inde nihil mali sensit. Idem vero canis, cuius neruorum brachialium plexum absque arteria filo tenui in altero latere constrinxit, inter ligandum contortus misere eiulansque

que vehementius, poſt triſtis, vacillans, tribus nixus pedibus inceſſit, mox nihil ciborum, poſt parum appetiit, quintoque die tandem obiit; vulnus ſuppurare coepit foetide, neruis diſruptis viſis.

Inde iam patet, neruos eſſe inſtrumenta motu- p. 10.
um voluntariorum. Perit enim motus in artu a ligatis eius neruis; manet integer, unico ligato, reliquis liberis relictis neruis. Corruit ergo ſimul illa hypotheſis Cl. THOM. SIMSONIS *, motum minime fieri per neruos, eos eſſe tantum vaſa nutritia, cerebrum vero ſucci nutritii receptaculum; id, quod inde probarunt alii, quod artus, cuius ligantur nerui, contabeſcat. Sed neque Cl. VALSALVA ligato in aneuriſmate neruo, neque Ill. HALLERVS neque Cl. BRVNN ullam umquam a ligatis neruis obſeruarunt atrophiam. Illi forte cum neruo arteriam ligarunt, ut inde ſecuta ſit contabeſcentia. Vis ergo neruos nutriens dubia omnino eſt. Cl. Auctoris obſeruata confirmant potius Cl. VESALIVS ipſiusque auus BRVNNERVS.

At vero brachiales neruos ligare, ob vicinam ar- p. 14.
teriam magnam, multosque ſimul muſculos diſſecandos, valde difficile quum eſſet, auſum potius fuit in inferiori extremitate filo conſtringere iſchiadicum neruum. Quo in cuniculo, qui cutis ſectionem tranquille paſſus eſt, dein volſella tacto, omnes femoris pedisque muſculi tremere coeperunt, neruus non aeque; mox, ubi ligatur, conuellitur clamatque vehementius beſtia, poſt triſtis, auide licet cibos petens, crus reſolutum et immobile trahit; vulnus licet lauatum fuerit lacte, tertio tamen die inter conuulſiones periit: vulnus ſuppurauit, neruus integer, nihil mutatus fuit. Canis robuſtus a ligato eodem neruo, eadem patiens ſymptomata, itidem pedem habuit motu ſenſuque carentem: ſcalpello ſaepius ictus nihil ſenſit, doluit vero valde, ſupra ligaturam

 tactus;

* Conf. Comment. noſtr. Vol. II. Part. III. p. 461 ſeqq.

tactus; vicesimo post die mortuus fuit; vulnus pure scatens foetuit; neruus statim non occurrit, dein disruptus visus. In cane alio eadem tentata sunt cum eodem euentu; vulnus autem, quum iam sanatum esset, cute iterum resecta, scalpello irritatus musculus subiacens mox tremuit, idque discissus vehementius, quieto ceterum cane nihilque inde sentiente. En! praesentem adhuc irritabilitatem, sublata sensibilitate. In alio denique cane eundem quaerens neruum, discidit Noster venam et arteriam, huiusque sanguinem prosilientem simul obseruauit venoso multum rubicundiorem: quo sedato profluuio, ligatoque neruo, eadem, ac in priori, euenerunt. In mortuo post cane, vulnus pure scatuit, neruus vero disruptus erat pureque inquinatus.

p. 21. Ex quibus omnibus iterum iam palam fit, neruos esse organa sensus et motus, causamque eius in singulis partibus haud residere, sed animam in solo sensorio communi suam in organa reliqua exercere actionem. Sensus enim motusque tollitur infra ligaturam, supra eam non aeque. Male ergo affirmat ROB. WHYTT*, animam totum per corpus diffusam esse, et immediate ubique agere. Illud autem porro quaeritur, utrum inuolucri, an contenti ope agant nerui? A meningibus neruos falso deriuant Cl. MISTICHELLI et BLASIVS; sine meningibus enim molles dantur nerui in cerebro, sensuque carent meninges, medulla cerebri vero sensilissima est obseruata. Neque elastici, instar chordarum tremunt nerui; molles enim et pulposi in principiis et finibus, discissi longiores potius fiunt, quam breuiores, debiles nimium, ut trahendo agerent, debilioresque euadunt aetate et immobiles, quum deberent fieri fortiores. Sunt itaque canaliculi caui nerui. Quorum oscula oculus non videt, licet eadem se vidisse putet Cl. LEEVWENHOECK, neque detegit iniectio; probat

* Conf. Comment. nostr. Vol. I. P. IV. p. 589.

bat autem continuata ex cortice vaſculoſo cerebri medulla, eiusque nutritio vaſculoſam ipſius et neruorum fabricam. Fluidum porro quoque in ſe conti- p. 27.
nent nerui. Quod quidem oculi fugit aciem; quod neque Cl. MALPIGHIVS neque Cl. BELLINVS in cauda bubula diſſecta, ſed ſynoviam viderunt; quodque non probat intumeſcentia, quam obſeruarunt Ill. MOLINETTI et WILLISIVS, prorſus numquam Noſter. Fibrillae enim nerueae, nimis tenerae, facilius diſcindi, quam comprimi poſſunt. Fluidum vero probat ſecretio, ex multo ſanguine, quae debet perfici in cerebro.

Natura autem liquidi neruorum quaenam ſit, va- p. 29.
riant Auctorum ſententiae. Spiritus credidit HIPPOCRATES et GALENVS aereos eſſe; acidos eosdem ſtatuit WILLISIVS, BORELLVS et BELLINVS; ſpicula quoque ipſis tribuerunt uterque BERNOVLLI; eadem et vim attractilem adſumſit KEILIVS. Sed ficta haec potius ingenio, quam naturae reſpondent commenta. Electricam, quam noſtra aetas detexit materiem, ſubtiliſſimam, in corporibus diffuſam, agentemque celerrime, ideo fluido neruorum aptam putarunt nonnulli. Eam vero profecto non impediuiſſet vinculum, compreſſio et deſtructio nerui, ſi fuiſſet electricum liquidum nerueum. Inde neque haec placet hypotheſis. Enim vero Cl. Auctorem experimenta quum docuerint, fibram muſcularem eſſe irritabilem, neruos autem non aeque; illamque irritari facilius a blando ſtimulo, quam acri, facilius ab aqua et aere, quam a veneno; materiem illam, colligit inde, muſculos irritantem eſſe debere blandiſſimam. Atque haec erit etiam fluidi neruei p. 34.
indoles, blanda, ſubtiliſſima, celerrime agens, ad irritationem muſculi aptiſſima; qui ex eius defluxu celerius et fortius, quam ab acri irritante, contrahitur. Continuus igitur fluidi huius adfluxus in muſculos vitales motus perficiet; voluntarios autem de-

riuatum illud ab anima in determinata loca. Quo modo id perficiat anima, latet; certum tamen illud eſt, eam in cerebro, non in finibus neruorum ſuam
p. 36. exercere actionem. Confirmat id exemplum. Femina, cuius pedem, in inferiori parte carie exeſum, rite amputauit chirurgus, aliquot dies poſt diros dolores paſſa in loco, ubi caries fuerat, ſanaeque licet mentis, pedem amputatum fuiſſe, vix ſibi perſuadere potuit. Certe, ſi in finibus neruorum ſentiret, falli non potuiſſet anima.

Supereſt adhuc illud corollarium, quod ſibi dictum eſſe velint chirurgi, ut nimirum in amputandis artubus a ligandis ſimul cum arteria neruis ſibi caueant ſedulo, vehementiſſima inde quum ſequantur
p. 37. ſymptomata. Vltimo tandem loco deueniendum iam eſt ad ea, quae ligato octauo ſeu vago neruo obſeruauit Cl. Auctor. Ab eodem in dextro latere ligato canis, inter operationem vehementer conuulſus clamitansque, poſt quietus iacuit, cibosque recuſauit omnes. Qui quum aliquot diebus poſt e vulnere conualuiſſet, cibos iterum appetens, eius neruus vagus in ſiniſtro latere ligatur. Conuulſus, nullum amplius, licet tentaret, edidit clamorem; mox vomere coepit aluumque deponere, et id conatus fuit ſaepius; cibos reſpuit; aerem non niſi erecto collo captauit; ſequente die mortuus. Vulnus fuit recens, nihil mutatum; ventriculus diſtentus, ciborum ma-
p. 40. terie viridi, putrida refertus. Cuniculus, a ligato in utroque latere neruo vago, mox concuſſus valde ſuſpiria edidit cibosque recuſauit; breui poſt vomuit, fluente ſimul ex ore et naribus materia viridi, ſpumoſa; reſpirans difficillime, altero die periit, ſimili materie in ore, naribus, oeſophago, ventriculo et inteſtinis inuenta. Alius cuniculus, fuſcus cum pupillis fuſcis*, ligato in dextro latere, craſſioris fili ope, neruo

* Quum candidi cuniculi tantum rubras, fuſci vero omnes fuſcas habeant pupillas, erroris commiſſi ac-

nerno octauo, nihil sentiens incommodi, bene valuit, aliquot tamen dies nullas reddidisse foeces visus est. Eiusdem neruus, in altero latere filo crasso ligatus, nihil quoque mali concitauit: ex ligato autem ischiadico neruo mortuus est idem, nihil tamen in vulnere neruoque octauo mutatum exhibuit.

In alio deinde cuniculo totum quum discinderet p. 43.
Cl. Auctor in utroque latere neruum vagum, anxie lamentans ille vehementer contorquebatur, quietus post factus, cibos, quos paullo ante appetiit, prorsus fastidiuit; tertio die in latus dextrum prostratus, respiransque difficile, inter conuulsiones obiit, nullis per tres dies redditis foecibus. Ventriculus distentus paucis contentis foetidis; intestina tenuia inania flatuque expansa; crassa vero simili, ac ventriculus, putrida materie referta fuerunt.

Obseruata iam phaenomena facile explicantur ex nerui dicti ortu et distributione in variis corporis animalis partibus facta. Quorum primum notari meretur conuulsio partis, ad quam ligatus neruus adit, uti patet ex experimentis Cl. Auctoris. Hinc ex constrictis vel discissis octaui paris neruis cor palpitare vidit Cl. BORELLVS et WILLISIVS. Quo plures p. 45.
autem et maiores nerui aliquam ad partem adeunt, eo maiores ab his ligatis sequuntur effectus. Patet id ex vehementi vomitu animalium istorum; ex motu peristaltico intestinorum inuerso facto; ex bilis indole mutata; ex appetitu, sensuque ventriculi prorsus sublato.

Aliud, idque notatu dignum phaenomenon exhi- p. 47.
bet sublata ex ligato neruo octauo animalium vox. Vidit idem Cl. MORGAGNIVS et ENS aliique viri clarissimi. Probat anatome illud, quae multos ramos eius abire monstrat ad laryngem huiusque musculos

cusatur Cl. LINNAEVS, quod definiat in syst. nat. pag. 9. cuniculum esse *leporem cauda abrupta, pupillis rubris.*

sculos. Cor quoque non nullos neruos in homine, plures et maiores in brutis a pari vago quum accipiat, hoc ipso ligato, debiliorem reddi cordis motum, obseruarunt Cl. LOWERVS, ENS, atque WILLISIVS. Id, quod confirmant Cl. Auctoris obseruata. Sed ubi praeter vagum alios adhuc integros neruos cor habuit, ex ligato vago non subito perierunt animalia. Vixisse enim ab hac ligatura eadem per unum alterumque, imo plures dies, affirmant Cl. BORELLVS, WILLISIVS, PETITVS, et Noster. Post viginti demum horas perire inter tremulos motus animal, ab octauo et intercostali una discissis neruis, vidit Cl. VIEVSSENIVS. Sed omnes et minimos, quos cor accipit ab intercostali et vago, neruos ligare nullus quum possit, relictis quibusdam liberis, facile perdurare potuit vita. Inde inedia pluresque aliae fuerunt adhuc mortis huius animalium causae.

p. 50. Tandem consensum partium in corpore animali in primis hic octauus neruus illustrat: quatenus autem idem rite et naturae conuenienter debeat explicari, aut quatenus eodem alii abutantur in explicandis variis phaenomenis, intactum relinquens Cl. BRVNN, labori suo finem imponit, maiorem autem, id si inuestigare ipse aggrederetur, penes omnes, veritatis amantes, sibi conciliaturus gratiam.

VI.

VI.

Traité de la Goutte, dans lequel, après avoir fait connoitre le caractere propre & les vraies cauſes de cette maladie, on indique les moyens les plus ſurs pour la bien traiter & la guérir radicalement. par Mr. CHARLES-LOVIS LIGER, Docteur-Regent de la Faculté de Medecine en l'Univerſité de Paris. A Paris, Chez la Veuve Quillau, et Nully, 1753. In 12. plag. 16½. ſine praefat.

i. e.

Tractatus de Arthritide, in quo, charactere proprio cauſisque huius morbi veris antea declaratis, certiſſima eum rite tractandi radicitusque curandi remedia indicantur. Auctore CAROLO LVDOVICO LIGER.

Dirum, diuturnum periculique plenum morbi genus, arthritidis nomine, mortales ab omni aeuo adeo excruciauit, ut Cl. Auctori, ob hunc in ſe ſuſceptum laborem, quo et veram eius cauſam medendique methodum, parum antea cognitas, clariores reddere, firmiterque ſtabilire tentauit, non paruae debeantur grates. Totum vero opus in tres partes diuiſum deprehendimus. In prima huius libri parte ſyſtemata, quae praecipui ſcriptores, ut HIPPOCRATES, GALENVS, ARTIVS, ALEXANDER TRALLIANVS, PARACELSVS, HELMONTIVS, SENNERTVS, FERNELIVS, SANCTORIVS, SYLVIVS et BOERHAAVIVS ſibi de cauſa articularis morbi formarunt, in quatuor capitibus diſquirit, eademque omnia vel prorſus, vel ex parte tantum reiicit. p. 1.

In parte ſecunda in quindecim capitibus cauſam huius morbi primariam diſquiſiuit et praediſponentes detegere ſeduloque deſcribere ſtuduit. p. 42. Initium vero

vero fecit a morbi hiſtoria eiusque progreſſu, illam-
p. 204. que in certas epochas diſtinxit. Tertia huius libri pars et praeſeruandi et curandi methodum variarum huius morbi ſpecierum in quatuordecim capitibus tra-
p. 370. dit. Sub finem tandem quaeſtionem medicam, an arthritidi ſapo? anno quadrageſimo ſeptimo huius ſeculi, a Cl. Auctore Pariſiis propoſitam, recudere curauit. Ratione igitur libri ſic expoſita, pauca quoque, eaque praecipua nobis viſa, cum lectoribus noſtris communicabimus.

p. 54. Arthritis HIPPOCRATIS tempore extremitatum articulationes tantum inuaſit, doloroſa quidem, neutiquam vero periculoſa, nec lethifera, nec adeo frequens fuit. GALENI tempore ob maiorem hominum intemperantiam iam longe frequentior obſeruata fuit. Infantes enim haereditario iure illam iam contraxere. Feminae quoque et eunuchi, antea immunes, illa corripiebantur. *Regularis* adhuc iam *irregularis* et periculoſa facta fuit. GALENVS enim prima vice obſeruauit, aegrum a retropulſione abextremitatibus in pulmones ſubito ſuffocatum eſſe. Haec irregularitas ſuffocatioque, a retrogreſſa materia, quarto quintoque ſeculo longe frequentior facta eſt, et ſeculo, poſt C. N. ſeptimo, PAVLI nimirum AEGINETAE tempore, hicce morbus non ſolum extremitatum, ſed etiam trunci, coſtarum et maxillae inferioris articulationes inuaſit. Humor quoque arthriticus, ſua ſponte et absque ulla per topicam repercuſſionem data occaſione retrogreſſus, guttur, pulmones, hepar atque lienem male habuit, quarum prior *arthritidis vagae*, poſterior vero nunc *ſua ſponte retrogreſſae* nomine inſignitur. In hiſce tandem ultimis ſeculis duas adhuc ſpecies irregularis arthritidis detexerunt medentes, quarum una *indeterminata* appellatur, quia inuaſionem in omnes corporis noſtri partes externas aequaliter minatur, altera vero

vero *irregularis proprie sic dicitur*, et haereditariae arthritidis solius fructus est.

Harum tamen omnium specierum causa tantum unica deprehenditur, quae in continuato usu bene digestorum nutrientium ciborum potuumque pluri- mum mucilaginis seu potius viscidi continentium, et hinc in abundantia lymphae spissae seu viscidae con- sistit, a qua natura sese generatim per depurationis quandam speciem liberare conatur. Existentia huius mucilaginis in humoribus non solum ex inspectione partium afflictarum in paroxysmo, sed etiam ex pul- su lento cognoscitur. Certissimum vero signum ex sanguine desumitur, quod in materia quadam albi- cantis coloris consistit, quae supernatat, et in pleu- ritide et pectoris defluxionibus eductae similis est, ex- cepto eo, quod non adeo firmiter cohaereat uti in plurimis harum posteriorum observatur. Hicce enim color a parte sanguinis fibrosa abundante oritur, quae ideo arctius cohaeret, quoniam viscositate qua- dam seu glutine illi alieno, ad modumque tactui sen- sibili, praedita est; quod phaenomenon non nisi in arthritide sola occurrit. Haec arthritidis causa ex eo quoque facile cognoscitur, quod ipsa in quibusdam prouinciis *endemia* in aliis vero interdum *epidemica* deprehenditur. In Cenomania v. c., Normandia Flandriaque, ubi endemia est, potulenta, et in prio- ribus quidem vini genera, ex pomis pyrisque confe- cta, in Flandria vero cereuisia, et in aliis tandem prouinciis, ubi endemice grassatur, vina hunc mor- bum producunt. Haec enim ob mucilaginem solam, et neutiquam ob salia, acidum, spiritus atque tarta- rum peccare, ex eo patet, quod vina burgundiaca, campana, hispanicaque hisce principiis maxime abun- dent, neminemque tamen iis utentem arthritide affi- ciant; cum e contra vina moschata et condriacensia pauculum horum principiorum contineant, et tamen facile arthritidem procurent.

p. 61.

p. 75.

p. 82.

Vinum

p. 88. Vinum ex pomis confectum ad procreandam ar-
thritidem aptissimum potus genus, dein cereuisia,
et tertio tandem loco, reliqua vina ponenda esse.
Quo minus vero limpida et transparentia sunt, eo
plus spumae generant ex uno vase in alterum effusa,
quo fortiora sunt, et hinc quo plus mucilaginis in
paruo volumine continent, eo quoque aptiora sunt
ad generandam arthritidem. Ii tandem, qui ab hu-
sce potibus abstinuerunt, et tamen arthritide la-
borant, talia certe alimenta solida amant, quae plu-
rimum mucilaginis continent. Nutrientia enim
amant, et alimenta eo plus nutriunt, quo plus mu-
cilaginis continent, qualia sunt iuscula saturata et a-
bi per longam coctionem penitus dissolnti, nec non
vegetabilia, aquosa sua parte, per artem culinariam,
p. 96. orbata, et in mucilaginem fere redacta. E contra
vero alimenta et potulenta earum regionum, quae
ab arthritide immunes sunt v. c. burgundia, campa-
naque, parum mucilaginis continent. Vina enim
burgundiaca campanaque, optima sane aptissimaque
ad conseruandam restituendamque sanitatem, longe
plus salis acidi et spirituum continent, quam reliqua
vina. Ob abundantiam vero horum trium principio-
rum mucilago destruitur, et saponacei quid exinde
producitur. Vina quoque burgundiaca saponacea
virtute gaudere ex eo satis elucescit, quod linteis al-
bis insperfa, ea non maculent, sed maculas potius
nouiter inductas eluant. Quodsi igitur in hisce pri-
uinciis, ab arthritide alias immunibus, hic morbus
p. 105. interdum epidemice grassari deprehenditur, hoc tan-
tum in annis non salubribus continget, in quibus
uuae perfectam non acquisiuerunt maturitatem, et
vina inde confecta plus mucilaginis, minus vero sa-
lis acidi, et spirituum continent. Haec mucilago
vero in humoribus nostris praesens arthritidem non
producit, nisi abundet. Semper enim adest in hae-
reditaria, nec non in adquisita arthritide, paroxysmi
tamen

tamen non excitantur, nisi abundet, naturaque sese per ipsum paroxysmum ab illa liberare sanguinemque depurare tentet.

Haec abundantia autem vel *vera* vel *spuria* est. p. 175.
Vera est quantitas materiae mucilaginosae in vasis contentae tanta, ut moleculae in massa humorum amplius suspensae teneri nequeant. Haec vero rursus est vel *naturalis* vel *accidentalis*. *Naturalis* est abundantia mucilaginis solius in humoribus, atque unice a diaeta mucilaginosa dependet, primaeque arthritidis accessiones, simplices, longoque temporis interuallo demum redeuntes illi tribuuntur. Quodsi vero haec naturalis per aliquot annos perstitit, tunc in *accidentalem* mutatur, in qua praeter humorem arthriticum simul quoque alii humores abundant. *Abundantia spuria* vero a relaxatione nimia vasorum dependet, nec non ab immoderatis corporis exercitiis, vigiliis, ira, gaudio, a potu irregulari vini spirituosorumque producitur, et adesse cognoscitur, si paroxysmus aegrum vel ante consuetum tempus invadit, vel si aeger unum tantum, vel duos decubitus (depots) experitur quatuor aut quinque alias in uno paroxysmo adsuetus. Et licet veneris exercitium in p. 187.
se spectatum innoxium sit, attamen cum praematurum et nimis frequens non solum corpus debilitet, sed cum ii etiam, qui huic nimium dediti sunt, ad corporis vires resarciendas, veneremque eo crebrius exercendam, nutrientium plerumque ciborum potuumque largiorem quantitatem assumere solent; hinc forsitan non immerito dici posset, hanc, venerem scilicet, unicam causam esse, quae utramque abundantiam et veram et spuriam eodem tempore simul producere possit.

Vtraque vero haec abundantia vera et naturalis, p. 134.
et spuria et accidentalis vasa ultra modum distendunt, hinc relaxantur vasa, et motus humorum fit languidior. Partes igitur mucilaginosae, in humoribus

suspen-

ſuſpenſae, quae antea iam aegre propelli potuerunt, nunc magis quieſcunt, et in valis praecipue minoribus facile reuniuntur. Exinde vero formantur obſtructiones, quae ſeſe non ſolum circulationi humorum opponunt, ſed et relaxationem vaſorum augent. Vnde obſtructiones hinc longe maiores fiunt. Et dum natura ſummis conatibus illas diffringere, ſeſeque ab illis liberare tentat, circulatio fit rapidior. Easdem vero in extremitates vaſorum, in articulationibus occurrentium, praecipitare ibidemque deponere ideo cogitur, quia vires ipſi non ſuppetunt ad illas ulterius propellendas; et quia eodem momento, partim in ſpiſſitudine humoris, partim vero in nimis parua vaſorum diametro, in quibus ille incluſus eſt, obſtaculis inuincibilia offendit. Hinc febris et irritatio et dolor. Reſiſtentiae vero, quas natura offendit, illam incitant, ut reiteratis conaminibus illas ſuperare tentet. Effectus vero ſunt depoſitiones in glandulis ſynouialibus, cum quarum ſecretione * arthriticum humorem maximam conuenientiam habere aſſerit Cl. Auctor, et tumores articulorum magis magisque auxeti. En modum quo natura in depurando ſanguine et formanda acceſſione arthritica utitur.

p. 112. Eiusmodi *acceſſio* in uno tantum articulo contingens, quae iuuenibus plerumque euenit, *ſimplex* appellatur, quodſi vero in pluribus contingat, quod ſenibus admodum familiare eſt, tunc *compoſita*, et quidem plus vel minus compoſita audit, prout vel plures vel pauciores articulationes ſucceſſiue occupat.

p. 114. Cauſae plurium acceſſionum et depoſitionum ſunt 1) abundantia mucilaginis, 2) defectus capacitatis partium

* Arthriticos vero et podagricos dolores non in capſula articulorum, ubi nerui nulli ſunt, ſed in ipſa cute et in neruis ipſi ſubiectis ſedem habere, ex experimentis in viuis animalibus inſtitutis concluſit Illuſtr. ab HALLER. Vid. Comment. regiae ſoc. ſcient. Goetting. Tom. II. et Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 697.

tium hanc recipientium et 3) insufficientia seu debilitas conaminum, quae natura in arthritide praecipue irregulari ad semetipsam subleuandam facit. Haec p. 117.
insufficientia rursus vel *naturalis* est, ut in senibus, vel *accidentalis*, ut in iuuenibus, qui ad subleuandos dolores saepius reprimentia adhibent. Depositione igitur in articulis plenarie facta omnia mitigantur, depositaque materies ipsa sese vel per transpirationem dissipat, si fluida et parum crassa est, vel in sanguinem redit, si crassior est, quam quae per poros cutis dissipari queat, vel, si nimis crassa est, in articulis restat nodosque format. Facilitas quoque et p. 138.
velocitas, quibus cum humor arthriticus locum mutare, prioremque antea occupatum prorsus derelinquere, seseque in alium coniicere videtur, effectus sunt apparentis mobilitatis, cuius explicatio omnibus auctoribus multum molestiae creauit. Viscositas enim humoris arthritici, quam omnes concedunt, cum mobilitate singulari vix concilianda videtur. Duas vero mobilitatis species distinguit Cl. Auctor, *regularem* et *irregularem*. *Regularis* fit ex uno articulo in alterum omnique periculo vacat. *Irregularis* vel ex articulationibus in viscera migrat, et saepe lethalis est, vel ex viscere quodam in articulationes, omnique periculo non vacat, vel ex uno viscere in aliud viscus, quae ad modum rara est periculosissimaque deprehenditur.

Negat vero Cl. Auctor materiem semel in articu- p. 140.
lo vel viscere quodam depositam hinc egredi, seseque in alio articulo vel viscere deponere posse. Priorem enim tumorem in articulo persistere, et, quotiescunque apparens eiusmodi metastasis oriatur, non veram metastasin, sed nouam quandam esse depositionem ab abundante humore arthritico. Omnis quoque generis mobilitatem easdem, quas depositionem, causas agnoscere arguit. Hinc quoque est, quod, si in viscere quodam depositio completa et perfecta facta sit, ma-

teries in viſcere iſto depoſita nunquam in articulos reuocari poſſit; quod ſi vero in viſcere iſto depoſitio incompleta contigerit, tunc reliquum materiei, adhuc cum ſanguine circulantis, arte vel natura in articulos
p. 155. expelli poterit. Et cum tres plerumque recenſeantur arthritidis ſpecies 1) *frigida* nimirum, a ſpiſſitudine lymphae orta, quae cum paruo calore et dolore paucoque rubore coniuncta, *frigorisque impatiens* ſit; cui temperamenta frigida pituitoſa, ſubiecta eſſe dicuntur, 2) *calida*, quae lymphae acrimoniae adſcribitur, *caloris impatiens*, temperamentis ſiccis biliosis propria, in qua interdum ne tumor quidem apparet, pars affecta vero longe calidior, doloroſior et plus minus rubra conſpicitur, et dein 3) ex prioribus utrisque compoſita, *et frigoris et caloris impatiens*, in qua tumor admodum inſignis, valde dolens valdeque inflammatus eſt, quae ſanguineis temperamentis admodum familiaris eſſe perhibetur; Cl. Auctor oſtendit, has omnes non niſi unicam ſpeciem conſtituere et tantum arthritidis varietates eſſe. Omnes enim non ſolum in uno eodemque ſubiecto, ſed in una quoque eademque acceſſione compoſita adeſſe ſaepius obſeruantur.

p. 159. Mucilago tamen, harum omnium cauſa, mixtum eſt, ex admodum pauco oleo, multa terra, et longe copioſiore aquae aerisque quantitate compoſitum. Pro diuerſa igitur horum ingredientium proportione, mucilago quoque eodem modo variare poteſt, uti gummata plantarum, quibuſcum arthriticum humorem admodum concinne comparat Cl. Auctor. Gummi enim unius arboris non ſolum a gummi alterius differt, ſed in una quoque eademque arbore diuerſitas gummatum obſeruatur, alterum enim ſiccum, alterum liquidum adhuc deprehenditur. Mucilago igitur, in ſiccis biliosis hominibus, craſſior terraque plurima referta, multum rarefiet, doloresque augebit, ſi calida externe applicaueris

caueris. In humidis vero pituitoſisque hominibus, ubi eadem in paruo volumine multum aquae continet, et fere prorſus fluida eſt, tantum abeſt, ut calor externe applicatus dolores augeat, ut potius eosdem, diuidendo aquoſas particulas, easdemque per poros cutis abigendo, admodum lenire poſſit: frigus vero externe applicatum, conſtringendo poros, et condenſando aquam, diſtenſionem vaſorum, dolorumque vehementiam, continuo augere debet. Hanc quoque ob rationem arthritis, cuius mucilago p. 166. admodum craſſa eſt, largiorem tamen inſimul aquae quantitatem continet, qualis in ſanguineis hominibus haud raro deprehenditur, et frigoris et caloris impatiens eſſe poteſt. Mucilago quoque in uno eodemque ſubiecto variat, prout nimirum depuratio vel lente vel promte facta fuit. In priore enim caſu maſſae maiores, in poſteriore minores fient, et depoſitio exinde oriunda vel magis vel minus compacta ſolidaque euadet. Regimen quoque aegri ad haſce varietates multum conferre videtur. Nodo- p. 168. rum vero ex eius modi depoſitionibus in articulis formatorum, qui nec a frigore nec a calore amplius afficiuntur, duae obſeruantur ſpecies. Materies enim arthritica, aut aliquid adhuc mucilaginis retinet, et gummatibus extreme exſiccatis comparanda venit; aut adeo aquoſa ſua parte per diuturniorem moram in loco calido articulorum orbatur, ut ipſi nil niſi terra alba plus minus friabilis, plus minus leuis, gypſoque ſaepius ſimillima reſtet, qualis ex gummatibus per diuturniorem exſiccationem, licet paulo difficilius, itidem obtineri poteſt.

In *tertia* tandem huius operis *parte*, *arthritidem* p. 205. *regularem* definiuit Cl. Auctor, quod *ſit morbus periodicus articulationum cum febre plus minus forti, dolore caloreque in parte affecta plus minus magnis, ſeque per depoſitionem quandam ſeu diuerſi voluminis tumorem, nunquam in ſuppurationem abeuntem, terminans,*

p. 216. Certiſſimum eius ſignum eſt, ſi dolor poſt duas vel tres ſomni horas demum inuadit, ſequentibusque diebus redit. Tres vero vulgo ſic dictas ſpecies, utrum nimirum tumor frigoris, an caloris, an utriuſque impatiens ſit, ſedulo obſeruare oportet; aeger enim pro huius diuerſitate diuerſimode quoque tractandus eſt. Frigoris impatiens faciliorem curationem admittit. *Curatio* vero duplex eſt vel *acceſſio-*
p. 228. *num*, vel *morbi ipſius*. Venae ſectio, quae quidem naturae operationem turbare poteſt, in primis tamen acceſſionibus, ab abundantia vera ortis, in feminis eidem adſuetis, et viris, in flore aetatis conſtitutis, reuulſionis ſcopo, in loco, a parte affecta remotiſſimo, neceſſario inſtitui debet, atque pro febris, vigiliarum et dolorum ratione repeti quoque poteſt. Hanc quidem, eo plerumque in loco, ubi inſtituta eſt, noua inſequitur depoſitio, ſed parua et plerumque ultima, nec adeo periculoſa eſt. Hinc ſi fieri poteſt, ſemper in ſano pede, vel etiam in altero, ab arthritide parum affecto, inſtituenda erit, ut praeter alias utilitates, depoſitio quoque, venae ſectionem inſequens, in loco a corde maxime remoto fiat.

p. 232. Vigiliae clyſteribus ſimplicibus, vel ad ſummum emollientibus, et ptiſana ex herba chamaepytios, chamaedryos, capillorum veneris cum pauco ſaccharo arceri poſſunt. Ventriculo tamen inter haec uſu vini boni canarienſis, burgundiaci vel campani cum
p. 236. pane toſto quotidie proſpiciatur. Narcoticis, ob relaxationem, quam inducunt, inſequensque dolorum augmentum caute utendum, iisdemque raro opus eſſe, recte iudicat Cl. Auctor. Theriacam tamen e reliquis huic ſcopo aptiſſimam eſſe cenſet. Quodſi vero febris tandem ceſſauit, dolores imminuti ſunt, ſomnusque rediit, tunc, ad accelerandam conualeſcentiam, primae viae, potione leni mannata, ter vel quater repetita, a deprauatis humoribus expurgan-

purgandae sunt; licet enim et has euacuationes interdum quoque noua insequatur depositio, timeri tamen ideo non debet, quia semper regularis est; fortiora vero purgantia ad modum noxia sunt, seduloque tunc in primis vitari debent, si nodi antea caloris impatientes fuerunt. Reliquae secretiones, et p. 240.
praecipue transpiratio insensibilis, optime promouentur, si circa finem accessionis drachm. iij vel iiij radicis chinae in libr. ij aquae simpl. ad remanentiam libr. ij. coquuntur atque ter de die largus eiusdem haustus assumitur. Vinum quoque huic decocto interponi vel misceri potest, in arthritide tamen caloris et frigoris impatiente ante huius decocti usum ptisana per quatuordecim dies, et in arthritide, solius caloris impatiente per mensem integrum aqua copiose potari debet. Praeterimus vero, ne nimis longi simus, reliquas a Cl. Auctore in curandis accessionibus, ab hac vel illa speciali causa determinante ortis, additas animaduersiones, utilesque cautelas practicas. Casum tamen, a Cl. Auctore adductum, eo lubentius adducimus, quo magis exinde eluceſcit, quantum damni ex topicorum usu, licet interdum etiam innocentissimus videatur, saepius oriri possit.

Robusto viro quadraginta sex circiter annorum, p. 260.
temperamenti pituitosi, arthritidis, qua, cum nec inordinate nec intemperanter viueret, ab anno tamen aetatis tricesimo sexto regulari laborauerat, pertaeso, facile persuadebatur, huncce morbum a pedum frigiditate, cui adeo obnoxius erat, ut etiam frigus per longam noctem sentiret, originem traxisse; hancque causam, morbumque ipsum facile destrui posse, si lecto lagenam stanneam calida repletam insereret, pedesque mediante ista moderate calidos seruaret. Arthriticus eius modi lagenam durante hyeme 1749 adhibens, nullam mense februario eiusdem anni ceu tempore alias ipsi consueto regularem arthritidis accessionem sensit. Vuula vero, basis

linguae omnesque internae ac posteriores oris partes sensim adeo intumescebant, ut primo martii nec liquida nec solida deglutire posset, quin statim convulsionibus, diu admodum durantibus, corriperetur, id quod eum tandem eo adigebat, ut unciam tantum panis totidemque vini quotidie pro cibo potuque assumeret, quae viuendi vero ratio eum quam maxime emaciabat. Vsurpatum tamen remedium ipsi adeo innocens videbatur, ut die decimo quarto maii, quo demum accersebatur Cl. Auctor, ne suspicaretur quidem hunc morbum arthritidem irregularem et retrogressam esse.

p. 263. Dantur tamen externa remedia, quae tuto adhiberi possunt. Sic urina infantis, infra decem annos nati, moderate calida, anodyna resoluens et efficax est, si linteis eadem bene imbutis affecta pars obtegitur. Fortius remedium, in omnibus arthritidis speciebus conueniens, nec unquam nocens, sapo medicinalis albus est, cuius unciae 5 vel 6 in 7 vel 8 mensuris (pintes) aquae communis solui possunt. Pars affecta in eius modi balneum immergitur, cuius calor affusa calida pro aegri lubitu augeri minuique

p. 266. potest. Quodsi vero circumstantiae quaedam balnei usum prohibeant, tunc in arthritide frigoris impatiente cataplasma emolliens ita concedi potest, ut decoctioni tantum pauca minuta, anteaquam ab igne auferatur, sapo adiiciatur. In arthritide vero caloris impatiente sapo unice in formam pastae redactus applicari potest; facile enim cum corpore quodam se ipso liquidiore pinguique v. g. butyro de Cacao, miscetur. Haec pasta super linteum extensa et parum calefacta adplicari atque bis de die durante accessione renouari potest. Tumoribus quoque, finita accessione, non prorsus dissipatis nodosque cuiuscunque generis formantibus topicum hoc chirotecis et tibialibus adaptatum noctu diuque, quoad eius fieri potest, superhaberi, atque usque ad eorum plenariam

riam euaneſcentiam continuari debet. Nullum enim nodum huic remedio reſiſtere poſſe aſſerit Cl. Auctor.

Altera curationis pars, morbi nimirum ipſius, extra acceſſiones in eo conſiſtit, ut vel abundantia tantum humoris arthritici exacto vitae regimine praecaueatur, vel cauſa morbi primaria penitus deſtruatur. Lac in ſe ſpectatum nulla ſpecifica virtute gaudet, nec ob multas butyraceas et mucilaginoſas partes huic ſcopo aptum remedium eſſe videtur. Iis, qui parum comedunt, parum quoque vel nihil proficiet, iis vero, qui multum edunt, maioris emolumenti eſſe, et generatim ſaltem per accidens eodem modo, ut venae ſectio, purgatioque iuuare poterit. Ad deſtructionem vero humoris arthritici praeſtantiſſimum remedium eſt ſapo medicinalis gallicus ſeu alius quicunque ex oleo oliuarum, ſale alcali et calce viua paratus. Huius ſaponis drachmae ſemis, Rhabarb. Gentian. ana ſcrupuli ſemis et cum ſyrupo quodam purgante in formam boli redacti uſum, diu continuatum, mane et veſperi interpoſitis lenioribus laxantibus ſuadet Cl. Auctor. Monet tamen, hoc remedium in hominibus, morbo cutaneo affectis vel acrimonia quadam ſeu ſcorbuto laborantibus caute uſurpandum eſſe, et uno verbo nemini conducere, niſi unice arthritide laborantibus. Arthritis indeterminata, in qua aeger non niſi in dorſo cubare poteſt, et fere immobilis iacet, regulari fere non eſt periculoſior. Venae ſectio vero in hac prorſus non conducit, et topica omnia nocent.

In arthritide vaga in principio parti affectae lintea ad modum calida ideo applicanda ſunt, quia calor uni tantum parti applicatus repellit, pediluuia quoque, calorem tamen hominis naturalem non multum excedentia, applicari debent, et ſi reſpiratio ab affectis articulationibus thoracis laeſa eſt, theriaca exhiberi poteſt. In arthritide, per accidens regreſſa, primo vena in pede ſecanda, dein ſtatim alteri pedi veſica-

p. 269.
p. 287.
p. 295.
p. 305.
p. 310.
p. 315.
p. 329.

torium adplicandum, et paulo poſt aqua tepida butyracea ſeu oleoſa, vel infuſum theiforme ex cardui benedicto, quod in primis commendatur, ad vomitum excitandum, et poſt hanc euacuationem ſtatim quidam hauſtus vini hiſpanici, canarienſis etc. exhibendi ſunt. Si vero ideo reuocari non poteſt, quia in viſcere quodam depoſitio completa facta eſt, tunc humor arthriticus deſtruatur lenibus laxantibus reiteratis, ptiſana tenui, et deinde ſapone ad gr. quindecim, viginti et tandem ad drachmam ſemiſſem, ſed ſolus aliisque medicamentis nequaquam remixtus exhiberi debet, interpoſitis purgantibus lenioribus.

p. 338. Quodſi vero ex arthritide regreſſa angina orta eſt, tunc eadem per repercutientia tuto tractari poteſt 1) adplicetur pediluuium 2) dein celebretur venae ſectio in pede, et ſtatim, cum raro epiſpaſticis opus ſit, adhibeatur ſequens gargariſma repercutiens ℞ Aq. deſtill. Peruinc. unc. V. kermes mineral. gran. iij. Cryſtall. mineral. drach. ſſ. Aq. vitae ſpirituoſ. Syrup. moror. ana unc. j. M. cuius crebior fortiorque gargariſatio conuenit, quotiescunque dolores in articulationibus ſentiuntur. Quodſi vero humor in angina fixus eſt, non nimium huic gargariſmati inſiſti debet.

p. 350 In arthritide ſua ſponte regreſſa 1) vomitorium lene et inſipidum v. g. aqua tepida unica vice exhibeatur, adhibeatur pediluuium, dentur cordialia ſpirituoſa, vina, parua ſed repetita doſi; venae ſectio et narcotica ob nimiam aegri debilitatem non conducunt. In

p. 359. arthritide irregulari proprie ſic dicta, venae ſectio raro iuuat, epiſpaſtica et veſicatoria nocent. Sed dignus eſt hic liber, qui ab omnibus legatur.

VII.

B. S. ALBINI academicarum annotationum Liber primus. Continet anatomica, physiologica, zoographica, phytographica. Leidae apud I. et H. Verbeek. 1754. 4. pl. 12. tab. aen. 7.

Etsi neminem lateat, quanta sint magni ALBINI in anatomen merita et elegantissima, ad hanc doctrinam pertinentia opera, optime de iis testentur, quasdam tamen rationes sibi esse intellexit Cl. Auctor, quibus confirmet, quam exacto studio in omnibus iis proponendis usus fuerit, quae huc usque ab eo orbi litterario fuerunt communicata. Hanc suam itaque solertiam in praefatione, huic libro praemisso, uberius exposuit, ipsam autem pertractationem in viginti et unum caput diuisit. Sunt quidem inter has annotationes quaedam, quae, quum Cl. Auctoris discipuli alio iam tempore pro candore eius ab eo tradita, acceperint, plane nouae non videbuntur, quae tamen ab eo, cui inuentionem debemus, descriptae dum sunt, nec minus placebunt. Licet forte a scopo eius et pro sua dignitate tuenda plane alienum non fuisset, indicasse aliorum descriptiones, et eorum, qui ex eius eruditionis fonte haurire potuerint. Harum vero obseruationum praecipua indicabimus momenta.

Caput primum tradit *quaedam de modis, quibus cuticula cum corpore reticulari de cute abscedit* et feruidae aquae usum prae reliquis commendat, reliquorumque modorum et in primis macerationis, non nunquam tamen non in uniuersum negligendae, incommoda recenset, simulque *capite secundo cognationem et distinctionem cuticulae et reticuli* demonstrat, a qua hoc mollitie sua discrepat, et colore in albis etiam hominibus discernendo. Huius reticuli *foueolae* vagi-

p. 16.

p. 21.

p. 22.

vaginulaeque, quibus papillae continentur, capite tertio exponuntur, quae ſcilicet loco foraminum, quae ſine demonſtratione adeſſe ſupponuntur, obſeruare licet, foueae ubique in reticulo, vaginulae autem, ubi, prout circa apices digitorum, papillae longiores exiſtunt. Habet autem cuticula plicas ab extus depreſſas, intus eminentes, in quibus papillae etiam nullae ſunt, et hae *inciſuras cuticulae et cutis* efficiunt, quarum naturam *caput quartum* declarat. Verum, quod cutis et reticulum et cuticula arcte interſe nexa iunguntur, *uſus* harum partium, de quo non nulla *caput quintum* explicat, in defendenda cute et temperando tactu conſpicitur, ubi ſimul docet Cl. Auctor, ſe ex tenerrimis embryonibus volae plantaeque cuticulam per ſe craſſiorem inueniſſe, ut hanc mutationem ab attritu aliisque cauſis, eam denſantibus, deriuare non liceat. Ad alia progrediens *capite ſexto*, num *urachus* in aetate prouectioribus adultisque hominibus *peruius* ſit, diſquirit et copioſis aliorum teſtimoniis, tum etiam ſua ipſius experientia comprobat, urachum in iuuene adhuc peruium eſſe. Vaſcula vero, membranam, quae cryſtallinum humorem circumdat, penetrantia, a RVYSCHIO in oue viſa, in homine pariter detexit et *capite ſeptimo* deſcribit. A retinae vaſis oriebatur truncus, ante ingreſſum in membranam lentis non ramoſus, mox in copioſiores ramulos diuiſus, qui omnem ambitum capſulae inueſtiebant, quosque in icone depingi curauit, nec non copioſiſſima haec vaſcula vitiorum forte ſedem in oculorum morbis conſtituere poſſe conicit Cl. Auctor. In *ſequente capite* vero *membranam, pupillam infantis, nuper nati, occludentem*, deſcribit, eamque, quae a recentioribus diſſectoribus ante hunc librum editum pluries confirmata eſt *, ante viginti quinque

p. 25.

p. 28.

p. 31.

p. 33.

* Deſcripſit eandem, prima eius inuentione Cl. WACHENDORFIVS in Commerc. litter. Noric.

quinque annos, a se obseruatam iam iam fuisse asse-
rit. In *nono* dein *capite* in anu decrepita *cordis fora-* p. 34.
men ouale apertum et cum aetate, conueniente pro-
portione, auctum fuisse docet. Quas porro olim
in uteri placenta demonstrauerat arterias, nunc alio
exemplo confirmatas accepit easque ex utero in pla-
centam abire vidit, sanguineque repletas adhuc inue-
nit; licet inde conficere nolit, an verus sanguis em-
bryoni tradatur necne. Haec in *capite decimo* descri-
buntur, quam considerationem tanti momenti esse
iudicat Cl. Auctor, ut in partu iuuando instruat eum,
qui placentam, ex parte auulsam, ex haemorrhagia
uteri, letali postmodum futura, perspexerit, siqui-
dem tunc auulsa placenta uteroque contracto sponte
omnia praecaueri possint mala. *Vndecimum caput* ex- p. 37.
ponit sinuum frontalium conformationem, quos, tum
in iis, quibus frontis os futura diuisum est, tum in
iis, quibus sima est facies et depressa, deficere credi-
derunt anatomici, quorum tamen vestigia et praesen-
tia confirmata fuit in eiusmodi subiectis. Varia ad
cerebrum et piam matrem spectantia momenta obser-
uata explicantur in *capite duodecimo*, ad quae icones p. 39.
etiam pertinent tabulae secundae. Cortex contegit
medullam ubique, etiam in sulcis, in quos descendit
pia mater et undatim sinuosa est; arteriae eius maio-
res per angulos, a sinubus factos, decurrunt et in
copiosissimos innumerabiles et breues ramusculos, in-
tus deriuatos, abeunt, et piam matrem quasi villo-
sam reddunt. Impleti si fuerint materie conuenienti,
rubrae lanuginis instar comparent et per corticem ad
medullam pertingunt, in eaque disseminantur. Re-
futatur tamen BOERHAAVII sententia, nec non ea,
quae ex arteriolarum harum ad medullam progressu
deducitur, opinio, ac si ea propter medulla ex his
vasis

1740. hebd. 18. et post III. A. ab HALLER in opusc.
anatom. p. 339. Conf. Comment. nostr. Vol. I. P. II.
p. 192.

vaſis conſtare debeat. Etenim eius ſubſtantia multum diſcrepat, in qua nihil ſit, quod poſſit euincere, ut putat Ill. Auctor, humorem quendam ſecretum per neruorum canaliculos ferri, quum in ea re multa ſuperſit obſcuritas. Simul autem eam tangit, quae de actione muſculari agitatur, controuerſiam, vaſorum nimirum, ſanguinem vehentium atque neruorum ad eam requiri mutuam actionem: quam ex compreſſis ligatisque vel aliter adfectis hiſce vaſis deducunt, quum nihil tamen probet, niſi hoc, ſic affectis hiſce partibus motum muſculorum ceſſare. Venas deinde corticis ſe adnotaſſe teſtatur Cl. Auctor, praeter arterias, quas RVYSCHIVS, cuius ſimul de hac parte datas figuras paſſim taxat, ſolas corticem efficere credebat, nec a vero abeſſe arbitratur, alias etiam praeter has, quae impletione facta vaſculorum ſub forma non comparent, et maceratione perdun-
p. 52. tur, adeſſe partes. *Dentium aberrationes decimum tertium caput* demonſtrat, earundemque tres diuerſas varietates adducit atque delineat. Prima exhibet dentes duos inciſorios, in oſſibus maxillaribus ſuperioribus poſitos: altera vero longius aberrantem in eodem oſſe prope nexum cum palati oſſe dentem offert: tertia tandem, magis adhuc miranda, dentes duos inter naſum et orbitam, in naſali oſſis maxillaris proceſſu deliteſcentes, deſcribit; praeter hos tamen aderant canini ſolito loco, ſed breuiores et minores. Simile fere et nos exemplum vidimus, in quo tamen paulo profundius et ad mediam commiſſuram oſſium maxillae inciſores dentes poſiti fuerant. *Papillae linguae humanae*, prout aliorum animantium conſtantiori ratione *differentes* ſunt, quas deſcriptas
p. 55. legimus capite *decimo quarto*. Quatuor earum genera ſunt, aliae magnae ad radicem linguae ante foramen coecum, quae parte ſua gracili inhaerent, craſſiore eminent ex lingua, aliae fungiformes ſeu mediae magnitudinis, inter ſe tamen magnitudine quoque diſcre-

discrepantes, ante priores positae, in extrema lingua copiosiores: aliae porro minores, arcuatae a RVYSCHIO dictae, in superna parte linguae copiosiores haerent, itidem magnitudine et forma diserepant: tandem aliae minimae, tuberculorum rotundorum formam referentes, in incisuris linguae copiosiores. His omnibus accedit quartum genus, quod in posteriore parte laterum linguae, rugarum transuersarum instar, continetur. In diuersis tamen subiectis multis variant modis. Harum autem fabricam ulterius persequitur Cl. Auctor *capite sequenti* et in eo omnis p. 59. est, ut declaret, eas non solas neruosae propaginis esse, sed arterias etiam atque venas eas simul constituere. Inuenit nimirum ad papillas accedere fasciculum staminum, inter se coniunctorum et ad finem papillae in tuberculum coeuntium, quorum etiam icones tabula prima suppeditat. Has in linguis, quarum arteriae repletae fuerant, aeque ac in iis, in quibus vasa vacua disquirebantur, detexit, varietatesque conformationis adnotauit. Non impletis vasis albae sunt mollesque, impletis autem rubrae, inter quae tamen vasa forte et venae continentur. Per mediam papillam unum maiusque vas transit ad eius extremitatem usque, quod, an patulum sit, dici nequit. Probabile id videtur ex facili post detersam linguam redeunte humectatione. Materies autem alba, vasculis circumfusa, cutis linguae continuatio est; medullam enim neruosam non esse, repugnant macerationis phaenomena, quum nec tabescat, nec dissoluatur; neruos accedere interim negandum non est. Estne autem in lingua *periglottis et reticulare*, a MALPIGHIO dictum *corpus*, de hac re capite *decimo sexto* dispicitur. Statuit itaque, Cl. Auctor, licet p. 64. hoc Cl. HEISTERVS affirmauerit olim, corpus reticulare in lingua humana non inueniri, eique tamen integumentum, cuticulae simile, quod toti superinducitur linguae, albescat et pertinaciter inhaereat,

datum

datum esse. Ad internam eius superficiem, substantiae reticulo similis, adhaeret, quae vaginulis suis papillas comprehendit, et, quod in interstitiis papillarum crassior est, ac in fundo, ut papillae emineant, efficit. Ex his conditionibus tamen *gustus et tactus organorum similitudo et dissimilitudo* noscitur, quam caput
p. 67. *decimum septimum* expendit: quae vero non tantum in eo consistit, ut periglottis sapida facile imbibat, cuticula non item, sed in papillarum etiam diuersitate posita esse videtur. Praecipue periglottis mollior
p. 68. est. Porro capite *decimo octauo* differit Cl. Auctor *de vasis placentae paruulorum embryonum et de inuolucro, quo elisa eorum oua reconduntur.* Soluta illa vasa sunt, rami scilicet inter se non implicantur, sed distincti decurrunt, immo quidam ex his, a reliquis distantes, quasi aberrant, et cum incremento placentae tantum compingi obseruantur. Interim praeternaturalis etiam in iis status occurrit, per interualla nimirum haec vasa contrahuntur amplianturue, ut hydatides sistant, nec non in fine vasculorum non nullorum vesiculae animaduersae fuerunt, quas quidem conditiones elegans addita figura exprimit. Vasa tandem haec contegit inuolucrum crassitie discrepans, quod pro coagulato sanguine, qui inde reprehenditur, assumserat RVYSCHIVS et quod idem credit esse Noster, quod in maturis ouis, cuius delineationem in tabulis uteri muliebris grauidi dederat, ob-
p. 71. seruatur. Subiecit itaque in *sequenti capite non nulla de embryonibus humanis ouisque, quibus continentur.* Nitidae sane icones propositam illustrant descriptionem, praeter inuolucra chorii et amnios, umbilicus in conspectum venit, membranis oui continuatus, et vagina chorii inuoluta vasa comprehendens, quae placentam vario decursu efformant. Amnios saepe ad umbilicum non desinit, sed ante, a chorio recedens, infundibulum constituit, quod ad umbilicum quandoque in embryonibus perpusillis et

ad

ad ventrem usque pertingit. Nam umbilicalis funiculi in uniuersum est aliqua diuersitas. Filum album a ventre embryonis per umbilicum decurrit, et in vesiculam intumescit, liquido plenam, quae allantoidem fingit, veram tamen nunquam inuenit Cl. Auctor. Partes deinde in embryone minuto obseruandae describuntur et obseruatio simul additur maturi foetus, cuius umbilicalis funiculus per herniam omnem fere intestinorum canalem susceperat, breui post mortui. Quae supersunt capita, botanica tractant et *vicesimum* quidem, *pennam marinam albam* p. 77. *et rubentem* describit, de alba RONDELETIVS, de rubra GESNERVS retulit, utriusque iconem suppeditauit Noster. Haec alba minor est, utraque adiunctam inferius partem, glandi penis assimilatam, ostendit, caulis in brachia abit, quae denticulata, immo horrida aculeis sunt, et striis interdistincta. Vltimo tandem loco, *capite vicesimo primo Clematitis* p. 79. *Floridensis, flore albo odoratissimo*, quoad omnes partes exprimitur, cuius etiam icon additur, quae tamen nisi odorem, quem prae se ferre dicitur, excipias, parum vel nihil discrepare ab illa vulgari specie, quae caule volubili et flore albo instruitur, putamus.

VIII.

B. SIEGFRIED ALBINI tabulae ossium humanorum Leidae apud I. et H. Verbeek Bibliop. 1753. fol. max. tab. 34. et totidem sciagraphiam exhibentes.

Denuo perinduſtrii Auctoris famam, nouo specimine nobilitatam, indicamus, quod, et ea, quae adhibita est, accurata opera et pretio carum, omnibus sese commendat. Postquam totam emensus est ossium doctrinam, describendo eorum singulorum, tum in adulto homine, tum in foetu praecipua

pua momenta; poſtquam porro ſceleti humani dein delineationem ſubtilem et naturae conuenientem, ſi ſupererat, ut oſſium etiam ſingulorum proponeret figuras, tales tamen, quae in naturali magnitudine ſimul demonſtrarent, quae ad unumquodque eorum rite intelligendum pertinent. Ipſe etiam monet Cl. Auctor, ſe in ſingulis optimo naturae exemplo uſum fuiſſe ſpeciminibus, nihilque praetermiſiſſe eorum, ad quae attendendum eſt anatomico, quum in reliquorum, a diſſectoribus datis, iconibus ſaepe muſculorum, ligamentorum aliarumque partium annexarum ſedes neglectae, aut ſtudioſe additae non fuerint. Haec autem Cl. Auctoris ſingularis fere cognitio, quae artificis direxit ſcientiam, ita ſcite curauit, ut obſeruentur in omnibus partibus, ut ex iconibus hiſce, anatomes etiam ignarus, veram ſibi comparare poſſit earum notitiam, quamuis id inde nolimus cogere, elegantius ſemper naturam conſulere non eſſe atque praeſtantius. Initium facit enumerandi oſſa a capite, a quo deinde ad reliqua progreditur, omnium, tum, ſi plura in uno membro inter ſe cohaerent, oſſium, tum ſingulorum, prout in ſceleti expoſitione factum eſt, delineationes ab anteriore, poſteriore et laterali parte exhibens. Breuis eſt ſingulae tabulae, lineas tantum circum ſcribentes figurarum exprimenti, additus indiculus, qui inſcriptas figuris litteras explicet. Omnia quidem ſubtiliſſima momenta ſigillatim ſimul non exprimuntur, nihil autem neglectum fuiſſe, quod adnotandum eſſe videbatur, deprehendent ii, qui cum hiſtoria oſſium Ill. Auctoris conferre voluerint hic expoſita. Capitis praecipue variae ſectiones in pluribus tabulis proponuntur, ſingulae tum lineares, quas vocant, tum umbra diſtinctas delineationes ſiſtunt.

Liceat de his quaedam adducere, ut pateſcat, qua ratione ſuam expleuerit voluntatem Cl. Auctor. Oſſa capitis nimirum in ſex tabulis exhibentur, quarum

prima

prima integrum illud a parte anteriore, posteriore lateralique visum sistit, *altera* cranii inferiorem, nec non maxillae superiorem et inferiorem faciem, *tertia* cranii interiorem superficiem et basin, nec non ad verticem factam totius capitis, adhuc cohaerentis, sectionem, declarat. Sed quum probe intelligeret Cl. Auctor, et his sufficienter omnium ossium tam diuersorum indolem nondum perspici, dissectorum et solutorum a nexu ossium in sequentibus tabulis figurae adduntur. In his, ut eo melius succurreret eorum, qui uti his tabulis velint, studio, qua ratione diuersae sectiones se excipiant, simul indicatur, nexusque singulorum designantur, inter quae ossis temporum externae etiam superficiei notae sunt, internam autem organi auditus fabricam addere non libuit Cl. Auctori: ossa tamen faciei et hyoides simul comprehenduntur.

Ab his ad truncum sceleti progreditur Cl. Auctor, pro ea, quam in expositione de ossibus corporis humani sequutus est, norma, incipiendo a spina; exponit itaque tabula *septima* os sacrum atque coccygem, *octaua* syntaxin vertebrarum lumbarium, *nona* earum dorsi, *decima* colli, quarum singularum, quod communes quaedam sunt et conformes sibi conuenientiae, in linearibus delineationibus unicam ex his, in iis, quibus umbra accessit, omnium cohaerentium figuras offert, quarum, conferendo inter se quamcunque, discrimina eo facilius perspiciuntur. *Vndecima* ad *decimam quartam* pectori dicatae sunt, primo costarum, deinde sterni figuras, earumque triplicem faciem monstrant. *Decima quinta* clauiculae sinistrae formas, *sexta* scapulam, *septima* humeri, *octaua* ulnae, *nona* radii, *vicesima* porro carpi ossicula, distincta et quidem ab interiore, exteriore, posteriore, priore, inferiore, superioreque facie, *vicesima prima* metacarpi, et *secunda* tandem singulorum digitorum phalangas cum ossium sesamoideorum recensio-

ne eadem ratione exprimit. Cuncta ab extremitate sinistri lateris sunt desumta.

His peractis in subsequentibus tabulis extremitates illustrantur inferiores, initium fit in tabula *vicesima tertia* ab ossibus coxarum. Sequitur in *quarta* os femoris a priore, in *quinta* ab interno latere, in *sexta* tibia a priore, in *septima* eadem ab interno latere, adiunguntur his patellae icones, quas excipit in *octaua* fibulae delineatio, in *nona* deinde adduntur separata ossa tarsi pro diuersis scilicet, quibus inuicem uniuntur, superficiebus. *Tricesima* metatarsi ossa singula exhibet, quibus finem imponunt in *tricesima prima* ossiculorum, quae digitos pedis efficiunt, delineationes. Appendicis instar autem in *duabus sequentibus* tabulis pedis integri, ab interno latere aeque ac externo, superiore et inferiore visi, cohaerentium adhuc ossium figurae accedunt, quippe in quibus variae adhaerentium etiam musculorum sedes sunt attendendae. Vltima tandem, seu *tricesima quarta* tum calcanei cum talo coniunctionem, tum metacarpi cum carpo, et huius serierum compositionem inter se sistit. De singulis, quum non possit, quicquid in specie praestitum fuerit, hic exponi, desideratum hoc opus breuiter indicasse sufficiet.

IX.

Tentamen Herpetologiae. Auctore IACOB. THEOD. KLEINIO cum perpetuo commentario. Accessit I. A. VNZERI observatio de taeniis, latine reddita, cum dubiis circa eandem. Leidae et Gottingae apud Elias Luzac. 1755. 4. mai. pl. 10. tab. aen. 2.

Quam olim de edendo hoc libro conceperamus spem *, nunc a Cl. Auctore sedulo impletam fuisse laetamur, quippe quum animalium dispositio nem

* Vid. Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 290 seq.

nem methodicam magis reddidit magisque completam. Retinuit autem, quam indicato iam loco exposuimus, sciagraphiam, paucis tantum mutatam, ubique commentariis et dilucidationibus additis locupletatam.

Herpetorum naturam illustraturus, primo eadem in genere considerat, hocque vocabulo denotat *animantia apeda, corpore elongato, quae volutim et flexuose loco in alium mouentur, et sinuosa quiescunt.* p. 1. Haec in duos secedunt ordines, in *angues* nimirum et *vermes*. *Anguis* Nostro *est animal herpetum sanguineum, transformationi non obnoxium*, quorum capita aeque ac caudae differunt, et classes constituunt. Prima eos complectitur, *quibus caput discretum est,* p. 5. *et cauda decrescit;* caput nempe a reliquo corpore in his facile, figura discrepans, distinguitur et cauda extatiori sua forma sensim attenuata acutaque redditur. Generibus huius classis formandis deinde inseruiunt dentes, qui vel manifesti exseruntur, vel intus delitescunt, vel plane desunt. Primum genus, dentes, anticos caninos, longissimos, mobiles ostendit, vocatur κυνόδον. Pertinet autem huc primo *Vipera*. Plerumque consueuit viperarum nota generica a viuo desumi partu, de quo tamen semper certi esse non possumus; suadet itaque Cl. Auctor, aliam quandam notam constantiorem quaerendam esse, ex qua possit naturale genus formari. Quam in dentibus solis inueniri sufficienter monstrat; *ex his autem bini ma-* p. 11. *iores non in ipsa maxilla, sed in fortibus tunicis emissilibus defigi et tanquam in vagina recondi, usque dum ad mordendum inseruire debeant*, denuo experientia confirmat. Sed, dum eos non prostantes ab auctoribus pingi putet, nos eosdem tales a SEVERINO * proponi meminimus. Interim in dissecto viperae capite nullos vidit studiose inquirens Auctor, detexit

* Vid. MARC. AVREL. SEVERINI Vipera Pythia. Patav. 1651. 4. Part. II. cap. 2. p. 297.

vero duo corpuscula oblonga, palato appressa, quam loculos, in quibus canini dentes delitescebant *mobiles*, *albissimi*, *diaphani*, *ginglymos in maxilla habentes*, ad quorum basin orificium occurrebat, setam nuissimam porcinam admittens, in canalem, ad apicem dentium usque procedentem, continuatum.

Vaginam hanc Noster cum processu mammillari comparat, eiusque praesentiam indubium viperae signum suppeditare credit, quae si retrahitur, erigi dentes et ad morsum faciendum aptos reddit. Huius generis porro triginta et sex species adducuntur, quae maximam partem a CATESBY et SEBA descriptae sunt. p. 16. Secundo loco ad hoc genus refertur *Cadisona*, quae ab omnibus anguibus crepitaculo seu tintinnabulo differt, in exitu caudae constituto, cui etiam quotannis articulus accedere fertur. Harum octo species enumerantur, inter quas Americana dentes exsertos caninos fortiores habere dicitur. Tertium locum occupat *Conspicillaris*, venenatissima bestia, quarum duodecim species notatae occurrunt. p. 17. Aliam porro subdiuisionem huius generis faciunt dentes pectinati, qui, quod Lucii piscis et Crocodili similes sunt dentibus, a Cl. Auctore Ιχθυοδόντες vocantur; viginti et duae earum species sunt, veneni virulentia inter se differentes. Ex his periculosissima est vipera, *Argus* dicta. Quaedam ex his tantam consequuntur magnitudinem, ut integrum bubulum comprimendo suffocare valeant, et CLEYERUS in Ephem. Nat. Curios. refert, se vidisse extractum ex ventriculo eius modi anguis ceruum integrum mediae aetatis, ex alio sylvestrem caprum bene cornutum, ex denuo ex alio hystricem cum aculeis.

Alterum genus, ex dentibus determinatum, dentibus acicularibus, umbrosis vel occultis angues complectitur, quibus Αυγαιόδον seu *Coluber* nomen est. Ea namque, quae ex miti et innocua natura desumitur, differentia et denominationis ratio parum valere p. 23. poterit,

poterit, dummodo dentes habeant acutos, vel exsertos, vel in gingiua latitantes. Copiosissimus horum catalogus est, enumerantur namque eorum centum et sexaginta quinque, quorum plerique diuersitate colorum ludunt, et virulentia multum discrepant. Inter alios huc pertinet Ceraſtes et Caecilia. Num vero coloris ratio nullam patiatur varietatem, ut ille constantiorem, ac squamarum numerus, ad quem praecipue attendendum esse credidit Cl. LINNAEVS, characterem suppeditet, utique putamus inquisitione necessarium esse, in primis, quum et hic, si, prout fieri debet, eorum in musеis fiat conseruatio, ille non videatur ab immutatione immunis esse.

Tertium huius ordinis genus *ἀνάδους* seu edentulos sistit, in quibus nimirum nulli obseruati sunt dentes, incompletam tamen hanc classem, quae quinque tantum species recenset, se proposuisse fatetur Cl. Auctor, omnibusque, angues disquisituros, ut ora studiosius perlustrent, commendat. Hinc etiam est, ut spicilegium colubrorum CATESBY et LINCKII additum sit, eorum scilicet, de quibus, num dentes habeant, nec ne, parum constat. Siquidem et plura fabulosa apud diuersos occurrunt scriptores de serpentibus, draconibus, ut sese extricare vix genuinus possit naturae indagator. Huc refertur itaque serpens siue lacertus monstrosus, a IOBO LVDOLPHO descriptus, duobus pedibus lacertinis, quem *Tabula prima* huic operi addita, delineatum sistit. p. 43.

Altera huius ordinis classis *angues* sistit *capite indiscreto, cauda quasi truncata.* Caput cum reliquo corpore sic cohaeret, ut difficulter discernatur, cauda vero circa finem ita rotundata apparet, ut pro capite etiam possit haberi. In duo diuiditur illa genera, in *scytalem* nempe et *amphisbaenam.* Scytale caudam habet prae capite rotundatam, eiusque septendecim species sunt, amphisbaena vero caput caudamque dubiam offert, quarum quindecim species descriptas in- p. 51.

uenit Cl. Auctor, eleganter a natura coloribus pictas atque variantes. Horum venenati morsus non aeque ac praecedentium celeriter nocent, sed inflammatione sensim facta, tempus applicandi et opponendi efficacia remedia relinquunt.

p. 58. Accedimus ad alterum herpetologiae ordinem, qui de vermibus exponit. Est autem Nostro *vermis animal herpetum, exsangue, transformationi non obnoxium, cute nuda, spina carens, non nisi gustum et tactum habens, trachaeis in musculis praeditum.* In tres secedit classes, in *lumbricum, taeniam* et *hirudinem.* Lumbricum teretem vocat vermem Noster, corpore vel annulato, vel laeui aut laeuissimo, cuius ulteriora genera a loco, quem inhabitare solent, definiuntur. Est itaque horum alius *terrestris*, qui in aqua degere non potest: Quatuor illorum recenset Noster, eosque a caudae figura et fascia in dorso praesente & absente distinguit. Alium deprehendimus esse *aquaticum*, qui in terra vel sicco non subsistit, in quibus magnitudo et crassities differentiam constituit. Refertur huc *Gordius* Cl. LINNAEI, cuius in filiformi corpore elegantes motus describi leguntur. Tandem lumbricus est *animalium*, qui corpus habet teres et in partibus animalium habitat. In rene lupi inuentum similem vermem, olim cum societate Anglicana communicatum, descriptum et delineatum dederat Cl. Auctor, cuius icones nunc perfectiores iterum proponit, simulque internam eorum fabricam, per sectionem noscendam, exponit, in
p. 64. *Tab. II.* Ab his discrepat *Taenia*, in classe secunda descripta, quae vermis articulatus est, et *Hirudo*, classem tertiam efficiens, qui vermis est aquaticus, ventre sessili, cauda tereti, annulatus. Illa, quae medicinae loco adhibetur, species, in fundo oris carunculas dentiformes, maiores, acutas, latas et albas, molles habet.

Obser-

Obſeruatio Cl. I. A. VNZER de taeniis expromptuario Hamburgenſi deſumta eſt *, et ad calcem libri accedit. Putat nimirum ille, taenias, a femina excretas, per aquam putealem hauſtam ingurgitatas et enutritas fuiſſe, idque ea propter, quod a potu aquae dum abſtinuit femina, a taeniis etiam liberata fuit, ſimulque monet, teretes inteſtinorum vermes cum lumbricis terreſtribus accuratiſſime conuenire. Huic itaque opinioni varia, quae hic modeſte declarat, oppoſuit dubia Cl. Auctor. Non enim definire audet, omnium auctorum eam eſſe ſententiam, vermes teretes ac lumbricos terreſtres eſſe eosdem, quippe qui ſtructura corporum, cinguli ſeu faſciae in dorſo et annulorum abſentia, nec non aliis conditionibus ab illis diſtinguuntur **. Porro ea de quaeſtione mouet dubitationem, num lumbricorum terreſtrium ouа vel cum aqua hauriri, vel hauſta in corpore animali poſſint enutriri. Id, quod iterum negat Noſter, quoniam calorem ferre nequeunt terreſtres lumbrici, quo deſtituti inteſtinales pereunt: quoniam nulla etiam forma externa utriusque vermis differunt: quoniam aquam fugiunt terreſtres, in qua inteſtinales degunt. Filiformis etiam vermis, quem *Gordium* Cl. LINNAEVS nominat, quemque ore hauſtum Nigritarum morbos varios excitare adſerunt, in inteſtinis non commoratur, ſed per corpus vagando in lumbis, pedibus, brachiisque exitum quaerit, ut longe probabilius ſit, per poros cutis eundem ſeſe inſinuaſſe, per easdem autem vias iterum aufugere tentaſſe. De taeniis tandem, quod rariſſime extra corpus inueniuntur, longe obſcurior eſt ſententia. Quae quum p. 67.

* Conf. huius promtuarii To. VIII. Part. III. no. 6. pag. 312. et Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 66.

** Conf. quae hac de re eleganter docuit GVALTH. VAN DOEVEREN in diſſ. de vermibus inteſtinalibus hominum. Lugd. Batav. 1753. 4. vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 449.

ita sint, stamina quaedam verminosa in hominibus praesupponenda esse putat Cl. Auctor, licet in omnibus non cuiescant, quum nulla fere interanearum partium sit, quae aliquando vermibus obsessa deprehensa non fuerit. Verum et haec, a variis defensa, opinio, difficultatibus non caret.

X.

Hamburgisches Magazin oder gesammlete Schriften, aus der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt. Dreyzehnter und vierzehnter Band. Hamburg und Leipzig, bey G. C. Grund, und A. H. Holle. 1754 und 1755. 8. Dreyzehnter Band 1 Alph. 19 Bog. 1 Kupf. Vierzehnter Band 1 Alph. 19 Bog. 2 Kupf.

Hoc est:

Promtuarium Hamburgense siue collectio scriptorum, ex scientia naturali et humanioribus litteris depromtorum. Vol. XIII. et XIV.

p. 3. *Part. I. no.* 1. Itali cuiusdam epistola *de morsu tarantulae*, ex diario anglico, *the Gentleman's Magazine for sept.* 1753. translata est a Cl. CHRISTLOB MYLIO.

p. 9. *No.* 2. THEOD. THORKELLI WIDALINI, olim Rectoris Scholae Skalholtensis, *de montibus Islandiae crystallinis tractationem* e latino sermone vertit notisque illustrauit affinis Auctoris, WIDALINI, iam Lipsiae degens litterarum gratia. Cl. Auctor vero, de nomine horum montium in patria lingua eiusque derivatione, vocant eos *Jökuli*, non bene primum ubi exposuit, montes suos aggreditur propius, atque sub iisdem illam hic intelligi vult glaciei molem, quae in plano Islandiae agro sponte orta, cresce-

creſcendo ſenſim ſummorum montium adaequat altitudinem, duraturam per aeuum. In orientali in primis Islandiae regione, huiusque in agro *Skaptáfells-ſyſſa*, inter alios montes, tali haud cinctos glacie, arenoſa occupant cryſtallini montes loca, ſeſeque ad quinque milliaria quoad longitudinem diffundunt, latitudine ob immanes atque haud peruios receſſus nondum definita. Quicquid enim medios inter montes perhibetur viſum fuiſſe, multum redolet fabulas. Iam ſi quaeritur, unde tanta glaciei moles trahat p. 20. originem, eam quidem a niue, omnem per annum montium inueſtiente cacumina, plurimi deriuare ſolent, multis tamen argumentis fieri prorſus non poſſe euincit Cl. WIDALIN, ut e niue, haud ſoluta prius, naſcatur glacies. Plura poſt haec.

No. 3. Epiſtola de fructuum Hippocaſtani ad ſaginanda pecora praeparandorum modo, ex diario, *Iournal oeconomique octobr.* 1751. huc transſumta eſt. p. 28.

No. 4. C. S. M. *diſquiſitio de particulis martialibus in ſanguine*, per experimenta chemica demonſtratis, addito *circa ferri in coeruleo colore praeſentiam experimento.* Coeruleum illud pruſſicum, dum inuentum erat, multorum ad ſe traxit oculos et attentionem, iam ubi detectae cognitaeque fuerunt partes, eam conſtituentes, ſanguis nempe, tartarus et nitrum, igne inuicem iunctae, acidis praecipitatae iterum; cui tamen ex his tribus cauſa coloris attribui debeat, dubia res eſt. Sanguini vero in primis competere hanc tingendi vim quum crederet Noſter, varia cum illo inſtituit experimenta, eorumque iam exponit ingenue ſummam. Sanguinis bubuli exſiccati duas partes cum aequalibus nitri puri carbonumque pulueris ſufficiente quantitate commiſcuit, igne fudit valido, donec alcaleſceret, et tunc remouit, ut refrigeſceret. Poſt varia, cum ita parato lixiuio facta, tentamina, quae hic ſilemus, ad rem n[illegible]tram parum ſpectantia, quum ipſi lixiuio adfunderet ſpiritum ni- p. 31.

tri, mox fundum petiit praecipitatus crocus; liquor reliquus post euaporationem reddidit nitrum: crocum et aqua fortis soluit plenarie, et magnes auide attrahit; solutus ille aceto saporem linguae imprimit stypticum vitriolicum; idem post euaporationem dat vitriolum viride martis, quod nigro colore tingit gallarum solutionem. Porro croco suo addidit Noster phlogiston et igne fudit, fusumque malleo subiecit, a quo quidem se non patitur tundi, friabilis nimis, a magnete tamen trahitur. Croci ex duabus libris sanguinis bubuli obtinuit drachmas duas cum semisse et grana tria, ex aequali sanguinis humani quantitate drachmas tres, et grana quindecim. En! itaque ferrum in sanguine! en illud causam coloris quoque coerulei! Vt autem demonstret Cl. Auctor, ferrum inesse coeruleo pigmento, aliud exponit experimentum. Limaturae martis, subtilissime contusae, unciam unam, nitri uncias sex, sulphuris aliquantum, carbonumque pulueris sufficientem quantitatem inuicem immisit in crucibulum, igneque valido fudit; fusa haec aqua soluit et per filtrum transcolauit. Sapor erat acris, alcalinus, causticus, illi, quem habuit lixiuium e sanguine, haud dissimilis. Addito dein eidem alumine et vitriolo martis, ad fundum mox se deposuit pigmentum illud quaesitum coeruleum, quod mixtum post cum acidis, elegantiorem sensim impetrauit colorem. Mars itaque causa coloris coerulei.

p. 46. *No. 5.* M. E. F. SCHMERSAHLII *tractatio de Hyacintho tuberoso Indico.* Multa habet planta haec, quibus se commendat hominum arbitrio, et colorem, et odorem, et alia; Noster vero ad culturam eius solam respexit, neglecta structurae partium eius descriptione botanica. Duas eius species esse, alteram simplici flore, alteram pleno flore, quas nos dicere mus varietates, primum dum monuit, tertiamque flore pleno rubicundo, quum nondum vidisset eam,

vel-

veluti dubiam relinquit; ſtatim ad culturam ſe vertit, ſolliciteque docet et tempus et modum, quo tubera aſtius integra per hyemem ſeruari, vereque nouo debeant in terram plantari, et auctumno tandem colligi ſemina.

Pars II. no. 1. Cl. HILL *obſeruationum microſcopicarum* et *phyſicarum continuata expoſitio*, hic legitur ex anglica in vernaculam noſtram verſa linguam*. p. 116.

No. 2. IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes ex coporibus morboſis*, et p. 166.

No. 3. IO. LAVR. WITHOFII *anatome pili humani*, et p. 171.

No. 4. IO. GOTTFR. ZINNII *obſeruationes de ſcirrhis cerebelli et cerebri*, e Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis Commentariorum Tomo II, in germanicum translatae ſermonem, hic exhibentur, quarum tamen ſummam alio loco iam expoſuimus**. p. 195.

No. 5. De montibus Islandiae cryſtallinis continuata ſequitur tractatio. E niue, qua tali, naſci non poſſe glaciem ſupra euicerat Cl. WIDALINVS; iam, vbi glaciei per artem geneſin, e niuis nimirum cum ſalibus et in primis nitro commixtione, docte fuſeque demonſtrauit, ſimili modo adfirmat niuem aquasque, adfluentes copioſius, ſubterraneas, ſalium multique nitri ope, quod illis terris abunde ineſſe comprobat, facile mutari potuiſſe in tot tantaque glaciei volumina. Notatu quoque dignum eſt illud, quod ſeſe moueant hi montes cryſtallini, et modo incedant aeſtate, modo retrogrediantur hyeme, et vice verſa. Cauſa phaenomeni huius in eo ponitur, quod, dum certum ſit aquam congelaſcentem maius occupare ſpatium, idem valeat de progreſſu regreſſuque p. 197.

* Comment. noſtr. Vol. II. Part. IV. p. 664. et Vol. IV. Pars I. p. 106. 108. 111. *Hamburgiſches Magazin, 1ster Band.* p. 3. 115. 355.

** vid. Comment. noſtr. Vol. II. Pars IV. p. 714.

ſuque montium. Dum enim conglaciatur aqua, expellit ante ſe, quae ei ſuperincumbunt, glaciales tapes, unde progreſſus: eadem regelaſcens, in omnes ſeſe diffundit plagas, unde collabuntur iterum terrae que cedunt montes. Cl. Editor ſub finem ſuas quoque addidit adnotationes, doctaeque non nulla, quae forte ſupereſſent, reſoluit dubia.

p. 227. *Pars III. no. 1.* ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis humani ſenſibilibus et irritabilibus* commentatio, Societ. Reg. Scient. Gotting. Commentat. Tom. II. p. 114. inſerta, hic germanice verſa traditur*.

p. 260. *No. 2.* ANT. LEPROTTI Epiſtola ad IAC. BARTH. BECCARI, *de aneuriſmate in arteria brachiali aliisque obſeruationes* continens, ex Comment. Bonon. Tom. I. p. 345 ſeqq. deſumta eſt.

p. 276. *No. 3. De modo frumentum diu conſeruandi obſeruationes* ex Cl. DESLANDES libro, quem inſcripſit, *Recueil des differens traités de phyſique et d'hiſtoire naturelle. à Paris 1750, 12. p. 91.* teutonico idiomate redditae exhibentur. Sequens ordo eſt contentorum ut delectus frumenti, dein horrea ſtruendi modus, porro inſecta frumenti granis infeſta, eademque exſtirpandi modus, poſt haec ſtructura tritici, hordei aliorumque granorum cerealium interior, tandem quoque in farina latitantes vermes conſiderentur. Primum quod attinet ad delectum frumenti, illud quod in calidioribus creſcit terris, ſeruari diutius quam quod frigidiores ferunt agri, itemque illud quod ſiccioribus annis, quam quod humidioribus maturuit, melius eſſe conſtans quum doceat experientia, conſultum omnino eſſet e calidioribus terris frumenta adferre ſeruareque in publicos uſus in granariis. Granaria vero optima conſtruuntur ſub terra, ut aeris aquaeque acceſſus eüitari poſſit melius. Hic

* Comment. noſtr. Vol. II. Pars IV. p. 695. ſeqq.

fuit mos veterum. Nunc quoque Afri profundis frumenta recondunt fontium cuniculis. Quum pretiosior iusto ita exstruendi visa esset ratio, consuetis hactenus uti licet horreis, quae docet Noster varia ratione construere melius conuenientiusque, quam fieri plerumque solet. Porro contra insecta, quorum triplex describit genus, frumentorum hostes duo in primis commendat Cl. DESLANDES remedia, nimirum, ut saepe iterumque parietes granariorum abradantur duro quodam instrumento, eoque modo, si qua adhaereant parietibus, simul enecentur insecta, deinde ut sulphur crebro in granariis accendatur, cuius odor dicitur insectis omnium funestissimus. Ipsa grana si contemplamur, praeter culmum, qui spicam sustinet succosque, grani incremento destinatos, transmittit, gluma occurrit grani inuolucrum exterius, germen siue ea pars, qua genus suum propagat granum, plantae totius compendium et tandem farina, germen circum circa ambiens. Vltimo loco in farina latentium vermium exhibetur descriptio, deque farinae bonitate iudicium. Angli de farina cerealium suorum albidiori gloriantur; Galli vero de panis bonitate maiori.

No. 4. Commentariorum Societatis Regiae scientiarum Gottingensis Tomi II. recensio *. p. 310.

No. 5. De micrometro nuper inuento relatio, ex D. ROB. SMITH ad Cl. A. G. KAESTNERVM data epistola, ex anglico versa sermone. p. 334.

Pars IV. n. 2. ALBERTI DE HALLER *de partibus corporis humani sensibilibus et irritabilibus* commentationis Sectio II. **. p. 402.

In Promtuarii, quod indicamus, Hamburgensis Volumine XIV. sequentes continentur dissertationes:

Pars.

* Comment. nostr. Vol. II. Pars IV. p. 714. seqq.
** ibid. p. 695.

p. 3. *Part. I. n. 1. Recherches sur les usages des [illegible] dans les plantes et sur quelques autres sujets re[illegible] l'histoire de la vegetation par* CHARLES BON[illegible] recensionem legimus, quarum ipsi uberiorem [illegible] dimus expositionem *.

p. 30. *No. 2.* Cl. HILL *observationum microscopic[illegible] continuationem* insertam deprehendimus **.

p. 69. *No. 3.* DOMINICI GVSMANN GALLAZ[illegible] *de tunica reticulari intestinorum* dissertatio ex Com[illegible] ment. Bonon. Tom. I. p. 359. desumta est.

p. 89. *No. 4. a. 7. epistola ad auctorem diarii, Gent[illegible] man's Magazine*, ex eius parte, quae mense febru[illegible] 1754. prodiit, translata in vernaculam legitur, de morsu tarantulae complectens varia.

p. 94. *No. 5. Continuatio meditationum de lapidibus co[illegible] leatis.* Quas olim Promtuario ipsi Hamburgen[illegible] insertas, in nostris commentariis exposuimus***, contra quas Cl. LEHMANN in deliciis physicis, qu[illegible] Berolini prodiere, non nulla monuit, eas ipsas [illegible] fuse prosequitur, et in primis a factis eidem obiec[illegible] nibus mascule sese defendit Auctor.

p. 115. *Pars II. no. 1. Het ondekt Roonhuisiaansch Ge[illegible] in de Vroedkunde nader opgeheldert en bevestigt door* IACOBVS *de* VISSCHER *en* HVGO *van de* POLL *Stads Doctoren te Amsteldam.* h. e. Arcanum Roonhuisianum in arte obstetricia detectum a IACOBO VISSCHER et HYGONE van de POLL. Lugdun. Bat. 1753. 8. Est recensio libri, hoc titulo qu[illegible] prodiit.

p. 138. *No. 2.* P. B. P. *commentatio de rore melleo [illegible] anno 1753. conscripta.* Ita vero suam Cl. Auctor pertract[illegible] uit dissertationem, ut primo loco, quas studiose co[illegible] legerit,

* Comment. nostr. Vol. III. Pars IV. p. 668. sqq.

** vid. supra p. 471.

*** *Hamburgisches Magazin. IX. Band.* p. 73. et Comment. nostr. Vol. II. Pars III. p. 477. seq.

legerat, de rore illo experientias enarraret ingenue, deinde in eius originem inquireret penitius, tandemque etiam effectus ipsius perpenderet saepe mirabiles. Inter segetes primum, guttarum forma, culmis, spicis, aristis granisque frumenti insistentem aliquando vidit Noster liquorem flauescentem, melli saccharoue perquam simillimum, mutatamque inde iam obseruauit granorum substantiam et saporem. Aliquot dies post magis penetrauerant guttulae; grana aliquot ad maiorem naturali increuerant longitudinem; membrana exterior eorum erat tenuis, purpurea, substantia vero sine odore et sapore. Similem liquorem in aliis plantis earumque partibus variis, ut in foliis cerasi, fagi, pruni, ribesiorum, aliarumque diuersis temporibus obseruauit, modo in guttulis, modo diffluentem, modo in auersa, modo in aduersa foliorum facie diffusum. Interdum pediculos paruos simul cum rore illo vidit Noster. Patina, libero aeri in horto per noctem exposita, mane similibus, ac folia, imbuta fuerat guttulis. In foliis inde relinquuntur splendentes maculae, post pluuias parciores, solis intensiore calore copiosiores. Liquor porro, e guttulis illis collectus, ut gummi, aqua soluitur; ad ignem ebullit, sensim subsidet, durior, dulcisque euadit, colore tinctus fusco; aere libero molleſcit; igne flammam concipit, flammaque extincta, remanet substantia nigra; filamentosa, tenax, amari acrisque saporis. Iam vero quaeritur, unde suam ille ros melleus trahat originem? decidatne ex aere, vaporum sub forma, uti ros vulgaris aqueus? an vero ex ipsis plantis, tamquam gummi aliquod exsudet? an denique apum aliorumue insectorum opus sit? Insecta conferre nihil huic parando liquido, neque plantas ipsas illud exsudare posse, ostendunt et copia et situs guttularum, et quibus insident, partium diuersitas. Confirmant potius eandem melleo illi liquori esse, ac rori vulgari, originem

Cl.

Cl. Auctoris experientiae. Vnde enim, nisi ex [illegible] destillare potuit liquor, qui in diuersis plantis [illegible] deprehenditur, qui aliis aeque adhaeret partibus, [illegible] plantis, quique tantam copiam foliorum, haud [illegible] quinatorum antea, una nocte inquinauerat. Ex [illegible] quidem depluit liquor, hic melleus, rorisque [illegible] nomen accepit, prouenire eum tamen ex ipsis flo[illegible]bus plantarum, ac perspirationis ope, vaporum [illegible]ma exhalasse, valde est probabile. Cadit enim tum potissimum, quando plures florem gerunt plantae. Indoles eius similis succis in floribus parandis idem euincit. Quum autem parca copia eius modi liquidi perspirare possit, parcior inde etiam, quam roris aquei, huius mellei deriuatur prouentus; neque ubique locorum occurrit, sed quorsum eumdem in primis vehant venti. Rorem nostrum melleum confundunt vulgo cum rubigine siue rore farinoso, ut loquuntur germani (*Mehlthau*); sub hoc plerumque intelligi cupiunt pediculos paruulos, qui in foliis et petiolis variarum plantarum insident, puluerulentaque quadam materie saepius inquinati visi sunt, sed roris nomen propter ea non meriti: namque haud forte pediculi exsudarunt, vel plantae ipsae, ut fali-
p. 161. ces. Tandem roris mellei effectus quod attinet, noxium valde eum esse probat granorum secalis incrementum praeternaturale, supra quod adnotauimus. Euenit illud tunc in primis, quando liquor iste in granum aliquod decidit, nondum euolutis staminibus, horum cum puluere sese miscet, atque ita pulueris dispersionem cohibet, et dependentem inde simul grani ipsius foecundationem: cadit vero saepe sine hoc effectu idem liquor, si tempus, situs et copia eumdem impediant. Auxilia contra ipsum dantur nulla; forte tamen aliquid valet pluuia, roris stillicidium quae mox sequitur. Dicunt rorem hunc melleum esse causam ustilaginis siue frumenti adusti. Sed quum adustarum spicarum singula grana id vitium

tium capiant, quum inter plures ſpicas, ſi una laborat, omnes corripiantur eodem, quum denique in ipſis granis iam lateat vitium, quod experimenta confirmant, ſuccus ille melleus cauſa vix ac ne vix quidem iſtius effectus dici iure poterit. Atque ita, quamuis in ſe noxios omnino ros melleus edat effectus, plures tamen forte eidem tribuuntur immerito.

No. 3. Ill. ELLERI *Experimenta noua et obſeruationes de vegetatione ſeminum, herbarum et arborum*, deſumta ex *Hiſtoire de l'Acad. Royale des Scienc. à Berlin, année 1752.* p. 1, et a nobis quoque iam indicata ſunt *. p. 173.

No. 4. De colica pictonum ex Cl. A. de HAEN Diſſertatione eiusdem argumenti, Hagae Comitum 1745. 8. edita, itemque ex Cl. GRASHVISII tentamine de colica pictonum. Amſterdam 1752. 8. ** excerpta legitur tractatio. p. 191.

No. 5. Non nulla recenſentur *de uſu aquae calcis uiuae contra calculum* ex anglico illo libro, qui inſcribitur: ROB. WHYTTS *eſſay on the virtues of lime-water in the cure of the ſtone. Edimbourg, 1752. 12.* p. 199.

No. 7. IO. GE. ROEDERER *Sermo de pondere et longitudine recens natorum*, itemque p. 209.

P. III. no. 1. SAM. CRISTIAN. HOLLMANNI *commentatio de corporum marinorum aliorumque peregrinorum, in terra continente origine*, e Commentariorum Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis Tomo III translata ſunt, fuſeque a nobis recenſita ***. p. 227.

No. 2. A. G. KAESTNERI *animaduerſiones in tentamen aliquod opticum.* Reu. P. SCHEINERI tentamen p. 291.

* vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 677 ſeq.
** ibid. Vol. II. P. II. p. 241.
*** ibid. Vol. IV. P. II. p. 197. et 201.

men opticum, rem unicam bis terue videndi, explicare tentauerat Cl. LA MOTTE *in den Abhandlungen und Verſuchen der naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig, 2 Theil*, quod ipſi quoque indicauimus *. Contra hanc explicationem, quam dedit Cl. LA MOTTE, non nulla monet hic Cl. KAESTNER, atque in primis phaenomeni illus cauſam non dependere a peculiari oculi cuiusuis diſpoſitione, ſed ex theoria viſus perfecti et obſcuri explicari poſſe accuratius demonſtrat.

p. 269. *No. 3. Academiae ſcientiarum utilium, quae Erfordiae inſtituta eſt, conceſſa iura legesque rogatu,* verſione germanica donatae enarrantur.

p. 300. *No. 4. Oſſis magni, in pago Schieritz prope Miſenam urbem inuenti,* breuem deſcriptionem exhibet Cl. SCHVLZE. Quum alio iam tempore hoc in pago a ruricolis olim inuenta fuerint bina unicornua marina ſiue dentes piſcis Narual, ſuperiori anno magnum quoque os femoris effoſſum fuit, cuius ſubſtantia poroſa et friabilis, color albicans cum maculis liuidis, diploe copioſa, longitudo ulnam unam cum quadrante, diameter digitos viginti tres cum dimidio, inferior autem pars, qua cum tibia connectitur, undecim digitos longitudine, et totidem latitudine aequauit. Haud procul etiam caput oſſis femoris diffractum ſeſe obtulit foſſorum conſpectui, eratque eius diameter nouem digitorum, color albus, ſubſtantia interna ſpongioſa. Ceterum terra, in qua haec latitarunt ſepulta, limoſa erat et lutea.

p. 339. *P. IV. no. 1. Operationem chirurgicam, in veſicula fellea a ſe factam, modumque, quo unus pluresue calculi ex eadem tuto et cum ſucceſſu extrahi poſſint,* deſcribit ZACH. VOGEL, Med. et Chir. D. Pract. Lubec. Vir quidam mediae aetatis, validus et robuſtus, a febre ſuppreſſa laborauerat ictero, ab eoque reſtitutus, aliquot

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. P. II. p. 312.

quot menſes poſt in eundem, febre acuta et delirio ſtipatum, rurſus incidit. Pharmacopolae cuiusdam opera mitior quidem euaſit morbus, liuidus tamen totius habitus cutanei tumor ſupererat; albuginea oculi flaua, pulſus debilis, lingua ſicca et obſcure flaua, in dextro in primis hypochondrio tumor durus, a febre olim ſuppreſſa ſuperſtes, in dies iam auctus, figura ouali, fluctuans, mutato ſitu idem perſiſtens, absque omni tamen febre, obſeruabantur. Calculum veſicae felleae ductum choledochum communem obturaſſe, veſicamque forte cum peritonaeo concreuiſſe collegit Cl. VOGEL, de eodem extrahendo mox meditatus. Diu ſeduloque prius perpenſis omnibus, quae difficilem hanc atque haud tentatam ante circumſtabant operationem, paratisque neceſſariis inſtrumentis, faſciis, reliquisque, ipſam operationem ſuſcipere auſus eſt. Aeger conſtanti animo libere eidem ſe ſubiecit, praecedenti die, mixturam temperantem poſtquam adſumſerat, canalemque inteſtinorum clyſmate abſtergi paſſus fuerat. Ita poſuit Noſter aegrum in tabula, ut puluinar aliquod, dorſo medio ſubiectum, tumorem ſimul eleuaret facilius inde incidendum. Cute dein parum adducta, eam ad muſculos uſque incidit, hisque cito ſeparatis peritonaeum ſeſe obtulit a tumore liberum; tunc lanceolae ope circiter digitum transuerſum longam inciſionem fecit in tumeſcentem adnatamque peritonaeo veſiculam felleam, ex qua mox effluxit multum corruptae, viſcidae, granuloſae bilis. Argentei ſpecilli auxilio calculum in ductu choledocho communi adhaerentem detexit Noſter, eumque forcipe haud difficile extraxit; poſt plures adhuc quaerens, nullos inuenit; inde materia bilioſa prius educta, ut ſimplex aliud, vulnus hoc deligauit, emplaſtris fomentoque, ex vino rubro, myrrha et oleo cocto, superimpoſito, cum ſextuplici ſplenio, additis ultimo, quae requiruntur, faſciis. Quies riteque obſeruata

medendi methodus, intra quatuor hebdomadum ſpatium, aegrum perfecte ſanitati reſtituit. Similem ſe iam, quum haec ſcripſit, tractare morbum Cl. VOGEL monet, quem cum aliis rarioribus obſeruationibus ſe in lucem editurum eſſe pollicetur.

p. 349. *No. 2.* Legitur recenſio *tentaminis Herpetologiae, auctore* IAC. THEOD. KLEIN *.

p. 365. *No. 3. Rariora quaedam hypochondriacorum ſymptomata* deſcribit Cl. H. G. HOPPE. Quas alio iam tempore, promtuario ipſi Hamburgenſi inſeruerat de hypochondriacis ſymptomatibus, meditationes nos quoque enarrauimus **, nunc commemoraturi breuiter, quae exponit de rarioribus, quae ipſe paſſus eſt hypochondriis laborans, ſymptomatibus. Notatu dignum in primis putat eſſe tempus, quo ſuos illud malum continuo renouauerat inſultus, quum mitiores hosce quotidie ab hora quarta ad octauam poſt meridiem, vehementiores vero ab hora decima ad duodecimam matutinam, idque cum conſtantia, expertus fuerit. Cuius phaenomeni cauſam ſi quaeras in acido ventriculi, quod in primis hypochondriacos vexat, quodque verſus veſperam augeatur a relictis ciborum cruditatibus, illa quidem multorum, quae hypochondriacis accidunt, malorum fons eſt, huic tamen producendo effectui minus rite reſpondet. Nam nullis licet probe ſciret Noſter ſe onerari in ventriculo cruditatibus, circa conſuetum tamen tempus ſemper rediere ſymptomata. Neque ab acido etiam deriuari poſſe idem affirmat illud ſymptomatum genus, quod externas tantum capitis et thoracis partes cruciaret. Potius igitur ducit eſſe Cl. HOPPE, fateri ingenue ignorantiam ſuam cauſae huius phaenomeni,

* Vid. Comment. noſtr. huius voluminis p. 462.

** Vid. Promtuarium Hamburgenſe. Tom. VIII. Pars VI. n. 3. p. 604. et Tom. IX. Pars VI. n. 1. p. 339. et Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 70. et Vol. III. P. III. p. 433 ſeq.

ni, quam ad multas easque occultas confugere de eadem hypotheſes. Aliud ſingulare ſymptoma eſt, quod ſaepe perpeſſus ſuit, laſſitudo ſumma, ſenſuumque obnubilatio, poſt varia conſuetaque ſymptomata ſuperueniens; pulſus nulla mutatio; reſpiratio parum aucta; tandem acceſſit ſudor in facie; ſenſim ceſſat laſſitudo; ſenſuum vigor redit, viriumque ita reſtauratur robur, ac ſi nulla prorſus ſenſiſſet Noſter incommoda. Cui oppoſita ſaepe acceſſit praeternaturalis quaedam animi corporisque alacritas. Suas ſponte libereque anima perficiebat actiones, ingenium vigebat optime, feraxque nouis erat ideis, quae longa ſeſe ſerie excipiebant, atque animum diu multumque reficiebant; ſed mox in occipite et vertice tenſio quaedam moleſta, mox auctior, et in primis verſus veſperam ſentiebatur; ſudor ſuperueniens leuabat malum; ſponte ſenſimque ceſſabat etiam inſignis illa animi alacritas. Quae cauſa ſit huius phaenomeni, in dubio relinquitur.

No. 4. B. *ab* HEDEMAN Epiſtola ad Cl. KAESTNERVM, qua tentamen aliquod magneticum exponit. Chalybem, vi magnetica imbutum, ab incude fortius attrahere ferrum, Ill. REAVMVR docuit, ſi nimirum ille non laminae ferreae, ſed magnae portioni ferri, inſtar incudis, adfixus fuerit; Cl. HEDEMAN tentauit illud cum chalybe eius modi in fornace humili ferreo, eiusque vim attrahentem inuenit omnino fortiorem. Idem tentauit cum magnete vero natiuo. Qui autem quum aliquando frigido fornaci impoſitus eſſet, trahere ferrum recuſauit, neque quid attraxit aliquot dies poſt; tandem tamen igne carbonum admoto calefactus, ſponte iterum attraxit vel maximum pondus. Quod tentamen, ulteriori omnino dignum diſquiſitione, ut repetatur accuratiusque deſcribatur, in ſubiecta nota monuit Cl. KAESTNER. p. 376.

p. 378. *No. 5.* Cl. ABRAH. GOTTHELF KAESTNER, quod nuper edidit cum adnotationibus et additamentis, ex anglico versi, *systematis completi optices* ROBERTI SMITH, recensionem exhibet.

p. 433. *No. 7. De iis, qui dicuntur icti a tarantula*, epistola ad Cl. KAESTNERVM data ab A. F. BÜSCHING. Quorum mentionem fecerunt epistolae aliquot, Promtuario huic Hamburgensi insertae, a tarantula ictos. Noster credit astutos potius fuisse mendicos, qui miros eiusmodi simulando motus, decipere et flectere laborauerint hominum animos, ut stipem darent eorum miseria commoti largiorem.

p. 437. *No. 8.* Excerptum ex epistola quadam D. STEPH. HALES d. 25. ian. 1755. de usu ventilatorum ipsius non nulla exponit.

p. 441. *No. 9.* IO. GOTTFR. OHNEF. RICHTERI, *Ichthyotheologiam*, germanico idiomate conscriptam, recensuit Cl. KAESTNER.

p. 477. *No. 10. De elasticitate glaciei* experientia adducitur ex *Histoire de l' Acad. Roy. des Scienc. à Paris, année* 1752. In niuis conglaciatae portionem, fortuito casu immittebatur culter, sed ad quatuor pedes protinus repellebatur; aliquoties repetitum hoc tentamen eumdem semper edidit effectum.

p. 451. *Part. V. no. 1. Aedificiorum*, quae vocantur, *gradatoria* (*Gradier oder Lecke-Hæuser*), *in coquendo sale usum* demonstrare tentauit Cl. GERH. LVDW. MEYER. Quum nostris diebus magna ubique sit ligni caritas, eiusque pretium vel in dies augeatur, multam vero eius copiam sal ad coctura sui postulet, multisque adeo simul impensis det occasionem; ut lignorum parcior ad coquendum salem fiat usus, omni studio efficiendum est. Illud autem ope aedificiorum gradatoriorum in primis obtineri posse, fuse demonstrat Cl. MEYER. Minor enim lignorum copia tunc requiritur, atque nihilo minus maior salis quanti-

quantitas eorum ope coquitur. Vt id oſtendat, ſigillatim enumerat Noſter impenſas illas, quae, ſi ſola ignis vi excoquitur ſal, requiruntur, additque etiam e ſale ita cocto factos reditus; Quibus cum deinde comparat impenſas reditusque, quae, quando ope gradatoriorum aedificiorum coctura ſalis perficitur, quotannis deprehenduntur; unde magnam omnino apparet eſſe impenſarum redituumque differentiam, ita, ut priori caſu plus ſit impenſarum, quam reditum. Inſignis igitur omnino gradatoriorum aedificiorum utilitas, immo neceſſitas inde intelligitur. Conſilium propter ea quoque dat Noſter plura adhuc exſtruendi eius modi aedificia, modumque ſimul exponit atque rationem, qua illa ſtrui optime debeant. Quae vero omnia, quum magis ſpectent mechanicam oeconomicamque, huc referre vix licet. Sub finem tandem tractationis ſuae Cl. MEYER in Ill. IO. CHRIST. A DREYHAVPT, qui gradatorias domus ſtatuerat minus eſſe utiles, animaduerſiones addit.

No. 2. Cl. MODEL *meditationes de partibus conſtitutiuis boracis, occaſione diſquiſiti ab ipſo ſalis cuiusdam perſici propoſitae*, in vernaculam translatae ſunt, a nobis vero iam olim recenſitae *. p. 473.

No. 3. De fonte quodam, quo cocci capiuntur lupi piſces, obſeruatio, ex *Hiſtoire de l' Acad. Royale des Scienc. à Paris, année 1752. p. 27.* deſumta eſt **. p. 522.

No. 4. Scirrhum rariorem deſcribit IO. CONR. EVESLIN. p. 524. Virum quendam triginta circiter et, quod excurrit, annorum, phlegmaticaeque temperiei, inuaſerant vehementes capitis, dorſi, laterum ventrisque dolores, multis coniuncti cum flatibus. Chirurgi cuiusdam caſtrenſis auxilio conualuit quidem, ſed aliquot annos poſt rediit idem malum, inſigni cum laſſitudine membrorumque omnium dolo-

* Comment. noſtr. Vol. I. P. II. p. 265 ſeq.

** Pertinet hiſtoria acad. reg. ſcientiar. ad annum 1748. vid. Comment. noſtr. Vol. II. P. IV. p. 577.

re ſtipatum; conqueri coepit aeger de pondere circa praecordia; medicaſtrorum, quos conſuluit, plus nocuerunt auxilia; neque balnea attulerunt leuamen aliquod; deglutitio redditur difficilis, ſenſimque difficilior, ita, ut praeter fluida vix quidquam admitteret. Variis multisque fruſtra tentatis remediis, augetur malum, accedit frigus corporis, capitis dolor, inquietudo, ſomni defectus, tumor abdominis, dorsi dolor immanis, ſputum viſcidum ſqualidum; deglutitio prorſus tollitur; cruoris aliqua portio ſputo reiciturp. 529. citur; malorum tot tandem finem facit mors. Sectione facta, ſequentia inuenit Cl. FVESLIN: Omentum prorſus euanuit; inteſtina fuerunt vacua, naturali tamen praedita colore; ventriculi loco apparuit magnus tumor ſcirrhoſus; pars parua fundi ventriculi ſuperfuit, valde contracta, inſtar inteſtini; ſcirrhus cardiam totam occupauit; ſpecillo immiſſo ulcus detectum fuit, ventriculum quod perforauerat, tres digitos latos ambitu ſuo continens. Scirrhus porro adhaeſit firmiter diaphragmati, membranae internae ſupra aortam venamque cauam, atque ipſis vertebris. Pylorus totus ſeſe immiſerat in ſcirrhum, ita, ut hic iſtum circum circa ambiret. Ad duodenum ſeſe extendens, glandulas meſenterii quoque obſtruxerat tumor, ad ductum choledochum progreſſus, hepati accreuit, atque cum liene ſe coniunxit ope vaſorum breuium. Figura eius fuit triangularis, irregularis; pondus trium librarum cum dimidia. Reliqua viſcera integra fuerunt et ſana, praeter cor, quod valde paruum apparuit. Glandulae oeſophagum tracheamque ambientes, intumuerunt multum; e quibus eminuit magna quaedam, gallinae oui inſtar, glandula ſcirrhoſa, accreuitque venae iugulari in latere ſiniſtro ſub clauicula.

p. 532. *No. 5. Commentarii Societatis Regiae Scientiarum Gottingenſis. Tomus III ad annum 1753.* recenſentur; id, quod ipſi iam fecimus *. *Pari,*

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. P. II. p. 193 ſeq.

Part. VI. no. 1. De indole et efficacia ſpeculorum p. 563.
cauſticorum parabolicorum, quae ſtruit PETER HOESEN, Mechanicus et Faber lignarius regius dreſdenſis, tractatus germanice edictus a L. P. HÖSEN, recenſetur.

No. 3. Continuatio hiſtoriae naturalis Louiſianae p. 578.
regionis, cuius priorem commentationem inſertam inuenimus Promtuarii huius Hamburgenſis Tomo X. Parti II, ex diario oeconomico translata in germanicam linguam.

N. 5. Animaduerſiones in Roonhuiſianum arcanum p. 643.
detectum obſtetricium, quod ſupra vidimus expoſitum in ipſo Promtuarii Hamburgenſis Vol. XIV. P. II. no. 1. Illud autem inſtrumentum, in quo latuit arcanum, in unico tantum caſu adplicari poſſe, atque tunc etiam plerumque cum periculo, numquam tuto, ſaepe ſine fructu id fieri, variis argumentis affirmat auctor anonymus.

No. 6. Recenſionem legimus *de Hydrargyro tentaminis phyſico-medici. Partis prioris, auctore* CHRISTIANO XAVERIO WABST. M. D. *Vindobonae*, 1754. 4. p. 653.

XI.

Eſſai ſur l'Education médicinale, des Enfans, et ſur leurs Maladies. Par M. BROUZET, Medecin Ordinaire du Roi, de l'Infirmerie Royale et des Hopitaux de Fontainebleau; Correſpondant de l'Académie Royale des Sciences, et Membre de l'Académie des Sciences et Belles-Lettres de Beziers, etc. Tome Premier et Second. A Paris, Chez la Veuve Cavelier et Fils. MDCCLIV. Volum. II. in 12 mai. Vol. I. pag. 404. praefat. pag. 68. Vol. II. pag. 368, una cum indice.

i. e.

Tentamen de educatione medica infantum, eorumque morbis. Auctore Cl. BROUZET, etc.

Medicam infantum educationem e manibus imperitarum nutricum matrumque infantes ſuos ſaepe nimium deperientium erepturus Cl. Auctor, medicisque hanc medicae cognitionis nobiliſſimam partem vindicaturus, totum opus in *tres libros* diuiſit, quorum *primus* infantis ſtatum eiusque educationem medicam a prima conceptione ad ablactationis uſque tempus in ſex capitibus conſiderat. *Secundus*, quo primum huius operis abſoluitur volumen, diſſertationis filum, in quinque capitibus, ab ablactationis tempore ad pubertatis terminos continuat; et *tertius* tandem, in ſecundo volumine contentus liber, infantum morbos in quinque capitibus exponit.

Merito vero medica infantum educatio iam hominis naſcendi et in utero adhuc latitantis curam habere
p. 1. debet. Poſteaquam igitur huius conceptionem ſecundum Cl. DE BUFFON ſeu potius HIPPOCRATIS

ſyſtema

ſyſtema ex miſcela ſpermatum in utero fieri oſtendit, atque embryonis ſtatum et pericula in utero materno, nec non praegnantium regimen, ad haec evitanda, deſcripſit; in geſtationis terminos inquirit, ſignaque inſtantis puerperii vel abortus, una cum partus accidentibus, ipſaque infantis natiuitate, conſiderat; atque, hac occaſione, caſum quemdam, ad modum rarum refert, quo femina quaedam, anno 1748 Marſeillani in Occitania, puerum viuum edidit, ſexto exacto menſe poſt aliud praegreſſum puerperium, quem quinque menſium aetatis aeſtimat. Hic vero adeo paruus et debilis, cum oculis clauſis, membris flaccidis pendentibusque, fuit, ut vix pro viuo haberetur. Per integros tamen quatuor menſes, quo toto temporis ſpatio nec eiulauit, nec excrementa reddidit, (id, quod nobis vero vix probabile videtur), lactis tepidi quibusdam guttis enutritus, tandem hoc vix ſuperato, clamare, excrementa reddere, ſugere tantaque incrementa capere coepit, ut, poſt quindecim vel ſedecim menſes, coaetaneos ſuos robore adhuc ſuperaret. p. 37.

Omnes dein mutationes, quae in organis ſenſoriis, ſanguinis circulatione, reliquisque infantis recens nati viſceribus naturaliter ac neceſſario occurrunt, una cum optima, eius modi tenellos rite tractandi, faſciisque quam commodiſſime inuoluendi, methodo, ſatis copioſe, et ad viuum uſque, tradidit, atque depinxit. Infantis cutis, quam primum ex magis humido calidoque uteri loco in aerem ambientem, ceu longe leuiorem frigidiorem atque ſiccioremperuenit, neceſſatio inflari, irritari, rubere, plus minus inflammari, eryſipelatisque ſpeciem formare debet, quae primus plerumque infantis morbus eſt. Haec ſumme vero conuulſiua maximeque inflammatoria febris non niſi per meconii euacuationem terminatur, quae huius morbi criſis eſt, natura quaſi ipſa ſic nobis monſtrante, quanti fere in omnibus p. 61. p. 88.

p. 92. bus morbis alui purgatio aeſtimanda ſit. Meconii quoque euacuatio leniſſimis promoueri poteſt; clyſmata vero, quantumcunque ſalutaria videantur, ideo tamen exulent, quia, colon celeriter nimiumque expandendo, et diaphragma comprimendo, magnas excitare poſſunt turbas. Suppoſitorium hiſce, ex melle et ſapone paratum, ex Cl. Auctoris ſententia
p. 110. longe praeferri debet. Somnus dein atque corporis infantilis huic maxime conueniens poſitura, cunarum
p. 128. motus, crebra infantum abluitio, cui longe commodius ſalubriusque canum hoc edoctorum linctus ſubſtitui poſſent, ligamenti ſublingualis in caſu neceſſitatis diſciſſio, atque tempus tandem, quo prima infanti alimenta porrigenda ſint, conſideratur, variaeque utiles inſperguntur animaduerſiones.

p. 134. Nutritionis negotio hinc breuiter explicato, nutrimentum potiſſimum diſquiritur, quod infanti re-
p. 148. cens nato porrigi debeat. Quaeſtiones vero: Eſtne lac ad nutriendos infantes neceſſarium? Eſtne lac muliebre? Eſtne lac maternum? ſic diquiſiuit, ut
p. 151. tandem aſſerat: 1) HELMONTII methodum * illi, qua lacte nutriuntur infantes procul dubio praeferendam eſſe, ſi unicum, quod iſte adduxit, nobile exemplum, ad illam generatim commendandam ſuf-
p. 161. ficeret. 2) Methodum educandi infantes recens natos animalium et praeſertim vaccarum ** vel caprarum

* *Laudo*, inquit, *pro puero noſtro alimenta, quae pauxillum ſper in tenui cereuiſia bullito, cum melle deſpumato, ſin minus ſaccharo, inſtituitur, donec ſimul in mucilaginis aut collae ſpeciem, ſiue gelatinam deuenerint; huic tunc tantundem tenui cereuiſiae miſceatur quantum ſatis, ut potus loco inſeruiat.* VAN-HELMONT. De Nutrit. Infant. ad Vit. long. vid. Orcum Medicinae Amſterodami 1648. 4to. p. 784.

** Quomodo lac vaccinum humano ſimilius et ad nutriendum infantem aptius reddi poſſit, docuit Cl. IAC. REINBOLD SPIELMANN in diſſ. med. de optimo infan-

rum lacte, si illud praecipue per tubulum quemdam sugere, et sic cum propria saliua permiscere queant, non solum non periculosam, sed, in se spectatam, quoque, ad minimum aeque secu.am esse, ac methodum educandi liberos per nutrices. Huius vero methodi generalem introductionem magis exoptandam, quam sperandam esse. 3) Matrem firma valetudine praeditam, diaetae regulis obedientem atque ab animi affectibus liberam, nutrici rure degenti; hanc vero, matri debili, delicatulae animique affectibus deditae, praeferendam esse. Nutrici vero rure degenti, domesticam nutricem semper esse anteponendam, hancque matri fere ubique aequiparari posse. Examinatis dein optimae nutricis, optimique p. 186. lactis, characteribus; diaetae regimen nutrici ac lactanti conueniens describit Cl. Auctor; nec opus esse p. 204. censet, ut nutrices maritatae a virorum amplexibus penitus arceantur. Veneris enim moderatum exercitium, ex Cl. Auctoris sententia, lac non turbat; plenaria vero invitaque iocorum coniugalium priuatio sanitatem lactisque bonitatem earum, quae veneris deliciis adsuetae, iisdem, quo magis irrito conamine, eo ardentius semper insidiantur, longe grauius affici potest. Pulticulas quoque ex lacte et farina ad consistentiam consuetam coctas minime adprobat; quodsi vero lac solum ad nutriendum infantem non sufficere deprehendatur, tunc forte supplementi loco pulticulam ex malto, seu farina hordei germinati, magis conducere ideo quoque arbitratur, quia, in Gallia Narbonensi, infantes, *panada* enutriti, sanissimi plerumque reperiuntur, rachitide et affectibus scrophulosis istic locorum vix cognitis. Quamdiu vero infans lactatur, illi prorsus nihil de reliquis cibo- p. 220. rum

p. 165.

p. 214.

infantis recens nati alimento. Argentor. 1753. 4. pag. 29. et Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 315.

rum generibus * praeter memoratam pulticulam cedendum esse suadet, et cautiones addit, quibus mediante nutricum lacte medicamenta quaedam infantibus exhiberi queant. Pulchra denique salivationis infantum dentitioni praeuiae, pruritus gingivarum, et dentitionis negotii ipsius, descriptio, additis ubique medendi consiliis, primam educationis
p. 234. medicae infantum partem absoluit. Miramur tamen cur in necessitatis casu gingiuas cum unguis extremitate superficietenus tantum incidendas esse suadeat, cauendo, ne gingiua ad os usque maxillare nec postea laedatur?

p. 243. Quando iam omnes fere dentes prodierunt, id quod decimo quinto vel sexto mense plerumque fieri
p. 254. solet, tunc infans tuto ablactari potest. Methodum vero, qua infantibus cibi masticati exhibentur, reprobat Cl. Auctor, et longe melius esse censet, si ipsi cibos masticare propriaque cum saliua miscere adsuescant, taliaque ipsis exhibeantur, quae diuturna
p. 260. masticatione haud indigent. Ablactationis vero tempore infantes omni lacte penitus priuandi sunt, plurimique ablactationi superuenientes morbi Nostro vel a praua variorum diuersimode inter se mixtorum alimentorum qualitate, vel a nimia eorum quantitate
p. 262. dependere videntur. Generatim vero ablactatis cibos facilis digestionis, et aquam puram pro potu ordinario commendat, totumque reliquum infantibus maxime conueniens diaetae regimen secundum sex
p. 319. res non naturales egregie pertractat. Vestimenta dein considerat, quae horum sanitatem tueri corporisque incolumitatem quam commodissime seruare
p. 328. possunt. Oleosa et magis emolliens lanae qualitas infantum cuti, quae rudis plerumque, sicca, leuibusque fissuris subiecta esse solet, prae linteis Nostro conuenientior esse videtur, et hinc quoque subtilio-

res,

* Conf. cit. dissert. Cl. SPIELMANN. p. 6. et 30. seq. et Comment. nostr. l. c. p. 314. et 316.

res, ex lana confectos, pannos iisdem ad corporis superficiem tegendam suadet Cl. Auctor. Thoracum commodis incommodisque perpensis, eosdem, si modo rite confecti sint, plane reiiciendos non esse, sed potius varios non contemnendos usus praestare posse arbitratur. Pubertatis tandem mutationes cum HIPPOCRATE atque STAHLIO ex cutis tunc temporis fiente contingente maiore constrictione maioreque exsiccatione deriuat; et haec quoque Nostro uberioris crinium prouentus barbaeque ortus ratio esse videtur. Miramur vero, Cl. Auctorem primores dentes pro succedaneorum epiphysibus habere, eosque radice plane destitui, affirmare potuisse. Ea, quae dentibus interdum sub tartari nomine adhaeret, lapidea fere concretio, a morbis potius, quam a terrestribus alimentorum particulis Cl. Auctori deriuanda esse videtur. En singularem casum, quo hoc ulterius confirmare conatur! Virgo quaedam aetate iam prouectior, colicae nephriticae admodum subiecta, saepissime calculos pisi magnitudinis per plures annos excernens, dentium tandem doloribus corripitur; quo facto dentes non solum exterius ad marmoreae substantiae altitudinem usque laminis eiusmodi tartareis obteguntur, sed idem quoque in interna oris parte prope dentes incisores accidit. Hac vero crusta paullo post sponte delapsa, nec colicae nephriticae reuerterunt, nec aegra amplius calculos, sed per urinam tantum sabuli quidpiam subinde excreuit. Dentes praeter ea in plurimis morbis, praecipue tamen in quibusdam febribus malignis, tartareis eius modi, ex Nostri opinione, laminis obteguntur, quas pro tot lamellis contextus cellulosi gingiuarum, consistentiam scirrhosam nactis, haberi posse autumat. Monita tandem de capillis unguibusque, ad sanitatem pulchritudinemque corporis conseruandis, primi voluminis secundo libro finem faciunt.

p. 330.

p. 342.

p. 372.

p. 379.

p. 382.

In

In recenſendo tandem ſecundo volumine, [illegible] tertio totius operis libro eo breuiores eſſe poterim[illegible] quo breuius ipſe Cl. Auctor plurimos infantum [illegible] bos nobis pertractaſſe videtur. Indicata igitur [illegible] tum ſumma, pauca tantum, Cl. Auctori propria [illegible] hinc inde decerpturi ſumus. *Primum caput* acut[illegible]
p. 4. infantum morbos tradit, quorſum conuulſiones, tuſ[illegible] ſis, vomitus, diarrhoea, vermes, ventris intume[illegible] ſcentia, nec non variolae ac morbilli referuntur.
p. 91. *Secundum* morbos externos complectitur, ut cruſtam lacteam, morbos narium, aurium, oculorum, fa[illegible] ciei, aphthas, cingulum et cruſtas circa umbilicum reliquumque corpus, hernias, haemorrhoides, ac inteſtini recti prolapſum et fiſſuras tandem labiorum manuumque, in quibus fere omnibus vini tepidi la[illegible]
p. 131. tiones optimum remedium eſſe cenſet. *Tertium* morbos organicos exhibet, in quo de mala conformatione capitis, morbis oculorum, palpebrarum, labro leporino, morbis trunci, atque extremitatum
p. 175. tam ſuperiorum, quam inferiorum agitur. *Quartum* morbos infantum chronicos deſcribit, quales ſunt, diſpoſitio ad calculum renum et veſicae, ſcrophulae,
p. 217. rachitis. *Vltimum* denique raros infantiae morbos et extraordinarios recenſet; huc pertinent: vermes umbilicales, crinones, pili inter cutem et carnem naſcentes, loquelae vitia et defectus, chorea S. Viti, tracheae tumor, verrucae manuum et faciei, morbus ſolſtitialis S. Syriae, aurium ſtillicidium, oſcitatio frequentior, hydrocephalus, pediculi capitis, et corporis totius marceſcentia.

p. 10. In conuulſionum paroxyſmo infantibus ſaepe tartarum emeticum maiore, quam Ill. HOFFMANN doſi, et cum ſucceſſu quidem exhibuit, remiſſio enim non ſemper exſpectari poteſt. Purgantia quoque conducunt, ſed extra paroxyſmum; leniora vero
p. 37. morbum ipſi potius augere videntur. Vermes omnem chylum conſumere, inteſtina rodere ac perforare,

forare, in oesophagum adscendere, intestinorum motum intercipere, eosdemque vermifugis fugare posse, ideo prorsus negat, quia 1) parum admodum comedant, pinguissimique saepe infantes vermibus maxime excrucientur, 2) instrumentis ad mordendum aptis destituantur, 3) ipsi potius a conuulsiuis ventriculi et intestinorum motibus sursum deorsumque rapiantur, et 4) longe debiliores sint, quam qui intestinorum motum intercipere valeant. Vermes quoque viuos et bene nutritos aceto, vino, absinthii decocto, aquae atque oleo indidit, quorum bina ultima eos parum tantum debilitare, reliqua vero potius longe viuaciores reddere videbantur. Tartarus stibiatus, quem in omnibus vermium affectibus valde commendat, puellae undecim annorum bis exhibitus, vermem solitarium cum multa viscosa biliosaque materie excussit. Infantes quoque ante pubertatis terminum ascaridibus fere non subiectos esse arbitratur *. Intestini recti prolapsum facile curari posse memorat, si alui excrementa erecti stantes reddere moneantur. Cartilaginem xiphoideam a risu immoderato interiora versus cedere vidit, et quaestionem tandem proponit, annon scrophularum inoculatio illas minus periculosas minusque pertinaces reddere possit?

p. 48.

p. 60.

p. 121.

p. 151.

p. 196.

* Nobis vero aliquot pueri noti sunt, qui ante hos aliquot annos, quinto circiter vel sexto aetatis anno de intolerabili ani pruritu conquerebantur; et cum exterius nulla huius pruritus causa detegi posset, excrementa horum puerorum statim post alui depositionem attentius perlustrata innumerabiles, paruos, vinosque adhuc, albos, iisque haud absimiles vermiculos undiquaque in externa superficie conspectui exhibebant, qui in caseis fere quotidie occurrunt. Continuatus per aliquot septimanas rhabarbari aethiopisque mineralis usus eos ab hoc intolerabili pruritu ascaridibusque ipsis prorsus liberauit.

XII.

Recueil des pieces, qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie Tom. I. à Paris chez Delaguette, 1753. 4to. mai. 3 alph.

Hoc est:

Collectio dissertationum, quibus de praemio, in academia regia chirurgiae obtinendo, concertatum fuit. Tom. I.

Non de praemio tantum obtinendo, sed de assensu eruditorum assequendo solliciti sunt, qui quaestiones a societatibus publicis propositas elaborandas sibi sumunt, omnem itaque animi vim eo dirigant, ut de themate proposito accurate exponant, ideoque in medicina et scientia naturali potissimum perficienda hos labores omnino utiles esse, quis est, qui neget. Et certe utiles erunt eae, quae nunc proponuntur dissertationes, qua propter nos, qui nuper tomum secundum commentariorum, ab academia regia chirurgica parisina editum, proposuimus *, lectoribus nostris haud ingratum laborem suscepturi erimus, et ea, quae in hoc volumine continentur, breuiter indicemus.

Exoptat vero in praefatione societas, ut ii, qui quaestiones resoluendas sibi sumunt, ideam quaestionis primo euoluant, porro vel definitiones vel propositiones principes praemittant, deinde diuisionem aptam et ordinem conuenientem ubique assumant, et tandem argumenta probantia ex theoria et praxi petant. Theoriam quod concernit ea, principiis physiologico anatomicis superstruatur, praxis autem in obseruationibus veris et concinne propositis theoriam illustret atque perficiat. In primo hoc volumine quaestiones ab anno huius seculi tricesimo secundo ad

* vid. Comment. nostr. Vol. III. P. IV. p. 575. sqq.

ad quadrageſimum tertium uſque propoſitae ventilantur, reliquas in ſequenti volumine proxime expectamus.

Prima quaeſtio anno triceſimo ſecundo expoſita, ſequenti anno praemium reportauit: *Cur quidam tumores exſtirpandi, alii tantum aperiendi ſint, in una vero et altera operatione quaeritur, ubinam cauterium inſtrumento ſecanti praeferendum ſit, et quaenam ſint rationes, cur praeferatur.* Auctore Cl. MEDALON, Med. Doct.

Quaeſtionem propoſitam in duas partes diuidit Noſter, et monet eandem tumores humorales et tales quidem, qui reſolui nequeunt, concernere. Diſquirendum primo eſt, quinam tumores exſtirpandi, quinam aperiendi ſint, et generatim reſpondet eos tumores, in quibus, et humor vaſa et interſtitia obſtruens euacuari, et unio partium ſiue regeneratio nouae carnis praeſtari poteſt, aperiendos eſſe, hinc neceſſario ſequitur exſtirpationem in caſu contrario locum habere. p. 5. Haec ex ſuppurationis conſideratione declaranda ſunt, quae duplex eſt, prima, quae effuſionem obſtructi humoris una cum vaſis et ſolidis corruptis efficit; altera, quae affluxum ſucci unientis et carnem regenerantis praeſtat, illam *praeparantem*, hanc *regenerantem ſuppurationem* appellat, et utramque erudite explicat. p. 8. Illa locum habet, ubi humores nondum ad illum gradum indurationis peruenerunt, qui diſſolutionem eludit, haec obſeruatur, ubi vaſa per priorem libera reddita non niſi lympham balſamicam et ſuccum nutritium verum exhibent, ſi enim alia vaſa ſuccum extraneum adducunt, hic lympham optimam inquinat et conſolidationem impedit. Prior itaque ſuppuratio bene ſuccedens, dum plenariam effuſionem obſtructi praeſtat, neceſſario poſteriori fauet. Hinc Noſter concludit: *Tumores, qui vere et perfecte in obſtructis partibus ad effuſionem praeparati ſunt, aut per* p. 10.

ſuppurationem praeparantem eo deduci poſſunt, aperiendos eſſe, omnis vero tumor exſtirpandus eſt, qui per ſuppurationem praeparantem ad diſſolutionem integrarum partium deduci nequit, vel in quo organiſatio ita praeparata eſt, ut ſpem affluentis ſucci nutritii auferat, aut effectus eius perturbet.

Haec generatim enunciata in diuerſis tumoribus declarat et de phlegmone primo loco exponit. Haec vel plenariam ſuppurationem ſubiit, vel tantum ad veram ſuppurationem tendit, ſubſiſtente tantum grauiori inflammatione, tumore et duritie, vel in ſcirrhoſam duritiem tranſiit; in primo et ſecundo caſu aperiendus eſt tumor, in tertio ille exſtirpandus eſt. In ſcirrhoſa phlegmone forte adhuc aliqua ſanguinis et lymphae mixtio et inde noua ſuppuratio expectari poſſet, quae tamen in ſcirrho vero, ubi lympha ſtagnat, nullo modo expectanda eſt, qui ideo exſtirpationem omnino exigit. Tumores calloſi circa orificia fiſtularum ad naturam ſcirrhi accedunt, hinc exſtirpatio quoque neceſſaria eſt, interdum tamen, ſi loca calloſa haud adeo magna ſunt, ſcarifatio inſtituta ſuppuenientem ſuppurationem et certam ideo ſeparationem promittit.

p. 14. Oedema recens inciſione ſuperatur et parua quidem, tumori non proportionata, cum humores ſtagnantes fluidi ad orificium duci, et in vaſis et cellulis tonus per topica reſtaurari poſſint; inueteratum vero ob nimiam diſtenſionem, et ob nimiam lymphae remoram, quae partes ſolidas maceratas et ad putredinem diſpoſitas reddidit, exſtirpationem exigit. Progreditur inde Cl. Auctor ad carcinoma et cancrum, et de incremento carnis luxuriantis vegetationi ſimili varia proponit, ſimilique modo furunculos, anthraces aliosque tumores praeternaturales conſiderandos ſibi ſumit.

p. 28. Altera quaeſtionis pars caſus definit, in quibus tumores vel aperiendi vel exſtirpandi ſunt; cauteriorum inſtru-

instrumento secanti praeferendum est. Generatim ideo Noster effectus cauterii et instrumenti secantis inter se inuicem comparat, et hoc illi utplurimum praeferendum esse iudicat, quasdam tamen exceptio- p. 31.
nes passim admittit v. c. dolor et inflammatio, quae per actionem cauterii excitantur, in tumoribus, ubi suppuratio imperfecta est, hanc excitare et perficere valent, uti in abscessibus lentis, valida inflammatione non stipatis. Cum etiam cauterium potentiale acrem et rodentem vim haud raro corporis succis inferat, actuale praeferendum esse iudicat Noster, monet tamen et hoc ab incommodis generalibus cauteriorum minime liberum esse.

Eadem quaestio a Cl. LE CAT declarata fuit, qui p. 40.
eam quoque in binas partes diuidit, et de resolutione et suppuratione tumorum in genere agit. Quatuor itaque tumorum classes proponit, quarum prima tumores, ad optimam suppurationem dispositos, secunda eos, qui emolliendo et relaxando ad optimam suppurationem disponi possunt, tertia eos, quos ad suppurationem perfectam deducere non possumus, quarta eos, qui nunquam ad suppurationem disponuntur, proponit.

His in articulo primo generatim expositis, in alte- p. 45.
ro ad tumores aperiendos refert omnes, qui ad primam et secundam classem pertinent, qui per suppurationem veram aut spuriam, perfectam aut imperfectam accurate dissolui possunt, ut phlegmones diuersae species, et tumores lymphatici scirrhosi, qui suppurationem admittunt. Non enim permittendum est, ut per se aperiantur, quoniam, cum materia purulenta non satis euacuari possit, sinus et fistulae inde eueniunt. Dum quartae classis tumores scilicet scir- p. 47.
rhos et carcinomata exstirpandos esse ostendit Cl. Auctor, possibilitatem, utilitatem et necessitatem exstirpationis contra dissentientes defendens. Tandem ter- p. 51.

tiae classis tumores addit, qui et fluida continent, non nisi euacuatione, et concretiones solidas non nisi extirpatione remouenda, in quibus itaque utrumque auxilium adhibendum est, ut sunt scirrhosi tumores aliquo modo suppurantes et tumores cystici non nulli.

p. 52. In altera quaestionis parte disquirit Noster, quo in casu cauterium et in aperiendo et in exstirpando tumore instrumento secanti praeferendum sit. Huic quidem in operationibus chirurgicis instituendis laudem non detrahit, sed postquam differentiam actualis et potentialis cauterii ostendit, hoc etiam interdum adhibendum esse declarat, dummodo apta ap-

p. 54. plicatione efficax reddatur et commodum. Cauterium itaque praeferendum est instrumento secanti in aperiendis tumoribus 1) sanguineo lymphaticis siue inflammatoriis lente ad suppurationem deducendis, v. c. in quibusdam phlegmones oedematosae speciebus, quoniam sanguinem ad vasa capillaria allicien-do, inflammationem auget et vasa dilacerat et fundit; 2) inflammatoriis malignis, quarum materia ad massam humorum non reducenda est, ut in tumoribus venereis et pestilentialibus, cauterium enim et purulentae materiae exitum et coctionem aptam concitat, et irritationes solidorum regressum materiae ad san-

p. 56. guinem impediunt. Sed et in exstirpandis tumoribus cauterium instrumento secanti non nunquam praeferendum est, si magna et reiterata incisio aegroto nimium dolorem inducit v. c. ubi verrucae et condylomata exstirpanda sunt, porro etiam si post incisionem tumores magis propullulant, quos tamen cauterium stringendo partes vicinas ad suppurationem disponit.

p. 60. Hanc ipsam quaestionem Exp. BASSIVS Cl. Ha-lensium Professor, cuius obitum nuper indicauimus *, examinauit

* Vid. Comment. nostr. Vol. III. P. II. p. 359.

examinandam quoque sibi sumsit. Hic primo differentiam tumorum omnium a contento vel liquido vel solido, et a continente membrana vel alio velamento desumtam proponit, postea ad tumores singulos considerandos se conuertit, et cur quidam radicitus euellendi, alii incisione simplici tantum remouendi sint, apte diiudicat. Cum eum in omnibus sequi haud possimus, en quaedam exempla, quae rationem tractationis declarant.

Glandulae induratae, dummodo nec vasa magna nec aliae partes vicinae prohibeant, beneficio ferri secantis funditus euertendae sunt, hoc in casu nec ustio nec sepsis locum inueniunt, inde enim intolerabiles ferme dolores, stagnationes nouae inflammatoriae, immo conuulsiui motus oriuntur. Ob lapideam etiam duritiem neque ferro urenti neque corrosiuis medicamentis obediunt. Idem valet de scirrhis, in quibus et incisione et cauteriis materia hactenus quiescens in motum deducitur. Simili ratione cancrum occultum in corpore puro exscindendum esse monet Noster, cum e contrario in inueterato hoc fieri nequeat. Apostemata, quae materiam purulentam in penetralibus suis fouent, incisione scalpelli optime aperiuntur; ea vero, quae valide dura sunt, et tarde in suppurationem abeunt, magis cathaereticorum applicationem, quam cultelli cuspidem efflagitant. Sarcomata et polypi exstirpationem exigunt, si haec apte perfici potest, vel scalpello vel ligatura vel corrosione praestandam, si enim fibrae relinquuntur, denuo propullulant. Et tumores cystici, cuiuscunque demum sunt indolis, cum folliculo resecandi et exstirpandi sunt, chirurgus tamen ad magnitudinem, locum affectum, et partium vicinarum situm omnino respicere tenetur. In fine de cauteriorum et potentialium et actualium applicatione in quibusdam tumoribus aliisque operationibus chirurgicis differitur.

p. 78.

p. 93.

p. 103.

p. 109. Quaestio anno trigcsimo tertio huius seculi proposita, et cui sequenti anno praemium decretum fuit, *commoda et incommoda adhibitarum turundarum aliorumque remediorum dilatantium in diuersis casibus examinanda* exhibet. Praemium Cl. LE CAT obtinuit, qui quaestionem sequentem in modum pertractauit. Turundae siue remedia dilatantia separationem partium vel maiorem reddunt, ut spongia et quaedam radices siccae, quae humore suscepto mole augentur, vel separationem praesentem tantum sustinent, et vel integra sunt, ut lintea, vel caua, ut canales ex metallo parati. Turundae vero certissimos quosdam effectus praestant, ex quibus earundem agendi ratio declaranda est, diminuunt enim vel prorsus tollunt lumina vasorum vicinorum et rete neruorum his vicinum distendunt.

p. 114. Incommoda remediorum dilatantium, quae in prima parte recensentur, vel suppurationem vel genesin nouae carnis concernunt, quae in duobus articulis separatim proponuntur. Dispositio suppuratoria moderatam obstructionem in capillaribus vasis et tensionem solidorum, cuius beneficio pus formatur, exigit. Turundae itaque vascula minima comprimendo, obstructionem in parietibus vulneris, vbi necessaria est, tollunt, in profundiore autem parte nimiam et inde periculosam reddunt. Porro irritabilitatem partium et tensionem inde oriundam, quae moderata esse debet, praeter modum augent, et in
p. 117. indurationem vel putredinem inducunt. Vti vero hos, quae suppurationem praecedere debent, effectus impediunt, sic simili ratione suppurationem iam formatam supprimunt, dum accessum et egressum puris haud permittunt, quod ex generalioribus effectibus paulo ante ostensis declaratur, oriuntur inde callosa et fistulosa ulcera, et materia non apte excernenda in massam sanguinis reuehitur.

In

In altero articulo incommoda dilatantium reſpe- p. 120.
ctu regenerationis carnis ita declarantur, ut primo oſtendatur, quo modo ſuccus nutritius affluens et adhaerens paruulam eminentiam et ita ſenſim ſenſimque carnem nouam quaſi granulatam efficiat, quae aucta nouas acceſſiones admittit, donec non niſi vapor tenuis perſpiret, et ſic cicatrix formetur. Omnes hi effectus compreſſione orificiorum vaſorum per turundas et irritatione neruorum, qui vaſa ſtringunt, inde ſuccedente impediuntur; hinc paruulae eminentiae non libere formari poſſunt, ſed callus oritur, et, licet poſtea turundae remoueantur, depreſſa tamen et inepta ſe ſiſtit cicatrix. Ex his etiam grauiora, quae ſubſequuntur incommoda, v. c. fiſtulae explicari poſſunt.

Altera tractationis pars commoda turundarum p. 122.
et aliorum remediorum dilatantium recenſet, quae tribus articulis exponuntur, in quorum primo utilitas dilatantium exiguis incommodis ſtipata declaratur. Si magnae inciſiones vaſa diſſecant, ex quibus haemorrhagia pernicioſa oriri poſſet, compreſſio a turundis inducta et orificia anguſtiora reddit, et irritatione ſtricturas fibrarum efficit, quae aptius quidem, quam per medicamenta adſtringentia, hoc in caſu ab aliis propoſita, praeſtantur. Si apertura naturalis coalita inciſione aperienda eſt, tunc apte ſatis turunda orificium apertum ſeruat, in eo quoque caſu, ubi humor effluens aperturam denuo coaleſcere non ſinit, melius cannula quaedam iniicitur, ne humor acris labia vulneris arrodat et nimis inflammet.

In ſecundo articulo caſus recenſentur, ubi uſus di- p. 126.
latantium longe maior eſt, quam incommoda concomitantia, v. c. ubi corporis alicuius peregrini vel corrupti exitus expectandus eſt, vel ubi fluida corrupta exire, medicamenta autem iniici debent, qua in re Cl. Auctor non nullas regulas circa ſitum partium, quibus vulnera inflicta fuerunt, addit et varia chirurgiae capita breuiter illuſtrat.

p. 131. In tertio tandem articulo exemplo fistularum et setaceorum ostenditur, haec ut vitia localia in aegris interdum diu admitti, quo uniuersali humorum vitio remedium afferamus.

p. 133. Haec ipsa quaestio porro ab anonymo quodam Auctore sub examen reuocata fuit. Hic in prima parte tractationem de operatione naturae in regeneratione carnis praemittit, in altera vero ad quaestionem motam de commodis et incommodis turundarum respondet.

p. 135. Totum corpus ex vasculis, tenui rete tendinoso connexis, compositum est, in his liquor partim sanguineus, partim lymphaticus vehitur. Sanguis maxime compositum est fluidum, ex quo omnes reliqui humores praeparantur, ex his lympha est, quae spissior reddi potest, serum autem tenue manet vix inspissandum, lympha igitur, quae omnium partium nutrimentum praestat, in suppuratione bona affluit et ita saepius in insigni eius augmento dissipatur, ut aegri inde debilitentur; quod si vero etiam in moderata suppuratione aliqua pars dissipetur, reliqua tamen tenues illas eminentias efficit, quae carnem nouam et inde cicatricem formant.

p. 138. His praemissis in altera nunc parte Cl. Auctor ad quaestionem propositam se conuertit. Non operatione chirurgica tantum, secundum regulas artis peracta, naturam iuuat, sed apta quoque succedere debet deligandi ratio, ad quam etiam turundae et alia remedia dilatantia pertinent. Horum usus ad quinque capita reduci potest: 1) absorbent maximam partem succi ex labiis vulneris transudantis; 2) vulneri balsama aliaque medicamenta applicant; 3) sanguinis affluxum sistunt; 4) labia vulneris separata seruant; 5) eadem labia magis distendunt.

p. 140. In simplicibus igitur vulneribus, sine destructione substantiae inflictis, sanguinolentis, vel etiam aliqua

suppu-

ſuppuratione conſpicuis, turundae minus neceſſariae, immo nociuae ſunt, et, ſi etiam balſamus quidam digeſtiuus applicandus eſt, linteum carptum molle ſufficit, quo nec labia nimis deterguntur, nec comprimuntur. In complicatis vero vulneribus natura p. 144. omnino auxiliis chirurgicis adiuuanda eſt, Cl. Auctor itaque vulnera capitis, pectoris, abdominis et extremitatum conſiderat, varia lectu digna in primis reſpectu turundarum proponit, et paſſim oſtendit haec auxilia interdum cum fructu adhibita, ſaepius tamen praeter neceſſitatem applicari, et ita plus nocere, quam prodeſſe.

Quaeſtio 1734 propoſita *in quolibet genere morbi* p. 155. *chirurgici caſus, ubi frequens vel rara deligatio conuenit, definiendos* exhibet. Elaboratio, cui praemium adiudicatum fuit, eſt Cl. LE CAT, qui argumentum hoc ſequentem in modum pertractauit. Deligatio autem non tantum circumuolutionem faſciarum, ſed et applicationem remediorum, variae medicationi inſeruientium, exigit. Oſtendit itaque utilitatem deligationis et poſt ea morbos, qui crebram deligationem requirunt, conſiderat, tandem eos morbos attendit, ubi applicata remedia diutius relinquenda ſunt. De- p. 158. ligatione autem 1) partes male affectas in ſtatu conuenienti conſeruamus, quod exemplis vulnerum recentium, fracturarum et luxationum facile declaratur, 2) remedia medicationi inſeruientia applicamus, 3) partes minus conuenientes remouemus, e. g. pus, ſaniem, partes oſſium, vel corpora peregrina, vulneri nociua.

His in primo articulo expoſitis, in ſecundo caſus p. 162. citat, ubi crebra deligatio requiritur. Hi rariores ſunt; quoniam utplurimum indicationi curatoriae contrariae inueniuntur, inde utplurimum in ſymptomatica indicatione tantum valent, v. c. ſi dolor in fractis vel abſceſſibus urget, vel ſi excrementorum collectio

poſt

post lithotomiam et operationem fistulae ani repe-
uenda est. Sic porro medicamentorum applica-
crebram hanc deligationem exigit, in gangraena ve
aliis morbis celeriter proserpentibus. Tandem i
quantitas et qualitas materiae excernendae hanc at-
tentionem poscit, v. c. in pure copiosius motu ve
sero acri rodente.

p. 165. Simili modo et rara vulnerum deligatio ex his fundamentis in tertio articulo diiudicatur. In fractis luxatis et vulneribus recentibus partes separatae semper in situ retinendae sunt, nisi symptoma quoddam apparatum remouere iubeat. Medicamentum applicatum diu relinquendum est, si vel tardius vires suas exerit, vel easdem diu retinet, ita, ut per longius temporis interuallum utile esse possit; his enim vel operationes naturae diu adiuuantur, vel obstacula huic opposita diu arcentur. Hinc incommoda apparatus praeter necessitatem soluti demonstrat, et alia exponit, quae in ipsis momentis inter remotam et iterum applicatam deligationem oriuntur, v. c. frigus partem affectam laedens, in crebra deligatione vix satis arceri, vel medicamenta sub conuenienti caloris gradu applicari possunt, deinde etiam et motus et dolor inde oriundi haud raro nocent, tandem et puris formatio et partium ex vulnere remouendarum v. c. ossium exfoliatione solutorum separatio non apte fieri potest, nisi interdum longiorem applicationem fasciarum et medicamentorum permittamus.

p. 173. Eadem quaestio ab Anonymo quoque pertractata fuit. Hic omnes morbos chirurgicos ad duo capita reduxit et tum respectu solutionis continui, tum respectu tumorum, quaestionem propositam examinat. In primo capite, quae vulnera tradit, eiusque primo articulo simplicia vulnera disquirit; haec sine destructione substantiae sunt, nec ratione morbi conuulsi, nec causae, nec symptomatis aliquid mali differunt,

dantur, in his itaque omnino rara deligatio conuenit.
In vulneribus complicatis, in quibus omnia contraria p. 176.
eueniunt, maior attentio requiritur. Respiciendum itaque in primis est ad suppurationem praeparantem, quae, si pus diutius in vulnere relinquitur, et erosioni et resorptioni occasionem praeberet; hinc crebra deligatio requiritur, quae et ideo necessaria est, quo chirurgus exinde statum morbi frequentius se mutantis cognoscere queat. Finita vero suppuratione praeparante, regenerans succedit, sub qua rara deligatio omnino exposcitur. In virulenta vulnerum conditione hoc eo magis attendendum est, cum mala morbi materia semper laedens crebrius remouenda sit.

In vulneribus cum fracturis crebra deligatio non requiritur, nisi in nimis violenta partium destructione. Si causa vulnus efficiens latet v. c. globulus plumbeus, cuspis ensis etc. tunc crebra deligatio eo usque continuanda est, donec peregrinum corpus remoueri queat, postea suppurationis ratio habenda erit. Sym- p. 182.
ptomata vulneribus accidentia sunt haemorrhagia, dolor et conuulsio, de quibus Noster porro agit, et solutionem continui in partibus durioribus considerat, in cunctis vero ad antecedentia monita respicit.

In altera parte huius tractationis quaestionem re- p. 186.
spectu tumorum et in primo quidem articulo eosdem ratione temporis examinat. Hic ad phlegmonem et oedema praecipue respicit, cum reliqui tumores ex his intelligi queant. In principio igitur, ubi phlegmone reprimentia, oedema autem spirituosa exigit remedia, crebra eorundem requiritur applicatio, cum vires facile perdant. In augmento tumorum chirurgus eo respiciat, ut ex una parte symptomata mitigentur, quod in inflammationibus saepe attendendum est, ex altera parte vias resolutioni aptas praeparat, quod omnes tumores concernit. Ostendit itaque Noster, quomodo emollientia leniter anodyna in inflammatione, et spirituosa in oedemate applicanda sint, et quo-

quomodo obſeruatio operationis medicamentorum et inde praeſtanda mutatio, crebram deligationem exigant.

p. 191. Pergit itaque ad articulum ſecundum, in quo tumorum differentiam reſpectu mutationis indolis diſquirit. Si reſolutio tumorum incipit, crebra emollientium et reſoluentium applicatio requiritur, in continuatione verò et quando reſolutio ſuccedere videtur, medicamenta eam adiuuantia fortiora eligenda ſunt, ita tamen, ut ſenſim ſenſimque ab emollientibus ad reſoluentia progrediamur, qua in re crebra raroque deligatio ex concomitantibus cauſis et ſymptomatibus definitur. Tumores in ſuppurationem tendentes diſtinguendi ſunt, illi enim, qui per malignam indolem corruptionem maſſae humorum inferre poſſent, crebrius deligandi ſunt, quo materia purulenta, licet nondum copioſa ſit, remoueatur; alii, qui humores non malignos continent, parciorem remediorum applicationem exigunt, tandem alii, in quibus lenta ſuppuratio eſt, ut in tumoribus ſcrophuloſis etc. naturae quidem negotium committendum eſt, ita tamen, ut ea medicamentis rarius applicatis adiuuetur.

Ab hac tractatione ad ulcerum curationes progreditur Noſter, et dum illa, quae ſuppurationem praeparantem non admittunt, ad induratorum tumorum indolem refert, ſic illa, quae hanc ſuppurationem ad-

p. 196. mittunt, ex monitis ſupra propoſitis diiudicat. De tumoribus ad putredinem deductis pauca monet, cum in illis ſeparatio integra magis, quam lenta tractatio conueniat. In articulo tertio pauca de tumoribus ſanguineis, ſcilicet varicoſis et aneuriſmaticis, nec non de hernioſis ſubiungit.

p. 199. Quaeſtiones, ad annos triceſimum quintum et ſextum propoſitae, annis ſequentibus praemium non reportarunt, prima igitur, quae *differentias vulnerum ſclopetis inflictorum ab aliis vulneribus et medendi ra-*

tionem

tionem proposuit, ad annum triceſimum ſeptimum translata fuit, et duplum praemium Cl. LE CAT obtinuit, qui cum explicationem ex pathologia et therapia generali repetat, omnem hanc doctrinam concinne proposuit, ita, ut nos non niſi ordinem paucis indicare poſſimus verbis. Quaeſtio enim ipſa in duas p. 205.
partes diuiditur, quarum prima characteres vulnerum, ſclopetis inflictorum, quibus ab aliis vulneribus diſtinguuntur, tradit. Mutationes vulnerum, quae inciſione, ruptura, diſſolutione, contuſione et attritu fiunt egregie proponuntur, inter ſe comparantur, et vulnera ſclopetis inflicta attritu potiſſimum fieri oſtenditur, quo partes ſolidae parietum criſpantur, ſubſtantia ipſa deſtruitur, haemorrhagia minimorum vaſorum ſupprimitur, hinc ſimul obſtructio et tenſio inſignis, nec non ſtupor et irritatio partium vicinarum efficitur. Phaenomenon, quod vulnus, ſclopeto infli- p. 214.
ctum, partem mollem penetrans, anguſtius ſit in introitu, quam in exitu, ita declaratur, quod nimirum maior ſit impetus et reſiſtentia carnis in ingreſſu, in egreſſu vero impetus globuli imminuatur, cum nil niſi aer reſiſtat, hinc tumor partis laeſae anguſtiam maiorem in introitu efficiat. Symptomata vero, quae cum his vulneribus ſunt, ideo in primis atrociora deprehenduntur, quoniam ſyſtema neruoſum, omnes actiones dirigens, concutitur, idque eo magis, ſi nobiliores et neruoſae partes deſtruuntur et globuli laedentis figura conquaſſationi partium magis apta eſt.

In therapia horum vulnerum, quam altera pars p. 218.
tradit, tres potiſſimum indicationes formantur, quarum prima de humoribus ad unionem praeſtandam aptis ſollicita eſt, et ideo vires vitae inſtaurare, bonos ſuccos ingerere, peruerſos autem corrigere et euacuare docet; Secunda aequalem humorum diſtributionem efficere tentat, quae non niſi remotis partibus deſtruentibus et deſtructis fieri poteſt, ſupprimendo ſimul irregulares ſolidorum et fluidorum motus;

tus; tertia tandem indicatio eo respicit, ut solutes illum situm acquirant, qui depurationi et excretationi partium fauet. Has indicationes accurate prosequitur Noster et ea, quae profert, observationibus illustrat. De amputatione partium his vulneribus affectarum iam alibi multa proposita fuerunt*. Cl. Auctor vero monet, sphacelum post talia vulnera oriundum, destructiones articulorum, laesiones maiorum vasorum saepius quidem amputationem membri exigere, et in genere quidem concludi posse, partem, quae seruari non potest, amputatione auferendam esse, neminem vero, nisi chirurgum arte peritum et experientia clarum, in casibus dubiis decidere posse.

p. 225.

p. 239. Quaestio 1738 proposita, *an carcinoma mammarum, vulgo cancer appellatum, amputari debeat?* disquirit. Duplex praemium, ex quaestione altera vice exhibita enatum, partim Cl. LE CAT, partim Cl. LA SONE redditum fuit. Prior considerationem generalem pathologico therapeuticam carcinomatis sequentem in modum exhibuit. Humores per totas series vasorum, sibi inuicem succedentium, in statu naturali apte transeunt, si vero iidem in vasis vel relaxatis vel ruptis extra limites propelluntur, vel etiam in vasis, praeter naturam constrictis, condensantur, tunc tumores vel molles vel duri oriuntur, ex quibus praesuppositis Noster in differentiam tumorum ulterius inquirit, et scirrhum et carcinoma species tumorum dicit, in quibus quasi concretio solidorum et fluidorum facta fuit.

p. 245. In causas postea inquiritur, nec virus aliquod peregrinum, nec singularis quaedam humorum depra-

* Vid. varii commentarii in *Memoires de l'academie royale de chirurgie* Tom. II. Paris 1753. 4to. et Commentarii nostri Vol. III. Part. IV. in recensione huius libri passim, in primis p. 599. et 612. seq.

prauatio, ſed peculiaris irritatio cum dolore et tenſione aſſumitur, et porro declaratur, quo modo conſenſus neruorum per ſuppreſſas menſium et haemorrhoidum euacuationes, melancholiam animique triſtem affectum, contuſionem validam, medicamenta fortiora, ſcirrhum quieſcentem agitantia, ut per cauſas acceſſorias irritationem hanc adeo funeſtam producere valeat, et quo modo conſtrictio, ex irritatione oriunda, vel fluida ad vicina vaſa anguſtiora protrudat, vel in propriis vaſis figat, ideoque concretiones efficiat. Hoc potiſſimum in glandulis fit, in quibus nimirum diuerſae vaſorum ſeries ſibi inuicem ſuccedunt. Si obſtructio in primo genere vaſorum eſt, et circulatio adhuc in multis vaſis libera manet, tumores ſcrophuloſi nuncupantur; ſi illa ulterius progreditur et concretio magis compacta fit, ſcirrhus dicitur; ſi illa in ultimis vaſculis occurrit, in quibus omnium vitalium humorum motus intercipitur, carcinoma appellatur, quod Noſter ut gangraenam albam ſiue anthracem chronicum conſiderat.

Fibras neruoſas ulterius productas et concretionibus fluidorum conſpicuas ut radices carcinomatis, interdum occurrentes, conſiderare poſſumus. Circulus ſanguinis interceptus venas varicoſas ſiſtit et haemorrhagias frequentes efficit. Lymphatica vaſa ultra modum extenſa et rupta, aquae copiam, quae ex his tumoribus ſaepius effluere ſolet, exhibent. Carcinoma itaque ſiue cancer eſt tumor durus tuberculatus, urentem dolorem in centro et inde lancinantem exhibens, in ulcus ſanioſum, rodens, foetidum, oris calloſis reflexis conſpicuum, mutatus. Si obſtructio intima in parte tumore nondum affecta oritur, iam carcinomatica eſt et cancer primarius dicitur, ſi vero noua irritatione, quocunque modo inducta, tumor iam formatus, minime vero carcinomaticus, agitatur, cancer ſecundarius, ſiue ſcirrhus, in cancrum mutatus, appellatur.

p. 249.

p. 251

p. 253. Ad therapiam carcinomatis postea accedit Noster, nec resolutione nec suppuratione hos tumores dissipari posse monet, et quanta incommoda ex tentatis his medendi viis oriantur, ostendit. Cum igitur durum omnino videatur, exitiosum hoc malum intactum relinquere, vel exstirpationem tantum in cancro paruo, in corporis superficie posito et nobili suscipere, methodos tractandi carcinomata, a variis in arte versatis viris propositas, breuiter recenset et simul ostendit, quo modo recentioribus temporibus haec chirurgiae pars magis exculta fuerit, ita, ut et cancer adhaerens et ulcerosus factus non nunquam cum optimo successu exstirpatus fuerit. Quid vero tandem in dubio casu efficiendum est, ubi malum habituale factum humores ipsos corruptos reddidit? cum CELSO respondet Noster, melius esse anceps eligere remedium, quam nullum.

Tandem, quo modo exstirpatio suscipienda sit, disquiritur. Veteres post incisionem ferrum candens ad radices exstirpandas applicabant, alii innumera medicamenta, quorum vis caustica deprehensa fuit, vel quae inuentores inter arcana retulerunt, ad carcinomata exstirpanda apta iudicarunt: Noster vero his ipsis irritationem ceu primariam cancri causam augeri et vicinis partibus communicari ostendit, ideoque usum causticorum omnino suspectum reddit, et instrumentum secans, ut unicum remedium cancro exstirpando conueniens, proponit.

p. 268. Cl. IOSEPHVS LA SONE eandem quaestionem sequentem in modum resoluere tentauit. Mammarum muliebrium substantia laxa et veluti fungosa obstructioni et obstructi humoris corruptioni praecipue obnoxia est; hinc crebra in eadem carcinomata oriuntur, quae ex partis situ et fabrica huiusque tumoris maligna indole declaranda sunt.

Cancer

Cancer in genere consideratus est tumor durus, sphaeroideus, dolens, qui mox ab initio malignam indolem obtinet. Est vero vel criticus vel symptomaticus, prior oritur, si morbosa quaedam materia vi vitae ex interioribus ad mammas defertur, si v. c. post quartanam febrem, praecipue ex visceris cuiusdam abditi vitio, cancer in mammis generatur; symptomaticus vero causam in mammis praesentem habet, v. c. tumorem, cui vel per internam vel per externam causam vitium accedit cancrosum, sic mensium et haemorrhoidum suppressio, dyscrasia sanguinis, valida contusio, et inepta medicamentorum applicatio scirrhum latentem euoluunt. Cum igitur dolori anodyna et lenientia, tumori emollientia, resoluentia et discutientia, quae indicari videntur, saepius frustra applicentur et haud raro damnum afferant, chirurgica sectio tanquam sola et legitima medendi methodus eligenda erit. Quem ad modum enim SEVERINVS strumas mammarum cancro affines extrahendas statim proponit, sic carcinoma eo maiori iure resecandum erit.

p. 273.

p. 281.

Maligna enim materia morbi, metastatica crisi huc mota, exigit, ut eadem in sacco quasi collecta resecetur, si tumor ex quacunque causa increscit et totam fere mammam occupat, si scabrosa superficies ex coadunatis glandularum inaequaliter tumentium superficiebus redditur, si dolor veluti ab acu candente pungens et lancinans interior obseruatur, si liuor hinc inde sparsus et radices malignae, more pedum cancri fluuiatilis expansae, fluida vitalia ad centralem duritiem non ferri declarant, tunc, cum omnia medicamenta emollientia et resoluentia nociua sint, sola amputatio locum habet. Et in tristi casu, ubi ulcus sordidum fit tetrumque odorem spirat, praeter ea insignem dolorem et non raro haemorrhagias efficit, sectio negligenda non est, cum enim et hoc in casu

topica semper noxia inuenta fuerint, amputatio, licet rarius ex voto cesserit, tentanda tamen est.

p. 289. His itaque praemissis casus, ubi cito et tuto secandum est, recenset Noster, non nullos tamen subiungit, ubi, cum et sectio frustranea sit, ab ea abstinendum esse ipse iudicat. Tandem quasdam obiectiones circa amputationem cancri factas remouet, et in fine monet, ignem causticum et intensiores dolores efficere et euidentem vim repellendi virus cancrosum habere, hinc sectionem semper praeferendam esse.

p. 296. Quaestionibus anno 1739 de medicamentis repellentibus et anno 1740 de medicamentis resolutentibus propositis, sequentibus annis praemium non adiudicatum fuit, hinc dissertatio prior, in qua *diuersae species medicamentorum repellentium, eorum agendi ratio et usus, quem in diuersis morbis chirurgicis praestant*, definienda erant, ad annum 1741. iterum proposita fuit, et duplex praemium Viri Cll. ALARY et KÜLBEL obtinuerunt.

p. 301. Prior medicamenta repellentia sequentem in modum diiudicat: sunt nimirum ea, quae humores, ad partem morbosam progredientes vel ad eam iam deductos, ad massam humorum reprimunt. Haec ut simplicia et composita in tres classes coniiciuntur, re enim aquosa vel acida vel terrestria sunt. Ad aquosa referuntur aqua simplex, nix et glacies, ex vegetabili regno plantae succulentae, v. c. lactuca, nymphaea, narcoticae v. c. solanum, cicuta, hyoscyamus, ex animalibus serum lactis et albumen oui. Ad acida pertinent ex vegetabili regno succi citri, acetosae etc. ex minerali vero nitrum et vitriolum, ex praeparatis acetum et acida mineralia varia. Ad terrea medicamenta plantae adstringentes bistorta, tormentilla, pentaphyllum etc. nec non ex terris bolus armena et terrae sigillatae variae referuntur, quibus et lithargyrium additur. Plura habet Cl. Auctor, nos praecipua exempli causa allegare voluimus. Agendi

Agendi rationem veteres in refrigerio posuerunt, p. 305.
quod non actu, sed potentia in illis est, et adstrictionis effectum praestat, hic tres gradus admittit, quos vel varia medicamenta vel diuersimode applicata sistunt. *Defensiua* dicuntur in primo gradu, si vasa in naturales limites constringunt, quo fluida apte transmittantur. In secundo gradu *repellentia* stricte sic dicta appellantur, si tonum solidorum per impetum fluidi contenti imminutum sensim sensimque augent, quo humores in circulum aptum et liberum reduci queant. *Stiptica* tandem sunt in tertio gradu, ubi fibras vasorum ita crispant, ut diametro ferme sublata accessus fluidorum ulterior denegetur. Praecipua ho- p. 307.
rum medicamentorum vis in neruos est, per quos in vasa sanguifera et lymphatica agunt. In neruis enim repellentia agitatum fluidum nerueum in motu compescunt, languentes huius fluidi motus tono reddito excitant, et irregulares impetus coercent. Caute tamen in applicatione versandum est, ne inconsiderato usu veterum sententia, quod nimirum frigida neruis inimica sint, confirmetur.

In primo igitur gradu actionis repellentium inter- p. 311.
dum imminentia mala praeuertuntur, v. c. si ad perniones dispositi ante accessum vehementissimi frigoris articulos niue fricant; interdum his ipsis principio mali oriundi obsistitur, v. c. aestus insurgens epithematibus acidis compescitur, contusionis effectus his acidis cum bolo mistis, et si dolor urget, additis anodynis coercentur, vasa tamen ita disposita sint, ut circulo liberiori humorum nihil se opponat. In vulneribus simplicibus tumores et inflammationes vicinae decoctis adstringentibus vel aqua aluminosa reprimuntur.

Dum in alterum gradum repellentium inquirit p. 313.
Noster, omnino monet circulum sanguinis non mutari, sed vasis tantum illum tonum reddi, qui fluida apta conuenienti modo reducere valet, quamobrem

diſpoſitiones et ſolidorum et fluidorum, quae huic medicamentorum operationi reſpondet, ſtudioſe dedicat. Si enim ſolida iam nimis ſtricta ſunt, aquea tantum et acida mitiora conueniunt, ſi vero tumore laxi et aquoſi obſeruantur, acida fortiora et terrea magis conducunt. Fluida vero in felici medicamentorum operatione dominio ſolidorum adhuc obnoxia ſint, mobilia non coagulata, blanda non virulenta, bonae mixtionis non nimium reſoluta. In contuſionibus interim et ipſa ſanguinis coagula interdum ab acidis admotis reſoluuntur, et tenſio nimia anodynis additis corrigitur; ſpiritus quoque aceti, vale ammoniaco admixto efficacior redditus, diſpoſitiones
p. 317 gangraenoſas non raro tollit. Tres caſus potiſſimum ſunt, in quibus ſtiptica ſiue repellentia tertii gradus applicanda ſunt; primo in herniis, prolapſu ani et vaginae, aneuriſmatibus veris et varicibus; deinde ruptura vaſorum ſanguiferorum et haemorrhagia inde oriunda, tandem in vulneribus et ulceribus pure redditis et nunc conſolidandis. In his tamen omnibus caute verſandum eſt, ne effuſiones ſalutares cohibeantur. Cum vero repellentia effectum ſuum praecipue in ſolida exſerere videantur, Cl. Auctor quaeſtionem mouet, an non interdum in fluida immediate agant, et in maſſam humorum reſorbeantur? in huius rei teſtimonium quaedam phaenomena adducit, licet ipſe fateatur, in his difficile rationem actionis definiri poſſe.

p. 322. Hanc ipſam quaeſtionem Cl. KÜLBEL, cuius dictum nuper indicauimus *, enodandam ſibi ſumſit, et omnem hanc doctrinam in tribus capitibus propoſuit, quorum primum *de remediorum repellentium natura et diuerſitate ſpeciali* agit. Repellentia Cl. Auctori dicuntur, quae externe applicata partim humores in ſuperficie corporis ſubſidentes, et extra vaſa miſſos

* vid. Comment. noſtr. Vol. IV. P. I. p. 169.

missos in ofcula venarum et vaforum lymphaticorum reprimunt et maſſae humorum reddunt, partim calorem nimium inflammatorium coercent, partim ulteriorem decubitum humorum ad locum affectum impediunt. Agunt itaque in ſolida et fluida, et in refrigerantia, adſtringentia et anodyna diſpeſcuntur. Remedia plurima ad has tres claſſes pertinentia, quae hic fuſius enarrantur, omittimus, cum praecipua paulo ante indicauerimus, et reliqua ex ſcriptoribus materiae medicae repeti queant.

In ſecundo capite *modum operandi repellentium* deſcribit Noſter; refrigerantia in ſolida et fluida agunt, in his motum inteſtinum compeſcunt v. c. ſi aqua frigida ebullientis motum temperat, in illis fibras cutaneas criſpant et ita fluida repellunt, uti exanthemata non raro recedunt. Ita ille haec medicamenta ut actu frigida aſſumit, et poſteriorem effectum in ſolida ex ſenſu principii vitalis declarat, eundemque non mechanico phyſicum, ſed phyſico moralem dicit. Mucilaginoſa partim ad refrigerantia, partim ad acrimoniam inuoluentia referuntur. Adſtringentia vera repellentia ſunt eorumque effectus mechanice declaratur, terreis praeter ea vis humida reſorbendi tribuitur. Narcotica ſpecifica quadam vi inſtructa dicuntur, quam tamen ex principii vitalis ſenſu et emollientium indole deducere tentat Cl. Auctor. p. 335.

Caput tertium tandem *de conuenienti et legitimo repellentium uſu* agit. Varii itaque caſus adducuntur, ubi eorum uſus noxius deprehenditur. Si enim in tumore, ulcere vel vulnere materia maligna, acris vel virulenta obſeruatur, repellentia non niſi poſt maſſam humorum correctam applicanda ſunt, hinc nec in illis, in quibus criſis naturae adeſt. A repellentibus quoque abſtinendum eſt, in plethoricis et cacochymicis corporibus, vel in quibus laeſi viſceris indicia apparent, in primis, ſi congeſtiones inflamma- p. 347.

toriae, rheumaticae et arthriticae cum acutissimo dolore incedunt, vel parti nobiliori, in quam con-
p. 357. uerti possunt, proximae sunt. Quibus praemissis ad potissimum casus recensentur, in quibus repellentia optimo cum successu applicantur. In genere osten-ditur, omnia contraindicantia paulo ante recensita examinanda esse, ante quam indicatio resolutoria suscipitur, et selectus aptissimorum remediorum instituitur. In summa inflammatione non efficacissima, sed moderatiora eligenda sunt medicamenta, hinc semper ad qualitatem inflammationis, individui temperamentum et tempora morbi respiciendum esse Noster abunde declarat, et examen praecipuorum medicamentorum repellentium, nec non cautelas circa eorum usum passim ex praestantissimis scriptoribus et propria experientia addueit, ideoque in phlegmones, erysipelatis et apostematis curatione, quae a causa interna deducuntur, nec non in symptomaticis ulcerum, vulnerum, fracturarum et luxationum inflammationibus veras medendi vias explicare tentat. Omittimus amplissimam tractationem, quae medicamentorum varias compositiones nobis exhibet, cum vera de omnibus iudicia vix ubique afferre, et cuncta ad casus speciales reducere nequeamus.

p. 420. Quaestio ultima, quae in hoc volumine continetur et anno 1742 proposita fuit, *diuersas species resoluentium medicamentorum eorumque agendi modum, nec non usum diuersis morbis chirurgicis accommodandum* exhibet. Praemium duplex Viri Cll. PONTIER et HVGON obtinuerunt et dissertatio Cl. MOPILIER prelo quoque digna iudicata fuit. Prior vero ex his argumentum sequentem in modum pertractauit. Ab eo, quod in motu solidorum et fluidorum aequabili accidit, ad statum morbosum concludendum est; vel enim robur solidorum augetur vel imminuitur, vel mixtio fluidorum varie vitiata redditur, haec igitur quae

quae intra ſolida ſtagnant, effectum reſolutionis exigunt. Reſolutio eſt diſſipatio humoris, qui vaſa vel nimium diſtendit, vel extra eadem miſſus fuit; exigit igitur diſpoſitionem humorum aptam vel talem eorundem mutationem, ſub qua vel in vaſa iterum regredi, vel ex contextu celluloſo reſorberi et diſſipari poſſunt. Natura ſaepius reſolutionem ipſa et ſola praeſtat, et circumſpecte omnino agendum eiusque veſtigiis inſiſtendum eſt, ſi operationes per remedia applicata adiuuare ſuſcipimus; quamobrem, cum tonus vaſorum auctus et imminutus, diſpoſitiones morboſae variae humorum aliaeque cauſae congeſtiones diuerſas forment, repellentibus, emollientibus, narcoticis, diſcutientibus, adſtringentibus et aliis medicamentis opus eſt, ſi reſolutionem apte praeſtare volumus, et reſoluentia certa, quae ſemper effectum ſperatum producunt, vix inueniuntur. Medicamenta vim ſuam et in ſolida et in fluida exercent, attamen in conſideratione operationum ſuarum vel ut ea, quae in ſolida agunt, vel ut ea, quae in fluida agunt, ſigillatim contemplari et effectus inde pendentes ita deduci debent. Noſter itaque claſſes emollientium, narcoticorum, ſtimulantium, adſtringentium conſtituit, et oſtendit, quo modo vires eorundem ad reſolutionem praeſtandam concurrunt, et his generatim praemiſſis varias medendi vias in tumoribus diuerſis recenſet, et indicantia et contraindicantia ponderat, quae in his, ut acutis et chronicis conſideratis, occurrunt. Varietas enim applicandorum medicamentorum non tantum per ſucceſſiuam tumorum mutationem, ſed etiam per partis affectae fabricam et alia accidentia definitur, quam rem et Noſter non nullis exemplis declarat. p. 425. p. 429.

Eandem quaeſtionem Cl. HVGON ſequentem in modum pertractauit. Reſoluentia ſunt medicamenta, quae humores ſtagnantes attenuant, diuidunt, et p. 447.

ſenſibus percipienda quadam perſpiratione in vaporibus calidis et humidis propellunt, aerem praeter rarefactum, telam cellularem ſaepe diſtendentem, diſcutiunt. Eorum itaque vis in volatilitate quadam poſita eſt. Quo vero Noſter rationem agendi melius declarare queat, tres claſſes conſtituit, et attenuantia reſoluentia ſtricte ſic dicta et carminatiua ſeparatim conſiderat. Attenuantia partem fibroſam ſanguinis diuidunt, et ſolida, in quibus illa impacta haerent, irritant; Reſoluentia ſtricte ſic dicta naturalem tonum irritatione intendunt; carminatiua vehementius oleo ſubtili et ſale volatili in neruos agunt, quo contractione ſua diſtenſioni flatuoſae ſe magis opponant. His, in prima parte breuiter et ut nobis videtur non
p. 450. ſatis accurate, expoſitis, in ſecunda parte et ſimplicia et compoſita medicamenta, quae ad has tres partes referuntur, in tabulis, nominibus tantum exhibitis,
p. 455. recenſentur. In tertia tandem parte, quae uſum reſoluentium, in variis morbis chirurgicis explicandum, ſibi ſumit, ampla recenſio plurium medicamentorum compoſitorum, quae a praeſtantiſſimis viris paſſim in ſcriptis chirurgicis allegantur, exhibetur, agit itaque de tumoribus cyſticis, ſcirrhoſis, ſcrophuloſis, inflammatoriis, oedematoſis et flatulentis, cum vero omnis haec tractatio tantum compilata ſit, ulteriori recenſioni ſuperſedemus.

p. 491. Vltima diſſertatio, quae idem argumentum tractat, Cl. MOPILIER Auctorem habet. Hic differentiam reſoluentium ex ratione agendi deſumit et uſum ex diuerſitate morborum definire tentat. Omnis ideo tractatio in duas partes diuiditur, quarum prima differentiam reſoluentium ex effectu declarat. Reſolutio humores ſtagnantes et partes continentes mutans in his vel relaxationis, vel roboris aucti effectus, in illis diſſolutionem ſiue maiorem fluiditatis gradum praeſtat.

Hoc

Hoc in tribus articulis ulterius explicatur, in quo- p. 493.
rum primo effectus resoluentium, ad vasa relaxanda aptorum, declarantur. Fluidae partes fibris se interponentes solida relaxant, huc faciunt aquosae et oleosae, quae vere fluidae dici possunt; est tamen in his ea differentia, ut aquosa medicamenta sedatiua et antiphlogistica sint, acriaque salia soluant, cum e contrario oleosa calore potissimum excitata salia extricent et inde magis acria fiant, hinc saepius aquoso oleosa ut lac et mucilaginosa melius conducunt.

In secundo articulo effectus resoluentium ad vasa p. 495.
roboranda aptorum recensentur, aut enim humida resorbent, fibras leniter exsiccant et ad motum quasi ineptas reddunt, haec passiua magis sunt, fixa et frigida; aut stimulo suo in vasa agunt, eaque constringunt fluidaque ita dissipant, haec actiua magis sunt, stimulantia et calida.

In tertio tandem articulo ea recensentur resoluen- p. 497.
tia, quae spissos humores mutant. Humidi defectus et nimia vasorum actio fluida spissa reddunt, hinc optimorum fluidorum accessus et applicatio per vasa agiliora reddita vitium tollit, quae quidem mutatio per emollientia, tum in fluida tum in solida agentia, et discutientia siue leniora stimulantia, quae scilicet fibras non crispant, inducitur. Coniunctae hae vires in saponaceis sic dictis medicamentis deprehenduntur, quae optime forma emplastri applicantur, fluidae enim partes, quae in hac resolutione requiruntur, vel iam in spissis humoribus adsunt, licet immobiles sint, vel a partibus vicinis in suppressa per topicum medicamentum perspiratione adducuntur.

In altera parte usus resoluentium per indolem p. 499.
morborum accuratius definitur. Constrictio nimia et inertia vasorum usum resoluentium exigunt: in priori casu durities et dolor relaxantia medicamenta indicant, sed inflammatio sic mota eo respicere iubet, ut sedatiua et antiphlogistica eligantur; in altero casu

inertia

inertia fibrarum ſtuporem et frigus oſtendunt, ſi itaque nimia relaxatio eſt, tunc adſtringentia fixa, ſi vero nimia immeabilitas humorum obſeruatur, reſoluentia, emollientia et diſcutientia requiruntur.

Haec generalius enunciata ut eo melius intelligantur, in duobus articulis ulterius declarantur, et in
p. 500. primo quidem uſus reſoluentium diuerſo gradui et effectui conſtrictionis vaſorum accommodatur. Conſtrictionis, quae ab irritatione pendet, effectus non tantum ratione cauſae, ſed et ratione fabricae vaſorum et diuerſorum humorum contentorum variant. In inflammatione ſic dicta alba, quae in ſeroſis et lymphaticis vaſis ſedem habet, humores nimis aquoſi ſunt, et contractio vaſorum non viuida ſatis deprehenditur, ut calorem excitare queat, in ea itaque relaxantia oleoſa pura, igne acria non reddita erigit Noſter, cum laxas reddant fibras et acria irritantia inuoluant. Inflammatio, quae a contractione ſpaſmodica arteriarum ſanguinearum dependet, tres gradus conſtituit phlogoſin, eryſipelas, et phlegmonem. In phlogoſi dolor, calor et rubor ſine tumore et pulſatione ſunt, cum in extremis arteriolis, a corde admodum remotis, leuis irritatio inueniatur, refrigerantia igitur conueniunt medicamenta leuiter auſtera, acida et aquoſa. Eryſipelas ſymptomata phlogoſeos auctiora ſiſtit, maiorem tumorem et vibrationem, nec non maiorem criſpationem, hinc antiphlogiſtica relaxantibus miſcenda ſunt. Phlegmone tandem omnia inflammationis ſymptomata auctiora exhibet, in primis calorem inſigniorem, hinc relaxantia et antiphlogiſtica in ſimili proportione ſuperhabenda ſunt.
p. 503. In articulo altero uſum reſoluentium ad diuerſos gradus et effectus inertiae vaſorum diſponere ſuſcepit Cl. Auctor, agit itaque de tumoribus aneuriſmaticis, varicoſis, flatulentis, oedematoſis, ſcrophuloſis, ſcirrhoſis variaque de inflammationis diuerſis gradibus ſubnectit, in quibus ut in antecedentibus

genera-

generalem medendi methodum tantum proponit, et ita, ut nobis videtur, non satis distincte resoluentium usum definire potuit, cum in medicamentorum applicatione ad solida tantum, non vero ad humores contentos respiciat.

XIII.

Obseruationes quaedam botanicae et anatomicae, de vasis subtilioribus oculi et cochlea auris internae. Ad Vir. Ill. PAVL. GOTTLIEB WERLHOF, M. D. Auctore IO. GOTTFR. ZINN, M. D. Prof. Med. Extraord. Gottingae, 1753. 4. pl. 5½.

Duplicis generis, id docente etiam inscriptione, obseruationes in hoc libello occurrunt, quarum argumenta vero utique maiorem merentur, quam quae a nobis adduci possent, attentionem. Hinc ea tantum cum nostris libet communicare lectoribus, quae sunt praecipua.

Primam quasi partem botanicae absoluunt obser- p. 1.
uationes; quibus mox ab initio catalogus plantarum fasciatarum augetur, qualem fasciam in *Moldauica, floribus calycem vix superantibus.* HALL. crescentem vidit Cl. Auctor, ita comparatam, ut duo rami, ex caule procedentes, in unum coaluerint, latum et fasciatum. Idem in *Andryala* ROY. occurrit, cui flores monstrosi inhaerebant, et in *Hieraciode* multicauli et multiflora. Porro et folia laxuriantia deprehensa sunt, tum quoad numerum, tum quoad situm; in *Astere Tripolii flore* namque varia sese obtulerunt exempla, quibus duo, immo tria folia inter se concreuisse manifestum fiebat, quam mutationem ex delineatione prima in gemma deducit Cl. Auctor. Partium floris varietas quotidiana exemplis confirmatur, in calyce plerumque maior est constantia, tamen

hunc

hunc etiam in *Atriplice*, *Sedo*, *Anacampsero*, [illegible] lorum et laciniarum numero discrepantem adn[illegible] Noster, et vel in his aliisque exemplis, ut reli[illegible] rum etiam partium numerus differret, nec ne, [illegible] simul pateat, ex eo non admodum certum meth[illegible]
p. 6. fundamentum desumi. Certioris constantiae est, hos omnes verticillatas plantas quinquifidum et mono phyllum habere calycem, cuius rei varia exempl proponuntur et praecipue *Ocimum* adducitur, cuius calycis labium non solum superius, sed reliquae etiam quatuor laciniae singulae bifidae sint *. In *Sideritide Monspessulana* TOURNEF. cuius descriptionem floris suppeditat Cl. Auctor, calyx bilabiatus et aristatus est, labio inferiori in duos dentes abeunte, superiore in tres maiores, medio trifido, lateralibus minori accedente auctis. In umbellis saepe inuolucri foliolum abundat vel deficit, et calycis folia atque structura flores compositos distinguit, quamuis et in his limites difficiles sint et crescendi ratio aliquam videatur mutationem posse inducere. Quo tandem in numero non esse genuinum methodi fundamentum ulterius declaretur, descriptionem plantae cuiusdam adiungit Noster, quae cum *Crotone*, a LINNAEO descripto sub nomine: *Croton foliis cordatis, inferius tomentosis* conueniat proxime, numero laciniarum autem, et petalorum defectu longissime absit.

p. 10. Reliquae obseruationes emendationes continent, sic *Cakile anguſtifolia maritima* ob siliquas dispermas, et folia pinnata, pinnis longis linearibus, inter se distantibus, a *Raphano siliquis ouatis, angulatis, muſicis* differt: *Solanum Guineense*, caule spinoso, foliis vix emarginatis, oblongis, corolla dilute violacea,

* Etsi autem miretur Cl. Auctor, a nemine animaduersam fuisse hanc denticulorum diuisionem, reticere tamen non possumus, in copiosis a nobis disquisitis exemplis, et superioris labii et inferioris nullam fuisse deprehensam.

cea, fructu maiori, a vulgari discrepat. In arenosis circa Berolinum syluis umbelliferam inuenit Noster plantam, quae, consentiente eodem, magnam cum *Carui folia* BAVHINI habet affinitatem, quam vero quantum ab *Angelica tenuifolia* RIVINI, et specie *Peucedani* GMELINI, *Seseli* LINNAEI, differat, simul ostendit.

Sed ad anatomicas transimus obseruationes, quae p. 15.
visus atque auditus organum, nouis adnotationibus locupletant. Ligamenta ciliaria olim iam Cl. Auctor musculosa fabrica destitui probauerat *, nunc eadem ex meris vasculis, reticulum elegans efformantibus, componi demonstrat. Idque eo melius quo fiat, de choroideae tunicae fabrica primo exponit. Vasa vorticosa choroideae, quae cum Ill. HALLERO ** venas esse adsumit, inter se decurrentes arterias, sed rectas habent, quae circulum iridis faciunt. Aliae vero arteriae per internam choroideae faciem antrorsum procedunt, et reticulo elegantissimo vasculorum minimorum obducuntur, cuius inuentionis laudem modeste Cl. LIEBERKÜHNIO tribuit Noster. Harum arteriarum ramuli recti absque omni ramificatione ulteriori ad plicas choroideae deueniunt, in iisque, miro modo flexi et inosculati, reticuli etiam sub forma, procedunt ad ligamenta ciliaria, unum autem maius vasculum, semper ad extremitatem plicae continuatum, alteri demum iungitur. His argumentis permotus, multum nunc dubitat, utrum ad mutationem lentis distantiae a retina ligamenta ciliaria in uniuersum conferre quidquam possint. In primis, quod in iridem vascula ligamentorum ciliarium non transeunt, nec nerui quidem ciliares, siquidem hi omnes per externam choroideae superficiem ad iridem dimittuntur. Ligamentorum ciliarium formam-

* In progr. de ligamentis ciliaribus. Gotting. 1753. 4. vid. Comment. nostr. Vol. II. P. III. p. 459.

** Vid. ibid. Vol. IV. P. II. p. 213.

formandorum neceſſitatem autem aliquam mechanicam eſſe ſubſumit Cl. Auctor, quum choroidea tunica, maximum circulum oculi ſuccingens, hoc minorem lentem circumdare debeat, et ea propter in plicas componi. Impedire autem haec ligamenta poterunt, quo minus radii lucis ad retinam defer-
p. 20. tur alii, quam qui per lentem tranſierunt. Quodſi tamen haec diſtantia lentis a retina mutationi ſit obnoxia, eaque ab his ligamentis fieri nequeat, eandem muſculorum obliquorum inſertionibus actionique maiori iure tribuendam eſſe demonſtrare ſatagit Noſter: hi namque agentes, ſpatium, tendinum inſertioni intercedens, ad planitiem redigunt, et humorem vitreum, aliunde cedere neſcium, antrorſum cogunt, id, quod ex actione horum muſculorum et anatome comparata corroboratur. Paullo obſcurior uſus reticuli vaſculoſi eſt, quem merito in ſecretione facienda ponendum eſſe concedimus, nec omnino refragamur Cl. Auctori, choroideam tunicam glandulae inſtar conſiderandam eſſe, in qua vaſcula non in acinos colligantur, ſed in tunicam expanſa, ſecedant, ex quorum oſtiis, humor aqueus maximam partem proueniat. Siquidem hic ex iridis vaſculis paucioribus, et inter duas etiam laminas cellulosas conſtitutis, deriuari nequeat. Hae laminae in humano quoque oculo facile conſpiciendae ſunt, anteriorem autem ita craſſam in bubulo oculo detexit Cl. Auctor, ut hydrarygro repleta vaſa non pellucerent, in oculo vero humano, membranae albae ſpecie ſeparauit, extus quae tota villoſa eſt. Ex hiſce villis et vaſorum vario decurſu colores iridis pendent, cuius ſimul aliqua pars pigmento nigro adſcribenda eſt.
p. 23. Vaſcula porro iridis unice ab arteriis, extimam choroideae faciem tranſeuntibus, ſunt, quae iridis conſtrictionem perficere declaratur. In lente cryſtallina vero vaſa quidem a proceſſibus ciliaribus adcedunt, ſed et alia tentamina ex centrali oculi arteria quaedam

fuiſſe

fuisse adducta indicarunt, eorumque originem diuersam esse demonstrarunt.

Tandem oculi vasa, in externa sclerotícae facie p. 26.
reperiunda, adduntur, et breuiter *circulus anterior**, circa originem corneae ex sclerotica, *circulusque posterior*, circa neruum opticum constitutus, describuntur, ad quem posteriorem praecipue variae arteriolae, a centrali arteria aliisque, ad superficiem sclerotícae accedentibus, pertingunt. Sed de omnibus hisce accuratissime expositis, propediem Cl. Auctoris eruditam oculi humani historiam explanaturis, noua dicendi orietur opportunitas.

Ab his ad organi auditus considerationem pro- p. 27.
gredimur, quae praecipue de cochlea, et deinde de aequaeductu FALLOPII aliisque externis ossis temporum partibus instituta est. Neque tamen haec omnem harum partium historiam absoluunt, sed singularia tantum quaedam annotata concernunt. Vulgo apicem cochleae promontorium efficere dicitur, quum primi tantum cochleae gyri initium hic situm sit, os autem hic durissimum est, et testa ossea, in foetu cochleam constituens, non ubique eiusdem est crassitiei, basis crassior, ad summum fornicem in tenuissimam solum laminam abit, cum aetate duriorem magis magisque euasuram. Foraminula etiam quaedam, ab aliis praeteruisa, hic animaduersa describuntur, quorum praecipue duplex series exsistit in sinus cochleae eminente linea. Lamina porro os- p. 31.
sea, quae modiolum cochleae interius ambit, ex duplici substantia constat, altera interior pars aspera est *in scala vestibuli granulis hirta et foueolis inaequalis, in scala autem tympani notatur multis lineis extantibus, ex ipso modiolo in illam porrectis*; altera pars fasciam sistit, leuem et microscopio perlustratam ex striis transuersis parallelis compositam, quae sensim breuio-

* vid. Comment. nostr. Vol. IV. P. II. p. 213.

breuiores sunt. Conoideum quoque cauum magis quam conicum relinquitur, dum modiolus non ad apicem cochleae pertingit, sed ad finem secundi gyri terminatur, cuius verticem apex modioli, basin vero nix cochleae et peripheriam paries internus, ultimum gyrum absoluens, constituit. Lamina spiralis ad apicem usque delata, hamulum efformat, per quem scala tympani foramine in scyphi Cl. VIRVSSENII cauitatem patet. Quantum autem haec a Cl. CRASEBOHMII descriptione differant, ostenditur. His dictis simul utilitas harum partium quodam modo stabiliri potest, quae eo fere redire videtur, ut non tendantur fibrillae nerueae, quippe quod in earum actione non obseruatur, sed potius a tremente pedis ostio concutiantur, et quum variae striae sint transuersae osseae longiores et breuiores, mox haec, mox illa, pro ratione facti tremoris singula vel cum vicinis quibusdam ut contremiscat, effici poterit, quo facto nerui, his inhaerentes, simili afficiuntur motione.

p. 37. De aquaeductus Fallopiani directione deinde, qui septo intercedente a canaliculo illo distinguitur, cui musculus stapedis inest, et variis aliis foraminibus tandem disquisitionem instituit Cl. Auctor, de quibus vero omnibus, quum eius in obseruando adhibitum studium ex iam adlatis luculentum reddatur, et subtiles eiusmodi adnotationes ipsae legi mereantur, plura iam hic non adferimus.

XIV.

XIV.

Dissertatio inauguralis medica, qua quaedam de neruo intercostali notantur. Praeside D. CASIMIRO CHRISTOPHORO SCHMIEDELIO, Anat. et Botan. P. P. O. Respondente *Ioh. Gerold.* Gienga Sueuo. Erlangae 1754. 4. pl. 4½. tab. aen. I.

Quam controuersa nerui intercostalis origo ab antiquis fuerit temporibus, et nostris etiam esse soleat, anatomes studiosis res est maxime nota, et singulari etiam scripto a Cl. Auctore ante aliquot annos demonstratum fuit*. Est autem hic inter eos, qui sententiam tuentur hanc, neruum intercostalem suam etiam a quinto pare neruorum repetere originem, et eius quidem secundo ramo. Varia contra propositam eo tempore explicationem monita fuerunt, quae iam nostra non facimus, eam potissimum ob rationem praesentis pertractationis iniicientes mentionem, quod totius nerui intercostalis decursus per corporis truncum nunc fuerit declaratus. Ita vero enarrabimus dicta, ut normam, a Cl. Auctore obseruatam, explanemus, quam in obscurioribus neruorum itineribus illustrandis, sequi possint alii et vel confirmare vel emendare. Probaturus autem, *neruum intercostalem, neque ex cerebri cerebellique, neque ex spinae medulla directe procedere, et hinc complexum unionis neruorum medullae spinalis cum quibusdam neruis capitis esse*, notat eius originem in sinu ophthalmico ex sexto neruorum pari nunc simplici nunc duplici radice fieri, cui per canalem carotidis arteriae descendenti, p. 31. p. 5.

* Edidit nimirum: Epistolam anatomicam, qua de controuersa nerui intercostalis origine quaedam disseruntur, ad IO. WILELM. WERNERVM, Med. D. & Prof. Publ. in Academia Regiomontana. Erlangae, 1747. 4. c. fig.

denti, ſecundi rami paris quinti propago acce[dens] quae circa primam dictae arteriae flexuram ad[haere]tur, aliquando tota, aliquando ex parte tantum, [com]mulis aliunde quibusdam et ad auditus organum [tran]ſeuntibus. Hoc facto neruus intercoſtalis, [ſim]cundum et mollem conſtituit funiculum, ſenſim [a] poſteriora carotidis recedentem. et dum ex oſſe [pe]porum exit, inuolucro durae matris partim, [pa]nerueorum truncorum vicinorum concurſu tec[tus]. Hic enim nonum neruorum par non nunquam [ex] eo communicat, vagum ſeu octauum exterius po[ſi]riusque poſitum eſt, nec non occipitale. Inter [e]neruus in ganglion ceruicale primum intume[ſcit] oblongo ouale, antice et poſtice planum, inferius g[la]cile. Magnitudine tamen illud variat, licet utrinq[ue] ramos diſpergat. Ex *interiore* ſcilicet latere ſeced[unt] haud raro duo magni ad pharyngem oeſophagum [et] laryngem, quibus alii et hic deſcripti inconſtanter adcedunt, tertius gracilis, quartus itidem ad laryngem, quintus maximus ex fine ganglii, cum aliis cardiacos pertinens. Ex *exteriore* latere rectorsum mittuntur ramus ad par occipitale, quandoque ad vagum, alii ad ceruicales, varie communicantes, quibus tamen nullus ad quartum ceruicale par a Cl. Auctore delegatus viſus eſt. Truncus autem deſcendens ab hoc ganglio, muſculo colli recto interno incumbens, eique neruos ſuppeditans, aut ſine ramo progreditur, aut circa thyroideam inferiorem arteriam diuiditur in duos ramos, interiorem atque exteriorem. *Interior* ſupergreditur arteriam et vagi ramos ſuſcipit, deſcendens ſub ſubclauiam truncum ad latera tracheae progreſſus, cum vagi paris ramis communicans, cardiacum quendam neruum conſtituit. *Exterior*, qui etiam poſterior eſt, et cum priori communicat, iuuante ſaepe minore ganglio, ſub thyroidea arteria ſito. Ex hoc autem rami poſterius ad vertebras ſecedunt, alii cum inferioribus ceruicalibus

p. 11.

uicalibus iunguntur, qua facta coniunctione itidem ganglion variae fit formae et situs, ceruicale inferius. Idem hic ramus retrorsum procedendo in thorace, nerui intercostalis truncum constituit, quum autem minores rami ad cardiacos pertineant neruos, eorum historiam tradit Cl. Auctor; hi multum variant, et p. 15. ex gangliis iam dictis, mox hoc, mox illo, enascuntur, et ad varias cordis partes pertingunt. Truncus tamen nerui intercostalis, circa thoracis confinia, ganglion nouum, thoracicum scilicet primum, efformat, in foetu et recens nato oblongum, in adulto latius et in cornua diuisum, ab inferna eius parte recedens truncus ad costarum capitula appropinquat, sub pleura latens cum neruis costalibus medullae spinalis totidem gangliis coniungitur, ramusculis saepissime bifidis, angulo insertionis discrepante. Deinde ab anteriore parte ramuli ex hoc trunco dimittuntur, ad venam azygos, arteriae aortae parietes locaque vicina, et ex inferiori loco circa vertebras thoracis ultimas ramulos porrigit, qui *anteriorem intercostalis nerui truncum* efficiunt, ad vertebrarum corpora adscendentem et ad diaphragmatis appendicem anteriorem accedentem, in quam ramusculis datis ad abdomen pergit. Sub diaphragmate mox in ganglium semilunare ille desinit, cuius conformatio in omnibus non eadem est hominibus, saepe ex pluribus coagmentatur lobis, quae quidem varietas ramorum etiam differentiam facilem inueniendam arguit. Longe singularis huius ganglii fabrica, in aliquo cadauere reperta, in addita icone sistitur, et studiose describitur. Strata nempe ganglioſa, ut vocat, varia ex ramorum concursu efformantur, et inde plexus diuersi, coeliacus et mesentericus existunt, quorum multiplex in viscera est distributio. Non tamen libuit Cl. Auctori omnium ramificationum ultimos definire fines, quorum descriptionem absque iconibus difficillimam esse sensit, quum ex multiplici

demum facta inter se collatione eorum, quid pro turali habendum sit, intelligi posse arbitremur.

p. 27. sterior deinde intercostalis neruus, ex thorace sus, circa primae lumbaris vertebrae corpus gra redditur, usque dum ad primum lumbarem nerv ramus quidam, ad angulum acutum adscendens, adiungitur, trunco fere aequalis, quo facto ab e mi ad lumbares vertebras mittuntur, cum plexu intercostalis nerui communicantes, tres eorum p catenatos ad aortam vidit Noster, ganglion super ctam arteriam formantes. Inferiores lumbares ner suas radices ad angulos magis obtusos ad hunc d ferunt, usque dum, ramis inconstantioribus in glan dulas, hic occurrentes, lymphaticas datis, in lum borum terminis ad os sacrum exspiret. In sacro au tem osse constitutus ab ipsis sacris neruis, nouis ra ctus accessionibus, iterum crassior euadit, nouo ci am ad quemcunque sacrum neruo enato ganglio. Ra mi, ex dictis coniunctionibus egredientes, tum ad membranas, post intestinum rectum sitas, tum ad posticam eius superficiem, et ad latera corpusque ve sicae urinariae, tum tandem ad coccygis os et termi nos infimi ventris properant.

p. 31. Breuiter ex omnibus simul sumtis conditionis utilitates patescunt, nunc, quatenus febrile frigus inde dilucidetur, enarratur. Siquidem illud, in ventri et lumbis molestum, neruosorum filorum intricatorum singulares stricturas significat. Porro quinti paris cum intercostali neuo, clauus hysterico dentium dolor, aliaque explicationem inueniunt ex distributione mirifica ipsius nerui in pelui, effectus catameniorum haemorrhoidumque abundantium intelliguntur. Vberiorem nerui expositionem alia se occasione daturum esse promittit Cl. Auctor, quam pro eius, in anatome peritia exhibiturum esse que esse speramus.

XV.

XV.

Obſeruationes anatomico chirurgico-medicae nouae et rariores, accurate deſcriptae iconibusque illuſtratae a IO. LVD. LEBERECHT LOESEKE, Med. D. Berolini apud I. I. Schützii viduam 1754. 4. pl. 6. tab. aen. 3.

Eo lubentius obſeruationum rariorum, ad corporis humani machinam, tum ſanam, tum morboſam declarandam facientium, mentionem facimus, quo maiorem in noſtram ſcientiam utilitatem inde redundare arbitramur. Continentur autem in paruo hocce libello aliquae, quae omnino videntur attentionem mereri. Sunt earum quatuor, quarum conſiderandarum neceſſitatem etiam Cl. Auctor in addita praefatione, variis adductis exemplis confirmare annititur.

Obſeruatio I. de noua acetabuli ſcapulae, quod articulationi cum humero inſeruit, formatione per ſolam αὐτοκρατείαν naturae, agit. Articulationum nouarum, per morbum factarum, exempla plura proſtant, aliqua etiam a Cl. SALZMANNO deſcripta; in ſcapula tale quid accidiſſe, vix legitur adnotatum. Luxatum autem humeri caput, ſub naturali ſua glenoidea in margine anterioris coſtae paulo demiſſiori loco, ad locum, ad quem ſubſcapularis muſculi fibrae accedunt, ſubſidit, et nouum, recipiendo humeri capiti aptum, acetabulum efformauit ſenſim, circa ambitum aſperum et inaequale, media ſui parte tamen laeue. Ob frictionem ſimul intumuit eminens eius margo, quod a nouo ſucco oſſeo adducto et poſt deſtructum perioſtium laminamque externam oſſis, factum fuiſſe perhibetur, apophyſis etiam coracoidea plana magis euaſit, et foraminulas pertuſa. Haec momenta addita quoque declarat delineatio, dolemus interim de motu huius brachii et ligamentorum ad- p. 11.

haesione nihil rescire potuisse et animaduertere Auctorem.

p. 15. *Obseru. II.* demonstrat *naturam errantem in formatione partium corporis humani: exempla membranae tympani duplicis et arteriae pulmonalis, quae loco canalis arteriosi tota in arteriam aortam terminabatur.* Variam se scribit Cl. Auctor in perdestigando organo auditus dedisse operam, qua saepe repertum factum sit, ut in homine atque brutorum animantium haud raro ipsi occurrerint insolita. Vidit musculum mallei duplicem, stapedis crus breue in spinam extensum, et ad cochleam pertingens, similesque; nunc potissimum de nerui acustici portionis durae progressu disserit, in quo non nulla, quae ab aliis adnotata non sunt, obseruauit. Disquirit vero eam tantum illius partem, quae ab ingressu per foramen acusticum in aquaeductu FALLOPII ad exitum eius latet, eamque ex situ suo extractam, cum iis, quae inuenerat, ramificationibus delineatam sistit, nempe non zonam tympani, inter malleum incudemque transeuntem, et cum quinto neruorum pari connectam, ex ipso hoc dicto quinto neruo potius, quam ex septimo originem sumere argumentis euincere tentat. Describit autem iter nerui nostri sequens

p. 17. modo: Neruum durum per proprium foramen, in cochleam situm, transeuntem extrorsum flecti, ibi dura meninge exeuntem, ossi petroso incumbere, tum per hiatum aquae ductus cum neruo petroso, qui a secundo ramo quinti paris proficiscitur, iungi, porro ex curuatura ramulum ad mallei musculum externum dimittere, reflecti et aquae ductum ingredi, in hoc recta postquam descendit, ramulum musculo stapedio largiri, vel aliquando plures: in progressu ulteriori ad angulum acutissimum dare ramulum flexuosum ad cauitatem tympani, qui zona tympani est, quae vero partim cruri incudis longo adhaerent, partim tenuissimis filis duobus tribusque in membrana

nam tympani inseritur, alio in membranae aream minorem abit: deinde hanc per membranam tenuem ad VOLTII processum adcrescere, inter musculos mallei externum et internum pergere, illique filum tenuissimum neruosum dare: iter post in fissura GLASERI continuari, ab hac descendendo tubae incumbere, ramulos ad musculos tubae remittere et tandem neruo maxillari inferiori ad angulum acutissimum iungi, qui exinde crassior euadit. Ipsum autem truncum nerui duri ante exitum ex canali ramulis quibusdam cellulis processus mastoidei prospicere. His praemissis duplicatam veram membranam tympani obseruatam ex adulto homine sistit, quarum altera a consueta distabat, nullumque cum malleo nexum habebat.

Quum deinde alia naturae, ut vocat, aberrantis exempla proponere vellet Cl. Auctor, in vasis potissimum, quod anatomicis frequentissime obuenit, sanguiferis, varietates detectas adducit, et immediatum arteriae pulmonalis in infante transitum in aortam delineat, quippe quae non diuisa et bifurcata, sed tenuibus tantum ramulis in pulmones abiuerit. Alia occasione simul memorat, se omnes pulmonales venas unico trunco in auriculam posteriorem terminatas vidisse. Adduntur tandem malae conformationis documenta varia, quae forte ulteriori digna descriptione sigillatim exponi potuissent, Notamus enim, ubiuis Cl. Auctorem ad obseruationes certiores reddendas ex iis, quae ipsi occurrerunt, exemplis ea addidisse, quae huic scopo satisfaciendi idonea ipsi visa sunt.

Obseru. III. docet *naturam vi morbi superatam, in primis exemplo, abolitis ferme intestini coeci et summe angustati coli in recens nato.* Quum itidem huius rei demonstrandae causa omnium, oeconomiam corporis animalis infestantium, morborum effectus possint adduci, in os conuersa varia vasa, ut corona- p. 29.

riam cordis arteriam, ipſam ad iliacarum ſeceſſum, que oſſeam redditam aortam, glandulam pinealem petrefactam, ſimilia que recenſet Cl. Auctor, haud data occaſione varia praxin adiutura momenta pendit. Singulare interim eſt, obſeruaſſe eundem, oſſa capitis in vetula ſic abraſa, ut interna tantum lamina ſuperfuerit, nec non praeter naturam factos oſſium coalitus, eorumque habitum omnem mollem redditum. Inter alia porro eſt cordis ventriculus anterior, aneuriſmate permultum diſtentus, et ex partibus, praeter molem naturalem contractis inteſtina ſunt. Huc itaque pertinet caſus, in tenera adhuc puella recens nata obſeruatus, cuius nempe coecum et coli proxima pars angustata, colon autem quaſi abolitum detegebatur, quam conditionem icon exprimit.

p. 39. *Obſerv. IV. Res contra naturam* proponit, ad quas veteres vermes ſimul referebant. Taenias easque numero etiam multiplices, inuenit Noſter, et cucurbitinos, per ſe viuentes, ſingularesque vermes ſiſtentes, obſeruauit. Priorum etiam capita oſcula rotundo inſtructa, non tamen acuminata vel oculis praedita detexit, et tandem, vermes, ex carioſo dente, vapore aromatico expulſos, deſcribit atque depingit, qui anteriore parte ſimplices erant, poſteriore in duas caudas plano conuexas diuidebantur.

Tandem, quod recentiorum experimenta, cum radice rubiae tinctorum in animalibus inſtituta eiusque vegetabilis efficacia, oſſa rubro inficiendi colore magis magisque innoteſceret, quae a ſe inſtituta fuerint experimenta, docet Cl. Auctor in *appendice* p. 44. quae *radicis rubiae tinctorum per experimenta effectus in cartilaginibus et oſſibus animalium* monſtrat, videlicet nempe in columba, tribus tantum diebus hoc cibo nutrita, cartilagines oſſis hyoidis, laryngis et tracheae eleganter rubicundas euaſiſſe, in cane deinde, per rubiam paſto, et emaciato, poſt alias cibos iterum

iterum refecto, post quatuor adhuc annos dentes rubere vidit, ex quo non adeo fugacem hanc, ossibus colorem inducendi, vim esse coniici posse arbitratur.

XVI.

Graecorum chirurgici libri SORANI unus de Fracturarum signis: ORIBASII duo, de Fractis et Luxatis e Collectione NICETAE ab antiquissimo et optimo codice Florentino descripti conuersi atque editi ab ANTONIO COCCHIO, Anatom. Prof. P. et Antiquario Caesaris. Florentiae e typographia Imperiali. 1754. fol. 2 alph. 5 pl. 1 tab. aen.

Cum Cl. COCCHIVS studium rei medicae ita instituisset, ut cum literarum graecarum scientia coniungeret, perlustraretque editos ineditosque graecorum de re medica libros, incidit in bibliotheca Medicea in codicem, dudum praedicatione clarissimorum virorum, HOLSTENII, BARTHOLINI, SPONII, TELLII que nobilitatum, qui ab LASCARI in Italiam allatus, et per CLEMENTEM VII. in eam bibliothecam illatus est, continetque Corpus medicorum graecorum, ad chirurgiam pertinentium, confectum a NICETA, saeculo undecimo exeunte, vel duodecimo ineunte, scriptum in membrana nitide, literis rotundis, raris interpunctionibus, itemque apicibus et notis. Hunc codicem cum diligentius inspexisset, vidit in eo esse partim plane ineditos libros, partim, quorum tantum latinam versionem haberemus, denique etiam, per quos edita exemplaria medicorum graecorum pluribus locis emendari possent. Itaque induxit in animum, in primis ineditos libellos publici iuris facere, praesertim impellentibus clarissimis medicis, BOERHAAVIO, MEADIO, ad

ad extremum etiam ANT. ASCEVIO, Britanno, graece doctissimo. Id quo modo fecerit, et quid debeat res literarum publica, quam breuissime potuerimus, demonstrabimus.

Primum exhibet conspectum totius Collectionis, adspersis literariis quibusdam animaduersionibus, unde emendari supplerique possunt, quae de ea Collectione tradunt FABRICIVS B. G. Vol. XII. p. 177. aliique. Sequuntur tria epigrammata in laudem NICETAE versibus iambicis, ut mos illorum temporum tulit, non usquequaque legitimis. Ea excipit SORANI *de signis Fracturarum* libellus, cui subiiciuntur ex ORIBASII Collectione medica *Liber XLVI. de articulis excidentibus* s. *Luxationibus* ex iisdem et praeter ea *Asclepiade*. Ad extremum, velut corollarium, additur *varietas lectionis* e codice MSt. Florentino CELSI, pertinens ad Lib. VIII. in quo de eodem argumento agitur, h. e. de Fracturis, grata futura iis, qui CELSVM emendatiorem edere velint, quod nuper in animo habebat Cl. GVNZIVS, multis librorum veterum subsidiis instructus: nunc spes est fracturum Cl. BLANCONVM, haud paulo ab literis antiquis instructiorem. Graeca e codice, satis vitiose scripto, emendate edita sunt, addita versione bene latina, perspicua, graeci-que bene consentiente. Notae sunt paucae et breues, sed bonae, et plurimum exquisitae doctrinae habentes. Ab iis primum hoc quisque expectet, ut loca GALENI, unde excerpta SORANI, ORIBASIIque repetita sunt, indicentur. Sed eo labore, utique immenso, et plerumque inani defungi ubique noluit Cl. Editor. At profecto id sufficiebat fieri locis iis, ubi corrupta aliqua aut obscuritas comparationem GALENI deriderabat: quibus locis id facere Vir doctus non neglexit. Sed distinctius agamus.

p. 34.

p. 44.

p. 55.

SORANOS quinque aut sex historia medicina commemorat. Horum ei COCCHIVS libellum de *fractu-*

fracturis tribuit, quem SVIDAS Ephesi natum, et Alexandriae eruditum, Romae medicinam fecisse magna cum nominis fama, sub TRAIANO et HADRIANO, tradit, nulla tamen eius coniecturae ratione redita. Libellus inscribitur ille quidem in codice *de signis Fracturarum in Caluaria*, sed agit de *signis Fracturarum uniuersarum*, estque titulus ille a manu non prima adscriptus, et ad primam libri particulam pertinet. p. 44.

In caluaria genus est fracturae, quae fit ab corporis acuti illapsu. Eam scripturam vitiosa apud PAVLVM, etiam GALENVM, facit ἐκχοπὴν, perperam, pro ἐγχοπῇ, ut mox alteras species duas ἐκγείσωμα et ἐκπίεσμα pro ἐγγ. et ἐμπ. Noster e Codice Florentino omnia ista composita edidit ex ἐν. Ceterum ita frequens est ista in multis talibus verbis confusio, vt subinde suspicari liceat, utramque scripturam rectam esse, cuius nec exempla certa desunt. Nam patria, et mater dicitur ἐκτεκοῦσα et ἐντεκοῦσα, itemque proles ἔγγονα et ἔκγονα etc. Nec dubitemus ἐγχοπὴν et ἐκχοπὴν recte dici, cum etiam ἐκκόπτειν ita saepe pro ἐγκόπτειν reperiatur in bonorum librorum locis, nihil de menda suspectis, ut nimis multa loca corrigenda sint, si ea omnia vitiosa pronuntiare velimus. Sed forte quis nec hoc dubitet facere. Ἐμπιέσματος effectum SORANVS facit etiam p. 48. torporem: quod vehementer probat COCCHIVS, sed grauiorem docet, et pernicioſiorem sequi solere eo, quem SORANVS commemoret. Nam confractis ossiculis vertebrarum, medullam, per ea descendentem, comprimi, pungi: atque ea irritatione inflammari necessario subiectas corporis partes, uniuersas resolui, vesicae denique et intestini recti vim constringentem ita frangi, ut excrementa et urina vel excerni nequeant, vel sine ullo hominis nisu prorumpant. His animaduersis, saepe se suspicatum ait, vertebrae alicuius processum spinosum confractum

ctum esse, idque se verum deprehendisse, quod morte cito consecuta corpus inciderit, etiam cui nullo modo vertebrae excidissent. Veteres existimasse, eas noxas a vertebris luxatis venire, cum illae fractis. Atque ad eo saepius accidere expertus tradit, contra quam veteres crediderint, ut frangantur ossicula illa, quam ut luxentur.

p. 51. Talum SORANVS negat frangi, quia continetur fibula, et κυβοειδεῖ, *osse cubo simili*. Pro eo autem Vir Cl. legendum suspicatur σκαφοειδεῖ. Nam os illud cubiforme non attingere talum, sed os *naviculare* cum eo committi. Perplacet viri docti ratio, sed longius recedit correctio a scripturae vestigiis. Levius fuerit, corrigere κυμβοειδεῖ, quod synonymum est σκαφοειδεῖ, et ab edito verbo una modo littera differt, quam satis constat a librariis saepe vel demi, vel addi alieno loco. Quodsi κυβοειδεῖ verum sit, intelligendum coniicit os calcis, quod eo nomine appellasse videatur et ipse SORANVS, proxime praecedentibus verbis et BACCHIVS apud EROTIANVM in verbo κυβιτῶ.

Oribasiana quoad e GALENO ducta sunt, hunc usum praestant, ut per ea vulgata GALENI lectio permultis locis (in quibusdam etiam HIPPOCRATIS) emendari possit. Quod singulis locis monere Cl. Editor non neglexit. Iuvat unum locum apponere, ita corruptum et lacunosum, ut intelligi non possit; unde etiam ab ANDO stellula notatus est. Is est in Comm. I. de Artic. T. V. ed. Basil. p. 586 (non 589, ut operae dederunt) lin. 14. Ibi sic vulgati libri habent: ἐν τῷ μυσὶν ὠθεῖν αὐτὸ χρὴ πρὸς τὴν ἐναντίαν χώραν ἐμβαλόντα τῶν μυῶν ἀναστασθὲν εἰς τὴν μασχάλην ἐνιχθῆναι. E libro NICETAE autem sic plenius editum est: ἐν τοῖς - - - τῶν μυῶν. Ει τοῦτο δὲ τῷ ἔξω κινδυνός εἰς τὴν κάτω χώραν ὀλισθῆναι αὐτὸ, πρὸς τῶν μυῶν

* Vt pag. 58. not. 6. 59, 10. 12. 16. 17. 62, 4. 65, 4 etc.

μεσῶν ἀντιπαρθεὶς εἰς τὴν μασχάλην ἐνεχθῆναι. Atque hunc fere sensum expressit VIDIVS: unde colligere licet, eum in loco hoc vertendo usum esse libro graeco MSto meliore ac pleniore vulgatis. Nam olim hic mos fuit virorum doctorum, qui graecos scriptores facerent latinos, ut codices meliores inspicerent, et in locis corruptis eos exprimerent, sine omni ostentatione et iactatione, quae nunc in talibus obtinet. II. 9

Notulas autem COCCHIVS etsi perpaucas addidit, eaeque maxime habent indicia locorum GALENI, unde sua excerpsit ORIBASIVS, tamen passim etiam in iis occurrunt alius generis, eaeque exquisitae eruditionis observationes: quarum aliquot speciminis causa ponemus, ad vocabula chirurgica pertinentes. GALENVS in Exposit. Voc. HIPPOCR. in v. Ἀρὶς, p. 92. nil aliud interpretandi causa ponit, quam ὄργανον, contentus nomine generis, ut in obscuris glossis saepe faciunt Glossographi. Item SVIDAS solum hoc, τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Nec plus FOESIVS in Oecon. HIPP. aut STEPHANVS in Thes. G. L. At ex HELIODORI loco, cuius excerpta dedit ORIBASIVS, patet, fuisse partem terebrae, per quam circumagitur, h. e. arcum cum habena, ut exprimitur a IO. ANDR. CRVCIO, in Officin. Chirurg p. 10. Atque huic coniecturae fauent verba HIPPOCRATIS de articulis, c. 14. p. 770. ed. LIND. quem in animo habuisse GALENVS videtur, ubi parili motu agitari HIPPOCRATES ait *serram* et ἀρίδα, tum PHILIPPI versus in Anthol. VI. epigr. antepen. καὶ γύρας ἀμφιδέτους ἀρίδας, denique POLLVCIS locus X, 146 ubi τρυπάνια τρυπανίας ἔχοντα, ex inscriptione antiqua ipse explicat, ἴσως τὴν ἀρίδα.

Κυκλίσκους apud GALENVM, et hinc apud ORIBASIVM, Lexica interpretantur *scalpra cava* et *excisoria*. Sed COCCHIVS rectissime correxit, et in textum adeo Oribasianae orationis recepit κοιλίσκους. Nam etsi nulla MSS. librorum auctoritate nititur, at p. 108.

auctorem

auctorem habet HESYCHIVM, in quo eſt κοιλίσκοις κοῖλον. Tum, ubi in GALENI vulgatis eſt τοῖς κοιλίσκοις, Oribaſianus liber praefert τοῖς κοίλοις, quod forte per compendium, aut negligentiam librarii factum eſt e κοιλίσκοις. ſed tamen et τὸ κοῖλον potuit
p. 118. eſſe inſtrumenti nomen. Illa quoque eſt bella emendatio, cum in loco ORIBASII, ubi ex ARCHIGENE de ὑπερσαρκώσει praecepta ponit, eamque medicos demere poſſe ait, vel medicamento exedente, vel ſcalpello, ἀποδήσαντας, cauentesque, ne modus excedatur. Ibi pro ἀποδήσαντας, quod ſane ineptum eſt, reponit, mutatione leuiſſima, ἀπεδίσαντας, *complanantes*. Nam HESYCHIVS ἀπεδίζειν interpretatur ὁμαλίζειν, ex ἄπεδον, quod eſt ὁμαλὸν, *planum*.

Ad ASCLEPIADIS fragmentum, quod ante hos decem annos iam ediderat ſeparatim Florentiae, repudiat opinionem eorum, qui auctore PLINIO XXVII, 3. eum POMPEII MAGNI aetate vixiſſe dicunt. In quo nititur maxime CICERONIS loco Or. I, ubi CRASSVS orator ait, eo ſe medico et amico uſum eſſe. Sed id argumentum nobis hanc vim non habere videtur, ut PLINII auctoritatem deſerendam putemus. Neque vero credibile eſt, PLINIVM, in re non longe remota a ſuis temporibus, erraſſe, qui in aliis longe remotioribus rebus tanta diligentia eſt uſus. Illa autem mera coniectura eſt, cum ASCLEPIADEM iam mortuum fuiſſe putat, quo tempore iſta loqui CRASSVS apud CICERONEM fingitur. Quid impedit, quo minus CRASSI medicus fuerit ASCLEPIADES, et tamen ad POMPEII mortem vixerit, cum centum amplius annos vixiſſe tradatur. In eo autem ASCLEPIADIS fragmento commemorantur duo exempla femoris luxati et ſede ſua expulſi ab longo aut graui morbo ſine vi externa. Ad eum locum, quia ea res raro accidit, quae commentatus eſt Cl. COCCHIVS non ingrata fore ſperauimus lectoribus noſtris: itaque ea adſcripſimus: *Vitiatorum*
p. 154.

ſu

ſic femorum exempla oppido rara, ASCLEPIADEM, *oſtendunt, in viſendis aegris operam diu dediſſe. Nobis ſemel licuit anno MDCCXLV. cultello corpus aperire hominis tabe iſchiadica extincti, in quo caput femoris ſua ſede prolapſum vidimus. Fuit is* DOMINICVS PALATIVS, *famulus noſter, cui crus dextrum ab ineunte aetate debilius fuerat, et aliquantulum valgius longiusque, ut leuiſſime claudicare videretur. Annum agenti XXXIII. ob equi caſum, cui inſidebat, femur dextrum ad terram compreſſum fuit: inde tamen parum doluit, inceptumque iter biduum equitando perficere potuit. Bene valuit duos menſes: ſed rurſus iter faciens menſe decembri, cum ex equo deſcendiſſet, et aliquot paſſus cum grauibus ocreis ambulaſſet, ſubito dolore, ab ipſius coxae ſinu ad ultimum pedem affectus fuit. Qui dolor etſi ſtatim remitteret, nunquam tamen deinde in coxae articulo euanuit, imo ſua munia interdiu, non aegre obeunti, ad noctem quotidie dolor increſcebat, atque una debilitas, ita, ut menſe demum ianuario ſtare et ambulare nequiuerit. Iacenti nullus ibi tumor apparuit, femur vero attollenti dolor ingens intimus ad coxam oriebatur. Non defuit illi quidem neque conſilium neque opera chirurgiae principum* BENEVOLII *atque* NANNONII: *Sed crus altero longius plus pollice fuit, coxaque admodum gracilior, et attollendi femoris facultas ablata, cum conuertendi ſatis integra permaneret, totiusque corporis macies ſenſim et fabricula ſuperuenit, et exeunte martio ſub trochantere exteriori tumor latus paulum extans ſine dolore et rubore deprehendi potuit, mollis in cute, materiamque intus mobilem tactu prodens. Quo lente matureſcente, quamuis idonea medicamenta impoſita fuerint, extremo aprili cutis ferro aperta puris aliquantum emiſit, tenuis ſubluidi, inodori. Linamentis iniectis, vel aridis, vel aqua cum melle madefactis, et calidae perfuſione plaga diu nutrita fuit. Cumque ulcus nunc purgari, nunc putreſcere, iterum-*

que purum fieri ac ſanari videretur, et mouendi, [illegible] leui quoque adiumento ſuſtollendi cruris facultas [illegible] ri, febris magna cum horrore et frigore acceſſit, et [illegible] inguine totus locus intumuit, coxaque exterior, [illegible] risque ima pars, quae caua antea fuerat. Intumuit quoque pes, et crus omnino immobile, integro crure non nihil breuius, cum antea longius et aliquando aequale fuiſſet. A plaga puris copia manauit, unde tumor inguinis minuebatur, ibique corpus globoſum, durum, non dolens tactu percipiebatur, quod caput femoris extra ſinum coxae promotum eſſe coniecimus. Quotidie tum ſponte tum comprimendo multum puris albi craſſique emiſſum eſt, quo denique imminuto et tenuato, et ulcere albido atque arido, tabida macie homo conſumptus, et poſtremo breui pulmonis inflammatione extinctus eſt. Diſſectum cadauer magnam puris ſubuiridis copiam oſtendit, muſculorum interſtitia recti et vaſti exterioris uſque ad genu opplentis, et in ipſum articulum femoris ac tibiae eroſo alicubi ligamento deriuati. Muſculi poſtici gluteus, medius praeſertim parte, qua femori accedit, gluteus medius, et minimus, et quicquid carnis eſt a criſta ilii ad femur poſt trochanterem, corrupta omnia in pus verſa fuerant, fibris aliquot ſubnigris confuſis transuerſis remanentibus, reliquiis muſculorum pyriformis, geminorum, quadrati et obturatoris interioris, ita, ut oſſis ilii ſuperficies prorſus nuda, et alicubi eroſa quoque fuerit, pus vero et per interſtitia muſculorum deſcenderat. Ipſum femoris caput extremis muſculorum pſoae et iliaci integris, ſed gracillimis appenſum, e ſuo ſinu vel cotyle elapſum iacebat introrſum, paulo ſupra eiusdem cotylae ſupercilium. Vtrumque ligamentum capſulae ateres abruptum et in pus diſſolutum fuerat, cartilago tum capitis femoris, tum cotylae exeſa, et oſſea utraque ſuperficies carie aſpera erat. Ex quibus omnibus [illegible] unde patuit morbi principium ab ipſo coxae ſinu proximaque ei exteriori parte fuiſſe, abſceſſu ibi exorto, [illegible]

ab inflammatione ob naturalem illarum partium habitum, vel fortasse ab iniuria extrinsecus illata, vasculis nempe collisis et ad inflammationem altius mouendam, penitusque conditam suppurationem faciendam comparatis. Patuit quoque femoris caput, non nisi disruptis ligamentis, musculisque validis absumptis, e suo sinu excidere potuisse. Duos praeter ea curationi nostrae traditos obseruauimus, quibus ab ischiadico dolore totum crus subito immobile, ac tumidum, et breuius varumque factum fuit, aliaeque notae apparuere, quae femori promoto vulgo tribuuntur, qui cum diu quieti iacuissent, nulla restitutione tentata, moueri denique, claudo tamen aliquantulum pede potuerunt. His ego omnibus valde suspicor femoris caput in ceruice fractum in sinu remansisse, reliquumque os initio diuulsum ab eo et debiscens fallacia signa dedisse, quasi totum os elapsum fuerit, idque postea obducto callo eidem capiti, etsi minus concinne adglutinatum, corpus sustinere ac ferre valuisse.

Haec COCCHIVS. Age vero quoniam Auctarium quoddam additum diximus e codice CELSI Mediceo: de eo quoque aliquid planius dicendum videtur. Est autem codex ille antiquissimus, correctus, sed multo post, manu B. MARCHIONIS PALAVICINI, adscriptasque habet quasdam POLITIANI emendationes. Nomen CELSI aliter quam ceteri exhibet, nunquam AVRELIVM appellans, sed A. CORNELIVM CELSVM, interdum tamen omisso pronomine atque adeo CORNELII nomine. Differt etium capitum titulis liber iste ab ceteris codicibus omnibus, alios habens ac pauciores. Et ceterorum quidem codicum tituli videntur deberi auctori, non admodum vetusto, qui eos margini antiqui libri adscripserat. Memorantur enim in iis SORANVS, qui posterior CELSO fuit. Sed illi tamen reperiuntur in libris scriptis, etiam Florentinis omnibus, praeter unum illum antiquiorem et meliorem, de quo nobis

iam ſermo eſt. Ab hoc autem cum abſint, ſique alios et pauciores habeat, credibile fit, exemplar CELSI, unde hic liber ductus ſit, diuerſum et antiquius eo fuiſſe, unde ceteri omnes manarint, conſentientes illi inter ſe quam maxime, et ab hoc plurimis locis valde diſcrepantes. Itaque Cl. Editor exiſtimat, de reſtituenda vera Celſianorum librorum lectione tum demum ſpem fore, ſi tertium quoddam, antiquius et emendatius exemplar, proferatur. Vt nunc eſt, Florentini illius auctoritas haud dubie maior eſt ceterorum, quam adeo non deſerere debebant editores CELSI. Itaque praeclare fecit Cl. COCCHIVS, cum octaui libri accurata excerpta dedit, paſſimque loca CELSI protulit alia ex illius codicis lectione, ut p. 81. et aliis locis. Atque etiam p. 52. omnium codicum Florentinorum, qui ſunt ſeptem, notitiam dedit, ſeque facturum promittit, cum primum aliquid otii nactus fuerit, quod eum in Ep. VII. in CELSVM rogarit Cl. MORGAGNIVS, ut totius codicis varietatem proderet.

Ceterum in Codice NICETAE reſtant promenda porro hac tria: APOLLONII CITIENSIS Commentarii tres, in HIPPOCRATIS librum de articulis, PTOLEMAEO regi inſcripti, quem Vir Cl. putat eſſe Cypri regem, PTOLEMAEI AVLETAE fratrem: ORIBASII de laqueis et machinamentis liber, latine tantum editus a VIDIO: denique locorum quorundam HIPPOCRATIS, GALENI, ORIBASII, PAVLLI, RVFI, PALLADII, emendationes. Quae ut pollicetur Vir Cl. ſe prodituram, ſi vires ſuppetant, et viris bonis edita placeant: ita, ut illae ipſi contingant, optamus; viris quidem peritis edita, et editoris diligentiam, doctrinamque in iis edendis probari, certo ſcimus.

XVII.

XVII.

Elementa Mineralogiae syſtematice diſpoſita a FRIDERICO AVGVSTO CARTHEVSER, Med. Doct. Francofurti ad Viadrum. Impenſis Pauli Sigiſmundi Gaebler. 1755. 8 pl. 8.

Quam in indaganda corporum naturalium per chemiam indole et miſcela diu et cum laude pater poſuit operam, eam iam quoque in mineralium corporum contemplatione dignum tanti nominis parente filium profitemur poſuiſſe. Etſi enim ipſe ſe fatetur ingenue Cll. virorum, LINNAEI, WALLERII, WOLTERSDORFII et in terris LVDWIGII preſſiſſe veſtigia, eum tamen ſollertiori indagine tam externas mineralium contemplando qualitates, quam varias eorum ad ſe inuicem aliaue corpora relationes attendendo, multum omnino in facta hac mineralium diſpoſitione arbitramur adhibuiſſe ſtudii atque operis, quod ſuo ſibi iure vindicare poſſit. Septem vero conſtituit Cl. Auctor Regni ſui mineralis Claſſes, iisque terras, lapides, ſalia, inflammabilia, ſemimetalla, metalla, et mineralia heteromorpha comprehendit. Primae claſſis, terras complectentis, duos ordines conſtituit earum facilis vel difficilis in aqua diſſolubilitas; inde terrae diſſolubiles vel indiſſolubiles. Alteram claſſem lapidum in quinque ordines diſpoſuit Cl. Auctor, in lamelloſos, filamentoſos, continuos, granulatos, aggregatos et diuiſionis fundamento ab aggregatione et natura molecularum deſumto, quod affirmat firmius meliusque eſſe, quam ſi cum aliis lapidum ad ignem relationem reſpexeris. In tertia claſſe quatuor occurrunt ordines, ſalium nimirum alcalinorum, acidorum, mediorum et ſtypticorum, qui nouus, ab Auctore additus, duo genera, vitriolum et alumen ſub ſe comprehendit; externo enim habitu aeque ac interna miſcela a reliquis

quum differant, distinguere se eadem quoque iure posse Noster arbitratus est. Inflammabilium nomen quartae classi datum fuit vel ideo, quod generalior eius latiorque notio melius conueniat, quam specialior sulphurum aut bituminum denominatio; iam etenim duo constitui poterant ordines genuinorum et spuriorum inflammabilium; illis subsunt bitumen et sulphur; his autem humus maiori iure, quam terris, adnumeratur. Quinta classis, semimetalla complectens, tres habet ordines, nempe solida non malleabilia, solida submalleabilia et fluida: primum ingrediuntur bismuthum, cobaltum, arsenicum et antimonium; alteri zincum, tertioque additur mercurius ordini. Metalla occurrunt in sexta classe, in tres ordines subdiuisa, subuolatilia flexilia, subuolatilia dura et fixa. Primus ordo plumbum et stannum; secundus cuprum et ferrum; tertius comprehendit argentum et aurum. Vltima tandem classis exhibet heteromorpha mineralia tribus ordinibus, petrefacta vera, petrefacta spuria et figurata.

Atque haec est generalis huius mineralium distributionis conspectus, unde iam satis patere arbitramur, quid Noster praestiterit, quidue cum aliis commune habeat auctoribus, quid contra noui addiderit tam in ordinum, quam in generum ac specierum facta dispositione. Iam per singulas classes earumque ordines eundum nobis esset indicandumque uberius, quae singulis subsint ordinibus genera et species, quique sint horum characteres essentiales aut differentiae varietatesque saepe occurrentes; sed breuitatis studiosi haec praetermittimus, illud unicum adhuc monentes, Cl. Auctorem ubique tam a qualitatibus externis mineralium, quam a relationibus eorum ad se inuicem vel ad alia, puta ignem et menstrua, aptos sufficientesque characteres generum atque ac specierum desumsisse, varietates sedulo adnotasse,

taſſe, illudque omne, quod ad ſyſtematicam mineralium diſpoſitionem requirebatur, praeſtitiſſe feliciter.

XVIII.

Noua phyſico-medica.

Doctores et Profeſſores medicinam docentes.

1) In Academia Roſtochienſi:

GEORG. CHRISTOPH. DETHARDING, Phil. et Med. Doct. Sereniſſ. Duc. Mecklenburg. Regn. Conſiliar. Aulic. Anatom. et Mathemat. ſuperior. Prof. Publ. Ducal. * Ord. Collegii Ducalis Profeſſor et Facult. Med. Senior.

GVSTAV. CHRISTIAN HANDTWIG, Med. D. Sereniſſ. Duc. Mecklenb. Regn. Conſil. Aul. Med. Prof. Publ. Ducal. Ord.

IOH. BERNHARD QVISTORP, Med. D. et Prof. Publ. Ord. Ciuitat. Roſtochienſis Poliater.

CHRISTIAN EHRENFRIED ESCHENBACH, Med. Doct.

2) In Vniuerſitate Auenionenſi **:

SPIRITVS ROVX, Facultatis Medicinae Doctor Aggregatus, Profeſſor primarius et Regens Ordinarius.

* Bini enim priores profeſſores a Sereniſſ. Duce Mecklenburgico conſtituuntur, *Ducales* ideo dicti, tertius autem, *Senatorius* dicendus, ab urbis ſenatu ex tribus illis eligitur candidatis, quos illud corpus academiae, quod profeſſoribus ſenatoriis conſtat, nominandi deinque Senatui, qui ex iis unum ſeligat, ſiſtendi gaudet poteſtate.

** Scire tamen licet hoſce iam nominatos profeſſores a menſe tantum octobri ſuperioris anni ad eundem huius anni menſem uſque publice docere medicinam *Auenio-*

IOANNES FRANCISCVS DE LA FONT, Doctor Medicus Aggregatus et Profeſſor Botanices.
PETRVS LVDOVICVS MANNE, Doctor Medicus Aggregatus et Profeſſor Anatomes.

Stutgardiae ſocietas eruditorum eum in finem coiit, ut in phyſices, artis oeconomicae, ac in genere in vitae hominum communem utilitatem atque incrementum eius generis ſcripta, quae ad illas ſcientias pertinent, tum ex aliis eruditorum diariis depromta, tum quoque alia ſuo marte elaborata, colligat, ſingulisque ſeptimanis unam plagulam edat. Quod utile ut iuuent inſtitutum, omnes rogantur eruditi, nouaque inuenta, tentamina atque problemata, quae huc ſpectant, cum illa ſocietate communicent; iis tamen omnibus ſedulo neglectis, quae incerta ſunt et inutilia, vel quoque nimis abſtruſas mathematicas inueſtigationes, vel indecentia et acria de principum edictis lata iudicia, continent. E contrario autem collectoribus valde erunt gratae obſeruationes de agrorum cultura, metallorum fodina, morbis epidemice graſſantibus methodoque eis medendi optima; de variis rerum naturalium mutationibus, aeris temperie, fructuum horaeorum prouentu atque pretiis, natorum mortuorumque hominum numero, variisque nouis principum edictis, politiam regnorum, commercia resque manuum opera parandas e. ſ. p. reſpicientibus. Si quis argumenta ſuppeditа-

Auenione. Is enim ſingularis nobisque certe adhuc de aliis academiis numquam cognitus factus mos apud uniuerſitatem Auenionenſem inualuit, ut ex omnium doctorum regentium et aggregatorum, qui dicuntur, numero ſingulis annis noui eligantur profeſſores medicinae, qui lectiones ſuas publicas per illum habeant. Non numquam autem fit, ut unus alterque eorum, qui iam per totum annum, quam debebant, docuere doctrinam, in ſuſceptо munere iterum confirmetur.

ditauerit, quae unam tantum explent plagulam, omnes, quae per totum annum prodibunt, ſchedulas accipiet absque ulla pro iis ſoluta pecunia; quodſi vero plures, pro earum ſingula duos reportabit florenos imperiales.

Singulis quoque annis praemium duodecim nummorum aureorum illi promittit haec ſocietas, qui quaeſtiones ab ea propoſitas omnium optime ſoluet. Ea, quae ad proxime futurum annum referri debet, ita ſe habet: Quaenam datur via et facillima, et optima et viliſſima, vineas, quae humiliter poſitae ſunt, ita praeſtandi tutas, ne gelu, quod veris iam tempore non numquam ſolet conſequi, eis noceat? Porro quaenam eius generis vinearum cultura eſt facillima et utiliſſima? Tandem vero, ſi quis humiles iſtos agros viti colendae aut propagandae prorſus non conuenire exiſtimet, is modum doceat, quo alius generis fructus melius atque facilius inde colligi queant? En inſtituti alicuius, quod laudem mereri videtur, delineatio. Quicunque igitur nouum illud diarium poſſidere aut ſcripta quaedam ad eius collectores transmittere cupit, ſuas ideo dabit literas vel ad officinas librarias, quae ſunt Stutgardiae, *Erhardianas* aut *Mitzlerianas*, vel ad rei curſoriae curiam Stutgardienſem vel quoque Lipſienſem, impoſito hoc titulo: *An die Verfaſſer der phyſicaliſch-oeconomiſchen Real-Zeitung in Stuttgard.* Exemplum collectionis, quae uno anno prodibit, ſingulum pretio duorum fere florenorum imperialium vendetur.

Berolini praemio, de quo, ad futurum annum 1757 reportando, certent eruditi, ante breue tempus, die nimirum quinto menſis iunii a Regia Scientiarum Academia ſequens propoſita fuit quaeſtio: Num arſenicum, cuius magna copia in fodinis, e quibus varia eruuntur metallorum genera, reperiri ſolet, primum atque verum ſit metallorum princi-

pium? An illud autem aliqua ſit ſubſtantia ibi orta et excretionis cuiusdam ope progenita? Cuius quaeſtionis ſolutionem veris atque claris ideo captis experimentis ſolide confirmatam cupit Illuſtris Academia.

Holmiae Reg. Scient. Academia in publico, quem die tertio menſis maii habuit, conuentu praemia quoque diſtribuere coepit, quorum bina decem nummorum aureorum pretii ſingulis annis in poſterum tradentur illis eruditis, qui optima Academiae obtulerunt ſcripta; id, quod fieri legimus ex teſtamento Ill. Comitis DE SPARRE. In una nummi illius memorialis facie conſpiciuntur gentis *Sparrianae* inſignia, hisce circa extremum eius marginem poſitis literis: *Superſtes in Scientias Amor* FRIDERICI SPARRE. Ex his nummis unum prima hac vice reportauit Ill. CAROLVS LINNAEVS, Eques Sueciae, Archiater, Med. Doct. et Prof. Vpſalienſis et plurimarum Acadd. ſocius, quem ſua in primis diſſertatione de utilibus in Laponiae montibus et progerminantibus et ſtudio colendis herbis ſuperiore anno edita promereri Academiae viſus fuit.

In eodem quoque publico conuentu eadem Ill. Academia ſequentes, quos a nobis commemorari fas erit, Cll. Viros ſuis annumerauit ſociis: ERICVM nempe GVSTAVVM LIDBECK, Med. Doct. in Acad. Suecica Lundinenſi Regium horti botanici Praefectum, Facultatis Medicae Adiunctum et Hiſtor. natur. Prof. Publ. Regium; porro IO. NATHANAEL. LIEBERKÜHN, Med. Doct. Acad. Nat. Curioſ. et Berolinenſis, uti et Londinenſis Scientiar. Societatis ſocium; tandem Pariſienſem Anatomiae Profeſſorem Publ. MORAND, iuniorem dictum.

Gottingae Regia Scient. Societas Cl. XAVERIVM MANETTI, Caeſarei horti botanici Florentini Inſpectorem

florem et Academiae, quae physices atque botanices incremento studet Florentiae, Secretarium, iis nuper annumerauit, cum quibus ipsa literarum habet commercium.

Itidem, quae *Monte Pessulano* floret, Reg. Scient. Academia, Virum Cl. PETRVM CHRISTIANVM WAGNER, Sereniss. March. Brandenburgo-Baruthini Consiliar. Aul. et Archiatrum ac Ciuitatis Baruthinae Physicum primarium, Acadd. Imper. Nat. Cur. et Scient. Bononiensis, ut et Societ. Botan. Florentinae sodalem, in eorum, cum quibus epistolarum colit commercium, sociorum numerum mense martio adsciuit.

Ad nos quoque pertinere arbitramur Virum Ill. GEORGIVM Comitem DE MACCLESFIELD, Reg. Scient. Societat. Londinensis Praesidem, quem in b. LE MOIVRE locum, celeberrimi illius mathematici, inter socios suos extraneos retulit Reg. Scient. Acad. *Parisina*.

Eodem quoque illa affecit honore Ill. LEONH. EVLERVM, physicum illum et mathematicum, quo Berolinensis gaudet Academia celeberrimum.

Bononiae quae floret Scient. Academia, *Instituti Bononiensis* nomine potissimum celebris, die decimo quarto maii inter alios quoque illum rerum naturalium indagatorem Parisiensem Cl. BVFFON, elegit sibi socium.

A *Londinensi* tandem Reg. Scient. Societate locum in sociorum catalogo obtinuit die decimo tertio mensis martii Vir Cl. CAROLVS FRIDER. HVNDERTMARK, Phil. et Med. Doct. huiusque in uniuersitate nostra Lipsiensi Prof. Publ. Extraord. Facultatis Medicae Assessor.

Gottingae

Gottingae menſe maio huius anni a Pot. Magnae Britanniae Rege Archiatri, quem diu merebatur, honore condecoratus fuit Vir Cl. IO. GOTHOFR. BRENDEL, Phil. et Med. Doct. et Chirurgiae Prof. Prof. Publ. Ordinar.

Ibidem et ab eodem Rege Cl. GEORG. MATTHIAE, Phil. et Med. Doct. bibliothecae Academicae Cuſtos, Profeſſor Medicinae Extraordinarius nominatus fuit.

Ad Hiſpanos quoque percrebuit fama de meritis, quae circa hiſtoriam naturalem in primis habet Vir Ill. CAROLVS LINNAEVS, paulo ante iam a nobis commemoratus, ita, ut Pot. eorum Rex inde commotus eum vocauerit *Madritum*, qui liberi Baronis titulo ac honoribus cohoneſtatus vitam ibidem degat, omnisque rei herbariae per totam Hiſpaniam ſupremam habeat curam, conceſſa ſimul ipſi poteſtate libero ſacrorum iure utendi. Nondum tamen adhuc conſtat, num inuitationem illam ſecuturus? an potius, id, quod alii credere malint, in ſtatione ſua remanſurus ſit Vir meritis iam veris illuſtris factus?

Sub initium menſis aprilis *Moſcouiae* diem ſuum obiit ſupremum LAVRENTIVS BLVMENTROST, Med. Doct. Conſiliar. Status et Petri primi, Magni nomen iure meriti, Ruſſorum Imperatoris, olim Archiater et Academiae ſcientiarum Petropolitanae Praeſes primum conſtitutus; eo autem, dum e vita exceſſit, tempore uniuerſitatis, Moſcouiae erigendae, Curator et noſocomii Moſcouienſis Director.

Tubingae die menſis maii viceſimo e viuis ereptus fuit Vir, dum viueret, fama meritisque celeberrimus, IO. GEORGIVS GMELIN, Med. D. Botan. et Chemiae Prof. Publ. Ord. ſaepius a nobis

ſuo

ſuo tempore laudatus, de cuius vita atque ſcriptis proxime ad lectores noſtros relaturi ſumus.

Munus, quod eius morte vacuum factum fuerat, in fratrem, PILIPP. FRID. GMELIN, Med. D. eiusque in eadem illa academia *Tubingenſi* huc uſque Profeſſorem Extraordinarium *, delatum fuiſſe legimus.

Pariſiis nuperrime vitam cum morte commutauit IO. CLAVD. ADRIAN. HELVETIVS, Med. D. Pot. Regi Chriſtianiſſimo dicto a conſiliis ſanctioribus, Ser. Gall. Reginae Archiater, noſocomiorum militarium Praefectus, e Reg. Scient. Acad. Pariſ. Reg. Scient. Academ. Berolinenſis et Regii Nanceianorum medicorum Collegii ſocius, cuius alio tempore laudandi habuimus occaſionem **.

Archiatri loco eum habuiſſe ſucceſſorem legimus V. Cl. CLAVD. DE LA VIGNE DE FRECHEVILLE.

Ienae denique nuperrime die menſis iulii viceſimo ſecundo viuere deſiit vir inter phyſicos atque medicos multum famae conſecutus, GEORG. EHRHARD. HAMBERGER, Phil. et Med. D. Phyſices, Chemiae et Praxeos Prof. Publ. Ordinar. Sereniſſ. Ducum Saxoniae ſtirpis Erneſtinae Conſil. Aul. Caeſ. Acad. Nat. Cur. Socius, Medicus prouincialis Ienenſis, Facultatis Medicae Senior, cuius enarrandam vitam alii occaſioni reſeruamus.

* Vid. Comment. noſtr. Vol. I. P. I. p. 61.
** l. c. Vol. III. P. IV. p. 731 et Vol. IV. P. I. p. 99.

XIX.

Continuatio indicis Scriptorum, quae anno 1754. prodierunt.

GERAVDLY, *Abhandlung von Zahn-Krankheiten, nebſt der Kunſt die Zähne ſchön, weiß und geſund zu erhalten; Aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Strasburg, 8.*

Diſſertation ſur l'incompatibilité de l'attraction et de ſes differentes loix avec les phénoménes; et ſur les tuyaux capillaires. Par le P. GERDIL; à Paris, 12. mai.

IO. GESNERI Diſſ. de hydroſcopio conſtantis menſurae. Tiguri, 4.

NICOL. GEORG. GEVE, *monathliche Beluſtigungen im Reiche der Natur, der hartſchaalichten Thiere, Gehäuſe und Seegewächſe; Deutſch und Franzöſiſch; bis 18tes Blat; illuminiret. Hamburg, 4.*

CAROLI GIANELLAE Diſſ. de admirabili radicis Ipecacuanhae virtute in curandis febribus. Patauii, 4.

A new treatiſe on the diſeaſes of Horſes. By WILLIAM GIBSON. The ſecond edition. 2 Voll. London, 8. c. f

Abhandlung von Vertilgung der Zug-Heuſchrecken und den eigentlichen Hülfsmitteln, die ſich auf eine richtige und natürliche Erkenntniß dieſes Ungeziefers gründen. Auf Genehmhaltung und Approbation des Königlichen Collegii Sanitatis *zu Berlin herausgegeben von* IOHANN GOTTLIEB GLEDITSCH. *Berlin und Potsdam, 8.*

IO. GEORG. GMELIN, Diſſ. de innocuo atque egregio corticis Peruuiani in febribus intermittentibus uſu. Reſp. *Georg. Chriſtoph Heller.* Tubing. 4.

PHILIPP. GOBBI, Diſſ. hiſtoriam amplectens et curam epidemicae febris, quae finiente anno 1751. et

et incipiente 1753 Tergesti incolas vexauit, cum deductis thesibus. Viennae Austriae, 4.

Formulae medicinales cum indice virium, quo ad inuentas indicationes inueniuntur medicamina. In usum medicorum praxin inchoantium editae a IO. DE GORTER. Hardervici, 8. mai.

GRESSEL, *physical-und medicinische Abhandlung von der Hornvieh-Seuche. Augspurg, 8.*

Musaeum Ichthyologicum, sistens piscium indigenorum et quorundam exoticorum, qui in Musaeo L. T. GRONOVII asseruantur, descriptiones ordine systematico. Accedunt non nullorum exoticorum piscium icones aeri inciſae. Lugd. Batau. fol. c. f.

IOH. AVG. GROTIANS *güldne Kunst Brandteweine zu brennen, welche die bisanhero ganz geheim gehaltenen Vortheile: 1) wie aller mögliche, in den Früchten steckende Wein herauszubringen? 2) zu verhüten, daß der Brandtwein keinen branderichen Geschmack bekomme, nach Anweisung einiger Tabellen und selbigen beygegebenen Erläuterungen, deutlich zeiget. Nordhausen, 8.*

IO. FR. GVTERMANN, *erklärte Anatomie für Hebammen. Augspurg, 8.*

Manuel des Médecins; ou Recueil d'aphorismes choisis, tirés des ouvrages d'HIPPOCRATE et de CELSE; recueillis par M. GVYOT et traduits en françois par M. P. R.; avec une preface sur l'utilité de cet ouvrage; laquelle contient un abrégé de la vie de ces deux grands médecins; les notes fort courtes et deux tables des matiéres; l'une latine et françoise, et l'autre françoise et latine, pour en faciliter l'intelligence et l'usage; Ouvrage tres utile à tous les Chirurgiens; à Paris, 12.

IOH. SIEGM. HAHN, *Unterricht von Kraft und Würkung des frischen Wassers in die Leiber der Menschen, besonders der Frauen; Neue Auflage. Breslau, 8.*

Unter-

Unterricht vom Seidenbaue, oder I. B. DV HALDE *chineſiſche Nachrichten, wie mit dem Seiden- und Maulbeerbaum zu verfahren. Wolfenbüttel, 8.*

Iconum anatomicarum, quibus aliquae partes corporis humani delineatae traduntur, Faſciculus VII. Arteriae cerebri, medullae ſpinalis, oculi. Auctore ALBERTO DE HALLER. Gottingae, Fol. c. f.

GEORG. ERHARD HAMBERGER, Diſſ. inaug. de tremore. Reſp. *Laurent. Chriſtian. Clauſſen.* Ienae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de gangraena. Reſp. *Maur. Caſimir Wenneber.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de inflammationum therapia. Reſp. *Io. Theoph. Trogmayr.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug exhibens obſeruationes quasdam clinicas. Reſp. *Chriſtoph. Gottlieb. Schulze.* ib. 4.

Traité de la culture des terres contenant les expériences et réflexions ſur la culture des terres faites pendant l'année 1754. par Mr. DV HAMEL. Vol. III. à Paris, 12. c. f.

GVSTAV. CHRISTIAN HANDTWIG, Diſſertatio de dormientibus ſecunda, agens de iuſta ſomni ſalutaris quantitate et menſura. Reſp. *Io. Will. Frid. Lieb*, Roſtochi, 4.

Eiusd. Diſſ. de calculo in glandulis ſublingualibus reperto; Reſp. *Io. Frid. Caſim. Roſenberger*, ib. 4.

Mediciniſche Gedanken von Säugung eines neugebohrnen Kindes, worinne erwieſen wird, daß es beſſer ſey, ein Kind durch eine Säugamme, als durch die eigene Mutter, zu ſtillen; von IO. ANDR. HARNISCH; *andere vermehrte Auflage. Leipzig, 8.*

Ausführlicher Unterricht von der Zucht und Wartung der beſten Art von Schaafen; zum gemeinen Nutzen ertheilet von FR. W. HASTFER; *aus dem Schwediſchen überſetzt. Göttingen, 8.*

Expe-

Experiences physico-méchaniques sur differens sujets et principalement sur la lumiére et l'électricité, produites par le frottement des corps: Traduites de l'anglois de Mr. HAVKSBEE, par feu Mr. DE BREMOND. Revûes et misés au jour avec un discours préliminaire, des remarques et des notes, par M. DESMARETS, avec des figures en taille douce. 2 Voll. à Paris, 12.

IO. ERNEST. HEBENSTREIT, Pr. Παλαιολογιας therapiae specimen XXXV. chirurgiam efficaciorem eorum, quae auferenda vel reponenda sunt, sistens. Lipsiae, 4.

Eiusd. Progr. Ordo morborum causalis. Specimen primum de methodo morbos ordinante. Lipſ. 4.

Eiusd. Progr. Ordo morborum causalis. Specimen alterum de genere morborum ad artis usum constituendo. ib. 4.

ABRAHAM HEEMSKERK, Diſſ. de animi pathematum efficacia in corpus humanum. Lugd. Batau. 4. mai.

GER. NICOL. HEERKENS, Quaeſt. med. An sepultura in urbe et templis prohibenda? Paris, 4. mai. (*Reperire eam quoque licet in Quaeſtionibus medicis Pariſinis anno 1751. Groningae editis*).

LAVR. HEISTERI Descriptio noui generis plantae rariſſimae et ſpecioſiſſimae Africanae ex bulboſarum claſſe, cui in honorem ac ſempiternam memoriam Ser. Princ. ac. Dom. CAROLI Brunſv. ac Luneb. Ducis hodie regnantis, tanquam rei herbariae ſummi promotoris et fautoris munificentiſſimi, *Brunſvigiae* illuſtre nomen impoſuit; in qua ſimul multae botanicorum quorundam hallucinationes indicantur et emendantur, cum tribus magnis tabulis aeneis huius plantae coloribus naturalibus repraeſentatae. Brunſvigae, fol.

Eiusd. Diſſ. inaug. de hernia carnoſa vulgo ſarcocele dicta. Reſp. *Chriſtian Dan. Heiſe*. Helmſtad. 4. c. f.

IOH. FR. HENKELS Pyritologia, *oder Kieshistorie als des vornehmſten Minerals, nach deſſen Namen, Arten, Lagerſtätten, Urſprung, Eiſen, Kupfer, unmetalliſcher Erde, Schwefel, Arſenic, Silber, Gold, einfachen Theilgen, Vitriol und Schmelznutzung, aus Sammlung, Grubenbefahrung, Briefwechſel und chymiſcher Unterſuchung, mit phyſicaliſch-chymiſchen Entdeckungen und Kupfern. Neu verbeſſerte Auflage. Leipzig, 8.*

GEROGE HEVERMANNS *Abhandlung der vornehmſten chirurgiſchen Operationen an menſchlichen Körpern mit Abzeichnung der hierzu erforderlichen nöthigen und neuen Inſtrumenten. Erſter Band. Kopenhagen und Leipzig, 8. m. K.*

Commentaria in HERMANNI BOERHAAVE Inſtitutiones medicas, ſtudio et opera IOH. GVIL. HEYMAN. Pars ſeptima. Lugd. Bat. 8. (*Nova ad omnes priores partes referendos titulos typis ſimul excudendos curauit Cl. Auctor, quibus ſuum addidit nomen et annum 1754. cum indice contentorum*).

— W. S. C. HIRSCHING, *Verſuch phyſicaliſch-chymiſcher Lehrbegriffe zu möglicher Prüfung des Weſens, des Beſtändniſſes und der Würkungsart des ſo berüchtigten Metall verwandelnden Meiſterſtücks und deſſen vorgeblichen Nutzanwendungen zu einem allgemeinen Geneßmittel in Abſicht einiger Vergnügung einer Natur und Grundforſchenden Wißbegierde entworffen. Leipzig, 8.*

— *Hiſtoriſche und phyſicaliſche Nachricht von einem Stahl- oder martialiſchen Trinck- und Badebrunnen des Fürſtenthums Meinungen bey der Stadt Salzungen, der Grundhöfer Sauerbrunnen genannt, beſchrieben von* IOH. CARL. HOFMANN. *Eiſenach, 8.*

— Obſervations phyſiques et chymiques, dans leſquelles on trouve beaucoup d'expériences curieuſes, et de remédes très efficaces, et qui ſervent à établir

blir une chymie ſolide et raiſonnée: traduites du latin de M. FRED. HOFFMANN; 2 Voll. à Paris, 12.

Conſultations de médecine par M. FRED. HOFFMANN, traduites du latin. 4 Voll. à Paris, 12.

A treatiſe of the extraordinary virtues and effects of aſſes milk in the cure of various diſorders, particularly the gout; ſcurvy and nervous diſeaſes; and of its peculiar nouriſhing, and reſtorative qualities in all conſumptive diſorders and even the decays of old age. Illuſtrated with ſeveral remarkable caſes. Translated from the latin of the celebrated FREDERICK HOFFMAN. London, 8.

IO. V. HORN, *die zwo von Gott wohlbelohnten Wehemütter, welche unterwieſen werden, wie einer mit Leibesfrucht geſeegneten Frauen in der Geburth recht beyzuſtehen ſey. Vierte ganz neue vermehrte Auflage. Stockholm, 8.*

PETRI HORREBOWII initiamenta philoſophiae naturalis, edita in gratiam iuuentutis ſcholaſticae. Hauniae et Lipſiae, 12.

CAROL. FRIDERIC. HVNDERTMARK, Diſſ. de mercurii viui et cum ſalibus varie mixti ſumma in corpus humanum vi atque efficacitate eiusque cum ſulphure laxius vel arctius coniuncti virtute in idem nulla. Reſp. *Frid. Conrad. Bergmann.* Lipſiae, 4. mai. (*Eadem Diſſertatio ſub titulo:* Liber ſingularis *prodiit*).

CHRIST. FRID. IAMPERT, Diſſ. inaug. de cauſis incrementum corporis animalis limitantibus. Halae Magd. 4.

Della perfetta conſervazione del Grano; diſcorſo di BARTOLOMMEO INTIERI. Neapoli, fol. c. f.

IOH. GOTTFRIED IVGELS *gründliche Nachricht von dem wahren metalliſchen Saamen oder* prima materia metallorum, *wie aus derſelbe das ganze mineraliſche Reich ſeinen Urſprung hat, nach eige-*

ner Erfahrung geprüft, durch ordentliche Wirkungen der Natur bestätiget, und auf eine vorher unbekannte Art der Welt mitgetheilet. Zittau, 8.

IO. IVNCKER, Progr. quo matronae, *Dorotheae Christianae Erxlebiae*, natae *Leporinae*, dissertationem inauguralem comitatur. Halae Magd. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de chronicis deliriis legitime curandis. Resp. *Io. Christ. Hechtlin.* ib. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de spasmis eorumque quadruplici respectu. Resp. *Frid. Conr. Meyenberg.* ib. 4.

IOH. HEINRICH GOTTLOB VON IVSTI, neue *Wahrheiten zum Vortheil der Naturkunde und des gesellschaftlichen Lebens der Menschen. Erster Band.* Leipzig, 8.

Eiusd. *Entwurf eines vernünftigen Zusammenhangs und practischen Vortrags aller Oeconomie- und Cameral-Wissenschaften;* Leipzig, 4.

CAROL. FRID. KALTSCHMIED, Diss. inaug. de adfectibus spasmodicis vagis. Resp. *Sam. Christ. Ebart.* Ienae, 4.

Eiusd. Progr. de vulnere capitis a chirurgo intempestiue consolidato, fissura cranii neglecta, et trepanatione feliciter instituta, detecta. ib. 4.

Eiud. Progr de vulnere vasorum intercostalium non lethali. ib. 4.

CHRISTIAN. GOTTHILF. KIESLING, Diss. inaug. uterum post partum inflammatum sistens. Lipsiae, 4.

The analysis of inoculation comprizing the history, theorie and practice of it; with an occasional consideration of the most remarkable appearances in the small-pox; by I. KIRKPATRICK. London, 8. mai.

IAC. KISLER, Diss. de verbasco. Argentorati, 4.

LVDOV. GODOFR. KLEINII de aere, aquis et locis agri Erbacensis atque Bunbergensis largi Odenwal-

di

di tractus tentamen physico-medicum. Francof. ad Moen. 8.

Doutes ou observations de M. KLEIN, sur la revue des animaux faite par le premier Homme, sur quelques animaux des classes des Quadrupédes et Amphibies du systême de la Nature de M. LINNAEVS; et des remarques sur les crustacés, sur les animaux qui ruminent, et sur la vie de l'homme comparée avec celle des animaux. Avec figures. Ouvrage traduit du Latin. à Paris, 8. mai.

Ordre naturel des oursins de mer et fossiles, avec des observations sur les piquans des oursins de mer et quelques remarques sur les bélemnites. Par M. THEODOR KLEIN; augmentées de six planches d'oursins qui sont dans le cabinet de M. DE REAVMVR. Ouvrage traduit du latin avec le texte de l'auteur; à Paris, 8. mai. c. f.

An attempt to demonstrate, that all the phaenomena in nature may be explained by two simple active principles, attraction and repulsion: wherein the attractions of cohesion, gravity and magnatism are shewn to be one and the same; and the phaenomena of the lather are more particulary explained. By GOWEN KNIGHT. London, 4.

IOH. HIERONIM. KNIPHOF, Diss. inaug. de compressione. Resp. *Io. Adam Umlauf.* Erford. 4.

Eiusd. Diss. inaug. de pilorum usu. Resp. *Ioh. Gottfried. Kniphof.* ib. 4.

IOH. CHR. GERH. KNOLL, *Forsetzung der Gedanken über einige Materien der Arzneywissenschaft. Quedlinburg, 8.*

Regnum florae; *das Reich der Blumen, mit allen seinen Schönheiten nach der Natur und ihren Farben vorgestellt; bis zootes Blatt; in Kupfer gestochen und illuminiret von* GEORG WOLFG. KNORR. *Nürnberg, fol.*

Lapides ex celeberrimorum virorum ſententia diluvii uniuerſalis teſtes etc. *Sammlung von Merkwürdigkeiten der Natur und der Alterthümer des Erdbodens zum Beweis einer allgemeinen Sündfluth, aus dem Reiche der Steine bewieſen; in Kupfer geſtochen und mit Farben ausgedruckt von ebendemſelben, bis 40. Blatt.* ibid. fol.

Deliciae naturae ſelectae; *oder auserleſenes Naturalien-Cabinet, welches aus den drey Reichen der Natur zeiget, was behalten und geſammlet zu werden verdienet; bis 1tes Blatt; in Kupfer geſtochen und illuminiret, von eben demſelben.* ib. *fol.*

Praelectiones academicae publicae in phyſicae partes opticas et his cognatas, commoda auditoribus methodo conſcriptae a GEORG. WOLFG. KRAFFT. Pars III. 8. c. f.

LVDW. PHIL. KRAVSENS *kluger und ſorgfältiger Gärtner, oder nützliches Handbuch für die Liebhaber eines wohleingerichteten Luſt- Küchen- und Baumgartens, nebſt einem Anhange von Bienen. Dritte vermehrte Auflage. Langenſalza, 8. m. K.*

PETER KRETSCHMERS *oeconomiſche Practica, oder deutliche Anweiſung, wie der Ackerbau ohne Vermehrung der Unkoſten, wenigſtens um ein Drittel beſſer, als bishero geſchehen, zu nutzen ſey, und zugleich Holzungen angelegt werden können. Verbeſſerte Auflage. Leipz. 8.*

IO. GOTTLOB KRÜGER, *Träume. Halle, 8.*

Eiusd. Diſſ. de ſomno, morborum matre et filia. Reſp. *Georg. Chriſtoph Scheibner.* Helmſtadii, 4.

Eiusd. Diſſ inaug. de lege naturae: quod in corpore animali ſpasmum excipiat atonia ſpasmo proportionata. Reſp. *I. D. Moſcheroſch.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de nitri virtute temperante. Reſp. *Io. Anton Dettmer.* ib. 4.

IO. GOTTLOB KRÜGER, Diſſ. inaug. qua exhibentur experimenta non nulla cum aqua oſtracodermatum inſtituta. Reſp. *Chriſtoph. Henr. Beſte.* ibid. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de differentia elateris, toni, contractionis vitalis, voluntariae, ſenſibilitatis et irritabilitatis. Reſp. *Michal. Brandt.* ib. 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de opiſthotono, emproſthotono et tetano. Reſp. *Chriſt. Lud. Gelpke.* ibid. 4.

CHRISTOPH KVHLEMANNI Obſeruationes quaedam circa negotium generationis in ouibus factae. Editio ſecunda. Lipſiae, 4. c. figg.

TIBERII LAMBERGEN, Oratio inauguralis exhibens encomia botanices eiusque in re medica utilitatem ſingularem. Groningae, 4. mai.

Eiusd. Lectio inauguralis ſiſtens ephemeridem perſanati carcinomatis. ib. 4. mai.

IO. CHRISTIAN LANGE, Diſſ. inaug. de acidorum natura et virtutibus, nec non de acido aereo infonte. Hauniae, 4.

GEORG. AVGVST. LANGGVTH, Diſſ. inaug. de oculorum integritate improuidae puerorum aetati ſolicite cuſtodienda. Reſp. *Gottlob. Andreas Paſche.* Wittenbergae, 4.

Eiusd. Progr. de paradoxo Hippocratico ad Libr. de Arte. V. 20. ibid. 4.

DAN. LANGHANS, *Entdeckung eines Mittels wieder die Auszehrung der Leiber und der Geſchwüre der Lungen. Zürich, 8.*

IAC. FRANC. LATIER, Quaeſt. med. An in partu difficili ſola manus inſtrumentum? Reſp. *Amabilis Chomel.* Paris, 4. mai.

Traitemens des maladies internes et externes; traduits du Latin de M. LAZERME; avec les formules en latin et en françois; augmentés d'un traité des maladies veneriennes par M. DIDIER DES MARETS. 2 Voll. à Paris, 12.

Nouveaux elémens d' odontologie, contenant l'Anatomie de la bouche ou la deſcription de toutes les parties qui la compoſent, et de leur uſage et la pratique abrégée du Dentiſte avec pluſieurs obſervations. Par M. LECLUSE. à Paris, 12. mai.

GUIL. BLAAUW VAN LEENDT Diſſ. inaug. de variolis. Lugd. Bat. 4. mai.

IOH. CHR. LEHMANNS *allgemeine oeconomiſche Holz-Spahr-Kunſt, oder deutliche Anweiſung zur Erbauung vortheilhafter Stuben- und Haushaltungs-Oefen, darinnen bey 70 Arten verbeſſerter Oefen beſchrieben, auch wie ſolche mit wenig Koſten erbauet, und dabey jährlich mehr als die Helfte Holz erſparet werden könne, gezeiget worden. Zu aller Holz-Menage bey Waſchen, Brauen, Mälzen, Gerben, Färben, Salz und Alaune, auch Vitriolſieden, Kochheerden, Brandtwein-Brennen, Töpfer- und Kalkoefen; alles aus der Erfahrung und bereits erwieſenen Proben, in 2 Theilen, nebſt 10 Kupfer-Platten herausgegeben und anitzo mit einem Anhange vermehret. Neue Auflage. Leipzig, 4.*

NICOL. LEMERI, Curſus chymicus, *oder vollkommener Chymiſt, welcher die in der Medicin vorkommende chymiſche* Praeparata *und* Proceſſe *auf die vernünftigſte, leichteſte und ſicherſte Art zu verfertigen lehret. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt, und bey dieſer fünften Auflage aufs neue durchgeſehen, corrigiret und mit Zuſätzen vermehret von* IOH. CHR. ZIMMERMANN. *Dreßden, 8. m. K.*

FRIEDR. CHRISTIAN LESSERS *kleine Schriften, theils zur Geſchichte der Natur, theils zur Phyſicotheologie gehörig. Leipzig und Nordhauſen, 8.*

Geſchichtliche Nachricht von natürlichen Merkwürdigkeiten der Fürſtl. Schwarzburgl. Rudolſtädtiſchen Unterherrſchaft Frankenhauſen; ausgefertiget von FRIEDRICH CHRISTIAN LESSER. ibid. 8.

IOH. CHRISTIAN LEVSCHNER, ad CVNRADI Sileſiam togatam ſpicilegia XII. Hirſchbergae, 4.

Traité des eaux minerales de Spa par IEAN PHILIPPE DE LIMBOVRG. à Leide, 12.

CAROLI LINNAEI Diſſ. de flora Anglica. Reſp. *Gruſberg.* Vpſal. 4.

Eiusd. Diſſ. ſtationes plantarum. ib. 4.

Eiusd. Conſectaria electrico-medica. Vpſal.

Obſeruationes anatomico-chirurgico-medicae nouae et rariores, accurate deſcriptae, iconibus illuſtratae a IO. LVD. LEBRECHT LOESEKE. Berolini, 4. c. f.

Di TITO LVCREZIO CARO della natura delle coſe, libri ſei; tradoti dal Latino in Italiano da ALESSANDRO MARCHETTI, dati nuovamente in luce da FRANCESCO GERBAVLT. 2 Voll. In Amſterdamo, 8. mai.

LVCRETII CARI de rerum natura libri ſex cum notis THOMAE CREECH. Edit. tertia. Londini, 8. mai.

CAROL GÜNTHER LVDOVICI, *Eröfnete Academie der Kaufleute, oder vollſtändiges Kaufmanns-Lexicon. 3ter Theil. Leipzig,* 8. mai.

CHRISTIAN GOTTLIEB LVDWIG, Inſtitutiones pathologiae praelectionibus academicis accommodatae. Lipſiae, 8.

Eiusd. Inſtitutiones therapiae generalis praelectionibus academicis accommodatae. ibid. 8.

Eiusd. Diſſ. inaug. de diarrhoea in febribus acutis. Reſp. *Philipp. Ludov. Haenlein.* ib. 4.

Eiusd. Pr. de uſu roborantium medicamentorum in cacochymia. ib. 4.

GERARD. MAAS, Diſſ. inaug. de angina inflammatoria. Lugd. Bat. 4. mai.

La taille laterale s'execute-t-elle plus ſurément et plus facilement avec l'inſtrument connu ſous le nom de litothome caché? Queſtion medico-chirurgica-

rurgicale, diſcuté dans les écoles de la Faculté de Medecine de Paris le 24 April 1754. ſous la preſidençe de M. CLAVDE THOMAS GVILLAVME GILBERT DE PREVAL et propoſée par HENRY IACQVES MARQVART. Quaeſtio medico-chirurgica, an ſcalpello vagina recondito Cyſtitome lateralis perfectior? à Paris. 8. (*Latine et gallice*).

Elémens de chymie théorique par M. MARQVER; Nouvelle edition. à Paris, 12.

Traité phyſique et hiſtorique, de l'aurore boreale par M. DE MAIRAN. Seconde Edition, revûe et augmentée de pluſieurs eclairciſſemens. à Paris, 4. c. f.

MAXIM. IAC. DE MAN, Diſſ. inaug. de natura humana, quatenus ſanitatis praeſentis eſt cuſtos, abſentis vindex. Lugd. Bat. 4. mai.

HVBERT. MARCHAND, Diſſ. inaug. de cardialgia flatulenta. Argentorati, 4.

IOH. DANIEL MEYER, *Vorſtellung allerhand kriechender, fliegender und ſchwimmender Thiere; ſowohl nach ihrer äuſſerlichen Beſchaffenheit, als auch nach der Structur ihrer Scelette; dritter Theil. bis 50tes Blat. Nürnberg*, fol. mai.

La Medecine d'armée contenant des moyens aiſés de préſerver de maladies, ſur terre et ſur mer, dans toutes ſortes de pays et d'en guerir ſans beaucoup de remédes ni de dépenſes, les gens de guerre et autres de quelque condition qu'ils ſoient. Par M. DE MEYSEREY. Voll. III. à Paris, 12.

IOHANN DANIEL MITTELHAEVSERS *practiſche Abhandlung vom Accouchiren. Leipzig*, 8.

PETR. ABRAH. PAION DE MONCETS, Quaeſt. med. An moxae uſtulatio arthritidi? Reſp. *Io. Baptiſt. Hatté.* Paris, 4. mai.

ALEXAN-

ALEXANDRI MONRO, Neruorum anatome contracta. Latine reddita a IO. KOOPMANS; cui subiectae sunt eiusdem explicatio motus reciproci cordis, et ductus thoracici descriptio. Franequerae, 8.

Recueil pour servir d'éclaircissément détaillé sur la maladie de la fille d'un tireur des pierres du village de S. Geosmes, près de Langers; laquelle depuis plusieurs années jettoit des pierres, tantôt par la bouche, tantôt par la voie des urines, et à qui on en a tiré de la vessie à douze repriſes différentes. Par M. MORAND. à Paris, 12.

EDMVND. THOM. MOREAV, Quaest. med. An sclopetorum vulnera venenata? Resp. *Io. Lud. Maria Solier.* Paris, 4. mai.

IACOB GOVRLES DE LA MOTTE, Quaest. med. An suus in ictero venaesectioni locus? Resp. *Amabilis Chomel.* Paris, 4. mai.

Eiusd. Quaest. med. An a frequenti venae sectione hydrops? Resp. *Io. Ludov. Maria Solier.* ibid. 4. mai.

GERHARD ANDR. MÜLLER, *Einleitung zu dem Entwurf einer neuen Methode. Frankfurth am Mayn*, 8.

MARTIN MÜLLER, *Gründlicher Bericht, wie aus des Erdbodens Beſchaffenheit, vorlängſtens ohnweit Ulm, daß unfehlbar Torf oder Turf ſeyn müſſen, beurtheilet, ſolches auch viele Jahre über zu des gemeinen Weſens Nutzen gebrauchet, von einigen Jahren her bey einem mehr einreiſſenden Holz-Mangel, neuerdingen hervorgeſucht, anbeneben alles was dabey zu beobachten, und wie ein ſolches mit ſeinem gehörigen Werkzeuge anzugreiffen ſey; aufrichtigſt entdecket worden. Ulm.*

SEBASTIAN MÜNCK, Diss. inaug. de febre quotidiana intermittente. Argentorati, 4.

GODOFR. SIGISM. MVNSTER, Diss. inaug. de macie et atrophia infantum. Kilonii, 4.

PETRI

PETRI VAN MVSCHENBROEK, Diſſert. phyſ. experimentalis de magnete, Lugduni Batau. 1729 edita, nunc vero auditoribus oblata. Viennae Auſtriae, 4.

FRIEDR. HERRM. LVDWIG MVZEL, *medicinniſche und chirurgiſche Wahrnehmungen. Erſte Sammlung. Berlin*, 8.

An account of new Zoophyte or animal plant from Groenland in a letter to Dr. ALBERT HALLER, Praeſident of the Royal Society of ſciences at Gottingen; written in high German by CHRISTOPHORVS MYLIVS; now translated into Engliſh. London, 8. c. f.

A deſcription of the Veneral Gonorrhoea, accounting for the ſymptoms and cure of that diſorder in a new, eaſy and rational manner. With remarks on the preſent practice. Shewing the ill conſequence of purging, mercurial preparations, iniections, aſtringents. etc. By IAMES NEVILL. London, 8.

Vermiſchte Anmerkungen über einige auserleſene Materien zur Beförderung nützlicher Wiſſenſchaften; entworfen von CARL LVDWIG NEVENHAHN. *Leipzig*, 8. (*Continent phyſica, medica, oeconomica*).

CASP. NEVMANNS Chymia med. dogmat. experimentalis, *oder der gründlichen und mit Experimenten erwieſenen Chymie, vierten Bandes erſter Theil. Züllichau*, 4.

FRANZ ANT. NICOLAI, *Abhandlung von den Fehlern des Geſichts. Berlin*, 8.

ERNEST. ANTON. NICOLAI, Diſſ. ſiſtens hydropis pathologiam. Reſp. *Erneſt. Henr. Davidis.* Halae Magd. 4.

I. A. NOLLET, *Rede von der nöthigen Geſchicklichkeit zur Erforſchung der Natur; aus dem Franzöſiſchen überſetzt*, 8.

I. A.

J. A. NOLLET, *Sendschreiben von der Electricität, worinnen die neuesten Entdeckungen, und die daraus herzuleitenden Folgerungen auf das genaueste gezeigt worden; aus dem Französischen übersetzt.* ibid. 8. *m. K.*

IO. PHIL. NONNE, Diss. inaug. de febribus intermittentibus. Erford. 4.

Chymische Universal- und Particular-Processe, welche Hr. Baron VON NVESSENSTEIN *auf seinen Reisen mit sechs Adepten erlernet. Wien,* 8. —

IOH. AVG. OEHME, *medicinische Fama: Vier Theile. Achte Auflage. Dresden,* 8.

Philosophische, moralische und medicinische Betrachtungen über mancherley zur Hoffart und Schönheit hervor gesuchte schädliche Zwangmittel junger Leute beyderley Geschlechts, nebst dem schädlichen Gebrauche der Schnürbrüste und Planchette, oder sogenannte Planckscheide der Frauenzimmer, bey ruhigen Abendstunden wohlmeinend entworffen von GOTTLOB OELSNER. *Breslau,* 8.

A Letter to the Rev. Dr. YOVNG, concerning the cure of encysted and other kinds of tumours without the knife. With several remarkable cases, to shew, in what circumstances this practice is found useful. By W. OGLE. London, 8.

Graecorum chirurgici libri: SORANI unus de fracturarum signis; ORIBASII duo, de fractis et de luxatis; e collectione NICETAE ab antiquissimo et optimo codice Florentino descripti, conuersi atque editi ab ANTONIO COCCHIO. Florentiae, fol.

WILHELM. OVWENS Diss. de epiphysibus. Resp. *Murck van Phelsum.* Franequerae, 4.

Observations on the earths, rocks, stones, and minerals for some miles about Bristol, and on the nature of the Hotwell and the virtues of its water; by Mr. OWEN. London, 8. —

An

An explanation of that part of Dr. BOERHAAVE's aphoriſms, which treats of the Phthiſis Pulmonalis, or the conſumption; deſcribing the riſe, progreſs, and method of cure, peculiar to this diſorder. By CHRISTOPHER PACKE. London, 8.

AVGVST. FRIDER. PALLAS Diſſ. inaug. de variis calculos ſecandi methodis. Lugd. Batau. 4. mai.

IO. CARL. CHRISTIAN. PAPE, Diſſ. inaug. de rationali aetiologia rheumatiſmi et arthritidis. Haniae.

GOTTLIEB PAVL PAVLSEN, Specimen inaugurale obſeruationem de carie oſſis humeri ſiſtens. Regiomonti, 4.

A phyſical Eſſay on the Animal Oeconomy; wherein the circulation of the blood, and its cauſes, are particularly conſidered; alſo what aſſiſtance the heart and lungs give thereto: and this both from anatomy and experiments. To which are added ſome occaſional reflections on inflammatory diſorders, and ſome others, ,which attend a diſordered circulation. By FRANCIS PENROSE. London, 8.

IO. IACOB. PERTHES, Diſſ. inaug. de doloribus parturientium. Erfordiae, 4.

IO. PFEFFINGER Diſſ. inaug. de vi muſculari. Argentorat. 4.

PFEIFFERS *Abhandlung von der Gewißheit rechtſchaffener Aerzte in ihren Kuren. Lauenburg.*

ARCHANGELI PICCOLOMINI, Anatome integra reuiſa, tabulis explanata et iconibus mirificam humani corporis fabricam ad ipſum naturae archetypum exprimentibus; cum praefatione ac emendatione IOANNIS FANTONI. Veronae, fol c. f.

ANTON. GVILIELM. PLAZII de iucundis morborum cauſis Diſſertationes ſeptem ſeorſim antehac in Academia Lipſienſi editae, coniunctim nunc recuſae: (1. *de tabaco ſternutatorio*; 2. *de potus*

Coſe

Cofe abuſu noxio; 3. *de morbis ex munditie intempeſtiua*; 4. *de munditiei affectatae incommodis*; 5. *de morbis ex oblectamentis*; 6. 7. *de oblectamentorum incommodis*. Lipſiae, 4.

ANTON. GVILIELM. PLAZII *Abhandlung von einigen Hinderniſſen der allgemeinen Geſundheit; um des allgemeinen Nutzens willen ins Deutſche überſetzt. Leipzig*, 4.

Eiusd. Progr. de plantarum plethora. Lipſiae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de partu debili reficiundo. Reſp. *Chriſtian. Frid. Stempel.* ib. 4.

CAROL. GVILIELM. POERNER Diſſ. inaug. ſiſtens experimenta de albuminis ouorum et ſeri ſanguinis conuenientia. Lipſ. 4.

IOAN. DE POLETYKA Diſſ. inaug. de morbis haereditariis. Lugdun. Bat. 4. mai.

Het Roonhuiſiaanſch Geheim in de Vroedkunde ontdekt, tegen de wederſtrevers verdedigt etc. waar agten is gevoegd een voorreden van HVIG CHAMBERLEN en enige vroedkundige Aanmerkingen van WILLOVGBII; door Jac. de Viſcher en HVGO VAN DE POLL. te Leiden. 8. c. f. (*Editio altera auctior*).

ERICH PONTOPPIDANS *Verſuch einer natürlichen Hiſtorie von Norwegen. Zweyter Theil. Aus dem Däniſchen überſetzt von* IOH. ADOLPH SCHEIBEN. *Koppenhagen.* 8. mai. *m. K.*

IOH. HEINRICH POTT, *zweyte Fortſetzung der chymiſchen Unterſuchungen, welche von der* Lithogeognoſie, *oder Erkenntniß und Bearbeitung der Steine und Erden in Anwendung derſelben zur Bereitung feuerfeſter Gefäße und Tiegel ſpecieller handeln; nebſt Tabellen über alle drey Theile, Berlin*, 4. *m. K.*

Reliqua proxime.

Conten-

Contenta in hac Parte.

1. Philoſophical Transactions Vol. XLVIII. Part. I. p. 385.
2. SCHVLZII Praelectiones in Diſpenſatorium regium et electorale boruſſo-brandenburgicum. Editio altera p. 404.
3. RAVLIN Obſeruations de medecine p. 410.
4. DVNZE Diſſ. complectens experimenta varia calorem animalem ſpectantia p. 425.
5. A BRVNN Diſſ. ſiſtens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum in viuis animalibus inſtituta p. 432.
6. LIGER Traité de la Goutte p. 439.
7. ALBINI Academicarum annotationum Liber primus p. 453.
8. EIVSDEM Tabulae oſſium humanorum p. 459.
9. KLEINII Tentamen Herpetologiae p. 462.
10. *Hamburgiſches Magazin* XIII *und* XIV *Band* p. 468.
11. BROVZET Eſſai ſur l'éducation medicinale des enfans et ſur leurs maladies p. 486.
12. Recueil des pièces qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie T. I. p. 494.
13. ZINN Obſervationes botanicae et anatomicae p. 521.
14. SCHMIEDEL Diſſ. qua quaedam de neruo intercoſtali notantur p. 527.
15. LOESEKE Obſeruationes anatomico-chirurgico-medicae p. 531.
16. COCCHII Graecorum chirurgici libri etc. p. 535.
17. CARTHEVSER Elementa mineralogiae p. 545.
18. Noua phyſico-medica p. 547.
19. Continuatio indicis ſcriptorum phyſico-medicorum quae anno 1753 prodierunt p. 554.

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS IV. PARS IV.

LIPSIAE, MDCCLV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.
Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder et P. Mortier iun. Parisiis apud Briasson, Patavii apud I. Manfrè, Venetiis in B. Albrizzi et S. Coleti officinis, Romae apud Venant. Monaldini.

I.

Hiſtoire de l'academie royale des Sciences. Année MDCCL. Avec les memoires de mathematique et de phyſique, pour la même année, tirés des regiſtres de cette academie. A Paris de l'imprimerie royale. 1754. 4. mai. Hiſt. 1 alph. 3 pl. Mem. 2 alph. 6 pl. tab. aen. 13.

Hoc eſt:

Hiſtoria academiae regiae ſcientiarum anni 1750. cum commentariis mathematicis et phyſicis, ad eundem annum pertinentibus. &c.

Quum pro illa, qua hucusque uſa eſt academia norma, in hiſtoria cuncta fere conciſe contineantur, quae in commentariis uberius demonſtrantur: nos de iis tantum dicemus obſeruationibus, quarum hic mentio fit:

Ad phyſicas itaque obſeruationes pertinent ſequentia: p. 34.

1) In Sirkes, Lotharingiae oppido, anguſtis circumſcriptus limitibus fluuius, aquis nunquam abundans, uno quaſi impetu ita aquarum copia inundauit loca vicina, ut non ſuis ſolum egrederetur oris, ſed vicini etiam oppidi aedificia permulta deſtrueret euerteretque. Cauſa huius phaenomeni alia inueniri non

potuit, nisi, testante id Cl. TRESSAN, demissi e nubibus obscuris, quae in proxime adiacentibus m tibus versari visae sunt, procella, cuius aquae fluuium praecipitatae fuerint.

2) Lignum fossile, ex comitatu Nassouiensi e tum, societati tradidit Cl. REAVMVRIVS, quod b tuminis ea demum copia fuerat imbutum, quae carbonem efficiendum requiritur. In venis illud p ne horizontalibus dispositum deprehenditur, qu rum varia strata sunt, quibus coeruleſcens interce argilla. Lignum interim illud et exsiccatum et i mectatum flammam aeque feliciter alit, et sero co sumitur, pro diuerso autem magis vel minus profu do situ fusco aut nigro imbuitur colore. In ver post ignitionem conuertitur carbones. Sed, quan nec syluae nec fluuii in vicinia occurrant, peruetust putatur originis esse.

3) Recensentur effectus succussionis terrae, qu bus varia euersa sunt aedificia, praecipue rupes, c terra vix eminens, in altum extollebatur, ut eius c terra caput emineret.

4) Eodem modo Cl. OVTHIER, Abb. refert d obscuro aliquo sonitu, leuem terrae succussionem denotante, nullam tamen quae noxam produxit.

5) Communem physicorum opinionem, metalla quae ignita fuerunt, pondere augeri, destruxit facta huius phaenomeni explorandi causa, experimen Cl. DV HAMEL. Inuenit enim ferream lamina ad rubedinem igne calefactam, ponderis sui quatuo perdidisse uncias, quas nec refrigerata quidem recu perauit. Ex quo concluditur, igne ponderi nil acce dere, sed demi potius.

6) A Cl. GVETTARDO societati traditus lapi qui aquae innatat, Cl. ROVELLE testante non pu mex erat, sed illis similis, qui erumpentibus ex igni uomis montibus flammis eiiciuntur.

7) Cl

7) Cl. MAIRAN in nebuloſo paulum aere, ſolem, omnibus fere radiis deſtitutum, viderat, quales obſeruationes alio iam tempore academiae propoſuerat, ipſe autem eo tempore maculas etiam in ſole detexit.

8) Ill. DE GEER, anno huius ſeculi quadrageſimo nono in Suecia, niuem hinc inde inſectis viuis ſcatentem ſe inueniſſe Cl. REAVMVR certiorem fecit. Credebatur tunc, hoſce vermiculos ex terra proueniſſe, quae ſimul opinio ex eo, quod remoto niuis ſuperiore ſtrato, inferiora pariter inſecta continebant, confirmabatur, quamuis glaciei ad aliquot pedes penetrantis, denſitas refragaretur. Sequenti anno nix, lacum obtegens, denuo idem offerebat phaenomenon, cuius explicationem caſus fortuitus ſuggerebat. Niuis ſcilicet caſum praeceſſerat vehemens venti impetus, qui euellendo pinus abietesque, ſimul cum earum radicibus, in auras diſperſerat inſecta, quae in terra, ab illis occupata, degebant, quorum hinc aliqua in remotiora etiam loca eius ope poterant deferri.

Additur his relatio de libro Cl. ALEMBERT, quo generales ventorum cauſas inquirit: *Reflexions ſur la cauſe generale des Vents.* p. 41.

Ad anatomen referuntur ſequentes obſeruationes: p. 48.

1) In cadauere iuuenis, quindecim circiter annorum, vidit Cl. NAVIER, academiae a commercio litterario, inteſtina craſſa, et illud praecipue, quod rectum appellatur, enormi ratione largum et ampliatum ab intus contentis fecibus. Effecerat praeter naturam praeſens eius modi dilatatio, ut vix intra viginti dies aluum exoneraret aegrotus, parum etiam a ſumtis purgantibus remediis ſubleuatus. Sphincter interim nihil fere ad hunc effectum producendum contribuerat. Arbitratur autem Cl. Auctor obſeruationis,

tionis, huic malo opem posse ferri, si intestinum a collectis excrementis sollicite liberetur, prius tamen intestinorum tonus quam nimia dilatatione fuerit dejectus.

2) Eodem Auctore in femina sexaginta annorum, ouarium, in globi formam distentum, comparuit, sex digitorum circiter crassitie, cui videbantur vesiculae seu corpuscula rotunda, in ouariis contenta, originem dedisse. Celluloſum etenim opus illae constituebant, nunc lympha, sanguine tincta, nunc clara et aquosa, plenum, quae nec peruersum spirabat odorem, nec vesicularum communicationem inter se demonstrabat. Tuba Fallopiana vero integra restabat et immutata.

p. 49. 3) Cl. GVATTANI, Chirurgus Papae, singularem aneurismatis speciem in homine animaduertit, quadraginta septem annorum, qui a praedonibus arbori alligatus et relictus fuerat, enatam ex vehementibus, quibus vinculis sese liberare tentabat, nixibus. In eius autem post mortem cadauere duo aneurismata inueniebantur, alterum in aorta, tripla circiter capacitate naturali maiore, alterum in arteria subclauia sinistra, eiusdem pene diametri. Valuularum semilunarium una, multum distenta et reticulata reddita fuit, foramen etiam ouale adhuc apertum restitit.

4) Idem in alio subiecto, sanguinis polypum in cordis posteriore ventriculo inuenit, ad arteriae aortae orificium, erat autem ille ex vesiculis, aere plenis, compositus.

5) Quum Cl. NOLLETVS Venetiis commoraretur, Cl. STELLA, medicinam ibidem faciens, ipsi calculum obtulit ex vesica urinaria, apparatu alto adhibito extractum, cui fundamentum acus praebebat. Femina scilicet, undeuiginti annorum, singulari circa partes genitales prùritu vexata, ad eum leniendum ferrei acus capite utebatur, quod vero somno superueniente, in vesicam delapsum non poterat iterum

rum reuocari. Incommoda inde oriunda, per octo perferebat menſes, tandem auxilia quaerebat, aduocabaturque iam nominatus Cl. STELDA, qui ſpecillo immiſſo in veſicam, digito in uteri vaginam, vix perſentiſcebat aut diſtinguebat corpus intus latens peregrinum, aut mox digitis illud ſeſe ſubtrahebat. Quam ob rem ſpongia dilatabat urethram, ut digito tandem intruſo acum detegeret, qui ad tertiam ſui partem iam calculo obductus erat, qui vero partim ad ſymphyſin oſſium pubis ſurſum erat directus, partim transuerſim in veſica collocatus. Sed quod nulla extractionis ratio, niſi per apparatum altum relicta eſſe videbatur, etſi illa quoque ob urgentem febris lentae aeſtum anceps videretur, tentabatur tamen, tertio vero die poſt periit aegra. Cl. GVYON Chirurgus Carpentoracti, Cl. DE LA SONE retulit de obſeruatione inſtituta in infante, recenter ante tres dies nato, tunc adhuc viuente, malam partium naturalium conformationem ſecum adferente. Scrotum rite ſe habebat, penis vero ex glande tantum conſtabat, per mediam partem quaſi diſſecta, praeputio, quale in circumciſis eſt, inſtructa, nulloque orificio patula. Ad eius finem in plica fiſſuraque cutis, ad quam ſimul aderat carnoſus tumor, demum orificium detegebatur, in veſicam abiens, et urinam ſecernens. Poſt mortem diſſecta cute aderat verus et per naturam rite efformatus penis, ſed urethra deſtitutus, atque ligamento ſuſpenſorio, nec non tela celluloſa circumdatus. Plica cutanea introrſum per fiſſuram ducta eum conſtituebat canalem, qui in veſicam terminabatur, ad cuius introitum veru montanum aeque ac orificia veſicularum ſeminalium apparebant, ita, ut infans diutius viuens, hermaphroditi ſpeciem effingere potuiſſet. p. 51.

Chemicae quidem obſeruationes peculiares non adduntur, exhibetur tamen expoſitio de Cl. HELLO- p. 61.

ti arte lanam tingendi, seu *l'Art de la teinture des laines et des étoffes de laine en grand et petit teint, avec*
p. 78. *une instruction sur les debouillis*, nec non eiusdem de fusione minerarum liber*. Et Cl. malovin Chy-
p. 98. mia medica, hoc titulo quae prodiit: *Chymie médicinale, contenant la maniere de préparer les remedes les plus usités, et la methode de les employer pour la guerison des maladies.*

p. 107. Itidem botanica historia absoluitur ampla recensione tractatus Cl. dv hamel, quo terrarum cultura exponitur, seu: *Traité de la culture des terres, suivant les principes de Mr.* tvll. Praeterimus iam reliqua, quae ad nostrum scopum pressius non spectant, de 10. lvd. petiti vita enim, quae et hic occurrit, alibi iam egimus**.

Commentarii ipsi sequentes explicant doctrinas:

p. 1. 1) *Tentamina de effectibus pulueris pyrii*, auctore *Cl.* dv hamel.

p. 11. 2) *Primarum linearum de theoria solis, commentarius primus*, propositus a Cl. de la caille.

p. 28. 3) *De dignoscendis lapidibus pretiosis*, agit Cl. davbenton, inter omnes autem, quae veram distinctionem offerunt, conditiones, eas praecipuas esse credit, quae a colore desumuntur; quas itaque, ut eo accuratius determinare quis possit, definiendas esse suadet ex comparatione instituta cum radiis lucis, per prisma refractis. Simulque methodum indicat, secundum quam et optices ignarus rite instituere possit experimenta.

4) *Der-*

* vid. Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 213. et Vol. III. P. IV. p. 621.

** vid. Comment. nostr. Vol. I. P. I. p. 155. sq.

4) *Deriuandarum aquarum rationem* explicat Cl. DE PARCIEVX, ex hydraulicis demonſtrationibus. p. 39.

5) *Experimenta et obſeruationes, in Italia inſtitutas,* recenſere pergit Cl. NOLLETVS *. In *ſexto* itaque *articulo de raris vel ſingulari ratione efformatis auibus, nec non de lucentibus inſectis* exponitur. In prouincia Pedemontana prope Taurinum, Onocrotali duo capti ſunt, ventis huc appulſi, quorum vim alimenta digerendi admodum lentam eſſe adnotat Noſter; truttam enim tredecim pollices longam poſt ſex horas peractas integram reddidit alter eorum. Cariniani anſeres, quatuor alis inſtructi oſtendebantur Noſtro, quorum etiam delineationem ſubiunxit; fingebant autem duas alas peculiares plumae illae maiores, quae alias corpori inhaerent, quam primum enim alae extendebantur, illae minores accedentes euaneſcebant. p. 54.

Lucentes vermes in Italia quoque reperit Cl. NOLLET, qui, vel circumvolitantes vel quieſcentes, ſcintillas ſpargunt. Muſcas lucentes, *Lucciolas* incolae vocant: ſunt autem ſcarabaei oblongi, api maiores, elytris nigris, ventre cinereo vel ex albido luteſcente, qui potiſſimum illam in ſe continet lucentem materiam. Scintillas alternatim dimittendi vis non a motu corporis variato, ſed ab interna aliqua cauſa et motu pendet, id, quod intellexit Cl. Auctor, quieſcente animali vel irritato, qua mutatione viciſſitudo apparentis lucis animaduertebatur.

Quum autem Venetiis commoraretur, in canali illius urbis motu remorum, quibus nauigia agitantur, lucem in aquis excitari vidit Cl. Auctor: hinc in memoriam reuocans opinionem, aquas marinas quandoque lucere, in huius rei veritatem inquirere fuit incita-

* Priorem partem earum continent Comment. Acad. Reg. Scient. Pariſ. 1749. p. 444. Conf. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 502.

incitatus, variisque factis tentaminibus tandem cognouit, eam quoque lucem a vermiculis, in hac aqua contentis, oriri, adeo tamen paruis, ut armato demum cognoscantur oculo. Erant hi substantiae admodum mollis, ex albo flauescentes, corpore ex annulis composito, duabus branchiis et totidem filis, quae caudam efformabant, constante. Totum autem corpus grano secalis parum magnitudine erat inferius. Impeditus tunc Noster, quo minus nec ipse hosce vermiculos delinearet, neque ab aliis conuenientem acquireret descriptionem, quum illi non nisi nocte tenebricosa et tempore sereno apparerent, de eorum disquisitione ulteriore desperans, tandem eorum aliqua ipsi copia facta est in portu Delphini. (*Porto-fino*) Sed et hae obseruationes eum, ut genus constitueret verum, idoneum nondum reddebant, monet tamen in subiecta nota, post factas hasce descriptiones et commentarium, in academia praelectum tum Cl. VIANELLI, tum Cl. GRIZELINI, microscopii ope hocce insectum obseruasse atque descripsisse. Prior idem Cicindelam seu *Luccioletta dell acqua marina* vocat, alter *Scolopendram* marinam nominat.

p. 62. *Articulus Septimus, de scaturigine aquae sulphuratae et vaporibus perniciosis* agit. Prope Tiburi et variis aliis Italiae in locis scaturit aqua, quae odorem sulphureum, aliquando ventorum ope longius dissipatum, spirat: aquae ipsae vix non semper atmosphaera calidiores sunt, coloris lactei, vim habent arrodendi lapides etiam duriores, qui calcinantur, leues et friabiles euadunt, floresque sulphuris adhaerentes ostendunt. Describit porro Cl. Auctor lacum, qui duos a Tiburi lapides est, in quo insulae natantes inueniuntur, hae autem ex terra constant et plantis teguntur, vento agitantur, mox coniunguntur, mox a se inuicem remouentur iterum, cuius phaenomeni causa plures physici operam dederunt, ut explicarent.

carent. Arbitratur itaque Noſter, naturae conueni- p. 65.
enter has inſulas olim ripae partes fuiſſe, quae nunc tantum arroſis plantarum intertextis radicibus, cruſtam terrae leuem redditam, quo aquae inhaerere poſſit, effecerit. Confirmatur enim haec opinio ex eo, quod omnis fere lacus ambitus, ſi terra percutitur, reſonitum reddat, ac ſi ſubtus fornicata fuerit. Ebullit etiam haec aqua non nullis in locis, quod tamen non a calore ſit, quippe qui in thermometro viginti tantum gradus monſtret, ut potius ab immiſtis aeris bullulis motus hic proficiſcatur inteſtinus, et praeſumendum ſit, eum ex imis locis per exeſam terram, cribri inſtar, emitti, nec non hinc inde cum aere forte communicare.

Deſcribit poſt haec Cl. Auctor ea, quae circa ſic p. 67.
dictam cauernam canium a ſe obſeruata ſunt, et tentamina, ibidem facta, ſtudioſe recenſet, de quibus tamen alio iam loco retulimus *.

Pergit deinde in *articulo octauo* ad conſiderandos p. 78.
montes igniuomos, et fodinas ſulphureas atque aluminoſas. Montium igniuomorum effectus ſtupendi multum faceſſunt phyſicis negotii, hos autem deducendos eſſe putat ex variis ſimul cauſis, nimirum ex fermentatione interna, quae ſulphureas ſalinasque moleculas quaſi coquit et ex actione aeris, multum compreſſi, nunc accedente calore cum impetu dilatati, quibus etiam vaporum dilatatio accedit. De hiſce tamen diſſeruit alibi fuſius Cl. Auctor **, nunc laetatur, ſuam ita confirmatam fuiſſe coniecturam, poſtquam Veſuuium peruestigare ipſi datum fuerat, ut eum pro certa habere cogatur veritate. Deſcribit primo Veſuuii ſitum, materiam effluentem, quam *lauam* vocant et ſic dictos cineres, qui ex lapidibus duris, coaceruatis

* vid. Philoſ. Tranſact. Vol. XLVII. ann. 1751. et 1752. p. 48. et Comment. noſtr. Vol. III P. I. p. 11.

** Conf. Eivsd. Leçons de Phyſique experimentale Tom. IV. p. 95.

tis conſtant. Barometrum in altiſſimo montis loco deſcendit ſic, ut tres pollices et tertiam partem pro-
p. 83. fundius eſſet, ac in ripa maris. In fundo cauitatis quae in monte eſt, materia fuſci coloris eſt, quae in monticulos eleuatur, hinc inde fiſſa apparet, et maioribus etiam cauis interrupta, ex quibus, tanquam ex orificiis denſus emittitur vapor, e longinquo percipiendus, per noctem lucens. Deſcendere quidem in cauum Cl. Auctori non permittebatur, phaenomeni tamen daturus explicationem, Veſuuium comparat cum amplo aheno, quod materia fundenda plenum quidem ſit, ſed quae difficulter liquefiat, cui ſubſit ignis, qui et fundit et accendit, quod omnem eius actionem perſentiſcit, cum e contrario, quod remotius eſt, corpus permaneat durum, tandem per ignis vim certis quibusdam in locis finditur, ut vapores dilatati violenter proiiciantur et omne ſecum abripiant, quod iis ſeſe opponit. Hinc ſequi debet, ut orificia monticulorum inſtar emineant, ut materia, ignis actione paulum remittente, findatur. Emicitur enim per vices ex orificiis montis vapor, onuſtus paſta quaſi materiae fuſae, quae vel ſub *lauae* forma effluit, vel cineres ſiſtit, quibus non nunquam diſſita aliquando loca obruuntur, ſi eruptiones diu et magno durauerint cum impetu, cuius rei teſtis eſt *Herculanei* notiſſima deſtructio. Siquidem aquae vel pluuiae, his cineribus immixtae, eos indureſcere faciunt, et quod ſalis abeſt immixtio, et materiae vitreſcentis lapidumque induratorum tantum ſunt aggregata moles, incorrupta ſub illis corpora perſiſtunt.
p. 92. Verum et aquae Veſuuio furente, ex mari abſorptae eiiciuntur, quod, quo modo fiat, aeolipilae exemplo adhibito, nec non icone Tab. III. illuſtrare annititur. Duo nimirum ponit eius eſſe orificia, alterum ſuperius, alterum circa medium aut paullo inferiorem locum in canalem hians, per quem intrat aqua, quae a calore in vaporem reſoluitur et

per

per ſuperius orificium, circa quod minor eſt reſiſtentia, eiicitur. Eodem modo rem ſeſe habere variis comprobat obſeruatis phaenomenis Noſter, ſiquidem in aquis marinis ſub vehementi eruptione mutationem perceptam fuiſſe teſtentur varii; quicquid in his tamen adhuc attendendum ſit, ſimul exponit.

Progreditur ab hoc ad fodinam ſulphuream et aluminoſam Puteolanam, quae *Solfatara* nunc, olim *forum Vulcani* et *campus Phlegreus* dicebatur*. Notato itaque ſitu eiusdem, eius terram laeuem albamque ſe obſeruaſſe memorat; caloris ingens gradus in aere eſt, qui aeſtus omnes aeſtatis ſuperat, quem a ſubterraneo igne prouenire perpetuo exhalans fumus teſtatur. Medius locus paullo excauatus eſt, qui percuſſus ſonat, ſimulque ſubiectam terram cauam eſſe ſignificat: alio vero in loco cauitas aqua, ut dicunt, perpetuo bulliente plena occurrit, cuius tamen motum Noſter ob caloris defectum ab alia cauſa, exhalante nimirum vapore, deriuandum eſſe cenſet. Sunt et aliae exhalantes eius modi cryptae, variis morbis, balneorum inſtar, medentes et uſurpatae, In primis obſeruationem merentur tria orificia, ex quibus cum murmure vapores eiiciuntur, fumi ſpecie; lapides ad ſummum eorum locum conſtituti, floribus ſulphuris obducuntur, et alibi ſalis luteoli cryſtalli adcreſcunt, ſapore cum ſale ammoniaco conuenientes. Vapores hi tantum fouent caloris gradum, ut manus eum perferre nequeant, et papyri pars ipſi expoſita non humeſcit, quum ferrum e contrario redderetur humidum, cuius rei cauſam in denſitate diuerſa horum corporum quaerendam eſſe docet Cl. Auctor, ſiquidem diu ferrum, hiſce vaporibus oblatum, et totum percalefactum ſiccum euaderet. p. 97.

* Huius deſcriptionem et iconem tum fori Vulcani, tum ſulphur parandi modi, alio tamen modo ſuppeditat MICH. MERCATVS in Metallotheca. Armar. V. cap. I. p. 79. Romae 1719. fol.

deret. Guttulae vaporis adhaerentis saporem acrem habebant, et, prout acidum, coeruleum papyri colorem
p. 102. in rubrum conuertebant. Vapores tales sulphurei per lapides penetrant, ut pastae denae pinguisque instar reperirentur, albidae maculis luteis tinctae, vel aliae rufescentes magis. Nihilo tamen minus, nec obstante caloris non leui gradu variae terrae inhaerent vegetabilia et in ipsis collibus terra colitur, vitis laete crescit aliaeque fructiferae plantae. Ex iam dictis autem lapidibus per destillationem separatur sulphur in adaptatis vasis, quarum icones, aeque ac fornacum constructionem et dispositionem Cl. Auctor proponit atque describit, quarum omnium expositionem exinde repetere lectores, iuuabit.

p. 107. 6) *Continuatio commentarii dynamici in Comment. Acad.* 1747. *propositi.* Auctore Cl. D'ARCY.

p. 109. 7) *Descriptio hermaphroditi Parisiis an.* 1749. *visi* data a Cl. MORAND *. Describit omnes partium naturalium conditiones, orificium tamen urethrae, quod in peni simili corpore deficiebat, neque in vagina detegere potuit, specillo licet immisso urinae ex vesica urinaria fuerit prouocata. Ex eo tamen, quod erectione tentetur penis et mane et conspectu, quae placent, feminarum, nec non quod immisso in vaginam digito non moueatur, ingressum, mores, vocem viri imitetur, pectus planum, mammas minimas, barbae in mento et labio superiore apparentiam habeat, arbitratur Cl. Auctor praeualere sexum masculinum, in primis, quod mensium nullus sit prouentus. Interim peluis osseus, magis ac in viris latus, dubium relinquit eundem et utramque coram simul

* Idem est, de quo alibi mentionem fecimus, a Cl. MERTRVD descriptus, hermaphroditus. Conf. Comment. nostr. Vol. I. P. II. p. 228. Vol. II. P. II. p. 258.

simul consideratam alteram masculo, alteram feminae magis conuenire asserit. Icones additae sunt.

8) *De nodis et inclinatione quarti Iouis satellitis* Auctore Cl. MARALDI. p. 113.

9) *De balsamatione, Aegyptiis usitata, Commentarius primus: in quo demonstratur, fundamenta artis balsamandi Aegyptiorum ex parte contineri in illa, quam* HERODOTVS *dedit, descriptione, et simul determinatur, quae sint in eius modi balsamatione adhibitae materiae.* Auctore Cl. ROVELLE. p. 123. Mos Aegyptiorum cadauera balsamis condiendi variis ansam dedit disquisitionibus, nouas autem instituendi tentamina rationes suppeditauit Cl. Auctori, desiderium, quo flagrabat Ill. comes de CAYLVS hanc rem penitius introspiciendi, postquam ex Aegypto mumiae caput, manum pedemque, cum aliqua materiae, balsamationi destinatae, particula, in vase contenta, acceperat. In duas autem suam diuisit tractationem partes, quarum prima quid contineat huius commentarii inscriptio docet, altera vero, quae adhuc expectanda est, experientias et suscepta tentamina exponet, quibus imitari studuit balsamationem Aegyptiorum; his autem fundamentis innixus media proponet Cl. Auctor, anatomica sic dicta corporis humani conficiendi praeparata.

In hoc itaque primo commentario, postquam breuiter diuersas auctorum sententias excussit, HERODOTI praecipue locum, qui varias cadauera condiendi methodos recenset, adducit. Hae eo redire videntur, ut vel omnes studuerint liquores ac pinguedinem remouere antiqui, quibus causa putredinis atque corruptionis potuisset induci, vel exsiccata iam corpora a humidi aeris contactu praeseruare. Quoniam vero HERODOTVS cum *Natro* salita fuisse corpora scribat, ante omnia in natri veterum naturam inquirit p. 127.

rit Noſter. Ex eo, quod carnes et pingue[dinem] deſtruxiſſe dicitur, quae vis calci viuae conceſſa, [et] alcalinam eius naturam patere aſſeritur, ſiquidem neutra ſalia, quale ipſum nitrum eſt, e contra[ria] partes animalium conſeruent. Eſt tamen forte ex mitioribus alcalicis, quale ex ſoda et ſale marino potest haberi. Demonſtrat porro, alios iam viros poſt ea tempora eodem modo alcalino ſale uſos fuiſſe, exemplis BILSII atque CLAVDERI, quorum poſterior vero alcali volatile adhibebat, ſine eo, ut eius agendi noſceret facultatem, quod docte explicatum inue-
p. 134. nimus. Hunc cum natro ſaliendi modum alio loco HERODOTVS refert, tunc demum fuiſſe ſuſceptum, dum interior abdominis pars variis fuerit aromatibus repleta. Videtur autem in eo commiſiſſe errorem, quod ſaliendi ritus praeceſſerit, prout faſciarum circumductionem, quae ſecundum illum cum gummatibus fieri debebat, alio plane ſe modo habere a Cl. Auctore obſeruata eſt. Corpus enim et extremitates ſeparatim faſciae circumeunt, reſina vel bitumine imbutae et hae ſolae in non nullis mumiarum ſpeciebus ſuperſunt, alia deinde faſcia uniuerſalis totum corpus comprehendit. Priores faſciae cum reſinis atque aromatibus in corpus durum, vix ſoluendae, transeunt, poſterius autem genus ſaepe ablatum iam eſſe deprehenditur. Praeterimus nunc reliquas in HERODOTVM doctas Cl. Auctoris animaduerſiones; probatur autem, qui fieri potuerit, ut per plura ſecula incorrupta ſeruari potuerint cadauera.

p. 142. Deinde ad examinandas materias reſinoſas vel bituminoſas, ad balſamanda corpora adhibitas, ſe conuertit, quas ex ſex diuerſis mumiis deſumtas, [et] non ex vaſe, pone mumias inuento, depromtas examinauit. Commiſit aliam ex his deſtillationi, et aquam inſipidam, poſt ea acidam, oleum limpidum, ſuccini inſtar, tandem obſcurum, frigefactum concreſcens obtinuit. Non tamen in reliquis omnia accurate

gurate his respondérunt, ut vel bitumen Iudaicum, vel alia materia resinosa, non satis detegenda, fuerit immixta. In fine huius tractationis cuncta quidem colligendo historiam quasi balsamationis Aegyptiorum, eiusque methodorum tradit Cl. Auctor, ab omnibus rei litterariae fautoribus laudem, ni fallimur, merituram.

10) *Obseruatio eclipseos horizontalis lunae, facta Parisiis d. 19. Iunii 1750.* Auctore LE MONNIER. p. 151.

11) *Diuersos modos acum magneticam perfectiorem reddendi exponit* Cl. DV HAMEL. p. 154.

12) *Elementa theoriae solis altero commentario explicat* Cl. DE LA CAILLE. p. 166.

13) *Commentarius septimus de glandulis plantarum et sextus de usu harum partium in definiendis generibus plantarum.* Auctore Cl. GVETTARD *. In aliis speciminibus, quae passim in commentariis nostris exhibuimus, Cl. Auctorem filamenta et glandulas in plantarum superficie positas ad genera earundem accuratius definienda applicare ostendimus; in hoc igitur et sequenti commentario, ex iisdem fundamentis ad quaestionem, a Cl. LINNAEO omnibus botanicis propositam **, respondet, et affinia genera sub examen reuocat. Nos, qui omnia proponere non possumus, praecipua quaedam exempla adducturi erimus. p. 179.

Rosmarinus filamenta ramosa habet, *saluia* vero simplicia vel articulata vel cupulata, hinc ad *saluiam* referri non potest *rosmarinus*. In eo tamen cum LINNAEO consentit Noster, *sclaream* et *horminum* ob filamen- p. 180.

* Lecta. d. 2. Iul. 1751.

** In editione generum Parisina.

filamentorum conuenientiam ad *ſaluiam* referri [illegible] *Orualae* tamen genus ob villoſam ſuperficiem [illegible] genere ſeparandum eſſe monet, in primis ſi in [illegible] quoque aliqua deprehendatur differentia.

p. 187. *Cyperus* ex obſeruatione LINNAEI ſemina [illegible] obtinet, *ſcirpi* vero ſemina aut in ſuperiori aut [illegible] riori parte filamenta calice minora gerunt, *linagr*[illegible] tandem ſemina inter copioſa filamenta haerent, [illegible] non calicem tantum, ſed ſpicam ipſam longitudine [illegible] perant. Hae plantae gramineis ſimiles glandu[illegible] miliares in foliis et caulibus oſtendunt.

p. 191. *Aparine* in margine foliorum, in lateribus cau[illegible] um et in feminibus breuia rigidaque filamenta [illegible] non nihil incurua obtinet. *Gallium* ſimilia habet, [illegible] cet non adeo rigida ſint, niſi itaque ſemina marinum [illegible] partem glabra in *gallio*, aſpera e contrario in *aparine* differentiam generis conſtituere poſſint, nulla fore [illegible] eſſet in graduali filamentorum varietate.

p. 194. *Alchimillae* ſpecies non niſi filamenta cylindrica [illegible] habent, eo abundantiora, quo magis plantae villoſae apparent, ab hoc genere ſeparata planta *perua*[illegible] DILLENII, *aphanes* LINNAEI ſimilia quidem fila[illegible] menta obtinet, ſed alia quoque, quae in apice capi[illegible] lata apparent et humorem exſudant. *Scleranthus* et *theſium* non niſi exigua vel nulla filamenta in margine foliorum et ad caules oſtendunt, ideoque eodem mo[illegible] do, ut *aphanes* ab *alchimillis* ſeparari poſſent.

p. 199. *Conuoluuli* ſpecies vix non omnes diſquiſiuit Nu[illegible] ſter nullam tamen differentiam inuenit, qua *quamoclit* ab illis ſeparari poſſet, *conuoluuli* enim vel filamenta conica valuulis diſtincta habent, vel glabri ſunt, quod in *quamoclit* quoque obſeruatur, et glandulae veſicu[illegible] lares, quae non nunquam apparent, in uno et altero genere conſpiciuntur.

p. 203. *Vitis* et *hedera* in unum genus coniungi poſſunt, maior enim minorque ſucci copia in fructu conſpi[illegible] cua, rationem diſtinctionis ſufficientem non exhibet.

Reſpectu

Reſpectu autem filamentorum Noſter inſignem inuenit differentiam: *hedera* enim filamenta faſciculata oſtendit, cum *vitis* tantum conica ſimplicia ſiſtat. In omnibus *vitis* ſpeciebus a Cl. Auctore diſquiſitis ca p. 205.
preoli et pedunculi foliorum guttas aquoſas exhibuerunt, hae quidem primo intuitu inſectorum oua mentiuntur, ſed accuratius diſquiſitae omnes dotes aquae habent, ita, ut roris effectus videantur, niſi ſole urgente copioſius apparerent, ex glandulis lenticularibus, a latere pedunculorum et capreolorum ſitis, eas exſudare obſeruatione repetita patuit. Alia grana alba interdum in ſuperficie foliorum inueniuntur, quae gummoſi vel reſinoſi quid indicant, et quae exſudantem materiam forte poſt puncturas inſectorum ſiſtunt. Haec vero cum non ſemper adſint, omnino accidentali cauſae adſcribenda ſunt.

Sanicula longis filamentis recuruis obſita ſemina p. 209.
habet, *aſtrantia* vero in ſtriis ſeminum papillas conicas albas exhibet, quae generibus his diſtinguendis ſufficere videntur.

Opulus, *tinus* et *viburnum* non confundi poſſunt, p. 210.
tinus enim non niſi filamenta conica habet, *viburnum* autem faſciculata obtinet et illa potiſſimum, quae in coſtis et neruis ſubſiſtunt adſperſori ſimiles magis eleuatae ſunt; *opulus*, qui in filamentis *tino* ſimilis eſt, glandulas acetabuliformes ad ſummitatem pedunculi et baſin foliorum oſtendit.

Biſtorta, *polygonum* et *fagopyrum* coniunxit p. 219.
LINNAEVS et tandem *perſicariam* quoque addidit; tria priora genera ex obſeruatione quoque Cl. Auctoris coniungi poſſunt, ſed quartum forte ſeparandum erit. *Biſtorta* obtuſa et conica filamenta habet, paululum quidem elongata, ſed minus craſſa, quam ea, quae in *fagopyro* deprehenduntur, et licet in *polygono* minora inueniantur, in omnibus tamen papillas ſiſtunt plus minusque elongatas, quae vix filamenta dici merentur. *Perſicaria* vera filamenta conica obtinet et

glandulas veſiculares, quae ſuperficiem foliorum ... ram reddunt.

p. 229. In *Lychnidis* generumque affinium diſquiſ... Cl. Auctor multa obſeruauit, quae tamen gener... rite diſcernendis vix ſufficere videntur.

p. 236. 14) *Obſeruatio eclipſeos totalis lunae d.* 19. ... 1750. per Cl. DE THVRY.

p. 239. 15) *Eiusdem eclipſeos rationem in obſeruatorio reg... reddit* Cl. DE FOVCHY.

p. 241. 16) *Methodus facilis quadrata magica pro ... conficiendi*, explanata per Cl. ONS EN BRAY.

p. 272. 17) *Obſeruatio eclipſeos lunae d.* 13. *decembr.* 175... inſtituta a Cl. DE THVRY et MARALDI.

p. 275. 18) *Obſeruationes botanico-meteorologicae, in ... ſtello* Denainuilliers *dicto, in regione, cui* Plutiers ... Gatinois *nomen eſt, per annum* 1749. *inſtitutae* a Cl. DV HAMEL. Obſeruationes hae, ut olim adnotauimus *, in ſeptem columnas diuiduntur, eandemque ſequuntur normam.

p. 309. 19) *Epitome obſeruationum botanico-meteorologicarum, factarum* Quebeci, *anno huius ſeculi quadrageſimo nono per* Cl. GAVTIER, *Medicum regium in Canada.* Hic annus, quocunque conſideratus modo, ſalubris euaſit dicto loco.

p. 311. 20) *Hiſtoria morborum epidemicorum una cum aeris viciſſitudinibus obſeruatorum Pariſiis per annum* 175... Auctore Cl. MALOVIN **. Aeris calorem, qui ... tamen natiuus non eſt, in diuerſa atmoſphaerae re... gione

* Vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. III. p. 491.
** Lecta d. 12. febr. 1752.

gione discrepantem, aeque ac ob loci altitudinem differentem, et ventis obsequiosum, primo describit Cl. Auctor: post more suo, quid singulis mensibus contigerit, recensens. Ianuario autem mense tempestas temperata satis erat, per omnem fere mensem eadem. Epidemice grassabantur catarrhi atque febres, nec non deiectiones dysentericae, ab acribus humoribus exortae: praeter has febres putridae, quae, si lethales existebant, corpus breui post nigris maculis foedatum monstrabant. Purgantia atque venae sectiones, primis institutae diebus opem ferebant promtius. Apoplexiae, febre stipatae obseruatae sunt, cum pulsu frequente paruo motibusque conuulsiuis, facilius tamen restituebantur tali morbo affecti et paralysis subsequens etiam magis obtemperabat remediis.

Frigidior, ac esse alias consueuit, februarii tem- p. 316.
pestas, inter alios morbos, febres praecipue putridas easque malignas produxit, omnibusque pene febribus quidquam malignitatis accessit. Variolae e contrario hoc mense benigniores, dysenteriae autem maligniores euaserunt. Febres dictae sequenti etiam mense continuabant, licet siccus atque serenus esset atmosphaerae status. Variolis saepe succedere alia exanthemata. Angina tamen non adeo periculosa extitit, sponte saliuatione soluta vel gargarismate, ex rubo, melle rosato, oleo vitrioli, vel tartaro stibiato composito, lenita. Catarrhi, qui mense aprili varios corripiebant, haud raro copiosioribus finiebantur sudoribus. Subito autem et hi et alii morbi febriles inuadebant, non nunquam cito funesti, quod atmosphaera leui et barometro descendente saepe accidisse obseruauit Cl. Auctor. Epidemice quoque regnabat variolarum genus, quod sex septemque dierum spatio terminabatur, incipiebat autem cum tussi et pruritu exanthematum, qui posterior alias circa finem morbi demum solet persentisci. Pluuiosa ta- p. 323

men per interualla menſe maio tempeſtas eam etiam in morbis fecit mutationem, ut adſcendente barometro melius, eo vero deſcendente et pluente coelo peius ſe haberent aegroti, vel reconualeſcentes in morbum priſtinum inciderent denuo. Colicae spaticae, per bilioſas deiectiones critice ſolutae, hoc menſe fuerunt epidemicae, ſed ſine febre. Idem ſequenti etiam menſe obſeruatum eſt, quo ſimul rheumatiſmi acceſſerunt, pertinaces, acuti, cito funeſti.

p. 328. Diſcrepans autem menſe iulio colica epidemica euaſit, colicae Pictonum ob ſpaſmos et extremitatum rigorem non abſimilis, in eo autem differens, quod purgantia non ferebat. Tertio in quibusdam die lethalis extitit, in quibus ſcilicet indigeſtio aderat. Corripiebantur plurimi praecordiorum anxietate, vomitu; oculi concaui fiebant, virium proſtratio, pulſus paruus, infimi ventris tenſio et obſtructio, dolor renum et lumborum accedebant. Vena utiliter ſecabatur, et poſt demum purgans exhibitum opem ferebat, et narcotica tenſionem doloresque imminuebant. Praeter alias febres intermittentes et continuas praecipuae malignae eryſipelaceae exortae ſunt. Singularem eius mutationem adnotauit Cl. VERNAGI: Femina nempe, octodecim annorum, vagis doloribus et febre correpta, tertio die obſtupuit: ſed duabus vicibus vena in pede aperta comparuit eryſipelas, caputque ſimul liberabatur, febre nihilo minus perſtite. Huic itaque obuiam ire tentabatur nouo in brachio ſanguinis miſſione, hinc autem factum eſt, ut retrocedente eryſipelate caput denuo aggrauaretur, quod ad priſtinum reuertebat locum, ſanguine e talo miſſo. Nouem elapſis diebus, iam percepto eryſipelate febricula accedebat et dolor ventris propter coxas, inſtituta ſanguinis miſſione in pede, eryſipelas in pede rediit. Dolores tandem abdominis et deiectiones viſcidae ſanguinolentae morbum finiebant. Angina gangraenoſa etiam ſaeuiit, qui illa afficiebantur,

tur, labia roſea et manus rubentes habebant, gangraena tamen praeſente, eam non perſentiſcebant, et reſtituti pulmonibus laeſi videbantur.

Dyſenteria, quae ſeptembri menſe epidemica erat, medicamentis refrigerantibus obtemperauit melius ac calidioribus. Per aliquot octobris menſis dies aer leuis redditus, ſubitaneae etiam mortis cauſa extitit, nec non Pariſiis colicae Pictonum exempla fuerunt. Singularis colicae genus obſeruatum eſt, quod cum dolore membrorum incipiens ad pectus, deinde ad abdomen tranſiit, ſimulque pulſationem extraordinariam arteriae coeliacae produxit, emetica tamen et balnea profuerunt. In demortuorum autem cadaueribus inteſtina, duodenum et ieiunum, ſingulari modo adfecta, reliqua gangraenoſa viſa ſunt. Sub vario coeli ſtatu, tempore menſis nouembris, poſt leues apoplecticos inſultus grauiores quidem ſequutae ſunt paralyſes, curatu tamen non adeo difficiles. Decembri tandem menſe morbilli infantes, variolae autem adultiores etiam permultos corripiebant, et in uniuerſum hoc menſe pauci morbis decumbebant. p. 332.

In noſocomium, quod *Hotel-dieu* vocant, per totum annum 20590, plurimi menſe ianuario, pauciſſimi menſe iulio delati ſunt. Inter mortuos menſis aprilis plurimos potioris, et ianuarius ſequioris ſexus abſtulit: pauciſſimi ex maribus menſe decembri, ex feminis vero menſe iulio obierunt. In natorum etiam numero pueri puellas ſuperarunt denuo.

21) *Obſeruatio eclipſeos lunae a d.* 13. *decembris* 1750. per Cl. BOUGUER. p. 340.

22) *Et eiusdem eclipſeos obſeruatio* per Cl. MONNIER *Filium*: nec non p. 341.

23) *Alia de eadem obſeruatio* per Cl. DE L'ISLE. p. 343.

p. 345. 24) *Commentarius octauus de glandulis plantarum et septimus de usu harum partium in definiendis generibus plantarum* Auctore Cl. GVETTARD. Pergit ille in declarandis generibus affinibus, a Cl. LINNAEO propositis, et differentiam inter *mespilum*, *crataegum* et *sorbum*, quem in pistilli diuisionibus non nulli posuerunt, a parte filamentorum disquirit. In omnibus filamenta simplicia cylindrica et glandulas acetabuliformes in apice denticulorum, in foliorum margine positorum inuenit, quae in diuersis plantis non nisi copia differunt.

p. 347. *Prunus*, *cerasus* et *armeniaca malus* post ea considerantur, hae plantae innumeras ferme varietates ostendunt, paucas tamen species sistunt, quae et mente quoque Cl. Auctoris coniungi possunt, filamenta enim cylindrica a latere neruorum in foliis et aliquot glandulas acetabuliformes in petiolis foliorum exhibent, denticuli foliorum inflati sunt et similes ferme glandulas formant, stipulae quoque denticulatae inueniuntur.

p. 348. *Potentillam quinquefolio* et his tandem *tormentillam* non nulli Auctores adiungunt, Noster in omnibus filamenta cylindrica inuenit, quae tamen in *tormentilla* parciora erant; *quinquefolium* vero grana aurei coloris sistit, quae glandulae vesiculares dici possent, et *potentillae* glandulas cuppulatas ostendunt, hae tamen glandulae accessoriae in *tormentilla* desiderantur.

p. 350. *Papaueris* species filamenta brachiata ostendunt, hinc *argemone*, *glaucium*, *chelidonium* et *bocconia* affinia satis genera cum *papauere* coniungi nequeunt, conica enim simplicia, nodis tamen quibusdam interrupta sistunt filamenta, *argemone* praeterea spinis conicis et flauescentibus, quibus folia et fructus armata sunt, ab omnibus his generibus affinibus differt.

p. 352. *Breynia* ad *capparidem* vix referri poterit, fasciculata quidem filamenta imperfecta habet, quae tamen

men firmiter adhaerent, et argenteo colore conſpicua ſunt, *capparis* filamenta conica et ſaepius ſpinas obtinet, quae tamen minus copioſae et facile deciduae deprehenduntur.

Triumphetta et *heliocarpos* filamenta faſciculata ſatis rigida habent, fructus prioris filamenta conica recurua obtinet, quibus in ſummitate per articulum quaſi connectitur hamulus; poſterioris vero fructus glandulis cupulatis liquore madidis obſitus eſt, filamenta in margine fructuum radiorum ad inſtar diſponuntur, quae nominis rationem declarant.

Ranunculi et genera affinia ab aliis coniuncta, ab aliis diuiſa fuerunt, Cl. Auctor, qui has differentias oſtendit, et glandulas nectariferas in unguibus petalorum poſitas et ſquamulas diuerſas in non nullis ſpeciebus obuias accurate conſiderat, quae tamen ad genera certe definienda non ſufficere videntur. p. 354.

Marrubium et *pſeudo dictamnus* filamenta faſciculata obtinent et ideo inter ſe conueniunt, *ballote* vero et *molucca* cum illis comparari non poſſunt, quoniam ſimplicia conica et articulata filamenta oſtendunt, inter *marrubium* tamen et *pſeudo dictamnum* aliqua differentia locum inuenire poſſet, quoniam in poſteriori genere filamenta tanquam adſperſorium eleuata ſunt: Noſter tamen in conſideratione ſpecierum *ballotes* et *moluccae* inſignes differentias oſtendit, quae ex hac parte nullam vel non ſatis certam generum diſtinctionem admittunt. p. 359.

Pimpinella ſanguiſorba dicta et *poterium* ideo coniungi poſſunt, quoniam filamenta conica valuulis diſtincta obtinent, licet enim glandulae cupulatae inſpergantur, hae tamen non adeo excauatae ſunt, et filamenta, quibus ſuſtinentur, deſcriptis ſimiles inueniuntur. p. 362.

Fagoniae et *tribuli* folia et caulis filamenta conica ſimplicia oſtendunt, genera tamen non coniungi poſſunt, cum *fagonia* glandulas cupulatas obtineat, *tribu-* p. 364.

lus vero illis prorſus deſtituatur. Inquirit porro Noſter in *aſtragalum* et *alſinem*, generaque confinia et in examine ſpecierum varia deprehendit, quae unionem generum non admittunt.

p. 371. *Anonidis* verae ſpecies multas glandulas cupulatas filamentis cylindricis immixtas in caulibus, foliis et calice obtinent, in *crotolariis* vero glandulae desunt et filamenta parciora inueniuntur. In *orchidum* genere et plantis affinibus multas obſeruationes olim inſtitutas corrigit, et inſignem in hoc genere filamentorum et glandularum differentiam deprehendit.

p. 376. *Liguſtrum* et *iaſminum* parua filamenta conica habent, ex quorum conſideratione in unum genus cogi poſſent, quoniam etiam liquorem effundunt, qui in grana minima cogitur, veſiculares quasdam glandulas ſubeſſe nulla ferme dubitatio relinquitur.

p. 377. *Kleiniae* ſuccolentae ſunt, *porophyllum* vero ſiccam obtinet fabricam, quam ob cauſam genera ſe iungi non poſſent, niſi in flore aliqua differentia inueniretur: ſed et in *Kleiniae* ſpeciebus aliae filamentoſi quid obtinent, aliae praeter ea glandulas veſiculares habent.

p. 378. *Cypreſſus* folia ſquamoſa habet, in quorum apice glandula lenticularis apparet, et cum idem in *Thuya* obſeruetur, nullum dubium eſt eandem *cypreſſis* inesſe poſſe. Hac occaſione etiam Noſter reliquas arbores congeneres diſquirit, *nigellae* praeter ea et *garidellae*, nec non *hippocaſtani* et *pauiae* conuenientiam declarat, et commentarios ſimilis argumenti in poſterum promittit.

p. 387. 25) *Commentarius de viridi aeris.* Auctore Cl. MONTET *. Plures quidem huius corporis praeparationis fecerunt mentionem, qui vero omnia, quibus opus eſt, momenta accuratius penſitauerit et quantum fieri potuit, ſtudioſe expoſuerit, praeter Cl.

* Lecta. a. d. 18. aug. 1753.

Cl. Auctorem vix ullus. Sunt autem, quae pertractauit, capita sequentia: Examinauit scilicet cuprum, quod adhibetur, illudque praeparandi methodum, vasa terrea, quorum usus est, naturam vini et quodnam eligendum sit, nec non racemos vitis praeparandi rationem; porro operationis suscipiendae methodum, eiusque varietates; tandem theoriam huius operationis, diuersis experientiis superstructam. Omnium horum capitum rationem non dabimus, cum et ea, quae cognita diu sunt, debuerint hic referri, sed praecipua tantum adducemus.

Cuprum, quod Monspeliis adhibetur, Suecicum omnium est praestantissimum; hoc in laminis ferreis circularibus viginti digitorum transuersorum diametri, et quatuor ad sex librarum pondere adfertur, utiliterque adhibetur: leuiores enim nimis tenues sunt, nec aeruginis formationi inseruiunt. In minores autem partes forfice diuiduntur laminae et malleo percussae poliuntur. Sunt, qui eas recentes, non- p. 390.
dumque ad usum adhibitas, praeparant, quod fit, dum trium quatuorque dierum spatio eas in viride aeris recondunt, siquidem aliquam acidi partem attrahunt et dissolutioni faciliori inde patent. Vasa, in quae induntur, ex argillacea terra, urnarum forma, parantur, quam icone expressit Cl. Auctor, et quae per octo circiter dies vino, ad parandam aeruginem iam usurpato, humectantur, absque hoc enim adminiculo liquida transmittunt. Vinum, quod ad hanc operationem adhibetur, praeter acidam inflammabilem etiam partem contineat, necesse est, quare aliquam eius portiunculam incendendo tentamen instituunt. Racemi vitis, seu pedunculi fructuum aliqua etiam praeparatione indigent, debent enim prius exsiccari et post vino humectari, sedulo tamen cauendum est, ne oleum immisceatur, quod maxime aeruginis formationi resistit.

Proces-

p. 393. *Proceſſum* viride aeris parandi poſt deſcribit Noſter, racemi ſiccati ſcilicet vino aut recenti, aut imo ad ſimile opus adhibito, quod *vinaſſe* vocant, macerandi per duos dies, in glomeres componendi et fermentationi exponendi ſunt, quae ſuum dicitur consequuta fuiſſe terminum, ſi lamina cuprea percalefacta impoſita ab acido vini arrodatur. Tunc vinum effunditur et racemi laminaeque cupreae calefactae in vaſa per ſtrata ſuccedentia ſibi diſponuntur. Remoueri iterum debent, ſi albicantia in laminarum ſuperficiebus apparent puncta, et reponi in loco quodam, quo exſiccentur: inter ea temporis aliquoties vino vel *vinaſſe* vel quod peius aqua humectantur, denuoque exſiccantur, ſimulque muſci inſtar materia viridis efflorescit, quae aerugo eſt, abraditurque. Exſiccatae autem laminae ad eundem denuo adhibentur uſum, uſque dum adeo tenues euaſerint, ut raſi nequeant. Aerugo in vaſis collecta exſiccataque in maſſas maiores abit, optime tunc aliquantum, antea prorſus quam exſiccantur, obſeruante Cl. Auctore, liquore ex *vinaſſe* deſtillato, qui ſubtilius acetum vini ſiſtit, irrorantur.

p. 400. Ex his praemiſſis itaque theoria formationis viridis aeris explicatur. Eſt autem aerugo ſal metallicum, ex coniunctis cum acido et inflammabili principio vini particulis cupreis formatus, quibus et aquoſae moleculae acceſſerunt. Hinc cupri naturam, vini actionem et omnia, quae obſeruantur, phaenomena ſigillatim iterum expendit Noſter. Cuprum ab omnibus fere ſuccis, ſalibus, oleisque ſoluitur, praeſtat vero ſoluendi vim vinum, acida ſua parte cum inflammabili mixta. Acidum fermentatione incipiens exſoluitur, ea tamen perfecta inflammabile principium diſſipatur. Hinc omnium vinorum uſum non competere clarum eſt, nimis acida vero pauca ſpiritus vini portione addita corriguntur. Optime conueniunt vina Perolenſia (*vins de Perols*) quae forte, ad

ad mare dum creſcunt, aliquam ſalis marini copiam tenent, quum alii marino ſale addito praeparationem aeruginis iuuare ſoleant; quid vero in aliis vinorum generibus obſit, ſollicite ſimul monſtratur. Fermentatio requirit calorem, gradum decimum quintum aut octauum thermometri Reaumuriani ſufficere docuit experientia Noſtrum. Immiſſarum laminarum cuprearum ſuperficies roduntur, et diſſolutae moleculae partem phlogiſti perdunt atque ex immutata ſuperficie viridem colorem reflectunt. Inflammabile perire ex eo clarum eſt, quod aerugo absque fluore nigro in cuprum non poſſit conuerti. Effloreſcunt puncta alba, ſi integre phlogiſton fuerit exſolutum, conſtituunt autem ſalem metallicum, ſubdulcem ſacchari ſaturni inſtar, quod primo obſeruauit Noſter, cryſtallorum tamen figura variat, vel ſtellulas vel ventilabra effingunt, nec non ſali volatili animalium accedunt. Repoſitae autem laminae et *vinaſſe* exſiccatae; nouoque acido quaſi nutritae, perfectam demum aeruginem efformant, quae acris et inutilis euadit, phlogiſto nimis diſſipato, hoc enim unctuoſitatem quaſi addens, ut a laminis ſeparari poſſit aerugo, efficit. Id, quod tentamine confirmat Noſter; quo cuprum, in urina ſuſpenſum, exhalante alcali volatile ſoluit et in viride aeris conuertit, ſed adeo firmiter adcreſcens, ut vix inde ſeparari potuerit. p. 413.

Tandem quaenam ſit conſtituentium particularum proportio, inquiſiuit Cl. Auctor, octo unciae rite praeparatae aeruginis, aeri expoſitae, dimidiam ponderis partem amiſerunt, deſtillatio inde ſeparauit, duas et dimidiam unciam ſpiritus acidi, fortis et ingrati odoris, reſtitit in fundo materia gryſea unius et dimidiae unciae ponderis, quae commixta aequali pondere fluoris nigri & per horam calcinata optimi cupri unciam duasque drachmas dedit.

Varias,

Varias, quae reſtant, conditiones enucleare permittit alio adhuc expectando, commentario Cl. Auctor.

II.

Oeconomiſch-Phyſicaliſche Abhandlungen. Siebender und achter Theil nebſt Regiſter über den fünften bis achten Theil. Leipzig bey C. L. Jacobi 1754 und 1755. 8. Siebender Theil 16 Bogen; Achter Theil 17 Bogen.

i. e.

Oeconomico-phyſicae diſſertationes. Pars VII. et VIII.

p. 511. *No. 1. De mutatione huius uniuerſi, et in primis noſtrae telluris*, quam in ſexta parte ipſarum, quas indicamus, diſſertationum coeperat, iam pergit Cl. HOFFMANN abſoluere diſquiſitionem.

p. 566. *No. 2. De ouis ſpuriis* (*Spureyer*) diſſerit auctor anonymus. Omne quidem, quod viuit, animalium genus ex ouo naſcitur, quin et plantis ſua data ſunt oua, nimirum ſemina; ea tamen tantum, quae ponuntur ab omni auium genere, atque in primis a gallinis, ouorum nomen ſibi vindicare videntur. Quam etiam Noſter adſumſit oui ſtrictiorem ſignificationem, deſcripturus, quae interdum ponunt gallinae, oua dicta *ſpuria*. Quo vero clarior horum euaderet idea, oui perfecti partiumque eius praemittitur deſcriptio, atque hanc excipit breuis variarum, quae ſaepe occurrunt, monſtroſorum et imperfectorum ouorum ſpecierum recenſio. Ad imperfectorum claſſem referuntur etiam haec *oua ſpuria*, quorum figura plerumque eadem fere eſt, ac perfecti oui gallinacei, interdum tamen abludit longitudine, interdum globoſitate. Ipſorum in primis magnitudo differt,

differt, quae saepe vix partes tres digiti unius in diametro adaequat. Testa plerumque eamdem, ac perfecti oui, habet duritiem, colorem ac laeuitatem. Internae quidem partes a naturali conditione saepe non recedunt; frequentius tamen vitelli copia, color, consistentia; puncti salientis defectus vel nimia fluiditas; reliquarum denique partium mutata conditio insignem a perfecti oui natura offerunt conspiciendam differentiam. In originem porro spuriorum ouorum inquirens Cl. Auctor, fabulosas vulgi de eadem primum enarrat opiniones, easque simul, tamquam rationi sanae repugnantes, fuse satis refutat, ostendendo neque a fascino, neque a gallis gallinaceis, neque a gallinarum cum cane, fele vel serpente coitu, aliisue tandem causis similibus deriuari iure quodam posse. In morbo potius gallinarum quaerenda est origo ouorum, quae vocant spuria. Vtrum vero vitium ouarii, an impeditus ouuli in uterum transitus, eiusque inde in tubis formatio, an denique debilitas quaedam gallinae, vel a morbo, vel ab alimento, vel ab aetate inducta, causae esse possint eiusmodi ouorum formationis proximae, dubitat Noster, atque quamlibet ex tribus hisce causis solam explicandae illi genesi vix sufficere demonstrat. Suam hinc, quae ipsi visa est veri similior, hac de re sententiam quum exponat, recensitas illas tres causas coniungit, sequentem arbitratus genesin fieri in modum. Pone, gallinam quamdam esse sanam atque validam, ouumque fouere in matrice mox excludendum; eamdem vero, aliud dum separetur ex ouario, et in matricem tentet transire ouulum, subito corripi languore, viriumque pati prostrationem maximam, quo fiat, ut omnes machinae eius langueſcant cito actiones, secretiones succedant lentius, ipsiusque ouuli ex ouario transitus aeque, ac formatio ipsa multum impediatur. En! oui spurii genesin! Potest tamen etiam haec multis saepe modis variare genesis,

prout

prout cauſae plures vel pauciores concurrant, atque hac illaue ratione agere modo teneantur, modo prohibeantur. Vſum tandem eius modi oui ſpurii quod attinet, licet foecundum non ſit, cibique loco adhiberi, vel nauſea vetet, vel parua, quam continet, alibilis materiae copia, illud tamen variis, iisque ſuperſtitioſis nimium, modis tractare atque reiicere velle, nulla prorſus ſuppetit ratio.

p. 596. *No.* 3. *Continuata morbi boum* exhibetur *deſcriptio.* Sicuti alio iam tempore * ex variorum auctorum ſcriptis, inter bruta animalia, atque in primis boum genus, graſſantium morborum hiſtoriam illuſtrare coeperat Cl. Auctor anonymus; ita nunc ex Ill. DE FISCHER libro, quem ſcripſit de re ruſtica Liuoniae **, ex Cl. HANOVII rarioribus phyſicis atque oeconomicis ***, quae ipſi recenſuimus utriuſque auctoris ſcripta, atque ex Cl. SCHREBERI collectione edictorum, in terris boruſſicis propter luem bouinam emiſſorum, quae eiusdem morbi ſpectant ortum, cauſas, remedia omnemque curationem, fuſius recenſere idem pergit, non nulla, quae ipſe obſeruauit, ubique interſpergens notatu haud indigna momenta atque conſilia.

p. 638. *No.* 4. *De mutatione climatis meditationes* non nullae leguntur.

p. 651. *No.* 5. *Deſcriptio agri Torgauienſis oeconomico-geographica.*

p. 672. *No.* 6. *Epiſtola auctoris illius, quae de concimi agri,*

* *Oeconomiſch - Phyſical. Abhandl.* P. III. p. 604. ſeq. et Comment. noſtr. Vol. II. P. I. p. 73.

** ibid. Vol. III. P. II. p. 333. ſeq.

*** ibid. P. III. p. 515. ſeq.

agit, dissertationis * legitur. Ex qua intelligimus auctorem eius fuisse Ill. RVDOLPHVM CHRISTIANVM A BENNINGSEN, qui seueriorem nimis censuram, qua ipsam eius de cancris disquisitionem perstrinxerat relationum Berolinensium auctor, declinare de se modeste studuerit.

No. 7. *Supplementum tractationis de emendando thermometro Florentino*, quod in sexta parte harum dissertationum oeconomico-physicarum inceperat, Cl. ORTH nunc pergit absoluere. p. 680.

No. 8. Cll. DV HAMEL et DE BVFFON disquisitio causae circulorum ligneorum in arboribus, atque declinationis eorum a circuli figura, cet. ex *Memoires de l'Acad. Royale de Scienc. de Paris, ann.* 1737. translata exhibetur cum additis ab anonymo adnotationibus. p. 737.

In octaua parte sequentes occurrunt a nobis recensendae dissertationes:

No. 1. *De cochleis commentatio.* Etsi completam totius cochlearum generis historiam naturalem sese haud tradidisse, sed earum tantum, quas Saxonia alit, oeconomico-physicam exhibuisse descriptionem, ingenue fatetur Cl. Auctor anonymus; ipse tamen non nulla memoratu omnino digna proposuisse nobis visus est momenta, quae nostris indicari merentur lectoribus. Quum vero huc transferri non possint, quae copiose dicta sunt de cochleis, omnia, praemissa breuiter totius huius tractationis sciagraphia, pauca post de cochlearum fabrica inde adducturi sumus. p. 766.

Data

* *Oeconomisch-Physical. Abhandl.* P. VI. n. 1. p. 260. et Comment. nostr. Vol. III. P. III. p. 524.

Data igitur ſub initium cochleae deſcriptione generalique eius in ſua genera et ſpecies, ſeu potius varietates, facta diuiſione, ſingulas ſigillatim perſtrat Noſter, et quid proprium cuilibet ſit, quibus ſe ab aliis diſtinguat notis, recenſet; generalem poſt haec cochlearum exhibet anatomen, omnem earum deſcribendo breuiſſimis fabricam; hanc ſequitur uſus harum partium expoſitio phyſiologica, et nutritionis, motus, generationis, reliquarum, quae ab iis perficiuntur, actionum ſuccincte docetur modus atque ratio. Conſideratis deinde, quae cochleis nocent ipſarum, quam in oeconomia adferunt, utilitas, vel etiam noxa, enarratur ab Auctore; quibus tandem iuncta eſt variorum, quibus priſcis iuxta ac noſtris temporibus, variis in terris, conſeruari ſolent et ſaginari, modorum deſcriptio, non nullorumque, quae in limacibus, licet fruſtra, circa detegendam purporae originem inſtituta ab ipſo fuerunt, tentaminum breuis recenſio. Haec itaque eſſet ſumma totius de cochleis commentationis; iam pauca adhuc addere
p. 794. iuuat de earum fabrica. Caput cochlearum ſemper durioris eſt et cartilagineae ſubſtantiae, ſuoque praeditum cerebro, reliquisque, quibus gaudent animalia cetera, partibus. Oculorum ſitus et fabrica in diuerſis diuerſa obſeruatur ſpeciebus. Cochleae terreſtres gerunt in antennarum, quarum ſunt quatuor, apice poſitos oculos; ſunt autem inſtar globi vitrei, cuius mediae parti nigricans adfixa eſt membranula, ex qua neruus opticus vario flexu progreditur, atque ad cerebrum uſque, quod ipſi praebet originem, continuatur. Superiorum oculorum nerui optici ex capite orti, poſterius transuerſum inter ſe coniuncti ſunt; inferiorum autem nerui ſua ab aliis duobus neruis, ſerpentino tractu circumuolutis, capiunt primordia. Haec Noſtro debetur obſeruatio, diuerſa ab aliis. Limaces, ſeu cochleae aquaticae, duos tantum habent oculos, immobiles, retrahendi ſeſe vi

deſtitu-

destitutos; neque positi ii sunt in antennarum apicibus; sed limax fluuiorum et stagnorum eosdem in anteriori capitis parte, veluti duo nigra grana, intus sitos gerit; in limace vero operculato peculiari adfixi neruo, in antennis a latere extrorsum collocati deprehenduntur. Antennae ipsae, quae per mediam sui partem oculos neruosque eorum ire atque redire sinunt, ex minimis dicuntur compositae esse glandulis, valde sensibilibus: cochlearum terrestrium antennae simul cum oculis in se reuoluuntur facillime; illae limacum non aeque. Hae ex tendinibus magis constructae sunt sensilibus, modo rotundae et acutae, modo planae et expansae, ipsisque aurium loco inseruire visae. Lapis, nescio, quem multi in cochlearum capite inuenisse gloriantur, a Nostro numquam inuentus, interdum tamen parua in syncipite obseruata fuit eminentia, pisi instar, pellucida, atque ab externa forte orta laesione. Data porro cochleis sua sunt viscera aeque, ac aliis animalibus, vitalibus naturalibusque perficiendis inseruientia actionibus; propria autem prae aliis tria habent organa, *meconium* siue *papauer*, *sacculus purpurae*, et *sagitta veneris*. *Meconium* siue *papauer*, siue etiam *sacculus calcareus*, est receptaculum glanduloſum, iuxta hepar plerumque positum, calcarea refertum materie, fusci coloris vel obscure ruffescentis, cuius usus valde adhuc ambiguus, forte tamen in secernenda, qua suam domum cochlea struat, augeat, reparet, materie positus esse Nostro videtur. *Purpurae sacculus*, quibusdam duntaxat datus cochlearum speciebus, saepe ex pallido flaueſcens, saepe totus pallidus, inter cor atque hepar situs est, tenacique refertus humore. *Sagitta* tandem *veneris*; quam vocant, paruum os est instar spinae piscium, intus cauum, musculis suis praeditum, antrorsum in acutum valde abit apicem triquetrum, perficiendoque in primis inseruit congressui venereo. Organa generationis utriusque sexus in uno eodem-

que indiuiduo posita, id, quod ab aliis iam obser-
tum diu fuit declaratumque fusius, Noster etiam ob-
seruauit, suaque confirmauit iterum experientia.

p. 861. *No. 2. De apibus physico-oeconomica commenta-*
Similis praecedenti de cochleis, haec de apibus el
dissertatio, eoque minus non ingrata ac inutilis futu-
ra visa omnibus, qui scientiam naturalem conue-
ctim colunt cum oeconomica, quo maior ab apum
cultura in rem domesticam redundat utilitas. Atque
hanc etiam sibi vel solam perlustrandam sumsit No-
ster, omnemque viginti et quatuor capitibus absolu-
tractationem; inde si qua physicam apum illustrat
historiam, pauca iuuabit adducere, plura si quis po-
stulet, egregium de apibus opus inueniet in sollec-
tissimi SWAMMERDAMII *Naturae Bibliis.*

Primum caput naturam apum exponit atque fa-
bricam. Generalem hinc, quid sit apis, praemis-
sam descriptionem breuis sequitur structurae partium
eius consideratio. Caput suo refertum est cerebro,
oculique suis gaudent humoribus ac tunicis. Anten-
nae ex minimis constructae sunt nodulis flexilibus non
minus ac sensibilibus. Os duas habet maxillas atque
proboscidem: illae acutae valde et serratae, a latere
ad dextram adscendendo, discedunt a se inuicem, de-
tae loco dentium; hic autem longus, acutus, flexi-
lis, intra quatuor lamellas cauas, veluti in vagina,
delitescit, et linguae munere fungens mel fugit. In
thorace cor positum est cum reliquis visceribus vitali-
bus. Alae binae superiores maiores sunt, volatui in
primis inseruientes; binae inferiores minores sunt,
superiorum iuuant actionem, atque inter volandum
cient bombum quendam siue susurrum. Pedes, ex
multis compositi articulis, in duas recuruatas acutas-
que ungues terminantur, inter quas duo quoque
posita sunt tubercula spongiosa. Venter ex sex an-
nulis constructus, sibi inuicem superimpositis, et
elongari

elongari facile poteſt et rurſus abbreuiari; continet vero in ſe, praeter inteſtina, *veſicam melliferam* et *eam veneniferam*, itemque aculeum. Illa eſt Noſtro viſa folliculus membranaceus, cryſtalli inſtar pellucidus, in quo mel praeparatur, et inde poſt haec per os defertur in fauos; cuius tamen nulla in laudati SWAMMERDAMII opere quum facta ſit mentio, an forte ventriculum, qui ſaepe pellucidus obſeruatur et melle refertus in apibus, pro veſicula mellifera Noſter habet? Veſica contra venenifera eſt folliculus ad radicem aculei poſitus, qui ab aliis quidem pro cyſtide fellea venditatur, Noſtro tamen, ob ſitum peculiarem humorisque effectus noxios, videtur omnino ſibi vindicare nomen veneniferi. Aculeus tandem, nudo oculo ſimplex viſus, duorum tantum vagina eſt aculeorum quam ſubtiliſſimorum; Vagina haec ſuis adfixa muſculis, acutum abit in apicem, inter pungendum primam qui infert laeſionem, duoque inſuper habet oſtiola. Aliud paullulum ſuper extremum apicem aperitur, venenumque transmittit in vulnus ex folliculo venenifero; alterum eſt in ipſo apice patulum, ex quo bini emittuntur aculei, paruulis a latere inſtructi recuruis hamulis, qui ſemel immiſſi in vulnus, prorſus non poſſunt inde retrahi, niſi ſimul cum vagina et folliculo e ventre extrahatur aculeus, certaque ipſam apem inde maneat mors. Organorum genitalium nulla prorſus facta mentio, diuerſaeque diuerſarum in apibus partium fabricae intacta relicta fuit expoſitio. Senſibus internis iuxta ac externis gaudere apes breuiſſimis declaratur, atque admirandi earum regiminis, fuſe deſcripti ab aliis, mittitur contemplatio, miſſis ſimul, quae mouentur circa regem apum, fucos, et apes operarias, earumque in primis ſexum, dubiis. Suum denique opus in occulto quum perficiant apes, ut Noſter putat, ipſius quoque mellis praeparandi fauorumque conſtruendorum modum admirandamque haud ſatis

rationem cognoscere datum nobis non est. De cultura apum inde in pluribus agitur paullo copiosius capitibus, doceturque apiariorum statio apta, situs et structura, aluearium differentia, struendi ratio,
p. 911. delectus. Porro ea, quae nocent apibus, enarrantur peculiari capite; nocent autem ipse homo, varia animalia bruta, quadrupedia aeque, ac aues, atque insecta, item omnis fumus, rubigo, venti, imbres,
p. 922. praua tempestas. Sunt etiam apum morbi, macies, fluxus ventris, tormina, putrida proles, tandem vermes. Languorem peculiarem vexare apes cognoscitur, quando ex aluearibus suis, sereno licet aere, non prouolant, sed domi remorantur, pluresque, ac alias solet, inter ipsas numerantur mortuae. Causae huius mali sunt fames, tempestas pluuiosa, ros melleus, obitus regis. Ventris fluxio critica apibus solet esse excrementorum euacuatio, quorum parca, vel nulla per hiemem ab iis facta sit depositio, vere nouo accedente repetenda. Redit enim haec quotannis in salutem apum. Tormina contra, siue ventris fluxio sanguinolenta periculosior omnino est, et ex materie ruffa, quam, velut cruoris grumulum, ante limina deponunt aluearium, earumque languore singulari cognoscitur, tunc autem potissimum nascitur, quando vere nouo, tempestate frigidiori adhuc ventisque agitatis vehementius, uno impetu e suis egrediantur aluearibus, nociuisque, ob bonarum defectum, insidere teneantur plantis. Putrida proles (*faule Brut*) tamquam pestis omnem non modo apum subito in perniciem abigit cohortem, verum ipsa etiam destruit aluearia, suam inde trahere vim originem, si apes super cadauere aliquando insederint, putridumque in fauos secum attulerint pabulum; si proles intempestiuis suffocentur suffimigiis; si aluearium male mutantur stationes, eaque inde contrahant situm; aliae denique plures si concurrant saepius causae. Vltimo loco occurrunt etiam vermes,

apibus

apibus infesti hostes, qui vel sua sponte, id, quod nostris nullus adfirmaret temporibus, vel a neglecta aluearium repurgatione, vel a variis papilionum erucarumque speciebus nascuntur in aluearibus. Con- p. 926.
tra hos hostes atque morbos commendantur a Nostro quoque remedia varia atque medicinae; laudantur in primis foeniculum, melissa et radix meu, unde docetur parare puluerem, unguentum, suffimigia, conseruandae apum sanitati iuxta, ac praecauendis aut abigendis eorum morbis conuenientissima; nec non contra ipsum apum ictum varia commendata inueniuntur hic consilia ac medicamina. Quibus co- p. 939.
piose satis expositis, porro Cl. Auctor apum cultorem docet omnem, quibus opus habet, instrumentorum varii generis apparatum, atque ab his ad considerandas ipsarum apum differentias et species sese conuertit. Quarum quidem sex putat esse, ad mini- p. 948.
mum in Germania, species, nimirum *regem* sic dictum; *apes domesticas* siue *hortenses*; *apes virgineas*; *fucos* (*die Zähren*); *apes syluestres*; *apes* deniqne *rapaces*: veraene autem rex apum, domesticae, et fuci, in uno eodemque simul degentes alueari, dicendae sint species, an unam constituant ipsae speciem, Noster non determinauit, e recentioribus naturalis historiae scriptoribus ultimum adfirmant plurimi. Est autem *rex apum*, Cl. SWAMMERDAMIO *foemella* dicta, domesticis apibus paullulum maior, longior atque flauidior; aculeo carere dicitur, quem tamen obseruauit in foemella Cl. SWAMMERDAM; pedes longiores sunt, alae breuiores, alba in fronte macula; vox validior; nihil agit ipse, praeter quam quod, vere ineunte, nouos regulos, apes et fucos generet, fucosne omnes idem gignat, Noster putat esse res scitu maior. *Apes domesticae*, quas vocant alii *operarias*, omnibus notissimae, vix egere videntur uberiori descriptione. *Virgineae* autem eaedem sunt, ac domesticae, colore tantum magis gryseo tinctae,

ſuumque inde ſortitae nomen, quod feruente aeſtate ab examine apum iuuene ſtatim iterum progenita haec noua fuerit proles. Sequenti anno ab reliquis prorſus non differunt, viuere tamen hunc terminum ipſis vix datum eſt, quum, quod proſtat in officinis pharmaceuticis dicta virginea cera virgineumque mel, ex his parari dicatur apibus. *Fuci* (*Zähren*) vocati rectius *mares*, regem longitudine aequant, craſſitie ſuperant, validoque, quem cient, ſuſurru, multum adeo diuerſi ab operariis. Aquas adferunt, ſuos ſtruunt, proli incubant nouae. Plus iuſto ne conſumant mellis, edaces hos pellunt necantque media aeſtate omnes reliquae apes operariae. *Syluestres*, ſuo rege ſuisque comitatae fucis, minores ſunt domeſticis, craſſiores, hirſutiores, coloris magis fuſci, ferociores, haud ignauae tamen, facilique negotio vocandae ac colligendae in aluearia. *Rapaces* tandem apes domeſticis multum ſimiles, obſcurioris tantum coloris, cognituque adeo valde difficiles ſunt; exinde tamen, quod timidae magis circum aluearium limina volantes recuſant ingredi, neque umquam cera onuſtae pedes obſeruentur, a reliquis diſtingui poſſunt.

p. 954. Quibus hoſce hoſtes remouere, necare, debeat apum cultor, modi peculiari capite docentur variaque commendantur conſilia. Reliqua, quae ſequuntur capita, uberius agunt apum de cultura, multasque de earum pabulo, de examinandi modo, differentiis, de noua prole, de mellis colligendi depurandique ratione, de cera denique ipſa exhibent obſeruationes, ſcituque valde neceſſarias apum cultoribus regulas.

III.

III.

An Eſſay on the Lime-Water in the Cure of the Stone. The ſecond Edition corrected, with Additions. By ROBERT WHYTT, M. D. F. R. S. Fellow of the Royal College of Phyſicians and Profeſſor of Medicine in the Univerſity of Edinburgh. With an Appendix, containing the Caſes of the Right. Hon. HORACE WALPOLE, Eſquire; the Reverend Dr. NEWCOME, Canon of Windſor, etc. Edinburgh; printed by Hamilton, Balfour and Neill. 1755. 12. mai. pag. 213.

i. e.

De virtute aquae calcis viuae in curando calculo tentamen. Editio altera aucta. Auctore ROBERTO WHYTT, Prof. Medic. Edimburgenſi.

Quo grauiores a calculo ortae ſolent eſſe moleſtiae, quoque difficilior unaque etiam periculoſior manu chirurgica ei medendi huc uſque deprehenſus fuit, varia ſaepe ratione mutatus modus; eo maiori ſemper ſtudio remedia quaeſiuerunt medici, quibus emolliendo illum, ſoluendo indeque etiam ex corpore facilius eliminando, humorumque ad eius geneſin valde procliuem immutando indolem, ſuos miſere hoc modo excruciatos aegros iuuare poſſent. Vel nobis quoque non monentibus ſingularis, quam Angli prae aliis hac in re praeſtitere, inter omnes conſtat opera, adeo, ut ſumma illorum procerum curia anno huius ſeculi triceſimo nono, a nobili illa femina, cui STEPHENS nomen fuit, ſtipendio ſatis inſigni famoſam iſtam lithontripticam redimeret medicinam, cuius praecipuam partem ſaponem eſſe nos

omnes nouimus. Hinc autem, quum et inutilia aeque ac nimis nauseosa ingrederentur hanc compositionem, aliis data fuit ulterius in horum medicaminum inquirendi naturam occasio, inter quorum referre prae aliis numerum decet Cl. WHYTT, quippe qui iam ante decem plures annos *Edimburgenſium medicorum tentaminibus* * inſeruerat commentarium de aquae calcis viuae praestantia contra calculi morbum insigni. Ab eo tempore in semet ipsis multi eximiam eius experti fuerant ideoque publice collaudarant utilitatem, prout in nostris etiam commentariis legere licet de Ill. WALPOLE relatum **. Qua igitur re permotus Cl. Auctor illam suam denuo examinauerat commentationem, eamque variis experimentis et annotationibus auctam, sub forma singularis libri ediderat ante hos tres annos, cuius uberiorem adhuc mentionem ad lectores nostros facturos nos esse promiseramus. Omnibus autem, quae tum temporis prodierant, eius exemplis diuenditis, aliud nouae huius denuoque auctae editionis ad manus nostras peruenit, in qua in primis unum alterumque casum satis memorabilem ipsi libro adiectum esse deprehendimus. Quamuis interim totius rei summum argumentum ex Edinburgensibus tentaminibus satis iam constare arbitremur; attamen ut datam liberemus fidem, breuiores in eo quidem recensendo nunc erimus, deinque tamen ex iis potissimum, quae addita nuper fuere, aliqua commemorabimus.

p. 3. Quum remedii a STEPHENS commendati usum contra calculum omnino interdum fuisse proficuum; varia tamen illum comitari incommoda Cl. Auctor intelligeret, paulo accuratius in medicinae illius naturam agendique modum inquirendo inuenit, vires eius

* vid. *Medical Essays and Observations reviſed and publiſhed by a Society in Edinburgh. Vol. V. Part. II.* p. 667.

** vid. Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 10 et 52.

eius praecipuas ab addita pendere calce, ideoque hanc ſolam, ſi nimirum aqua eius vocaretur in uſum, calculo non ſoluendo ſolum ſatis fore idoneam, ſed et varia, quae ab acri cauſticaque calcis indole, niſi ea ſatis fuerit diluta, oriri ſaepe obſeruauerat, ſymptomata optime praecaueri poſſe. Quod deinde ex principiis chemicis illatum, variisque ideo inſtitutis experimentis comprobatum, iudicium ab experientia quoque confirmari animaduertens, quin nunc totam rem publici iuris faceret, nullus dubitauit. Poſtquam igitur variis, quae ideo ſuſceperat, tentaminibus ſatis certus eſſet de praerogatiua, quam calx ex oſtrearum, concharum ouorumque teſtis parata habet prae illa, quae ex communi lapide calcario confici ſolet, ex eadem quoque hanc medicatam aquam ſequenti methodo praeparandam commendat. Ante omnia illae teſtae ignis ope reducantur in cal- p. 33.
cem friabilem penitusque candidam; alias enim, ſi nigricantes nimirum maculae iis adhuc inhaereant, ingratum inde ſulphureumque ſaporem aqua nanciſcitur. Uni deinde librae eo modo recens calcinatorum oſtracodermatum ſeptem octoue infundantur aquae feruentis librae, tumque per nouem aut decem horas ſuper illam ſtent, ut viribus eius ſufficienter impraegnetur aqua. Iuſtum enim modo obſeruetur tempus, quo ſuper calcem relinquatur aqua, ſemper adhuc debitas acquirit vires, ſi vel decies vel quoque ſaepius idem eius pondus ſuperinfundatur; licet negari nequeat, calcis vires ſenſim ſenſimque imminui ideoque etiam minores poſt aliquod tempus inde redundare in aquam.

Ratione, qua praeparari debeat iſta aqua, iam p. 136.
enarratae, illius quoque adhibendae modum paucis nunc ſubiungamus. Quouis nimirum die ſaponis Hiſpanici unciam unam in tres doſes diuiſam, ſub forma cuilibet aptiore viſa, adultus aeger deuoret, ſuperhauſtis tribus aquae calcis libris vel maiore etiam

eius

eius copia. Ab initio utriusque remedii dosis esto quoque poterit minor, sensim sensimque magis aucta et per longum temporis spatium continuata; vel etiam mitiore aqua incipi poterit curatio. Paucae lactis addita copia, vel iuniperi baccae cum calcis aqua coctae nauseosum eius saporem obtundent. Quodsi calx ex ostrearum testis parata non ad manus sit, ei quoque substitui poterit alia ex lapide calcario parata. Sapo non propter dissoluendi solum, qua gaudet, indolem, sed etiam propter vim quodcunque acidum in primis viis forte obuium immutandi
p. 140. aluumque seruandi apertam commendatur. Per totum curationis tempus ab omnibus acidis fermentatisque potus generibus, cibis multo sale conditis et melle, quippe quae cuncta ostracodermatum aquae viribus contrariantur, abstineat aeger; bibat vero aquam cum lacte vel ptisanam ex althaeae, petroselini atque liquiritiae radicibus coctam. Vrinam semper, quam diu poterit, retineat; doloribus autem a calculo nimium increscentibus, per aliquot dies haecce seponat remedia; sitim vero atque calorem, si forte accidat, spiritu nitri dulci temperet. Si quis etiam ab omni saponis usu abhorreat, eum quidem
p. 146. poterit omittere; eo autem copiosius bibere debebit istam aquam, quae iis quoque conuenit, qui nullum quidem in vesica gerunt calculum, a nephriticis tamen doloribus, ab inhaerente sabulo ortis, vexantur. Quo in casu unam modo eius libram quolibet mane bibere sufficit. Mingunt tales aegri urinam crassam, fusci coloris potuique Coffee similis, qui a sanguine tarde et pauca saltem in quantitate ex erosis vasculis exstillante ideoque in nullos abeunte grumos oritur. Decocta mucilaginosa, praeter calcis aquam, optimum contra hunc affectum praestant usum, uti et opium pro re nata porrigendum. In transitu monet Cl. Auctor, sanguinem eodem modo in ventriculum coactum, ibique a mora eundem colorem nactum,

nactum, si vomitu reiiciatur, decipere posse medicum, existimaturum nempe, atram bilem reiici.

De curatione calculi, quae per iniectionem aquae huius in vesicam fieri posse dicitur, et quam olim Cl. Auctor primum commendauerat, plura nunc addita legimus iis similia, quae ex Cl. BVTTERI commentario nuper recensuimus *. Praeter haec, multa quoque vel repetita vel nuperrime capta experimenta nouasque annotationes passim adiecit huic libro Cl. Auctor, quae naturam calcis, eius aquae vires specificasque grauitates, concernunt. In primis *sectio undecima de singulari aquae calcis actione in dissoluendo calculo* prorsus noua est, nec in priore commentario reperiunda, ex qua pauca adhuc extrahere lubet. p. 148. p. 126.

Omnis calculus aqua, terra, aere, sale atque oleo consistit. Aqua non, nisi ignis vi, expellitur; terra vero quam maxime fixa est neque mutari potest. Quaeritur itaque: in quodnam ex reliquis potissimum principiis agat aqua calcis? In aerem haud agere eum inde patet, quod calculo in vase clauso superinfusa nullum excitet. A spiritu nitri vero vel aqua forti contrarius obseruatur effectus, ita, ut uterque hic spiritus ideo soluere posse calculum videatur, quoniam aer reliquas partes constitutiuas quoad copiam longe superat. Subtiles autem valdeque attenuatae partilae, in aqua calcis dispersae, oleosis calculi particulis sese iungunt, eas extrahunt, indeque solidae eius compagi dissoluendae inseruiunt. Omnium tamen maxime salinam calculi partem oppugnari ab ipsa aqua inde colligere licet, quod calx sal ammoniacum reddit volatile, eundemque, etsi minus conspicuum, effectum aqua eius praestet; hoc autem ipsi urinae atque calculi salibus quam simillimum esse experimenta probant. Calx enim eiusque aqua cum urina vel calculo p. 128.

* Conferas nimirum, si velis, libellum eius *de methodo calculum per iniectiones curandi* nuper a nobis indicatum. Comment. nostr. Vol. IV. P. II. p. 273.

culo mixta penetrantem ſalis urinoſi exhibent odorem. Aqua haec porro ſabulo tali affuſa, poſtquam maximam eius partem diſſoluerat, eundem odorem, ſaporem ſimilem, luteumque nacta fuit colorem, quem aeri libero expoſita, poſt tres etiam dies retinuit, binis illis reliquis effectibus prorſus euaneſcentibus. En color a craſſiori calculi oleo, odor vero a ſubtili eius parte cum ſalina mixta et utraque volatili
p. 131. reddita! Notari meretur, quod non urinae tantum ſalia inde fiant volatilia, verum etiam ſanguis recens e vena miſſus et cum aequalibus aquae calcis partibus combinatus immediate afferat empyreumaticum et urinoſum odorem. Interim ſola huius remedii virtus non in ea re ſolum conſiſtit, quod calculi ſalia euoluat, ſed totam eorum naturam prorſus deſtruat, ita, ut cum acidis ulterius non efferueſcant neque in ſolidam aliquam figuram reduci iterum poſſint; qua in re calcis effectus ab eo, quem praeſtant alcalina fixa ſalia, differt, quippe quae calculum quidem candidiorem magisque friabilem et aliquo modo poroſum reddunt, eum vero non diſſoluunt, licet ſimili modo, uti calx, in ſal ammoniacum agere obſer-
p. 133. uentur. Quam efficacem autem calcis virtutem in diſſoluendo urinae calculo et experimenta demonſtrant, et experientia comprobauit, tam inutilis tamen eſſe deprehenditur contra calculoſas a bile ortas concretiones. Has vero ſoluit lixiuium e ſale tartari paratum, quod urinae tamen calculum intactum relinquebat; id, quod fit ſine dubio, quia bilioſi calculi abundant oleo, cum quo facile ſe unit tartari ſal; minus autem ſalis continent: iſti vero in urina generati contrariam habent indolem, plus ſalis fouent, in quod in primis calx agere iam dicta eſt.

Caſibus illis, quos olim iam paſſim enarrauerat Cl. Auctor, de felici huius aquae in non nullis aegris obſeruato euentu, eam nunc ſubiunxit notitiam, quod et ſequenti tempore illi vel prorſus liberi manſerint

ſerint ab omnibus calculi ſymptomatibus, vel, ſi durities eius omnis medicamenti vi nimis reſtiterit, aut aegrorum quoque patientia ad diuturnum remedii uſum neceſſaria nimis cito imminuta fuerit; aſperam tamen et anguloſam calculorum ſuperficiem ita laeuigauerit aqua calcis, ut nullae amplius inſignes noxae inde prouenerint.

Appendix libro addita tres nouos continet caſus, p. 187. qui laudatae aquae uſum confirmant. Primus eſt Ill. HORATII WALPOLE, ab ipſomet conſcriptus et Actis Londinenſis ſcientiarum Societatis inſertus, a nobis ſuo tempore iam enarratus *. Eam vero, quam adiecit Noſter, repetamus notitiam, quod ille ad menſem uſque ſeptembrem ſuperioris anni 1754, ſaponis et aquae calcis uſum ita continuauerit, ut illius unciam, huius vero tres menſuras (*pints*) quotidie uſurparit optimeque inde ſeſe habuerit reſpectu integrae corporis ſui ſanitatis. Poſt illud vero tempus minorem ſaponis quantitatem, propter aluum inde nimis laxam factam, ſumere coepit. Secundus p. 202. caſus viri, nephriticis doloribus valde excruciati et huius potiſſimum remedii ope inde liberati. Per longius quam duorum annorum ſpatium nullum alium potum, excepto Theae infuſo, quam iſtam aquam is aſſumſerat et per unum circiter annum ſaponis ſimul uncia una quotidie uſus fuerat. Notari adhuc meretur experimentum, quod idem ille vir, dum ſola calcis aqua utebatur ſine ſapone, per quatuor menſes fecit. Calculum enim unius et triginta granorum immiſit phialae, eumque bis in die ſingulo ſua, quam minxerat, lente irrorauit urina, quo tandem effecit, ut omnis ille fere diſſolueretur calculus, ſex tantum granorum remanente maſſa, ita tamen exeſa, ut tota fere dehiſceret. Vltima tan- p. 211. dem calculoſi viri hiſtoria ſingularem calculi, manu chirurgica poſt uſum illius aquae exſecti figuram exponit.

* *loc. ſupra cit.*

ponit, de qua tamen, quum dubia calcis in eam fuerit actio, plura iam disserere nolumus. Alio interim iam tempore industriam atque scientiam Auctoris laudandi habuimus occasionem: in faciem tamen medicina earumque, quae proxime ad eam faciunt, scientiarum cognitione feliciorem, quam in explicanda sani hominis theoria, nobis eum videri confitemur.

IV.

D. PHILIPP CONRAD FABRICII, *Herzoglich-Braunschweig-Lüneburgischen Hofraths, Professoris Medicinae Ordinarii zu Helmstedt, der dasigen medicinischen Societaet Praesidis, und der Römisch-Kayserlichen Academie der Naturforscher Mitglieds, Sammlung einiger medicinischer Responsorum und Sections-Berichte. Helmstedt, gedruckt bey Paul Dieterich Schnorren. 1754. 8. 6 Bogen.*

i. e.

Collectio responsorum aliquot medicorum cum quibusdam relationibus de sectis cadaueribus. Auctore PHILIPPO CONRADO FABRICIO, Professore Medicinae Helmstadiensi.

Quaestiones diiudicatu saepe valde difficiles a iuris consultis proponi solent medicorum collegiis, de quibus suum ferant iudicium, quod deinde saepius adhuc a causarum patronis oppugnatur; quo fit, ut medici omnem adhibere debeant attentionem atque industriam, ne quis ipsos negligentiae aut ignorantiae arguat. Gratias itaque meretur eorum studium, qui eius generis casus colligunt publicique iuris

iuris faciunt, ex quorum historia in primis artis tirones, aliquam capere possunt utilitatem. Quam ob causam quoque iam indictam collectionem silentio praeterire non possumus. Continet illa octo casus, ad Helmstadienſis uniuersitatis medicorum ordinem delatos, de quibus postulata fuit illorum sententia eo tempore, quo Cl. Auctor decani munere functus ideoque collegii nomine responsum conscribendi gauisus fuit potestate; primo tamen excepto, quod ad Ill. HEISTERI labores referri debet. Iis adiecta sunt alia quatuor iudicia, a Cl. Auctore, qua medico tantum priuato, suo tempore lata, eius tamen argumenti, de quo deinde ad iudicem deferebatur.

Primus casus concernit *infanticidium*, cuius me- p. 7.
retrix quaedam accusata fuerat damnataque ob funiculi umbilicalis abrupti malitiose neglectam deligationem nullamque editi partus curam habitam. Foetum enim omnibus suis membris perfectum post partum adhuc vixisse, a sanguinis autem iactura periisse, non ipsum solum de obseruata eius respiratione testimonium matris, sed et facillime factus partus, et absentia omnis putredinis, et cordis ventriculi cum annexis vasis maioribus, uti et hepatis funiculique umbilicalis vasa omni sanguine vacua, pulmones tandem sani visi, eorumque discissae partes in aqua supernatantes, satis confirmarunt. Accessit et hoc, quod infantulum frigori exposuerit nefanda mater omnemque ipsius habendam curam neglexerit. Funiculum autem ab aliquo corporis motu paulo validiore, quem ante partum praestiterat mater, in ipso utero rumpi non potuisse, uti callidus reae defensor oggesserat, ideo negat Ill. Auctor, quod is tum fluctuet in aquis ideoque dilacerari nequeat sine grauissimis ipsi matri accidentibus malis, quae tamen omnia in praesenti casu prorsus abfuerint.

p. 23. Secundus casus *impotentiam monorchidi imputatam reddit dubiam*, quo vir ille a iuramento ad confirmandam potentiae suae assertionem cum tribunali ipsi iuncto, liberatus fuit. reſponſum hiſce innititur fundamentis: quis membrorum genitalium conformatio nihil oſtenderet, quod aliquam innueret impotentiam: monorchides porro, ex Hottentottorum exemplo generandae proli per ſe non impares ſint: accuſatrix inſuper valde ſalax viſa fuerit: tener tandem atque debilis corporis habitus in marito quidem obuius, meliore nutrito remediisque neruinis, roborantibus atque ſtimulantibus, corrigi queat, ita tamen, ut poſt eorum uſum ſpontaneam, modeſtis tamen titillationibus forte conceſſis, membri virilis erectionem medico atque chirurgo iuratis monſtrare debeat.

p. 29. Tertius caſus *infanticidii* ſuſpicionem a quadam femina remouet, abortumque potius iracundia excitatum fuiſſe, ex rationibus veri ſimilibus diiudicat; quantum nimirum quidem et corpus delicti, quod dici ſolet, iam terrae mandatum et ex eo deletum, et chirurgi imperfecta relatio ſuppeditarunt.

p. 34. Aliud *infanticidium*, propter medici relationem mendosam prorſusque imperfectam, dubium quoque exhibet quartus caſus. Quintus porro caſus *infanticidii* recens editi, a matre propter funiculi umbilicalis neglectam deligationem *vita ſua priuati*, hiſtoriam continet. In corde vaſisque eius maioribus ne guttula quidem ſanguinis inueniri potuerat. Vti ex ſectione apparet, de *ſcirrho carcinomatico glandulae ſubmaxillaris* ſiniſtrae conſultus fuit medicorum ordo, quem tamen, ob nimiam relationis breuitatemque ex tantum monere licuit.

p. 47.

p. 51. Septimus caſus *infanticidii* commiſſi aliam mulierem atque damnat feminam, ob funis umbilicalis omiſſam deligationem foetuique denegatam operam ipſumque, dum ex utero molitus fuiſſet exitum pe-

dibus

dibus prouiis, insigni adhibita vi extractum, qua cranii ossa conquassata partes contentas compresserint. Cui medicorum ordinis responso ulterior ipsius assertio adiuncta legitur contra audacem friuolamque satis medici deponentis defensionem, quam iustis illorum medicorum contra ipsius relationem factis animaduersionibus opponere non erubuerat.

Vltimus tandem totius collegii nomine diiudicatus casus denuo *infantis* per suae matris incuriam *vita orbati* historiam exponit. Funis quidem umbilicalis deligatus non fuerat; foetum tamen ideo vitam haud amisisse inde apparuerat, quod omnia vasa maiora sanguine adhuc plena deprehenderant medici obducentes. Sanguis autem sub integumentorum capitis communium variis locis et in basi cranii extra vasa missus, uti et in vasis membranarum cerebrum inuoluentium, ipsisque huius gyris sinubusque lateralibus copiose stagnans demonstrauerat, infantis pusilli capiti vim fuisse illatam, quae forte a praecipiti violentoque foetus, dum ederetur, in terram prolapsu acciderat. p. 70.

In nono deinde articulo relatio legitur de secto viri cuiusdam cadauere, cuius mortis *funesta empirici alicuius medicatione* effectae orta fuerat suspicio, quam viscerum, quae infimus continet venter, in primis ventriculi ileique inflammatio atque gangraena in cadauere reperta, et praegressi vehementes vomitus, cum alui deiectionibus remedia ab empirico data subsequentes, confirmarunt. p. 76.

Decimus casus *de vulnere pulmonum absolute lethali* refert, quo dexter pulmonum lobus sub introitum asperae arteriae perforatus fuerat, maioribus tum bronchii dextri, cum arteriae pulmonalis, ramis discissis. p. 81.

Mors puerperae eiusque infantis viui in lucem editi suspecta, sed dubiae causae, in casu undecimo; in ultimo autem iterum *vulnus pulmonum*, propter ma- p. 87. p. 92.

iora diſciſſa vaſa *abſolute lethale*, a Cl. Auctore [illegible] ratur atque diiudicatur. Suppeditat omnino [illegible] quam percurrimus, iudiciorum medicorum colle[illegible] exempla, ex quibus medici in foro verſaturi non modum ſolum diſcant, quo cadauera inſpicere et [illegible] iis ad iudicem deferre debeant, ſed ſuam quoque [illegible] vulnerum in primis lethalitate eiusque ſignis doctri[illegible] nam amplificent.

V.

Obſervation ſur une hydropiſie enkiſtée de l'ovaire gauche; par Mr. SIREJEAN, Conſeiller-Medécin Ordinaire du Roi, de l'Hôpital S. Charles, Docteur aggrégé et Conſultant du Collége Royal des Médecins de Nancy. A Nancy, chez Pierre Antoine. 4. ma. 2½ pl.

i. e.

Obſeruatio de hydrope ſaccato ouarii ſiniſtri.

Femina viginti ſex annorum alacris ſanguineique temperamenti, per plures iam annos ſcroſula afflicta, a longo inde tempore de fixo dolore regionis iliacae ſiniſtrae conquerebatur, quem a calcis ictibus, quos ipſi pater inflixerat, ortum fuiſſe aſſerebat. Ille tamen euaneſcere videbatur, interdumque obſcure ſaltem in eum locum redibat, ipſa vero corporis ſanitate magis confirmata viſa. Quum deinde vero peius ſe habere inciperet, ſub finem menſis martii, anno huius ſeculi quinquageſimo tertio, a collegio Nanceienſium medicorum petebat conſilium, qui infimum ventrem inueſtigantes, eum valde intentum et in omni ſuo ambitu aequalem, rotundum tamen magis atque globoſum, ac in aſcite obſeruari ſolet, humoremque ibi etiam obſcurius atque profundius

fundius et in diuerso aegrae situ semper eodem modo fluctuantem deprehendebant, sine artuum oedemate. Reliquae adhuc corporis functiones constabant. Adhibitis frustra remediis aperitiuis ac purgantibus hydragogis dictis, paulo post triquetrae acus ope quindecim circiter librae (*quinze pintes*) haerentis educebantur aquae, vini fecibus haud absimilis. Ventris volumine haud imminuto, fluctuationis signo cito redeunte, aegra post unum mensem altera vice operationi submittebatur, cuius tandem adeo saepe reiterandae erat necessitas, ut vix octo dierum intercederet interuallum. Quater illa et decies per totum morbi tempus instituta fuit. Humor effusus semper aliam referebat faciem aliumque colorem, ultima tandem vice meri tantum sanguinis aliqua sequebatur copia, licet venter quam vehementissime intentus esset. Saepius accidebat, ut aquarum efluxus subito cohiberetur, nulla arte restituendus. Quo frequentius autem suscipiebatur paracentesis, eo grauiores fiebant sinistri illius lateris dolores, fluxu interim menstruo suum ordinem seruante. Tandem in marasmum incidebat aegra, febrisque cum cardialgia, vomitu ac ischuria accedens, sub medium mensem martium anni proxime sequentis, vitae finem imponebat.

In cadaueris deinde aperti abdomine, enormis, p. 7.
dissecto peritonaeo, reperiebatur tumor, omnem abdominis cauitatem ita replens, ut alterum quasi peritonaeum prodire videretur, nulli parti, nisi rotundo sinistri ouarii ligamento, tubis Fallopianis vasisque spermaticis adhaerens, quem ipsum esse ouarium facile tandem intelligebant dissecantes. Epiploon arachnoideam modo referebat membranulam; intestina erant flaccida et pone illum tumorem repressa; in utraque autem et thoracis et abdominis cauitate nihil e vasis emissi humidi inueniebatur. Binae ipsius tumoris cystici membranae tres lineas

erant craſſae, quarum una eaque externa fibroſa, altera vero ſpongioſa et ſinuoſa apparebant. Cauum eius in multas alias minores, et hae in plures adhuc cellulas diuerſae magnitudinis atque figurae diuidebantur, quarum plurimae per varios amfractus inter ſe communicabant; omnes vero diuerſis repletae erant humoribus, aliae nigro liquidoque, aliae bruno atque viſcoſo, aliae luteo vel virideſcente, aliae albo ſeuoque ſuillo ſimili, plures autem, in centro tumoris inſignem, forte cum ruptae fuiſſent, cauitatem efformantes, lymphatico purulento, a quo tamen omnis malus odor aberat. Viginti circiter libras (*vingt pintes*) liquidi continebat tumor, ſolidior autem eius moles vacua quatuordecim fere librarum pondus aequabat.

Haec iam enarrata morbi hiſtoria Cl. Auctori ſuppeditat occaſionem, qua commentarium, in actis Academiae chirurgicae Pariſinae * reperiundum, ſub examen reuocat, quippe qui *non nullas* continet animaduerſiones, ex quibusdam obſeruationibus *de hydrope ſaccato ſcirrhoque ouariorum* ibi recenſitis deductas. Noſtro non ſatis firmas viſas; quare is totum hoc argumentum peculiari aliquo libello adhuc ſe pertractaturum eſſe promittit.

* vid. Memoires de l'Academie Royale de Chirurg. Tome ſecond; à Paris 1753. 4. mai. p. 455. et Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 611.

VI.

VI.

Cases in Surgery, with Remarks: to which is added, An Account of the Preparation and effects of the Agaric of the Oak in stopping of Bleedings, after some of the most capital Operations. By IOSEPH WARNER, F. R. S. and Surgeon to Guy's Hospital. The second Edition. London: Printed for I. and R. Tonson and S. Draper. 1754. 8. mai. pl. 11. tab. aen. 1.

i. e.

Casus chirurgici cum additis animaduersionibus atque relatione de agarici quercus praeparatione eiusque ad sistendum sanguinem in operationibus quam maxime arduis efficacia. Auctore IOSEPHO WARNERO, chirurgo.

Continentur in hac obseruationum collectione quatuor et quadraginta casus maximam partem notatu dignissimi, qui Cl. Auctori obuenerunt in nosocomio aliquo Londinensi, in quo is chirurgi munere fungitur. In singula sectione eo utitur ordine, ut ipsum casum fideliter, uti videtur, enarret, eique deinde subiungat annotationes, quibus ille suppeditat argumentum. Earum iam obseruationum aliquas cum Regia scientiarum Societate Londinensi communicauit, quas haec ipsa etiam ultimis suorum actorum voluminibus inseruit, a nobis suo tempore indicatas. Cl. itaque Auctoris industriam suorumque laborum utilitatem lectoribus nostris iam inde cognitam esse confidimus, ideoque nunc eo lubentius praesentis libelli aliquot capita exponimus.

Prima obseruatio sistit casum *fractae caluariae cum vulnere sinus longitudinalis*, atque trepanationis, quae dicitur, contra vulgarem chirurgorum opinionem, in

hac parte interdum ſuſcipiendae docet neceſſitas leueque a vulnere ſubiecti ſinus expectandum p. 3. lum; Tredecim annorum cuiusdam iuuenis ſinistra mediaeque capitis parti tam vehemens ictus infligitur, ut ex utroque oſſe bregmatis fruſtum aliquod in ſinum uſque longitudinalem deprimatur. Ab omni ſenſuum expers aeger proſternitur, quos autem paulo poſt recuperat; poſt ſextum diem conuulſionibus, vomitu ſiniſtrique lateris paralyſi corripitur. Siniſter oculus manet integer, dexter autem omnia obiecta depingit ceu duplicia. Vndecimo die Nobili curae traditur, qui immediate modiolum applicat laeſae parti, ita, ut vulnus oſſi inflictum futuramque ſagittalem illius circulo comprehendat. Excisa ita oſſis particula, vulnus in ſinu longitudinali conſpicit, cui fracti oſſis fruſta inhaerent. Vt haec facilius eiiciat, vulnus ipſius ſinus ampliat, ſanguine inde quidem copioſe prorumpente, carptis vero tantum linamentis applicatis ſtatim cohibito. Cuncta quoque reliqua bene ſuccedunt; intra ſex dierum ſpatium omnia iſta ſymptomata euaneſcunt; et per quatuor fere ſeptimanas melius ſe habere pergit aeger. Ex improuiſo autem denuo eius caput percutitur, redeuntia vero ſymptomata poſt ſeptimum diem iterum leuantur. Satis bene dein ſe habet per alios ſeptem dies; tum vero de ventriculo et utriuſque orbiti acutis queritur doloribus, ſubſequente horrore duraque cerebri matre prominente. Hac diſſecta, oſſis aliquod fruſtum ipſi inhaerere cerebro apparet, difficulter nec ſine vulneris dilatatione extrahendum. Poſt paucos dies alium locum, ab illo vulnere duos circiter pollices remotum, vehementes occupant dolores; hinc prima repetitur operatio, et dura mater, quae ſub exciſo oſſe alienum oſtendebat colorem, incidiitur, quo larga puris copia effluit cum ſenſu ſymptomatum leuamine, quae tamen poſt duos dies iterum ingraueſcunt et aegrum tollunt, in cuius

poſtea

poſtea cerebro magna puris copia reperitur. A laeſo itaque potius cerebro, quam a ſinus longitudinalis vulnere arceſſitam fuiſſe mortem intelligimus; quod etiam ſanguinem ulterius haud fuſiſſe Cl. Auctor aſſeuerat, poſtquam is ſemel fuerit ſuppreſſus; id, quod facili praeſtiterit negotio.

Secundus caſus *fractae* etiam *caluae* ſiſtit exem- p. 9.
plum, in quo *operatio ſuper futuram lambdoideam feliciter ſuſcepta* fuit. Viri cuiusdam octodecim annorum poſterior capitis pars in regione iam dictae futurae vehementi aliquo ictu, oblique verſus ſiniſtrum os parietale frangebatur ad trium pollicum longitudinem, uno potiſſimum ex oſſibus triquetris depreſſo. Sueta, quae accedebant, ſymptomata modiolum requirebant, qui lambdoideae futurae immediate ita imponendus erat, ut depreſſum illud oſſiculum comprehenderet; quo exciſo, dura mater extenſa incidebatur, ſero, quod ſub illa ſtagnabat, effluente. In alio deinde loco, unum pollicem cum dimidio ab hoc diſtante, eandem cur operationem faceret, Cl. Auctor habere quidem credebat, ſed nihil alieni ſub hac cranii parte reperiebat; aegro deinde poſt nouem ſeptimanas integrae ſanitati reſtituto. In hoc etiam caſu leuior durae matris cum ipſo cranio obſeruatus nexus eorum auctorum confirmare videtur animaduerſionem, qui aſſerunt, poſt violentum ictum, quo ipſa frangitur caluaria, ita a cranio ſecedere ſubiacentes membranas, ut his damnum aliquod a modioli dentibus inferendum haud facile metui debeat.

Tertius caſus aeque ac praecedentes ad rariores p. 10.
pertinet, *de ſcliſi* nimirum *modioli in occipitis oſſe facta applicatione.* Hanc quidem operationem Cl. Auctor ipſe non ſuſcepit, ſed eius ante longum iam tempus factae ſigna in capite alicuius hominis violenta morte extincti inuenit. Ei oſſis occipitis parti chirurgicum inſtrumentum olim fuiſſe applicatum apparebat, quae unum pollicem a ſuperiore angulo futurae

turae lambdoideae distat, prope sinistrum illius latus, in quo longitudinalis sinus pars posterior collocatur. Integumenta quidem firmam nacta fuerant cicatricem; callus autem, qui excisam replere debebat partem, aderat nullus, sed dura saltem mater foramini, quod fecerat modiolus, arcte adhaerebat, elongatis simul, quae pericranium efformant, membranis. Quum laterales dicti sinus, quippe iam descripta parte inferiores, in operatione haud laesi fuerint, effectus omnino satis felix esse potuit.

p. 13. Quarta sectio non nullas *de cataracta deprimenda* continet obseruationes. Vir quidam viginti fere annorum utriusque oculi obfuscatione subito correptus sine alio praegresso morbo vel quoque capitis dolore. Per tres annos eadem manet oculorum ratio, quae deinde vero peior fit, ita, ut Cl. Auctor in auxilium vocatus eamque inuestigans, utrumque oculum vera cataracta obsessum, eamque in dexto oculo inferiori iridis parti, in sinistro autem toti fere eius circulo adhaerentem deprehendebat, ipsa adeo pupilla in figuram oblongam distracta. Omnem itaque in sinistro oculo suscipiendam reformidans operationem, dextri tantum curationem acu tentat. Difficulter autem ab isto adhaesionis loco separare potest lentem, quam denique tamen consueto modo deprimit. Et nihilo minus haec priscum suum locum repetit per quatuor vices; quare ipsa quoque operatio toties repetenda fuit, donec lens ulterius non assurgeret, mo-

p. 16. li usu inde satis bene ipsi aegro deinde reddito. Dum quae insecuta fuerant, miramur phaenomena; unum, quod aeger oculo uti incipiens singula obiecta viderit quasi multiplicata; alterum, quod literae, si scriptum aliquod legerit, per aliquod adhuc horae in ultima oculi parte depictae remanere ipsi visae fuerint. Post paruum vero tempus utrumque illud symptoma euanuit. Qua occasione Cl. Auctor quaerit: Num haec cataracta curari potuerit noua per lentis extra-

ctionem

tionem praestanda methodo? quam vero in hoc casu, ubi lens alicui parti adhaeret, bene succedere posse negat propter metum, ne maxima vitrei humoris pars simul exprimatur totaque ideo irrita fiat operatio.

Ipso igitur nouo hoc Cl. DAVIELIS inuento diiudicato, rationem, qua illud emendari omnisque operatio uno tantum instrumento fieri queat, docet additaque icone illustrat. Aegro nempe, uti decet, collocato, eiusque caput ab aliquo chirurgi famulo sustentato et aliquantum, pro faciliore vitrei humoris retentione, reclinato, ipsoque simul oculo, quantum fieri potest, per illius manum firmato, instrumentum aliquod cultelli minoris faciem referens, per mediam corneam a latere, quo adhaeret sclerocticae, chirurgus adigit in oculum ad oppositam usque corneae partem ita, ut inferior atque dimidia corneae pars dissecetur. Ipse tum adhuc in oculo detentus cultellus caute aliquantum retrahitur, eiusque cuspide per pupillam moto, capsula lentis crystallinae discinditur, ipsaque deinde lens, oculi globo a chirurgi digitis, indice atque medio, leuiter compresso, eiicitur, corneae segmento per ipsum cultellum in anteriore oculi camera adhuc retentum eleuato. Operationem hanc in iis aegris, qui oculum firmum tenere non valent, haud facile susci pi posse Noster existimat. Neque tutum esse oculi speculum, vitreus ne forte omnis humor exprimatur, cuius iam aliqua pars vel in felicissima operatione perdatur: Nec dolorem porro, neque interdum subsecutam inflammationem grauem esse, fotibusque emollientibus cum unguentis refrigerantibus facile tolli; aluo simul aperta seruanda. p. 30.

Variae deinde sequuntur obseruationes de non nullis *tumoribus cystisis feliciter extirpatis*, *aneurysmatibus*, *gangliis*, *empyematibus*, *herniis*, aliisque casibus chirurgicis. Finem autem libelli faciunt relationes

nes quinque de *amputatis extremitatibus* inferiorum unaque de *mamma abſciſſa*, quibus in caſibus [illegible] metuendum ſanguinis profluuium absque [illegible] ſed ſolo adhibito agarico, cuius iam frequentem commemorandi habuimus occaſionem, feliciter exhibitum fuit.

p. 133. Poſtquam enim Viri Cl. FAGET, relationem de ſtyptico illo remedio cum Londinenſi Scientiarum Societate communicauerat Cl. THEOBALD*, quae ſuo tempore ex illis actis recenſuimus, et hic loci a Cl. Auctore repetitas legimus: ab Ill. hac Societate agarici illius quaedam copia Noſtro data fuit, ut, data occaſione, nouo cum eo remedio faceret tentamina; quorum igitur inſtitutorum deſcriptam hiſtoriam publicum in uſum hic loci enarrat, prout eam Scientiarum Societati tradidit; e quibus potiſſimum apparet, non certo ſolum tutoque ſanguinem ſiſti ab applicato illo topico, ſed etiam absque dolore, adeo ut febris, quae inſequitur, mitior eſſe ſoleat, ac in illis caſibus, ubi adhibetur ligatura. Inſignis porro alius uſus inde prouenit, quod nempe tum quoque temporis ſanguinis profluuium ſupprimat, quando illud poſt aliquot dies vel ſeptimanas ex vulnere denuo prorumpit; vel iſtae ſauciatae partes tam molles eſſe ſolent, ut ligaturam, ſi quoque velles, ipſis applicare nequeas.

p. 147. Caſus etiam ſingularis Cl. Auctorem docuit modum, quo tam breui temporis ſpatio vim ſuam exſerat agaricus. Cuidam enim aegro infra genu praeſcindebatur tibia, omniumque paulo maiorum arteriarum finibus applicabantur agarici fruſta. Poſt horam caeſa pars denuo fundebat ſanguinem, quae omnia, quibus ea fuerat obducta, remouebantur, exceptis illius ſtyptici remedii particulis; quo apparebat, ſanguinem ex aliquo laterali tantum ramo proſlu-

* vid. Philoſophical Tranſactions Vol. XLVII. p. 562. et Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 59.

lire, qui eodem quoque remedio ſtatim coercebatur. Quo facto, curioſitatis gratia illa agarici frusta, quae reliquorum vaſorum apicibus paulo ante applicuerat Cl. Auctor, remouet, breuique hoc temporis ſpatio ita haec orificia iam arctata eſſe intelligit, ut omnem appellentis ſanguinis vim ſuſtinere poſſint, extrema eorum figura ex cylindrica in conicam mutata.

Alium inſuper uſum ab iſto topico expectari poſ- p. 161.
ſe Noſter arbitratur in conſtringendis illis vaſis, quae in calculi ſectione laterali dicta facile laeduntur; uti et in aliis caſibus, ubi vulnerata vaſa nimis ſunt profunda, quam ut iis applicari poſſit ligatura.

Omnes illae commemoratae amputationes *infra* p. 166.
genu factae fuerant, omnesque feliciſſimus exceperat euentus. Poſt aliquod autem tempus accidit, ut ſupra genu ſuſcipere deberet Cl. Auctor operationem, quo in caſu femoralem arteriam ab agarico applicato non ſatis conſtrictam, ideoque ligaturae uſum fuiſſe neceſſarium candide fatetur. Experimentorum ſimilium copia deſtitutus determinare adhuc nequit, num agaricus ad ſanguinem ex maioribus vaſis prorumpentem ſiſtendum forte non ſufficiat, ideoque minoribus ſaltem queat adhiberi? An ſingularis aliqua circumſtantia in modo dicto caſu efficaciam eius imminuerit? Tota res omnino ſatis grauis eſt atque digna, quae ab omnibus chirurgis, occaſione data, tentetur ideoque extra omnem ponatur dubitationem.

VII.

Tentaminis de colica pictonum appendix, eadem obseruationum sistens, auctore ANNE GRASHVIS. Amstaelodami, apud Isaacum Tirion, 1755, 8 mai. pl. 3.

Alio iam tempore Cl. Auctoris *de colica pictonum tentamen* recensuimus *, illumque huius morbi naturam in singulari doloris saeuitie atque pertinacia, causam vero eius proximam in defectu vel nimia quoque tenui ideoque nimis facili secessione naturali intestinorum muci, hincque praecipuam ei medendi methodum in roborantium et adstringentium remediorum usu ponere, satis fuse exposuimus. Nunc ut talia vere profuisse exemplis demonstraret, haec quas iam indicauimus, obseruationes ex aduersariis suis collectas, edidit. Historiae morborum quidem breues sunt; candide tamen, uti omnino videntur, et eleganter enarratae, neque mancae, sed omnem morbi decursum satis exponentes; nullis quidem fere intermistis ratiociniis, ipso tamen priore suo *de colica* tentamine ad quaeuis historiarum loca, ceu eorum quae ibi dicta fuerant, testes, saepius citato, ut is qui illud legerit nuncque has percurrat obseruationes, statim pateſcat, quam mirifice iudicia, quae olim de morbi indole tulerit Cl. Auctor, cum ipsa indubitataque experientia conueniant? In cunctis fere obseruationibus, uti simillimam morbi symptomatum faciem legimus descriptam, ita una fere eademque ei commendata, ipsoque etiam usu vere comprobata deprehendimus remedia, ita, ut unam alteramque iam tem ex illis iam adduxisse sufficiat.

p. 5. Virgo adhuc iuuenis, debilis, acerbissimo, praesertim circa umbilicum, dolore diu vexata, nullis cessante remediis, sequentem a Cl. Auctore praescriptam

* Comment. nostr. Vol. II. P. II. p. 241.

ptam adhibet mixturam: *Aquae communis coliae uncias octo, vini gallici albi uncias quatuor, gummi tragacanthae, catechu ana drachmam unam, aluminis crudi drachmas duas; M. Dosis sit uncia dimidia quolibet semihorio.* Altero inde die dolor imminuitur quartoque iam prorsus euanuit. Aluus tum valde adstricta extracto rhabarbari soluitur, opii tantillo addito; unica post doloris accessio die octauo rediens, calido cataplasmate farinaceo ventri imposito tollitur. Ad praecauendum autem malum tincturae corticis peruuiani atque catechu aliquot doses saepe de die sumere ac in eius usu diu persistere iubetur aegra bene se inde habens.

Obseruatio tertia aegrum sistit, qui post vehe- p. 9.
mentissimam febrim intermittentem, largiore corticis peruuiani usu nimis cito suppressam, altera inde septimana praeterlapsa, in eandem colicam perpetuis vomendi conatibus stipatam inciderat. Nullum ex applicatis remediis aluum soluere valuit, donec tandem epispasticum ex cantharidibus umbilicali regioni imponeretur. Aeger deinde quidem sanatus visus, leuioribus tantum per vices recurrentibus doloribus, post triennium eodem morbo eademque eius vi correptus vix ac ne vix quidem eo liberari potuit. Aquis postea Spadanis cum lacte per tres menses usus fuit, pilulis ex corticis peruuiani extracto, rhabarbaro et sapone veneto paratis, uti et cassia et oleo amygdalarum, interpositis. Nihilo tamen minus interdum et ex leuibus saepe causis, v. c. motu corporis paulo maiore, quin et ambulatione tantum citatiore, recurrit dolor, modo mitior, modo vehementior, regionem in primis epigastricam occupans et ad lumbos sese extendens, qui, pedum quodam dolore oborto, leuari quidem visus, eo autem cessante, eo intensiore vi redijt. Noster nunc in consi- p. 15.
lium aduocatus, potionem ex corticis cascarillae drachmis duabus, una succi catechu, cum quodcim

cim aquae unciis coctam, additis colaturae duabus drachmis, praescripsit. Quum exp... inde vero effectum ex omni parte non consequ... aeger, cascarillam, ceu remedium stimulans, ... pa esse Cl. Auctor existimans, hanc omisit ... iam laudatam mixturam, postque tincturam ... peruuiani atque cinamomi adhibuit; cuius u... medicinae usu aeger conualuit, doloresque ... numquam subsequenti tempore reuertentes ... scuit. En exemplum, quam difficulter a redit... bi tuti praestari queant tales aegri!

p. 18. Alius aeger eiusdem mixturae usu valde ... leuatus, sed molesta inde tussi vexatus fuit, ... propter pulmonum eius sensilitatem, ab ... proficisci Cl. Auctor iudicauit, ideoque decoctum ... herbis emollientibus cum fructu illi substituit, ... tis quidem adstringentibus, sed ex vegetabilium ...

p. 22. tantum depromtis. Plerisque enim formulis ... aluminis portionem ideo se adiicere dicit, quo... adstrictoria non solum sua vi follicululas intestin... glandulas in hoc morbo nimis relaxatas indeq... mis tenuem secernentes mucum, constringat, ... aluo apertae seruandae prosit. In asthmaticis ... vel qui pulmonum labe afficiuntur, recte ab ea ... abhorret.

p. 25. Alius porro aeger solo demulcentium et ... antium usu a diriſſimo hocce malo liber factus ... Confirmatur quoque eius exemplo ab aliis iam ... auctoribus obseruatio, quod urina saepius a ... doloribus vel supprimi vel certe difficulter emitti ... leat.

p. 37. Obseruatio nona atque decima *cardialgiae* ... casus sistit, quam pictonum colicae interdum ... lam esse iam olim dixerat Cl. Auctor. Prior ...

p. 40. uior fuit altera. In hac enim quam vehement... dolores summopere excruciabant miserrimam ... gram; aluus simul erat pertinaciſſime adstri... omni

omnia ingesta, excepto lacte, vomitu regerebantur multa cum pituita, et cuiuscunque generis adhibita remedia sine ullo fere effectu huc usque fuerant data. Omnem vero grauissimi huius mali curationem absoluerat alumen in aqua cocta solutum, tandemque tinctura corticis peruuiani atque catechu. Anno quidem elapso, idem redire dolor visus, decocto autem ex foliis maluae, succo catechu crudoque alumine parato iterum cessit.

Omnes, quas indicata decas obseruationes complectitur, felicem enarrant morbi euentum; ultima vero, quae appendicis loco adiecta legitur, eum ostendit contrarium. Femina nimirum sexaginta p. 43.
circiter annos nata per aliquot iam septimanas de dolore saepe intensissimo, ex epigastrica regione ad scrobiculum usque cordis sese extendente, ab omnibus assumtis ut plurimum aucto, conquesta fuerat hincque valde debilitata. Post adhibitam illam supra commemoratam mixturam melius quidem se habere visa, viribus autem fracta, placide obiit, postquam paulo antea eam inuaserat lipothymia, quae, spiritu tamen tantum volatili naribus admoto, cessauerat, borborygmis magna vi erumpentibus; cuius itaque subitaneae mortis causam perforatum seu exesum fuisse intestinum Cl. Auctor opinatur.

VIII.

Demonſtrationes anatomicas reliquasque lectiones ſemeſtri brumali MDCCLIV-MDCCLV habendas indicit et obſeruationum medicarum de ſuffocatis ſaturam addit IOANNES GEORGIVS ROEDERER, D. Medic. et Anatom. P. P. O. Societ. Reg. Gotting. Soc. Gottingae, ſumtibus Boſſigelianis. 4. pl. 7.

Inuenimus in iam indicato libello tot tamque graues obſeruationes, quarum uſus non in phyſiologia tantum, ſed in legali etiam, quae dicitur, medicina, quam latiſſime patet, ut lectoribus noſtris eas prae multis omnino aliis legendas commendare debeamus. En earum aliquae!

p. 1. Foraminis oualis aperturam ſubmerſorum hanc auertere ſuffocationem, puellae, viginti annos natae, et in aqua demortuae, teſtatum fuit exemplum, in cuius quippe cadauere foraminis illius valvulam amplitudine ſua illam, quae in fetu eſt, inſigniter excedentem inuenit Cl. Auctor, ad cuius alterum extremum ex ſinu dextro in ſiniſtrum via adhuc patula fuit. Sanguinis etiam quam copioſiſſimam in venis per totum corpus diſtributis congeſtionem; in pulmonibus porro aquae ſpumoſae et ſanguine tinctae inſignem copiam, eorumque veſiculas cellulasque inflatas deprehendit. Ventriculus autem aquae nihil in ſe continuit, ideo forte, quod puella plethorica, animi deliquiis iam olim facile obnoxia, et mox, dum ex equo deciderat in aquam, eo affectu correpta exſpirauerit ante, quam deglutire aquam potuerit. Mirum quoque nobis eſſe videtur, trés in ſiniſtro femore muſculos, longum puta bicipitis caput, ſemitendinoſum et ſemimembranoſum oblique a parte interna ad externam deorſum disruptos fuiſſe illo caſu, propria tamen eorum membrana illaeſa manſa.

In aliis insuper hominibus adultis, viro sene, pu p. 4.
ella viginti quinque annorum aliisque pluribus, foramen ouale adhuc apertum quidem, sed angustum, ductum vero arteriosum semper clausum et in ligamentum mutatum reperit Cl. Auctor.

De iis porro, qui laqueo suspensi pereunt, obser- p. 7.
uat, eos non propter asperae arteriae aut laryngis compressionem, quippe quae, si tota umquam detur, difficillima sit, sed potius propter sanguinem, per venas compressas ex capite refluere impotentem, indeque ortam apoplexiam, perire videri; id, quod huius signis, praecipue sanguinis serique in cerebri ventriculos effusi magna in eorum miserorum cadaueribus reperta copia, confirmat. Notamus insuper, in robusto aliquo huius generis homine, sexto die cum aperiretur abdomen, vasa lactea summopere turgentia apparuisse, licet iam ipso mortis die venae iugulares apertae fuerint factae. In eodem etiam subiecto encephali venae atque iugulares ipso iam mortis die, ideoque quum putredinis adhuc nulla esse posset suspicio, aereis bullis, sanguinis columnas distendentibus, plenissimae visae fuerunt:

Sequens deinde articulus *fetus in partu, elisso* p. 9.
gutture, suffocati duas continet historias, multa cum cura elaboratas. Quod priorem attinet, nimis rigida parturientis genitalia grandiusque embryonis caput ipsum partum retardarant, quo factum quoque fuerat, ut os uteri valde elasticum, velut laqueus, pusilli collum constringeret, tumore in illius capite oborto eoque ipso in oblongam sphaeram compresso, adeo, ut infantulus non, nisi magna vi, protrahi potuerit. Puellum omnino sub partus initium vixisse et tumor ille, et motus embryonis ab ipsius matre perceptus, probarunt; eius tamen corpusculum fuit candidum, labiis tantum liuidis talique zona collum cingente visis. Pigmentum quidem viride illud et amnii liquorem foedauerat; quod autem ab excreto

tantum meconio factum fuisse apparuit, omni [illegible] rum foetore, ut putredinis signo, absente. Quibus cumque tamen adhibitis adminiculis, vitam reuocare non potuit Cl. Auctor, licet hoc efficeret, ut [illegible] aliquoties traheret infantulus, eiusque diaphragma [illegible] conuelleretur. Omnem vero sanguinis vim in thoracem coactam capitique inde subtractam mortis [illegible] se causam, constrictionem vero uteri eo usque processisse, ut venae non solum iugulares, sed et [illegible] riae carotides, fuerint strictae, sectio corporis docuit.

p. 12. *An forte nerui etiam compressi cordis motum sol-lerint?* Cl. Auctor indagat. Sed nullam, nisi vi-dam et a duro quodam corpore praestitam [illegible] compressionem, omnem actionem cordis tollere [illegible] didicit experimento, quo neruum phrenicum in [illegible] cane digitis compressit, tumque eum supra compressionis locum lacessiuit, contracto inde diaphragmate, huius autem motu subsecuto nullo, si digiti loco vi-sella eum prehenderet. In transitu quasi inde colligit, alternum cordis motum propter alternam neruorum inter eius vasa factam compressionem fieri non posse. Pueruli huius, licet aliquantum excitati, spiritum tamen nondum ducere potentis omnia in thorace sita viscera et tota, et discissa, aquam pota-bant, dein vero, quum accederet putredo, ei mu-tabant.

p. 24. Alterius *fetus in ipso partu denati* historia, quae priori adiuncta legitur, non tam copiose quidem ac illa, enarrata, ei tamen in praecipuis rebus simil-ma est. Quid? Quod in hoc fetu et cordis et fun-culi arteriarum pulsus obseruatus fuerit; respira-tum tamen effici aut vita reuocari non potuerit. Quod etiam factum fuit, ut in hoc casu, prout in superio-re, pulmones et toti, et discissi, aquae innatarent.

Nunc ad *consectaria*, quae ex iam descriptis ob-
p. 16. seruationibus Cl. Auctor elicuit, progrediamur. Ac-
cidit

cidit saepe, ut meretrices clandestinum partum edentes, commissique infanticidii accusatae, concedant quidem, fetum mouisse artus, illum autem vixisse, aut vim ei a se illatam fuisse peruicaciter negent. Ex antea igitur dictis patet, fetum, qui ante partum vixit, in eo ipso ita suffocari posse, ut mox ab eo minimae adhuc vitae signa per breue temporis spatium supersint. Attamen excitari debere a matribus fetum vel debilissimum, regerere quis posset. Id quidem verum esse; sed illas inscias saepius id quoque praestare Noster existimat, dum illum in terram delapsum prehendant, remoueant, ideoque commouendo lacessant. Num obiectioni satisfaciat responsum? nos quidem dubitamus; in praesenti autem ea de re disputare non conuenit. Ex hoc interim signo certe solo non probari posse Cl. Auctor asserit infanticidium.

Pulmonum autem in aqua descensus certum dat p. 19.
praegressae respirationis signum, dummodo reliqua bene obseruauerit medicus secans. Nimirum quando natant pulmones, reliqua autem viscera subsident, spiritum duxit fetus; quodsi vero putredinis adsint signa, vasaque cordis coronaria aere plena, et omnia inde natent viscera, tum fallere possunt pulmones. Certum quoque manet de eorum descensu delatum iudicium, licet antea spiritus ori fuerit inflatus: inde enim haud dilatantur pulmones, nisi iam fetus ipse respirauerit. De prima enim respiratione, quam physiologi non nulli fouent, hypothesis iusto caret fundamento, quod nempe aer ambiens, elasticus, irruat pulmones, hosque dilatando thoracem ampliet. Cur enim non idem fit in debili moribundoque fetu? Cur non ab aere vi quadam inflato? Proprio potius conamine thoracem diducere ideoque pulmones inter et pleuram aliquod vacuum pro pulmonibus ab aere extendendis parare sibi fetus videtur, uti paulo post probabitur. Hinc ad excitandum

fetum redundantis ſanguinis facta imminutio reliqua in uſum vocari ſolitis palmam praeripit adminicula.

p. 21. Tumor aut ſugillatio ipſum quidem fetum ante partum vel ſub eius certe initium viviſſe teſtatur, vim autem ipſi fuiſſe illatam haud probat. In parto potius difficili illius abſentia fetus iam ante eum de mortui ſuppeditat indicium.

Spontaneam meconii excretionem fetus tantum facie ſua verſus os pubis verſi, minime autem nati, dare ſignum, olim docuerat Cl. Auctor *; nunc autem per experientiam certiora edoctus laudabili candore illam corrigit ſententiam, iſtudque profitetur, niſi a fetu clunibus praeuiis prorumpente accidat, vel mortuum, vel certe debilem, indicare fetum declarat. Ipſius quoque meconii originem a bile quam liquore amnii; deriuare mauult, cui etiam poſteriori nutritiam aliquam haud concedit facultatem.

p. 24. Addit nunc porro memorabilem *excitatae, quam partus ſuffocauerat, puellae* hiſtoriam. Erat illa a primo matris lentoque partu mortuae ſimilis, ut artus non ſolum propenderent, ſed inferior quoque maxilla, licet eleuaretur, ſponte iterum decideret; cordis tamen pulſus minimam vitam latentem demonſtrabat. Itaque illo adhuc tempore, quo cum fundo cohaerebat fetus, placentaque in utero remanebat, omnia in auxilium vocabantur conſueta, quae illam excitarent, adminicula; ſed fruſtra. Fune poſtea perſciſſo, ſanguinis ad dimidiam ſaltem pedis diſtantiam ſumma vi propulſi aliqua emittebatur copia. Artus inde et abdomen commouet puella, nondum vero reſpirat; huius autem actionis niſum edit aqua vomitum, abdomine compreſſo, quo ſpaſtice ſimul agitatur thorax. Naribus tandem plumula irritatis puella, ad egerendum mucum abdomini impoſita, decimo a partu horae minuto leuem ducit ſpiritum, deinque aqua calida fota, potu Theae calido ipſi ſimul inſtilla-

* vid. ipſius elementa artis obſtetr. Cap. XV. §. 385.

inſtillato, ſenſim ſenſimque vires ſuſcipit, vita perdurante.

Ex qua praecedente obſeruatione varia nunc iterum Cl. Auctor colligit *conſectaria*, quae illa priora maximam partem confirmant; v. c. ratione fetus, ſuffocati viſi, ad vitam difficillime reuocandi, niſi per ſanguinem ex funе diſciſſo effundendum indeque thoracem atque cerebrum ab eius redundantia liberandum; umbilicalis porro funiculi neceſſariae deligationis; ſpontanei maxillae inferioris delapſus, mortis ſigno non abſoluto; e. ſ. p. p. 25.

Ipſi autem, cuius accuratior cognitio ex illa obſeruatione fluit, *primae reſpirationis rationi* ſingularem articulum aſſignat. In partu prorſus naturali omnes, quae ad illam corporis functionem pertinent, actiones tam ſubito ſeſe inuicem excipere ſolent, ut earum una ab altera diſcerni nequeat. Saepiſſime tamen hanc rem accurate obſeruandi Cl. Auctori contigit occaſio, ita, ut reſpirandi niſus, vomendi conatus, thoracis agitationes aliorumque muſculorum motus, ipſam reſpirationem et vagitum praegreſſos fuiſſe, ideoque primum reſpirationis momentum in ipſa thoracis dilatatione, minime vero in aeris, qui in pulmones fit, influxu poni debere aſſerat. Obſeruare id potiſſimum licet, quando impedimenta adſunt, quo minus promta fiat horum motuum ſucceſſio; ad quae igitur in primis omnes ſuffocationis modi referri debent, quibus ſanguis in cerebro coacerüatur, medulla eius premitur et actio neruorum, ideoque etiam muſculorum, ad quos ei pertinent, imminuitur vel prorſus tollitur. In tranſitu quoque monet Cl. Auctor, funis circa collum contorſionem minus eſſe periculoſam, ac prima facie cuipiam videri poſſet, rariusque ex ea perire puſiones, dummodo artis auxilium ſatis cito eos iuuerit. p. 28.

Alia porro quaeſtio, *num fetus*, vel capite eius natо, *in vagina reſpirare* queat? ex iam dictis diiudi- p. 32.

cari poterit. Quum thorax enim prius debeat dilatari, quam aer ingrediatur pulmones; illi autem neque ac abdomini expandendo nullus detur locus spiritum ducere non posse infantem satis clare apparet; id, quod ex principiis deductum iudicium perpetuo quoque confirmat experientia, praesertim si de partu debili ista oriatur quaestio in foro haud non obuia.

p. 33. Non nullas nunc hisce Cl. Auctor subiungit observationes *de fetibus a muco*, os, fauces, nares, trachea, pulmones atque ventriculum replente, *suffocatis*, quas *consectaria* inde elicita excipiunt, e quibus iam aliqua repetere iuuabit.

p. 38. Vnde enim ille mucus oriatur? iure quaeritur. Ex istarum quidem partium interna superficie fetum quidem voluerunt auctorum aliqui. Cur vero paucus tantum reperiri solet in ipsis intestinis? insignis potius eius copia, tenacitas et cum amnii liquore conuenientia, ex hoc illum suam petere originem innuunt, ideoque ab hoc humido non nunquam suffocari posse fetum, ceu adulti in aqua submersi ab hac enecantur, inde concluditur: quo etiam fit, ut symptomatum in utroque casu summa sit conuenientia. Vnde vero id accidit? quum fetus, qui nondum respirarunt, aquam etiam in pulmones ventriculumque attrahere nondum possint. A violenta sine dubio uteri contractione, quae vim musculorum fauces atque cardiam claudentium superat; quando ipsius nimirum fetus caput integrum pelvis ostium obturat, liquorque illum ambiens in os potresque violenter propellitur. Hinc is, si reperiatur in ventriculo, immutatus neque digestus ideoque noxius deprehenditur, nisi vel spontaneo vel arte excitato vomitu eiiciatur. Ista igitur etiam, quam plurimi fouent, opinio de nutritia illius indole magis magisque inde conuellitur; e contrario autem ea, quae bili ortum tribuit meconii, et inde et ex vir-

virideſcente eius colore confirmari a Noſtro dicitur.

Aliud porro idque grauiſſimum conſectarium! p. 41.
Fetus eo quidem modo ſuffocatus, per aliquod tamen a partu horas viuere, ideoque reſpirare potuit, quem deinde mortuum ſi mater, clandeſtinum partum enixa, proiecerit in fluuium lacumue, ſecantem fallere poſſe patet medicum. Cuncta enim infantis, ceu ab aqua ſuffocati, ſigna adſunt, isque tamen nihilo minus ab huius vi periit.

Haec iam fuſe deſcripta *fetus in partu difficili ob* p. 42.
compreſſum cranium emortui hiſtoria ſequitur, cuius quippe caput, propter matris paulo annoſioris inſignem peluis anguſtiam, lento difficilique valde partu, ita erat compreſſum, ut diſtantia ab oſſe occipitis ad frontem quinque pollicum aequaret longitudinem, tumore ſimul unum pollicem alto in occipitis regione exorto. Itaque nulla reuocandae vitae, quae ſub ipſo partu euanuerat, ſpes fuit. Inter alia multa, quae notatu digna ſecanti medico occurrerunt, notamus ſummam ſanguinis congeſtionem in encephalo, minorem in thorace, minimam in abdomine, nullam vero in extremitatibus apparuiſſe. Cerebrum quoque, licet valide fuiſſet compreſſum, et ſanguine fartum, ne guttulam tamen ſeri vel ſanguinis in ventriculos effuſi continuit. Fetuum porro p. 48.
ſectorum thoraces numquam aluiſſe quendam emiſſum liquorem obſeruauit Noſter, etſi talem in reliquis inuenerit cauitatibus. De muci inſuper fuſci in ventriculo reperti ſtriis in nares, minime vero in oris cauum continuatis coniecturae cuidam faciendae occaſionem deſumit Cl. Auctor, quod caput nimirum, mento fetus thoraci valde impreſſo, longiſſime propendeat, baſi ſimul cranii ad poſteriorem oris fundum propius accedente, ideoque muſculi, qui in deglutitionis actione laryngem eleuare et verſus mentum adducere debent, agere nequeant. Quodſi

itaque deglutitioni in fetu nullus detur locus, linguam etiam in ventriculo naturaliter reperiundum non a deglutito amnii humido, sed a vicinarum potius partium glandulis secernentibus, derivare possumus.

p. 51. Quaestionem denique soluit Cl. Auctor: *An morte pulmones ventriculumque aqua subeat?* Varia ista cum infantibus fecit tentamina, de quorum morte certus fuit, quos in aquam eiusdem cum aere temperiei immisit, funiculo aperto et propendente relicto. Sed aqua mansit intincta, sine aliqua sanguinis guttula vel effluente, vel aquae in funiculi vasa, os, fauces, pulmones ventriculumque intrante. Quam late huius obseruationis a Cl. Auctore confirmatae pateat usus in medicina legali, quisque facile perspiciet.

Non nulla adhuc alia de nascituro atque nascente homine obseruata collegit suoque tempore cum eruditis se communicaturum esse passim promittit; quam ut datam fidem, uti sperare licet, liberare quoque velit, optamus.

IX.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens Handlingar foer Aor 1752. Vol. XIII. Med. Kongl. Academiens Tilstand. Tryckte i Stockholm hos Lars Salvius pao des egen kostnad. 1752. 8. pl. 21. Tab. aen. 8.

i. e.

Academiae Regiae Scientiarum Suecicae Acta ad annum 1752. Vol. XIII.

p. 1. 1) Trimestre primum orditur PETRI VARGINTIN, Secretarii, historia inuentorum circa logarithmos, inde a NEPERO vel STIFELLO potius, qui a logarithmis inueniendis proxime abest, ad EVLERI nouissimam dissertationem de lite inter

LEIB-

LEIBNITIVM et BERNOVLLIVM, quales sint logarithmi numerorum negatiuorum.

2) Tractatui *de Salmonis piscatura* colophonem imponit Cl. GISLERVS, machinas praecipue, quae capiendis piscibus adhibentur, describens. p. 11.

3) Adhuc *quo modo mays in America septentrionali colatur, et quibus usibus adhibeatur*, enarrat Cl. KALM. Agros ab herbis inutilibus sedulo purgatos mays postulat. Matureſcunt semina in borealibus regionibus circa finem augusti, interdum quoque circa medium. Sed in australioribus, ubi longiores sunt aestates, hoc circa medium vel finem septembris, immo octobris, contingit. Spicae a culmis manu sola facile separantur. Aliqui vaginam foliosam in agro decerpunt, alii domi. Optimum est, ut spicae in agro, postquam decerptae sunt, siccentur, si aeris temperies id permittat. Siccantur vero etiam in aedificiis, eum in scopum exstructis, aeri pèruiis, vel etiam in feneſtris vento exponuntur. Semina in spicis seruata plures annos durant, adhuc sationi apta. Barbari leni fumo spicas siccant, deinde sub tectis tuguriorum suorum pensiles seruant. Hostibus illis occultaturi, vel seruaturi, cum ad semestre spatium cum omni familia venatum abeunt, in foueas collocant, in locis siccis excauatas, interius cortice sicco arborum obductas, fundo gramine sicco tecto. Cum foueae fere plenae sunt, gramen frumento imponunt, deinde cortices, denique terram. Eligunt huic scopo in primis lagurum spicis oblongis, pedunculatis, e singula ala pluribus LINN. Hort. Cliffort. 25. Ita mays per plures annos seruatur. Iam de usibus frumenti huius agit Noster. Fructus pro seminis, terrae concrediti, ratione rependit uberrimos: Cl. KALMIVS in unica spica grana 650 pura et perfecta computauit; habent vero culmi singuli p. 24.

plerum-

plerumque ſpicas duas vel tres. Nulla fere ſpica grana habet pauciora, quam 300; ſi ducentuplum fructum ſaltim accipiant coloni, de meſſis paupertate conqueruntur. Hoc etiam praecipui habet, quod grana non excidant alueolis ſuis et diſpergantur, quod ſecalis et aliorum cerealium granis accidit. Non facile damnum a frigore, ab aeſtu, a ſiccitate, ab humiditate patitur; in terra macra prouenit, item in locis ſiccis et arenoſis. Folia dum adhuc virescunt, decerpta et in ſole ſiccata, gratum equis pabulum ſunt, quod animalia haec trifolio aut foeno cuiuis alii praeferunt: ſed ſi folia, culmo ipſi adhaerentia adhuc, ſiccata ſunt, non utuntur illis equi, niſi cum aliud pabulum deeſt. Foliis ſimiliter virentibus decerptis infuſa aqua potum exhibet una cum pabulo, vaccarum lac augentem. Hieme conciſa his animalibus exhibentur. Cum grana adhuc mollia ſunt, igni expoſitae ſpicae aſſari ſolent, gratam hominibus eſcam praebentia. Culmis virentibus ante, quam maturuerunt ſemina, ſuccus dulcis ineſt, ex quo ſaccharum praeparari poſſet, ſed operam non compenſaturum. Grana a ſpicis commode ſeparantur, ducendo ſpicas per angulum baculi quadranguli ferrei vaſi ſuperimpoſiti, ut in vas decidant. Non niſi ad uſum praeſentem grana ſeparantur, melius in ſpicis durantia. Ex farina plantae, farinae tritici aut ſecalis mixta, panis egregius coquitur, quem incolae ditiores etiam triticeo praeferunt. Legitur mays ii, qui perpetuo illo utuntur, ventrem obſtruere, ſubiem protrudere; ſed id falſum penitus eſſe, tum ab incolis comperit Noſter, tum in ſe ipſo expertus eſt. Contra excretionem aluinam promouet, et ſanitati maxime conducit. Vt panem ex mays farinae ſecalinae commixto coquant, primum pultem ex farina ipſius mays coquunt, cui, ubi refriguit, farinam ſecalis indunt. Cucurbitas etiam cum mays pane coquendo miſcent, item baccas varias, uuas ſiccas,

ſtres,

ſtres, fraga. Pulte nulla fere utuntur, niſi ex mays cocta. Ea, aqua ſola adhibita, albedinem luteam oſtendit. Optimum et frequentiſſimum eſt incolarum nutrimentum; utuntur etiam ad eam conficiendam cremore lactis et ſaccharo, ius item ex granis leuiter comminutis coquunt. Vt granorum inuolucra auferre poſſint, macerant illa in lixiuio, vulgari modo ex cineribus confecto. Torrent mays polentae conficiendae, ut cereuiſiam inde coquant, nihil ei, quae ex hordeo coquitur, cedentem. Toſtum mays, in mortario ligneo in pollinem craſſum contunditur, deinde membranae inuoluentes grana euannantur, et pollen purior ſaccharo miſcetur. Hanc mixturam iter facientes ſecum ferunt, eius exigua quantitas, aquae indita, inſigni nutrimento eſt, ipſas malas putris aquae adfectiones corrigit: ſi pinguedo haberi queat, additur. Animalia nulli frumento cuidam puro inſidiantur, quam huic; cornices, aliae aues, quarum tres ſunt ſpecies, *fures mays* appellatae; ſciuri tum vulgares americani, tum qui propę terram plerumque degunt, arbores rarius ſcandentes; picorum variae ſpecies. Domeſtica animalia omnia libenter frumento hoc veſcuntur. Praeſtat etiam mays remedium contra oedemata. Pulmentum coquitur ex farina mays et ex lacte, cui feruenti pinguedo bene commiſcetur, ſicque calore eo, quem ferre poteſt locus tumens, cataplaſmatis ad modum imponitur. Ita vel diſiicitur tumor, vel ſi ex eorum genere ſit, in quos materia peccans colligitur, maturatio eius et effluxus humoris acceleratur. Haec in tumoribus, ex odontalgia et ex frigore oriundis, Auctor tum ipſe expertus eſt, tum apud alios vidit. Plantam vero tam utilem coli in Suecia poſſe nullus dubitat, cum petum, a latitudine 37 vel 39 grad. Americae borealis in Sueciam translatum, matura hic fere ſemper ſemina proferat, ut dubium nullum ſit, mays, quod in America boreali

reali in 48 grad. lat. colitur, etiam in Suecia habitare poſſe. Loquitur vero de minima mays ſpecie, quae, quia tribus menſibus matureſcit, trimeſtris vocatur, an negotium cum maiore etiam ſucceſſurum ſit, in medio relinquit. Serenda vero eſt planta, non in argillam, ſed in terram arena mixtam, ſolique, quantum fieri poteſt, expoſitam.

p. 43. 4) Cl. EVALD RIBE recenſet, *quae obſeruata ſint in cadauere viri, qui ob aſcitem ſaepius paracenteſin perpeſſus erat.* Fuit is DASSOVIVS, Med. Cand. qui, quoties operationem hanc pertulerit, et quo euentu, ipſe Academiae regiae retulit, ſcripto in quadrimeſtri tertio anni 1750 edito. Sectio peracta die poſt mortem eius, maii 6. 1751. In capite nihil peculiaris obſeruatum, niſi quod ventriculi cerebri una cum plexu choroideo veluti exſiccati apparuerint, vaſis tamen plexus ſanguine plenis. Pulmones expanſi et pleurae, mediaſtino, diaphragmati adeo adcreti, ut niſi ſcalpello ſeparari non potuerint. Cor cum pericardio ſanum. Omentum fere deſtructum. Exterior eius membrana per totam eius extenſionem peritonaeo firmiter adcreta, interior inteſtinis. Colon ex ſitu naturali tractum, maximam partem latus dextrum occupabat, exſiccatum, contractum et tenuius, quam eſſe ſolet. Dextro latere inter coecum et hepar et peritonaeum indicium ſacci comparebat, quaſi antea ibi formati. Omentum ibi plane euanuerat, ſimile detrimentum peritonaeum paſſum erat, inteſtina omnia, cum plexibus ſuis aliis liberis concreta, omentoque ipſi adcreta per totam eius extenſionem, deinde peritonaeo. In paucis interſtitiis inter peritonaeum et inteſtina parum aquae ſubflauae hoſpitabatur, quartam circiter menſurae partem (*quarter*) complens. Hepar ſolito multo maius, coloris dilute fuſci, molle et tactu in frusta abiens. Cyſtis fere vacua. Ductus cyſticus, hepa-

ticus,

ticus, choledochus, velut contracti et rugosi. In rene sinistro scirrhus, maximam partem unius eius lateris occupans, et ad peluim descendens. Intestina omnia, hepate excepto, velut exsiccata et concreta. Tempore paschatos quatuor ante mortem septimanis DASSOVIVM adgressa est febris algida, alternis diebus rediens, cum spasmis vehementibus artuum, et doloribus capitis maximis, quibus emplastrum cantharidum opposuit, sed nullo effectu. Nulla remedia adhibuit praeter, quam salia media, quibus interdum rhabarbarum addidit, ob nauseam et conatus vomendi frequentes. Vltimos autem 14 vitae suae dies vehementiores et diuturniores fuere paroxysmi febriles, in primis capitis dolor ad mortem usque durauit.

5) *De muscarum laruis, ex corpore humano excretis*, obseruata sua edit Cl. I. G. WAHLBOM, M. D. Iulio anni 1752, virgo quaedam fonte soterio Vpsaliensi utebatur, contra vermes, quibus cruciari se credebat, remedium in eo quaerens. Morbo hoc se laborare inferebat ex corporis macie et languore, cibi appetitus defectu, dolore et pressione veluti in latere sinistro. Tribus septimanis usa erat fonte, nullis vermibus excretis. Dedit ipsi Cl. WAHLBOMIVS puluerem, ex tartaro vitriolato et vitriolo martis, varia quoque alia remedia, calcem etiam stanni, nullo sensibili auxilio. Tandem continuato aquae usu, excreuit vermes exiguos, vix latum digitum longos, crassitie columbae plumam aequantes, uno extremo tenues et paululum nigros, altero veluti truncatos, non tamen aequabiliter, paucis crinibus obsitos, pedibus carentes, annulos habentes duodecim. Spiritui vini inditi mortui sunt; unus vero vase clausus, secundo die in chrysalidem fuscam abiit, post tres septimanas vas rursus examinans Cl. Auctor muscam perfectam vidit, chrysalidem vero vacuam. Est autem

tem *Muſca nigra abdomine nitido teſſellato, thorace lineis pallidioribus longitudinalibus maior.* LINN. *Faun. Suec.* 1105. Vulgaris eſt haec muſca et oua in carnes praecipue aliquantulum ad corruptionem accedentes deponit; unde probabile eſt una cum carnibus oua in corpus humanum deferri. Recte igitur addit antiquos ſenſiſſe, et vulgus hodienum credere, infantibus a carnium eſu vermes creari. Iam hae muſcarum laruae, a cognitis huc uſque illis tribus vermium, corpus noſtrum infeſtantium, ſpeciebus, plane diuerſae ſunt, ut mirum non ſit, quae hos expellunt remedia, contra illas nihil valere.

p. 52. 6) *De inſectis, ex corpore humano excretis,* agit Cl. NICOLAVS ROSEN. Femina nobilis ſub initium anni 1751 purpura laborabat, optima eo uſque valetudine uſa. Liberata ab hoc morbo, ſenſit tamen omnino ſibi nondum reſtitutam eſſe ſanitatem, dum dolores capitis et brachiorum ab axillis ad cubitum patiebatur, abdomen etiam interdum indureſcens tumebat, cibi capiendi appetitus nullus, torpor corpus totum occupans. Macra fiebat, oculi languebant, facies liuida erat. Praeſcripſit ei Noſter potum, ex foliis ſennae leuiter laxantem, cuius effectum cum inter inſignes dolores eſſet editus, melius valere ſe ſenſit. enixa vero eſt ſimul tres veluti capſulas, in quibus lotis et diſſectis ſequentia fuere reperta:

Prima capſula nucis auellanae magnitudine, oblonga, foramine rotundo ad extremum praedita, membranacea, tenuis, ligamento quodam, ſed cuius extrema non coirent, circumdata, ceterum chryſalidibus papilionum ſimilis erat. *Secunda* ſimilis et aequalis erat; *tertia* paullo minor. *Prima* continuit caput, thoracem et elytram unam ſcarabaei nigri LINN. *Faun. Suec.* 353. Partes varias curculionis atri *Faun. Suec.* 451, ex quibus integer componi poterat, ſingulis coniunctioni aptis; alia etiam fragmen-

fragmenta similium insectorum variae longitudinis; araneae vulgares quatuor integrae, abdomine saltim exsiccato; larua insecti coleopteri; alia insectorum fragmenta. *Secunda* capsa inter alia continuit elaterem *Faun. Suec.* 577. adeo integrum, ut ne quidem antennae aut pedes fracti fuerint. *Tertia* integros curculiones duos *Faun. Suec.* 463, et mordellam integram; elateris praefato similis fragmenta. Infert hinc Noster, posse oua insectorum cum vegetabilibus, quibus crudis vescimur, corpori nostro ingeri, et in eo, magno nostro incommodo, matureſcere.

7) *Saponem filo, ex gossypio confecto, dealbando idoneum* describit Ill. femina EVA DE LA GARDIE. Efficitur ex cineribus alni, betulae vel iuniperi, calci et pinguedini commixtis. p. 57.

8) *Cuniculorum subterraneorum, in monte Balsberg,* prope Robloef in Scania, ichnographiam et orthographiam edit et explicat Cl. HANS HENR. LIWEN. Ductus varii subterranei sunt, qui plerumque natutae opus esse videntur, etsi ex aliquibus iam lapis calcarius effodiatur. p. 59.

9) *Erucam, quae, ut aristae secalis pallidae marcescant, efficit,* describit DANIEL ROLANDER. Oua phalaena mater in vaginam illam ponit, quae inferiorem aristae partem circumdat, ubi ex culmo nascitur. Egressa eruca per interiora culmi descendit, usque ad primum ab arista nodum, ubi suecum, qui ad aristam deferri debebat, ita consumsit, alium culmum similiter adgreditur, et sic plures vastat, semper ab arista usque ad primum nodum intra culmum progrediendo. *Phalaena* dici potest: *seticornis, spirilinguis, fasciculata, alis depressis, griseo fuscis, striatis, A latino inscriptis.* Litteram enim primam latinam alae monstrant. Minui potest damnum, ab p. 61.

hac eruca metuendum, si non quotannis in eundem agrum vel in vicinia secale seratur; nam alibi, nisi in culmis secalis viresccntibus viuere non potest. In Dallandia, ubi pluribus annis se sequentibus in eundem agrum secale serunt, messes saepius ab ea destruuntur. Operae etiam pretium esset, dum adhuc in primo aut secundo culmo est, erucam illam destruere, tum, ne plures deuastet, tum, ne mutata in papilionem genus propaget.

p. 66. 10) CAROLVS FRIDER. RENNSTROEM *papilionem* describit, cuius eruca habitat in *Arctio* LINN. *Hort. Cliff.* 391. *Flor. Suecic.* 651. *Bardana* offic. et semina plantae perforata miro artificio conglutinat. Plura enim semina perforat, et excrementis eiectis veluti calce coniungit, ut spatium quoddam includant, membrana interius inuestitum, in quo mutationes suas subit. *Phalaena*, in quam abit, est *seticornis, spirilinguis, alis incumbentibus, superioribus cinereo griseis, puncto atro, inferioribus atris omnibus, margine postico interiore barbatis.*

p. 76. 11) *Locustae an ab Arabibus cibi loco adhibeantur*, disquirit Cl. HASSELQVIST. Ab erudito quodam Arabe Cairi didicit, Meccae, dum caritas frumenti ingruit, edi locustas, torreri scilicet in sole, et in puluerem comminui, deinde aqua admixta, ac si farina cerealis esset, panes ex hoc puluere effici. Edere etiam Arabes locustas, etsi aliorum ciborum defectus eos non cogat. Diu in aqua illas coquere, deinde butyrum addere, et sic ferculum non ingratum ex iis praeparare. Denique, in castris Arabum ad montem Galileae illum, in quo Christus de beatitudinibus loquutus est, Arabem reperit, qui quaesitus a Nostro, soleantne locustae edi? adfirmauit in longis itineribus, ubi alii cibi defecerint, id a patre suo

et a se saepius esse factum, specimenque daturus, capi locustas iussit, illas ablatis alis, antennis et cruribus ad ignem torruit, et calidis butyrum superinfudit, sicque plus quam viginti edit, singulis butyro immersis, addens, si tempori et operae parcere nolint, prius in aqua leuiter coqui, deinde in butyro assari posse, sicque ferculum gratius exhibere. Locustae vero, quas adhiberi didicit Cl. HASSELQVIST omnis generis sunt, tum apud nos reperiundae, tum aliae, nullumque habent Arabes delectum.

Trimestre secundum.

1) *De aquis librandis* agit Cl. VARGENTIN, bre- p. 81.
uem artis ideam et historiam exhibens.

2) *Tractationem de salmonibus* absoluit Cl. GIS- p. 93.
LERVS parte quinta, de praeparatione salmonum. Alii sale unice conduntur, alii furno exponuntur, et haec ultima praeparatio ob maius pretium piscium, quibus ea adhibita est, magis est proficua. Vt memoratu dignum adducit, sale conditos salmones post tres dies, ab aliquibus etiam elapso uno die, imo quinque vel sex horis elapsis, deliciarum loco edi posse, quod vix alii cuidam pisci contingat.

3) HIORTERI *obseruationes meteorologicas*, Vp- p. 101.
saliae 1748. habitas, in compendio exhibet BENGT FERNER. Siccitate singularis fuit hic annus, cum pluuiae niuisque liquatae quantitas toto anno ad digitos $10\frac{718}{1000}$ adscenderit, quae inde ab anno 1739 intra $13\frac{1}{2}$ et 20 digitos fuerat. Anno 1747 solo iulio maioque pluuiae copia coelo decidit, quam hoc anno sex mensibus a primo aprilis ad 30 Septembr.

4) *Corallia duo* describit PETR. LOEFLING. p. 109.
Reperit illa in mari ad oras hispanicas et alibi. Alte-

rum est *millepora crustaceâ plana adnata, punctis quinquangularibus*, descripta LINNAEO Amoenit. Acad. Tom. I. p. 105. n. 20. fig. 19. Alterum *madrepora plantae formis, mollis, caule flexuoso, ramulis alternis tubulatis.* Vtrumque describit ac depingit, et quo modo a polypis illa habitantibus producatur, ostendit. Milleporae incola est polypus, a modo, quo brachium extendit, ad plantarum quarundam similitudinem *umbellata* dicenda, galli *polype a panache* vocant. Animal appendicem ex se dimittit, propria vagina sub initium tectum; humidum, ex hoc euporans, mox testae consistentiam, formamque cylindri adipiscitur, ex qua testa deinde animal partem corporis exsuit, rursusque in eam se recipit. Radiis a centro ad peripheriam diuergentibus, ramis etiam lateralibus progeniem et habitationes animalia extendunt. Madreporam quod incolit, animal *medusa* videtur; corallium tenuibus filis adhaerens per superficiem foliorum plantarum marinarum, fucorum, cet. disponitur.

p. 123. 5) *Mus aegyptiacus, pedibus posticis longissimis*, describitur a FRIDERICO HASSELQVIST. Forma muris est, nisi quod maius est capitis longitudine digitali, trunco digitos duos cum semisse longo, cauda digitos nouem, pedibus posticis trium digitorum anticis breuioribus digito unico. Barba ornatur crinibus longioribus praedita, quorum longissimus digitos tres aequat; mensuris Suecicis intellectis. Singulare prorsus huic animali est, quod solis pedibus posticis incedat, hominis quasi hanc praerogatiuam adfectans; anticos non adhibet, nisi ad cibos ori admouendos aliosque usus, quos manibus tribuimus, numquam ad currendum. Habitat circa pyramides aegyptiacas, nec non in montibus, qui Aegyptum ab Arabia separant. Arabes assato vescuntur, qua occasione monet Noster, pullos caninos coctos in deliciis

liciis esse feminis aegyptiacis, eo nomine, quod ad tumentem illam et mollem pinguedinem, quae pulcra Aegyptiis videtur, aliquid conferunt. Arabes animal Gerbuah vocant, Galli in Aegypto degentes, *Rat de montagne.*

6) *De auro ab aliis metallis separando* agit G. BRANDT. Vulgarem auri separandi modum ope aquae regis perspicue describit, praefert vero aquae regis, consueto modo praeparatae, et ad usum seruatae, aquam docimasticam, sale culinari impraegnandam, dum ad usum adhibetur. Scopus eius praecipuus est, impensas marcae auri ita ad summam puritatem deducendae necessarias computare. Quod ubi effecit, colligit hinc, in re monetaria purissimum hoc aurum cum fructu adhiberi, cum alias aurum eius puritatis, quam ducati habent, non possit deteriori mixtum illud ad bonitatem ducatis debitam perducere, id vero purissimo auro, deteriori cuiuis mixto, facile efficitur, sicque impensis multis in depurationem deterioris collocandis parcitur. p. 128.

7) *Antliarum constructionem, quae corio nullo indigeant*, docet Cl. IO. ACRELL. Valuulae loco globum ferreum foramini imponit, similiter embolo perforato globum ferreum addit, foramini incumbentem, qui adscendere aquam permittat, descensurae viam occludat. p. 132.

8) Epistolam W. GRANT edit ALB. DE HALLER, qua *coitus et generatio salmonis* explicantur. In feminis inde ab aestate ad autumnum, crescere oua vidit Cl. GRANT, magisque pellucida fieri, membranam, qua includuntur, expandi et attenuari; canales ab ouorum receptaculis exeuntes ampliantur. Canales hi coeunt ad anum et vaginam semidigitalem formant, post intestinum rectum apertam, cuius orificium tu- p. 134.

berculis tribus conſpicuum eſt. Preſſo ventre ſalmonis emerſit vagina ad longitudinem $\frac{1}{8}$ digiti; ſed cum experimentum ſeptembre menſe inſtitueretur, ova nulla exierunt. Maſculorum teſticuli, *lactis*, quod vocant, receptacula ſub initium exigui ſunt, creſcunt paullatim et liquore lacteo replentur. Exit a quolibet vas deferens longum; ambo vaſa uniuntur in parte poſtica membri, quod tuto penis ſalmonis appellari poteſt, licet piſcibus eiusmodi negatum tale membrum hucusque phyſici crediderint. Vt detegatur, in dorſo diſſecari ſalmonem oportet, et inteſtina reliqua ſuſpenſa manu eximi; deinde conſpectis teſticulis et vaſis deferentibus, quae ex illis exeunt, facile eſt haec ad penem uſque proſequi; nam ubi prope rectum coniunguntur, ligamentum eſt semidigitum latum, dorſo adhaerens, alterō vero extremo radici ſubſtantiae cuiusdam longae, ſplendentis, pyramidalis immerſum, quam pro pene ſalmonis Noſter habet. Preſſis teſticulis, ut lac per vaſa deferentia deſcendat, elongatur penis, et exit ex illo liquor lacteus, per exiguum orificium partis acuminatae. Ventre ſalmonis preſſo exit penis ad longitudinem $\frac{3}{8}$ digiti, et effluit liquor. Iam ut coitum ſalmonum, ſi fieri poſſet, contemplaretur Cl. GRANT, in fluuio Scotiae *Spay*, in loco quodam, ubi placide labitur amnis, contignationem ſibi exſtrui curauit, unde praeternatantes ſalmones poſſet conſpicere. Septembris 15. 1751, plures tranſire vidit; mares hoc ſaltim anni tempore rubicundiores ſunt, capite maiore, corpore graciliore et latiore, feminarum color obſcurior eſt, corpus magis rotundum et ventricoſum. Die ſequenti 16, femina, poſtquam loca omnia ei, ſupra quem conſiſtebat Auctor, vicina examinaſſet, tandem unum elegit, et poſtquam paullisper requieuerat, motibus ſerpentinis ita ſe agitauit, ut gramen et lapillos eiiceret, et foueam excauaret, verſus inferiora fluminis, materie eiecta velut eleua-

tu,

ta, munitam. Hoc opus cum duas circiter horas continuaſſet, foueamque effeciſſet longam circiter pedes tres, latam duos, profundam unum, cuius extremum inferius monticulus, ſupra fundi aluei ſuperficiem pedem circiter eleuatus, muniebat, deſcendit fluuium, dimidia vero hora elapſa, cum mare rediit. Ambo in foueam ſe compoſuere. Femina curuauit ſe, ut marem capite ſolum et cauda tangeret. Deinde ambo ad latus ſe verterunt, caudis oppoſitis ſibi et exacte ſibi applicatis, capitibus vero aliquantum remotis. Ita duobus vel tribus ſecundis durantibus, caudas ſibi atteruerunt, oribus et branchiis (*Fiſchohren*) apertis, orgaſmi venerei indicibus. Oua vero vel lac in fluuium proiici, omni adhibita attentione, videre Noſter non potuit. Statim poſtea abiit mas, femina vero remanſit, et rurſus in fouea laborauit, in extremo eius ſuperiori, ut cauum rurſus compleret. Oua eiici non vidit Noſter, ſine dubio, quia turbida erat aqua; nam oua in his foueis reperiri ſolent, et impraegnata eſſe inde patet, quia ſalmones exigui in iis conſpiciuntur, qui in ouis ex utero exemtis conſpici nequeunt. Igitur ex his obſeruatis, quae ſaepius repetiit, infert Noſter, feminas ſolas in foueis excauandis laborare, mari penem eſſe, ut feminae vuluam, et coitum modo, reliquis animalibus conſueto, exerceri, ouaque impraegnata eiici, deinde a femina contegi. Eſt ſalmonibus uncus quidam ſupra maxillam, quo utuntur, dum pugnant inter ſe, praecipue eo anni tempore, quo in venerem procliues ſunt. Genitalia piſcium marium variorum vel ſiccata vel in ſpiritu vini ſeruat Cl. GRANTIVS, et ſocietati Edimburgenſi monſtrauit.

9) *Lutrae quo modo viuae capiantur, et piſcibus adferendis adſuefiant*, docet IO. LOW. p. 139.

p. 145. 10) Cl. KALMIVS *auroras quasdam boreales, in America septentrionali obseruatas*, enumerat. Recenset vero tum suas, tum aliorum obseruationes adhuc ineditas. Alius etiam fulgor rubens prope horizontem, in regione, quae olim noua Suecia appellabatur, conspici solet, niuis praenuncius hieme, pluuiae aestate, unde Sueci, eius regionis incolae, nomine insigniunt, quod germanice (*Schneefeuer*) reddideris. Plerumque austrum versus conspicitur, raro boream, et hic forte aurora borealis est.

p. 136. 11) Excerpta ex diario Academiae: 1) Cl. SCHROEDERVS Academiae exhibuit, quae in itineribus suis exoticis ad syluiculturam pertinentia obseruauerat, unde hic eduntur *de dermeste* LINNAII, abietes in regionibus Brunsuicensibus et Hannouer-
p. 158. nis 1748 ad 1750 destruente. 2) Cl. ROTHOF nunciauit Academiae optime apud eum se habere oues anglicas et hispanicas, et insigniter augeri. Dedit ipsis, ex amici consilio, testas cancrorum comminutas in lixiuio salino, in primis hieme, praegnantibus, unde bona valetudine frui illa vidit, et hydrope libera manere, cui vicinia aestatibus humidis erat subiecta. In iis, quae testis his usa erant, vere et aestate mactatis, reperti sunt tumores magni, duri, tunica intestinorum obducti, pinguedini et carni, filis tenuibus mediantibus adhaerentes, aperti, testis illis comminutis pleni erant, quas igitur hydatides ingressas esse credit, quae solent in ouibus aestatibus humidis inueniri. In ouibus autumno mactatis tumores nulli apparuerunt, testis sine dubio aestate durante consumtis. Consuluit etiam ipsi sacerdos quidam, ne oues cum descendentibus suis coire pateretur, legis mosaicae de incestu naturalem rationem praetendens, quae obseruari illam in domesticis animalibus suadeat. Secutus est consilium, an cum usu aliquo, non pronunciat.

Trime-

Trimeſtre tertium:

1) *Hiſtoriam Aurorae borealis* edit Cl. VARGENTIN, praecipua eius phaenomena enumerans. p. 162.

2) Idem publicat obſeruationes quasdam aſtronomicas, eclipſeos lunae 1749. decembr. 12, cometae parui ianuario 1750 et occultationis ſtellae a luna. p. 171.

3) Ill. DE GEER *inſectum* deſcribit, Reginae Sueciae ab Ill. DE REAVMVR miſſum. *Vermis leo* appellatum a gallo fuit, ad imitationem *formicae leonis*, nam huius more, in arena, ubi commoratur, foueas conicas apice deorſum tendente excauat, et inſecta decidentia. corpore ſuo, quod vermiculare habet, circumuoluit, ſpina quadam in capite ipſi prominente, velut claua perforat et exſugit. Animal Reginae iuſſu deſcripſit Ill. DE GEER, et IPSA Academiae deſcriptionem dedit, magno hiſtoriam naturalem excolendi Suecis incitamento. p. 180.

4) Ex Cl. STROEMERI epiſtola, *de effectibus vis electricae in corpus humanum et ad morbos tollendos*, refertur. Excuſat ſe vero Cl. STROEMER, quod artis ſalutaris non peritus, haec debito modo narrare non poſſit. Pluribus aegrotis vis electrica auxilium attulit. Puella viginti trium annorum inde ab initio anni 1749 dolore pungente in oſſe coxendicis dextro et femore cruciabatur, ita, ut tibia ſub femur retraheretur, et progredi non poſſet, ſed lecto decumberet. Remediis quibusdam adhibitis, decembri aliquem pedum uſum rurſus conſequuta eſt, dolores tamen ſentiit, in primis noctu et frigido tempore; autumno 1750 rurſus decubuit uſque ad medium iunii 1751, tunc noctu ſaltim dolores ſenſit, et grallarum duarum auxilio progredi potuit. Hanc veſtibus tenuibus indutam, globo vitreo, quem ipſa manu p. 193.

fricabat, electricam reddidit, partes, quae dolebant, trans veſtes, partim cum ſcintillis, partim ſine ſcintillis tangebantur, ita dies quatuordecim plerumque una vice quotidie pergebatur. Videbatur ipſi rigiditas durante operatione electrica ex partibus aegris ſecedere, aliquot vero horis poſt redire, aucto interdum et ingraueſcente dolore. Hoc Cl. LINNAEO ſignum bonum viſum eſt, continuata igitur operatione electrica, poſt tres circiter dies ceſſit dolor omnis, unicaque gralla et baculo fulta progredi potuit. Tunc ictum leidenſem Cl. STROEMERVS partim per totum latus aegrum, partim transuerſim per coxam, femur et genu egit, hae igitur partes ipſi aegrotae mox rigidiores, mox flexibiliores viſae ſunt, tribus vero ſeptimanis elapſis, grallis carere potuit, baculo ſaltim uſa. Poſt ea nihil mutationis animaduerſum eſt, etiam ictu leidenſi applicato. Operatione vero electrica penitus intermiſſa, nihilo minus ſenſim ſenſimque ad meliorem valetudinem rediit, ut ſub exitum ſeptembris minus claudicaret, baculoque carere poſſet. Hoc tempore dolorem ſub oſſe coxendicis ſenſit, ubi tumor natus eſt, qui cum ſponte aperiretur, pauxillum puris cum fruſtulis oſſium exiit; Clauſus rurſus ſponte eſt tumor, rurſusque apertus et clauſus. Firmitudinem membrorum maiorem maioremque ſemper conſequuta eſt, ut nemo fere animaduertat eam claudicare, in primis cum electricitate rurſus aliquoties uſa ſit.

Simile auxilium ab electricitate experta eſt puella annorum quindecim, cuius dorſum a vi dolorum adeo curuatum erat, ut ſolum grallarum ope et difficulter progredi poſſet. Huic ſcintillas electricas immiſit ſecundum ductum ſpinae dorſi, et ad latera eius, praecipue in hypochondriis, ubi dorſum quam maxime curuatum erat. His octo circiter dies, quotidie quartam horae partem, continuatis, effectum eſt, ut corpus per longitudinem manus transuerſae magis

magis extendere poſſet, grallisque ea quantitate longioribus opus haberet. Operationibus electricis eodem modo continuatis, melius meliusque valere coepit, donec ſub finem iulii grallas omnino abiecit, baculo ſolo fulta. Tunc in femore ſiniſtro rigorem ſenſit et dolorem, qui durante experimento electrico et per tempus aliquod poſt ceſſabant, veſpere vero redibant, varias corporis partes peruagati, donec, tribus primis auguſti ſeptimanis elapſis, ſine baculo cameram tranſire poſſet. Deinde electricitate non amplius uſa eſt, bene autem valuit, et per plateas grallis non innixa iuit.

Similes aliquot caſus Noſter recenſet, in quibus enarrandis longiores non erimus, cum ipſe fateatur, ad ea ſe in experimentis his non attendiſſe, quae artis ſalutaris peritus erat obſeruaturus, puta euacuationes, quae electricitatem applicatam ſequi videntur, item leges eius rite applicandae. Ita v. g. dum genu dolet, aut infirmum eſt, non ubique ex toto genu ſcintillae educendae ſunt, ſed ex muſculis ſaltim debilitatis: Quod ſi non obſeruetur, dolores multi aegroto creari poſſunt, neque diffitetur id in cauſa forte fuiſſe, cur tam varius experimentorum ſucceſſus, alternantibus dolore et auxilio, fuerit. Iam vero maiore cura experimenta inſtituuntur, dirigente archiatro Cl. ROSENIO, quorum edendorum ſpem facit.

5) *Scirpum* LINN. Flor. Suec. 39. 42. *in lacubus plantari* ſuadet PETRVS HÖGSTROEHM, quo pabulum pecori, ſaltim deficiente alio, praebeat. Experientia fultus monet, libenter eo pecora veſci. Secari vero debet ante, quam floreat, quod in auſtralibus Sueciae partibus ſub finem Iunii aut initium Iulii contingit, poſtea enim rigidior eſt planta, et pecori ingratior. Plantatur nulla fere arte, caules una cum radicibus e terra eximuntur, deinde appenſo lapide p. 203.

pide immittuntur foramini, cui implantari debent. Terrae genera omnia plantae conueniunt, dum modo radices agere possit.

p. 206. 6) *De characteribus anguium quaedam obseruat* Cl. LINNAEVS, quos scutorum abdominalium et squamarum caudae numero praecipue absolui, primum se docuisse refert. Fatetur vero hunc numerum variare, ea tamen lege, ut, quod uni squamarum generi decedat, alteri adcrescat. Ita v. g. si quidam anguis squamarum abdominalium paria quinque minus habeat, quam quae conueniant generi suo, squamarum caudae numerus consuetum quinario exsuperabit. Igitur speciem anguis Cl. LINNAEVS diiudicat squamis abdominis et caudae additis. Hic vero duae vel tres pauciores vel plures esse possunt, cum non satis determinatae sint eae, quae sub mento, ad caudae extremum, et sub exitum ani reperiuntur.

p. 208. 7) *Machinam granis frumenti bonis, a paleis et granis inutilibus separandis idoneam*, describit SVEN LIVNGQVIST. Frumentum ex infundibulo quodam, rotae ope circumgyrato, eiicitur, unde fit, ut grana, quo plus proprii et specifici ponderis habent, eo longius auolent, quod leges vis centrifugae intelligenti manifestum erit. Sic obuiam itur variis incommodis, quibus vulgaris methodus hanc separationem perficiendi obnoxia est. Ea enim, dum frumentum aduersus ventum proiicit, nisi vento flante, institui non potest, colonum, qui illa utitur, pulueri aerem replenti exponit, auferendi partem frumenti licentiam famulis non satis fidis dat, denique pro conditione venti flantis, et vi atque directione, qua grana proiiciuntur, melius aut peius succedit, semper vero hac multo imperfectior est. Monet Auctor, factis debitis mutationibus, hunc modum adhiberi posse ad massas minerarum metallo foetas a sterilibus separan-

ſeparandas, quo lotiones minerarum comminutarum euitari queant.

8) Cl. HIORTERI *obſeruationes meteorologicas* p. 212.
anno 1749 *Vpſaliae habitas* edit Cl. FERNERIVS.

9) Cl. HERMANN SCHVTZER *obſeruationem* p. 221.
publicat fiſtulae, in vagina uteri, a peſſario uterino natae, et feliciter curatae. Femina quadraginta circiter annorum, undecim annis ante, quam haec ſcripta ſunt, ultima vice puerpera facta, obſtetrice utebatur imperita. Infantem magnos dolores perpeſſa edidit, ſed cum ſecundinae eſſent eximendae, ſanguis vehementer profluxit, et prolapſus vaginae uteri ſequutus eſt. Vt huic malo mederetur, obſtetrix peſſarium uterinum ipſa confecit et applicauit, anno vero, poſt quam haec euenerunt, peſſarium parauit ex fruſto ligni cera obducta, neglexit autem particulam ligni, ſeparatam et ſola cerae viſciditate cum reliquo coniunctam. Hoc peſſarium geſſit femina per decem annos, non ſine inſigni moleſtia, hocque tempore ſaepius dies duodecim vel quatuordecim decubuit. Cl. SCHVTZER ad eam vocatus, febre ſymptomatica correptam reperit, pulſum vero magnum et tumorem durum circa perinaeum, qui in ipſam uteri vaginam, inteſtinum rectum, partesque circumiacentes pertingebat. Ideo, peſſarium mali cauſam eſſe ſuſpicatus, in eximendo eo fruſtra laborauit, ob anguſtiam viae et tumorem. Fruſtra etiam occupatus fuit in reſoluendo hoc tumore inflammatorio, intra octo vero dies ad ſuppurationem peruenit, et ingens quantitas puris et excrementorum ex vagina uteri exiit. Poſt euanuit tumor, et peſſarium quum difficillime exemtum eſt, ubi reperit SCHVTZERVS partem a toto receſſiſſe, et acie ſua irritaſſe haec loca, tumorisque cauſam exſtitiſſe. Apertura, quae vaginam uteri et inteſtinum ipſum pertranſibat, ad altitudinem

dinem quatuor digitorum transuerſorum pertingebat, ſicque non ſupra leuatores ani; perſpiciebatque Noſter, auxilium absque operatione eſſe nullum. Decreuit igitur hanc portionem, ut in fiſtula ani fit, reſecare, ne materies nouas ſibi vias aperiret, et ſinuoſitates fiſtuloſas produceret. Vulnus eo modo tractabatur, qui in fiſtula ani adhiberi ſolet. Sex ſeptimanis exactis, abſoluta erat cura, excrementa rurſus per viam conſuetam egrediebantur, et ope plumaceolorum ex lintei ramentis, decocto herbarum adſtringentium in vino gallico, *Ponti* dicto, coctorum et uteri orificio applicatorum, prolapſus vaginae omnino ſublatus eſt. Infert hinc 1) cautione magna opus eſſe in ſecundinis extrahendis, ne trahendo funiculum, fundus uteri extrahatur, et inuerſio uteri efficiatur, aut prolapſum uteri producat manus, ſecundinas ab utero nondum ſeparatas amplexa. 2) Peſſaria caute eſſe paranda et applicanda. Maxime probat confecta ex ſubere cera tecto, mollia, in medio eleuata, ad latera plana, laeuigata. 3) Non vero diutius anno unico peſſarium idem in loco ſuo relinquendum eſt, alias inaequale et nodoſum euadet, cruſtaque dura ab adfluxu humoris acris obducetur. Horizontalis eſſe debet ſitus peſſarii, ut extremis ambobus ſymphyſi oſſis iſchii incumbat. Malos effectus ab alio peſſarii ſitu obſeruauit. 4) Denique apoſtemata perinaei uſque ad fundum aperienda iubet, fruſtra exſpectatur ſanatio ab exiguo foramine, puri exituro facto, e plumaceolis, quae digeſtiuis et balſamicis tincta ſunt, occludendo.

p. 226. 10) *Inſtrumentum ceſpiti ſecando* (*Torffpflug*) deſcribit ANDREAS ROSENBORG Centurio. Aratri ad modum confectum eſt, et vomere ceſpitem ſecat.

p. 228. 11) ANDREAS HELLANT, *locorum plurium, intra circulum polarem ſitorum, longitudines geographi-*

cas

eus definit. Quae de ſtatu atmoſphaerae ad mare glaciale habet, excerpemus. Raro coelum ibi ſerenum eoque magis atmoſphaera nubibus plena eſt, quo amplius terra in mare ſe extendit. Quam primum thermometrum gradus aliquot infra punctum congelationis deſcendit, ex mari, quod numquam glacie obducitur, eleuatur nebula craſſa, nubibus aterrimis ſimilis, quod idem obſeruatur in *Nordlandia*, Sueciae prouincia, ad cataractas, quae etiam non congelantur. Nebula haec eo craſſior eſt, quo maius eſt frigus, vento autem verſus littus pellitur et terram tegit.

12) *Ex diario academiae* refertur ſepulcrum antiquum detectum eſſe, et in eo cum oſſium fruſtulis cultros duos ex ſilice agatho (*Flintenſtein*) confectos. p. 238.

Trimeſtre quartum:

1) Hiſtoriam artium ad metalla ex materiis, quibus commixta ſunt, ſeparanda, facientium tradit Cl. SCHEFFER. p. 241.

2) *Transformationem vermis* illius, quem trimeſtri proximo art. 3. deſcripſerat, Ill. DE GEER enarrat. Aureliae formam exhibere non potuit, quoniam arena undique tecta erat, arenam vero amouere noluit, metuens, ne animal laederetur. Exit vero ex aurelia muſca, habitu corporis tipulae ſimilis, ſed propter os cum proboſcide carneo ad muſcas LINNAEI referenda. p. 261.

3) *Aedificium frumentis igne ſiccandis* (*Rija*) deſcribit CAROL. WINBLAD, quod eo praeſtat, quod toſtioni frumentorum ad zythopoeiam, carnibus item fumigandis ſimul ſeruire poſſit. p. 266.

4) *Au-*

p. 269. 4) *Aurum album aut sextum metallum*, nuper in America, quae Hiſpanis paret, detectum et *Platina del Pinto* appellatum, deſcribit HENR. THEOD. SCHEFFER*. Arenam Americanam ex Hiſpania nactus, accuratiori examine haec in ea reperit: 1) grana arenae obſcuri coloris, 2) grana minerae ferri coloris ferrei, magneti obedientia, 3) paucula grana auri natiui, 4) plana triangularia ſcalena, argenti albedinem oſtendentia, quae a magnete non trahebantur. Hae particulae triangulares metallicae ferrum videbantur, caſu quodam albedinem conſequutum, malleo obediebant aeque, ac ferrum, non vero ſequebantur magnetem, ne quidem igni expoſita. Repetitis ignitionibus non nigreſcebant, nec comburebantur, quod ferro accidit. Ceterum haec expertus eſt: 1) Pauculo plumbi commixtum metallum hoc album, malleo inobediens fit, aeque ac aurum, plumbo mixtum. 2) Cum plumbo igni in catillo cinereo (*capelle*) expoſitum, circumagitur, (*es treibet*) et dum hoc fit, illam colorum varietatem oſtendit, quam *blumen* docimaſtae appellant. Separatio vero illa reguli metallici a plumbo, quae *blicken* vocatur, perfecte non contingit, quia in caloris vehementia, ad id negotium neceſſaria, plumbum non circumagitur, neque forte tantus calor obtineri poteſt, niſi vitro uſtorio. Metallum igitur, quod in catillo paululum ante perfectam ſeparationem conſtitit, obſcuri coloris fit, rugoſum in ſuperficie ſuprema, album inferius, malleo non obediens, et a plumbo in illo reſiduo augmentum accipit. 3) Sulphuri non unitur, ſed ad illud ſe auri more habet, unde etiam cum antimonio crudo colliquatum, in regulum intrat, ſed aegre ſeparatur ab antimonio, quod non totum in vapores abit, quia aurum hoc album ut perpetuo fluat, effici nequit. 4) Aequa ponderi

* Eius iam mentio facta eſt in Philoſ. Tranſact. no. 494. 584. Conf. Comment. noſtr. Vol. I. P. IV. p. 708.

ponderi cupri commixtum, pari facilitate cum cupro fluit, et satis malleo obedit, quo etiam aurum aemulatur. Vbi mixtura haec igne follium ope circumagitur (*vor dem Geblaese getrieben*) eo modo, quo cuprum purum efficitur, (*Garkupfer*) scintillas emittit, ferri, quod malleo percutitur, more. Scintillae hae, ad aliquam distantiam proiectae, in granula rotunda abeunt, et metallum utrumque commixtum exhibent. Aurum cupro commixtum ita se non habet. Mixtura minus ductilis euadit. 5) Inter mixturas aliorum metallorum cum auro albo mixtura cum argento quam difficillime fluit, ita quidem, ut si fusio ope tubuli (*Loethroehrchen*) peragi debeat, tres partes argenti, unicae auri huius albi addi debeant. Mixtura albedinem, utrique metallo propriam, retinet, dura vero fit et malleo inobediens. 6) Aqua fortis non soluit hoc aurum, argentum vero illi commixtum ab eo separat. 7) Aqua regis soluit illud, si exigua quantitas metalli menstrui respectu adsit, facile solutio in crystallos abit. Praecipitatur haec solutio a mercurio, ut aurum vulgare in aqua regia solutum. 8) Arsenico addito, fusio ea facilitate fit, qua cuprum et ferrum arsenico commixta funduntur, nullum vero corpus, fusionem adiuuans, (*Fluß*) requiritur, quo opus est, ut arsenicum, cuprum vel ferrum intret; sed arsenicum album, metallo huic ignito additum, statim cum eo coit. 9) In catillo fundi aurum hoc album nequit, quia, ut fundatur, calore opus habet, fortiori aut saltim aequali ei, qui catillos optimos Waldenburgenses, ex argilla et quarzo factos, liquat. Supra carbonibus nudis, absque catillo fieri posset fusio, si maior metalli quantitas haberetur. 10) Metalli huius habitum ad mercurium examinare non potuit, quia satis magnam eius copiam non habuit. Ex his experimentis sequentia infert: 1) Metallum esse corpus hoc, quia malleabile est, etsi duritiem ferri malleabilis non habeat. 2) Nobile me-

tallum esse, quod non minus ignem toleret, ac aurum et argentum (*Exp.* 2. et 4.) 3) Differre a sex metallis cognitis; esse enim nobile metallum, cupri, stanni, plumbi, ferri nihil continens, quia nihil in igne perdit; Discrimen eius ab argento ostendunt (*exper.* 3. 6.) ab auro (*exper.* 4. 8. 9.) Antiquitus metalla sex, semimetalla quinque nota fuerunt; ad haec vero proximis 21 annis accessere praeter hoc metallum semimetalla duo, a Suecis, BRANDIO et CRONSTEDIO detecta (vid. *Acta Acad. Reg. Suec.* 1751. *Trim.* 4. *art.* 7.). 4) Ob fundendi difficultatem, nisi cum aliis metallis misceatur, ad opera, quae fusione perficiuntur, adhiberi non potest (*exper.* 9.). 5) Facile cum aliis metallis funditur, sed plerumque malleo inobediens fit (*exper.* 1. 5. 9.), maxime ductile manet cupro commixtum, et simul facile funditur, hoc etiam metallis nobilibus simile (*exper.* 4.). 6) Maxime ad auri naturam accedit, (*exper.* 1. 3. 6. 7.) ut iure appellari possit aurum album. Differt tamen ab auro, colore, ductilitate et duritie, ignis denique gradu, quem, donec fundatur, tolerat. 7) Auro commixtum, ab eo separari non poterit ullo modorum, quibus metalla huc usque cognita separantur (*exper.* 3. 6. 7.). Nisi forte spiritus salis purus solut hoc metallum, dum aurum non soluit. 8) Quod si ad usum adhiberi debeat, cogitandum est de modo illud super carbonibus fundendi, tunc enim aeque, ac ferrum, malleo duci potest. Argento commisceri non conuenit (*exper.* 5.). Auro non sine damno commisceretur; cupro mixtum, aeruginem patitur (*exper.* 3. 6.) et in igne auolat (*exp.* 2.). 9) Optimam praeberet materiem speculis telescopiorum catadioptricorum, quia nihil damni patitur a vaporibus, in aere volitantibus. Ponderosum est, hinc que densum, colore autem caret, duriusque auro est.

5) Idem

5) *Idem* addit *alia tentamina, circa idem metallum ſuſcepta*, poſtquam maiorem eius nactus eſt quantitatem. Huc vero redeunt. Aurum album ab arena lotione ſeparatur; magnetem ſequi videbatur, ſed ignitum non amplius obediit, indicio, ante adhaeſiſſe ferri ramenta, igne ſeparata; ceterum fortiter ignitum, maxime albidum et argento ſimile euaſit, quod metallis nobilioribus proprium eſt. Spiritu ſalis puro non magis, ac vulgare aurum, ſoluitur. Solutio in aqua regis valde rubeſcit, et ſi ſaturata ſit, puluis flauus vel coeruleus fundum petit, maiori adhuc copia, ſi aqua pura adfundatur. Sed ſolutioni ſaturatae maiori aquae regiae copia adfuſa, puluis ille, qui fundum petierat, rurſus ſoluitur, et poſt ea non amplius ab aqua pura addita praecipitatur, neque deinde puluis ille coeruleus a ſolutione ſeparatur. Vitriolum ferri, aut ferrum ſolutum, aurum album ex aqua regis non praecipitat, quo ab auro vulgari differt. Alcali volatile et fixum praecipitat aurum album in puluerem rubrum, minii colore et ponderoſum. Cum mercurio non coit in amalgama, ne quidem aqua regis addita, cum alias amalgamatio melius ſuccedat, addito menſtruo metallum ſoluente. Igitur ſi quidpiam auri huius albi auro vulgari mixtum ſeparari debeat, ſoluatur in aqua regis, praecipitetur vitriolo ferri, edulcoretur praecipitatum, et amalgametur, ita aurum vulgare ſolum in amalgamate remanebit. p. 176.

6) *Morborum quorundam memoratu dignorum hiſtoriam exhibet Cl.* ACRELL, et in praefatione monet non noua ſe daturum, ſed talia, quibus aliorum experimenta ſuffulciantur, et quae remedia ipſi optime ſucceſſerint, enarraturum. Primus caſus eſt ulceris nati abſque praecedente inflammatione. Puella duodecennis, febri continua tribus menſibus emaciata, dolorem denique in coxa ſiniſtra ſenſit, quotidie

 p. 178.

creſcentem, tumeſcente etiam femore ſiniſtro, ut conſiſtere pedibus non poſſet. Elapſis quatuordecim diebus tumor a chirurgo apertus eſt, inciſione trium digitorum transuerſorum minore, quam tumor poſtulabat. Effluxit pus, tumor vero cum dolore creuit. Noſter inuiſens aegrotam comperit ulcus metaſtaſi ex febre diuturna natum, femur tumens, aperturam inciſione factam, pro dimidia parte rurſus clauſam, pus vero flauum, ubicumque premeretur femur, prorumpens. Specillum femur omne ſub integumentis circumire poterat, unde intelligebatur tunicam pinguedinoſam ſupra faſciam latam omnem eſſe deſtructam. Inciſio prior, digitum transuerſum in latere exteriore femoris prope trochanterem facta, producebatur, ſtatimque ratio patebat, cur poſt primam inciſionem tumor ſuperfuerat; ulcus enim ſeparatum ſub faſcia lata degebat, quod apertum plurimum puris effundebat. Muſculi ſubiecti ab omni pinguedine puri erant, et adeo liberi, ut digitus vel ſpecillum nullo negotio inter illos et faſciam latam tolli poſſet ac deprimi, non vero circum femur duci, quia faſcia lata in interſtitia muſculorum ſe immerſerat. Propter hanc pinguedinis deſtructionem, et ut fiſtula caueretur, inciſio ſtatim utrimque producebatur, conſuetis deinde mediis adhibitis aegrota adeo reſtituta eſt, ut mox nullo aliorum auxilio ad progrediendum indigeret. Femur rurſus aequalem cum altero craſſitiem conſequutum eſt, muſculi omnes libere mouentur. Quaerit Noſter, an forte cellulosa deſtructa renata fuerit?

p. 280. Secundo loco refertur de omenti in ſcrotum deſcenſu, qui viro iam ſeptuagenario ante quadraginta annos ab equitatione fortiori acciderat, in inguine dextro. Initio facile manu reducere omentum poterat, unde cingulo uti neglexerat, maximam vero partem temporis omentum extra ventrem manere permiſit, ut ad fundum ſcroti, melonis mediocris magnitu-

magnitudine descenderet. Iunio mense 1748, post colicam violentam, adhaesérat, ut aegroto situ immutato in lecto sedendum esset, sentiretque omnia, quae in herniis, ubi circumuoluta sunt intestina, sentiuntur, gradu saltim minore. Operationem Noster more consueto instituit. In sacco parum aquae reperit; omentum, plus quam dimidia sui parte eo inclusum, crassum erat, tumens, conuolutum et duobus aut tribus filis pinguedinosis fundo accretum. Conuolutionem tamen non haec omenti pars produxerat, sed noua et recens portio eius, quae cum priore descenderat. Hanc dilatato annulo reposuit, reliquam, ubi scroto adhaerebat, separauit et oleo rosarum tepido unxit, annulo debite aperto superiora versus ursit, tumensque et conuolutum, uti id repererat, nulla adhibita ligatura, in ventrem remisit. Id tarde procedebat, neque sine insigni labore; cessabant autem symptomata priora, nullis nouis accedentibus. Glomer omenti, supra annulum per tres menses sentiebatur, etsi aeger quinta septimana adeo esset sanitati restitutus, ut negotiis suis vacare posset. Iam nihil amplius sentitur, tantus est caloris naturalis effectus prae artificiali.

Tertio sarcocelem in virgine nouendecim anno- p. 282.
rum feliciter sanatam narrat. Inde a pluribus annis in genitalibus globulum durum cerasi magnitudine sensérat; Ignara, utrum naturale esset, an praeternaturale, parum id curauit, in primis quia dolores nullos inde sensit. Tribus mensibus ante quam scripsit haec Noster, subito globulus creuit, adhuc pudibunda sex vel septem septimanas matrem suam celauit. Cum ei globulum monstraret, magnitudinem pomi borsdorfiani attigerat, remedia, quae locus, ubi degebat, offerret, frustra tentauit, augmento quotidiano coacta, ut Holmiam accederet. Cum primo Noster tumorem conspiceret, magnitudine erat pomi gallici, quod *Renette* appellant, ex geni-

tali propendens, niger, odore foetente, qualis cancri est. Pendebat vero ex collo, a vagina uteri expansa nato, qui statim sub orificio exteriori urethrae oriebatur, superiora versus continuo angustior, versus marginem superiorem partis anterioris uteri extensus. Tumor ipse durus erat, densus, et in superficie exteriore adrosus ad modum ulceris cancrosi, aegrota viribus destituta, febri continua cruciata. Remediis ad purgandum ulcus et minuendum frustra adhibitis, operatio erat suscipienda. Aegrota tabulae imponebatur, ut in lithotomia fieri solet. Catheter urethrae immittebatur, ut reperiri illa semper posset, collum tumoris, quam fieri poterat, altissime ligabatur, urethra digitum transuersum a collo separabatur, ne orificium eius a ligatura sequente inflammaretur. Deinde collum secundum longitudinem suspensa manu aperiebatur, ut in herniis fieri solet, urethra paullo altius a collo separabatur, deinde accurata fiebat ligatura fortis duplex, certa distantia ab urethra, per collum, quod totum solutum erat, non amplius peruium, supra globulum illum durum, qui ad fundum vaginae usque pertingebat. Ligatura primo facta tollebatur, posterius vero nodi veluti bini fiebant, unus in facta illa urethrae a collo separatione, alter circa collum ipsum, quam fieri poterat, altissime. Collum cum tumore, digito transuerso infra ligaturam resecabatur. Cum collum satis crassum esset, et dissecta ligatura liberaretur, protrudere poterat tubercula fungosa, quae generari in cancro renascente solent. Noster vero tertia quauis de ligatura noua usus est, altiore magis et altiore, donec globulus ille durus illa contineretur, sicque ligando separaretur. Post ea conditionem cancrosam locus adfectus mutauit, et aegra quinta septimana sanitati restituebatur, iamque bene valet. Infert hinc in casibus eius modi partem remouendam rectius circumligatione exstirpari, quam cultro, quoniam ligatura

gatura altius altiusque adacta, paullatim tolli omnia possint, quae parte quadam resecta prehendi nequeunt. Ita verrucas cancrosas a labiis ligatura feliciter sustulit, male successisse sectionem vidit.

Vltimo fistulae grauissimae sanationem felicem narrat. Ob corpus nimio frigori expositum aeger sub finem anni 1749 dolores insignes capitis et auris, praecipue in latere sinistro sensit, elapsis tribus mensibus tumor durus iis in locis enatus fuit, qui paullatim increuit, quo facto aeger aure sinistra non amplius audiuit, nec os aperire potuit. Tumor hic, cum, ut videtur, ad glandulam parotidem maxime pertineret, suppuratione debite curari potuisset. Sed aeger complura remedia inconsulto et frustra tentauit, quo euenit, ut suppuratio in fundo tumoris oriretur, cum vero via ad exitum nulla pateret, ipsum pus viam sibi aperuit, primo versus oesophagum, deinde versus meatum auditorium. Post, anno effluente usque ad initium anni 1750, quo huc aduenit, fistulae complures partim natura, partim arte apertae sunt. Apertas sane et fluentes Cl. AGRELL, cum ad eum delatus est homo, vidit, unam versus oesophagum infra columnam sinistram fornicis musculosi palatini, unam secundum longitudinem directam in meatum externum auditorium, unam supra aurem, duas ante aurem infra os malae, duas post aurem, tres vero infra ad collum, fere in triangulo tumori circumpositas. Totum latus durum erat, partes vero sensu carebant. Praeter musculos attollentes et deprimentes maxillam, sternomastoideus, splenius, et complexus maior, una cum pluribus aliis tumoribus induratis inuoluti erant. Facies a descensu sanguinis impedito intumuerat. Fistularum quarundam communicatio erat, non vero omnium. Integumenta externa sensu carebant, et sub iis ulcera nucham versus extendebantur. Vt tam graui malo, quantum fieri posset, mederetur, ad haec potissi- p. 285.

rium Noſter reſpexit: In primis ut tumor ille durus aucta ſuppuratione minueretur et liquaretur, quo partes tumore inuolutae et iam ſenſu carentes, in ſitum habitumque naturalem reducerentur. Deinde plures aperturae ut in pauciores contraherentur; tertio ut per has aperturas media liquantia in fundum ulceris deferri commode poſſent; quarto ut liquato penitus, quod durum tumori inerat, fiſtula aperiri et curari poſſet. Primum cataplaſmate pingui emolliente obtinuit, bis quotidie tumori impoſito ab anni initio ad maii medium; adhibitae etiam fuerunt turundae ex melle roſato indurato, mercurio rubro praecipitato mixto, quotidie, quo magis colliquatio progrederetur, longitudine et craſſitie auctae. Iniectiones etiam adhibebantur ad directionem ductuum fiſtuloſorum examinandam, eaeque iam facilius et copioſius in oeſophagum penetrabant, quam ante. Martio menſe aperturae ſupra aurem ſanatae erant. Eodem menſe, ſpecillo cereo, $\frac{3}{4}$ ulnae longo, ductus ſub praecipuo tumore reperiri, et ſpecillum per aperturam ſuperiorem rurſus protrudi poterat. Tota vero ſpecilli longitudo vix ſufficiebat, ut profunditatem duri huius tumoris metiretur. Ad ſequentes binos fines obtinendos eadem operatio faciebat, fiſtulae laterales enim facile explorabantur et aperiebantur, ſicque remedia liquantia ad fundum melius pertingebant. Cum ſpecillo cereo ſimul introducebatur ſetaceum, ex linteo carpto factum, cuius ope remedia, de quibus diximus, liquantia commode immittebantur. Plurimae fiſtularum lateralium partim liquando materiem contentam, partim aperiendo eas, ſanabantur. Licet autem in fundo fiſtulae ingens eſſet ſuppuratio, tumor tamen hic, fere cartilagineus factus tarde nimis ſoluebatur. Igitur intra ambas aperturas, ab uno ſetacei extremo ad alterum, inciſionem egit, per membranam adipoſam, quae ex celluloſa fere cartilaginea facta erat, cultro

cultro reſiſtens. In fundo huius inciſionis, in corpore illo duro, quod tumor continebat, denudato, poſt ea, maxima tamen circumſpectione, adhibita ſunt eſcharotica, lapis infernalis et butyrum antimonii alternatim. Quam primum una eſchara decidebat, alia in eius locum ſucceſſit. Ita ſeptimanae quinque peractae ſunt. Tumor inſigniter diſſoluebatur, iamque patebat, ſternomaſtoideum adeoque venam iugularem etiam, inter ſetaceum non contineri, carotis exterior, vel rami eius externi an in tumore vel prope eum reperirentur, indicari non potuit. Iam vero reperit Noſter, omnia irrita fore, niſi interſtitium inter ambas aperturas perfecte aperiretur. Eſcharotica inciſioni profunditatem digitorum quatuor in tumorem durum conciliauerant. Noſter amplius illis uti in profundo non auſus eſt, lateribus vero applicabat, unde natum eſt vulnus profundum et ſimul amplum, haemorrhagiae vero ſimul ortae, venae iugularis et ramorum exteriorum carotidis externae; fiſtula verſus oeſophagum nondum coaluerat, remedia enim omnia, quae in profundum ſub tumore penetrabant, guſtum aegri adficiebant, hancque ob cauſam Noſter praecipitatum et alia remedia diſſoluentia in ſetaceo adhibere veritus eſt. Setaceum, cuius longitudo, ut tumorem complecteretur, initio $\frac{3}{4}$ ulnae poſtulabatur, iam idem praeſtabat longitudine duarum tertiarum quartae partis unciae. Interior tumoris durities impediebat Noſtrum, quo minus arteriarum pulſum inter ſetaceum et inciſionem ſentiret: hinc etiam nondum audebat interſtitium diſſecare.

Quarto fini obtinendo corpus durum quotidie, mane et veſperi, ad ductum ſetacei ſecabat; ſingulis deligationibus ſetaceum fortiter circa reſiduum interſtitii conſtringebatur, quod multum valebat ad craſſitiem imminuendam. Inter hanc vero, cum interſtitium non niſi duorum digitorum transuerſorum

craſſitiem haberet, arteria in latere interno diſrupta eſt, quam nominare Noſter non poteſt, hanque ſubſequuta eſt haemorrhagia inſignis et periculoſa. Transuerſim igitur diſſecauit interſtitium, alias enim ſiſti haemorrhagia non poterat; id antea perfectum muerat. Aucta vero eſt haemorrhagia aliquot arteriarum ramulis ſimul diſſectis, violenterque ſanguis per faſcias circumpoſitas profluxit, tertia demum de ligatione retentus. In fundo plumaceolos poſuit ſpiritu vini rectificatiſſimo tinctos, quibus alternis ſimtis interiiciebantur fruſtula ſpongiae vulgaris marinae, cerae feruenti immiſſa et compreſſa. Cum ea ſit ſpongiae natura, ut facile intumeſcat, paullatim ſe expandendo partes circumpoſitas premebat forius quidem ſub finem, digito, compreſſa, aut faſcia preſſu vero exterius applicato in plano ſuo continebatur. Ita in latera carnoſa vulneris penetrabat, non niſi forti ſuppuratione rurſus remouenda, quae octo diebus abſoluta eſt. Intra tres ſeptimanas vel ſub iunii finem, audiendi facultas redierat; ſanata erat colli fiſtula interior, euanuerat durities, et homo ſanitate iam fruitur, quali frui poteſt.

p. 291. 7) *Tabulas pro meridiei correctione, ſub quauis latitudine computanda*, edit Cl. NICOLAVS SCHENMARK, quibus faciliorem reddit praxin regularum, a Cl. KLINGENSTIERNA in commentariis anni 1746 traditarum.

p. 304. 8) *Machinam frumento commode cribrando idoneam deſcribit* Cl. IO. BRAVNER.

p. 305. 9) *Compendium editur obſeruationum circa mortuos, electricitatis ope ſublatos aut leuatos, ex diario* Cl. IO. LINDHVLT, Med. D. *Holmiae menſibus nouembris et decembris anni* 1752. *Odontalgia* ſtatim ſiſti electricitate, tam vulgatum eſſe dicitur, ut exempla ſingularia

laria adducere opus non sit. *Audiendi difficultatem, surditatem et tinnitum aurium*, illa tolli pluribus exemplis probatur. Vir annorum quinquaginta septem post laesionem supercilii sinistri annos triginta duo, non nisi fortiter in aurem clamantes audiuit, ultimos decem annos tinnitum quoque aurium sensit et dentium dolores fere perpetuos. Omnibus statim adeo liberatus est, ut dentium dolores nullos amplius perciperet, audiret vero omnia, quae dicebantur. Puellae septenni, a natiuitate surdae, hinc que vocum proferendarum ignarae, id auxilii adlatum est, ut iam alta voce loquentes audiat et audita referat. Hoc modo electricitatis vis laudatur aduersus musculorum et iuncturarum dolores, contracturas, luxationes et tendines usu suo priuatos, claudicationem. Adhibitae vero in his morbis cum fructu sunt scintillae electricae et similes effectus electrici.

10) *De serpente caudisona (Klapperschlange) et remediis aduersus ictum eius in America septentrionali adhiberi solitis agit* Cl. PETRVS KALM. Huius scripti iam prior pars saltim prodit, in qua de natura serpentis caudisonae varia narrat Cl. Auctor, ex propriis potissimum obseruationibus. Longitudo plerumque est pedum trium vel quatuor, maximam vidit pedum sex. Crassities femoris viri mediocris. In una, quam occidit, summa cura et repetitis vicibus numerauit segmenta abdominis 173, squamas caudae 26. Longitudo huius erat quartarum ulnae $7\frac{2}{3}$, non computato crepitaculo in cauda, annulorum 7. Latitudo in medio, ubi crassissima erat, digit. geometr. 1, lin. 9. In mandibula superiore plures habet dentes caninos, interque eos 4. fere aequales, duos ad quoduis latus mandibulae superioris in interiore ore, longos, et acutissimos, quos reducere et protrudere potest, ut feles ungulas; ad radices horum positi sunt alii minores, sine dubio, ut in locum maiorum succedant, his forte fractis. Radicibus maiorum p. 308.

pressis,

preſſis, per extrema eorum copioſus liquor viridis profluit. In locis, ab Europaeis habitatis, animalia haec iam rariora ſunt, frequentia in ſyluis et montibus, praecipue iis, qui ex lapide calcario conſtant. Hiemem ſub terra ſomno transigunt, gregatim dormientes, veris initio prodeunt et apricantur, ubi magna copia ſimul poſſunt occidi. Aetatem eius ex numero annulorum in crepitaculo diiudicari poſſe, uno quotannis adcreſcente. Antiquitus fertur inuentos eſſe annulis 41, immo pluribus ornatos, Cl. KALMIO retulit aliquis iuuenem ſe ſerpentem 30 annulorum in crepitaculo occidiſſe. Qui iam occiduntur, plerumque ab uno annulo ad 12 habent, forte quod creſcendi tempus infeſti illis incolae non concedunt. Parui unicum annulum gerunt. Crepitaculum, utrum irati, an metuentes concutiant, in ambiguo adhuc eſt. Homines numquam perſequuntur, inepti ad id propter tarditatem corporis.

p. 319. 11) *Sonitus quidam vehementes, in aere auditi*, ex paſtoris OSTBERGII litteris deſcribuntur; cauſa illorum penitus ignoratur.

X.

Acta Phyſico - Medica Academiae Caeſareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curioſorum. Volumen X. acced. Appendix et Tabul. aen. 43. Norimbergae, Impenſis B. W. M. Endteri Conſortium. Anno 1754. 4. alph. 2. plag. 6. Append. alph. 2. plag. 1. Index plag. 2.

Etſi Ill. BÜCHNERVS decimum hocce actorum ſeu potius quinquageſimum Academiae Naturae Curioſorum volumen, ad quod ſinguli ſuperſtites Collegae ſymbolum conferre debebant, iam ante duos hoc

hosce annos, ad celebrandam seculáris illius instituti gratam memoriam in lucem edere apud animum constituerat; ob deficientem tamen obseruationum numerum, nimiamque locorum, qua socii a se inuicem disiunguntur, distantiam, neutrum fieri potuit. Et dum Academia ista, quae ab augustissimo Imperatore insigni aureo nummo donata est, nouam rerum agendarum periodum meditatur, operam sese nauaturam esse promisit, ut collectanea denuo luci committenda externo quoque ornatu maiori et sigillatim figurae artificiose magis et accurate elaboratae compareant.

In recensendo vero decimo hoc volumine, quod itidem insigni obseruationum physicae medicaeque eruditionis conspicuarum numero refertum est, ordinem nobis consuetum obseruare, atque alias paulo fusius exponere, alias quoad titulum tantum indicare, et alias denique silentio piane praeterire apud animum constituimus.

Insolitum prorsus hepatis situm a dextro hypochondrio ad latus deorsum usque in peluim singulariter pertingentis, cuius conuexa pars dextro peritonaei abdominis lateri adcumbebat, concaua vero una cum lobulo Spigelii et vesicula fellea dextram respiciebat intestinorum partem, vidit atque figura aenea illustrauit Ill. HEISTERVS. p. 1.

IDEM praeter alia notatu digna *in cadauere sexagenarii gesticulatoris expeditissimi* decem vel duodecim libras sanguinolenti liquoris in abdomine, hepar vix dimidiam naturalis magnitudinis molem obtinens, atque inter hoc et costas dextri lateris spurias, ob hepatis paruitatem ingens spatium, in quod iste, dum gesticularetur, omnia intestina tenuia repellere poterat, deprehendit. Foramen, per quod intestina herniae intestinalis et aquosae simul, in dextro scroti latere satis conspicuae, descenderant, non consueto illo, ubi vasa spermatica egrediuntur, loco, sed p. 4.

trans-

transuersum digitum, antrorsum, scilicet, lineam albam versus, ab annulo isto distans inueniebatur. Intestina tenuia vix decem pedes longa ne dimidiam quidem naturalis longitudinis partem, sed bis tantum hominis ipsius longitudinem aequabant; et in altero rene, quem delineari curauit, peluis strictae sic dicta non aderat, sed duo quasi tubuli e concauo renis parte prodeuntes, atque extra renem ad transuersi digiti latitudinem coeuntes peluim infundibuliformem constituebant. Vesica eminentiis membranaceis sphaeroideis, tot quasi diuersas vesicas minores, diuerticula siue sinus efficientibus obsita erat, quarum altera ad oui gallinacei, altera ad oui columbini, aliaeque ad minorem aceedebant magnitudinem. Ossa praesertim spongiosiora, post institutam sceleti instruendi gratia coctionem, tam tenera et friabilia deprehendebantur, ut absque fractura nec perforari nec filis aeneis connecti possent.

p. 10. *Idem* HEISTERVS *virginem sanauit quindecim annorum, quae insigni ventris tumore, ob robustum hymen prorsus clausum et inde collectum in vagina uteri sanguinem, laborabat.* Sanguis ex hymenis vulnere scalpelli ope facto, nullo foetore conspicuus, niger, crassiusculus, non coagulatus, nec grumosus, sed satis fluidus, ad quinque libras, inter tria vel quatuor horae momenta, emanauit, abdominisque tumor statim euanuit.

p. 45. *Cartilaginis scutiformis et secundae laryngis, quae cricoides vocatur, ossificationem raram, raucedinis incurabilis causam prorsus singularem et praeterea in scutiformi cartilagine fissuram quandam in viro quinquagenario* vidit Cl. ADOLPHI.

p. 53. Mulieris *ventriculum in medio* ita *in angustias reductum*, ut fere duplex videretur vidit atque delineari curauit HEISTERVS.

p. 54. *Idem* quoque *lithotomiae Celsianae praestantiam et usum hodiernum* exposuit, eorum praecipue causa, qui differ-

dissertationem eiusdem argumenti, ex qua haec depromta sunt, ab eodem anno 1745 editam non possident.

Quadraginta quoque *et unum calculos in* mulieris violenta morte interfectae *vesicula fellea idem* numerauit HEISTERVS. p. 63.

De Rhabarbaro memorabilia quaedam annotauit I. B. DE FISCHER. *Rhabarbarum* et *Rhaponticum* unicam tantum radicem esse perhibet *, non nisi mole, teneritudine friabili et duritie diuersas, ita quidem, ut, quae mole ampla friabiliorisque texturae est, *Rhabarbarum*, et quae mole tenuis, dura et lignosa est, *Rhapontieum* salutetur. Ambae radices non nisi in Chinae regno et apud illorum proximo vicinos, Mongalos et regni Thibet incolas crescunt, et ratione soli natalis etiam bonitate differunt. Chinenses Rhabarbarum appellant *Raven*, quod nomen etiam Persae et Russi retinuerunt. Russi Rhapontieum, *Raven tscherenkova*, i. e. Rhabarbarum manubriiforme appellant; crassum autem teneriorum fibrarum et compagis, et quod, resectis excrescentiis rhaponticis manubriiformibus, nec non exsectis bene caulium, intime germinantium, propaginibus, ut hoc modo paululum concaua euadat radicis pars superior, ad similitudinem ungulae equinae fere accedit, *Raven podkova*, i. e. Rhabarbarum ungulatum vocant. Tarde crescit; in horto enim nosocomii Moscouiensis ante triginta annos satum crassitie vix pollicem superat, *ponticum* idcireo nominandum et manubriatum. Quod terrestri via, et praecipue hyeme ex China aduehitur, id, quod Russi faciunt, illo praestat, quod per mare in Europam adportatur; in nauibus enim ab aere incluso et a mercium variarum ad p. 64.

* Omnino hic conferri meretur dissertatio de Rhabarbaro officinarum, quam Clar. quondam D. IOAN. GEORG. GMELIN, Tubingae 1752. 4. proposuit et Commentar. nostror. Vol. II. Part. III. p. 450 seq.

ac in primis aromatum effluuiis calidis, foliisque odore vitium contrahit. Anno 1737 iussu Imperatricis Russicae pharmacopoeo cuidam Cl. Auct. ad hoc negotium instructo, atque in ultimam Russici imperii stationem *Kjachta* dictam misso, omne rhabarbarum bonum vileque coëmtum traditum fuit, qui illud sub tecto, ita tamen, ut aer undiquaque pertransire posset, adseruare, a pluuiae ac solis accessu probe defendere, vilissimum dein a meliori segregare, et primum omne comburere debuit. Reliquum autem bonum, ab humiditate aeris afflatu liberatum beneque exsiccatum et a cortice lignoso squalido et excrescentiis omnibus ipsisque rhaponticis repurgatum Moscuam et Petroburgum missum fuit. Petroburgi haec curiosa rhabarbari mundatio repetita, rhabarbarumque nitidissimum in alias regiones missum est, ita, ut nitor facile suspicionem mouere potuerit, illud forsitan pigmento quodam obductum fuisse. Characteres bonitatis Rhabarbari in eo potissimum consistunt, ut sit friabile, cum duritie tamen aliqua; ut succulenta antea eius substantia gyris innumerabilibus gaudeat, ad instar nucis moschatae; ut sit crassior, densa, sique ungulae equinae formam non exacte referat, ad molem tamen eius proxime accedat, vel partem repraesentet eius modi molis, bonae supra dictae notae; et tandem ut sit coloris ex rubicundo flaui penitusque siccum. Vermibus non facile exeditur, si in sicco semper seruetur, magnopere vero temporis tractu exsiccatur, multum de pondere amittit et magis rubicundum fit.

p. 71. Idem I. B. DE FISCHER, IETZII librum *de albis Liuoniae leporibus** emendaturus, annotauit, eiusmodi lepores, qui hyemali tempore pilos e fusco rubentes in albos mutant, non in Liuonia tantum, sed et in Ingria, Lithuania, Curonia et Russia boreali inueniri, variasque huius mutationis coniecturas attulit. *Tr.*

* prodiit Lubecae. 1749.

Terram quandam coeruleam prope Eccardsbergam in Thuringia repertam, quae etiam in opere de Terris Muſei regii Dresdenſis Lipſ. 1748. p. 93. a Cl. LVDWIGIO deſcripta inuenitur, examinauit atque per experimenta varia illam a ferro colorem coeruleum habere oſtendit Cl. SPRINGSFELD. p. 76.

Sputationem frequentem virginum nuper menſtruatarum annotauit MATERNVS DE CILANO. Haec periodica et per triginta vel quadraginta dies durans, intercepta ſponte iterum rediens ſputatio, aeſtate copioſior, ſine vllo tamen ſanitatis aut fluxus menſtrui perturbatione obſeruata fuit, et ſponte tandem in iis, quae menſtrua per triennium vel diutius expertae ſunt, ceſſauit. p. 100.

In *triga obſeruationum myologicarum* varias circa *muſculum pectoralem occurrentes varietates exhibuit* I. I. HVBER. v. g. duas portiones clauiculares etc. In puella vero undecim annorum ſingularem prorſus ac praeternaturalem portionem muſculoſam in dextro tantum latere obſeruauit. Haec a ſupremo ſterno atque a coſta ſuprema ipſique vicina incipiebat vix digitum lata, et extrorſum paulo vergendo ad uſque quintae coſtae cartilagineam partem deſcendens, muſculi pectoralis magni partem priorem ac inferiorem obtegebat. Diſtinctus ille muſculus e tendineo principio carneus factus, fibris ſuis decuſſabat infimas muſculi pectoralis, et ante hunc incedens in parte eius infima, cum qua miſcebatur, terminabatur. Vſus adhuc incertus eſt. Idem ſubiectum in muſculo ſartorio ipſi obtulit teretem funiculum vere fibroſum, proprio tendinoſo principio a ſuperiori ac anteriori eminentia cruris oſſis pubis prouenientem, gaudentem, qui vix introrſum ferebatur, deorſum vergendo; et ante quam hic genu attingebat, fibris ſuis carneis ſartorio immiſcebatur, et in unum ibidem caro utriuſque confluebat muſculum. p. 109.

p. 115. *De lethalibus fissuris et contrafissuris cranii* notabilem casum descripsit Cl. POHLIVS.

p. 117. *Inter varias anatomicas sectiones* Cl. P. C. FABRICIVS in femina, infantem proprium aliquot mensium lactante ulcere colli cacoëthe et lenta tabe extincta obseruauit, maxillam inferiorem in dextro latere carie undique erosam et bis transuersim sponte dissectam esse, nullam enim vim externam perpessa erat. In alio feminae cadauere insultibus epilepticis antea saepius obnoxiae subitaque morte exstinctae vesicam felleam bile vacuam, eius vero loco ultra ducentos calculos angulares figurae anomalae inuenit. Systema venae portae sanguine turgidum, in ouariis hydatides, in cerebro quidem nullam extrauasationem, vasa vero durae meningis sanguine orba aeque distenta reperiit. In corpore infantili unius circiter anni arteria carotis dextra immediate ex ipso aortae arcu, arteria vero subclauia dextra post exortum subclauiae sinistrae a principio trunci aortae descendentis proxime supra originem ductus arteriosi BOTALLI adhuc peruii prodiit. Neruus ischiadicus extra peluim egressus in altero crure duplex, in altero indiuisus apparuit.

p. 132. *Fallaciam excretionis adsumtorum solidorum per urinae iter* in utroque sexu ex duobus casibus, ubi deglutita solida v. g. passulae minores per ulcus sinuosum, ex intestino recto in collum vesicae sese terminans, maximo cum cruciatu ante urinae emissionem excretae sunt, ostendit Cl. I. P. BVRGGRAV.

p. 140. Idem *cor aneurysmaticum* post mortem bis obseruauit, et sex eiusmodi historias refert. Signa tristissimi huius mali praecipua haec sunt. Si vterque cordis ventriculus aneurysmaticus fuerit, ictus cordis, palmam manus sinistrae mammillae apponendo, distingui et ad numeros reduci non possunt, sed videtur, ac si intra vniuersum pectus, etiam superne versus iugulum, interne in scrobiculo cordis, et in

 vtroque

utroque latere etiam demissiore, plura corda simul, sed sine ordine salirent, idque pro aneurysmatis magnitudine plus minus vehementer. Si vero tantum cordis dexter ventriculus aneurysmaticus redditus fuerit, ictus cordis sub laeua papilla prorsus non, sed sub sterno, et in dextro thoracis latere, percipitur. Si tantum sinister cordis ventriculus aneurysmate laborauerit, pulsus in carpis sine ordine et numero decurrunt. Aegri corde quocunque modo aneurysmatico, ad quemcunque corporis motum, mox difficiliorem anhelationem, et cor molestius palpitare experiuntur. Sequuntur sputa sanguinea, subpurulenta, hydrops, mors. Ipse vero in additamento ingenue fatetur, se in aegri corpore loco aneurysmatis, quod in dextro cordis ventriculo adesse putauerat, cor valde paruum, basi iugulum, mucrone diaphragma respiciens, et arcum aortae adeo aneurysmaticum inuenisse, ut ultra sedecim aquae uncias caperet.

Vrinae difficultatem, ultra viginti annos molestissimam, subito tandem sustulit Cl. I. GRASHVIS. Vir nobilis quinquaginta annorum anno aetatis vigesimo sexto post largiorem vini rubri potum suppressionem urinae sibi contraxit, quae cataplasmate ex cerefolio regioni pubis impositio aliquoties quidem sublata fuit, toties vero breui post cum muci tandem excretione rediit. Ex eo tempore aliquando per horas aliquot totalem lotii suppressionem cum perpetua ad mingendum incitatione, dolore molestissimo et fere intolerabili, ut vigesies quandoque vel ultra intra horae spatium, frustra licet, mingendi conatibus obedire cogeretur, donec tandem muci copiam magna cum vi ex urethra prorumpentem urina sequeretur. Haec frequenter admodum foetens ingentem muci copiam albumine oui spissiorem, cohaerentem, pelliculamque quasi formantem, et tenacitate sua matulae fundo post urinae effusionem adhaerentem depo- p. 152.

fuit. Quandoque etiam ſtriae ſanguinolentae ipſi immixtae fuerunt, quin et merus ſanguis poſt exonerationem urinae et muci exiit. Cum vero urinae pellentia in hoc aegro peſſimum ſemper ediderint effectum Cl. Auctor in eas incidit cogitationes, annon forte abſceſſio muci veſicae naturalis horum omnium ſymptomatum cauſa ſit, et annon hic per adſtringentia fortiora in veſica retineri poſſit. Praeſcripſit ideo tincturae Cortic. Peruu. unc. j. Eſſent. Cinnamom. unc. ſemis. Spirit. Vitrioli drachm. ji. M. S. 25—30—40 gtts. quo ſumto ſecundo iamiam die urinae exitus, cum magna dolorum imminutione, longe facilior redditus, nec amplius unquam mucus ea copia excretus, poſt annuum vero huius medicamenti uſum morbus plenarie ſublatus fuit.

p. 230. *Veſicatoriorum utilitatem in variolis malignis* exſiccationis et febris ſecundariae tempore ſuris adplicatorum obſeruauit Cl. D. G. THEBESIVS.

p. 232. IDEM, *iuuenem* viginti aliquot annorum *ex petechiis et pleuritide vera delirum nocte hyemali in ſtrato innoxie ſe lauantem* obſeruauit.

p. 236. *Veram colli* quoque *ſubluxationem* cum curatione extemporanea bis idem annotauit Cl. THEBESIVS. Famula inter cadendum in platea caput ſubito et vehementer reclinans mox attonita quaſi iacuit, rigido collo et ad tergum reflexo capite, facie liuore ſuffuſa, nec a confluentibus hominibus ad vitam ullo modo reuocanda: chirurgus aduolans perſpecto corporis ſitu ſubluxationem colli arguens, illud arreptis auribus extendit et protinus lapſae vitam reſtituit, ſed ſubſequentibus iam motibus conuulſiuis, quibus ſuperatis famula demum ſurgit atque abit, nullo poſthac malo tentata. Et puella ſexennis obeſi corporis et colli breuioris caput inter procidendum ſubito, quantum valuit, retraxit; quo tergum verſus reclinato capite procumbens, voce, ſenſu, motuque deſtituta per aliquot horae momenta in vitam reuocari non potuit;

potuit; ab aduenientе vero famula capite arripitur et toto corpore pendulo eleuatur, et tum ſtatim edito clamore ad ſe rediit, ſine ulteriore ſanitatis offenſa.

Singultum et vagitum uterinos omni ſtudio defendere atque explicare annititur Ill. I. A. DE FISCHER. p. 254.

Rarius quoddam empyema pectoris, ſub quo materia ſanioſa per ſingularem canalem, ſerpendo verſus dorſi ſpinam formatum, ad femoris usque muſculos deſcenderat, deſcripſit Cl. G. C. SPRINGSFELD. p. 296. Pueri decem annorum, cuius ſiniſter thorax dextro eminentior fuerat, prima ſecunda et tertia lumborum vertebrae locis ſuis ita emotae reperiebantur, ut earumdem proceſſus ſpinoſi non decliues, ſed ad dorſi ſpinam magis recti eſſent. Aperto thorace omne ſiniſtri pectoris cauum materia ſanioſa, liuida, putri, feculenta ad quatuor fere libras repletum erat. Qua exemta toti interno pectoris cauo praeſertim ſepto transuerſo materia fuſca foetida, glutinoſa priori multo craſſior atque tenacior adhaerebat. Haec canalem ſibi fecerat, qui iuxta ſpinam ad corporum vertebrarum anteriorem ſiniſterioremque partem et illo loco, ubi ſeptum transuerſum cum vertebris cohaeret, lumbos verſus deſcenderat, ſeparaueratque ita ſeptum a ſpina, ut extra peritonaeum, ſuper quadratum lumbarem, pſoam maiorem et iliacum ſub vaſis emulgentibus renis ſiniſtri ſub peritonaeo ſerperet, et ad illud foramen, quo arteriae et venae iliacae ſub ligamento FALLOPII egrediuntur, exiret; progrediebatur hinc ad muſculos femur inueſtientes, praeſertim ad originem muſculi cruralis, ubi ſaccum paullo ampliorem ſibi effecerat. Hic canalis in principio tres fere digitos latus deſcendendo ſemper anguſtior inueniebatur. Diuerticulum quoddam circa decimam ſeptimam et octauam vertebram intra muſculum pſoam maiorem et quadratum lumborum formauerat ſatis amplum, quod ſanie illa craſſiore ita repletum erat, ut externe quoque videri ac tangi poſſet.

Omnis pulmo ſiniſter tabe ita conſumtus erat, vt reliquiae quidem pulmonis exſtarent. Superarant principia bronchiorum, nec non vaſorum maiorum ſanguiferorum, arteriae ſcilicet et venae pulmonalis, quae ceu rami detruncati in ſummitate rurſus conſtricta denuoque clauſa apicum digitorum inſtar prominebant *. Omnis fere pleura eroſa atque exeſa, muſculus intracoſtalis VERHEYENII conſumtus, et plurimae coſtae perioſtio denudatae carieque infectae erant. Alterum thoracis cauum perfecte ſanum deprehendebatur. Proceſſus obliqui articulares duodecimae dorſi vertebrae ita ſedibus ſuis exciderant, ut proceſſus, qui ex inferiori decima tertia vertebra conſurgunt, poſteriora verſus moti, et ſuper proceſſus deorſum ſpectantes ſuperioris duodecimae elati conſpicerentur. Quaeritur, an luxatio, quae quinque abhinc annos facta et male curata creditur, huius empyematis cauſa fuerit?

p. 303. *Pulueris ſcillitici compoſiti effectum ſingularem* annotauit Cl. I. S. ALBRECHT. Sexagenario maior ſcorbuticus anno 1752 in hydropem cum maxima ſpirandi difficultate incidit. Omnibus fruſtra tentatis Cl. Auctor ipſi exhibuit Rp. Pulu. rad. Scill. crud. gr. vij. Vincetox. Pimp. alb. Bryon. a'a gr. iij. Nitr. puriſſ. gr. V. M. D. pro una doſi cum potu copioſiore iuris carnis macilenti. Poſt paucarum horarum interuallum aegrotus comitante vomitu, vehementi febri correptus et mente alienatus fuit. Sumta vero potione diapnoica a meridie, aluo ſoluta largius, ſomnum tranquillum diuturniorem expertus eſt, poſt quem febris non ſolum penitus ceſſauit et mens rediit, ſed tanta quoque urinae copia profluxit, ut intra viginti quatuor horas non ſolum omnis in toto corpore

* Simile quid obſeruatum legimus in Cl. F. H. L. MÜNZELL *mediciniſcher und chirurgiſcher Wahrnehmungen. Erſter Sammlung. Berlin*, 1754. 8. p. 13 ſeq. et Comment. noſtr. Vol. IV. Part. I. p. 89.

corpore tumor disparuerit, sed viribus quoque, restituto nunc appetitu, post paucos dies auctioribus consueta munera obire potuerit. Post trimestre spatium mense septembri idem puluis morbum redeuntem iterum fugauit. Mense nouembri vero, cum idem vehementius reuerteretur, dimidia huius pulueris pars nihil effecit et aeger tandem martio sequente mortuus est.

Par calculorum felleorum singularium, morbi grauioris complicati, tandemque funesti, causam primariam constituens obseruauit Cl. I. C. REINMANN. Ex hoc, ob morbi diuturnitatem et atrociam, atque dirissimorum sibi inuicem oppositorum symptomatum multitudinem et complicationem, nec non ob plurimas, in accurata cadaueris post mortem instituta perscrutatione, inuentas res praeternaturali modo constitutas, maxime memorabili casu, hoc saltem, ne nimis longi simus, annotamus; in vesicula fellea ne guttulam quidem bilis, eius vero loco binos calculos repertos fuisse, quorum inferior, in fundo cystidis haerens, moschatam nucem magnitudine aequauit. Alter super hunc visendus paulloque maior calculus, albi coloris, firmae duritiei, superficiei inaequalis et eminentiis asperis oblongis quasi crystallinis cinctus, in principio ductus hepatici, ubi hic in cysticum transit, sedem suam fixerat, asperaeque eius eminentiae et crystallinae membranis huius ductus et hepatis subiacenti substantiae adeo arcte innexae erant, ut cultro anatomico inde separari debuerit, cuius figuram quoque Tab. V. fig. 5. in aes incisam repraesentat. p. 317.

De cicuta solo lacte curata, deque eius pariter natura, effectu atque antidotis quaedam meditatus est Cl. S. HEE. Pauperrima puella duodecim annorum radices cicutae maioris loco radicum pastinacae auide collectas ignitis cineribus subiicit, ut tostis hisce dapibus famem sisteret. Dimidiam vero alterius cum p. 327.

comediſſet, cardialgia et anxietate inſigni cum mentis alienatione, vocis defectu, faciei liuore, membrorum elanguidorum tremore gelidoque per haec decurrente ſudore corripitur. Frater ipſi aquam porrigit, cumque conſtrictae fauces tranſitum ab ea tio denegarent omni fluido, obtrudere illud perg donec ſenſim relaxatis gulae ſpasmis hauſtum frigidae infundit. Mater accedens ipſi tandem ſuaſu Cl. Auctoris lac tepidum propinat, quod ſaepius hauſtum complures vomitus ſequuntur, quos excipit ſomnus profundus et integerrima ſanitas. Ex antidotis, quae lac tepefactum, aquam tepidam, oleum, acetum et vinum eſſe perhibet, acetum ideo quoque maxime commendat, quia ſpasmis promtiſſime medetur.

p. 349. *Sanguinis ex aure fluxum a cauſa extèrna non ſemper laeſionis cerebri vel cranii ſignum eſſe* ex duobus exemplis oſtendit Cl. H. F. DELIVS. Ruſticus enim et puer nouem annorum diuerſis temporibus ab alto decidunt, et ambo fere exanimes iacent. *Prior* reſuſcitatus vomitus frequentes experitur, et dum breui poſt iuſculum comedere tentat, torpus videt, ad quaeſita nihil reſpondet, delirare videtur et ſubito in articulatas voces cum aliquo clamore edit inſequentibus fortiſſimis totius corporis conuulſionibus. His ſtertor demum pectoris et ſuffocatiua pathemata excipiunt, et exſpirare creditur. *Sanguis largiter ex aure fluit*, ſecatur vena in pede et ad ſe redit aegrotus. Sanguis ſecundo die iterum ex aure fluxit, et aeger tertia a lapſu hebdomade a vulnere paruo colliſo occipitis plenarie reſtitutus eſt. *Alter* circa os temporum ſiniſtrum ingentem et ſugillatum tumorem et vulnus pollicis magnitudine circa canthum oculi externum habuit. Palpebrae prae tumore obtuſae fuerunt *et ſanguis e naribus et ſiniſtra aure copioſe fluxit*, qui ſanguinis fluxus tertio adhuc die obſeruatus et aeger intra quatuordecim dies plenarie reſtitutus eſt.

De

De calculis felleis numero quadraginta nouem, figurae et magnitudinis prorſus eiusdem, partim ex abſceſſu in epigaſtrio prodeuntibus, partim anatomica ſectione in cyſtide fellea repertis diſſerit Ill. A. E. BÜCHNER. p. 358.

Poſtea quam vetula ſeptuaginta ſex annorum menſe iunio 1739 ad temonem alliſerat, apoſtema in regione epigaſtrica tres circiter digitos ab infima poſtremaque coſta vera lateris dextri verſus ſcrobiculum cordis exortum eſt. Hoc d. 29. octobris apertum copioſum pus laudabile effudit, et ex hac apertura a die 16 nouembr. ad diem 5 ianuar. 1740, quo aegra accedente ictero nigro mortua eſt, ſeptem parui albidique lapilli ſenſim egreſſi ſunt, quorum aliquos Tabul. V. delineatos ſiſtit. Inſtituta ſectione abſceſſus per muſculum abdominis oblique deſcendentem penetraſſe; magnaque eiusdem atque contigui recti muſculi portione exeſa, peritonaeum perforaſſe, inde per ſuperiorem marginem iecinoris (quod cum peritonaeo coaluerat, et hic loci friabile, reliqua vero parte ſcirrhoſum erat) canalem deduxiſſe inuentus eſt, qui eo, quo ſuperne cyſtis inflectitur fellea, loco, poſt ductus hepatici inſertionem, finiebatur, et inde in ipſum veſiculae felleae cauum tendebat. Ipſa cyſtis calculis, quos ſingulos non nihil liquoris tenacis mucidi albiſſimi, et a bilis natura prorſus alieni, interfluebat, erat referta. Hic peculiari ordine tabulatim ſinguli ſingulis ſuperiniecti erant, ita ut ſinguli ſeptem ſtratum conficerent circulare. Sex eiusmodi ſtrata et conſequenter quadraginta duo calculi aderant, qui cum ſeptem antea egreſſis ſtrata ſeptem et quadraginta nouem calculos efficiebant. Horum figura per pyramidem quadrangulam regularem, ſuperne reſectam, in baſi vero perparum cauatam ſeu veluti impreſſionis nota ſignatam optime definiri poterat. Pondus cuiuslibet calculi recentis quatuor grana aequabat. Horum dein calculorum drachmam unam analyſi chemicae ſubiecit atque ex iisdem ea-

dem fere producta ac ex ipso felle taurino eodem modo destillato obtinuit. In scholio adiecto horum calculorum genesin quoad figuram et compositionem explicare tentauit.

P. 372. *Rariora quaedam fossilia* in lutifodina ex monte Mauritiano Norimbergae vicino effossa descripsit, atque in aes incidi curauit Cl. I. A. BEVRERVS, de quibus etiam aliorum sententias sibi expetit. Cum descriptiones vero absque figuris vix intelligi possint, de iis nihil amplius monemus.

P. 387. *Brachium sphacelatum per αὐτοχειρεσίαν naturae separatum aegro superstite* et laboribus quoque durioribus manu et brachio sinistro perficiendis sufficiente annotauit Cl. I. H. FVRSTENAV. Rustico quadraginta annorum a trabe lignea manus dextra, carpus et cubitus vehementer et ita colliditur, ut gangraena et sphacelus breui post insequerentur. Aeger amputationem vehementer respuens chirurgum hortatur, ut illum deserat. Hic sphacelum, qui non solum totum brachium, sed et vicinam iam regionem intercostalem occupauerat, profundis scarificationibus, defendentibus balsamicis et mundificantibus, haud omissis roborantibus et cardiacis eo euentu tractauit, ut musculi et vasa sanguifera in brachio sensim exarescerent atque tandem sponte deciderent, sola ossis humeri eminentia superstite, leui serrae tractu postea ademta et a corruptione vindicata.

P. 394. *Motus conuulsiuos in puella quatuordecim annorum inter rariores reputandos obseruauit* Ill. I. R. DE HISCHER. Hi post crebras aquae frigidae immersiones et iter maritimum periculosum ingruente hyeme accesserunt, illis, uti nobis videtur, haud absimiles, qui in morbo *die Kriebelkrankheit* nominato frequenter obseruantur. Aloetico-nitrosa, clysteres et praecipue pediluuia morbum quidem exasperare videbantur, cum vero horum usum catameniorum fluxus prima vice insequeretur, pergitur eadem methodo

et

et post tertiam fluxus menstrui accessionem plenarie restituta fuit.

IDEM *monenda quaedam ad obseruationes iam communicatas pertinentia* subiunxit, ex quibus tantum notamus in descriptione *Krakatizae* Volum. IX. horum Actorum Obseru. LXXIX inserta * hoc zoophyton male *Krakatizam* adpellatum esse, vocari enim debere *Karakatizam.* Monet insimul hoc vocabulum graecae originis esse, et Germanos in Vkrainia istud (*eine Seespinne*), araneam marinam vocare. p. 400.

Miram salacitatem in sene nonaginta sex annorum annotauit Cl. G. H. BEHR. Hic enim virginem nonaginta trium annorum in matrimonium duxisse et cum illa qualibet fere nocte ter strenue concubuisse dicitur. p. 406.

In ultima tandem CIV. obseruatione Cl. I. W. F. BOENNEKEN *de calculis vesicae humanae urinariae* notabilem casum annotauit. Vetula enim septuaginta annorum aliquot liberorum mater anno 1745 mense iunio post praegressos vehementissimos dolores noctu e somno tranquillo expergefacta inscia et absque ullo dolore calculum praegrandem membrana glabra cinctum et pondere uncias quatuor superantem excreuit. Hanc calculi excretionem urinae incontinentia excepit. Post septem annos denuo doloribus calculum indicantibus in sella sedens correpta, et surgens lectum petitura inscia rursus calculum unciam semis et grana duo ponderantem in marginibus valde asperum, nulla vero membrana velatum excreuit. Hos calculos fig. 10 et 11. Tab. V. repraesentant. p. 408.

In appendice continetur:

1) *Epidemia verna, quae Wratislauiam anno* 1737 *grauissime afflixit, descripta ab* Ill. IOANNE GOTHOFREDO DE HAHN. Quam dignam iudicauit celeberri- p. 1.

* vid. Commentar. nostr. Vol. II. Part. I. p. 40.

berrimus quondam Auctor, cuius memoria [illegible] nalibus medicis conseruaretur, partim, quod epidemia illa propius accesserit ad saeuitiem pestilentiae vetustae; partim quod sibi ipsi istius epidemiae squaloribus tabescendum fuerit, adeo, ut ex intimo rei fonte petitae sint istius luis per Silesiorum Augustam grassatae rationes.

p. 3. Sectio I. causas occasionales tradit. Amplissimam enim foecundae messis spem, quam vernale tempus anni 1736 ostenderat, pluuiosissima tempestas mense maio, iunio et sequentibus subito praecidit. Flumina enim ex alueis excedentes et maximarum piscinarum exundationes amoenissimos Silesiae campos in vasta stagnantium aquarum receptacula mutarunt, quibus non solum messis apparatus imminutus, sed reliquorum quoque granorum maturitas vitiatis aristis cohibita fuit. p. 5. Quam tanta insecuta est annonae caritas, ut non pauci ex plebeiis fame conficerentur, multi in siluis victum conquirerent, nec a cadauerum iam putrorem spirantium effossione atque vix igne digestorum auida comestione abstinerent. Delicatuli quoque contemptissimis quandoque cibis delectabantur, et mediae sortis homines parcior et deterior per p. 6. omnia corrumpebat victus. Aquae in cellis et decliuioribus locis stagnantes tam prauae indolis erant, ut non solum homines tactu laederent, sed et equorum pilos cito cadere facerent cutemque exulcerarent. Immensa erant insectorum copia conspurcatae; quo ipso abominabilem foetorem spirando aer ambiens silentibus ventis putrescebat. Et animantium carnes succique ex defectu potus salubris et pabuli aquarum vitio corruptis morbida labe inficiebantur, quam proxime ad homines, qui illis vescebantur, transitura. Hinc saluberrima alias Silesia sequente anno in valetudinarium mutata est. Debilitata enim et macerata fibrarum compages fatiscebat, ubi postmodum vel siccis caloribus, vel frigoris rigoribus tentaretur.

tatur. Et princeps et vera sic dictae *malignitatis* febrium illarum ratio latere ipsi visa est in hebetato, si non penitus destructo fibrarum et vasorum minimorum elatere, quanquam spurca illa humiditatum effluuia neutiquam excludat.

Sectio II. sex morborum historias continet et plerasque funestas. Subita enim virium prostratio capitis et praecordiorum vehementissimus dolor, siccitas amarorque oris aphthae, faucium spasmi et angina absque tumore, vomitus et diarrhoea bilioſi, algor totius corporis cum insequente vehementissimo aestu, sudores colliquatiui, cum exanthematibus ad carbunculorum naturam accedentibus praecipua morbi symptomata constituerunt. p. 7.

Sectio III. Cum vero nec repetita venaesectione nec aliis quibuscunque remediis morbi vehementia superari posset, Celeb. Auctor patris consilio excitatus, in hisce angustiis, ignis elemento destructori, elementum aquae opponere, et iugi abluitione frigida vel praeuertere vel delere ignes sacros tentare decreuit. p. 11.

Cum igitur Cl. Auctor d. 9. iunii ab aegro hanc medelam spernente et morti proximo circa vesperam domum redux ipse hoc morbo vehementissime conflictari coepisset; febri mox a principio potiones largas saturate nitratas, citratas analepticas; ipsamque aquam simplicem saccharo edulcoratam, et saeuienti dolori noctu vel pill. de cynogloss. gr. vj. vel vij. vel extr. Opii aquos. gr. j. obiecit. Alexipharmaca calida abhorruit. Vrgentibus die septimo symptomatibus abluitionem frigidam uniuersalem, quae antea particularis tantum obtinuerat, spongiis madidis in auxilium vocauit; quam perspiratio liberior ac sudor modestus cum momentaneo recreationis sensu excepit. Fenestris apertis libero aeri aditum concessit; lectum de die alium occupauit, alium de nocte, et indusia frequentius mutauit, ne ea, quae exhalabant sanguinis recrementa reforberentur per vias patulas. p. 16.

Vnde-

Vndecima ſudor, armiſtitium aliquot horarum producens, mane opportuno corticis uſui locum [illegible] ſit, cuius drachmas quinque cum ſummo recu[illegible]nis ſenſu non deglutiuit, ſed tanquam de[illegible] quendam cibum maſticando deuorauit; Duode[illegible] die eiusdem quatuor iisdem horis drachmas, decima tertia tres tantum, et decima quarta non niſi [illegible]cam, illo grato guſtu deſtitutus, aſſumſit: quo i[illegible] ſaltim conſecutus eſt, ut quotidiana exacerbatio tardius et ſub noctem demum ingrueret. Die decima quinta media nocte glaciali iſto frigore rigidus et mori viſus frigida iugi abluitione reuocatus eſt, redeunte cum auditu aliqua ſpe vitae. Die decima octaua ſuſpectiſſima extra lectum verſandi libido ſtatim ſumma infirmitate reprimebatur. Abhinc tamen prima cibi cupiditas. Impetu in cucumeres et carnem bubulam acto, deſiderio vix cito ſatis implendo. Sudor abunde defluxit, dum cibum caperet. Hoc deglutito ſomno abreptus eſt, et morbus quadraginta dierum ambitu iudicatus fuit. Surarum ſpasmis cum duritie negotium adhuc facientibus. Epidermis ſenſim omnis deflua. Vnguium emortuorum et incuruorum regeneratio rubella menſe demum auguſto malorum agmen clauſit. Vigente morbo alius bi officii monita cremore tartari.

p. 21. 2) Cl. IOANNIS IACOBI RITTERI, *Tentamen hiſtoriae naturalis ditionis Riedeſelio-Auimontanae, in floram, mineralogiam, faunam et commentationem de aere, aquis et locis etc. diuiſum.* Plantas legere coepit menſe auguſto 1744, deſiit martio 1747. Claſſem primam et ſecundam iuxta HALLERI enumerationem ſtirpium Helueticarum, ſequentes vero
p. 122. iuxta RVPPII Floram Ienenſem diſpoſuit. In mineralogia inter alia lapidem polyedrum deſcripſit, atque figuris aeneis Tab. I. illuſtrauit, qui ex colle *Bilſtein* quadrantis horae ab urbe meridiem verſus diſtan-

ta,

te, prominet, et in varios usus utilissimus copiosissime effoditur. Catalogum quadrupedum, auium, piscium ab amico accepit. Insecta tam ex LIEB-KNECHTII Tr. de diluuio, quam ex propriis obseruatis systematice proposuit. Et in quarta tandem parte de aere, aquis et locis, aquarum pondera diuersa, incolarum vitae genus, mores, morbos et medicinam subiunxit cum tabula alphabetica morborum, in qua numerus ciuium, iisdem ab anno 1744 ad 1747 laborantium, indicatur. p. 125.

3) Cl. IOANNIS AMBROSII BEVRERI *examen chemicum picis liquidae tam illius, quae in Norwegia, quam eius, quae in Thuringia paratur.* Ob celebratum illud picis liquidae infusum, quod Angli procul dubio ex Norwegica, et illa pice liquida, quae in Thuringia paratur, conficiunt, Cl. Auctor has binas picis liquidae species per varia experimenta chemica accuratius perscrutari sibi proposuit. Nos, qui eum in tanto experimentorum numero nec sequi, nec ea in compendium redigere possumus, illorum summam breuibus tantum lectoribus nostris sumus indicaturi. Norwegica enim non solum quoad odorem et saporem thuringica fortior ipsi videbatur, sed et infusa more Berckleyano parata hanc differentiam confirmabant ita, ut illud, quod ex thuringica paratum esset, odoris debilioris et saporis paululum tantum aciduli deprehenderetur. Vtraque infusa, ablatis partibus tenuioribus oleosis, cum tredecim diuersis liquoribus atque solutionibus miscuit, et ex apparitionibus concluſit, utraque particulas acidas cum terra tenui nexas continere, et scatere insuper particulis oleosis et viscoso-gummosis. Destillauit porro uncias triginta duas utriusque infusi ex maris balneo, obtinuitque sub initium debilem liquorem empyreumaticum, tandem vero valde acidum et priore magis oleosum magisque empyreumaticum. Bini hi liquo- p. 159.

res

res inuicem misti gratioris saporis quam [illegible] ipsum fuerunt. Residuum sub extracti spiri[illegible] ma ipso destillato erat acidius. Destillatio [illegible] liquidae thuringicae eadem producta, minus [illegible] acida exhibuit. Varia quoque instituit exper[illegible] ad obtinendum sal essentiale et in pice norwegica [illegible] quidem, licet non adeo purum detexit; in pice [illegible] quida thuringica vero partes salinas nulla ratione in
p. 165. corpus salinum redigere potuit. Miscuit porro vnc[illegible] uncias picis liquidae norwegicae cum sufficient[illegible] quantitate aquae et destillationem in maris balneo ad [illegible] ficcitatem usque instituit. Obtinuit 1) olei aetherei drachmas duas coloris ex flauo rubri, odoris ol[illegible] cinamomi, 2) liquorem acidulum oleo empyreumatico impraegnatum, 3) liquorem impurum, ad m[illegible] dum tamen acidum. Residuum picem nauleam re[illegible] ferebat. Eadem destillatio picis liquidae thuringicae eadem quidem producta exhibuit, oleum vero aethereum scrupulorum septem magis flauum fuit, a odorem debiliorem empyreumaticum olei pini [illegible] sit, reliquorum vero liquorum aciditas minor quidem fuit, sed plus olei continuit. Extracta quoque fuit ex utraque pice liquida ita, vt primo spiritum vini rectificatissimum affunderet, et cum hic nihil amplius extrahere valeret, ad extractionem ulteriorem aqua delibata simplici uteretur; et postmodum vice versa aquam primo loco, spiritum rectificatissimum vero secundo loco adhibuit. Instituta haec experimenta ipsi ostenderunt, picem liquidam norwegicam oleum aethereum aromaticum, residuum spongiosum, et partes acidas, nec non sal essentiale verum continere. Picem contra liquidam Thuringiae plures partes
p. 169. resinosas oleosasque, pauciores vero debilioresque acidas ostendere, ex quibus concludit, picem liquidam Norwegiae maiore arte paratam esse, quam thuringicam, eandemque, priorem scilicet, oleum lini expressum, vel aliud eiusmodi oleum admistum habere coniicit.

coniicit. Ad indagandam igitur huius coniecturae p. 170.
veritatem ex ligno pini oleum destillauit admodum fragrans, cui aequalem olei lini recens expressi quantitatem admiscuit, binaque tamdiu agitauit, donec perfecte unirentur: obtinuit hinc oleum aeque pellucidum ac antea, minus tamen fragrans, sed odorem picis liquidae spirans: addidit miscelae huic q. s. aquae simplicis eandemque ex balneo maris destillauit, et oleum quidem destillatum, illi vero ex pice liquida norwegica minus simile obtinuit. Addidit hinc non nihil olei tartari foetidi, miscelamque probe agitatam et digestam destillauit denuo, atque sic obtinuit simile oleum aethereum, cinamomum spirans, ac antea ex pice liquida Norwegiae obtinuerat. Porro utriusque picis liquidae uncias octo retortae p. 175.
vitreae indidit, lentoque arenae igne destillauit, ex quibus tandem concluſit partes, picem liquidam constituentes, esse terreas, viscoso-gummosas, aquosas, acido-salinas, resinosas et oleosas. Picem vero liquidam Norwegiae pluribus scatere partibus aquosis, viscoso-gummosis, terreis atque acido salsis. Picem contra liquidam Thuringiae plures habere partes oleoso-resinosas. Partes ceterum salinas essentiales, quas pix liquida Norwegiae maiore copia continet, efficaciis reddere infusum ex ipsa paratum; hoc itaque, quoad usum medicum, praeferendum esse infuso picis liquidae thuringicae, licet et hoc arte aeque forsitan efficax reddi possit. Arbitratur tandem, *essentiam picis liquidae D.* CAROLI ROMPSWOOD nihil aliud esse, quam simplicem extractionem spirituosam picis liquidae Norwegicae cum spiritu vini tartarisato paratam.

4) Cl. IOAN. ANTONII IOSEPHI SCRINCI, p. 177.
meditationes physicae de phialis vitreis, quae casu minimi silicis, in easdem proiecti, dissiliunt. Satis cognitae sunt phialae vitreae, quae casu minimi silicis, in eas-

dem proiecti, dissiliunt, ratio vero, qua quam dissiliant, non aeque. Quidam enim hoc phaenomenon
p. 184. ex elatere corporis iniecti explicare tentarunt, Clarissimo Auctor per experimenta varia ostendit, corpora admodum elastica v. c. globulum eburneum, et filum ferreum in aliquot spiras contortum et in phialam proiectum easdem non disrumpere. Quodsi vero idem hoc ita contortum filum ferreum, in igne candefactum, aqua frigida exstinctum, ut hac ratione chalybeum factum, dein refrigeratum et siccum in phialam proiceretur, tunc statim intra quatuor fermi
p. 210. horae secundas dissilire. Disruptionem igitur phialarum potius dependere arbitratur partim, a fragilitate, tensione et elasticitate fibrarum vitrearum nucleo phialae appendentis, praecipue vero ab ingente copia ignis huic nucleo inclusi et latentis, qui a chalybe, silice, gemmis in easdem proiectis, itidemque copiosum elementarem ignem continentibus, attrito in celerem motum excitetur, sese expandat, et sic phialas cum fragore disrumpat. Attritus pistilli et ignis electricus, quo itidem haec phialae dissiliunt, hanc sententiam confirmare videntur.

p. 225. 5) Cl. FRIDERICI BOERNERI *disquisitio anatomico-medico-practica, de tabe sicca lethali, a miro duodeni angustia et praeternaturali plane ventris situ*
p. 231. Vir quinquaginta et quod excurrit annorum, temperamenti cholerico-melancholici, vitae sedentariae victuique duro, crasso, salito et fumo indurato assuetus et spirituosi potus strenuus amator, ante fere circiter annos aegrotare et contabescere coeperat. In hypochondrio sinistro tumor conspiciebatur, oblongus, renitens, mollis a diaphragmate ad pubem usque extensus.
p. 233. Aderant alvus obstructa, nausea, vomendi conatus et vomitus ipse. Post mortem in hypochon-

* Recusa ea modo hic est. Prodiit enim iam Lipsiae anno 1752. in 4to cum fig.

pochondrio ſiniſtro ventriculus a diaphragmate ad pubem fere uſque expanſus, flatibus impletus, corruptus, inuerſus, infra diſcedens umbilicum, vesumque repraeſentans ſaccum, et in duodeno calloſa quaedam anguſtia pollicis latitudinem excedens et ita coarctata inueniebatur, ut nec tenuiſſima quidem fluida per eam iniicere valeret. Hepar putridum et ita corruptum fuit, ut digitis facile conteri poſſet. Veſicae felleae nullum plane veſtigium et lienis magna induratio conſpiciebatur. Quae omnia figura aenea illuſtrare conatus eſt.

6) I. H. C. H. S. M. D. *Mercurii ſophici delaruati Lib. III.* p. 245.

7) *Hiſtorica recenſio et reuelatio celebratiſſimi collyrii anglicani viri quondam illuſtris* HANS SLOANE. *Interprete Menandro II.* De hoc collyrio vero, cuius praecipua virtus in pinguedine viperarum conſiſtit, ob rationes et leges, quas nobis ipſi praeſcripſimus, nihil amplius monemus. Prodiit enim anglice anno 1745. p. 285.

8) Vitae eruditorum atque huius academiae ſociorum in hoc volumine continentur tres; nimirum vita IOANNIS FRIDERICI CRELLII, IOANNIS FRIDERICI FÜRSTENAV, et IOANNIS CHRISTIANI KVNDMANNI, tandem p. 297. p. 313. p. 321.

9) Ill. CHRISTOPHORVS IACOBVS TREW, Ill. ANDREAE ELIAE BÜCHNERO *decimum horum actorum volumen feliciter abſolutum gratulatus eſt, et antea iam annotatorum ſpecilegia quaedam addidit.* In ſpecilegio I. Cerei triangularis florem denuo examinauit et delineauit. In Specil. II. Aneuryſmatis ſpurii, ſecundum methodum in VIII horum actorum volumine p. 490 iam propoſitam, feliciter curati p. 345. p. 349. p. 354.

aliam historiam descripsit, et commoda huius experientiam comprobatae methodi, quae in compressione sola cum charta bibula masticata, et alcohole vini una cum subtilissimo puluere glutinante rubenta consistit, incommodaque reliquarum methodorum uberius recensuit, omniaque figuris aeri incisis atque
p. 375. coloribus pictis egregie illustrauit; et in illo tandem Specilegio, quod miscellanea continet, additamenta ad obseruationes, de leporibus albis, calenduia pestifera, et collyrio anglicano, subiunxit.

XI.

Academiae Caesareae Leopoldino - Carolinae Naturae Curiosorum Bibliotheca Physica, Medica Miscella partim sociorum munificentia, partim ipsius sumtibus comparata. Praemittitur de non nullis ad eum spectantibus praefatio ANDREAE ELIAE BÜCHNERI Halae Magdeburgicae academiae Iumtibus. 1755. 4to. pl. 17½. Tab. aen. I.

Praecedenti voluminis Actorum physico medicorum recensioni occasione data pauca, quae bibliothecam nunc indicatam spectant, subnectimus, uberiorem vero Illustris huius Academiae descriptionem tunc temporis exhibituri sumus, quando ea quae ab Ill. Praeside promittitur et proxime in publicum prodibit Historia academiae naturae curiosorum a nobis commendanda et ulterius declaranda erit. Primi academiae huius fatores et conditores de bibliotheca, in usus publicos colligenda, solliciti quidem fuerunt, nunquam tamen necessarii sumtus reperiri potuerunt. Cum vero anno 1750 Vir cl. IOHANNES IACOBVS BALERVS Academiae Praeses constitueretur, socios omnes peculiari epistola ad

hoc inſtitutum exequendum ita incitauit, ut quilibet vel libros vel nummos, libris coemendis deſtinatos, conferret. Ipſa haec epiſtola, d. 18. ſeptembris 1731. Altdorfi Noricorum data, normam huius rei, decem momentis expreſſam, praeſcribit, quae cum legis quaſi vim obtinuerint, praefationi iterum inſerta inueniuntur. Ex voto omnia ceſſerunt et ſequenti iam anno de muſeo, libris diſponendis apto, cogitandum erat, quod tunc temporis Norimbergae inueniebatur. Nimis cito autem ereptus fuit de publicis Academiae commodis ſollicitus Praeſes; is enim obiit anno 1735, quo tempore tantum volumina centum et nonaginta quatuor collecta erant. Paulo poſt vero praeſidio Academiae admotus fuit Ill. BÜCHNERVS, qui anteceſſoris digniſſimi veſtigia preſſit, et omnem curam in augenda quoque bibliotheca poſuit. Locum itaque bibliothecae condendae aptiorem inuenit Erfordiae in atrio aedium concamerato, quod ab ampliſſimo dictae ciuitatis ſenatu in hos uſus concedebatur, in quod bibliotheca anno trigeſimo ſexto huius ſeculi diſpoſita et continuis acceſſionibus perfectior reddita fuit, ita, ut et rerum naturalium egregia collectio ſimul adderetur. In duplici icone appoſita et atrium bibliothecae condendae adaptatum et diſpoſitio ſcriniorum, in quibus collecta aſſeruantur, abumbratur. Laudat Noſter eximiam ſociorum munificentiam, in primis Ill. CHRISTOPHORI IACOBI TREWII, Academiae Directoris, qui ſolus quadringentis quadraginta tribus voluminibus et in his plurimis raris et ex vetuſtate commendabilibus operibus bibliothecam hanc ditiorem reddidit. Cum autem Ill. Praeſes ante hos decem annos Halam Saxonum abiret, Excell. Vir IOHANNES HIERONYMVS KNIPHOF bibliothecae curam ſuſcepit et cum laude hactenus ſuſtinuit.

Complectitur autem in praeſenti bibliotheca haec mille ducenta et ſeptuaginta volumina, eo ordine con-

consignata, quo singulis annis accesserunt, sine respectu ad materiam, formam vel auctorem et simul annotatur, quinam libri ex fisco Academiae comparati, quinam a sociis dono dati fuerint. Cum autem hic librorum catalogus in eorum gratiam concinnatus sit, qui apparatum augere velint et inde difficile sit libros praesentes statim inuenire, duplex additus est index, prior nimirum alphabeticus auctorum, alter anonymorum librorum, quorum ope quilibet breui labore cognoscet, quinam libri et quaenam editiones in hac bibliotheca inueniantur.

XII.

IOANNIS TACK specimen obstetricium, de partu difficili capite infantis praeuio, Lugd. Bat. apud G. Wishoff et C. de Pecker. 1755. 4to mai. pl. 8. *

Paucis generalioribus prooemii loco praemissis ad ipsius, quem describendum sibi sumsit, morbi ideam atque historiam indagandam sese conuerdit Cl.
p. 3. Auctor. γομφωσεως, ex articulationis dentium analogia, seu inclauati et incuneati capitis nomine mor-
p. 4. bosam hanc parturiendi difficultatem insignit. Varias eruditorum methodos, quibus tristi illi malo mederi conati sunt, allegat. Alii matris salutem infantis morti praeferendam esse sibi persuadentes, viuum foetum trucidare, et crudeli hoc modo partum facilitare nulli dubitarunt, alii nefas existimantes futuro ciui manus inferre eumque e medio tollere, etsi in summo vitae periculo viderint matrem, expectarunt, donec foetus in angustiis suffocatus periret, alii utrisque parcentes viuae matris abdomen incidi, viuumque foetum ex utero protrahi iusserunt, alii omnem

* Est dissertatio inauguralis d. 6. febr. propositi, cuius titulum bibliopola mutauit.

omnem instrumentorum apparatum reiiciunt et pharmacis matrisque situ varium in modum mutato malum hoc tolli posse contendunt; alii denique, quorum asserta nostro arrident Auctori, viuum foetum ex matre illaesa protrahere et artificiosis machinis, hunc in finem excogitatis, partum faciliorem reddere docuerunt. Instrumenta haec, quamuis et forma et magnitudine a se differant, in eo tamen conuenire monstrat Cl. Auctor, quod sint vectes simplices heterodromi, quorum centrum motus sit inter potentiam mouentem, manum chirurgi, et inter onus mouendum, infantis caput. Cum vero hoc in morbo miram varietatem, a diuersa diuersarum partium concurrentium indole ac fabrica dependentem, deprehendamus, facillimo perspicimus negotio, non in quouis casu unam eandemque esse applicandam machinam. De quo, si rite iudicare velimus, omnes huius morbi species ut cognoscamus, necesse est. p. 6.

Praemittit hanc ob causam Cl. Auctor iure optimo, breuissimam quidem, sufficientem tamen, peluis et viarum, quae foetui nascendo transeundae sunt, descriptionem. Quibus peractis, ad causarum ductum, omnes morbi varietates ad quatuor refert classes. Prima earum fistit *caput inclauatum*, ubi tenelli infantis caput oram peluis superiorem, vel ob nimiam viae osseae angustiam, vel ob deformem eius figuram, vel ob iusto maiorem capitis molem transgredi nequit, sed undiquaque compressum et fortiter adactum immobile haeret. Secunda classis ea continet incommoda, quae infantem a recta via aberrare cogunt, v. c. situs embryonis obliquus omnesque uteri peruersae deuiationes, appellat hanc classem, *caput inuncatum*. Tertia exhibet *caput suspensum*, si caput libere in peluis cauo, imo in ipsa iam vagina haeret, ob nimiam tamen humerorum latitudinem nequit prodire nasciturus. Ad ultimam, quam *caput retardatum* dicit, classem omnes causas, quae p. 10. p. 12. p. 13. p. 14. p. 15.

partus negotium impediunt, non ab ossibus, sed mollibus matris partibus dependentes, v. c. alii uterini rigiditatem, spasticam contractionem, praematuram aquarum effusionem cet.

p. 17. Expositis his ad ipsam curandi methodum tradendam accedit et duplicem eam esse perhibet. Dantur enim casus ex supra allatis, quibus curandis sola obstetricantis manus par est, ut infantis inuersione vel orificii uterini dilatatione difficultas leuari ac tolli queat; alii, quanquam medicinae et chirurgiae auxilium requirunt, manum tamen, instrumentis armatam haud exigunt, sed pharmacis vel venae sectione vel aptis enchirisibus ipsis mederi potest artis gnarus, et huc praesertim quartae classis obstacula referenda censet Cl. Auctor. Fusiori denique explicatione demonstrat instrumenta, quibus absque et matris et infantis periculo talis partus adiuuari solet. Quatuor potissimum machinarum mentionem facit, quippe quas et usitatissimas et utilissimas existimat. Sunt vero vectis ROONHVSII, forceps parua SMELLII, forceps curua LEVRETI, et demum forceps recta, quam vulgo anglicam dicunt. Exactam singuli instrumenti addit descriptionem, cuiusuis veram applicandi methodum subnectit, casus speciales, in quibus una alteri sit praeferenda, adducit, et tandem agendi rationem ex principiis mechanicis demonstrare annititur. Coronidem imponit breuis enarratio quarundam difficultatum, quae datam operam faemque salutis eludunt, hinc vel uncorum vel hamorum applicationem vel ipsam sectionem caesaream postulant.

p. 20.

p. 21.

p. 34.

XIII.

Einige Verſuche, welche mit verſchiedenen Sächſiſchen Erd-Arten, an einem Hoeſiſchen paraboliſchen Brenn-Spiegel angeſtellet worden von CHRISTIAN FRIEDRICH SCHULTZEN. *Dresden und Leipzig, bey Friedr. Heckeln. 1755. 4. 8 Bog. 1 Kupfer.*

i. e.

Examen variarum terrarum, in Saxonia effoſſarum, ſub foco ſpeculi cauſtici parabolici ab *Höeſio* inuenti.

Quantum ex accurata terrarum cognitione, ad detegenda, quibus in lapidibus minerisque formandis natura utitur, artificia, exoriri poſſit adiumenti, cum probe intelligeret Cl. Auctor, eam ſibi ſumſit ad diſquirendum materiam, quam gratam fore omnibus naturae ac mineralogiae indagatoribus iamiam praeuidere poterat. Luculenter iam teſtatus eſt paucis abhinc annis, quantum ſit, quod in foſſilium cognitione perſpiciat, in libello, quem de lignis petrefactis orbi litterato tradidit. Cum ille ſit foſſilium corporum mechanismus, ut vel ob defectum plenarium, vel certe ob nimiam ſubtilitatem partium organicarum, vix ſufficiant characteres, qui nullo artis auxilio in ſenſus incurrunt, ad diſtinguenda genera, determinandasque ſpecies, varia omnino, quae et chemia et phyſica nobis ſuppeditat, auxilia, ut in hiſce corporibus examinandis adhibeamus, neceſſe eſt. Vt igitur intimam variarum, in Saxonia effoſſarum, terrarum naturam et mixtionem rite poſſit indagare, collectas hunc in finem paſtas ita diſquiſiuit, ut non ſolum, quosnam ederent affuſa aqua forti effectus, ſed quasnam quoque in igne ſubirent mutationes, accurate annotaret. Vt et tempori par-

cat, et igne puriori uti posset, speculo caustico, et quidem eo, quod HOESIVS inuenit et cuius, qua me-
p. 7. chanismum, fusiorem addit descriptionem, suas instituit experientias. Breuem praemittit historiam, quae subiecit examini, historiam, et quibus sint distincta signaturis, in tabula aenea, libello in fronte praefixa, ostendit. Cum iure meritoque suspicaretur, ex eo differentiam quandam esse exorturam, ut aliae terrae aliis deprehendantur fluxiliores, ad oscillationes penduli earum fluxilitatem aestimare secum constituerat. Varia tamen ex ipsa terrarum natura offerebant sese incommoda, ita, ut istam fluxilitatem ad amussim diiudicare haud valeat. Nihilo minus hanc admittit differentiam, ut facile fundendas dicat eas, quae eo fere momento, quo foco admouentur, fluunt, medio autem gradu constituat eas, quae inter tertiae et sextae minutae secundae spatium in fluorem abeunt, et refractarias eas, quae foco expositae per nouem et ultra minutas secundas absque mutatione persistunt. In ipsa vero pastarum descriptione ac disquisitione eum seruauit ordinem, ut primum colorem cuiusuis et quasnam admixtas habeat heterogeneas particulas explicet, deinde locum natalem, in quo effoditur et num coaceruatim (*nesterweise*) num in venis horizontalibus (*flözweise*) in soli gremio lateat, enumeret, tum mutationes aqua flygia affusa ortas alleget, et denique vitrum productum et ratione coloris et consistentiae describat, simulque, quem sub vitrificatione sparserit odorem, exponat. Centum hoc modo disquisiuit pastas, et in fine examinis, quo modo a se inuicem discrepent, recenset. Addit deinde pauca quaedam de usu terrarum eius modi mechanico et oeconomico, cum quasdam fullonibus, alias figulis inseruire, alias in arte fusoria et vitriaria, alias ob colorum elegantiam a pictoribus in usum conuerti, alias ob bituminosam et inflammabilem indolem, loco turfi, in rebus oeconomicis adhiberi

posse

posse adfirmet. Sub fine coniecturam de quadam p. 60.
terrae specie, quae in Cl. Auctoris museo locum quadragesimum primum obtinet, subnectit, et ex eius examine chemico ulteriori, si quoque aurum et argentum excoqui ex ea nequeat, tamen forsan quidquam posse detegi sibi persuadet, quod in magnum historiae naturalis cultorum commodum vergere queat. Est autem illa virideſcens, micacea, aliquantum arenosa, tenera terra, quae prope Poenigium, in saxo serpentino deprehenditur.

XIV.

Nupera perfectae androgyneae structurae obseruatio, quam doctissimis anatomicae professoribus sistit FRANCISCVS PAVLLA BEDINELLIVS Fanensis chirurgus. Pisauri e typogr. Gauellia 1755. 8. pl. I.

Expossuimus hactenus in commentariis nostris varias recentiorum obseruationes de hermaphroditis, praesentem igitur omittere haud potuimus, licet libere profiteamur, illum non ita descriptum et iconibus additis illustratum esse, ut dignitas obseruationis rarissimae exigeret. Oblatus fuit Cl. BEDINELLI hoedus androgynus visus, facta enim externa pudendarum partium disquisitione, et maris et foeminae sexum omnino referebant. In pudendo foemineo quidem rima quodam modo intercluſa erat, nec nymphae satis distingui poterant, ex ostio vaginae, quod perangustum erat, et lotium simul effundebatur, clitoris in superiori rimae parte sita satis magna apparebat *. Disse-

* Externas ouium partes genitales in foeminis imperfectius formatas esse, annotauit Cl. KVHLEMANN in Diss. quae obseruationes quasdam circa negotium generationis in ouibus factas exhibet. Goettingae, 1753. p. 7. vid. Comment. nostr. Vol. III. Part. IV. p. 629.

Diſſectione facta primo partes maſculini ſexus diſquiſiuit Noſter, priapum cum praeputio et glande, nec non corpora cauernoſa flatu diſtendenda inuenit, duas urethras, a veſicae collo oriundas, unam ad penem, alteram ad foemineam vaginam deductas vidit, miramur tamen, utrique proſtatas adſcriptas eſſe, et urethram in foemina prope oſculum uteri inſertam fuiſſe. Partes viriles teſtes et reliquas, nec non partes foeminae interiores ſine ulteriori deſcriptione nominibus tantum adductis recenſet Noſter, cum itaque facile praeuideat, breuem adeo deſcriptionem multos de veritate rei dubios relinqui poſſe, ad amicos prouocat, quibus praeſentibus haec cuncta oſtendit. Nos vero optamus, ut partes, quas adhuc aſſeruat, cum exercitato quodam anatomico communicet, quo eius teſtimonio veritas huius obſeruationis magis confirmetur.

XV.

Diſputationes chirurgicae ſelectae. Collegit, edidit, praefatus eſt ALBERTVS HALLERVS. Lauſannae ſumptibus M. M. Bousquet et Soc. 1755. Tom. I. alph. 3. pl. 6. Tab. VIII. Tom. II. alph. 3. pl. 7. Tab. XV.

In tanta diſſertationum academicarum, quae quotannis in publicum prodeunt, copia, multae quidem crambem bis coctam iterum recoquunt, haud paucae tamen argumenta propoſita egregie illuſtrant, et nouas obſeruationes et meditationes, ex his deductas, proponunt. Non fruſtaneus igitur, ſed maxime laudandus eſt eorum labor, qui ex omnibus ſelectas quasdam et ad diſciplinas quoque medicas perficiendas accommodatas, coniunctim edunt. Cum igitur Ill. HALLERVS Diſſertationum anatomicarum ſelectarum

ſtarum volumina * publico applauſu excepta fuiſſe cognouerit, et in chirurgicis edendis fidem ſatis ** liberauit. Tales autem praecipue Noſter elegit diſputationes, quibus accuratae morbi alicuius chirurgici tractationes vel memoriae dignae obſeruationes, inſtrumenta noua et praeſidia non vulgaria continebantur, omiſit etiam Ill. HOFFMANNI et PLATNERI diſſertationes chirurgici argumenti, cum in aliis collectionibus reperiantur, et paucas tantum deſideratiſſimas, ex Ill. HEISTERI ſcriptis, venia prius accepta, inſeruit, et his binis tomis, nunc a nobis indicatis, duos adhuc vel tres alios addere promiſit. Nos quidem, qui ſelectum, ab Editore ſolertiſſimo obſeruatum, maxime probamus titulis adductis collectionem praeſentem omnino commendare poterimus.

In Tomo primo continentur: 1) Diſſ. *de vulnere fronti inflicto* I. A. CONRADI, Lugd. Bat. 1727. 2) Diſſ. *de Contra fiſſura*, Praeſ. G. W. WEDELIO. Auct. Reſp. R. C. WAGNER, Ienae 1708. 3) Diſſ. *de tumore capitis fungoſo poſt cariem cranii exorto*, I. FI CRELLIVS, Helmſtadii, 1743. 4) Diſſ. *de exoſtoſi cranii rariore*, I. CASPART, Argentorati 1730. 5) Diſſ. *de carie cranii*, I. H. SLEVOGT, Ienae 1695. 6) Quaeſt. Med. Chir. *An poſt grauem, ab ictu vel caſu capitis percuſſionem, non ſanante etiam iterata terebratione, dura meninx inciſione aperienda?* Praeſ. G. COCHON DVPVY. Auct. Reſp. S. MVRRY, Lutetiae Pariſiorum 1736. 7) Diſſ. *exhibens rariſſimam ſanationem cerebri quaſſati cum notabili ſubſtantiae deperditione*, D. HOFFMANN, Tubingae 1719. 8) Diſſ. *de vulneribus cerebri non ſemper lethalibus*, Praeſ. BVCHNERO. Auct. Reſp. I. C. TEVBELER, Halae 1750. 9) Diſſ.

* Prodierunt Goettingae apud Vandenhoeckium et viduam eius Voll. VII. ab anno 1747 ad annum 1751.

** In praefatione ad Vol. VII. Diſputationum anatomicarum.

Diſſ. *de fungo cerebri*, GOSANN, Regiomontii 1700. 10) Progr. *de ſinus frontalis vulnere ſine terebratione curando*, G. ALANGGVTH, Vitembergae 1748. 11) Diſſ. *de morbis praecipuis ſinuum oſſis frontis et maxillae ſuperioris et quibusdam mandibulae inferioris*, Praeſ. ZIEGLER, Auct. Reſp. I. H. RYNGE, Rintelii 1750. 12) Diſſ. *de fiſtula lacrymali*, I. G. SCHOBINGERVS, Baſileae 1730. 13) Epiſt. *de ſingulari tunicarum utriusque oculi expanſione*, P. G. BVRGMANN, Roſtochii 1729. 14) Diſſ. *de ectropio*, Praeſ. ZELLERVS, Auct. Reſp. E. C. KRCK, Tubingae 1733. His iunguntur Cl. B. D. MAVCHART Diſſertationes de morbis oculorum Tubingae habitae. 15) *De tumoribus cyſticis palpebrarum et ſingulari ſteatomatico ſcirrhoſi tumore e palpebra ſuperiore exciſo*. 1750. 16) *de ὀφθαλμοξύσι nouantiqua ſeu Woolhuſiano-Hippocratica*, 1726. 17) *de maculis corneae earumque operatione chirurgica, apotripſi*. 1743. 18) *Tobiae leucomata dilucidata*. 1743. 19) *de ungue oculi ſeu pure inter lamellas corneae*. 1742. 20) *de ulceribus corneae*. 1742. 21) *de fiſtula corneae*. 1742. 22) *de ſynechia ſeu praeternaturali adhaeſione corneae cum iride*. 1748. 23) *de papillae phthiſi ac ſynizeſi ſeu anguſtia praeternaturali et concretione*. 1745. 24) Diſſ. *de ſtaphylomate*, I. G. GÜNTZ, Lipſiae 1748. 25) Diſſ. *de ſtaphylomate*, I. B. MAVCHART, Tubingae 1748. 26) Progr. *de oculo ulcere cancroſo laborante feliciter exſtirpato*, C. F. KALTSCHMIED, Ienae 1748. 27) Diſſ. *de mydriaſi ſeu praeternaturali dilatatione pupillae*, B. D. MAVCHART, Tubingae 1745. 28) Diſſ. *de hydrophthalmia* IDEM ibidem, 1744. 29) Diſſ. *de paracenteſi oculi in hydrophthalmia et amblyopia ſenum* IDEM ibidem 1744.

In Tomo ſecundo continentur: 30) Diſſ. *de hypopyo*, B. D. MAVCHART, Tubingae 1742. 31) Diſſ. *de empyeſi oculi ſeu pure in ſecunda oculi camera*, IDEM ibidem 1742. 32) Diſſ. *de catarrhacta*, I. AL-

RINVS, Francofurti ad Viadrum 1695. 33) Diſſ. *de cataracta*, Praeſ. I. BORCLERVS. Auct. Reſp. I. H. FREYTAG, Argentorati 1721. 34) Diſſ. *de cataracta cryſtallina vera*, Praeſ. I. F. CARTHEVSER. Auct. Reſp. L. S. HENCKEL, Francofurti ad Viadrum 1744. 35) Diſſ. *de ſuffuſionis natura et curatione*, I. G. GÜNTZ, Lipſ. 1750. 36) Quaeſt. Med. Chir. *an deprimenda cataractae expectanda maturatio?* A. LE MOINE, Pariſiis 1728. 37) Quaeſt. Med. Chir. *an oculi punctio cataractam praecaueat?* P. LE HOC, Pariſiis 1740. 38) Quaeſt. Med. Chir. *an in cataracta potior lentis cryſtallinae extractio per inciſionem in cornea, quam depreſſio per acum?* Praeſ. A DE IVSSIEV Auct. Reſp. I. B. THVRANT, Pariſiis 1752. 39) Quaeſt. Med. Chir. *an in deprimenda cataracta ipſius capſula interna et poſtica imprimis ſecanda eſt?* Praeſ. F. POVSSE. Reſp. C. I. GENTIL, Pariſiis 1752. 40) Or. *in famam meritaque*, D. D. TAYLOR, B. D. MAVCHART, Tubingae 1750. 41) Diſſ. *de extractione cataractae ultra perficienda*, G. F. SIGWART, Tubingae 1752. 42) Diſſ. *de ſetaceo nuchae, auricularum ipſiusque oculi*, D. MAVCHART, Tubingae 1742. 43) Diſſ. *de amauroſi*, I. B. G. OEHME, Lipſiae 1748. 44) Quaeſt. Med. Chir. *an abſque membranae tympani apertura topica iniici in concham poſſint?* Praeſ. I. BVSSON. Reſp. A. D. DIENERT, Pariſiis 1748. 45) Diſſ. *de epulide et parulide*, Praeſ. G. C. SCHELHAMMER. Reſp. G. F. FRANCVS. Ienae 1692. 46) Diſſ. *de hernia cerebri*, I. F. C. CORVINVS, Argentorati 1749.

Cum in prima parte de morbis capitis dictum ſit, in ſecunda parte de morbis colli agitur. 47) Diſſ. *de luxatione nuchae*, B. D. MAVCHART, Tubingae 1747. 48) Diſſ. *de capite obſtipo*, IDEM ibidem 1737. 49) Diſſ. *de ſtruma oeſophagi huiusque coalitu difficilis ac abolitae deglutitionis cauſis*, IDEM ibidem 1742. 50) Epiſt. *de methodo ſubueniendi ſubmerſis*

sis per laryngotomiam, G. DE THARDING, Rostochii 1724. 51) Quaest. Med. Chir. *an tracheotomiae nunc scalpellum, nunc trigonus mucro?* Praes. A. BERGIUS, Resp. I. BABEV DV BOVRG.

In parte tertia ad morbos pectoris progredimur. 52) Diss. *de cancro mammarum eumque noua exstirpandi methodo*, Praes. I. SERRVRIER. Auct. Resp. G. TABOR, Traiecti ad Rhenum 1721. 53) Diss. *de nociua cancri inueterati exstirpatione nouis exemplis demonstrata*, D. W. TRILLER, Witembergae 1752. Additur Prog. *de potissimis cancri mammarum causis prudenter occupandis*, G. A. LANGGVTH, ibidem 1752. 54) Diss. *de optima cancrum mammarum exstirpandi ratione*, L. HEISTER, Altdorfi 1720. 55) Diss. *sistens historiam vulneris thoracici et in eum commentarium*, I. N. PECHLINVS, Kiloniae 1681. 56) Diss. *de emphysemate*, I. H. SCHVLZE, Halae 1733. 57) Diss. *de aneurysmate vero pectoris externo hemiplegiae sobole*, L. I. WELTINVS, Basileae 1750.

Nullum restat dubium, reliqua volumina proxime expectanda esse, cum iam Tomum tertium a prelo liberum esse cognouerimus.

XVI.

Neuentdeckte Theile an Raupen und Zweyfaltern. Nebst der Verwandlung der Hauswurtzraupe zum schönen Tagvogel mit rothen Augenspiegeln. Beschrieben von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER, *Evang. Prediger in Regenspurg, und Mitglied der Königl. Deutschen Gesellschaft in Göttingen. Wobey zwo Kupfertafeln mit Figuren in Farben. Regensp. bey E. A. Weiß. 1754. 4. 7 Bogen.*

i. e.

Partes quaedam in erucis et papilionibus nouiter detectae. Accedit metamorphoseos erucae, in sedo habitantis, descriptio, in papilionem alis, oculis rubris notatum. Auctore IACOBO CHRISTIANO SCHAEFFER.

Per varia quidem specimina, insecta disquirendi studium indefessum comprobauit Cl. Auctor, id tamen, de quo iam exponemus, eam praetetire ob rationem nequiuimus, quod nouum illud documentum sit, ex quo pateat, naturae sapientissimum auctorem sensim demum hebetes nostros ad peruesligandos illius thesauros, acuere oculos. Insecta, vilissimum animalium, ut non nullis videtur, genus iisdem abundat, id, quod erucarum et papilionum exemplis iam declarat Noster. Inter nouiter detectas partes autem primo occurrit loco pars aliqua, in collo eorum deprehensa, de qua vero ita statuit Cl. Auctor: quaecunque erucae ea destituuntur, illae eius loco instruuntur aliis, quae forsitan cum illa eidem inseruiunt usui. Multae scilicet erucae in posteriore corporis parte cornu quodam instruuntur, variae quidem in diuersis naturae, quod effecit, ut emdatarum erucarum classem condiderit Cl. ROESE-

p. 5.

LIVS. Pleraque horum cornuum nihil dimittunt, aliqua tamen eruca cognita eſt, quae cornua habet
p. 7. emiſſilia. Deinde dantur erucae, quae capite cornuto incedunt, ut illa foeniculi, cornubus ſcilicet emiſſilibus, quae ex lutea macula, ad primum annulum obſeruanda protruduntur, ſi attingitur eruca, ſimulque ingratum ſpirant odorem. Huic itaque cognitae iam erucae analogam fabricam obſeruauit Noſter in eruca Sedi, quae vero in non nullis etiam diſcrepat momentis, quae accurate hic deſcripta et in prima tabula aenea delineata habentur. Si erectum tenet haec eruca caput, tenuem luteam transuerſamque maculam ad primi annuli initium oſtendit, introrſum plicatam: attactu fortiori mox duo teneriora anguſtaque emittuntur cornua, cylindrica et ſemipellucida, utrumque columnulae communi inhaeret et ab hac diuaricantia procedunt, nec non pro lubitu magis minusque poſſunt protrudi. Nullus autem foetor tunc perſentiſcitur, in longitudine porro ac figura ab illis foeniculi erucae cornubus eſt diſcrepantia: ſiquidem haec medio loco rotunda profunde fuſca macula inſtruuntur, et ſingulum cornu ſuperius in conum deſinit, cuius margo ſerratus eſt, quinque rotundis tuberculis donatus, interius
p. 11. ſuccus flaueſcens continetur. Quum tamen huic etiam erucae deſit pars illa, quae in collo conſtituitur, iam ad eam propius indagandam accedit Cl. Auctor. Deliteſcit eadem in inferiore colli parte caput inter et pedes anteriores, in iis demum praeſens erucis, quibus cornua denegantur. In illa vero quatuor ſunt differentiae: dantur enim primo erucae, quae ſimplicem ſub collo aperturam habent, ex qua nullo vero modo conicum corpus prolicitur, *ſecundo*, quae duplex orificium oſtendunt, de quibus autem cum dubitatione agitur, *tertio*, quae ſimplex orificium oſtendunt, ex quo tamen et per attactum et pe-
p. 19. preſſionem conicum procedit corpus, *quarto*, quae

ex

ex duplici orificio preſſione facta duplex conicum corpus progrediens monſtrant. Harum differentiarum icones aeque ac exempla varia proponuntur, nec non methodus docetur, qua nouae illae partes poſſint detegi, quippe quum ſoleat ob continuum, quem erucae eructant humorem, difficultas quaedam exoriri, quae vel abſtergendo ſollicite eundem, vel ligaturam alteri annulo immittendo abigitur, vel dum eliguntur erucae, metamorphoſi vicinae. Analoga fere corpora ex vermibus ſcarabaeisque aliisque inſectis demonſtrantur atque depinguntur, ex omnibus autem phaenomenis ſimul ſumtis tandem de uſu diſſeritur, quem cum Cl. REAVMVRIO putat Noſter quaerendum eſſe in terrore inde producto, licet dubitet, num ille unicus ſit futurus, quippe quum iis, qui haec tractarunt inſecta, incognita pars reſtiterit. Suſpicatur quidem ſingulari eam deſtinatam eſſe ſecretioni, ad metamorphoſin facilitandam, verum, quod nec hoc quidem de omnibus poſſit adſumi, ingenue fatetur, adhuc ſe verum ignorare uſum. p. 26.

Pergit itaque Cl. Auctor ad deſcriptionem erucae ſedi eiusque papilionis. Veſcitur illa *ſaxifraga foliis radicatis aggregatis lingulatis cartilagineo ſerratis.* LINN. Spec. Tom. I. p. 398. quae *ſaxifraga ſedi folio* flore albo TOVRNEF. Singulare eſt, hanc erucam ſemper ſtationem ſeptentrionalem elegiſſe, quamuis aliis in plagis eadem herba creſcat; proeedunt autem vermiculi menſe martio atque aprili ex ſuis ouis, ſenſim ad medium iulii incrementa ſumentes. Gregarii quidem inueniuntur, diſperſi tamen etiam palantur, ad eas vero pertinent, quae nigris inſtruuntur pilis, brevibus, vt ſerico ſint ſimiles. Omnem earum, quam iconibus illuſtrauit Cl. Auctor, hiſtoriam, conciſe hic trademus. Duodecim annulis conſtant, nigrae ſunt, ad annulos maculae luteae et tubercula coeruleſcentia. In capite nigro, corneae duritiei, utrinque ſex oculi nigris inhaerent papillis, p. 29.

quorum quinque in arcum positi, sextum medio loco comprehendunt. Veros autem esse oculos contra eos, qui huic sententiae refragantur, praeter alia ex eo confirmari posse in subiecta nota docet, quod exuuiae tot foraminibus, tanquam indiciis oculorum, pertunduntur. Supra hos antennae, ex tribus articulis compositae, haerent, mobiles et emissiles aeque ac retractiles. In capite omnia, quae in aliis obseruantur, nisi, quod breuissimo collo insistat, positque sub primo ita recondi annulo, ut aliquando aegre in conspectum veniat. In maculis et papillis annulorum est diuersitas, primus annulus duabus notatur maculis, quarum altera oualis, altera maior et angulosa est. Inter priorem ex transuerso orificio cornua, superius dicta, emergunt: supra hanc duo tubercula et inferius paullo alia tria conspiciuntur, ibidemque prima etiam utrinque trachea aperitur. In secundo et tertio annulo tres tantum maculae occurrunt, in sequentibus omnibus duae, variis coeru-
p. 35. lescentibus tuberculis simul praesentibus. Sed ad metamorphosin properamus, quae multum Nostro, veram eius naturam prius quam intellexerit, facessit negotii; maximum enim numerum erucarum primo congessit vere, ut millena fere ad tentamen adhibuerit subiecta, et tantam in apparatu ad metamorphosin varietatem adnotauit, quantam vix in aliis, ut
p. 39. num papilio, an phalaena inde sit proditura, dubius saepe haesitare cogeretur. Interim fauente fortuna telam struere has erucas detexit, illam tamen mox densam, mox raram; omnem albam et sinceram: hac in tela in nympham conuertebantur, superiore in parte virideſcentem, in inferiore luteolam, quae post in fuscum vergebat colorem et non sine Cl. Auctoris summo metu liuida euadebat, mucore quasi obsita. Tandem tamen prodiit papilio ex nympha, omni fere sensu destituta, exeunte mense iunio. Nouam itaque sese immutandi rationem sup-

peditat

peditat hoc exemplum, luculento indicio, nouis opus esse papilionum classibus.

Sequitur concinna ipsius papilionis descriptio: p. 42.
alae flauescunt, venae profundius luteae, margo alarum superiorum albidus. Inter venas, in primis ubi alae cum thorace nectuntur, subtilissima copiosissimaque puncta nigricantia adsunt. Interim ala superior duabus maculis maioribus, nigris, fere quadratis, quibus media rotundior interest, insignitur. Alae inferiores oculatae sunt, duobus scilicet oculis, alio superiore, altero paulo magis inferiore. Quilibet nigro cingitur annulo, media parte eleganter rubra, centro albo, figura variat. Thorax et caput pilosum, flauis vel nigris pilis instructum, in abdomine albi et flaui misti, cinereum colorem referunt. In auersa alarum superficie praeter iam dictas maculas, colore quodam modo variantes, et thoracem abdomenque flauum, quatuor aliae maculae ad corum cohaesionem conspiciuntur, rubrae, margine earum superiore nigro. Quiescentes alae, sursum erectae, ad perpendiculum firmissime sibi iunguntur. Antennae clauatae ex capite eminent, quoad omnem longitudinem cylindricae. Sexus in aliis, vt in hac, p. 46.
magnitudine discernitur, noua tamen in femina et extraordinaria pars huic papilioni data est, siquidem in iis, quos anatome mares esse indicabat, haec deficeret. Adhaeret illa ad duos posteriores annulos, a quibus vi tantum separatur, et carinae formam habet. Corneae est substantiae tenerae tamen, intus caua, colore fusca, nigra, non nunquam cinerea. Principium saepe rectum, non nunquam incuruatum, incisura media diuiditur in duas aequales partes, in obtusum apicem desinentes, inferior pars, carinam imitans, quandoque arcuata, margine acuta est, tota interim pilis tegitur, hinc saepe non conspicienda. Media etiam ad carinam costa vel eius loco nigra linea cernitur, ex cuius medio columnula egreditur,

ſetae inſtar conſpicua, elaſtica quoque. Inueniebatur porro in illis, qui circumuolitando per aliquot tempus vixerant, raro incorrupta, in ſtatu ſano vomeri ſimilis eſt. Uſus in congrediendo eius nullus eſſe videtur, quum omnium partium, generationi inſeruientium, perfectiſſima adſit utriusque ſexus ſtructura, hinc ad recondenda ſecure oua forte quidquam tribuit, quam tamen opinionem meram eſſe coniecturam adſerit Cl. Auctor, in rerum naturas inquirendas ſollicitus, cuius varia eius modi eruditionis ſpecimina alia extant, ſuo tempore cum lectoribus communicanda.

XVII.

Noua phyſico-medica.

Doctores et Profeſſores medicinam docentes,

1) In Academia Tubingenſi:

GEORG FRIDER. SIGWART, Phil. et Med. D. Anatom. et Chirurg. Profeſſ. Publ. Ordinar. Medicus Aulicus.

CHRISTIAN. LVDOV. MOEGLING, Med. D. et Prof. Publ. Ord. Sereniſſ. Marchionis Bado-Durlacenſ. Conſiliar. et Archiater; Reg. Scient. Acad. Lugdun. et Inſtituti Scient. Bononienſ. Socius.

PHILIPP. FRIDER. GMELIN, Med. D. Botan. et Chemiae Prof. Publ. Ordinar.

His ex philoſophorum ordine adiungatur:

IOAN. KIES, Phil. D. Phyſices et Matheſeos Prof. Publ. Ord. Reg. Scient. et Art. Acad. Berolinenſis Socius.

2) In

2) In Uniuersitate Monſpelienſi *:

R. D. PETRVS MAGNOL, Decanus et Procancellarius in ſeneſchalli curia Senator.

R. D. HENRICVS HAGVENOT, Prodecanus, in ſuprema computorum curia Senator, Academiae Monſpelienſis Socius.

R. D. IACOBVS LAZERME.

R. D. ANTONIVS FIZES, Sereniſſimi Aurelianenſium Ducis quondam Medicus Primarius.

R. D. FRANCISCVS BOISSIER DE SAUVAGES, R. D. EVSTACHII MARCOT Coadiutor, Botanices Profeſſor, Acadd. Upſalienſis, Holmienſis, Londinenſis, Berolinenſis, Bononienſis, Naturae Curioſorum, Monſpelienſis, Sodalis.

R. D. CAROLVS SERANE.

R. D. FRANCISCVS DE LA MVRE, Academiae Monſpelienſis Sodalis.

R. D. FRANCISCVS IMBERT, PETRI MAGNOL Coadiutor, Academiae Monſpelienſis Socius.

R. D. EVSTACHIVS MARCOT, Stirpis Regiae Medicus, abeſt.

Cl. DAVISARD, Decanus demonſtratorum anatomiae, de Academia Monſpelienſi.

Cl. FIOCH, Med. Doct. de Academia Monſpelienſi.

Cl. TENDON, Med. D.

In publico conuentu, quem Imperialis, *Petropoli* conſtituta, Scientiarum Academia nuper die decimo ſeptimo menſis ſeptembris celebrauit, binis phyſicarum quaeſtionum ſolutionibus decreuit praemia,

* Hanc quidem Monſpelienſium Medicinae Profeſſorum ſeriem eo, quo tradimus, ordine et modo immediate accepimus *Monte Peſſulano*: eam tamen forte mancam hic loci adducere, quam prorſus eam negligere, malumus.

quorum unum reportauit Cl. VLRICVS CHRISTOPHORVS SALCHOW, Med. Doct. Regiaque auctoritate confirmatus medicus Aſcherlebii, vel aliis Aſcaniae dictae, in Ducatu Halberſtadienſi degens. Argumentum, quod is expoſuit, ſeparationem auri ab argento faciliore, ac huc uſque ſolita fuit, methodo praeſtandam concernit *. Ex omnibus quidem partibus expectationi ſuae illam haud ſatis feciſſe commentationem declarauit Academia, prae reliquis tamen, quae in certamen ſimul vocatae fuerunt, palmam meruiſſe ipſi viſa fuit.

Alterum praemium, theoriae electricitatis efformandae ** propoſitium, incognito adhuc Auctori adjudicatum fuit, qui addito ſaltem ſymbolo: *Felix, qui potuit rerum cognoſcere cauſas*, ſuam ab aliorum laboribus diſtinxit diſſertationem. Quam ob cauſam, ut, prima ultimaque commentarii ſui parte ad Academiam miſſa, ſeſe cognitum reddat, ſuaque ideo iura extra dubitationem ponat, rogatur ***.

Ibidem et in eodem quoque habito conuentu bina alia ad proxime ſecuturos annos referenda problemata propoſuit Ill. illa Academia, quorum primum ad nos quoque pertinet: *Quaenam* nimirum *ſit cauſa proxima mutans corpus foetus, non matris grauidae, huius mente a cauſa quacunque violentiore commota; et quidem, cur id fiat in ea parte corpuſculi foetus, ad quam in ſuo corpore mater manum adplicuit? Vbi illorum quoque cogitata ad certamen de praemio admittentur,*

* Comment. noſtr. Vol. III. P. I. p. 162.

** ibid.

*** Poſtquam haec typis iam erant mandata, IO. ALBERTVM EVLERVM, LEONHARDI, Celeberrimi illius mathematici filium, Reg. Scient. Berolinenſis Academiae Socium, verum illius ſcripti auctorem talemque iam ab Academia Petropolitana agnitum eſſe comperimus.

tur, qui contrariae ſententiae addicti argumenta vero ſimiliora in medium proferent. Ante primum diem menſis iunii ſtili veteris, anno 1756 commentarios ea de re conſcriptos ad Ill. Academiae collegium mittere debent eruditi eo in explicando argumento elaboraturi. Praemium, uti ſemper eſſe ſolet, centum numorum aureorum, qui ducati vulgo vocantur, pretium aequabit.

De modo, quo calx ad varia aedificiorum genera exſtruenda optime praeparari queat, oeconomicam quaeſtionem olim mouiſſe Regiam Scientiarum, quae *Gottingae* floret, Societatem ſimplici plus vice retulimus *, Commentarios ſuper illa conſcriptos et acceptos nuperrime, die decimo tertio ſeptembris iterum publice diiudicauit Ill. Societas, eorumque licet nullus voluntatem ipſius expleuerit, duos tamen prae reliquis expectando praemio dignos iudicauit, quorum unius auctorem eſſe deprehendimus Cl. CHRISTOPHORVM GODOFREDVM IACOBI, Artium Magiſtrum et bibliothecae, quam Illuſtriſſimus Wernigerodae Comes habet collectam, praefectum; alterius autem, Cl. IO. LVDOVICVM STROEVER, Art. Mag. verbique diuini in pago quodam *Meenſen* dicto, ad praefecturam Brackenbergenſem in Principatu Calenbergico pertinente, conſtitutum miniſtrum. Interim, quum commentarii, quos accepit Societas, ſibi quam maxime contrarientur, nec unus eorum ipſius expectationi ex omni prorſus parte ſatis fecerit, aliquod Ill illius collegii membrum in quaeſtionis modo commemoratae quam utiliſſimae argumentum ex inſtituto, ut aiunt, inquiſiturum eſſe legimus atque laetamur.

* Comment. noſtr. Vol. III. P. IV. p. 732.

In Academia quoque *Gottingenſi* Profeſſoris Medicinae Extraordinarii prouinciam adiit * Cl. GEORGE MATTHIAE, Med. D. et bibliothecae academicae Cuſtos, oratione *de laude Dei ex morbis mortalium* habita, ad quam audiendam antea conuocauerat auditores eum in finem conſcripto programmate: *De laude Dei ex* HIPPOCRATE, quo athei ſuſpicionem, in quam optimum hunc artis noſtrae patrem non nulli, GVNDLINGIVS in primis, uti conſtat, adduxerant, ab eo remouet.

Virum quoque fama et quibusdam phyſicis potiſſimum ſcriptis et oeconomicis per multos iam annos in Germania clarum factum, IOAN. HENR. GOTTLOB DE IVSTI, ante aliquod tempus euocatum fuiſſe *Gottingam*, ſilentio praeterire non poſſumus, ut, quae ad artem oeconomicam, politiam, qua regnorum culturam, commercia et ſimilia concernit, principumque reditus pertinent, in hac Academia doceat, ideoque Supremi politiae Commiſſarii honoribus tandemque nuperrime tribunalis, quod de rebus iudicat metallicis, Conſiliarii a Pot. Magnae Britanniae Rege exornatum fuiſſe.

Tubingae botanicam atque chemiam publice docendi munus, quod fratris, IO. GEORGII, morte vacuum factum fuerat, auſpicatus eſt nuper die vicesimo menſis auguſti Vir Cl. PHILIPP. FRID. GMELIN, ** Med. D. et eiusdem huc uſque Prof. Extr. ciuitatisque Tubingenſis phyſicus dictus, publice ideo dicta oratione *de neceſſitate docendae in academiis botanices et chemiae*, poſtquam paulo ante, ex academiae illius inſtitutis, pro loco Profeſſoris in collegio impetrando ſuam defenderat diſſertationem, *qua botanicam*

* ib. Vol. IV. P. III. p. 552.
** ibid. pag. 553.

tonicam et chemiam ad medicam applicatam praxin per illustria quaedam exempla docet.

Berolinensis Scientiarum Academia in publico, quem die vicesimo tertio mensis octobris habuit conventu, Viros Cll. CHRISTIAN. LVDOV. ROLOFF Med. D. et CAROL. PHILIPP. BRANDES, Med. D. et Chemiae Professorem sibi adiunxit socios.

Ad nos quoque, cuius obitum indicemus, pertinere existimamus Virum, dum viueret, non sacrarum tantum literarum peritia, sed et singulari rerum naturalium amore atque cognitione inter viros doctos clarum, Doctorem Theologum, IO. BROVALL, quem *Aboae*, quae Finlandiae est metropolis, episcopi munere huc usque fungentem, nuper die vicesimo quinto mensis iulii e viuis ereptum fuisse legimus.

Lipsiensis quoque nostra Vniuersitas, ciuitas nosque omnes, grauiter lugemus mortem Viri docti, honesti atque probi, sapientis medici, chirurgi peritissimi atque dexterrimi, amici candidi, IOANNIS VALENTINI HARTRAMFFT, Med. Doctoris, Academiae Naturae Curios. Socii, Medici in hac urbe obstetricii, itemque in nosocomio publico et in ergastulo orphanotrophioque St. GEORGII dicto publice constituti, qui diuturno valde molestissimoque morbo confectus nuper diem suum obiit supremum, die decimo quarto mensis augusti. Natus ille erat hic Lipsiae anno huius seculi secundo, ab honestissimis parentibus susceptus, patre nimirum, VALENTINO, suo tempore inter chirurgos huius ciuitatis seniore, et, quod omnino mirum, ad artis suae munia sustinenda in extremam fere usque senectutem valido ante aliquot nunc annos mortuo, et matre ex gente *Bachertiana* oriunda. Ingenio vehementer alacri

alacri felicique praeditus, singulari parentum cura educatus, optimis magistris, qui tunc iuuenes in lyceo huius urbis Nicolaitano ad literarum studia informarunt, CRELLIO, DRECHSLERO, ORTLOBIO, traditus, fieri non poterat, quin cito primum literarum campum emetiretur adolescensque adhuc ad altiora aptus anno iam 1719 inter discentes academicos suum profiteri nomen posset. Optimis tum quoque utebatur praeceptoribus et RÜDIGERI, MÜLLERI atque LEHMANNI, scholas frequentabat philosophicas atque physicas. Quibus nunc optimis medicinae adminiculis praeparatus, in medicorum castra transiens, SCHACHERVM, RIVINVM, WALTHERVM, KÜCHLERVM, BOETCHERVM, atque PLATNERVM, viros, quorum vix non omnium memoria uniuersitati nostrae semper erit sancta eamque, uti decet, propter eorum in ipsam merita, sequebatur duces. Anatomiae et, quae genuina eius esse solet soboles, chirurgiae iam tum temporis addiscendae cupidissimus, SCHACHERO atque WALTHERO, plura cadauera dissecantibus, adsistebat, et hoc in primis duce, viro inter anatomicos non vltimum adepto locum, et PLATNERO, chirurgorum in Germania nulli facile cedente, ingenium manusque ad eam, qua postea gauisus fuit, in anatomicis atque chirurgicis dexteritatem informare discebat. Hisce tamen artis salutaris partibus potissimum intentus, clinicas, quas vocant, scholas neutiquam postponebat, sed, praeeunte SEYLERO, adhuc superstite interque nostrates medicorum cum laude seniore, aegros inuisere interque horum cubilia medicinam per experimenta facere audebat. Publicum etiam acquisitae eruditionis edebat testimonium, annoque 1722 sub praesidio KÜCHLERI *de glandulis puerorum colli tumefactis* Respondens publice disputabat. Famam tunc temporis inter anatomicos consecutus fuerat COSCHWITZIVS: ut eius igitur interesset praelectioni-

ctionibus inque anatomica partium administratione addiscenda magis magisque proficeret, Halam abibat Magdeburgicam cadauerumque ab illo viro peractis sectionibus aderat. Lipsiam deinde redux factus iter, docto viro dignum atque utile meditabatur, quod anno etiam 1726 suscipiebat, et, lustratis per Germaniam celebrioribus et eruditissimis hominibus literatissimisque studiis affluentioribus urbibus, Argentoratum petebat, in ciuium eiusdem academiae numerum receptus. Eadem, qua alibi fruitus fuerat, felicitate hic etiam loci gaudebat, praestantissimos nimirum artis suae doctores nactus. SALZMANNI in primis benevolentia anatomen, admotis manibus repetens, magis perficiebat. Insuper ea, quae hac in urbe ipsi sese offerebat, arti obstetriciae natiandi operam utebatur occasione, eum manu ducente illo longe lateque celebri Argentoratensium obstetricio medico, FRIEDIO. Multum quoque capiebat utilitatis ex praelectionibus LE MERII, chirurgi artis peritissimi, chirurgicas eius exercitationes videns et in cadaueribus imitatus. Tandem Lutetiam profectus, hospitio celebrioris inter Parisienses chirurgi, LE DRAN, excipiebatur, cui multa se debuisse ex ipso beato Viro audire meminimus. Singulari itaque eius institutione usus, nosocomium illud, cui nomen a *Charitate* est, cui illum praefuisse chirurgum constat, frequentans, et anatomen, et chirurgiam, diligentissime colebat. Audiebat etiam WINSLOVIVM in anatomicis, obstetriciam vero artem sub GREGORII, famigeratissimi obstetricii chirurgi, manuductione nouis experimentis confirmabat. Aderat quoque illi satis celebri oculario medico, SAINT-YVES, manu non nullis oculorum vitiis medenti; et fasciarum, quae varios in usus corpori iniiciuntur, rationem discebat a chirurgo, SAINT-LAZAR. Suos nunc, propter quos adierat Lutetiam, potitus fines, ad Batauos deflectebat iter, Lugdunique ALBINVM, cada-

cadauerum sectionibus operam dantem, inuisebat deinque Amstelodamum veniens, RVYSCHII thesauros anatomicos perlustrabat. Hoc tandem itinere confecto, ad suos reuersus Lipsiam, uti meritis, sic et eorum fama, exornatus, medicinam facere artemque potissimum obstetriciam cum omnibus reliquis chirurgiae partibus statim exercere coepit. Quum itaque pluribus parturientium felicem operam tulisset, ab Amplissimo huius urbis Senatu anno 1731. publice constituebatur medicus obstetricius, qui feminas, publico nomine hanc artem exercentes, eam ipsam doceret inque arduis et difficilioribus casibus consilium manumque auxiliatricem praeberet parturientibus. In intimam quoque b. PLATNERI, Professoris tunc temporis anatomiae et chirurgicae apud nostram uniuersitatem publici, amicitiam familiaritatemque peruenienis, theatro anatomico semper aderat eumque virum in sectionibus cadauerum perficiendis adiuuans fere omnem praeparationem administrabat. Nihilo tamen minus Doctoris medici honores, qui eius singulari industriae et exquisitae, quam adeptus erat, in arte scientiae atque experientiae omnino debebantur, semper recusabat, tandem vero eos sibi conferri patiebatur, dissertatione ideo conscripta inaugurali, *de non differenda secundinarum adhaerentium extractione*, subque b. KÜCHLERI praesidio anno 1735 publice defensa. In eodem deinde tramite, quem huc usque cum laude ingressus fuerat, feliciter progredienis non diu post alia meritorum praemia consequebatur. Anno enim 1737 Imperialis Naturae Curiosorum Academia cum sub cognomine *Philomusi tertii* adiungebat sibi socium; Amplissimus autem urbis nostrae Senatus eodem anno aliud ipsi imponebat munus publicum, ut aegrorum nimirum curam in se susciperet medicus, qui ex aerario publico, in quod collecta stips solet colligi, et nutriuntur et subleuantur. Medici tandem

dem ordinarii prouinciae, in publicis huius loci aedibus et pauperum aegrorum, et puerorum parentibus orborum, eorumque, qui ob malos mores castigari debent, gratia exstructis, nosocomio, orphanotrophio et ergastulo ante hos nouem annos, nempe quadragesimo sexto huius seculi anno, uno fere eodemque tempore vacuae erant factae, quas omnes in quem HARTRAMPFTIO digniorem conferret Senatus, ignorabat. Ab eo tempore omnia iam enarrata munia solita cum dexteritate atque fide exsequebatur, medici aeque ac chirurgi sapientis, experti atque felicis nomen atque famam consecutus; quo etiam honore erat eo dignior, quo maiore utrique nostrae rei publicae inferuiendi flagrabat cupidine. Vtramque enim medicinam cum arte obstetricia non faciebat solum, sed docebat etiam, ideoque omnis generis hominibus carus factus. Multo itaque longiorem, quam adeptus fuit, meruisset ipsique Lipsia exoptasset vitam. Sed sapientissimo, quod omnia moderatur, Numini eam praeter spem nostramque opinionem placebat reddere breuiorem, nobis eum, uti iam supra monuimus, nuper die decimo quarto mensis augusti eripiens. Memoria tamen optimi illius Viri semper esse nobis debet cara atque antiqua.

Memoria IOANNIS GEORGII GMELIN, Med. Doct. eiusdemque ut et Botanices atque Cheniae Professoris in Academia, quae Tubingae floret, Publici Ordinarii, Facultatis Med. Senioris, Acadd. Scientiarum Imper. Petropolitanae et Reg. Vpsalienſis et Regg. Scient. Societatum Holmienſis et Goettingenſis Socii *.

Qui

* Desumsimus hic loci dicta maximam partem ex elogio partim a Rectore Vniuersitatis Tubingenſis in beati viri

Qui singulari aliquo ad cognoscendam et indagandam rerum naturalium historiam a natura dato ferebatur instinctu illamque haud indefesso studio atque feruore amplificare tentabat, Noster *Tubingae* anno huius seculi nono die duodecimo mensis Sextilis, natus, patrem habuit sui similem, IOANNEM GEORGIVM, ciuem atque pharmacopoeum Tubingensem suo tempore longe lateque celebrem, rerum chemicarum, in primis quae ad metallurgiam docimasticam pertinent, peritia clarum, matrem vero optimam adhucque superstitem, SVSANNAM BARBARAM, ex HAASIORVM stirpe oriundam; quorum parentum cura prudenter educatus selectisque praeceptoribus traditus fuit, apud quos tam laetos fecit progressus, ut anno iam huius seculi vicesimo secundo in ciuium academicorum referretur numerum et ab ore celeberrimorum tum temporis virorum, ROESLERI, CREILINGII, HAGMAIERI, MAICHELII et BILFINGERI, pendere eorumque scholis philosophicis et physicis cum fructu interesse posset. En ingenii satis praecocis exemplum! Adolescens itaque, qui decimo quarto iam aetatis suae anno tanti nominis viros sequi poterat praeceptores, multa omnino praeclara de se in antecessum sperare faciebat; quam etiam de se conceptam spem successu temporis vere expleuisse Nostrum inter omnes constat. Innatum ipsius in naturalis potissimum historiae atque chemiae amorem magis magisque excitabat confirmabatque parentis exemplum, qui egregium

viri memoriam post eius mortem nuperrime conscripto, Tubingae, fol. 1755. partim ex ipsa vitae suae descriptione, quam ex instituto illius academiae inseruerat programmati, quo ad audiendam ipsius orationem aditialem ante hos sex annos inuitauerat ciues suos academicos eiusdem academiae Rector, ibid. 1749. fol. partem quoque relationis de scriptis beati viri benevolentiae Cl. ipsius fratris debemus.

gium sibi comparauerat rerum naturalium museum, primaque omnium harum scientiarum rudimenta docuerat filium, qui ipsum quoque comitatus fuerat, quum anno 1723 excursiones non nullas fecisset ad praecipuos nec incelebres Ducatus Würtembergici fontes soterios eorumque virtutes atque contenta in medicinae studiosorum gratiam inuestigasset. Fieri itaque non poterat, quin priuata hac usus institutione ac AESCVLAPII sacris quasi initiatus, eo alacriori ut incitamento, sic etiam uberiore cum fructu, medicas deinde scholas frequentaret virorum, quorum omnium memoriam ipsorum labores atque opera apud eruditos seruabunt perpetuam: ELIAE nimirum et ALEXANDRI CAMERARIORVM, ZELLERI, MAVCHARTI, et qui solus ex iis adhuc superest, Cl. DVVERNOI, quibus etiam adeo suam comprobauerat industriam, ut ex illis ultimus, anno 1725 *de glandularum mesenterii actione in chylum retardatiua*, MAVCHARTVS vero sequenti anno post *de ὀφθαλμόξυσι nou-antiqua, seu Woolhusiano-Hippocratica*, uterque disputaturus, respondentis, qui dici solet, prouinciam in eum deferret. Interim factum fuerat, ut duo ex suis, quos coluerat, praeceptoribus, BILFINGER et DVVERNOI, euocati essent Petropolin, quorum ibi commoratio in Nostro etiam excitabat cupidinem, Russicas terras adeundi. Quod consilium, cum laudarent probarentque ipsius patroni, eo effecit utilius atque honoratius, dum honorum medicorum licentiam, quae vocari solet, antea impetrare studebat. Postquam igitur medicorum Tubingensium ordini diligentiam eiusque ope acquisitam scientiam demonstrauerat, et dissertationem inauguralem, quae *examen acidularum Deinacensium atque spiritus vitrioli volatilis eiusdemque phlegmatis per reagentia* continet, multo cum studio a se conscriptam, sub ZELLERI praesidio defenderat, honoribus, quos quaesuerat, cum laude exornatus, iter

illud anno huius seculi vicesimo septimo susciebat, et in eo praecipuas Germaniae urbes transiens cimelia artis atque naturae, quo in loco ea modo inueniebat, hortos botanicos, theatra anatomica atque eruditorum musea inuisebat nec fugitiuis oculis perlustrabat, tandemque eodem anno Petropolin feliciter attingebat, tum ab illis suis praeceptoribus, tum a reliquis suis, quos ibi deprehendebat, ciuibus, MAIERO, GROSSIO, KRAFFTIO et WEITBRECHTIO humanissime exceptus, Illustrique t. t. Academiae ibidem florentis Praesidi, LAVRENTIO BLVMENTROST, ideo statim apprime commendatus, quod collectionem quandam fossilium Würtembergicorum secum apportatam gazophylacio illius Academiae iungebat. Liber itaque ad academicorum conuentus ipsi concedebatur aditus rerumque naturalium in museo Imperatorio asseruatarum usus, pauloque post sub initium anni 1728 annuo stipendio cohonestabatur. Medicinam quoque in splendida hac urbe faciebat feliciter, anno igitur eodem Doctor artis salutaris a priscis suis praeceptoribus absens creatus. Multiplici porro, quae ipsi quotidie sese offerebat, rerum physicarum medicarumque, quam domi iam consecutus fuerat, cognitionem augendi opportunitate optime singularique cum auiditate utebatur; Cl. DUVERNOI, elephantis anatomen administranti, adsistebat eumque in vastissimi huius animalis describenda perscrutatione iuuabat; in secandis hominum cadaueribus erat multus; physicique illius celeberrimi, BILFINGERI, assidue aderat experimentis solidisque eorum explicationibus. Tantam igitur apud aulae Petropolitanae proceres inibat gratiam, ut, cum anno 1729 reditum meditaretur in suam patriam, locus ipsi offerretur inter membra Academiae ordinaria, quod omnino munus eo ipsi esse debebat honorificentius, quo in iuniore adhuc aetate tum temporis erat constitutus. Adibat illud

subse-

subsequente statim anno 1730, proxime autem demum insequente 1731, Professoris chemiae et historiae naturalis titulo exornatus. Ab illo tempore academicis vacabat laboribus, chemiam aliasque medicinae partes docebat, conuentibusque aderat academicis frequenter, id, quod pars aliqua ipsius laborum ipsius Academiae Petropolitanae commentariis inserta testatur. Ad finem illud nunc properabat temporis spatium, quo munere sibi demandato fungi, pacto, uti fieri solet, interposito, se constrinxerat, cum Russorum Imperatrix, ANNA, expeditionem ad Camschaticam regionem a PETRO M. olim iam decretam, et a CATHARINA, licet frustra, susceptam, iterum a viris rerum ad tale negotium pertinentium gnaris suscipiendam decerneret, ut Sibiriae muestigarent limites, num aliqua cum Americae parte cohaererent? Ad indagandam igitur ignotarum harum orbis terrarum historiam naturalem sese Noster offerens hocque munere potitus difficillimum hoc iter anno 1733 ingrediebatur, ad finem autem praefixum deducere non poterat, hancce potius spartam GEORGIO GVILIELMO STELLER, Acad. Petropolit. Adiuncto, Viro et longiore vita et meliore fortuna dignissimo, relinquens, de quo ipse Noster ita habet: *Erat homo nullius laboris taedia et molestias fugiens, et ardui, difficillimi, summisque difficultatibus obnoxii cuiusque discriminis cupidissimus, commodorumque et deliciarum huius vitae contemtor strenuus; ex conuictu etiam paulatim et consuetudine cum viro laudatissimo instituta, eius eruditio et ad conficienda illa, quae restabant, eximia dexteritas cognita omnibus atque perspecta fuit; et quod caput rei est, ad iter Camschaticum sponte se obtulit, et a quo metus inopiae perferendae Nostrum huc usque abstinuerat, illum spes quarumcunque aduersitatum impulit.* Quum b. Nostri iter per Sibiriam * factum et ab ipsomet descriptum im multorum

* Comment. nostr. Vol. II. P. I. p. 93. et P. III. p. 485.

torum e noſtris lectoribus iam eſſe manibus confidere poſſimus, de eo plura iam dicere nolumus, illud hic tantum annotaturi,

per varios caſus, per tot diſcrimina rerum,

elapſo fere integro decennio, anno nimirum 1743 Noſtrum reuerſum fuiſſe ſaluum ſoſpitemque Petropolin. Redux ibi factus munus, quo olim functus fuerat, apud Academiam denuo recepit, illuſtrique huic collegio obſeruationes ſuas de vegetabilibus, mineralibus, animalibus, aere et aquis Sibiriae, ut et Ruſſiae alicuius partis, captas tradidit, quas deinde, academiae illius iuſſu in ſuum ordinem redigere coepit, publico uſui deſtinatas. Quo factum quoque fuit, ut illarum edendarum initium duceretur a *flora Sibirica*, de cuius prioribus tomis ſuo tempore iam ad lectores noſtros retulimus *, quare de ſplendido utilique hoc opere, memoriam beati viri ſempiternam faciente, plura iam diſſerere nolumus. Tertium tamen tomum a b. Auctore iam prorſus elaboratum, hocque, qui agitur, anno ad Petropolitanam Academiam, ut ab ea in lucem edatur, transmiſſum iam eſſe, commemoramus. Accepimus etiam, in duobus adhuc tomis, reliqua, quae ad floram Sibiriae ſpectant, comprehenſuris, adhuc deſudaſſe optimum illum Virum, atque cetera deinde hiſtoriam naturalem regni animalis et mineralis Sibiriae attinentia explicare voluiſſe; ante vero, quam ad finem perducere potuerit egregium hoc opus, praematura nimis morte et perficiendo illi, et toti literarum orbi, ereptum fuiſſe. Interim quum argumenta huc pertinentia a b. Auctore relicta in literariis ipſius ſcriniis reperiri ſciamus, ut iis colligendis atque perpoliendis Cl. Frater, quem ſucceſſorem in Tubingenſi munere academico excepit Noſter, vel alius vir doctus earumque rerum gnarus, ultimam manum admoueat, ex animo optamus; vel certe ab ipſa

* v. loc. cit. p. 276.

ipsa Academia Petropolitana cuipiam hanc traditum iri speramus prouinciam. Diu satis huc usque a dulcissima Noster abfuerat patria, quam denuo reuisendi ipsum prehendebat flagrans cupido. Potestate igitur annum in illa transigendi ab Illustrissimo Academiae Praeside concessa, anno 1747 Petropoli abibat, nauimque conscendens iter ob procellosam semper tempestatem valde molestum atque longum faciebat, tandem vero incolumis capiebat Lubecensem portum, tumque ut in itu, sic et in hoc reditu praecipuis, quas iter attingebat, Germaniae urbibus atque academiis ibique reperiundis viris doctis salutatis, eodem anno laetus perueniebat Tubingam. Cum vero per subsequentem hiemem sedentariae vitae persentisceret incommoda, nec ad suscipiendnm reuersionis iter vires sufficerent, per dimidium adhuc annum in patria commorandi veniam petebat ab Ill. Petropolitanae Academiae Praeside eamque etiam impetrabat. Interim valetudini consulturus, iter instituebat in Heluetiam, Cl. Fratre comite, omniaque artis et naturae cimelia obuia perlustrabat, quorum in primis maximam copiam apud celeberrimum physicum, IOANNEM GESNERVM, Tiguri inueniebat, cum quo etiam intimiorem contrahendi amicitiam gaudebat felicitate. Vix Tubingam redux factus, ut morte b. BACKMEISTERI vacuam factam Professionem medicam iam olim ante duodecim annos ipsi destinatam oblatamque susciperet, a Grauissimo illius Academiae Senatu nominabatur. Consentiente Sereniss. Würtembergiae Duce, auspicabatur paulo post hanc ce sibi demandatam prouinciam, die nimirum vicesimo secundo mensis augusti anno 1749 ideo publice habita oratione: *An praeter ea vegetabilia, quae summus rerum Creator in primis rerum initiis omnipotenti suo verbo existere iussit, alia per series temporum exorta sint, aut hodie exoriantur sine noua diuini artificis creatione?* Ab illo tempore nouo huic muneri tanta cum

dexteritate, industria, fide, tantoque cum applausu, praecerat, ut ab exteris quoque regionibus confluerent Tubingam, qui doctissimis eius interessent praelectionibus. In priuato quoque museo, uti semper facere solitus fuerat, indefesso in literas incumbere pergebat studio, inde autem valetudinem corporis, molestissimis illis itineribus iam antea labefactatam, magis magisque reddebat vacillantem, donec tandem febre acuta inflammatoria maligna correptus, cui insuper accedebat hemiplegia purpuraque alba, hocce, uti nuper iam indicauimus, anno 1755, die mensis maii vicesimo extingueretur, duos relinquens filiolos, uxorem matremque, optimi patris, uti decet, mariti atque filii valde praematuram mortem lugentes, quam Tubingensis quoque academia omnisque eruditorum orbis iure dolet grauissimo.

Hisce iam praecipuis de vita b. GMELINI dictis subiungimus adhuc indicem scriptorum, quae ipsum habuerunt auctorem:

Dissertatio inauguralis, sistens: Examen acidularum Deinacensium atque spiritus vitrioli volatilis eiusdemque phlegmatis per reagentia. Tubingae 1727. 4.

Actorum physico-med. Acad. Nat. Curios. volumini tertio inserta ab eo legitur commentatio: De colore quodam coccineo, ex ligno fernambuci elicito.

Porro in Commentariis Acad. Petropolitanae ab eo deprehenduntur sequentes:

Tom. III. De radiis articulatis lapideis.

T. V. De augmento ponderis, quod capiunt quaedam corpora, dum igne calcinantur.

De salibus alcalibus fixis plantarum.

T. X. De frigore et calore glaciei niuis et aquae.

Insuper in Petropolitanis additamentis ad schedas publicas, quae nuperrime gestas res enarrant, (Petersburgischen Annerkungen zu den Zeitungen), sequentes ab eo conscripti sunt articuli:

Anno

Anno 1730. Artt. 80, 83, 93.

Anno 1731. Artt. 21-27, 32-40, 53-56, 70-73, 92-94, 101, 102, de dentibus elephantis vulgo *Mammots-Knochen* dictis, alchemia, ſympathia, temperamentis, vaſorum porcellanorum conficiendorum modo, vulcanis, vampyris aliisque ſimilis argumenti rebus.

Flora Sibirica, ſeu hiſtoria plantarum Sibiriae. Petropol. 4. mai. Tom. I. 1747. Tom. II. 1749.

De reliquis huius operis voluminibus, quae adhuc expectari poterunt, ſupra iam diximus.

Leben Herrn GEORGE WILHELM STELLERS, 1748. 8.

Sermo academicus de nouorum vegetabilium poſt creationem diuinam exortu; acc. RVD. IAC. CAMERARII de ſexu plantarum epiſtola. Tubingae, 1750. 8. mai.

Reiſe durch Sibirien von dem Jahre 1733 *bis* 1743. *Göttingen*, 8. *Erſter Theil* 1751. *II, III und IV. Theil* 1752, *mit Kupfertafeln.*

Sequentis libri verſionem germanicam curauit praefationemque addidit: IOH. GEORGE MODELS *Abhandlung von Beſtandtheilen des* Boracis etc. *Stutgard*, 8.

Rhabarbarum officinarum; Diſſ. inaug. Reſp. *Victor Bengel.* 1752. Tubingae, 4. *

De febre miliari, Diſſ. Reſp. *Ulric, Frid. Varenbüler.* 1752. ibid. 4.

Programma, quo modo balſama, unguenta et linimenta in corpora humana agant? 1753. ibid. fol.

De viis urinae ordinariis et extraordinariis. Reſp. *Ioſeph. Gärtner.* 1753. ib. 4.

De tactu pulſus, certo in morbis criterio. Reſp. *Io. Melch. Streif.* 1753. ib. 4.

Inſuper Cl. MACQVERI *chemiam latine reddidit; quae ut typis exprimatur, optamus.*

* Comment. noſtr. Vol. II. P. III. p. 450.

Dantur adhuc quidem aliae dissertationes sub beati viri praesidio defensae, quarum tamen auctor non fuit, nimirum:

De Coffea, Resp. *Io. Christoph. Samson Georgi.* 1752. Tubingae, 4.

Diss. qua nouum febrium acutarum specificum Anglicanum proponit Resp. *Theoph. Benjamin Faber.* 1753. ib. 4.

Singulare anthropogeniae specimen. Resp. *Lud. Henr. Rieke.* 1753. ib. 4.

De innocuo atque egregio corticis peruuiani in febribus intermittentibus usu. Resp. *Georg. Christoph. Heller.* 1754. ib. 4.

XVIII.

Continuatio indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1754 prodierunt.

IOH. BALTHASAR PHIL. POTT, *nützliche Gedanken und gründliche Untersuchung der metallischen Geschirre, ob solche in den Küchen zuzulassen sind, und was für welche? Dresden,* 8.

CLAVD. THOM. GVILIELM. GVILBERT. DE PREVAL, Quaest. med. An scalpello vagina recondito cystitome lateralis perfectior? Resp. *Henr. Jac. Macquart.* Paris, 4. mai.

Eadem Dissertatio gallice et latine recusa sub titulo: La taille laterale s' execute-t-elle plus surement et plus facilement avec l'instrument connu sous le nom de lithotome caché? à Paris, 8.

— IOHANN PRINGLES *Beobachtungen über die Krankheiten einer Armee, so wohl im Felde als in Garnison. In 3 Theilen. Aus dem Englischen ins Deutsche übersezt, von* IOH. ERNST GREDING. *Altenburg,* 8. mai.

A trea-

A treatiſe of midwifery, chiefly with regard to the operation; with ſeveral improvements in that art. To which are added ſome caſes and deſcriptions, with plates of ſeveral new inſtruments both in midwifery and ſurgery. By BENIAMIN PVGH, London, 8. c. f.

SAMVEL THEOD. QVELMALZ, Progr. de delirio ex lactatu. Lipſiae, 4.

Eiusd. Pr. de muſculorum capitis extenſorum paralyſi. ibid. 4.

Brief aan den heere van . . . bevattende eenige aanmerkingen op en work uitgegeven door de heer IACOB DE VISCHER en HVGO VAN POLL, etc. door IAN PIETER RATHLAVW. Amſterdam, 8.

Obſervations de Médecine, où l'on trouve des remarques qui tendent à détruire le préjugé où l'on eſt ſur l'uſage du lait dans la pulmonie: avec une diſſertation ſur les ingrediens de l'air, conſidéré dans l'état naturel, et dans un état contre nature, ou comme cauſe des maladies. Par IOSEPH RAVLIN. à Paris, 12. mai.

FR. M. REGENFVS, *Sammlung von Muſcheln und Schnecken, bis IIIten Blat; illuminirt. Nürnberg, fol.*

CHRISTIAN REICHARDS, *Land- und Garten-Schatzes, fünfter Theil, von vieljähriger Nutzung der Aecker ohne Brache und wiederholte Düngung, wobey eine Anweiſung die Korn- und Hülſenfrüchte, nebſt dem Hanfe, Flachs und Klee zu erbauen, wie auch die ſchädlichen Thiere und Ungeziefer zu vertilgen. Erfurth, 8. m. K.*

IOH. CHRISTIAN REICHE, Diſſ. inaug. de propathia. Lipſiae, 4.

CHR. TOB. EPHR. REINHARD, Carmen de pallore faciei ſalutari et morboſo. Sorauiae, 8.

Poiſſons, Ecreviſſes et Crabes de diverſes couleurs et figures extraordinaires, que l'on trouve autour

des Isles Molucques et sur les côtes des Terres Australes. Ouvrage donné au Public par LOVIS RENARD; à Amsterdam, fol. mai. c. f.

GEORG. GOTTLOB RICHTER, Diss. inaug. de salubritate fructuum horaeorum. Resp. *Gottlob. Augusti. Segnitz.* Goetting. 4.

IOH. GOTTFR. OHNEF. RICHTER, *Ichthyotheologie, oder Vernunft-und Schriftmäßiger Versuch, die Menschen aus Betrachtung der Fische, zur Bewunderung, Ehrfurcht und Liebe ihres großen, liebreichen und allein weisen Schöpfers zu führen. Leipzig,* 8. *m. K.*

IACOB RICHTER, Diss. de verbasco. Argentorati, 4. c f.

IO. RITTER, Diss. inaug. de purgantibus validis et opio in hydrope. Viennae Austriae, 4.

A. I. ROESELII historia naturalis ranarum; *natürliche Historie der Frösche; bis 17tes Blat; illuminiret. Nürnberg, fol.*

Eiusd. *Insecten-Belustigung; dritter Band bis 90tes Blat, gemahlet.* ibid. 4.

IVL. BERNHARD VON ROHR, *physicalische Bibliothek, worinnen die vornehmsten Schriften, die zur Naturlehre gehören, angezeiget werden, mit vielen Zusätzen und Verbesserungen herausgegeben von* ABRAHAM GOTTHELF KAESTNER. *Leipz.* 8.

NICOL. ROSEN, Diss. Idea pharmacopoeae reformatae. Resp. *I. Haartmann.* Upsal. 4.

Eiusd. Diss. de variolis curandis. Resp. *Petr. Io. Berg.* ibid. 4.

Von der Schädlichkeit des Kupfer-Geschirres in der Haushaltung; ein Schreiben des Herrn ROUSSEAU. *Eisenach,* 4.

PAUL LE ROY, Quaest. med. An a diversa virus scorbutici indole et sede morbi diuersi? Resp. *Henr. Michael. Missa.* Paris. 4. mai.

DAVID VAN ROYEN, oratio de hortis publicis, praestantissimis scientiae botanicae adminiculis; Lugd. Batav. 4. mai.

Due Dissertazioni fisico-mediche del Signor BOISSIER DE SAUVAGES; che tutte due hanno meritato il Premio dell Academia Reale delle Scienze, Arti et Belle lettere di Bourdeaux; La Prima dei Medicamenti che attaccano alcune determinate parti del Corpo umano, e sopra la cagione di quest' Effetto; La Seconda come l'Aria con le sue diverse qualita operi sul nostro Corpo; dal Francese in Toscano tradotte; e di diverse Annotazioni accresciute da SAVERIO MANETTI. In Firenze, 4. mai.

IO. FRANCISCI SCARDONAE, Rhodigini, Aphorismi de cognoscendis et curandis morbis, uberrimis commentariis atque animaduersionibus illustrati, quibus quaestiones singulae, quae cum in theoriam tum in praxin medicam cadunt, hodie maxime illustres sedulo pertractantur discutiunturque. Editio secunda ab Auctore correcta et aphorismis de cognoscendis et curandis febribus locupletata. Libri IV. Patauii, 4.

SAMVEL SCHAARSCHMIDT, *Anweisung zu dem* Studio Medico-chirurgico, *welche die Pathologie, Chirurgie und Praxis in sich enthält; dritter und lezter Theil. Berlin,* 8.

AVGVST SCHAARSCHMIDT, *Unterricht von den Krankheiten der Knochen; zwote Auflage. Berlin,* 8.

Eiusd. *Osteologische Tabellen; dritte Auflage.* ibid. 8.

Eiusd. *Adenologische Tabellen; zwote Auflage.* ib. 8.

IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER, *Neuentdeckte Theile an Raupen und Zweyfaltern, nebst der Verwandlung der Hauswurzraupe zum schönen Tagvogel, mit rothen Augenspiegeln, wobey zwey Kupfertafeln, mit Figuren in Farben. Regenspurg,* 4.

Die

Die Armpolypen in den ſüſſen Waſſern um Regenſpurg; entdeckt und beſchrieben von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER. *Regenſpurg, 4. nebſt 3 Kupferplatten mit Figuren in Farben.*

Der Fiſchförmige Kiefenfuſs in ſtehenden Waſſern um Regenſpurg; anfangs in der Lateiniſchen, und itzo in der Deutſchen Mundart beſchrieben von IACOB CHRISTIAN SCHAEFFER; *nebſt einer Kupferplatte in Farben. Regenſpurg, 4.*

IOH. IAC. SCHILLING, Phytologia, ſeu phyſices plantarum ſpecimina III. Duisburgi, 4.

CASIMIR CHRISTOPH SCHMIEDEL, Diſſ. inaug. qua quaedam de neruo intercoſtali notantur. Reſp. *Io. Gerold.* Erlang. 4.

DAN. GOTTFRIED SCHREBER, *von perennirenden Siberiſchen Leine, und deſſen auch bey uns mit Nutzen einzuführenden Bau. Halle, 4. mit einem Kupfer.*

IOH. RVD. SCHVBARTHS *Bienen-Buch, worinnen von der Bienen Ordnung, Wartung, Vermehrung und gutem Nutzung gehandelt wird; ingleichen wie man einen Bienen-Garten anlegen, ganze Schwärme in den Stuben ausbrecken und pflegen, auch ihnen zu einem Weiſer verhelfen kann. Verbeſſerte Auflage. Leipzig, 8.*

— CHRISTIAN GOTTFRIED SCHVLZE, *kurze Betrachtung derer verſteinerten Hölzer, nach ihrem Urſprunge, Unterſchied und übrigen Eigenſchaften. Dresden und Leipzig, 4. m. K.*

Eiusd. *kurze Nachricht einiger beſonderer Zufälle, ſo wohl einheimiſcher als anderer Krankheiten, im Königreiche Pohlen und inſonderheit im Groſsherzogthume Litthauen.* ib. 8.

GOTTW. SCHVSTER, obſeruatio de chemoſi ſummo inflammationis oculi gradu. Lipſiae, 4.

I. ANTON. SCOPOLI, Diſſ. Methodus plantarum enumerandis ſtirpibus ab eo huc uſque repertis deſtinata. Viennae.

Samm-

Sammlung verſchiedener ausländiſcher und ſeltener Vögel, worinnen ein jeder derſelben nicht nur auf das genaueſte beſchrieben; ſondern auch in einer richtigen und ſauber illuminirten Abbildung vorgeſtellt wird, von IOH. MICHAEL SEELIGMANN. *Dritter Band. 38tes Blat. illuminiret. Nürnberg, fol.*

IOH. ANDR. SEGNERS, *Einleitung in die Naturlehre. Neue Auflage. Göttingen, 8. mai. m. K.*

Eiusd. Diſſ. inaug. de acido pinguedinis animalis. — Reſp. *Dav. Henr. Knape.* Gottingae, 4.

Plantarum, quae in agro Veronenſi reperiuntur, ſupplementum, ſeu volumen tertium, opera IO. FRANCISCI SEGVIER. Veronae, 8. mai.

A critical Enquiry into the preſent ſtate of Surgery; by SAMVEL SHARP. The third edition. London, 8. mai.

GEORG. FRID. SIGWART, Diſſ. inaug. ſiſtens nouas obſeruationes de infarctibus venarum abdominalium internarum eorumque reſolutione per enemata potiſſimum inſtituenda. Reſp. *Io. Frid. Elvert.* Tubingae, 4.

Obſeruation ſur une hydropiſie enkiſtée de l'ovaire gauche. Par Mr. SIREJEAN; à Nancy, 4. mai.

Traité de la théorie et de la pratique des accouchemens; traduit de l'anglois de Mr. SMELLIE; par Mr. DE PREVILLE; auquel on a joint le ſecret de ROOENHVISEN dans l'art d'accoucher, traduit du hollandois. à Paris, 8.

Briefe, welche einige Erfahrung der electriſchen Würkungen in Krankheiten enthalten; nebſt einer ausdrücklichen Beſchreibung der electriſchen Maſchine, von LORENZ. SPENGLER. *Copenhagen, 8. m. K.*

IOH. GOTTLIEB STEGMANN, *Einleitung in die Naturlehre. Hannover, 8. m. K.*

IO. CHRIST. STOCK, Diſſ. inaug. de uſu et abuſu mercurii et medicamentorum mercurialium. Reſp. *Daniel Frid. Stang.* Ienae, 4.

CHRIST

CHRIST. WILH. STORTZ, Diſſ. inaug. de generatione hominis. Erford. 4.

CARL WILH. FRIEDR. STRUVE, *Geſundheits- und Schönheits-Pflichten zur Erbauung des andern Geſchlechts wiſſenſchaftlich vorgetragen. Dresden*, 8.

Eiusd. Anthropologia naturalis ſublimior. Ienae, 4.

SIMON STYL. Diſſ. inaug. de motibus muſculorum automaticis. Franequerae. 4.

GERARDI VAN SWIETEN, Commentaria in HERM. BOERHAAVE Aphorismos de cognoſcendis et curandis morbis. Tomi II. editio altera. Hildburghuſae, 4.

Eiusd. Comment. Tom. III. ibid. 4.

Kurz gefaſte Nachricht von dem Gebrauche des Salzes vom Eiſenvitriol, wie man mit demſelben durch Gottes Seegen, von vielen hundert Krankheiten ſicher und mit gutem Succeſs augenſcheinlich curiret werden könne; dem gemeinen Weſen zum Beſten ausgefertiget von I. P. d. T. Hamburg.

Relazioni d'alcuni viaggi fatti in diverſe parti della Toſcana, per obſervare le produzioni naturali e gli antichi monumenti di eſſa; del D. GIOVANNI TARGIONI TOZZETTI. Tom. VI. Fiorenza, 8.

Eiusd. Prodromo della Corografia e della Topografia fiſica della Toſcana. ibid. 8.

AVGVST HENR. LVDOV. TEICHMEYER, Diſſ. de variis nutritionis cauſis atque modis. Reſp. *Chriſt. Gottfr. Lange.* Ienae, 4.

IOH. CHRISTIAN THEMEL, *Ober-Erzgebürgiſches Journal, oder Sammlung von allerhand in die hieſige Natur-Wiſſenſchaft* etc. *einſchlagende merkwürdige Abhandlungen; bis* 12*tes Stück. Freyberg und Leipzig*, 8.

IO. BAPT. THVRANT, Quaeſt. med. Utrum hernioſis ex ſcuto eburneo coriaceoque cingulo, ſubligacula? Reſp. *Henr. Mich. Miſſa.* Paris, 4. mai.

L'in-

L'inoculation juſtifiée ou diſſertation pratique et apologetique ſur cette methode, avec un eſſai ſur la müe de la voix. par Mr. TISSOT. à Lauſanne, 12.

Plantae ſelectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia Londini in hortis curioſorum nutrita, manu artificioſa pinxit GEORG. DIONYS. EHRET; collegit, nominibus notisque illuſtrauit CHRIST. IAC. TREW; in aes incidit et viuis coloribus repraeſentauit IOH. IAC. HAID. Decuria IV. Norimb. fol. reg. c. figg. aen.

Hortus nitidiſſimus omnem per annum ſuperbiens floribus; ſiue amoeniſſimorum florum imagines, quas magnis ſumtibus collegit CHR. IAC. TREW; in aes inciſas viuisque coloribus pictas edidit IO. MICHAEL SEELIGMANN; *oder Abbildung der lieblichſten Blumen; bis 32tes Blat; illuminiret. Nürnberg, fol.*

DAN. WILHELM. TRILLER, Diſſ. inaug. de veritate paradoxi Hippocratici: Nullam medicinam interdum eſſe optimam. Reſp. *Erneſt. Samuel. Wehle.* Vitembergae, 4.

Eiusd. Diſſ. inaug. de Hippocratis ſtudio anatomico ſingulari. Reſp. *Traug. Balth. Chriſt. Stentzel.* ibid. 4.

Eiusd. Progr. de gibbo ex nephritide potius, quam ex phrenitide, orto, ad HIPPOCRATEM atque CAEL. AVRELIANVM illuſtrandum et emendandum. ib. 4.

Eiusd. Commentatio de ſcarificatione et uſtione oculorum ab HIPPOCRATE deſcripta. ib. 4.

Eiusd. Comment. altera de ſcarificationis oculorum hiſtoria, antiquitate et origine. ib. 4.

GOTTLOB. HENR. TROSCHEL, Diſſ. inaug. de morbis ex alieno ſitu partium abdominis. Francofurti ad Viadr. 4. c. tab. aen.

DANIEL TVRNERS, *Syphilis, oder practiſche Abhandlung von der Venuſſeuche überſetzt; mit einer Vorrede des Hrn. Hofr.* HEISTERS. *Zelle und Leipzig*, 8.

HENR.

HENR. IOAN. TYDEMAN, Diſſ. inaug. de ſiti. Lugd. Bat. 4. mai.

Het Roonhuiſiaanſch Geheim in de Vroedkunde ontdekt, tegen de wederſtrevers verdedigt, etc. waar agten is gevoegdeen voorreden van HVIG CHAMBERLEN en cenige vroedkundige aanmerkingen van WILLOVGBY; door IAC. DE VISCHER en HVGO. V. D. POLL. te Leiden, 8. c. f. (*Editio altera auctior.*)

RVDOLPH AVGVSTIN VOGELS *neue mediciniſche Bibliothek. Erſter Band. Göttingen,* 8.

FRANCO DE VRYE, Diſſ. inaug. de atrophia uniuerſali et particulari. Lugd. Bat. 4. mai.

CHRISTIAN. XAVER. WABST, de hydrargyro tentamen phyſico-medicum. Pars prior. Viennae Auſtriae, 4.

IAC. VAN WAGENINGEN Diſſ. inaug. de haemorrhagiis ſpontaneis in genere. Lugd. Bat. 4.

IOHANN WALLBERGERS *Sammlung natürlicher Zauberkünſte, oder Entdeckung verſchiedener bewährter, luſtiger und nützlicher Geheimniſſe; nebſt vielen raren Kunſtſtücken, ſo zur Haushaltung, Gärtnerey, Wein- und Feldbau gehören; dritte Auflage, mit neuen Zuſätzen vermehret. Stutgart,* 8.

IO. GOTTSCHALCK WALLERIVS, Diſſ. om Smältningar. Reſp. *Io. Oehrgren.* Upſal, 4.

Eiusd Diſſ. Cenſurae circa praeparationem medicamentorum chemicorum. Reſp. *Frider. Falk.* ibid. 4.

IOH. GOTTLIEB WALPVRGER, *cosmotheologiſche Betrachtung der wichtigſten Wunder im Reiche der Natur und Gnade. Vierter Theil, von dem menſchlichen Cörper inſonderheit. Chemnitz,* 4.

Caſes in Surgery, with Remarks: To which is added an account of the preparation and effects of the agaric of the oak in ſtopping of bleedings, after ſome of the moſt capital operations. By IOSEPH WARNER. The ſecond Edition. London, 8. mai.

The

The animal world displayed; or the nature and qualities of living creatures described under the denominations of 1. Birds, 2. Beasts, 3. Fishes, 4. Serpents. In which all the necessary and useful Knowledge, contained in the many learned works written on this subject, in different languages, is familiary conveyed to the English reader; and the gross errors of ignorant compilers are carefully avoided. By FREDERICK WATSON. London, 8. c. f.

A Dissertation on the ancient and noted doctrine of Revulsion and Derivation. By GILES WATTS. London, 8. mai.

IOH. HEINRICH WINCKLERS *Anfangs-Gründe der Physik. Zweyte Auflage. Leipzig, 8. m. K.*

Abhandlung von dem Baue und der Zergliederung des menschlichen Leibes, ehemals von IAC. BENIG. WINSLOW *in französischer Sprache herausgegeben, nunmehr aber zum zweyten male darauf verdeutschet und verbessert, wie auch mit fünf Tabellen des Hrn.* ALBINS, *und mit zwey Registern der Deutschen und Lateinischen in der Zergliederungslehre vorkommenden Kunstwörter vermehret. Vier Bände, Basel, 8. m. K.*

LVDOV. WINTER, Diss. inaug. de metastasi morborum. Wittembergae, 4.

FRANC. LEOPOLD WOLFF, Diss. de asthmate hypochondriaco. Argentorati, 4.

Pharmacopoea theoretico-practica ad usum nosocomiorum militum edita a L. A. DE WOLTER. Monachii, 8.

Idem liber prodiit Parisiis sub titulo: Pharmacopoea militaris in Bauariae nosocomiis usitata; 12.

Germanice quoque is fuit editus sub titulo: Apotheke für die Soldaten-Spitäler. München, 8. (Translator, militum Branauiensium medicus, Cl. SCHAVR.)

IOH. IAC. WOYTS Gazophylacium Medico-physicum, *oder Schatzkammer medicinisch- und natürlicher Dinge*, etc. *14te Auflage, aufs neue mit Fleiss üersehen, verbessert und vermehret*; *Leipzig*, 4. *m. K.*

Een borst gezwil in een vrster waargenomen omstaanding betrogt; benevens de Aanteekeningen en Aanmerkingen betreffende het Stuk: gemeen gemaakt door I. VAN WYK, Stadts Chirurgyn. Rotterdam, 8.

IACOBO ZANNICHELLI, Il Credenziere al suo Padrone Lettera contro l'abuso del Caffé. Venezia, 4.

Kurzer und gründlicher Unterricht von der Pferde-Zucht, in welchem die Ursachen heutigen Verfalls derselben, nebst dem daraus entstehenden grossen Schaden, eröfnet werden, wie auch die Art und Weise, wie die Gestüte in bessere Verfassung zu bringen, aus eigener Erfahrung angewiesen wird, entworfen von I. C. ZEHENTNER. *Berlin*, 8.

Nuovo fonte da cavar pronostici nelle malattie discoperto dal Dottor GIOVANNI VERARDO ZEVIANI. Verona, 4.

Conten-

Contenta in hac Parte.

1. Hiſtoire et memoires de l'academie royale des ſciences de Paris an. 1750. p. 573.
2. *Oeconomiſch-phyſicaliſche Abhandlungen* VII *und* VIII. *Theil* p. 600.
3. WHYTT an Eſſay on the Lime-Water in the Cure of the ſtone p. 611.
4. FABRICII *Sammlung einiger medicinifcher Reſponſorum und Sections-Berichte* p. 618.
5. SIREIEAN Obſervation ſur une hydropiſie enkiſtée de l'ovaire gauche p. 622.
6. WARNER Caſes in Surgery with remarks p. 625.
7. GRASHVIS Tentaminis de colica pictonum appendix p. 632.
8. ROEDERER Satura obſeruationum medicarum de ſuffocatis p. 636.
9. Kongl. Svenska Vetenſkaps academiens handlingar foer Aoer 1752. p. 644.
10. Acta phyſico-medica academiae naturae curioſorum Vol. X. p. 678.
11. Academiae naturae curioſorum Bibliotheca p. 702.
12. TACK de partu difficili capite infantis praeuio p. 704.
13. SCHVLZE *Verſuche mit verſchiedenen Saechſiſchen Erdarten an einem Hoefiſchen paraboliſchen Brennſpiegel angeſtellt* p. 707.
14. BEDINELLI nupera perfectae androgyneae ſtructurae obſeruatio p. 709.
15. HALLER Diſputationes chirurgicae ſelectae. Tom. I et II. p. 710.
16. SCHAEFFER *Neuentdeckte Theile an Raupen und Zweyfaltern* p. 715.
17. Noua phyſico-medica p. 720.
18. Continuatio indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1754 prodierunt p. 738.

INDEX.

A.

Aceti praeparatio 406
Acta physico-medica Academiae Naturae Curiosorum. Vol. X. 678
Aeris electricitas 403. eius effectus singulares ibid. effectus morbosi certum tempus seruant 268. clausi explorandi modus 106. putridi contagiosa vis singularis 386. in ipso contagium morbosum non est 268 seq.
Aethiopis mineralis praeparatio 406. vires medicae ibid.
Agarici querni ad sistendum sanguinem usus 630. 631
Albini, Bern. Siegfr. academicarum annotationum liber primus 453. tabulae ossium humanorum 459
Aluminis in colica usus 634
Amylum e solano tuberoso esculento 74. 75
Anatomicae observationes 523. 531. 684
Aneurysma compressione sola curatum 701. seq cordis 684. eius signa 684. 685. arteriae aortae et subclauiae sinistrae 576
Anginae remedium 58
Anguis herpetorum ordo 463. eorum classes a dentibus desumtae ibid. squamae numero variant 662
Animalia calentia et frigida 425. seq.
Animi et medullae cerebri communio 39. in stamina cerebri actio 42. morbi 38. primi et secundi ordinis 42. eorum diagnosis 44. 45 prognosis 45. 46. prophylaxis 46.
Antiae 49
Antimonii diaphoretici vis laudatur 406. vitri cerati in dysenteria usus 76 seqq. 335
Ἀντίσπασις, reuulsio 280
Antliae, corio non indigentis, constructio 655
Apum historia 606 species 609. anatome 606. 607. morbi 608. ad hosce remedia 609
Aqua quando congelascat? 310. 311. frigidae in acutis morbis usus 695. 696. marinae splendor ab insectis 580. hanc dulcem reddendi methodus 387. aquae minerales Aquitaniae 289. destillatae congelascunt 301. sulphuratae Italiae 580
Aquitaniae minerales aquae 289. eorum in morbis usus 291. seq.
Arteria ophthalmica 210. eius distributio 210. 211. cerebralis 205. eius distributio 206. 207
Arteriotomes usus 284
Arthritidis historia 439. 440. species 440. 446. sedes 444. causa 441. remedium 75. regularis illa 447. eius curatio 448
Ascitis historia 648. 649

Astacus

Aſtacus inſectorum genus 223. eius ſpecies 224. deſcriptio partium externarum ibid. internarum 225
Aſtragalus pedunculis foliis ſupparibus, floribus pendulis, ſiliquis erectis et longis, parum compreſſis, Martini 203
Atmoſphaera corporum 104 circa mare glaciale 665
Attractio corporum dubia 102. 103. 320 ſeqq.
Auenionenſes doctores et profeſſores medici 547 ſeq.
Aues rariores in Italia viſae 579. demortuas diu ſeruandi methodi 297 ſeq.
Aurantia et limonia poma ſcorbuti remedia 250. 251. ſucci eorum praeparandi ratio ibid.
Aurorae boreales in America viſae 658. ſeq.
Auri ab aliis metallis ſeparandi methodus 655. aurum album metallum nouum 666. eius deſcriptio 666. ſeq.

B.

Balſamatio Aegyptiis uſitata 585. huic apta materies 586 587
Balſami vitae praeparatio 407
Barbae uſus 50
Baſleville, Io. Bapt. Quaeſt. utrum Aquitaniae minerales aquae morbis chronicis? 289
Baumer, Io. Guil. Profeſſor Phyſices Erfordiae factus 358
Bedinelli, Franc. Paull. obſeruatio androgyneae ſtructurae 709
Belladonna ad cancrum remedium 263. ſeqq.
Berolinenſis Academiae ſcientiarum theſis et praemium 549-550
Bertrand, Elias, Academiae ſcientiarum Gottingenſis correſpondens factus 164
Blumentroſt, Laurent. Moſcouiae obiit 552
Boerner, Frid. Profeſſoris extraordinarii munus Wittenbergae adiit 163
Bolten, Io. Chriſtian. Phyſicus Altenburgae et Pinnebergae factus 170
Boſe, Ern. Gottl Profeſſor Botanices Lipſiae factus 354. ſeq.
Boſſeck, Henr. Otto, Profeſſor medicinae extraordinarius Lipſiae factus 355
Botanicae obſeruationes 202. 521. ſeq.
Brachium ſphacelatum natura ſeparauit 692
Brandes, Carol. Phil. Academiae ſcientiarum Berolinenſis ſocius factus 725
Brendel, Io. Gothofr. Archiater Regis Magnae Britanniae factus 552
Brouzet, Eſſai ſur l'education medicinale des enfans et ſur leurs maladies 486
Browall, Io. Aboae obiit 725
Bructero in monte factae obſeruationes 304. 305
a Brunn, Io. Henr. Diſſ. ſiſtens experimenta quaedam circa ligaturas neruorum

uorum in viuis animalibus institutа 432
Buffon Bononiensis Instituti socius factus 551
Burdigalensis academiae scientiarum theses et praemia 168
Burges Iames, account of the preparation and menagement necessary to Inoculation 153
Butter's, William. method of cure for the stone chiefly by Iniections 273

C.

Caesaries 49
Calcis viuae aqua calculi remedium 274. 611. eius praeparatio 613. adhibendae methodus 613. 614
Calculi natura 615. per iniectionem curatio 274. e vesicula fellea extractio 478. 479. in vesica urinaria ab immissa acu genesis 576. 577. calculi fellei descripti 689. 691. vesicae urinariae descripti 693
Caloris animalis disquisitio 425. causa externa et interna 426. gradus summus 427. circa ipsum facta experimenta 427. seqq.
Caluariae fractura 625
Camphorae vis antiseptica 63. 64
Cancri quasimodogeniti descriptio 311
Capillorum in foetu praesentia et usus 49
Capronae 49
Carcinoma 508. eius differentia et causae 509. curatio 510. 511. extirpatio 510. remedium 263. seqq.
Cardiaca chinensis, albis calycibus aculeatis, semine nigro Martini 203. 204
Cardialgiae historia 634. seq.
Caries ossis femoris 95. 96
Carl, Ant. Ios. Professor chemiae, botanices et materiae medicae Ingolstadiae factus 165
Carnes et pisces in aqua calcis conseruandi modus 329
Cartheuser, Frid. Aug. elementa mineralogiae systematice disposita 545
Cassaua amara Surinamensis 228. eius radicis species 230. venenata vis ibid. circa eam facta experimenta 231. seq.
Cataractae operatio per extractionem lentis 391. 401. 629. per depressionem facta 628
Caudisonae serpentis descriptio 677
Cauterium an instrumento secante praestet? 497. 498
Cerebri idea 39. arteriae 205. seq. medullae staminum et neruorum tenor naturalis 40. et morbosus 41. eius et animi communio 39
Chemnitz, Io. Hieron. Physicus Rintzouiensis factus 171
Chirurgicae et medicae obseruationes 87. seq. 625
Choroideae oculi tunicae ortus 195. fabrica 523. et usus 524

Cicindela marina, insecti genus 580
Cicutae effectus venenosi 689. lac antidotum 690
Cilia 50
Cincinni 50
Clematis Floridensis, flore albo odoratissimo 459
Coechii, Ant. Graecorum chirurgici libri 535
Coccionella 297
Cochleae auris humanae fabrica 525. usus 526. cochlearum historia 603. structura 604. 605
Colicae pictonum historiae 632. remedium alumen 634
Colli subluxatio vera 686
Collyrium Sloanii 701
Concharum anatiferarum origo 315. 316
de la Condamine Memoire sur l'inoculation de la petite verole 159
Contagium in aere non est 268. 269
Convulsini motus rariores 692
Coralliorum quorundam descriptio 653. 654
Corallinae descriptio 389
Cordis foramen ouale apertum visum 636. seq. 455. aneurysma 684. eius signa 684. 685. polypus 576
Corporis reticularis Malpighii foueolae 454. et usus ibid. in lingua 457. corpora incorrupta defunctorum 106. 107. 300
Crines 49
Crustata insecta deponunt integumenta 311
Cryptae cuiusdam in Hibernia descriptio 395
Cucumerum in phthisi usus 87. 88
Cupreus fons in Hibernia 388. cum ipso facta experimenta et obseruationes 393. eius vires medicatae 393. cupreorum vasorum ad cibos parandos noxius usus 113
Cupri usus internus nociuus 113. ferri in cuprum mutatio 388. 393. aerugini parandae aptum quale? 597
Cuticulae et cutis plicae 454. cum corpore reticulari nexus et differentia 453. usus 454

D.

Degneri, Io. Hartm. Historia medica de dysenteria bilioso-contagiosa, cet. 267
Deligatio vulnerum crebra et rara 503. eius utilitas 503. 504. seq.
Delius, Henr. Frid. academiae scientiarum Monspelliensis socius factus 163. 164
Dentium aberrationes 456. tartari in iis genesis 491
Derivatio sanguinis 288. 277. veterum de illa sententia 279
Diarrhoea ab acaris 299
van Doeveren, Gualt. Groningae professor medicinae constitutus 164
Dracocephalum foliis ex lanceolato-linearibus, rarius dentatis, spinulosis, floribus

floribus gemellis, Martini 204
Duntze, Arn. Diſſ. complectens experimenta varia, calorem animalem ſpectantia 425
Duodeni inteſtini anguſtia 700. 701
Dyſenteria bilioſo-contagioſa 267. epidemica 333. eius cauſſa et curatio 334. 335. remedia 269. ſeqq. vitrum antimonii ceratum remedium 76. ſeq. 335

E.

Echinites ſex radiorum 314
Eggfiſh, piſcis 61
Electricae obſeruationes et experimenta 326. ſeq. tempore tonitruum facta 187. quaeſtiones 402. bibliotheca 318
Electricitatis ex aere origo 402. 403. in corpus humanum et ad morbos curandos effectus 299. 300. 659. ſeqq. hiſtoria 316
Electrum veterum quid? 194
Elementa chymica 104
Embryo humanus eiusque inuolucra 458. ſeq.
Empyema pectoris rarum deſcriptum 687. ſeq. eius operatio feliciter ſuſcepta 397
Epilepſia electricitate curata 69
Erucarum hiſtoria 10. ſtructura 5. partes nouiter detectae 715. cornua emiſſilia 716. erucae aquaticae 26. geometrae 20. glabrae 10. hirſutae, tuberculatae 14. piloſae 17. ſemiuilloſae 18. ſpinoſae 18. 19. tineis ſimiles 25. in foliis agentes cuniculos 23. folia conuoluentes 22. gallarum gemmarum et radicum 25. ſecali infeſta 651. bardanae ſemina conglutinans 652. ſedi eiusque metamorphoſis 718. et papilio deſcriptus 719
Eryſipelas 347. eius differentia ibid.
Eſchenbach, *C. L. Chirurgie* 341
Eulerus, Io. Alb. ab academia ſcientiarum Petropolitana praemium accepit 722
Eulerus, Leonh. academiae ſcientiarum Pariſienſis ſocius factus 551

F.

Fabricii, Phil. Cont. *Sammlung einiger mediciniſcher Reſponſorum und Sections-Beriehte* 618
Femoris luxatio 541. ſeq. fractura 301. ſeq. caries 95. 96. ulcus abſque inflammatione natum 669. ſeq.
Ferreorum vaſorum ad cibos parandos inuentor 111. praeſtantia 111. 112. circa uſum dubia ibid.
Ferrum natiuum 116. cauſſa coloris coeruſci 470. in ſanguine 469. eius in cuprum mutatio 388. 393
Fetus reſpiratio prima 641. an in vagina uteri? ibid.
capillorum praeſentia et uſus

usus 49. in partu suffocati historiae 637. seqq. in ore mucus 642. huius origo, natura, effectus ibid.
Fistulae fabiei et oesophagi 673. seqq. vaginae uteri 663. seq.
Flores hyeme producendi modus 72
Forficula vermis 108
Formicarum nigrarum cum luteis pugna 70
Formulae medicinales 29
Fossilia corpora singularia descripta 390
Fracturarum signa 535. seqq.
Francofurtani doctores et professores medicinae 353
Franklin's, Beni. new Experiments and Observations on Electricity made at Philadelphia in America. Part. III. 326
Fructus diu conseruandi modus 73
Frumenti diu conseruandi 472. et a paleis separandi ratio 662
Fuci apum species 610
Fulguris effectus singulares 107
Fuliginis in agris emendandis usus 63

G.

Gallarum descriptio 221. species 222. vermiculi ib. enicae 25
Gandellalae 50. seq.
Gautier tabularum anatomicarum editio altera 169
Gedanensis societatis naturae indagatorum origo et institutra 306. seq.
aeris annique temporum conditio 309. 312
de Geer, Charles, Memoires pour servir à l'histoire des Insectes. Tom. I. 3. seqq.
Gemmas dignoscendi ratio 578
Genitalium partium in infante mala conformatio 577
Gentleman's Magazin for the year 1752 and 1753 56
Gerdil, Diss. sur l'incompatibilité de l'attraction et de ses differentes loix, cet. 320
Gesner, Car. Phil. medicus aulicus Dresdam vocatus 163
Gesticulatoris viscera morbosa 679. seq.
Gitta Gambir nouum dysenteriae remedium 272
Glaciei elasticitas 482
Gleditsch, Io. Gottl. notatus et defensus 65. seq.
Gmelin, Io. Ge. vita 729. 730. scripta 735 seqq. et obitus 552. 735
Gmelin, Phil. Frid. professor botanices et chemiae ordinarius Tubingae constitutus 553. 724
γόμφωσις, partus cum inclauato capite 704. eius species 705. curatio 704. 706
de Gorter, Io. Formulae medicinales 29
de Gorter, Io. et Dauid, archiatri Imperatricis Russorum constituti 162
Gottingensis Societatis regiae scientiarum commentarii

tarii Tom. III. 193. theſis oeconomica 166. medica 167.
Gradatoriorum aedificiorum in coquendo ſale uſus 482. ſeqq.
S' Graeuwen, Paul. Harderouici profeſſor medicinae conſtitutus 162
Grainger, Iac. hiſtoria febris anomalae batauae annorum 1746. 47. 48. 234
Grashuis, Io. tentaminis de cólica pictonum appendix 632. de facili luem veneream curandi methodo 80

H.

Haemoptyſin curandi ratio ſingularis 59
Haemorrhagia auris ſignum laeſi cerebri dubium 690. ad eam ſiſtendam agaricus quernus 630. ſeq.
Haenel, Chriſtian. Henr. Regis Poloniae Archiater et conſiliarius aulicus factus 354
de Haller, Albert. Iconum anatomicarum faſciculus VII. 205. diſputationes chirurgicae ſelectae Tom. I et II. 710. ſeq. academiae ſcientiarum Pariſinae membrum factum 163
Hamberger, Ge. Ehrh. Ienae obiit 553
Hamburgiſches Magazin XII *Band* 106. XIII *und* XIV. *Band* 468
Harlemenſis ſocietatis ſcientiarum protector Princeps Aurauſienſis 166
Hartramfftii, Io. Valent. vita et obitus 725. ſeqq.
van Haſtenbourg, Henr. Harderouici profeſſor medicinae conſtitutus 162
Helmſtadienſes doctores et profeſſores medicinae 353
Heluetius, Io. Claud. Adrian. Principia phyſico-medica Tom. I et II. 99. Pariſiis obiit 553
Hepatis ſitus peruerſus 679
Herberti, Henr. Nic. Diſſ. de caſſauae amarae Surinamenſis radice 228
Hermaphroditi deſcriptio 584. 709
Herpeta 463. eorum claſſes ibid.
Hiſtoire de l'academie royale des ſciences à Paris, ann. 1750. 573
Holmienſis academiae ſcientiarum theſis et praemium 550
Hundertmark, Car. Frid. ſocietatis ſcientiarum Londinenſis ſocius factus 551
Hyacinthum tuberoſum indicum 470
Hydrocharis planta 203
Hydrophobiae remedium 57. 72
Hydrops ſquilla curatus 688
Hymen vaginam uteri claudens 680
Hypochondriacorum ſymptomata 480
Hyſtericum malum electricitatis ope perſanatum 318. ſeq.

I.

Iacobi, Chriſt. Godofr. a ſocietate ſcientiarum Gottingen-

cingensi praemium tetulit 723
Ichneumones erucarum hostes 27. eorum species ibid.
Incendium pulueris pyrii ope exstinguendum 308. 309
Infanticidium 619. seq. eius signa dubia 639
Infantis recens nati cutis inflammata 487. educatio medica 486. seqq. nutritio 488. alimentum optimum est lac ibid. et pulticulae 489. ablactatio 490. pubertas 491. morbi 492. longitudo et pondus 201. aqua submersi descriptio 56
Inflammationis signa 346. diuisio 347. sedes 289. causae 346. seq. curatio 349
Ingolstadienses professores medicinae 165
Inoculatio variolarum *vid.* variolae.
Insectorum 215. seqq. lucentium in Italia 579. sub niue repertorum 575. ex corpore humano excretorum descriptio 649. seq. ab ipsis aquae matinae splendor 580
Intestinorum inflammatio ab esu nucum iuglandium 57. seq.
Ischiadici mali curandi methodus singularis 58. 59
Ischuriae diuturnae causa 686. curatio 685
de Iusti, Io. Henr. Gottlob, Commissarius politiae Gottingae factus 724

K.

Karakatiza, aranea marina 693
Kies, Io. Tubingae professor physices et mathematum constitutus 162. seq.
Kiesling, Christian. Gotthilf. Diss. uterum post partum inflammatum sistens 52. seqq.
Kirckpatrick, I. Analysis of inoculation 125
Klein, Iac. Theod. tentamen herpetologiae 462
Kloekhof, Corn. Alb. de morbis animi ab infirmato tenore medullae cerebri 38
Kniphof, Io. Hieron. Diss. de pilorum usu 47
Kongl. Suenska Vetenskaps Academiens Handlingar foer aor 1752. Vol. XIII. 644
Külbel, Io. Adam. Koenigsteinii, obiit 169. eius scripta et merita 169. 170

L.

Lac infantis alimentum optimum 488 seq. cicutae antidotum 690. eius in phthisi usus dubius 419. asinini in lepra usus 62
Lacus, in quo natantes insulae visae 580. seq.
Lambergen, Tiber. Groningae professor medicinae constitutus 164. eius lectio sistens ephemeridem persanati carcinomatis 261

Lapis aquae innatans 574
Lauri partum inuandi virtus 74
Lepores albi Liuoniae 682
Leprae ſuum remedium 73
Leuchſenring, Io. Ludou. Diſſ. de fonte medicato Niderbronnenſi 117
Lewis a ſocietate ſcientiarum Londinenſi praemium accepit 356
Libra chinenſis argentaria 313
Lidbeck, Eric. Guſtau. Holmienſis academiae ſcientiarum ſocius factus 550
Lieberkühn, Io. Nathan. Holmienſis academiae ſcientiarum ſocius factus 550
Lien calloſus et triplo maior 90
Ligamenta ciliaria oculi 523. eorum uſus 524
Liger, Charles Louis, traité de la Goutte 439
Lignum foſſile deſcriptum 574
Limonia ſcorbuti remedia 250. ſeq. ſucci eorum praeparatio ibid.
Lind's, James, treatiſe of the ſcurvy 238
Linguae humanae papillarum differentia 456. et fabrica 457. paralyſis electricitate curata 73
Linnaeus, Car. Madritum vocatus 552
Lithontriptica maſſa 59. eius praeparatio et uſus 60
Lithotomiae celſianae uſus 680
Locuſtae arabum cibus 652. ſeq.
Loeſeke, Io. Lud. Leburecht. obſeruationes anatomico-chirurgico-medicae 531
Luminis perpetui materies qualis? 116
Luxatio 350. eius diuiſio, cauſa, curatio 350. ſeq.

M.

de Macclesfield, Ge. academiae ſcientiarum Pariſinae ſocius factus 551
Maffeus, Scipio, Veronae obiit 358
Magnetis vis fortior unde? 481
Mammarum cancer 510. eius differentia, cauſae, therapia 511. ſanati hiſtoria 261. ſeq.
Manetti, Xauer. ſocietatis ſcientiarum Gottingenſis Correſpondens factus 550. ſeq.
Mangoſtan cortex dyſenteriae remedium 273
Marburgenſis academiae doctores et profeſſores medicinae 161
Marinorum corporum in terra continente origo 197
Marmor Noribergenſe 115
Matthiae, Ge. profeſſor medicinae extraordinarius Gottingae conſtitutus 552. 724
Mays in America colendi ratio et uſus 645. ut alimentum 646. ut remedium 647

Mead,

Mead, Rich. vita 171. ſcripta 177. obitus ibid.
Meconii origo 640. neceſſaria euacuatio 488
Medicae obſeruationes 87. ſeqq.
Medicamenta reſoluentia 516. eorum differentia et operandi ratio 517. 518. et effectus 519. repellentia 512. 515. eorum claſſes ibid. operandi ratio 513. uſus et noxa 513. 514. adſtringentium in colica pictonum uſus 633. ſeq. dilatantium in vulneribus commoda et noxa 500. 502
Medicinae deſcriptio et diuiſio 100. a phyſica diſcrimen 99
Medullae cerebri fabrica et uſus 39. nexus ac actio ibid.
Mercurii noxas auertendi ratio 66
Metalli pondus igne non augetur 574. noui deſcriptio 666
Meteorologicae obſeruationes 193. 297. 653. Gedani factae 309. ſeq.
Mineralium diſpoſitio ſyſtematica 545
Moguntina academia ſcientiarum Erfordiae condita eſt 357. ſeq.
Monorchidis impotentia dubia 620
Monſpelienſes doctores et profeſſores medicinae 721
Montes Islandiae glaciales 468. eorum origo 469. 471. et motus 471. 472. igniuomorum effectus 581
Morand, Holmienſis academiae ſcientiarum ſocius factus 550
Morbi epidemici Catalauni 333. Neracenſes 420. ſeqq. Pariſienſes 590. ſeq. Vratislauienſes anni 1737. 693. horum cauſae occaſionales 694. ſymptomata 695. aqua remedium 695. curatio ibid. variorum obſeruationes 419. electricitate curati 659. ſeqq. boum 602. ouium 658
du Moulin Pariſiis obiit 358. ſeq.
Mucilago humorum cauſa arthritidis 441. huius cauſa 442 ſeq. differentia ibid. indoles 446
Mucus in ore fetus 642. eius origo, natura, effectus ibid. viridis pratorum deſcriptus 402. ſeq.
Mus aegyptiacus, pedibus poſticis longiſſimis 654
Muſculorum motum iuuant pili 49. varietates obſeruatae 683. eorum oculi origo 196. intercoſtales an oſſeſcant? 313
Muzell, Frid. Herm. Ludw. *medicinifche und chirurgiſche Wahrnehmungen; erſte Sammlung* 87
Mylii, Chriſtlob, vita 295. ſcripta et obitus 296. ſeq.
Myrrhae extractum aquoſum 409. eius praeparatio ibid.
Myſtax 50

N.

Natrum veterum quid? 586
Naturae Curiosorum Academiae Bibliotheca physica 702. Acta physico-medica Vol. X. 678
Navier Diss. sur plusieurs maladies populaires, qui ont regné à Chalons-sur-Marne etc. 333
Nerui canales caui 434. eorum tenor naturalis et morbosus 40. 41. cum medulla cerebri nexus et actio 39. liquidum eiusque indoles qualis 435. vis nutriens dubia 433. ligaturae brachialium 432. ischiadici 433. et vagi in viuis animalibus effectus 436. acustici descriptio 532. optici situs, directio, in bulbum oculi insertio 194. 195. intercostalis origo 527. distributio 528. usus 530
Niderbronnensis fontis descriptio 118. origo 119. grauitas specifica, sapor 120. spiritus 121. principia 123. in corpus humanum effectus 123. 124. cum ipso facta experimenta 122. seq.
Nutricis regimen 489

O.

Obermayr, Bernh. professor anatomiae et chirurgiae Ingolstadiae constitutus 165
Oculi musculorum origo 196. tunicarum genesis 195. vasa 525. arteriae 209. earum distributio 210. 211. nerui situs, directio, in bulbum insertio 194. seq. ligamenta ciliaria 523. eorum usus 524. morbi 352
Odontalgia electricitate curata 676
Oeconomisch - physicalische Abhandlungen VII. *und* VIII. *Theil* 600
Oedematis curatio 496
Omenti in scrotum descensus 670. 671
Opii in inflammatione usus 348. 349
Opticum tentamen de triplici visione 312
Ossium fragilitas singularis 398. eius causa 399. distorsio et emollitio singularis 384. tabulae et descriptio 460. seq. circa morbos cautelae 96. seq. e terra effossi descriptio 478
Ouarii hydrops saccatus 622. seq. scirrhus 576
Oues anglicae in Suecia 658
Ouorum spuriorum disquisitio 600. genesis 601

P.

Palmae dactyliferae foecundatio 298. 299
Papilionum historia 6. 10. structura 6. 8. 9. stigmata 7. partes genitales 8. partes

tes nouiter detectae 715. ſpecies 10
Paralyſis electricitate curata 69. 73
Pariſinae academiae chirurgorum theſis et praemium 356. ſeq. quaeſtiones medicae 329. ſeqq.
παροχέτευσις, deriuatio ſanguinis 280
Pediculorum foliis inſidentium generatio 314. 315
Penna marina alba et rubens 459
Perinaei fiſtula 98
Peſſarii uterini noxa 663
Peterſen, Henr. Frid. Altenauiae obiit 179
Petropolitanae academiae ſcientiarum theſis et praemium 722. ſeq.
Phalaena ſeticornis, ſpirilinguis, faſciculata, alis depreſſis, griſeo fuſcis, ſtriatis, A. latino inſcriptis 651
Phialae vitreae cur diſſiliant ab iniecto ſilice? 699. 700
Philoſophical Transactions Vol. XLVIII. Part. I. 383
Phlegmones euentus diuerſi 496
Pholades concharum genus 315
Phthiſis 89. 411. neruoſa ibid. huius cauſae et curatio 414. pulmonalis a tuberculis 415. huius cauſae 416. ſeq. curatio ibid. eadem ab ulceribus 418. huius cauſae et curatio 418. 419. in ipſa lactis uſus dubius 419. vaporum medicatorum 88. et cucumerum in eadem uſus 87. 88
Phyſicaliſche Beluſtigungen 24 Stück 295
Phyſicam inter et medicinam differentiae 99. ſeq.
Piae matris arteriae 455
Pilorum uſus 47. generalis 48. ſeq. ſpecialis 51. in erucis fabrica 15
Piſces et carnes in aqua calcis conſeruandi modus 392
Pix liquida Norwegica et Thuringica 697. utriuſque examen chemicum 697. 698
Placentae cum utero grauido communicatio 199. ſeq.
Plantarum glandulae 587. harum uſus in definiendis generibus 587. ſeqq. 594. ſeqq. faſciatae 521. noua coreopſidi affinis planta 204
Platina del Pinto, nouum metallum 355. eius deſcriptio 666. ſeqq.
Plaz, Ant. Guil. phyſiologiae profeſſionem adiit 163
Polypi aggregati deſcriptio 399. 400
Ponderum medicorum diuerſitas unde? 316. eam detegendi modus 317
Pulmonum in aqua deſcenſus infanticidii ſignum dubium 639. vulneris hiſtoria 89. 90. phthiſis 415. ſeqq. ſiniſter pulmo totus conſumtus viſus 688

Pulueris pyrii ope exſtinguendum incendium 308. 309
Puteolanae fodinae deſcriptio 583

R.

Raulin, Ioſeph. Obſeruations de medecine 410
Recti inteſtini morboſa dilatatio 575. eius cauſa et effectus 575 576
Recueil des pieces, qui ont concouru pour le prix de l'academie royale de Chirurgie, Tom. I. 494
Reſpiratio prima in fetu explicata 641
Retinae vaſa 454. origo 195
Reuulſionis doctrina 277. ſeq. 288. veterum de illa ſententia 279
Rhabarbari deſcriptio 681. 682
Rideſelio - auimontani agri deſcriptio 696. 697
Roederer, Io. Ge. obſeruationum medicarum de ſuffocatis ſatura 636
Roeſels, Auguſt. Ioh. *Inſectен-Beluſtigungen* 215
le Roi, Paul. an a diuerſa virus ſcorbutici indole et ſede morbi diuerſi? 258
Roloff, Chriſtian. Ludov. academiae ſcientiarum Berolinenſis ſocius factus 725
Romae conditio medicinae reformata 357
Ros melleus 474. eius origo 475. effectus 476
van Roſſum profeſſor anatomiae Louanii factus 162
Roſtochienſes doctores et profeſſores medicinae 547
van Royen, Adrian. Lugduni Batav. profeſſionem botanices ſponte poſuit 162
Rubiae tinctorum radicis effectus 534

S.

Salab radix dyſenteriae remedium 269. 270. fructus eſſe perhibetur 270
Salchow, Ulric. Chriſt. ab academia ſcientiarum Petropolitana praemium accepit 722
Salium claſſes 104. geneſis ibid. in emendandis agris uſus 65. marini ſalis abuſus cauſa ſcorburi dubia 243. ex tartaro parandi methodus noua 70. 71
Salmonum coitus et generatio 655. 656. condiendi eos modus 653
Sanguinis motus progreſſiui reſiſtentiae 281
Sapo goſſypio dealbando aptus 651
Sarcocele 671. ligatura exſtirpatur 672
de Sauvages, academiae ſcientiarum Berolinenſis ſocius factus 355
Scapulae acetabulum nouum 531

Scari-

Scarifatio hydropis remedium 58
Scarlatina febris epidemica gangraenosa 337. eius symptomata 338. causae 339. curatio 339. 340
Schaeffer, Iac. Christian. *Neuentdeckte Theile an Raupen und Zweyfaltern* 715
Schmiedelii, Casim. Christ. Diss. qua quaedam de nervo intercostali notantur 527
Schulzens, Christian. Friedr. *Versuche mit verschiedenen Saechsischen Erd-Arten* 707
Schulzii, Io. Henr. Praelectiones in dispensatorium Brandenburgicum 404
Serpi cultura 661
Scirrhi rutioris descriptio 483. 484
Sclerotica tunicae origo 195
Scolopendra marina insecti genus 580
Scorbuti descriptio 238. 255. 256. 259. 260. differentiae 242. causae 243. 244. 255. 256. signa diagnostica 246. prognostica 248. prophylaxis 249. curatio 252. palliativa 253. 254. de eo scriptores 240. seq.
Scriptorum physico-medicorum indicis supplementum anni 1751. 179. 1752. 181. 1753. 185. 359. index anni 1754. 361. huius continuatio 554. 728
de Segner, Io. Andr. Halam vocatus professor physices 354
Senex salax 693
Sepultura in templis prohibita 332
Simarubae cortex dysenteriae remedium 269
Sinuum frontalium fabrica 455
Sirejean Observation sur une hydropisie enkistée de l'ovaire gauche 622
Sirkes, oppidi lotharingici inundatio 573
Spiritus vini desiderium morbosum 304
Sphondylium Gmelini in dubium vocatur 395
Spongia haemorrhagiae gingiuarum remedium 91
Sputatio virginum menstruatarum frequens 683
Squillae effectus singulares 688
de Steinshetzen, Io. Henr. Erfordiae obiit 358
Stenhuys, Ludolph. Groningae lector medicinae et prosector anatomicus constitutus 165
Stratiotes Linnaei descriptio 202
Stroetter, Io. Lud. a societate scientiarum Gotringensi praemium retulit 723
Stutgardiensis societatis physico-oeconomicae institutum, theses et praemia 548. 549
Succicae academiae regiae scientiarum acta anni 1752. Vol. XIII. 644

Supercilia 50
Suppurationis differentia 495
Surditas electricitate curata 677.

T.

Tack, Io. Specimen obstetricium de partu difficili capite infantis praeuio 794
Taeniae in corpore humano genesis dubia 467
Tali fractura dubia 538
Tartari tartarisati in melancholia usus 92. seqq. sal praeparandi methodus noua 70. seq.
Tenor solidarum corporis partium naturalis 40. staminum medullae cerebri ibid. huncce infirmantes causae 42
Terra coerulea Eccardsbergae effossa 682. variarum sub speculo caustico examen 707. seq.
Thermae Zipsenses 198. Truschbacenses et Rauschenbacenses 109. earum tophus 110
Thermometricae obseruationes in mari factae 302
Tillet ab academia scientiarum Burdigalensi praemium accepit 168
Tilling, Io. Christian. Lipsiae professor medicinae extraordinarius factus 355
Tolosanae academiae scientiarum thesis 167. 169
Topicorum in arthritide noxa 449
Trepanatio in fracta calua 626. in eius futuris 627. in osse occipitis facta ibid.
Treyling Ingolstadii professor praxeos factus 165
Tubi capillares 323. liquorum in iis ascensus 324. seq.
Tubingenses doctores et professores medicinae 720
Tumorum differentia 506. 508. causae 509. classes 497. 499. curatio 495. 497
Turundarum in vulneribus commoda et incommoda 500. 502
Tympani membrana duplex 533

V.

Vaporum medicatorum in phthisi usus 88
Variolae epidemicae 336. earum causa externa prima 126. seq. et interna 128. seq. contagii per nares susceptio 126. 132. progressus et operatio 131. 132. infectio humoralis et nervosa ibid. primaria et translatoria 135. per contactum 63. per inoculationem 125. huiusce methodi 68. 148. per incisionem ibid. per frictionem 143. et fonticulos ibid. ad eandem aptae subiectae 145. aetas et tempus ibid. ei praemittenda praeparatio 148. 154. materiae variolosae ad hancce selectus 140. 141.

141. minus periculosa est ipsa 137. 138. et veras dat variolas 136. circa eamdem observationes 67. 68. variolae secundariae 129. 130. earum curatio 337
Venereum luem solis decoctis curandi methodus 80. seq.
Venae sectionis effectus 282. usus particularis 284. in hydrophobia efficacia 57
Ventilatorum Halesianorum effectus singulares 386
Ventriculi situs peruersus 700. 701.
Vermis herpetorum ordo 463. earum classes 466. in infantibus genesis 493. de iis obseruata 534
Vermis, sed insecti genus 659. eius transformatio 665
Versuche und Abhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Dantzig. 2 Theil 305
Vertebrarum fracturae dubiae 537
Vespae gallarum 222. earum species 222. 223
Vesuuii montis descriptio 581. 582
Vibrissae 50
de la Vigne, Claud. de Frecheville, Archiater Reginae Gallorum factus 553
Vinum aerugini parandae aptum 598. antihydrophobicis causa 441. seq.
Vipera anguium genus 463. dentium eius descriptio 463. 464
Viride aeris 596. eius praeparatio 597. 598. natura partiumque constituentium proportio 599
Vlcerum artificialium utilitas 286. 287
Vnzeri, I. A. de taeniis obseruatio 467
Vortex in Hibernia obseruatus 383
Vrachus in adultis peruius 454
Vrethrae caruncula curata 91. 92
Vrinae fluxus per umbilicum 302
Vteri cum placenta communicatio 199. 200. huius vasa 458. arteriae 455. illius inflammatio 52. eiusdem differentiae et causae 52. 53. symptomata ut signa 54. et euentus 54. 55
Vulnus 350 deligationis eius utilitas 503. 504. a sclopetis inflictorum differentia et curatio 507. 508. turundarum in iis usus et noxa 500. 502

W.

Wagner, Petr. Christian. Monspelienſis societatis scientiarum correspondens factus 551
Warner's, Ioseph. Cases in Surgery with remarks 625
Watts, Giles, Diss. on the ancient and noted doctrine of revulsion and derivation 277. seqq.
Whytt's, Robert. Essay on the

the Lime-Water in the cure of the stone 611
Wittebergenses doctores et professores medicinae 161
de Wolter, ordinis medicorum Ingolstadiensis Praefectus 165
Z.
Zinn, Io. Gottfr. Gottingae professor medicinae ordinarius factus 354. eius obseruationes botanicae et anatomicae 521

Emendanda:

Pag. 17. lin. 31. 32. ex alba luteola *lege* ex albo luteola p. 29. l. 9. quando *l.* quanto ibid. l. 25. plruimas *l.* plurimas p. 37. l. 25. concinandi *l.* concinnandi p. 39. l. 21. spiritus *l.* spiritus. p. 54. l. 1. varias *l.* variis p. 141. l. 28. morho *l.* morbo p. 143. l. 3. natutli *l.* naturali p. 153. l. 19. praepatatione *l.* praeparatione p. 178. l. 10. licer *l.* liber l. 20. Haler *l.* Haller p. 196. l. 15. matre *l.* matris p. 202. lin. ult. poterunt *l.* potuerunt p. 207. l. 1. prafunda *l.* profunda p. 284. l. 35. notis *l.* nobis l. ult. poro *l.* porro p. 304. l. 6. XXIII. *l.* XXIV. p. 402. l. 25. eos *l.* eas. l. 26. electricis *l.* electricas p. 426. l. 1. quarum *l.* quorum. p. 478. l. 7. illus *l.* illius p. 560. l. 1. trigcesimo *l.* tricesimo p. 506. l. 25. tumorem *l.* tumorum p. 521. l. 27. laxuriantia *l.* luxuriantia. p. 540. l. 13. HESYCHSVS *l.* HESYCHIVS p. 558. l. 10. Geroge *l.* George p. 592. l. 22. praecipuae *l.* praecipue p. 712. l. 22. papillae *l.* pupillae.

Praeter ea notamus adhuc, litteris publicis in errorem satis grauem seductos nos fuisse, quo Cl. IO. IACOB. SORBER, qui Iuris peritorum ordini interest in Academia *Marburgensi*, inter Professores eiusdem vniuersitatis Medicos retulimus Vol. III. P. IV. p. 729. et huius Vol. IV. P. I. p. 161.